БЕЛАРУСКАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК

АДДЗЕЛ ГУМАНІТАРНЫХ НАВУК

КАМІСІЯ ДЛЯ ЎКЛАДАНЬНЯ СЛОЎНІКА ЖЫВОЙ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Уклажыў М. В. ШАТЭРНІК

ІНСТЫТУТ БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ.

Мікола Шатэрнік

КРАЁВЫ СЛОЎНІК
ЧЭРВЕНШЧЫНЫ

ПАД РЭДАКЦЫЯЙ

М. Я. БАЙКОВА й праф. Б. І. ЭПІМАХА-ШЫПІЛЫ.

Гэта выданьне надрукована ў ліку 2000 экз.

Provincial Dictionary

КРАЁВЫ СЛОЎНІК

Living White-Russian Language

Увага. Націскі ў слоўніку над беларускімі словамі, надрукованымі тлустым шрыфтам, з прычыны адсутнасьці ў друкарні адпаведных літар з націскам, паказаны курсыўнымі літарамі. *Камісія для ўкладаньня слоўніка жывой беларускай мовы.*

МЕНСК — 1929

ВЫДАНЬНЕ БЕЛАРУСКАЕ АКАДЭМІІ НАВУК

ІНСТЫТУТ БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ.

Мікола Шатэрнік

КРАЁВЫ СЛОЎНІК ЧЭРВЕНШЧЫНЫ

ПАД РЭДАКЦЫЯЙ

М. Я. БАЙКОВА й праф. Б. І. ЗПІМАХА-ШЫПІЛЫ.

Менск, 2011

Тэматычны дадатак да нумару «ARCHE»,
прысьвечанага беларускаму мовазнаўству 1920-х гадоў (11/2010).
Выданьне другое, стэрэатыпнае

Падрыхтоўка макету: *Яўгенія Пліска*
Дызайн вокладкі: *Антон Баранаў*
Адказны за выпуск: *Валер Булгакаў*

ISSN 1392-9682

Прадмова

У 1920-я гг. беларускія мовазнаўцы найперш выраршалі практычныя задачы, якія стаялі перад імі ў сувязі з правядзеннем палітыкі беларусізацыі. І толькі пераважна пазней заняліся ўласна навуковымі даследаваннямі. Пераломным у плане стаўлення да навуковых лінгвістычных штудый быў 1926-ы год, калі была праведзена Акадэмічная канферэнцыя па рэформе беларускага правапісу і азбукі. Аднак ракурсы, не арыентаваныя адзіна на вымогі культурнай або дзяржаўнай практыкі, а засяроджаныя на пастаноўцы і вырашэнні буйных навуковых задач, прысутнічалі ў лепшых беларускіх мовазнаўчых працах і раней.

Да ліку такіх узораў належала ініцыяваная Сцяпанам Некрашэвічам у 1925 г. падрыхтоўка «вялікага» слоўніка жывой беларускай мовы, якая спалучала ў сабе амбітны навуковы пафас (укладанне «поўнага» слоўніка асобнай мовы заўсёды няпростае) з вялікай карпатлівай збіральніцкай работай. Праект выконвала спецыяльна створаная ў Інстытуце беларускай культуры камісія. Адным з напрамкаў дзейнасці камісіі быў «франтальны» збор народнай лексікі, арганізаваны пры дапамозе шматлікіх тагачасных краязнаўчых арганізацый. У лютым 1926 г. С. Некрашэвіч выступіў з дакладам «Мовазнаўчая праца краязнаўчых арганізацый» на Першым усебеларускім краязнаўчым з'ездзе, дзе растлумачыў вялікае значэнне далучэння краязнаўцаў да выканання лінгвістычных задач. Планы і вынікі дзейнасці слоўнікавай камісіі, скіраваныя на збіранне лексічнага матэрыялу, не могуць не ўражваць і сёння. Камісія пастанавіла ўкласці дзесяць краёвых слоўнікаў (адпаведна з колькасцю тагачасных акруговых краязнаўчых таварыстваў), тры слоўнікі для Заходняй Беларусі і тры слоўнікі для Гомельшчыны, Смаленшчыны і Невельшчыны. Калі па стану на люты 1926 г. слоўнікавая камісія мела каля 80 тысяч картак-слоў, выпісаных пераважна яе супрацоўнікамі з тагачаснай літаратурнай мовы, то к канцу 1927 г. картатэка слоўніка налічвала ўжо больш за 400 тысяч адзінак, пры гэтым укладзена яна была ўжо з апорай на працу вялікай колькасці людзей. Па закліку Інстытута беларускай культуры зборам беларускіх слоў у гэты час займаліся каля 2500 чалавек! На жаль, з-за трагічных падзей 1930-х гг. гэты грандыёзны праект беларускай лінгвістыкі не быў ажыццёўлены...

У той час, як спачатку галоўным напрамкам дзейнасці ў галіне рэгіянальнай лексікаграфіі была падрыхтоўка «краёвых» слоўнікаў, якія адлюстроўвалі лексіку тагачасных адміністрацыйных акруг (складаліся з 10—12 раёнаў), пазней прыйшлі да высновы, што ёсць сэнс рыхтаваць таксама і слоўнікі асобных раёнаў. Укладанне акруговых слоўнікаў было немагчымае без удзелу ў гэтай рабоце вялікай колькасці людзей (што не заўсёды атрымлівалася арганізаваць зусім якасна), а меншыя слоўнікі маглі рыхтаваць невялікія калектывы, нават асобныя выканаўцы. Найбольш дасканала выкананыя працы Інбелкульт быў гатовы друкаваць.

Да ліку такіх прац належаў падрыхтаваны на працягу 1927 г. настаўнікам Навасёлкаўскай школы Пухавіцкага раёна Мікалаем Шатэрнікам (1890—1934) «Краёвы слоўнік Чэрвеньшчыны», які налічваў каля 9 тысяч слоў.

Народжаны ў вёсцы Старына былога Ігуменскага павета (цяпер Чэрвеньскі раён), выпускнік Смілавіцкай царкоўнапрыходскай школы і Нясвіжскай настаўніцкай семінарыі (1914), М. Шатэрнік працаваў у розных школах на Міншчыне: у Смілавічах, Чэрвені, у вёсцы Ляды Чэрвеньскага раёна, у вёсках Дукора і Навасёлкі Пухавіцкага раёна. Добрае веданне мясцовай лексікі, а таксама агульная захопленасць тагачасным размахам краязнаўчай работы дазволіла яму падрыхтаваць слоўнік, які хоць і грунтаваўся пераважна на запісах у в. Старына, быў няпоўным (што аўтар сам усведамляў), аднак быў выкананы на высокім навуковым узроўні. Супрацоўнікі камісіі жывой беларускай мовы М. Байкоў і Б. Эпімах-Шыпіла аддалі належнае «дыялекталагічнай правільнасці» зробленых М. Шатэрнікам запісаў, іх «суцэльнасці і адналітнасці». Дакладнасць выкарыстаных пры ўкладанні слоўніка запісаў зрабіла добрую паслугу пачынальніку беларускай філалогіі, акадэміку Яўхіму Карскаму, які, грунтуючыся на прыведзеных у працы ілюстрацыях, у 1930 г. апублікаваў дыялекталагічны нарыс Чэрвеньскага раёна. Слоўнік не страціў свайго навуковага значэння і сёння. Напрыклад, на яго аснове можна зрабіць пэўныя вывады наконт таго, у якім выглядзе бытавалі ў 1920-я гг. у народнай мове некаторыя запазычаныя словы.

І, вядома ж, слоўнік М. Шатэрніка каштоўны тым, што ў ім зафіксаваны як агульнанародныя словы, вядомыя на ўсёй тэрыторыі Беларусі, так і багатыя россыпы народнай лексікі Чэрвеньшчыны. Слоўнік Шатэрніка можа быць прыдатны для сучасных карыстальнікаў беларускай мовы, якія не хочуць абмяжоўвацца «дыстыляванай» літаратурнай мовай, а імкнуцца авалодаць ёй ва ўсёй яе красе і разнастайнасці.

Сяргей Запрудскі

БЕЛАРУСКАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК
АДДЗЕЛ ГУМАНІТАРНЫХ НАВУК
КАМІСІЯ ДЛЯ ЎКЛАДАНЬНЯ СЛОЎНІКА ЖЫВОЙ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

КРАЁВЫ СЛОЎНІК
ЧЭРВЕНШЧЫНЫ

Улажыў
М. В. ШАТЭРНІК

Пад рэдакцыяй
М. Я. Байкова і Б. І. Эпімаха-Шыпілы

МЕНСК — 1929
ВЫДАНЬНЕ БЕЛАРУСКАЕ АКАДЭМІІ НАВУК

Дазваляецца выпусьціць у сьвет.

Неадменны сакратар
Беларускае Акадэміі Навук *В. Ластоўскі.*

Друкарня Беларускае Акадэміі Навук. Заказ № 274, 2000 экз. Галоўлітбел 849.

Чэрвенскі краёвы слоўнік зьяўляецца адным з ліку беларускіх краёвых слоўнікаў, вызначаных да выданьня Камісіяй для ўкладаньня слоўніка жывой беларускай мовы [б. Інстытуту Беларускай Культуры, яшчэ да рэорганізацыі яго ў Беларускую Акадэмію Навук, і сярод прац Камісі ідзе сьледам за Віцебскім Краёвым слоўнікам, укладзеным М. І. Касьпяровічам на падставе слоўных матар'ялаў, сабраных Віцебскім Акруговым Таварыствам Краязнаўства, пад непасрэдным кіраўніцтвам і рэдакцыяй Камісіі і выданым у 1927 г.

Чэрвенскі краёвы слоўнік, як і ранейшы Віцебскі краёвы слоўнік, укладзены паводле прынцыпаў, устаноўленых Камісіяй для ўкладальнікаў краёвых слоўнікаў і з мэтодолёгічнага боку мае наступныя асаблівасьці: а) беларускія словы ў асноўнай калюмне беларускага тэксту, набранага на тлусты шрыфт, запісаны паводле існуючага цяпер літаратурнага беларускага правапісу; б) у слоўніку даюцца не тлумачэньні беларускіх слоў па беларуску-жа, а пераклады іх на расійскую мову; в) прыклады ў слоўніку запісаны паводле фонэтычнага запісу з захаваньнем асаблівасьцяй мясцовага вымаўленьня.

Чэрвенскі краёвы слоўнік апрацаваны пад непасрэдным кіраўніцтвам Камісіі настаўнікам Навасёлкаўскай школы Пухавіцкага раёну, родам з в. Стáрына, М. В. Шатэрнікам і, як індывідуальная праца краязнаўца, адрозьніваецца ад раней выданага Віцебскага краёвага слоўніка, які зьяўляецца вынікам масавай працы цэлага Краязнаўчага Таварыства.

Абмежаваньне вузкім Чэрвенскім раёнам і непасрэднае веданьне мясцовай народнай гаворкі дазволілі т. Шатэрніку выканаць вымогу аб дыялектолёгічнай правільнасьці яго запісаў і надалі разам з тым яго працы тую суцэльнасьць і адналітнасьць, якімі яна адрозьніваецца параўнальна з Віцебскім слоўнікам.

Аднак і слоўныя запісы М. Шатэрніка ня могуць разглядацца, як вычэрпваючыя, і маюць значэньне толькі як *матар'ялы* для вывучэньня народнай гаворкі Чэрвеншчыны.

Пры рэдагаваньні гэтых матар'ялаў Камісія зварочвала сваю ўвагу пераважна на правільнасьць запісу беларускіх слоў у асноўнай калюмне тэксту і літаратурнасьць перакладаў; прыклады пакідаліся, як правіла, ў запісе ўкладальніка. Адно прынцыповае адхіленьне было зроблена ў запісе прыйменьніка *з (с)*, які заўсёды даецца ў цьвёрдым вымаўленьні супраць запісу яго т. Шатэрнікам у пэўных мясцох (перад мягкімі) з зьмягчэньнем.

Тэхнічныя ўмовы друку слоўніка пры абмежаванай колькасьці шрыфту не дазволілі дасылаць гранкі слоўніка для корэктуры самому аўтару, дзеля чаго памылкі, якія маглі быць дапушчаны ім у процэсе працы, змогуць быць выпраўлены і пропускі дапоўнены толькі ў далейшых выданьнях слоўніка.

Камісія для ўкладаньня слоўніка
жывой беларускай мовы.

10 жніўня 1929 г.

Червенскі краёвы слоўнік зьмяшчае ў сабе словы, якія сустракаюцца ў жывой народнай мове Сьмілавіцкага, Пухавіцкага і пэўнай часьці Шацкага р. р., што ўваходзілі раней у склад Чэрвенскага (б. Ігуменскага) павету. У слоўнік увайшоў матар'ял з розных 25 вёсак, галоўным чынам Сьмілавіцкага р., а пераважна з вёскі Стáрына, мае родзіны.

Праца над зьбіраньнем слоўнікавага матар'ялу праходзіла пад кіраўніцтвам Камісіі для ўкладаньня слоўніка жывой беларускай мовы Інстытуту Беларускае Культуры пры беспасярэдных зносінах з самой Камісіяй, якая наважыла выдаць маю працу асобнаю кніжкаю, зважаючы на каштоўнасьць такога выданьня з навуковага погляду.

Апрача звычайных моўных зваротаў, словы ілюстраваны народнымі прыказкамі, прыгаворкамі і народнымі параўнаньнямі („*Малы, ік вузял*", „*Ідзе ды йдзе, ік тая вада*"); у слоунік увайшло таксама досыць і т. зв. ідыётызмаў,—спэцыяльных беларускіх выразаў („*Іці за блізкі сьвет*" „*Здацян на ўсе рукі*" і інш.).

Мэтод зьбіраньня слоў у мяне, можна сказаць, быў адзіны — мае ўласныя назіраньні над мовай. Праўда, троху матар'ялу дастаўлена мне і іншымі асобамі, але я заўсёды меў магчымасьць праверыць гэты матар'ял, працуючы ў азначаных раёнах і ведаючы дыялектычныя асаблівасьці іх гаворак.

Тыя шпаркасьць і завіханьне, якімі адзначаецца сучасны момант жыцьця, а ў роўнай меры і тая нагрузка рознастайнымі занятками, якія праводзіў я, як настаўнік і загадчык вясковай сямілеткі, бязумоўна, адбіліся на маёй працы: я ўпэўнен, перша за ўсё, што няпоўнасьцю зафіксаваны рэдкія і цікавыя словы жывой гаворкі Чэрвеншчыны; магчыма, што даны ня ўсе значэньні некаторых асобных слоў; магчыма, што ёсьць і інш. недахопы. Але я правуюся менавіта гэтай самай сьпешкаю жыцьця; такія працы, як укладаньне слоўніка жывой народнай мовы, хоць і невялікага аб'ёму, патрабуюць вельмі шмат часу, шмат маруднай і спакойнай працы

Спадзяюся, што ўсе недахопы, якія заўважу я сам і якія адзначыць крытыка, будуць з часам выпраўлены, бо на даным разьмеры мой слоўнік ня спыніцца: я маю сваёй няўхільнай задачаю працу гэту працягваць і папаўняць.

Вельмі трудна было разьвязаць пытаньне з правапісам слоў. Слоўнікавая Камісія ухваліла пісаць словы, набраныя ў слоўніку тлустым

шрыфтам, згодна сучаснага літаратурнага беларускага правапісу, а ў тэксьце прыкладаў я трымаўся пераважна фонэтычнага запісу, за выключэньнем тых выпадкаў, калі запісваліся звонкія зычныя, злучнік *каб*, прыймеьнікі *аб, над, пад, пярад (перад)*, дапаможнік *ж*, якія пісаліся мною ўсюды згодна літаратурнага правапісу. Для паказаньня моцнага аканьня, якім адзначаецца ўвесь абшар Чэрвеншчыны, ненаціскное *е* ва ўсіх складох перад націскам і пасьля націску абазначаецца мною ў тэксьце літарай *я*.

У заключэньне выказваю шчырую падзяку за дапамогу мне ў процэсе працы парадамі навуковага характару Навуковаму Сакратару Камісіі для ўкладаньня слоўніка жывой беларускай мовы т. М. Байкову і дырэктару гэтай Камісіі Бр. Іг. Эпімаху-Шыпіла, якім належыць і рэдакцыя майго слоўніка, а таксама і ўсім асобам, да якіх я зварачаўся за дапамогаю; асабіста дзякую свайму аднафамільцу наст. Андр. Шатэрніку, які дапамагаў мне парадамі адносна слоў з в. Ста́рына.

Мік. Шатэрнік.

31 жніўня 1927 г.
С. Навасёлкі, Пухавіцк. р., Менск. акр.

Сьпіс скарчэньняў.

выкл. — выклічнік
гл. — глядзі
дзс. — дзеяслоў
дзс. безас. — дзеяслоў безасабовы
ж. — іменьнік жаночага
м. — „ мужчынскага роду
н. — „ ніякага „
аг. — „ агульны
мн. — „ множнага ліку (plurale tantum)
зб. — „ зборны
звар. — зваротак
злуч. — злучнік
ліч. — лічэбнік
літ. — літаратурнае слова
прм. — прыметнік
прм. в. ст. — прыметнік вышэйшай ступені
прм. н. ст. — „ найвышэйшай ступені
прс. — прыслоўе
прс. в. ст. — прыслоўе вышэйшай ступені
прс. н. ст. — „ найвышэйшай ступені
пам. — памяншальнае слова
пав. — павялічальнае „
прыйм. — прыйменьнік
Прык. — Прыказка
пр. — прыраўнай
скар. — скарочана
В. — Вёска
П. — Пасёлак
С. — Сяло
Х. — Хутар
Сьміл. р. — Сьмілавіцкі раён
Пух. р. — Пухавіцкі „
Шацк. р. — Шацкі „

Увага. Націскі ў слоўніку над беларускімі словамі, надрукованымі тлустым шрыфтам, з прычыны адсутнасьці ў друкарні адпаведных літар з націскам, паказаны курсыўнымі літарамі.

Парадак літар у слоўніку.

А, Б, В, Г, Д (Дз, Дж), Е (Ё), Ж, З, І (Й), К, Л, М, Н, О, П, Р, С, Т, У (Ў), Ф, Х, Ц, Ч, Ш, Ы, Ь, Э, Ю, Я.

А.

А, аб (перад гл. зычнымі **ап**, перад аднасклад. з дзьвюма зычнымі ў пачатку **аба**), *прыйм.*—1) о, об. Я а божум сьвеця нічога ня ведаю. Ё тут аб чом казаць! Аб тоя-ж і я кажу. Бацькé клапоцяцца аба мне. *В. Старына,* —2) в смысле предл. *с.* Гаруя аб адной картоплі. *В. Старына.*

А, *злуч.*—и. Казянінкі а Пўдзіцак—адна хвіля: увосянь такая гразішча, што ня вылязьці. *В. Старына.*

А, *выкл.*—а. 1) для выраж. удивления. А—а! во дык дзіва!—2) догадки. А—а, бачыш, як яно; я й ня ведаў!—3) негодования. А, ліха на вас!—4) переспроса. А? што ты там кажаш? *В. Старына.*

Аба, *злуч.*—*гл.* **Абò.** Аба я пайду, аба ты йдзі. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Абабрацца, *дзс.*—1) вызваться на что. Абаброўся етакі-то разумны, ня трэба!—2) очиститься. Ніяк ня'бабрацца ад гразішчы. *В. Старына.*

Абабэніць, абабэнчыць, *дзс..безас.*—вздуть (живот) от об'ядения. Абабэніла жывот. *В. Старына.* Сымонаву аўцу абабэнчыла. *Пас. Дубраўка, Пух. р.*

Абадзьмуты—*гл.* **Абдзімàць.**

Абадзьмуцца, *дзс.*—надуться, насупиться. Абадзьмуўся, ік тая курыца, ды сядзіць. *В. Старына.*

Абадзьмуць, *дзс. безас.* — вздуть (о животе). Каб цібе абадзьмула! *В. Старына.*

Абазвацца—*гл.* **Абзывàцца.**

Абалона, ы, *ж.*—верхний слой дерева до сердцевины. Няважны стол: дошкі з аднае абалоны. *В. Старына.*

Абалоністы, *прм.*—сделанный из верхних слоев дерева. Ня купляй абалоністага цэбра. *В. Старына.*

Абалонка, і, *ж.*—оконное стекло. Дзіця выбіла абалонку. *В. Крамяні, Пух. р.*

Абапал, *прыйм.*—по обе стороны. Абапал дарогі стаяць бярозы. *В. Старына.*

Абапнуцца, *дзс.*—окрыться. Абапніся хустаю, ато холадна. *В. Старына.*

Абаранак, нка, *м.*—баранка. Ня плач: куплю дзірачку з абаранка (жарт да малога). *В. Старына.*

Абараніць,-цца,*дзс.*—защитить,-ться. Чуць абараніўся ат сабак. Каб ня'баранілі, прытаўклі-б яго. *В. Старына.*

Абарачацца, *дзс.*—вращаться среди кого; бывать в каких-либо местах. Дзе-та абарачаяцца наш сынок? *В. Старына.*

Абарачвацца, *дзс.* (*зак.* **абярнўцца**)—поворачиваться к кому. Ня'барачвайся назад, ня пазірай. Аберняцца задам, ды маўчыць. *В. Старына.*

Абарачваць,-цца, *дзс. (зак.* **абярнўць,-цца,** *прм.* **абèрнуты**)—опрокидывать,-ться. Хадзім абарачваць вазѐ. Абернам воз. Воз абярнуўся. Міска абернута на лаўца. *В. Старына.*

Абарванец,-нца, *м.* — оборванец, оборвыш. Па сяле ходзіць нейкі абарваняц. Ах ты абарваняц! *(лаянка). В. Старына.*

Абарваны—*гл.* **Абрываць.**

Абармот, а, *м.* *(лаянка)*—большой плут. Абармот ты, гультай! *В.Старына.*

Абарона, ы, *ж.*—защита. Ламачыну якую вазьмі—і то будзя абарона. Ого, у немцаў вялікая абарона! *В. Старына.*

Абарсаць *лапаць дзс.*—втянуть в ушки лаптя „аборы" Абарсаю лапці ды буду абувацца. *В. Белае, Пух.р.*

Абачнасьць, і, *ж.*—внимание. Хай маё пяройдзя: некаліся чалавек будзя мець абачнасьць і на міне. *В. Старына.*

Аббіваць, *дзс. (зак.* **абабіць,** *прм.* **абабіты)**—околачивать. Сундук абабілі зялезам. Ік засяваюць, дык сьцелюць першы абабіты снапок. *В. Старына.*

Абблутаць, *дзс. (прм.* **абблутаны)**—опутать. Ік абблуталі каня лейцамі, дык тады толька ўлавілі. Марынка ходзіць у вузкай спадніцы, ік абблутаная. *В. Старына.*

Аббрэхваць, *дзс. (зак.* **аббрахаць)**—оговаривать, возводить клевету. Толька бегая па сяле ды аббрэхвая суседзяў. Ужо ўсё ўсьпеў аббрахаць пра міне. *В. Старына.*

Аббягаць, *дзс. (зак.* **аббегчы)**—обегать. Конь уцякоў, а я стоў яго аббягаць. Трэба кругом аббегчы. *В. Старына.*

Абважваць, *дзс. (зак.* **абважыць)**—обвешивать. Ік станя абважваць каждага па каплі, дык і то шмат зьбярэцца. Міне абважылі чуцьня на хунт. *В. Старына.*

Абваліць,-цца, *дзс.* — обрушить, -ться. У вадрыня абваліўся дзядок. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Абвінавачваць, *дзс. (зак.* **абвінавaціць)**—обвинять. У судзе абвінавацілі яго на тры рублé. *В. Старына.*

Абвінуць, *дзс.*—обвить, обвязать. Парэзаў паляц: трэба абвінуць чым. *В. Старына.*

Абгабляваць, *дзс. (прм.* **абгаблёваны)**—обстругать доску или кусок дерева. Добра абгаблюй ету дошку, каб была гладкая. Зуслон гладзінька абгаблёван. *В. Старына.*

Абгаліць, *дзс.*—обрить, остричь. Усю галаву абгаліў сабе. *В. Крамяні, Пух.р.*

Абганашыць, *дзс. (прм.* **абганошаны)**—дочиста ощипать что. Даўзваньня абганашылі садок. Гаспадыня ўсе грады абганашыла сьвіньням. Але ўся дулька абганошана. *В. Старына.* (*Пр.* **Адганашыць).**

Абганіць, *дзс.*—опозорить. Абганіў, абганіў пярад людзьмі й рабі з ім, што хочаш. *В. Старына.*

Абганяць *картоплю*—окучивать картофель. Мы толькі ашчэ раз абагналі сваю картоплю. *В. Старына.*

Абгарадзіць,-цца, *дзс. (прм.* **абгароджаны)**—огородить,-ться. Кругом абгарадзіўся ат суседзяў. Двор абгароджан чыстаколам. *В. Старына.*

Абгарэць, *дзс.*—обгореть. Уся качарга абгарэла. *В. Старына.*

Абглядаць, *дзс. (зак.* **абглядзець,** *прм.* **абгледжаны)**—1) осматривать. Мужчыны абглядаюць жыта. Абглéдзяўшы коні, хлопцы паселі. *В. Падбярэжжа, Пух. р.*—2) оправлять, приводить в порядок. На зіму трэба хату абглядзець. Калі хлеў абгледжаны, дык цяплей скаціня. *В. Старына.*

Абгортваць, *дзс. (зак.* **абгарнуць,** *прм.* **абгорнуты)**—окучивать, обсыпать землей, золой или песком. Нашы абгортваюць капусту. Абгарні гаршчок жарам. Капуста лепяй удаецца, калі яна абгорнута. *В. Старына.*

Абграбаць, *дзс. (зак.* **абгрэбці)**—огребать. Надта абграбаць воза ня трэба, а з большага абгрэбці ды хутчэй ехаць. *В. Старына.*

Абгрызаць, *дзс. (зак.* **абгрызьці,** *прм.* **абгрызены)**—1) обгрызать. На, во абгрызі костку. Уся яблынка абгрызяна зáйцамі.—2) ощипывать траву. Конь во няхай абгрызая каля град. *В. Старына.*

Абдзімаць, *дзс. (зак.* **абадзьмуць,** *прм.* **абадзьмуты)**—очищать дуновением воздуха. Абдзімаць

картоплі ат попялу ня трэба: яна чыстая. Вазьмі абадзьмутаю картопіну ды еж. *В. Старына.*

Абдзірош, а, *м.*—порванная одежда, отрепье. Скінь ты еты абдзірош. *В. Дукарка, Сьміл. р.*

Абед, у, *м.*—обед. Для'днаго абеду сем міль едам. (*Прык*). Просім к нам на'бед. *В. Старына.*

Абельтух, а, *м.*—неразборчивый в пище, обжора (презрительно). Абельтух ёты ўсю калатўшу паесьць. *С. Амёльна, Пух. р.*

Абернуты—*гл.* **Абарачваць.**

Аберуч, аберучкі, *прс.*—обеими руками. Вазьмі місу абéруч. Абéручкі трымайся. *В. Старына.*

Абжынаць, *дзс. (зак.* **абжаць,** *прм.* **абжаты)**—сжинать раньше хлеба́ на соседних полосах около чьей-либо одной полосы. Абжалі людзі наша жыта. Хай сабе абжынаюць. Нейчы авёс стаіць адзін абжаты. *В. Старына.*

Абжыцца, *дзс.*—обжиться. Стала лепяй: ужо троха абжыўся на новум месьця. *В. Старына.*

Абзадачыць (азадачыць), *дзс.*—дать задаток при покупке. Паеду, каб дзе хлеба абзадачыць. *В. Слопішча, Шацк. р.* Нашы ўжо азадачылі пасяку. *В. Старына.*

Абзначыць, *дзс.*—сделать заметку. Трэба абзначыць, аткуль касіць. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Абзывацца, *дзс. (зак.* **абазвацца)**—окликаться. Нехта ў леся далёка абзываяцца. Абазвоўся разы са два ды змоўк. *В. Старына.*

Абібок, а, *м. (пав.* **абібочына)** байбак (*лаянка*). Ах ты гультаіна, абібок! Абібочына ета толька ведая ляжаць цэлы дзень. *В. Старына.*

Абіраць, *дзс.* (*зак.* **абабраць)**—1) очищать. Абярыця картоплі на вячэру. *В. Старына.*—2) щипать. Пара абіраць вішні. *В. Старына.*—3) обкрадывать. Нехта залез у каморку і ўсё абаброў да йголачкі. *В. Старына.*

Аб'ірхаваць, *дзс.*—нашить в полушубке „ірхі" *(гл.* **ірха**). Кажух гатоў, толька ашчэ аб'ірхаваць. *В. Старына.*

Абкараваць, *дзс.*—очистить от коры. Абкаруй харашэнька тапарышча. *В. Старына.*

Абкасіць, *дзс.*—откосить часть чужого смежного сенокоса. Ігнат абкасіў нашы Пяраходы. *В. Старына.*

Абквэцаць,-цца, *дзс. (прм.* **абквэцаны)** — опачкать, -ться чем-либо чорным (дёгтем, сажею). І собіла-ж табе етак абквэцацца! Усе рукі абквэцаны ў дзёгаць. Ходзіць абквэцаны, ік Шмуйла. *В. Старына.*

Абкеўзаць,-цца, *дзс. (прм.* **абкеўзаны)**—обмарать, -ться, размазывая что-либо, мазюкая. Чыста ўсё дзіця абкеўзалася ў кашу. Абкеўзаныя анучы, а ён абувая. *В. Старына.*

Абкідаць, *дзс. (зак.* **абкідаць,** *прм.* **абкіданы)**—1) обсыпать песком или землей. Сягоньня трэба абкідаць капец. Капец быў слаба абкіданы, дык картопля троха й прымерзла. *В. Старына.*—2) обшивать края в куске полотна. Ашчэ толька прóразку трэба абкідаць (у сароцца). *В. Старына.*

Абкладаць, *дзс.* (*зак.* **абкласьці)**—обкладывать. На зіму хату прыдзецца абкладаць кастрыцаю. Каб хоць саломаю абкласьці, дык і то-б цяплей было. *В. Старына.*

Абклейваць, *дзс.* (*зак.* **абклеіць)**—оклеивать. Абклейваям сьцены папераю. *В. Старына.*

Абкруціць, *дзс.*—1) обвернуть. Абкруці шыю шалікам. *В. Старына.*—2) обмануть. Такі абкруціў міне ён: ня дадоў рубля. *В. Старына.*

Абкрыць, -цца, *дзс.*—окрыть, -ться. Абкрыйся ты якою плацінаю, ато дрыжыш. *В. Старына.*

Аблавухі, *прм.*—с большими ушами. Конь нейкі аблавухі. Купіў аблавухаю шапку. Шчанё ты аблавухая! *В. Старына.*

Аблажыць, *дзс.*—1) покрыть. Хмары аблажылі ўсё неба.—2) свалить дерево. Аблажыў етакаю-то хвою! *В. Старына.*

Аблазіць, *дзс.* (*зак.* **аблезьці)**—линять. Ашчэ новая спадніца, а чыста ўся аблезла. Ета шатын-

ка нядобрая—хутка аблазіць. *В. Старына.*

Аблак, а́, *м (мн.* **аблакѐ**, *пам.* **аблачо́к)**—облако. На сонца найшоў абла́к. Увосянь саўсім нізка ходзяць аблакѐ. Маленькі аблачо̀к: чуць відаць. *В. Старына.*

Абламаць—*гл.* **Абломліваць.**

Аблаяць, *дзс. (прм.* **аблаены)**—обругать. Аблаяў, ік толька хацеў. Аблая, ік цюцьку. Напрасна аблаяны чалавек. *В. Старына.*

Аблегчы, *дзс.*—заболеть, слечь. Аблягла мая гаспадыня. *В. Старына.*

Аблезлы, *прм.*—1) полинявший; оголенный от шерсти или волос. Вуй які гадкі хлопяц: нейкі аблезлы твар!—2) в бранном смысле. Жаба ты аблезлая, куды ты лезяш?! *В. Старына.*

Аблетак, аблетнік, а, *м. зб.* - сухие дрова, пролежавшие лето. Добра гарыць аблетнік. *С. Амельна, Пух. р.* У Вінцэся цэлая павець аблетак. *В. Старына.*

Аблётаць, *дзс.*—облететь; в смысле быстро обойти, побывать у кого. Усё сяло аблётаў і нідзе ня дастоў капейкі. *В. Старына.*

Абліваха, і, *ж.*—слякоть. На дварэ абліваха, халадэча. *В. Старына.*

Аблізваць,-цца, *дзс. (зак.* **аблізаць, -цца)**—1) облизывать,-ться. А Цімох толька аблізваяцца, ік кот. —2) в бранном смысле. Аблізала хвароба нашага хлопца. *В. Старына.*

Абліччa, а, *н.*—лицо, физиономия. Па абліччу відаць, што Васількоў сын! *В. Старына.*

Аблічыць, *дзс.*—сосчитать, пересчитать. Аблічыма копы ды будам дзяліць сена. *В. Старына.*

Абломліваць,-цца, *дзс. (зак.* **абламаць, - цца)**—обламывать, - ться. Траву рві ўградах, толька капусты ня'бломлявай. *В. Старына.* Абламаласі цэлая прасла плоту. *В. Крамяні, Пух. р.*

Аблузаць, *дзс. (прм.* **аблузаны)**—очистить от кожуры. Аблужыма троха пасолі на полудзянь. Бяры аблузаны гарбузік. *В. Старына.*

Аблук, ка, *м.*—цельный липовый лубок для закладывания ящика и стенок в крестьянской телеге, кладется также и на сани. Залажы ў. калёсы аблук. *В. Крамяні, Пух. р.*

Аблупіць, *дзс.* (*прм.* **аблуплены)**—облупить, содрать кожу. Мясьнік аблупіў карову. Каб цібе ваўкѐ аблупілі! У казы аблупляна паўбока. Жаба ты аблупляная! *В. Старына.*

Аблушчыць, *дзс.*—отделить кожуру или мякоть от семян. Трэба гарбуз аблушчыць да насушыць гарбузікаў. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Аблямаваць, *дзс. (прм.* **аблямованы)**—окаймить края юбки, кофты, воротник или рукава. А я сваю спадніцу абля(і)мавала аксамітам. Абля(і)мованыя рукавэ крапчэй. *В. Старына.*

Аблямоўка, і, *ж.*—кайма. Пазыч мне на'блямоўку еты кавалачак. *В. Старына.*

Абляпаць,-цца, *дзс.* — загрязнить, -ться; обмарать,-ться. Калёса абляпаў і сам абляпаўся ў гразь. *В. Старына.*

Абманшчык, а, *м*—птица крапивник (Motacilla troglodites). У нашуй крапівя жыве абманшчык. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Абманьваць,-цца, *дзс. (зак.* **абмані́ць, - цца)** — обманывать - ться. Абманьвая цыган людзей: во так і жыве. Раз, другі абманіш, а боляй ня паверацць. Троха абманіўся я, але нічога ня паробіш. *В. Старына.*

Абмараць,-цца, *дзс.* (*прм.* **абмараны)**—обмарать,-ться. Абмароўся, ік сьвінчо, у гразь. Рукі абмара̀ныя, а ён барджэй садзіцца жраць. *В. Старына.*

Абмарока, і, *аг.* — назойливый. А якая-ж ты абмарока: атстань ляпяй! *В. Старына.*

Абмацаць, *дзс.* — ощупать. Ганна, абмацай смаліну там на печы! *В. Старына.*

Абмуляць, *дзс.* (*прм.* **абмулены)**—насаднить кожу. Абмуляў пля-

чукѐ вяроўкаю. У каня абмуляна сьпіна кульбачкамі. *В. Старына.*

Абмываць, *дзс.* (*зак.* **абмыць**)—обмывать. Абмый ты сваю морду. Абмыйма ногі. *В. Старына.*

Абмылка, і, *ж.*—ошибка. За абмылку б'юць па затылку. *Прык. Самін, Пух. р.*, (*Пр.* **Ахмылка**).

Абмяргаваць - *літ.* **абмеркаваць**, *дзс.* (*прм.* **абмярговаӣы**)—обсудить. Хацелі ехаць у Сібір, але абмяргавалі ды застанавіліся. Ікраз ўсё было абмяргỏвана, падстрỏяна. *В. Старына.*

Абмятаць *пчолы* — очищать ульи весною после зимовки пчол. Сягоньня Андрэй абмятая пчолы. *В. Старына.*

Абножка, і, *ж.*—пыльца, котор. пчолы носят на ножках в улей. Сягоньня пчала з абножкаю добра йдзе. *В. Старына.*

Або, *злуч.*—1) разделительный—или-или. Або я, або ты, толька ня разам. *В. Старына.*—2) при вопросе. Або я ведаю што? *В. Старына.*—3) причинный: потому что, в смысле „бо" Ня скажу, або ня ведаю. *В. Старына.*

Абодва, **абудва**, *ліч.* — оба. Ёсьць два Юр'і, ды абодва дурні: адзін галодны, другі халодны. *Прык. С. Дукора, Сьміл. р.* Ашчэ братэ̀ ня дзяліліся: жывуць абудва разам. *В. Старына.*

Абодзьдзе, я, *н. зб.*—ободья. На месьця шмат было абодзьдзя. *В. Старына.*

Абозьня, і, *ж.*—сарай для повозок и телег. Хурман пашоў у вабозьню. *В. Скобраўка, Пух. р.*

Абоі, яў, *мн.*—обои. Вельмі-ж стройныя абоі купілі—с кветкамі. *В. Старына.*

Абора, ы, *ж.*—1) большой хлев в именьи. Каровы стаяць у ваборы.—2) ремешок, которым стягивается лапоть и привязывается к ноге. Парвалася ў лапці абора. *В. Старына.*

Абосы, *прм. гл.*—**Бо́сы**.—босой. Ходзіць абосы. *В. Крамяні, Пух. р.*

Абот (*мн.* **Аботы**)—*гл.* **Бот**. Патапталіся мае аботы. *В. Турэц. Сьміл. р.*

Абрабляць, *дзс.* (*зак.* **абрабіць**, *прм.* **аброблены**)—обрабатывать. Што самі абрабляям, а што наймаям. Кадоўбчык акуратна аброблян. *В. Старына.*

Абрадзіцца, *дзс.*—разрешиться от бремени. Зараз абродзіцца наша нявестка. *В. Старына.*

Абраз, а́, *м.* (*мн.* **абразэ**, *пам.* **абразік**)—икона. Абразоў і абразікаў поўная хата. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Абразанцы, аў, *мн.* — обрезанная картофельная кожица. Занясі, Міколка, каровя абразанцы! *В. Харавічы, Сьміл. р.*

Абразаць, *дзс.* (*зак.* **абрэзаць**)—1) обрезывать, очищать картофель. Абраза́ям бульбу на вячэру. *В. Дукарка, Сьміл. р.* 2) в бранном смысле. Каб твая мяць абрэ̀зала! *В. Старына.*

Абракацца, *дзс.* (*зак.* **абракціся**)—давать обет. Каб ачуняць, абраклася даць на'беднкю. *В. Старына.*

Абрамяняць, *дзс.* (*зак.* **абрамяніць**)—повременить, отсрочивать. Прашу, каб мне абрамянілі з пазычкаю хлеба. *В. Старына.*

Абробіць,-цца, *дзс.* (*прм.* **аброблены**)—обмарать,-ться. Абробіўся ў гразь, ік з балота выляз. Так абробіў боты, што й ня дачысьціцца іх. Калёса аброблявы ў гразь. *В. Старына.*

Аброць, і, *ж.*—уздечка. Садраласі с каня аброць. *В. Крамяні, Пух. р.* (*Пр.* **Вобрыць**).

Абруд, у, *м.* (*мн.* **абрудэ**)—нижняя часть деревянной посуды, от дна. У цэбры выламаўся абруд. Вядро цячэ ў вабрудзя. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Абрус, а, *м.* (*пам.* **абрусак**)—скатерть. Наткалі модных абрусоў. *В. Старына.* На стол заслалі белы абрусак. *В. Скрыль, Пух. р.*

Абрусны *ручнік*—полотенце для навешивания на иконах. Абрусны ручнік вісіць на вобразя. *В. Слопішча, Шац. р.*

Абрывак,-рыўка, *м.*—оторванный лоскут, вообще часть чего. Во етыя абрыўкі добра будуць на

анучы. Калі німа вяроўкі, дык дай хоць які абрывак. *В. Старына.*

Абрываць,-цца, *дзс.* (*зак.* **абарваць, -цца**, *прм.* **абарваны**)—обрывать, обтрепывать одежду. Чыста ўсю адзежу абарвоў у леся. Абарвоўся, аж страмна глядзець. Нашто табе абрываць ніткі? Ходзіць абарваны, ік той старац. *В. Старына.*

Абрывіна, ы, *ж.*—лощина у горы. Скінаўся з гары ў вабрывіну. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Абрыдаць, *дзс.*—надоесть, опротиветь. Казоў, казоў—аж абрыдала яго слухаць! *В. Старына.*

Абрыдліва, абрыдоны, *прм.*—надоедливый. Абрыдліва, нягодны ён хлапёц. *В. Скрыль, Пух. р.* Якоя-ж абрыдоная дзіця, пярастань ты дурэць! *В. Старына.*

Абрындвацца, *дзс.*—обрываться махрами. Доўгая спадніца абрындваяцца. *В. Скрыль, Пух. р.*

Абрыскаць,-цца, *дзс.* (*прм.* **абрысканы**)—обрызгать,-ться. І калёса абрыскаў, і сам абрыскаўся ў гразь. Абрысканая хуста дажджом. *В. Старына.*

Абрэзкі,-каў, *мн.*—обрезки. Кравец нарабіў абрэзкаў. Усё пашло на'брэзкі. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Абскубаць, *дзс.* (*зак.* **абскубці**)—1) обрывать, выдёргивать. Добра абскубі хіб у парсюка: там вялікая шчаціньня. Ня магла яна чысьцей абскубці курыцы. *В. Старына* —2) оправлять воз или стог сена, соломы. Абскубаць воза ня трэба: сена ня будзя цярушыцца. Абскубі воз, ато ў пуню ня ўлезя. *В. Старына.*

Абслухоўваць, *дзс.* (*зак.* **абслухаць**) — выслушивать. Во калі добры дохтар: абслухая й распытая праз усё. *В. Старына.*

Абсмоктваць, *дзс.* (*зак.* **абсмактаць**, *прм.* **абсмоктаны**)— обсасывать. Дай малому костку абсмактаць. Абсмоктаныя косьці выкінь. *В. Старына.*

Абсмэркаць,-цца, *дзс.* (*прм.* **абсмэрканы**)—обсморкать,-ться. На што ты мне бот абсмэркаў? Вой як ён абсмэркаўся! Так і ходзіць абсмэрканы. *В. Старына.*

Абстругаць, *дзс.* (*прм.* **абстругаты**)—обстрогать. Гладзінька абстругоў дошку. Абструганыя абручэ папсавоў. *В. Старына.*

Абстрыгчы,-чыся, *дзс.* — обстричь, -чься. Трэба абстрыгчы мальца і самому абстрыгчыся. *В. Старына.*

Абсудзіць (асудзіць), *дзс.*—осудить судом. Дарма што й поп, але абсудзіў чалавек яго. Асудзілі за патраву. *В. Старына.*

Абсыпацца, *дзс.* (*зак.* **абсыпацца**)—опадать (о листьях). Абсыпаяцца ўжо ліcьця. *В. Старына.*

Абсыпаць, *дзс.* (*зак,* **абсыпаць**)—осыпать. Абсыпалі хату прызбаю. *В. Старына.*—Абсыпала губы, плечы—появилась сыпь на губах или на другом месте. Малому абсыпала ўсе губкі! *В. Старына.*

Абсыхаць, *дзс.* (*зак.* **абсохнуць**)—обсыхать. Трэба расставіць снапэ, каб троха абсохлі. *В. Старына.*

Абсячы, *дзс.*—обрубить. Хіба каб лёд абсячы, ато можна кінуцца ў колодзіж. *В. Старына.*

Абтынкаваць, *дзс.* (*прм.* **абтынкованы**)—оштукатурить. Калі абтынкаваць хату, дык яно лепяй. *В. Старына.*

Абудавацца, *дзс.*—обстроиться. Кругом усе людзі абудаваліся. Абудавоўся, як мая быць. *В. Старына.*

Абудзіць, *дзс.*—разбудить. Нашто ты абудзіў дзіця? *В. Старына.*

Абурыцца, *дзс.*—возмутиться, притти в негодование. Ік абурыўся на міне дзядзька, ды давай лаяцца! *В. Старына.*

Абурыць,-цца, *дзс.* (*прм.* (**абураны**)—обрушить,-ться; обвалиться. Вецяр абурыў слуп. Хата зараз абурыцца. Азярод так і ляжыць абураны. *В. Старына.*

Абух, а, *м.* обух. Але крэпкі абух у тваём тапары. *В. Старына.*

Абуць *у лапці*,—провесть в денежных делах; обманом довесть до нищенства. Ня выбірайця етага п'яніцы за прадсядацяля: абуя ён вас у лапці. *В. Старына.*

Абхарчавацца, *дзс.*—потравить весь корм. Хай пазьней будзя восянь: ня так абхарчуюцца людзі с кормам. *В. Старына.*

Абхвастаць, *дзс.*—1) отхлестать. За што абвхастоў хлапцà? *В. Старына.*—2) вымолотить зерно, обивая снопы. Снапоў дзісятак абхвастоў жыта. *В. Старына.*

Абхлё(ю)пацъ,-цца, *дзс.* (*прм.* **абхлё(ю)паны**) — обрызгать,-тся грязью. Добра абхлёпаўся ў гразь. *В. Бор, Сьміл. р.* Абхлюпала спадніцу, што й ня пазнаць. Абхлюпаная сьвіта. *В. Старына.*

Абходзіцца, *дзс.* (*зак.* **абыйціся**)— 1) обходиться с кем. Ніхто так ня'бходзіцца з бацькам.—2) обходиться без кого. Абыйдуся, абойдамся й бяз цібе. *В. Старына.*

Абходзіць, *дзс.* (*зак.* **абыйці**)—1) обходить мимо. Усім доў па чарца, а міне абышоў.—2) обходить кругом. Кругом абходзьця. *В. Старына.*

Абцас, у, *м.*—каблук. Ад бота атарваўся абцас. Паваліў ды давай абцасам гнесьці. *В. Бор, Сьміл. р.*

Абцерабіцца, *дзс.*—с трудом освободиться от неприятности. Вот дзе нáпасьць: чуць абцярабіўся ат етых судоў! *В. Старына.*

Абцерабіць *дзс.* (*прм.* **абцярэблены**) —очистить дерево от сучьев. Адзін і сьсек і абцярабіў увесь дуб. Абцярэбляна бярозка да'днанаго сучка. *В. Старына.*

Абцінаць, *дзс.* (*зак.* **абцяць,** *прм.* **абцяты**) — общипывать. Жарабётка абціная сабе авёс. У курыцы абцяты хвост. *В. Старына.*

Абцуге, оў, *мн.* (*пам.* **абцужке**),—клещи. Падай, сынку, абцугè вырваць цьвіх. Заваліліся нейдзя нашы абцужкè. *В. Старына.*

Абцягваць, *дзс.* (*зак.* **абцягнуць**)— 1) обтягивать рукой или граблями висящие на возу или на стоге клочки сена или соломы. Абцягні троха салому на возя. Шмат абцягваць стога ня трэба, —2) оправлять одежду. Абцягні спадніцу, каб лепяй вісела. *В. Старына.*

Абцяць, *дзс.*—обрезать в разговоре. Так абцёў яго, што атразу змоўк! *В. Старына.*

Абчыканіць, *дзс.*—осадить в разговоре. Нябось, скора цябе абчыканіў прадсідацяль! *В. Бор, Сьміл. р.*

Абшарыць, *дзс.*—хорошенько кругом обыскать. Трэба добра абшарыць, дык знойдам. *В. Старына.*

Абшмальцаваць, *дзс.* (*прм.* **абшмальцованы**)—засалить, залоснить. Чыста ўсю адзежу абшмальцавоў. Абудва рукавэ ў сьвіця абшмальцòваны. *В. Старына.*

Абшмараваць, *дзс.* (*прм.* **абшмарованы**)— обтереть. Ік відзіш абшмаравоў новаю вяроўку. Абшмарòваныя штанэ̀ надзеў. *В. Старына.*

Абшмуляць, *дзс.* — ссаднить, ободрать. Да крыві абшмуляў пальцы важкàмі. *В. Старына.*

Абшморгаць, *дзс.* — обтереть. Абшморгаў усе рукавэ аб стол. *В. Старына.*

Абшуканства, а, *н.*—*гл.* **Ашуканства.** Німа праўды на сьвеця: адно абшуканства. *С. Дукора, Сьміл. р.*

Абшукаць, *дзс.*—1) обыскать вокруг. Абшукоў усе куткé і нідзе ня нашоў тапара.—2) обмануть. Хацеў абшукаць міне, але ня на таго нарвоўся. *В. Старына.*

Абшчыпаць, *дзс.*—ощипать. Абшчыпалі да'днае вішанькі. *В. Старына.*

Абы, *прыстаўка ў злучэньні з іншымі часьцінамі мовы*—лишьбы. Абы-дзе кіня, а посьля шукая. Абы каго ні папоў, дык і давай гаманіць. Абы-калі можна зайці да нас. Абы-куды пайду, толька ня тут буду. Абычыё, толька ня сваё. Плявузгая абы-што, а ўсе слухаюць. Абы-як зрабіў—і баста. *В. Старына.*

Абы, *злуч.*—1) лишь-бы. Абы здароўя, грошы будуць.—2) потому что. Пухня з голаду, абы хлеба німа. *В. Старына.*

Абычай, чаю, *м.* обычай. Што край, то новы абычай. *Прык. В. Дайнава, Пух. р.*

Аб'яжджаць, *дзс.* (*зак.* **аб'ехаць** і **аб'езьдзіць**)—об'езжать. Нічога ня будзя: прыходзіцца аб'яжджаць роў. Аб'ехаў рыцьвіну. Трэба аб'езьдзіць новыя сані. Аб'езьдзіць жарабка. *В. Старына.*

Абязьвечыць, *дзс.* (*прм.* **абязьвечаны**)—изувечить. Ня сунь рукі ў цапэ, ато сам сібе абязьвечыш. Навекі абязьвечан чалавек. *В. Старына.*

Абяліць, *дзс.*—снять кору, чтобы была видна белая древесина. Калі абеліш пагаўё, дык яно будзя лягчэйшая. *В. Слопішча, Шац. р.*

Абяцанка, і, *ж.*—обещание. Абяцанка—цацанка, а дурному радасьць. *Прык. В. Старына.*

Абяцаць,-цца, *дзс.* (*прм.* **абяцаны**)—обещать,-ться. Абяцоўся, а патом і забыўся. Абяцаная шапка на вушы ня лезя. *Прык.* Ета работа мне ўжо абяцана. *В. Старына.*

Абячаяк, чайка, *м.,* **абяча(э)йка,** і, *ж.*—ободок, образующий края сита, решета, кузова или „века" для „дзяжы" Сагнуў арэшнявы абячаяк. *В. Турэц, Сьміл. р.* У веку паламалася абячайка. *В. Старына.* У века трэба новая абячэйка. *В. Галацак, Сьміл. р.*

Авечка, і, *ж.* (*пам.* **авечачка**)—овца. Авечкі бягуць дамоў. Пярабегла наша авечачка. Авечка ты дурная! (*лаянка*). *В. Старына.* (*Пр.* **Аўца**).

Авечны *пастух*—пастух, пасущий овец. Авечны пастух ужо гоніць. *В. Старына.*

Авеччы, *прм.*—овечий. Авечны гной лёгкі. *В. Старына.*

Авэй, *выкл.*—тьфу! Авэй, авэй! які-ж ты дурны, братка! *В. Старына.*

Ага, ага-ж, *выкл.*—да, так. Ага, я вазьму. Ага папоўся, зладзюк! Ага-ж, я казоў, што етак будзя! *В. Старына.*

Агарнуць, *дзс.*—покрыть, охватить со всех сторон. Барджэй дажынайма, а то й ноч нас тут агорня. *В. Старына.*

Агарод, у, *м.*—огород. Усё высахла ў вагародзя даўзваньня. Маці пашла на'гарод. *В. Старына.*

Агародніна, ы, *ж. зб.*—овощи. Сягоньлята ўрадзіла агародніна: агуркé, капуста—усё добрая. *В. Старына.*

Агідлы, *прм.*—противный. Агідлы ты мне стаў. *В. Бор, Сьміл. р.*

Аглабня, і *ж.*—оглобля. Увядзі каня ў ваглобні ды запрагай. *В. Старына.*

Агладзіць, *дзс.*—откормить (лошадь). Жаробку троха агладзіў—сытая. *В. Слопішча, Шац. р.*

Агледжаны—*гл.* **Аглядаць.**

Агледзіны, дзін, *мн.*—смотрины. Нашы паехалі на'гледзіны аж у Дукору. *В. Лешніца, Сьміл. р.*

Аглухці, *дзс.*—оглохнуть. Бацька пад старасьць аглух. Ета-ж можна аглухці ат такога стукату. *В. Старына.*

Аглушыць, *дзс.*—оглушить. Ік жарнаў пó галавя, дык чыста аглушыў. *В. Старына.*

Агляд, у, *ж.*—осмотр. Пашлі на'гляд жыта. *В. Старына.*

Аглядацца, *дзс.*—управляться со скотом. Ужо вечар: трэба пайсьці аглядацца. *Б. Слопішча, Шац. р.*

Аглядаць,-цца, *дзс.* (*зак.* **аглядзець, цца,** *прм.* **агледжаны**)—осматривать,-ться. Пашлі аглядаць патраву. Ня ўсьпеў і аглядзецца, ік на табе: зноў ліха! Садок агледжаны, дык і садавінà ўрадзіла. *В. Старына.*

Агоньчык, а, *м.*—огонёк. А вэнь агоньчык! *В. Старына.*

Агорклы, *прм.*—опротивевший, надоевший. Які агорклы чалавек! *В. Старына.*

Агоркці, *дзс.*—в перен. см. сильно надоесть, опротиветь. Агоркла мне жыцьця такоя. *В. Старына.*

Агоўтацца, *дзс.*—1) очиститься от грязи. Ніяк ня'гоўтацца ад гразі. *В. Старына.*—2) освоиться. Агоўтайся ды жыві памаленьку. *В. Старына.*

Аграда, ы, *ж.*—ограда. Кругом дварà камянная аграда. *В. Старына.*

Агроднік, а, *м.*—огородник. Хіба ў агродніка трэба дастаць расады. *В. Старына.*

Агрыб(е)яць, *дзс.*—сильно состариться. Саўсім агрыбяў чалавек. *В. Старына.*

Агрызак, зка, *м.*—огрызок. Выкінь вон агрызак з яблыка. *В. Бор, Сьміл. р.*

Агрызацца, *дзс.* (*зак.* **агрызнуцца**)—огрызаться, грубо отвечать. Вот сынок: агрызаяцца з бацькам. Сабака агрызнуўся ды даў драла. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Агрэст, у, *м.*—крыжовник (Ribes grossularia L). У садку пасадзілі агрэсту й малін. *В. Старына.*

Агрэх, у, *м.*—пропущенные бороною ряд или плугом борозда на пашне. Ік на сьмех пабаранована: адны агрэхі. *В. Старына.*

Агулам, *прс.*—1) вообще. Агулам чалавек нічога ня робіць.—2) оптом. Агулам купляй—дзяшавей будзя. *В. Старына.*

Агульна, *прс.*—огулом. Агульна німа чаго вінавáціць усіх. *В. Старына.*

Агульны, *прм.*—общий. У нас сянакос з братам агульны. *В. Старына.*

Агурковы, *прм.*—огуречный. Пайдзі выրві агурковага цьвету. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Агурок, рка, *м.* (*пам.* **агурочак**)—огурец. (Cucumis sativus L.) Сяголята зарадзілі агуркè. Улетку добра йзесьці й агурочка с цыбулькаю. *В. Старына.*

Агурочнік, у, *м.*—огуречные листья и стебли. Наламала гаспадыня агурочніку ў квас. *В. Старына.*

Агурочны *расол*—просоленая накисшая вода, в которой квасились огурцы. Удоўся агурочны расол—смашны. *В. Старына.*

Ад (ат), *прыйм.*—от. Атайдзі ты ад мяне. *В. Вострава.* Ат каго йдзеш? *В. Старына.*

Адазвацца, *дзс.*—откликнуться. Калі клічуць, дык трэба адазвацца. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Адаткаць, *дзс.*—закончить ткать. Я ужо ататкала адно палатно. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Адбалабаніць, *дзс.*—с криком поговорить; поговорить вздорное, неправду. Адбалабаніў сваё ды пашоў. *В. Старына.*

Адбараніцца, *дзс.* - защититься. Чуць адбараніўся ат ваўкоў. *В. Старына.*

Адбівацца, *дзс.* (*зак.* **адбіцца**)—1) отделяться, отставать. Ягнё адбілася ат чарады.—2) отвыкать, Саўсім ён адбіўся ат свае сям'і. 3) отбиваться (от рук). Адбіўся ат рук: нічога ня хоча рабіць. Кот адбіўся ат рук: і блізка ня патходзіць. *В. Старына.*

Адбіваць, *дзс.* (*зак.* **адбіць**)—1) отбивать в смысле отнимать. Хлопцы адбілі ат Лаўрэна дзеўку.—2) клеймить дрова, бревна. Лясьнік ужо адбіў дрова: можна вазіць.—3) сильно удариться. Усе грудзі адбіў, ік скінаўся с печы. *В. Старына.*

Адбіраць, *дзс.* (*зак.* **адабраць**)—1) отнимать. Нашто адбіраць, нашто атаброў у дзіцяці цацку?—2) отбирать, брать меру чего. Атаброў шаснастку грэчкі. *В. Старына.*

Адбой, ю, *м.*—1) ответный удар. Ік доў адбой, дык аж кацёлка разьбілася.—2) клеймо для дров и др. лесного материала. Нешта й ня відаць адбою на дровах. *В. Старына.*

Адбягаць, *дзс.* (*зак.* **адбегчы, -чыся**) отбежать. Трэ'бала ў бок адбèгчы. Надта-ж ужо далёка адбегся Ня ўсьпеў адбегчыся. *В. Старына.*

Адвага, і, *ж.*—отвага. Ета-ж трэба атвага: аднаму ўночы пайці на могілкі. *В. Старына.*

Адважлівы, *прм.*—отважный, смелый. Атважлівы ты чалавек: хоць у мора лезяш. *В. Скрыль, Пух. р.*

Адважваць, *дзс.* (*зак.* **адважыць**, *прм.* **адважаны**) — отвешивать. Атважця мукі с пуд. Атважця солі хунтаў з дзісятак. Што атважана, забірайця проч. *В. Старына.*

Адважнік, а, *м,*—отважный человек. Знойдзяцца на яго атважнік,—правучыць. *В. Старына.*

Адважны, *прм.*—отважный, смелый. Ой ня кажы, ён атважны чалавек, гатоў на ўсё пайці. *В. Старына.*

Адважыцца, *дзс.*—решиться. Хто з ім атважыцца чапацца, з благім чалавекам. *В. Старына.*

Адвакат, а, *м.*—адвокат, *насм.*—защитник кого. Й адвакат ня памог на судзе. Найшоўся адвакат етакі, бяз цібе абойдамся. *В. Старына.*

Адвальваць, -цца, *дзс.* (*зак.* **адваліць,-цца**) — 1) отмыкать,-ться. Ня ўмею я етым ключом атвальваць. Лёгка атвальваюцца сенцы. Ці хто атваліў, ці самі атваліліся ўночы дзьверы.—2) отваливаться, отставать. Ат прыпячку атвалілася цагліна. Ляпі, а яно атвальваяцца.—3) ослабевать (о морозе). Ня'твальваяцца, ліха на яго, мароз: ужо с тыдзянь трымая. Каб хаця троха атваліўся мароз, ато й с хаты ня вылязьці. *В. Старына.*

Адварачваць,-цца, *дзс.* (*зак.* **адвярнуць,-цца**)— отворачивать,-ться. Чаго ты атварачваясься ат міне? Бяжыма атварачуваць коні ат шкоды. Атвярні там і майго каня. *В. Старына.*

Адвесьціся, *дзс.*—отойти в сторону. Во аж куды атвёўся с канём. *В. Старына.*

Адведкі, дак, *мн.*—навещение родильницы. Арына пашла с пірагом к куме на'тветкі. *В. Старына.*

Адводзіць, *дзс.* (*зак.* **адвесьці**)—отводить. Усё атводзіць яго ў бок ды нешта шэпча на вуха. Даляй трэба атвесьці дзіця ат печы. *В. Старына.*

Адвозіць, *дзс.* (*зак.* **адвезьці**)—отвозить в смысле отдавать долг. Зоўтра будам атвозіць Ігнату акалот. Німа часу атвезьці брацэніку салому, што пазычоў. *В. Старына.*

Адгаварвацца, *дзс.* (*зак.* **адгаварыцца**) — отговариваться, отказываться. Ня'дгаварвайся: ета твая работа! *В. Старына.*

Адгаварваць, *дзс.* (*зак.* **адгаварыць**) —отбивать. Я адгавар(у)ваць ня буду: купляйця сабе. У дзеўкі адгаварылі жаніха. *В. Старына.*

Адгадваць, *дзс.* (*зак.* **адгадаць**)—отгадывать. Сам й адгадвай сваю загадку, а я ня хачу. *В. Старына.*

Адгадзіць, *дзс.*—отблагодарить. Пазыч грошай, ня бойся, некаліся адгаджу. Ня ведаю, як і адгадзіць вам за ласку. *В. Старына.*

Адганашыць, *дзс.* — весьма много нарвать чего. Вот адганашылі хлопцы дуль, ік залезьлі ў садок! *В. Старына.*

Адгарадзіць, -цца, *дзс.*—отгородить, -ться. Цялятам адгарадзілі асобянна. Ат етакіх суседзяў лепяй адгарадзіцца. *В. Старына.*

Адгасьціць, *дзс.*—хорошо, долго погостить. Пара й дамоў, адгасьцілі добра. *В. Старына.*

Адгрызацца, *дзс.*—резко отвечать. Вот дзе сынок—адгрызаяцца з бацькам! *В. Старына.*

Адгрызаць, *дзс.* (*зак.* **адгрызьці**)—отгрызать. Хай конь тут адгрызая траву. Етага зубамі ня'дгрызьці. *В. Старына.*

Адгрымець, *дзс.*—отгреметь (о громе). Ня будзя боляй грому: адгрымеў сваё. *В. Старына.*

Адгырквацца, *дзс.*—грубо отвечать. Як табе ня сорам адгырквацца с старым чалавекам! *В. Старына.*

Аддаваць, *дзс.* (*зак.* **аддаць**)—1) отдавать. Куды ўзёў нож: аддай назад.—2) резонировать. У вялікум пакоі добра аддае голас. Скрыпка ня'ддае голасу. *В. Старына.*

Аддалеч, *прс.* — издали. Аддаляч стань ды глядзі. *В. Старына.*

Аддохці, *дзс.*—издохнуть (о многих). Аддохлі ўсе куры. *В. Старына.*

Аддратаваць, *дзс.*—сильно избить нагайкой, кнутом или веревкой. От аддратавоў я свайго малога бізуном! *В. Старына.*

Аддрэнчыць, *дзс.*—отстегать. Маўчы, ато аддрэнчу, ік ката. *В. Старына.*

Аддзел, у, *м.* — двор, образовавшийся после раздела семьи. Брат жыве на'дзьдзеля. *В. Дукарка, Сьміл. р.*

Аддзякаваць, *дзс.* — отблагодарить. Ня ведаю, чым і адзьдзякуваць за вашу ласку. *В. Старына.*

Аддубасіць, *дзс.* — сильно побить. Аддубасілі Мікітку добра, — век ня забудзя. *В. Старына.*

Ад(н)дыхаць, *дзс.*—(*зак.* **ад(н)дыхнуць**)—отдыхать. За работаю німа калі й аддыхнуць. Аддыхніма троха. *В. Старына.* Утаміўсі, трэ' андыхнуць. *В. Крамяні, Пух. р.*

Аджарыць, *дзс.*—довольно сильно побить. Здорава аджарыў хлапца папружкай. *В. Старына.*

Аджон, у, *м.*—отработка жатвою. Пазычылі хлеба на'джон. *В. Старына.*

Аджымаць *плацьце* — мыть отмокшее за ночь белье в первый раз. Матка аджымая плацьця. *В. Старына.*

Аджынаць,-цца, *дзс.* (*зак.* **аджаць**)— 1) отрабатывать долг жатвой. Жонка пашла аджынаць пазыку.— 2) прожинать часть полосы. Во аж куды ўжо аджаліся бабы! *В. Старына.*

Аджыць, *дзс.*—выжить, поправиться. Была саўсім прыбілі ката, але аджыў. *В. Старына.*

Адзежа, ы, *ж.*—одежда, платье. Шмат наспраўлёў сваім дзеўкам адзежы. Ні адзежы, ні ежы нічога. *В. Старына.*

Адзежына, ы, *ж.* (*пам.* **адзежынка**)— одежина (одна вещь). Каб хаця якая адзежына была ў хаця, нічога німа. *В. Старына.*

Адзеньне, я, *н.*—одеяние, одежда. Адзеньня й грошай чоршта навёз з Амэрыкі. *В. Старына.*

Адзеты, *прм.*—одетый. Ашчэ пакуль адзеты, абуты й ня галодны. *В. Старына.*

Адзёнак, нка, *м.*—*гл.* **Адонак.** Пад стог зрабілі новы адзёнак. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Адзёр, адрў, *м.*—корь. Хлопчык хварэя на адзёр. Дзіця ляжыць у вадры. *В. Старына.*

Адзінакавы, *прм.* — одинаковый. Адзінакавая наша багацьця: маё й тваё. *В. Старына.*

Адзінанцацяра—собир. числ. **адзінанцаць.** Вывялася толька адзінанцацяра пылянятак. *В. Старына.*

Адзінанцаць, *ліч.* — одиннадцать. Хлапцу адзінанцаць год. *В. Старына.*

Адзініца, ы, *ж.*—единица. Адзініцы адгулёў, а ціпер буду двойкі гуляць. (З гульні ў каменчыкі). *В. Старына.*

Адзінота, ы, *ж.*—одиночество, уединение. Жыве на'дзіноця й ня баіцца нікога. *В. Старына.*

Адзінюткі, *прм.*—одинешенек. Адзін адзінюткі й стаіць наш ячмень. *В. Старына.*

Адзічаць, *дзс.*—одичать. Адзічоў наш кот. *В. Старына.*

Адкавуліць, *дзс.*—отрезать большой кусок хлеба. Пастух аткавуліў сабе ў вярэньку с паўбулкі хлеба. *В. Старына.*

Адказ, у, *м.*—ответ. Ні атказу, ні прыказу. *Прык.* Ня вядома, які дадуць мне атказ на маё прашэньня. *В. Старына.*

Адказаць, *дзс.*—завещать что на словах пред смертью. Бацька атказоў сыну ўсе грошы *В. Старына.*

Адкалоць, *дзс.*—заколоть (поросёнка). Аткалолі парасята, каб ня цягнулі сьвіньні. *В. Старына.*

Адкалупіць, *дзс.*—отковырнуть. Аткалупі сабе троха масла на хлеб. *В. Старына.*

Адкамячыць, *дзс.*—хорошенько помять, побить кого. Аткамячылі яму хлопцы добра, ня будзя боляй рызыкаваць. *В. Старына.*

Адкараскацца, *дзс.*—отвязаться от кого. Чуць аткараскаўся ат яго. Ня'ткараскацца ад благаты етаі. *В. Старына.*

Адкасаць, *дзс.*—отвернуть засученные рукава рубахи или штанов. Аткашы рукавэ ды кідай работу. Аткасоў штанэ: там німа вады. *В. Старына.*

Адкаснуцца, *дзс.*—отойти, отвязаться. Аткасьніся ат міне, чаго вяжасься! *В. Старына.*

Адкачацца, *дзс.*—проболеть. У бальніцы аткачоўся з месяц. *В. Старына.*

Адкідаць, *дзс.* (*зак.* **адкінуць**)—1) отбрасывать. Трэба аткінуць сьнег ад ганку.—2) раскрывать весною „копец“ с картофелем. Бацька аткідае капец на‘гародзя.—3) лечить огневицу (простудные прыщи), омывая их водой, в которой мочат руки при посадке хлеба и в которую еще нарочно кладут горящие угли с печи, когда садят хлеб. Зьбегай, Міхалька, к дзядзіня, хай аткіня табе вогнік. *В. Старына.*

Адкідзік (ч), а, *м.*—полное веретено пряжи; два **аткідзікі(чы)** свиваются в один **пачынак.** Наста напрала два аткідзікі. *В. Вострава, Сьміл. р.* У Вагапы нейкія маленькія аткідзічы. *В. Старына.*

Адкірмашаваць, *дзс.*—побывать на базаре. Добра аткірмашавоў і гарэлкі выпіў. *В. Старына.*

Адклад, у, *м.*—отлагательство, отсрочка. Атклад ня йдзе ў лад. *Прык. В. Старына.*

Адклейваць,-цца, *дзс.* (*зак.* **адклеіць,-цца**)—отклеивать,-ться. Аткле́йваяцца сама папера ат сьцяны. Боляй дай клею, ато аткле́іцца. *В. Старына.*

Адкрасаваць, *дзс.*—отцвесть. Жыта ўжо аткрасавала. Аткрасавала ўжо лецячка сваё. *В. Старына.*

Адкрасьці, *дзс.*—своровать что, незаметно снося в сторону. Аткралі торбачку с салам. *В. Старына.*

Адкрасьціся, *дзс.*—незаметно отделиться от товарищей. Аткроўся ад гурту ды пашоў адзін. *В. Старына.*

Адкуль, *прс.*—откуда. Аткуль ідзеш? Аткуль?—С пад кур. *В. Старына.*

Адлазіць, *дзс.* (*зак.* **адлезьці**)—1) отставать от чего. Атлезла падашва.—2) отходить. Атлезь ты ат міне. *В. Старына.*

Адлега, і, *ж.*—оттепель. На дварэ атлега: можна й слабей прапаціць. *В. Старына.*

Адлічаць,-цца, *дзс.* (*зак.* **адлічыць, -цца**) *русізм*—отличать, -ться. Сянакос Яўхімавых нічым ня‘тлічаяцца ад другіх. Атлічыўся наш сынок добра *В. Старына.*

Адлічваць, *дзс.* (*зак.* **адлічыць,** *прм.* **адлічаны**)—отсчитать. Атлічвая грошы. Атлічыў сваё, дык і бяры. Адна залатоўка ўжо атлічана. Бяры атлічанаю капу снапоў. *В. Старына.*

Адлупіць,-цца, *дзс.*—отодрать,-ться. Атлуплю, ік таго ката. Ад бота атлупіўся падносак. *В. Старына.*

Адлупцаваць, *дзс.*—побить. Добра атлупцавоў хлапца, хай ня дурэя. *В. Старына.*

Адлюдзкаваць, *дзс.*—*гл.* **Людзкаваць.** Нў й атлюдзкавоў раз я ў Мінску! *В. Старына.*

Адма(у)ляваць, *дзс.* (*прм.* **адма(у)лёваны**)—1) нарисовать красками. Атмалявоў карцінку—аж глядзець! Вот атмулёван паніч на патрэця,—ік жывы стаіць!—2) удачно сделать что. Сталяр так добра вырабіў стол, ік адмулявоў усяроўна. *В. Старына.*

Адмяньціць, *дзс.*—хорошенько побить. Атмяньцілі, дык атмяньцілі—больш ня будзя чапацца. *В. Старына.*

Адмясіць, *дзс.*—здорово намять бока. Атмясіў яму паленам ня шкадуючы. *В. Старына.*

Аднавор, у, *м.*—один раз паханое поле. Авёс пасеяў у аднавор. *В. Старына.*

Аднадзіць, *дзс.*—отучить. Чуць атнадзілі карову лазіць у вагарод. *В. Старына.*

Аднакава, *прс.* одинаково. Усюдых мне аднакава. Зямлі-ж аднакава ў нас і ў вас. *В. Старына.*

Аднастайны, *прм.*—одного качества, одинаковый. Ат абедзьвіх кароў малако аднастайная. *В. Старына.*

Аднекуль, *прс.* откуда-то. Атнекуль прывалокся кот у хату. *В. Старына.*

Адно, *прс.*—только. Адно ўсё крычыць: дай есьці, дай піць. *В. Старына.*

Аднолетак, тка, а, *м.* — одногодок. Цяляткі аднȯляткі, але наша лепшая. *В. Старына.*

Адным чынам—в смысле,—одним словом. Адным чынам, пагулялі добра. *В. Старына.*

Адолець, *дзс.* — одолеть, осилить. Адзін чуць адоляў міску буракоў. *В. Старына.*

Адонак, нка, а, *м.*—подкладка из веток для стога сена. Стог стаіць на вісокум адонку. *В. Старына.* (*Пр.* **Адзёнак**).

Адпадаць, *дзс.* (*зак.* **адпасьці**) — отпадать. Прышоў Пятрок—атпоў лісток; прышла Ільля—атпала два; а прышла Прачыстая—усё поля ачысьціла. *Прык. В. Старына.*

Адпалоса(у)ваць, *дзс.* — отполосовать ремнем или поясом, сильно избить. Ік хваціў бацька рэмянь, то также атпалоса(у)ваў хлапцȧ! *В. Старына.*

Адпарыць, *дзс.*—сильно побить. Так атпарылі рызыканьціку, што чуць дамоў пашоў. *В. Старына.*

Адпасьціць, цца, *дзс.* — откормить, -ться. За лета добра атпасьціўся конь. Атпасьціў на чужом дабры сваю худзізну. *В. Старына.*

Адпачасваць, *дзс.* — отхлестать. Сьціхні ты плакаць, ато зараз атпачасвую. *В. Старына.*

Адпачынак, нку, *м.*—покой, отдых. Старому пара ўжо на'тпачынак. Атпачынку таго німа ніколі. *В. Старына.*

Адперыць, *дзс.*—сильно побить поленом. Ну й атперылі-ж паленам Хвадзея! *В. Старына.*

Адпірацца, *дзс.* (*зак.* **адперціся**)—отпираться в прямом и переносном значении. Парасята мусіць самі атперліся ды выскачылі с хлева. Атпіраяцца, што нічога ня ведая. *В. Старына.*

Адпіраць, *дзс.* (*зак.* **адперці**)—завезть, занесть что далеко или скоро. Нашто ты воз атпёр аж у самы канец?—'К відзіш, атпёр іх на станцу. *В. Старына.*

Адпіргнуць, *дзс.* —быстро оттолкнуть ногой или рукой. Вэнь аж куды атпіргнуў кошык! *В. Старына.*

Адпіхаць, -цца, *дзс.* (*зак.* **адпіхнуць**) —отталкивать. Што ты вельма атпіхаяся? Атпіхні ету жабуцьку, хай ня лезя сюды. *В. Старына.*

Адплаціць,-цца, *дзс.* — отплатить. Ніяк ня'тплаціцца ат Сімана за гарэлку. *В. Старына.*

Адповедзь, і, *ж.*—ответ со взбучкою. Такую доў яму атповядзь, што дзісятаму закажа! *В. Старына.*

Адпоўшыць, *дзс.*—надавать затрещин. Атпоўшыў па першая чысло. *В. Старына.*

Адпраніць, *дзс.* — сильно побить Добра атпраніў я Сымону,—век будзя помніць. *В. Старына.*

Адпрасіцца, *дзс.*—отпроситься. Пасу коні, але атпрасіўся ў хлопцаў дамоў. *В. Старына.*

Адпрацаваць, *дзс.*—достаточно потрудиться. Бацька атпрацавоў сваё, хай сынэ ціпер робяць. *В. Старына.*

Адпрыччыць, *дзс.*—отучить от дому кого. Сораму ён ня зная: будзя датуль хадзіць, пакуль ня'прыччаць. Атпрыччылі яго ўжо—боляй ня ходзіць к нам. *В. Старына.*

Адпудзіць, *дзс.* — отпугнуть. Начлежнікі чуць отпудзілі ваўкоў ат сібе. *В. Старына.*

Адпэньдзіць, *дзс.* (*польск.* **odpędzić**) — выпроводить. Атпэньдзілі мы сваіх гасьцей, хай едуць здаровы. *В. Старына.*

Адпяразваць,-цца, *дзс.* (*зак.* **адпяразаць,-цца**)—распоясывать, -ться. Атпяраз(у)вай кажух ды лезь за стол. Атпяразоўся пояс. *В. Старына.*

Адрабляцца, *дзс.* (*зак.* **адрабіцца**)—отделываться (от кого). Чуць я атрабіўся ат п'янага. *В. Старына.*

Адрабляць, *дзс.* (*зак.* **адрабіць**)— 1) отделывать какую либо вещь. Вот майстра атрабіў вазок!—2) кончить работать. Бацька ўжо атрабіў сваё.—3) отплатить долг

работаю. Трэба Вінцэсю атрабіць за каня. *В. Старына.*

Адрабляць-мя, *дзс.* (*зак.* **адрабіць -мя**)—отрабатывать за долг. Калі ня хочаш аддаць-мя, дык трэба адрабіць-мя. *В. Смалярня, Шацк. р.*

Адработ, у, *м.* (*мн.* **адработкі**)—плата работаю за долг. Пазычылі хлеба на'траб'от. *В. Старына.*

Адрагатаць, *дзс.*—много посмеяться. Ну й атрагаталі-ж дзеўкі з Апанаса! *В. Старына.*

Адразаць, *дзс.* (*зак.* **адрэзаць**)—отрезать. Адрэж хлеба. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Адразу, *прс.*—сразу. Атразу работа пашла, ік па маслу. *В. Старына.*

Адраіць, *дзс.*—отсоветовать. Хацеў нажыць сабе ету кароўку, але людзі атраілі. *В. Старына.*

Адратаваць, *дзс.*—спасти. Быў захлынуўся ў вадзе, дык чуць атраталі. *В. Старына.*

Адрываць,-цца, *дзс.* (*зак.* **адарваць, -цца**) — отрывать,-ться. Атрэж етыя канцэ, ато ўсяроўна будуць атрывацца. Ад біла атарваласі калыбель. *В. Крамяні, Пух. р.*

Адрына, андрына, ы, *ж.*—холодная постройка для складывания сена и соломы. Цэлую адрыну наклалі канюшыны. *В. Старына.* Прынёс із андрыны сена. Згарэла андрына с сенам і снапамі. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Адрысаваць, *дзс.*—отчертить. Роўнінька атрысуй, пакуль згабляваць. *В. Старына.*

Адсаджваць, *дзс.* (*зак.* **адсадзіць**) 1) отучивать телёнка от матки, засаживая его в отдельную загородку. Мы ўжо атсадзілі сваё цялё.—2) сильно удариться. Тодар чыста ўсе грудзі атсадзіў. *В. Старына.*

Адсеяць,-цца, *дзс.*—1) закончить посев. Усе людзі ўжо атсеяліся, а гультай толька пачыная.—2) вторично засеять. У лагчыня вымакла жыта: трэба атсеяць хіба лёнам. *В. Старына.*

Адскакваць, *дзс.* (*зак.* **адскочыць**)— 1) отскакивать. Ды давай усе хуччэй атскак(у)ваць у бок. Каб ня'тскочыў, дык і яму папала-б. *В. Старына.* — 2) скоро отростать (о траве). Посьля дажджу, занач, так і атскочыла трава. *В. Старына.*

Адсмаліць, *дзс.*—1) крепко побить. Ну й атсмаліў-жа яму папружкі! —2) быстро проехать или пройти. 'К відзіш атсмаліў пяць вёрст. —3) удачно ответить. Так атсмаліў яму, што той і ня ведая, што казаць. *В. Старына.*

Адсоўваць,-цца, *дзс.* (*зак.* **адсунуць, -цца**)—отодвигать,-ться. Нашто атсоваяш мачаньня? Атсунься, каб было дзе сесьці. *В. Старына.*

Адспавядаць, *дзс.*—переносно: дать взбучку. Так атспавядоў етага смаркача, што боляй ня будзя чапацца. *В. Старына.*

Адстагнаць, *дзс.*—отстонать, отболеть. Каб табе атстагнаць тоя, што ты ўзёў у мінe! *В. Старына.*

Адступнае, нага, *н.*—деньги, котор. даются, чтобы возвратить проданное, или-же, чтобы отклонить другого покупателя, отступное. Дай мне атступнага, ды купляй сабе. *В. Старына.*

Адсудзіць, *дзс.*—1) вернуть судом. Так ня вазьму, дык судом атсуджу.—2) присудить. Адсудзілі ад двара пашу. *В. Старына.*

Адсыпацца, *дзс.* (*зак.* **адсыпацца**)— 1) отваливаться рассыпаясь. Атсыпаяцца прыпячак.—2) в переносном знач.: изводиться, издыхать. Куры нешта сталі атсыпацца. Каб ты атсыпалася такоя дзіцятка! *В. Старына.*

Адсыпаць, *дзс.* (*зак.* **адсыпаць**)— 1) отсыпать что излишнее. Атсып троха аўса, ато шмат наброў.— 2) давать плату зерном. Ганчару атсыпаў ячменям за дзьве міскі. *В. Старына.*

Адсыпка, і, *ж.*—плата за посуду, отмеренная, отсыпанная, самой купленой посудой раз, два или сколько сторгуются. Купіла гаршчок на'тсыпку. *В. Старына.*

Адсьцёбаць, *дзс.* — отстегать чем-либо гибким. Глядзі, чалавеча, ато атсьцёбаю дубца! *В. Старына.*

Адсьцілаць, *дзс.*—стлать (лён). Наравы павезьлі атсьцілаць лён. *В. Белае, Пух. р.*

Адсюль, *прс.*—отсюда. Атыйдзі ты атсюль, ня замінай! *В. Старына.*

Адтаваць, *дзс. (зак.* **адтаць**)—оттаивать. Атлега, дык і вокна аттаюць. Хай троха аттаня квашаніна. *В. Старына.*

Адтарабаніць, *дзс.*—насмешл, отвезть скоро, спровадить кого. Аттарабаніў наш сусед цешчу дамоў. *В. Старына.*

Адтуль, *прс.* — оттуда. Ні атсюль, ні аттуль ліха ўзьнялося. *В. Старына.*

Адтылаваць, *дзс.* — осадить назад. Аттылуй назад каня. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Адубелы, *прм.*—околелый (употр. в бранном смысле). Каб ты адубелы прыехаў назад! *В. Старына.*

Адубець, *дзс.* — остыть, перемерзнуть. Еш, ато крупнік адубея. Такі холад—чыста ўвесь адубеў. *В. Старына.*

Адукаваць,-цца, *дзс.* (*прм.* **адукованы**)—образовать, воспитать. -ться. Ігнат пабыў у горадзя, дык адукавоўся. Наш прадсядацяль, відаць, адукованы чалавек. *В. Старына.*

Адурніць, *дзс.* — одурачить. Хоча мяне адурніць. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Адучваць *дзс. (зак.* **адучыць**) — в узком смысле: отучивать ребёнка от груди. Барбара ўжо атучыла саваё дзіця, трэба й нашаго атучуваць. *В. Старына.*

Адусюль, *прс.*—отовсюду. Атусюль наехала людзей на кірмаш. *В. Старына.*

Адхадзіць, *дзс.*—1) с трудом спасти от смерти. Ік схваціў жывот у малога, дык чуць атхадзілі.— 2) устать от ходьбы. Чыста ўсе ногі атхадзіў ходзячы. *В. Старына.*

Адхаяць, *дзс.* — с трудом спасти от смерти. Ужо даходзіў, чуць атхаялі. *В. Старына.*

Адхвастаць, *дзс.* — 1) отхлестать. Ня лезь, хлопча, у чужы садок, ато атхвашчу.—2) сильно удариться. Ік паваліўся, дык усе грудзі атхвастоў. *В. Старына.*

Адхінаць,-цца, *дзс.* (*зак.* **адхінуць, -цца**)—отклонять,-ться. Ня'тхінайся ты ат міне́.—2) отлучаться. Гаспадар нейдзя атхінуўся на гумно. *В. Старына.*

Атхіснуцца, *дзс.* — отклониться, отойти. Адхіснуліся ад мяне ўсе сябры. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Адходзіць, *дзс.* (*зак.* **адыйці**) — 1) отходить. Машына ўжо атходзіць. Атышла нядзелька.—2) в безл. смысле, о хорошей жизни. А што яму атходзіць: есьць гатовы хлеб. *В. Старына.*—3) протоптать по траве на сенокосе межу. Роўнінька атыйдзі мяжу. *В. Лядцо, Пух. р.*—4) о косе — стать мягким лезвию, затупиться. Саўсім атышла каса: ані ня бярэ травы. *В. Старына.*

Адхукаць, *дзс.*—1) отогреть теплым дыханием. Чуць атхукаў рукі — так была замерзьлі.—2) с трудом вылечить. Чуць атхукалі дзіця. *В. Старына.*

Адціскаць, *дзс. (зак.* **адціснуць**)— отдавливать. Паляц баліць — дык ня трэ'бала аццыскаць. Маці аццыснула сыр у клінку. Аццыснаў хвост кату. *В. Старына.*

Адцягваць, *дзс. (зак.* **адцягнуць,** *прм.* **адцягнуты**)—1) оттаскивать. Аццягні ету ламачыну ў бок. Ня'цьцяг(у)вай далёка бярвіна. Вэнь аж куды аццягнута ступа.—2) оттягивать (проволоку). Аццягні большы канец дроту. *В. Старына.*

Адчаканіць, *дзс.*—дать удачный ответ. Ік аччаканіў яму, дык атразу змоўк. *В. Старына.*

Адчубасіць, *дзс.*—отдубасить. Аччубасілі раз, а ён ашчэ лезя. *В. Старына.*

Адчэпліваць,-цца, *дзс. (зак.* **адчапіць,-цца,** *прм.* **адчэплены**) —

1) отцеплять. Нешта ня‘ччэпляваяцца паліца ат плуга.—2) отвязаться, отстать от кого. Аччапіся, чаго ты прыстоў да міне?! Нітка аччэпляна ат трэскі. *В. Старына.*

Адчыняць,-цца, *дзс.* *(зак.* **адчыніць,-цца,** *прм.* **адчынены)** — отворять, открывать. Нятрэ‘ было аччыняць яму дзьвярэй. Аччыніліся варота. Аччыняйця варота — едуць чэрці з балота. Жартачкі: цэлу ночь юшка была аччыняна! *В. Старына.*

Адчэпнае, ага, *н.*—отступное. Хвэльчар доў аччэпнага. Доў на‘ччэпная *В. Старына.*

Адшараваць, *дзс.*—оттереть грязь, пятно, натирая песком. Закарэў гаршчок—ніяк ня‘тшараваць. *В. Старына.*

Адштапаваць, *дзс.* — поколотить, побить. Атштапавоў палкаю па першая чысло. *В. Старына.*

Адшчыкнуць, *дзс.*—оторвать плод, лист. Атшчыкні яблык. *В. Старына.*

Адшчэпліваць,-цца, *дзс.* *(зак.* **адшчапіць,-цца)**—снимать дверь с крючка. Хто там у хаця: атшчапіця дзьверы. Вот дзьверы зрабіў: самі атшчэпляваюцца! *В. Старына.*

Адыхтар, *прс.* (літ. **адыстар** з лац. adinstar) — как раз. Але Івуля адыхтар, ік бацька. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Ад‘есьціся, *дзс.*—откормиться. Во як растаўсьцеў — ат‘еўся на чужом хлебя. *В. Старына.*

Ад‘яда, ы, *аг.*—отрава—сварливый, надоедливый человек. Ат‘яда ты майго сэрца, што ты ясі міне вечна?! *В. Старына.*

Ад‘етуль, *прс.* — отсюда. Ат‘етуль дарога паварачвая на Мінск. *В. Старына.*

Адэ-эст! *выкл.*—окрик пастуха на коров, когда те гонятся к стаду или отгоняются от потравы. Адэ-эст куды!... Адэ-эст сюды!... *В. Вострава, Сьміл. р.*

Аж, *злуч.*—ан, что даже,—вообще усилительная частица. Так угрэўся, аж пот пашоў. Бабы паўкручваліся сягоньня аж да пеўняў. *В. Старына.*

Ажарабіцца, *дзс.*—ожеребиться. На етум тыдні ажарэбіцца кабыла. *В. Старына.*

Ажно, *злуч.* — вот. Ажно гляджу: йдзе мая баба. *В. Старына.*

Ажымкі, мак, *мн.*—жмыхи. Сямён купіў ажымак іс сем‘я. *В. Матарова.*

Ажыцца, *дзс.*—*гл.* **Абжыцца.** Ажыўся на новум месьця й нічагуткі. *С. Дукора, Сьміл. р.*

Ажэвіны, він, *мн.*—ежевина (Rubus caesius L.) Хадзіў у ажэвіны, але мала назьбіроў. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Азадак, дка, *м.* — задняя часть тела. Ік гопнаўся аб лёд, дык увесь азадак адбіў. *В. Старына.*

Азадачыць, *дзс.*—*гл.* **Абзадачыць.**

Азгрывы, *прм.* — возгривый. От нейкі азгрывы хлопяц: мусіць ніколі ня мыяцца. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Азірацца, *дзс.* *(зак.* **азірнуцца)** — осматриваться. Ідзі ты атсюль ды ня‘зірайся. Што ты йдзеш азіраючыся, ік злодзяй? Ашчэ нечага назад азірнуўся. *В. Старына.*

Азызлы, *прм.*—опухший. Твар зрабіўся азызлы, сам увесь страшны. *В. Старына.*

Азызнуць, *дзс*—опухнуть; употребл. и как бранное. Уся шчака азызла: пчала ўкусіла. Каб ты азыз! *В. Старына.*

Азярод, а, *м.*—приспособление в виде большого высокого забора из жердей для сушки снопов, гречихи и проч. Нашы снапэ ашчэ ў вазяродзя. *В. Старына.*

Азярэдзіць, *дзс.*—вешать снопы и проч. в **азярод** для сушки. Хадзём азярэдзіць грэчку. *В. Старына.*

Азяць, азьму—*гл.* **Узяць.** Азьму пілу ды пайду ў лес. *В. Клятное, Пух. р.*

Ай, *выкл.*—ой. 1) пры выражении испуга, боли. Ай ратуйця! Ай баліць!—2) при выражении брезгливости. Ай, які гадкі хлапе́ц! Ай, кінь ты лепяй плявузгаць. *В. Старына.*

Акалечыць,-цца, *дзс.* (*прм.* **акалечаны**)—искалечить,-ться. Ня кідай бараны на дварэ; ашчэ скаціна акалечыцца. Акалечаная каніна ня гадзіцца ў работу. *В. Старына.*

Акалот, у, *м.*—снопы ржи, вымолоченные посредством обивания,—идут на кули. Маю акалоту на куле́ капы са тры. *В. Старына.*

Акамянелы, *прм.* — окаменевший. Ляжыць акамянелы, ік памёршы. *В. Старына.*

Аканіца, ы, *ж.*—ставня. Раман парабіў вокна з аканіцамі. *В. Старына.*

Акаціцца, *дзс.*—об'ягниться. Акацілася наша адна авечка. *В. Старына.*

Акаянны, *прм.* — окаянный. Пагадзі-ж ты, гад акаянны, акаянная твая сіла! *В. Старына.*

Акзамент, у *м.*—экзамен. Акзамянт здоў за сельскаю школу, будзя падавацца ў сямілетку. *В. Старына.*

Акіян, а, *м.*—океан. Аж дзіва, як ехалі праз акіян у Амэрыку. *В. Старына.*

Акладня, і, *ж.*—отвал плуга. У плузі пращмаравалася акладня. *В. Вострава, Сьміл. р.* (*Пр.* **Накладня**).

Акоп, у, *м.*—окоп. З месяц сядзеў у вакопах на вайне. *В. Старына.*

Акорак, рка, *м.*—пробка. Згубіўся з бутэлькі акорак *В. Скрыль, Пух. р.*

Акот, у, *м.*—волоски из колосков хлебных злаков. Набраласі за сарочку акоту. *В. Крамяні, Пух. р.*

Акравак, акраўка, *м.*—обрезок лыка или материи. Дзед сплёў нейкія лапці з акраўкаў. *В. Старына.*

Акраз, *прс.* (*літ.* **якраз**)—как раз, в меру. Мне шавец пашыў акраз добрыя боты. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Акраец, акрайца, *м.*—краюха (хлеба). Падарылі старцу акраяц хлеба. *В. Старына.*

Акрыўдзіць, *дзс.*—обидеть. Нихто ня хоча свайго брата акрыўдзіць. *В. Старына.*

Акрыяць, *дзс.*—окрепнуть силами. воспрянуть духом. Акрыеў посьля хваробы, дык ізноў за сваё. *В. Старына.*

Акуляры, аў, *мн.*—очки. Акуляры пачапіў на нос. Ходзіць, ік пан, у вакулярах. *В. Старына.*

Акурат, *прс.*—как раз. Чый ета конь? —акурат, ік наш. *В. Старына.*

Акуратны, *прм.*—1) аккуратный в работе. Відаць,-што акуратная гаспадыня.—2) исполнительный. Акуратны чалавек: што сказоў, то й зрабіў. *В. Старына.*

Аксаміт, у, *м.*—бархат. Купіла аксаміту на'блямоўку. *В. Старына.*

Акцызьнік, а, *м.*—акцизный чиновник. Акцызьнік аштрапавоў Гіляра за гарэлку. *В. Старына.*

Акэшкаць,-цца, *дзс.*—очистить,-ться. Троха акэшкаліся ад гразі. Акэшкала сенцы ат сьмецьця. *В. Старына.*

Але, *злуч.*—да, но. Прыдзяш к нам? Але! Прыду, але каб дома былі. Але—паехаў на валѐ. *В. Старына.*

Алей, ю, *м.*—постное масло. Патпраўця капусту алеям. Каша з алеям. *В. Старына.*

Алехавы, *прм.*—ольховый. Насек воз алехавых дроў. *С. Дукора, Сьміл. р.*

Алешнік, у, *м.*—ольховый лес. Поля стала зарастаць алешнікам, *В. Старына.*

Алешневы, *прм.*—ольховый. Зрабіў алешнявы коўш. Высяк алешнявы кол. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Алешына, ы. *ж.*—ольховое дерево. Ета алешына гадзіцца толька на дрова. *В. Старына.*

Аліва, ы, *ж.*—масло. Трэба купіць алівы на малатарню. *В. Старына.*

Алігант, а, *м.*—франт, форсун. Ых, надзеўся Сідар у новая—алігант *В. Старына.*

Альбо, *злуч.*—или. Рабі-ж ты як-небудзь: альбо так, альбо етак. *В. Старына.*

Альховіна, ы, *ж.*—ольховое дерево. Кадоубчык зрабілі з альховіны. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Альховы, *прм.* — ольховый. *Пр.* **Алехавы**, **Але́шневы**. Чырвоны, ік коўш альховы. *В. Старына.*

Алюдзець, *дзс.*—вырасти, стать более развитым. Пабыў хлопяц у чужых, дык алюдзяў. *В. Старына.*

Амарыканец, нца, *м.*—американец; так называют и белорусса, побывавшего в Америке. Аўдоцьця вышла замуж за‘марыканца. *В. Старына.*

Амбон, у, *м.*—амвон. Поп кажа казаньня с‘амбону. *В. Старына.*

Аметнік, а, *м.*—небольшая пристройка около продольной стены риги, куда ссыпаются „амеці“. Надуло ў ваметнік сьнегу. *В. Крамяні, Пух. р.*

Амеці, яй, *мн.*—мелкая мякина. Замяшай каровя амецяй. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Амін—аминь, конец. Тут табе й амін будзя. *В. Старына.*

А мо‘—а может быть. А мо‘ ета і проўда? *В. Старына.*

Амшарына, ы, *ж.*—моховое болото. Сянакос няважны: адна амшарына. *В. Старына.*

Амягнуць, *дзс.*—сильно надоесть. Амягла мне ета язда. *В. Старына.*

Амяжыць,-цца, *дзс.*—утомить,-ться. Ганёў, ганёў, пакуль ня амяжыў. Амяжыўсі бегаючы. *В. Крамяні, Пух. р.*

Амяла, ы, *ж.*—мятлик луговой (Poa pratensis L). На маём сянакося нічога ня расьце, апроч амялы. *В. Клятное, Пух. р.*

Амяленьне, я, *н.*—остатки льна с кострой, полученные при мятьи его. Амяляньням па‘птыкалі хату на зіму. *В. Старына.*

Анадоечы, *прс.—гл.* **Надоечы**. Анадоячы хадзіў у воласьць. *В. Загай, Пух. р.*

Анбрычак, чка, *м.—гл.* **Імбрычак**. Нагрэлі вады цэлы анбрычак. *В. Крамяні, Пух. р.*

Ангельскі, *прм.*—английский. Хіба ангельскі брусок атточыць сякеру. *В. Слопішчы, Шацк. р.*

Ангіл, а, *м*, **анёл**, а, *м.* (*пам.* **анёлак**)—ангел. Чалавек табе ня ангіл. Дзіця стройная, ік анёлак. *В. Старына.*

Андаваць, *дзс.—гл.* **Аддаваць**. Ня трэ, было андаваць сваіх грошай. Пара суседу хлеб андаць. *В. Слопішчы, Шацк. р.*

Андарак, а, *м.*—юбка. Набрала на‘ндарак у палоскі. *В. Старына. Пр.* **Арандак**.

Андрына, ы, *ж.—гл.* **Адрына**.

Андрэйка і, *м.*—божья коровка (насекомое — Coccinella). На руцэ сеў андрэйка. *В. Старына.*

Андынара, ы, *ж.*—плата за батрацкую службу натурою. За панам у дварэ давалі андынару, а ціпер саўхозы сталі, дык даюць жалваньня. *В. Старына.*

Андыхаць, *дзс.—гл.* **Аддыхаць**.

Анёж, *злуч.*—ну да, а то как-же. Анёш як: я-ж так і зраблю. *В. Старына.*

Ані—1) употр. в качестве союза. Ані цыбулькі, ані ўкрышыць. *Прык. В. Лешніца, Сьміл. р.*—2) обозначает отрицание в существовании чего-либо. У хаця нічога німа, скаціна галодная, а ён а н і д б а я. Пазычыў Атрахім у міне грашай і а н і г а д к і: забыўся, што трэба аддаць. Сталяр добра склеіў стол, што а н і з н а к у. *В. Старына.*

Анізваньня, *у сэнсе прысл.* — нисколько. Хлеба ня‘сталося анізваньня. А н і ў з в а н ь н я ня баіцца цібе ніхто. *В. Старына.*

Анікога, **анікагутка** — совершенно никого. У хаця анікога, усе пашлі. Анікагутка ня было на двარэ. *В. Старына.*

Аніўзнак, *прс.*—без всякого знака, незаметно. Урэзаў штуку й аніўзнак. *В. Загай, Пух. р.*

Аніяк, *прс.*—никак. Аніяк ня падняць бярвіна. *В. Старына.*

Аніякі, *займ.*—совершенно никакой. Аніякага гонару ў яго німа. *В. Старына.*

Анталяжы, аў, *мн.*—тоже, что **карўнкі**—кружева. Хрысьціна зрабіла скацярсьць з анталяжамі. *В. Старына.*

Антробы, аў, *мн.—гл.* **Вантробы**.

Ануча, ы, *ж.* (*пам.* **анучка**)—тряпка вообще, а также для окручиванья ног. Вакно заткнулі анучамі. Глядзі, ато вось хвазану анучаю ў вочы. Анучы павылазілі з лапцей. Абуў белыя анучкі. *В. Старына.*

Анучнік, а, *м.*—скупщик тряпья. Анучнік езьдзіць па сялў—трэба йголак купіць. *В. Старына.*

Анцыхрыст, а, *м.*—1) антихрист. Пярад канцом сьвету прыдзя анцыхрыст. — 2) немилосердный. Анцыхрыст еты за капейку шкуру з жывога зьдзярэ. *В. Старына.*

Аньцілера, ы, *ж.*—артиллерия. Служыў у ваньцілеры. *В. Стаыына.*

Анегда, *прс.*—иногда.—Анэгда я хаджу ў госьці к мацяры. *В. Бор. Сьміл. р.*

Ападаць, *дзс.* (*зак.* **апасьці**)—опадать; оседать (о тесте). Лисьця ападая. Хай цеста ападзѐ, тады будам саджаць хлеб. *В. Старына.*

Ападкі, аў, *мн.*—падалица (о фруктах). Хадзім у садок зьбіраць ападкі. Купіў нейкіх горкіх ападкаў, што нельга й есьці. *В. Старына.*

Апал, у, *м.*—отопление. З апалам цяжка ў нас: лесу німа блізка. *В. Старына.*

Апаласкаць, *дзс.* (*прм.* **апалосканы**)—обмывать (чаще в смысле мойки белья). Работы ў сям'і шмат: трэба абшыць усіх, апаласкаць і ўсё...—Апалашчы ложку. Старая дагледжана акуратна: накормляна й апалоскана. *В. Старына.*

Апаліцца, *дзс.*—обжечься. Хведар у пажары дык увесь апаліўся. *В. Старына.*

Апаліць, *дзс.*—отопить. Каб апаліць ету хату, шмат трэба дроў. *В. Старына.*

Апалойка, і, *ж.*—половинка квашеной капустной головки. З нашаі капусты будуць добрыя апалойкі. *В. Вострава. (Пр.* **Палуйка**).

Апалонік, а, *м.*—1) разливальная ложка. Німа апалоніка, чым наліваць блінэ. Дзед есьць апалонікам.—2) головастик. На балоццы ўжо ё апалонікі. *В. Старына.*

Апанаваць, *дзс.*—овладеть, напасть, окружить. Ік апанавалі міне сабакі, дык чуць ня загрызьлі. Ночка ўжо й апанавала нас у полі. *В. Старына.*

Апантаны, *прм.*—одурелый, сумашедший. Бегая, ік апантаны. *В. Старына.*

Апанятаваць, *дзс.*—произвесть осмотр с понятыми потравы, вообще вреда. А як ты думаў: апанятую, ацаню, ды на суд падам. *В. Старына.*

Апарасіцца, *дзс.*—опороситься. Ці зараз ваша сьвіньня апаросіцца? Наша ўжо апарасіўшыся. *В. Старына.*

Апараца, ы, *ж.*—операция. Будуць рабіць апарацу, дык атрэжуць нагу. *В. Старына.*

Апарыць,-цца, *дзс.* — облить,-ться кипятком. Уцякай, каб ня'парыць нагі. Апарыўся—ціпер насіся. *В. Старына.*

Апека, і, *ж.*—опека, забота. Німа над малымі апекі. *В. Старына.*

Апенька, і, *ж.*—опёнок (гриб—Agaricus melleus Vahl). Бабы пашлі ў вапенькі. *В. Старына.*

Апечак, чку, *м.* — фундамент печи. Мулярэ зрабілі камены апечак *В. Дукарка, Сьміл. р.*

Аплік, а, *м.*—крючок в платье. Пашыла гестку на'плікох. Высах, ік аплік. *В. Старына.*

Апліканка, і, *ж.*—курица африкаской породы. Завялі сабе апліканак—будуць несьці крэпкія яйцы. *В. Старына.*

Аплікансკі, *прм.*—африканский (о курах). Выбраў аплікансκага мацака. Крэпянькі, харошанькі канёк, ік апліканская яѐчка. *В. Старына.*

Аплывуда, ы, **аплыцька** і, *аг.*—медлительный, неповоротливый и в то же время некрасивый. Цягнецца ззаду, як аплывуда *В. Раўнапольле, Сьміл. р.* Аплыцька ты! Куды ты варт?! *В. Старына.*

Аплявуха, і, *ж.*—затрещина. Пачаставоў яго аплявухаю добра. Дам аплявухі! *В. Старына.*

Аплявушыць, *дзс.*—дать затрещину. Ік аплявушыў яго, аж закруціўся. *В. Старына.*

Аплятанік, а, *м.*—глиняный горшок, оплетенный проволкою. Куцьця варыццаў вапляťаніку. *В.Старына*

Аплятаць, *дзс.* (*прм.* **аплецены**)—скреплять глиняный горшок проволочной сеткой. У нас Іцка аплятая гаршкé. Каб ён (гарщчок) быў аплецяны, даўжэй паслужыўба. *В. Старына.*

Аподка, і, *ж.*—дно в улье, колоде. На апоцца са жменю было пчол няжывых. *В. Лядцо. Пух. р.*

Аполак, лка, *м.* — горбыль, плосковыпуклая доска, крайняя из бревна. Трэба купіць аполкаў, каб абгарадзіцца. *В. Старына.*

Апоўзіны, ін, *мн.*—скручаные ветки, которые кладутся на вершину стога. На стог ашчэ трэба палажыць апоўзіны, ато раскідаяцца верх. *В. Лядцо, Пух. р.*

Апошні, *прм.*—последний. Апошні раз кажу табе: ня рабі ты етага! *В. Старына.*

Апрануць,-цца, *дзс.*-- одеть,-ться. Німа чаго на плечы апрануць. Апраніся во хоць хустаю. Пашылі кажушок—будзя ў што апрануцца. *В. Старына.*

Апратны, *прм.*—опрятный. Ета дзіця чыстая, апратная. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Апруцянець, *дзс.* — стать прутом, околеть. От каб ты апруцянèў с такім катом!—усё сала паеў на скавардзе. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Апрыкраць, *дзс.*—сильно надоесть. Так цяжка жыць, што проста апрыкрала. *В. Старына.*

Апрыч, *прыйм.*=літ. **апроч**—кроме, без. Гуляйця, дзевачкі, апрыч міне. *В. Старына.*

Апрэгчыся, *дзс.* *(кляцьба)*—сдохнуть, околеть. Хай ты апражыся, такоя дзіцятка! *В. Старына.*

Апустошыць, *дзс.* — опустошить. Сынкé ўсю гаспадарку апустòшылі. *В. Старына.*

Апушыць, *дзс.*—вздуть желудок. Ня жары ўсяго, ато ашчэ апỳшыць. Ат канюшыны апушы̀ла карову. *В. Старына.*

Апцас, у, *м.*—*гл.* **Абцас.**

Апыніцца, *дзс.*—очутиться. Ік вырваўся жарабок, дык аж за сялом апыніўся. *В. Старына.*

Апырскваць, *дзс.* (*зак.* **апырскаць**)—обрызгивать. Маці апырсквая капусту на'гародзя, каб чэрві ня елі. Апырскай добра рой, дык тады ня ўцячэ. *В. Старына.*

Апытаць, *дзс.*—расспросить, разузнать. Трэба ў людзей апытаць, каб дзе дастаць пастушка сабе. *В. Старына.*

Апэцкаць, -цца, *дзс.* (*прм.* **апэцканы**) — замарать,-ться. Увесь апэ̀цкаўся ў муку. Ходзіць пастаянна апэ̀цканы. *В. Старына.*

Апякун, à, *м.*—опекун, заботник. Нечага мне ўказваць: нашоўся апякун такі! *В. Старына.*

Апяразаць, *дзс.*—стегнуть. Так апяразòў хлапцà пугаю, што той аж закруціўся. *В. Старына.*

Апярэдзіць, *дзс.* — опередить. Усе хурманкі апярэдзілі міне. *В. Старына.*

Апячыся, *дзс.* — обжечься. С агнём трэба асьцярожна, каб ня'пячыся. Дзіця апяклося ў пажары. *В. Старына.*

Арабіна, ы, *ж.* — рябина обыкновенная (Sorbus aucuparia L.) Пад вакном расьце арабіна. *В. Жораўкі, Сьміл. р.*

Арандак, à, *м.*—*гл.* **Андарак.** Наткала арандакоў сабе й дзяўчатам. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Арандаковы, *прм.*—сделанный из „арандака"—юбки. Падай арандаковаю анучу. *В. Слонішча, Шацк. р.*

Араты, ага, *м.*—пахарь. Я сам і касéц, і араты, і баранавалок. *В. Старына.*

Араць, *дзс.*—пахать. Пара араць нà зіму. Канюшынішча цьвёрда арэцца. Аручы зґубіў пугу. Калі хочаш, арыма паркаю: мой і твой конь. *В. Старына.*

Арган, а, *м.*—оргàн. У касьцéля дык пяюць і аргàн ашчэ йграя. *В. Старына.*

Арганісты, ага, *м.*—органист. Арганістага німа, дык і німа каму йграць у касьцéля. *В. Старына.*

Аржаны, *прм.* — ржаной. Вышла аржаная мука. Аржаны хлеб. *В. Старына.*

Аркуш, а, *м.* 1) лист (бумаги). На прашэньня пашло аркуш паперы. *В. Старына*;—2) артос, раздаваемый в Фомино воскресенье—на „праводную нядзелю“. Прынёс с цэрквы аркуша. *В. Старына.*

Арлянё, няці, *н.*—орлёнок. Малоя, а б'ецца, ік арлянё. *В. Старына.*

Арол, арла, *м. (мн.* арлэ)—орёл. Арлэ ў нас ня вядуцца. *В. Старына.*

Арудаваць, *дзс.*—командовать, заправлять. Нечага мною арудаваць! Ого, Яўсей багатыр: арудая цэлаю валокаю зямлі! *В. Старына.*

Арх(п)а, ы, *ж.*—веялка. Авёс прапусьцілі праз арху. *В. Старына.* Купілі сабе новаю арпу. *В. Скобраўка, Пух. р.*

Арх(п)аваць, *дзс.* — очищать зерно веялкою Архуям пшаніцу. *В. Старына.* Ня добра арпуя іх арпа. *В. Скобраўка, Пух. р.*

Аршоўскі, *прм.*—варшавский. Баба купіла сабе аршоўскаю хусту. *В. Старына.*

Арыхмецікa, і, *ж.*—арифметика. Здатны хлопяц: арыхмеціку й то добра вучыць. Па'рыхмеціца ён першы вучальнік. *В. Старына.*

Арышт, у, *м.*—арест. Уцёк с-пад арышту. Коні ўзялі пад арышт. *В. Старына.*

Арыштаваць, *дзс. (прм.* **арыштованы**)—арестовать. Маўчы лепяй, ато ік міляныкага, арыштуюць. Сядзіць нейдзя арыштованы трэйція суткі. *В. Старына.*

Арыштанскі, *прм.* — арестантский. Саслалі мазурыка етага ў варыштанскія роты. *В. Старына.*

Арыштант, а, *м.*—1) арестант, узник. Задарма папоўся чалавек у варыштанты.—2) в бранном смысле: злодей, преступник. Пачакай-жа, арыштант ты, больш ты ня будзяш майго дабра травіць! *В. Старына.*

Арыштанцюга, і, *м.*—презрительно **арыштант**. Арыштанцюга еты на ўсё табе пойдзя. *В. Старына.*

Арэх, а, *м.*—орех лесной, лещина обыкновенная (Corylus Avellana L.). Хлапцэ пабеглі ў варэхі. Доў масла с арэх. *В. Старына.*

Арэшневы, *прм.*—ореховый. Пагнулі арэшнявыя абручэ. Выразаў арэшнявы кій. *В. Старына.*

Арэшына, ы, *ж.*—орешина. С аднае арэшыны вышла два абручэ. *В. Старына.*

Асадка, і, *ж.*—оправа. Вот добрая ў стрэльбя асадка! Дастоў патрэт з асадкаю. *В. Старына.*

Асадзіць, *дзс.*—оправить—дать черенки к ножу, рамки на картину и проч. Панясу нож к кавалю асадзіць. Асадзіўшы патрэцік дык лепяй. *В. Старына.*

Асака, і, *ж.*—осока, преимуществ. обыкнов. (Carex vulgaris L.) и лисья (Carex vulpina L.). У етым годзя парасла вялікая асака. *В.Жораўкі, Сьміл. р.*

Асалавець, *дзс.*—осоловеть. Саўсім асалавеў Цімох і ня чуя, што гаворaць мужчыны. Сядзіць асалавеўшы. *В. Старына.*

Асвойчыць, -цца, *дзс.* приручить, -ться. Чужы кот асвойчыўся ды жыве ў нас. Асвойчыў сабаку, дык ён і ня кусаяцца. *В. Старына.*

Асёлак, лка, *м.*—лужайка на усадебных участках, между огородами. Коні ходзяць у васёлку. Асёлак будам касіць. *В. Старына.*

Асілак, лка *м.* — богатырь, силач. Асілак у вадной руцэ паднімая пяць пудоў. Дужы, ік асілак. *В. Старына.*

Асіна, *ж.*—осина (Populus tremula L.). Парэзалі асіну на ночвы. *В. Старына.*

Асінавы, *прм.*—осиновый. Асінавамі дрывамі ня награяш печы. *В. Старына.*

Асіпці, *дзс. (прм.* **асіпшы**). Нашто п'еш сьцюдзёнаю ваду—хочаш асіпці? Асéпла ў горля. Я ціпер асіпшы. *В. Старына.*

Аскаболак, аскабалак, лка, *м.*—отколотый кусок дерева, полена. Аскаболкам так-жа добра доў сабаку! Аскаболкам жарні яму па нагах. *В. Старына.*

Аскома, ы, *ж.*—оскомина. Ашчэ яблыкі зялёныя: адна толька аскома ат іх. *В. Старына.*

Аслабаняць,-цца, *дзс. (зак.* **аслабаніць,-цца)**--освобождать,-ться. Усю бяднату аслабанілі ат прыдналогу. Чуць аслабаніўся ат вастрога. Ат штрапу аслабаняць ня будуць. *В. Старына.*

Аслабець, *дзс.*—ослабеть. Саўсім мая баба аслабела. *В. Старына.*

Аслупеньне, я, *н.*—столбняк. Найшло на яго нейкая аслупеньня: маўчыць дый годзя. *В. Старына.*

Аслупець, *дзс.*—остолбенеть. Чаго ты маўчыш: хіба аслупеў?! *В.Старына.*

Аслухаць, *дзс.*—услышать. Я аслухаў: у вадном сяле прадаюць новы зруб на сенцы. *В. Слопішчы, Шацк. р.*

Асмакавацца, *дзс.*—войти во вкус. Бачыш, як конь асмакавоўся: лезя ды лезя ў вавёс. *В. Старына.*

Асмаліць,-цца, *дзс.*—опалить,-ться; ожечь,-чься. Чуць ня'смаліў сабе валасоў лучынаю. Асмалілі сьвіньню. Увесь асмаліўся ў пажары ды чуць ня памёр. *В. Старына.*

Асмолак, лка, *м.*—смоляное полено. Асмолкі будуць добра на патпалку. *В. Старына.*

Аснаваць, *дзс. (прм.* **аснованы)**—приготовить основу для тканья. Хоўра ўчора аснавала кросна. *В. Вострава, Сьміл. р.* Кросна аснóваны ў дзесяць пасам. *В. Старына.*

Аснова, ы, *ж.*—основа в тканье. Толька на'снову хваціла нітак. У сукне парцяная аснова. *В. Старына.*

Асноўніцы, ніц, *мн.*—приспособление для снованья тканья: две пластинки с колышками, прибитые к стене по углам. Згінунулі асноўніцы—німа як снаваць кроснаў, *В. Турэц, Сьміл. р.*

Асоба, ы, *ж.*—личность. Ціпер Юрка стоў вялікая асоба. *В. Старына.*

Асобенна, *прс.*—отдельно. Братэ ўжо падзяліліся й жывуць асобянна. *В. Старына.*

Асосак, ска, *м.* — телячья кожа Аддоў татарыну асосак на выраб. *В. Старына.*

Асот, у, *м.*—осот огородный (Sonchus oleraceus L.) и полевой (Sonchus arvensis L.). Уеўся асот у грады—усё паглушыў. У картоплі чоршта асоту. *В. Старына.*

Асочлівы, *прм.*—сочный. Гэта трава асочлівая. *В. Слопішчы, Шацк. р.*

Аставацца, *дзс. (зак.* **астацца)**—оставаться. Аставайцяся здаровы — пайду ўжо дамоў. Астоўся ззаду на вярсту. *В. Старына.*

Асталоп, а, *м. (пав.* **асталопіна)**—остолоп. Асталоп еты табе робіць што! Чаго-ж ты пазіроў, асталопіна ты?! *В. Старына.*

Асталявацца, *дзс.*—устроиться, обосноваться. Бусял асталявоўся жыць на бярозя. *В. Старына.*

Астаньні, *прм.* **(=літ. астатні)**—последний. Астаньні раз я табе. кажу: паслухай міне. *В. Старына.*

Астача, ы, *ж.*—остаток. Астачу таксама падзялілі на ўсіх. *В. Старына.*

Астоіцца, *дзс.*—отстояться. Хай вада астоіцца, дык мут сам сойдзя. *В. Старына.*

Асудзіць, *дзс.—гл.* **Абсудзіць.**

Асушак, шка *м.* — сухой кусок хлеба. Каб хаця які асушак хлеба папасьці да з вадою йзесьці. *В. Старына.*

Асьлепці, *дзс.*—ослепнуть. Калі етак рабіць, дык можна будзя й асьлепці. Пад старасьць саўсім чалавек асьлèп. *В. Старына.*

Асьмеліцца, *дзс.*—осмелиться. Як ты асьмеліўся так казаць на міне? *В. Старына.*

Асьмеркціся, *дзс. безас.* — смеркнуться. Добра ўжо асьмерклася, пакуль дамоў прышлі. *В. Старына.*

Асьміна, ы, *ж.*—мера=$^1/_8$ бочки, =3 п. ржи,=48 кг. Прадоў на стрыхоўку асьміну жыта. *В. Старына.*

Асьцюк, à, *м. (мн.* **асьцюке)**—шелуха от зерен в хлебе. Хлеб с адныміі асьцюкамі. *В. Старына.*

Асьцюкаваты, *прм.*—с шелухою от зерен. Хлеб нейкі асьцюкаваты. Пярапечка смашная, але асьцюкаватая. *В. Старына.*

Асьцярога, і, *ж.*—осторожность. У такой справя трэба асьцярога. Асьцярога ня пашкодзіць. *В. Старына.*

Асьцярожны, *прм.* (*прс.* **асьцярожна**)—осторожный. Асьцярожна, сынку, йдзі па кладца. Асьцярожны чалавек і слова лішняга ня скажа. *В. Старына.*

Асыкацца, *дзс.* (*зак.* **асыкнуцца**)—отговариваться, бурчать. Дак ета ты ашчэ мне будзяш асыкацца, я-ж табе пакажу! Асыкнуўся раз, другі дый толькі таго. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Асыпацца, *дзс.* (*зак.* **асыпацца**)—осыпаться. Асыпаяцца лісьця. Асыпаліся йгрушы. *В. Старына.*

Асядаць, *дзс.* (*зак.* **асесьці**)—осаживаться. Ня хадзі па хаця, хай асядзя пыл. Рой асеў на ліпя. *В. Старына.*

Асяніна, ы, *м.*—сбор по осени платы натурою для кузнеца. Сяло згадзіла сабе каваля на'сяніну. *В. Старына.*

Асянчук, ў, *м.*—плохо удавшееся сено. Гэтым летам было кепская надвор'я, і мы шмат нарабілі асянчуку. *С. Амельна, Пух. р.*

Асяродак, дку, *м.* — сердцевина. У яблыні ўвесь асяродак выгніў. *В. Жораўкі, Сьміл. р.*

Ат, *выкл.*—эх, эх-ма, выражающие досаду, неудовольствие. Ат, ё тут што слухаць! Ат, толька што робіць! Ат, добра й так будзя! *В. Старына.*

Атава, ы, *ж.* (*пам.* **атаўка**)—отава. Другі раз скасілі атаву. *В. Старына.* Атаўка—сену прыбаўка, да ня ўмеў скасіць яе Саўка. *Прык. В. Дукарка, Сьміл. р.*

Атварог, у, *м.*—творог. Наеўся атварогу с пірагом. *В. Старына.*

Ато, **ато-б**, *злуч.*—то, а так. Маўчы, ато бяда будзя. Ня ведаў, ато-б і я прышоў.

Ато-ж, *выкл.*—вот, вот какой. Ато-ж дурны хлапец! *В. Старына.*

Ато (ўжо), *прс.*—вот уж. Ато ўжо думаў, што бяда будзя. *В. Старына.*

Ато-ж як, *прс.*—а то как-же. Ато-ж як ты хацеў? *В. Старына.*

Атопак, пка, *м.* — стоптанный лапоть. Пастаянна цягаяцца ў ватопках. Выкінь атопкі на сьметнік. *В. Старына.*

Атос, а, *м.*—тяж из веревочек или железных прутьев для натягивания оглобли к концу оси. Такі цяжкі воз наклоў, аж атосы парваліся. *В. Старына*

Атрапаць, *дзс.* (*прм.* **атрэпаны**)—отрепать. Атрапала дзьве куклы лёну. Мой атрэпаны ўвесь лён. *В. Старына.*

Атрапенець, *дзс.* (*ад польск.* **utrapienie**)—взбеситься. Чаго ты атрапеняў, крычыш вельма?! *В. Старына.*

Атрута, ы, *ж.*—1) отрава. Атруты яму патсыпалі, дык атразу й кончыўся.—2) плохое кушанье. Ну й квас—атрута нейкая!—3) в бранном смысле. Атрута ты мая, што ты міне губіш! *В. Старына.*

Атрутнік, а, *м.*—побранка на лентяя, на сварливого и вообще на надоедливого. Атрутнік ты, што ты ўсё ляжыш, чаму нічога ня робіш! Атрутнік еты ўжо ўсіх пазагрызоў у хаця.—*В. Старына.*

Атруціць,-цца, *дзс.* (*прм.* **атручаны**)—отравить,-ться. Ня выцерпяў чалавек такога жыцьця ды атруціўся. Жонка атруціла мужыка. Дзеўка памерла атруціўшыся. Сабака, мусіць, атручаны. *В. Старына.*

Атрэпь'е, п'я, *н. зб.*—1) негодные остатки при трепаньи льна. З лёну шмат вышла атрэп'я.—2) полотно худшего качества. Хадосься выткала дзьве губкі атрэп'я. *В. Старына.*

А ўжо-ж, *выкл.*—разумеется, ну да. А ўжо-ж так. А ўжо-ж, хай будзя так. *В. Старына.*

Аўстрыяка, і, *м.*—австриец. Папоўся ў плен к аўстрыякам. *В. Старына.*

Аўсюк, у, *м.*—овёс живой (Avena fatua L). Аўсюку шмат павыскаквала ў ваўсѐ. *В. Старына.*

Аўсянішча, а, *н.*—овсяное жнивьё. Коні пасуць на‘ўсянішчы. *В. Старына.*

Аўсянка, і, *ж.* -1) овсяная каша, Наеўся аўсянкі з малаком.—2) овсяная солома. З аўсянкаю каровы леняй ядуць. *В. Старына.*

Аўца, ы, *ж.*—овца. Прапала наша адна аўца. *В. Старына. (Пр.* **Авечка**).

Аўчарнік, а, *м.*—овечий хлев. Воўк паткапоўся ў ваўчарнік. *В. Старына.*

Аўчына, ы, *ж.* (*пам.* **аўчынка**)—овчина. Купіў пяць аўчынак на кажух. Аднае аўчыны будзя мала на рукавѐ. *В. Старына.*

Аўчыньнік, а, *м.*—скорняк. Забыўся ўзяць ат аўчыньніка бірку. *В. Старына.*

Аф(хв)арбаваць, *дзс.* (*прм.* **аф(хв)арбованы**) — окрасить. Максіму афарбавалі порткі. *В. Слопішчы, Шацк. р.* Сама ахварбавала спадніцу. Стол ахварбованы. *В. Старына.*

Ах, *выкл.*—ах, ох. 1) при выражении горя, печали. Ах ты, горачка маё!—2) при выраж. удовольствия. Ах, які смашны квас, ня ўесьціся! *В. Старына.*

Ахапак, пка, *м.*—охапка. Паткінь каню ахапак сена. *В. Старына.*

Ахаяцца, *дзс.*—обчиститься, прибраться. Ніяк ня‘хаяцца ат етаі гразі. *В. Старына.*

Ахвота, ы, *ж.*—охота. Ні да чóга нешта німа ахвоты. *В. Старына.*

Ахвотна, *прс.*—охотно. Так ахвотна робіць, што аж люба глядзець! *В. Старына.*

Ахвочы, *прм.*—охотный, жадный. Чаму, ён ахвочы на чужоя! *В. Старына.*

Ахвяра, ы, *ж.*—жертва, обет. Дала на‘хвяру: мо‘ ачуняя дзіця. *В. Старына.*

Ахвяравацца, *дзс.*—дать обет. Каб выздаравяць, ахвяравоўся схадзіць у манастыр. *В. Старына.*

Ахлыстваць (*грошы*), *дзс.*—зарабатывать много. А што, ён сталяр на ўсе Сьмілавічы, ахлыствая добрыя грошы. *В. Старына.*

Ахмылка, і, *ж,*—ошибка. І сам ня помню, як я ўвадроў такую ахмылку! *В. Старына.* (*Пр.* **Абмылка**).

Ахмыляцца, *дзс.* (*зак.* **ахмыліцца**)—ошибаться. Кажды раз ўсё будзяш ахмыляцца,—дык нічога ня выдзя. Ахмыліўся трохі сказаць. *В. Старына.*

Ахнуць, *дзс.* ахнуть. Аж ахнаў чалавек ад дзіва. *В. Старына.*

Ахрак, а, *м.* (*пав.* **ахрачышча**)–1) плевок мокроты. Уся падлога ў вахракох. Ахрачышчы тыя па шапца.—2) насмешка и ругань на слабосильного. Анан наш—чысты ахрак. Вой ахрак ты, адзін рады ня дасі мяшку! *В. Старына.*

Ахрыпці, *дзс.* (*прм.* **ахрыпшы**)—охрипнуть. Етак можна ахрыпці, калі будзяш крычаць на ветры. Я ахрыпшы. Ахрып-Архіп. (*Прыгаворка*). *В. Старына.*

Ахрысьціць, *дзс.*—окрестить. Кумэ ахрысьцілі дзіця. *В. Старына.* Наша малоя яшчэ ня‘хрышчана, ды мусіць, і хрісьціць ня будам. *В. Старына.*

Ахутаць,-цца, *дзс.* (*прм.* **ахутаны**)—окутать. На зіму ахуталі саломаю прышчэпы, каб ня памерзьлі. Ахутаўся ў рызьзё. Дзіця добра ахутана. *В. Старына.*

Ацанаваць, *дзс.*—оценить. Шкоду ацанавалі на тры рублe. *В. Старына.*

А ці; а ці-ж—разьве; ли. А ці ты кончыў работу? А ці-ж я ведаю што? *В. Старына.*

Аціхаць, *дзс.* (*зак.* **аціхнуць**)—утихать. Вецяр стоў аціхаць. Няхай хоць троха бура аціхня. *В. Старына.*

Аціліцца, *дзс.*—отелиться. Наша карова ўжо аціліліся,—ацеліцца на етум тыдні. *В. Старына.*

Ацярушыць, -цца, *дзс.*—отряхнуць, -ться. Шапку ацярушы, дый увесь ацярушыся ат сьнегу. *В. Старына.*

Ачамера, ы. *ж.*—надоеда. Вот дзе ачамера: лезя ды лезя ка мне. *В. Старына.*

Ачамярэлы, *прм.*—надоедливый. Такая-ж ачамярэлая дзіця, проста бяда з ім! *В. Старына.*

Ачамярэць, *дзс.*—1) опротиветь, надоесть. Аж ачамярэла яго слухаючы.—2) одуреть. Галава ачамярэла мая. *В. Старына.*

Ачапацца, *дзс.*—в шутливом тоне—, оправиться. А дарма: пахварэя ды ачапаяцца. *В. Старына.*

Ачмуціць, *дзс.*—одурить. Ачмуціла дзеўка хлопца. *В. Старына.*

Ачумець, *дзс.*—очуметь. Што ты ачумеў: сёньня-ж аўторак, а ня сярада! *В. Раўнапольля, Сміл. р.*

Ачуньваць, *дзс.* (*зак.* **ачуняць**)—выздоравливать. Яму ужо ня'чуньваць. Чуць ачунёў. *В. Старына.*

Ачурацца, *дзс.*—отречься. Ачуроўся й бацькі й маткі. Ачураясься ты й сваіх, ік дам. *В. Старына.*

Ачухацца, *дзс.* (*рус.* очухаться)—прийти в себя. Чуць ачухаўся ад гарэлкі. *В. Старына.*

Ачэп, а, *м.*—верхнее бревно в продольной стене постройки, на которое ставятся стропила. У пуньца ўсё старое бярвеньня выкінулі, толька ачэпы пакінулі, каб лепяй было крохвы ставіць. *В. Старына.*

Ашаламуціць,-цца, *дзс.*—ошеломить, -ться. Адна чарка ашаламуціла. Ашаламуціўся чалавек: ня ведая, куды йці. *В. Старына.*

Ашалелы, *прм.*—ошалевший. Ета-ж проста ашалелы чалавек, з ім нельга гаварыць. Бегая, ік ашалелы. *В. Старына.*

Ашалець, *дзс.*—ошалеть, взбеситься. Ашалеў сабака. Ашалеўшы: етулькі грошай выдаць! Хіба ашалеўшы, етак рабіць. *В. Старына.*

Ашальмаваць, *дзс.*—обокрасть, обобрать обманным способом. Ашальмавалі сынке бацьку, усё пабралі сабе. *В. Старына.*

Ашалявацць, *дзс.* (*прм.* **ашалёваны**)—обшить досками. Ашылявалі хату, дык шмат цяплей. Ганак ашылёваны *В. Старына.*

Ашлапіць, *дзс.*—о лошади,—расставлять ноги при езде по дороге над небольшими лужами. Днём во ехаць, дык конь хоць дзе яшчэ й ашлапіць лужыну. *В. Старына.*

Ашпарыць, *дзс.*—ошпарить. Ашпарылі ложак с клапамі. *В. Старына.*

Аштырыцца, *дзс.*—очутиться (от слова **штырыць**—толкнуть). Ік піргну, дык недзьдзя аштырысься! *В. Старына.*

Ашуканства, а, *н.*—обман. Пачакайжа, я табе ня дарую твайго ашуканства! Ашуканствам веку ня пражывеш. *Прык. В. Старына.*

Ашуканец, нца, *м.*—обманщик. Ня вер етаму ашуканцу, ня давай грошай наперад. *В. Старына.*

Ашукаць,-цца, *дзс.* — обмануть, -ться. Ашукоўся я, што так дзешава прадоў жыта. Ня жыў, каб ня'шукаць чалавека. *В. Старына.*

Ашушкаць, **ашустаць**, *дзс.*—обмануць, обхитрить. Вось дык ашўшкаў ты мяне! *В. Вострава, Сьміл. р.* Ашўсталі п'янага: задарма купілі кажух. *В. Старына.*

Ашчаболак, лка, *м.*—осколок полена. Атлезь, ато заробіш ашчаболка па нагах. *В. Старына.*

Ашчапенец, нца, *м.*—большой скупец. Вот дзе ашчапеняц: і панюхаць ня дасьць. *В. Загай Пух. р.*

Ашчарэпіць, *дзс.*—обхватить крепко руками или лапами. Ашчарэпіў, ік мядзьведзь, ды трымая. *В. Старына.*

Ашчэ, *прс.* = літ. **яшчэ**—еще. Ашчэ прыдзя кóза да вóза. *Прык. В. Старына.*

Ашыйна, *прс.*—не очень, необязательно. Ашыйна нам ехать с табою. *В. Крамяні, Пух. р.*

Ашыяк, йка, *м.*—карковина. Во ета сала із ашыйка: *В. Старына.*

Аюсь! *выкл.* — окрик на свинью. Аюсь у хлеў! *В. Старына.*

Аюц! *выкл.*—окрик на поросят. Аюц вон! у хлеў пашлі, каб вы падохлі! *В. Старына.*

Ая-яй! *выкл.*—междометие удивления. Ая-яй, які сьнег паляпіў вялікі! *В. Старына.*

Б.

Ба, *злуч.—гл.* **Бо.**

Баба, ы, *ж.*—1) бабушка—мать родителей. Бацькѐ памерлі, а дзеці асталіся жыць пры бабя.—2) старая, седоволосая женщина. А, яна ўжо старáя: баба гадоў пад семдзісят.—3) замужняя женщина. Сам хлопяц удàлы і бабу сабе такую падаброў. На вуліцы сабраліся адны бабы.—4) повивальная бабка. Хадора пашла бабаю к Еўца. *В. Старына.*

Баба, ы̀, *ж.*—1) нетолстая и небольшая колода, на которую кладут бревно на санях. Ускіньця-ж бабу̀ на сані, ато нельга будзе й бярвеньня класьці. 2) орудие для вбивания свай. На мост прыцягнулі бабу̀ забіваць палі. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Баба-Яга—сказочная злая старуха с костяной ногою. Скажу табе казку пра Бабу-Ягу. *В. Старына.*

Бабёр, брà, *м.*—бобр. А бабёр-жа плача, ік чалавек. Зьвяліся ў нас бабрэ̀. *В. Старына.* Усе бабры̀ дабры̀, адна выдра кепска. *Прык. В. Слопішча, Шацк. р. Пр.* **Бабрáк.**

Бабін, *прм.*—бабушкин. Што міру, то й бабіну сыну. *Прык.* Ета хуста бабіна. *В. Старына.*

Бабінкі, нак, *мн.*—угощение бабки-повитухи и др. близких женщин после принятия и купанья ребенка. Дзядзіну-ж трэба паклікаць на бабінкі. *В. Старына.*

Бабіць, *дзс.* — принимать ребёнка. Хто-ж у вас будзя бабіць? *В. Старына.*

Бабіч, *м.*—ребенок, родившийся от повитухи. Вот баба: сама радзіла дзіця—будзя бабіч. *В. Старына.*

Бабка, і, *ж.*—1) 10-15 снопов, поставленых для просушки и накрытых одним из них колосьями вниз. Снапэ паставілі ў бабкі. Нажала тры бабкі.—2) наковаленка, на которой клеплют косу. Німа бабкі пакляпаць касу.—3) гриб берёзовик (черный гриб). Набрала цэлы кошык адных ба́бак. 4) Кушанье из растёртого картофеля, крупы и сала. Маша сьпякла смашнаі бабкі.—5) стрекоза (Libellula). Над ракою шмат лётая бабак. *В. Старына.*

Бабок, бка, *м.*—трилистник водяной (Menyanthes trifoliata L.). У канаві нарвалі бабку карові. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Бабоўе, я, *н. зб.*—1) вымолоченные стебли боба. Укінаў аўцам наначь бабоўя. 2) земля, бывшая под бобом. Сяголята грады будуць на бабоўі. *В. Старына.*

Бабравіна, ы, *ж.*—место, где водятся бобры. Дакасілі аж да бабравіны. *В. Старына.*

Бабрак, кá, *м.—гл.* **Бабёр.** У рацэ̀ хлопцы бачылі бабракà. *В. Жораўкі, Сьміл. р.*

Бабскі, *прм.* — бабий. А, ета ўсё бабскія гаворкі. *В. Старына.*

Бабух, *выкл.*—бух. Бабух у палонку! *В. Старына.*

Бабухнуць, *дзс.*—упасть. Бабухнаў у ваду,—чаго-ж цібе гнала туды. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Бабыль, я̀, *м.*—бобыль. Антон жыве бабылём. *В. Старына.*

Бабылька, і, *ж.*—бобылка. Ведама, бабылька: гаруя ўвесь век свой. *В. Старына.*

Бабырка, і, *ж.*—рыба пескарь. Налавіў плотак, галаўнёў і бабыркі. *В. Жораўкі, Сьміл. р.*

Бавіцца, *дзс* .— 1) задерживаться. Ідзі, ды ня баўся. Доўга там ня буду бавіцца.—2) забавляться, играть. Ік малы ўсяроўна, бавіцца з дзецьмі. *В. Старына.*

Бавэлна, ы, *ж.*—хлопчатобумажные нитки, продаются в моточках различного цвета. Бавэлнаю патыкала пасьцелкі. *В. Старына.*

Багамолны, *прм.*—богомольный. Які ты стоў багамолны! *В. Старына.*

Багамольле, я, *н.*—1) еврейский молитвенный убор. У Іцкі хлопцы аткралі багамольля.—2) насм., одежда. Ушчапіў на сібе нейкая ба-

гамольля, ік той жыд. *В. Старына.*

Багата, *прс.* — много. У яго сена ашчэ багата. *В. Старына.*

Багатая куцьця — сочельник перед новым годом. Дзеўкі будуць варажыць на багатаю куцьцю. *В. Старына.*

Багатнік, багач, а, *м.* — праздник 8 сентября. Прышоў багатнік, дык пара жыта сеяць. *С. Дукора.* Прышоў багач,—кідай рагач, бяры сявеньку, ды сей памаленьку. *Прык. Пас. Дудраўка, Пух. р.*

Багатыр, а́, *м.* (*мн.* **багатырэ**)—богатей. Тодар багатыр: мая валоку зямлі. Багатырэ̀, як хочуць, так і камандаюць сялом. *В. Старына.*

Багатырка, і, *ж.*—багатейка. Багатырка, каб яе мацъ затлуміла, а есьць цыбулю с картопляю. *В. Старына.*

Багатыроў, *прм.* — принадлежащий богатею. Узёў замуж багатырову дачку. *В. Старына.*

Багацець, *дзс.*—богатеть. Што багацеяш, то скупеяш. *Прык. В. Старына.*

Багацьце, я, *н.*—богатство. Усяго багацьця, што хлеб да крошка сала. *В. Старына.*

Багна, бэгна, ы, *ж.*—топь на болоте. Балота адна багна. Чуць выбраўся йз бэгны. *В. Старына.*

Багун, у, *м.*—багульник болотный, издаёт одурманивающий запах (Ledum palustre L). Пахадзіў па багуну, дык аж галава закруцілася. Чуць выбіўся йз багуну. *В. Старына.*

Бадай,—1) чтобы. А бадай ты цяміўся с тапаром: палажыў ды ня ведаю дзе!—2) едва-ли. Бадай ці вытрымая такую боль.—3) вероятно. Бадай-што сягоньня ці ня будзя дождж. *В. Старына.*

Бадзіставы, *прм.*—батистовый, ситцевый. Купіла бадзіставаю хустку. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Бадлівы, *прм.* — бодливый. Наша бадлівая карова, нельга й падыйці. Бадлівы бык. *В. Старына.*

Бадзюка, і, *ж.*—1) всё, что колется, имеет шипы или иглы: ветка крыжовника, суковатая палка и проч. Узёў нейкаю бадзюку ды давай ганяцца за мною.—2) употребляется, как бранное. Ах ты бадзюка, што-ж ета ты робіш! *В. Старына.*

Бадзяньне, я, *н.*—1) скитаньне, бродяжничество. Надаела яму бадзяньня па сьвеця, дык узёў ды вярнуўся дамоў.—2) тасканье без дела. Уся яго работа—бадзяньня, чорт ведая дзе й чаго. *В. Старына.*

Бадзяцца, *дзс.*—1) скитаться, бродяжничать. Ік выяхаў із дому, дык німа ведама, дзе ён бадзяяцца.—2) таскаться без дела. Гультай бадзяяцца цэлы дзень бяз дзела. *В. Старына.*

Бадрыцца, *дзс.* — бодриться. Наш стары̀ ашчэ бадрыцца. *В. Старына.*

Бажанё, яці, **бажанятка,** і, *н.* — уменьш. от **бог.** І ня разабраць, што намулёвана: бог, бажанё ці ашчэ што. У хаця німа ні бога, ні бажанятак — усё павыносілі. *В. Белае, Пух. р.*

Бажніца, ы, *ж.*—всякий нехристианский храм, кроме еврейского. Баюся йці ў татарскаю бажніцу. *В. Старына.*

Бажыцца, *дзс.*—божиться. Што ты напрасна божысься. Маніць ды ашчэ бо̀жыцца. *В. Старына.*

Байбус, а, *м.*—высокорослый, неуклюжий и ленивый человек. Вось дзе байбус вялізны вырас! *В. Вострава, Сьміл. р.*

Байка, і, *ж.*—басня, выдумка. Кажа ён байкі дый годзя. *В. Старына.*

Байструк, а́, *м.*—1) внебрачное дитя. Куліна радзіла байструка. 2) употребляется в бранном смысле вообще на ребят. Ах ты байструк, нашто ты ваду разьліў! *В. Старына. (Пр.* **Банкарт).**

Балабайка, і, *ж.*—балалайка. Навучыўся йграць на балабайку. *В. Старына.*

Балабаніць, *дзс.*—говорить громко (о пустяках). Балабаніць на ўсю хату, аж глушыць. *В. Старына.*

Балазе, *прс.*—хорошо что. Жаруць яблыкі, балазѐ шмат селята ё іх. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Балазей, *прс.*—хорошо, лучше. Балазей Васільку: яму сынэ памогуць. *В. Старына.*

Баламут, а, *м.*—интригант. Слухай ты, што баламут еты нагаворыць. *В. Старына.*

Баламутка, і, *ж.*—интригантка. От дзе баламутка: зьвяла людзей, а тыя сварацца. *В. Старына.*

Баламутня, і, *ж.*—интрига, совращение. Якая ета проўда: адна баламутня. *В. Старына.*

Баламуціць, *дзс.*—1) мутить. Ня баламуць вады.—2) интриговать. Ходзіць ды баламуціць людзей. *В. Старына.*

Балахон, а, *м.*—балахон, широкая верхн. одежда. Надзеў нейкі балахон, аж я йспужоўся. *В. Старына.*

Балацяны, *прм.*—болотный. Балацяная сена ня вельма што статак есьць. *В. Старына.*

Балбатаць, *дзс.*—1) кричать свойственно индейскому петуху. Іньдзюк балбоча.—2) говорить чепуху, неразборчиво. Балбоча, чорт ведая што, ік п'яны. *В. Старына.*

Балбатуха, і, *аг.*—насмешл., говорящий неразборчиво, как индейский петух. Балбатуха ета набалбоча табе абы чаго. *В. Старына.*

Балван, а, *м.*—1) истукан, идол. Кітайцы дык моляцца балваном. —2) в бранном смысле—дурак., Балван ты атмулёваны! *В. Старына.*

Балванка, і, *ж.*—бревно, предназначенное для шпал. Такі воз наклоў балванак, аж конь чуць запёр у Рудзенск. *В. Старына.*

Балвацца, *дзс.*—баловаться. Балваяцца, ік маленькі. *В. Старына.*

Балдавешка, і, *ж.* — переносно, дурак. Балдавешка ета нічога ня цяміць. *В. Старына.*

Балесьць, і, *ж.*—болезнь. Прычапілася нейкая балесьць да дзіцяці: ўсё хварэя ды хварэя. *В. Старына.*

Балець, *дзс.*—болеть. Баліць нешта мая галава. Ня чапай; баліць. *В. Старына.*

Балея, і, *ж.*—низенькая деревянная лохань из клёпок; служит для мойки белья и купаньня. У балеі добра паласкаць плацьця. Пакупала дзіця ў балеі. *В. Старына.*

Баліць, *дзс. безас.*—больно. Ці саву аб пень, ці па саве пнём, дык саве ўсяроўна баліць. *Прык. В. Запярыньне, Пух. р.*

Балота, а, *н.*—кроме непосредственного знач.—большая грязь вообще. Сянакос — адно балота. *В. Старына.*

Балотца, а, *н.*—небольшое болото. Коні павялі на балоцца. *В. Старына.*

Балоціна, ы, *ж.*—заболоченное место; весьма топкое болото. Такая балоціна, аже ня ўлезьці. *В. Старына.*

Балтаць, *дзс.*—болтать. Даволі лішняя балтаць. *В. Крамяні, Пух. р.*

Балтыш, а, *м.*—палка, которой заганяют рыбу в сеть (в „трыгубіцу“). Заганяй рыбу балтышом. *В. Лядцо, Пух. р.*

Баль, ю, *м.*—бал. Німа к чаму ладзіць таго балю. Ведама багатыр, выдумаў баль спраўляць. *В. Старына.*

Ба(э)лька, і, *ж.*—балка. Канюшыны наклалі (ў пуні) аж пад бальку. Прутке ўваткнулі пад бальку. *В. Старына.* Шмат пяску насыпалі на столь, аж бэлькі пагнуліся. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Бальніца, больніца, ы, *ж.*—больница. Аткачоўся ў бальніцы тыдні два. У больніцу схадзі, калі зубы баляць. *В. Старына.*

Бальшавізма, ы, *ж.*—большевизм. Ціпер настала бальшавізма. *В. Старына.*

Бальшун, а́, *м.*—старший брат в семье. Бальшун ўсё пахапоў, а меншым нічога ня пакінаў. *В. Старына.*

Бальшуха, і, *ж.*—старшая сестра в семье. Бальшуха ета адной сабе ўсё палатно пашыла. *В. Старына.*

Баля, і, *ж. (дзіцячае)* — баранка. Іванька, на балю. *В. Старына.*

Баляваць, *дзс.*—устраивать балы, вообще пировать. Панэ даўней тольке тоя й рабілі, што балявалі. *В. Старына.*

Баляса, ы, *ж.*—обделанный столбик для невысокой изгороди; забор из досок. Балясаю абкружылі хату. *В. Крамяні, Пух. р.*

Баляска (ляска), і, *ж.*—пластинка в крестьянской телеге; из „балясак" („лясак") состоит боковое заграждение в телеге. Паўсаджваў у драбінку дубовыя баляскі. *В. Дайнава, Пух. р.* Выкінулася йз драбінак адна ляска. *В. Старына.*

Балясы тачыць—вести пустые разговоры. Толька балясы ўмея тачыць, а ня дзела рабіць. *В. Старына.*

Балячка, і, *ж.*—веред, чирей. На шыі ўсхваціласяі нейкая балячка. Каб цібе балячкі елі! (кляцьба). *В. Старына.*

Банак, бáнку, *м.*—банк. Палажыў у банак сто рублей. Выняў із банку грошы. *В. Старына.*

Банбізіна, ы, *м.—гл.* **Байбус.** Вырас вялікі, ік банбізіна. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Бандарыць, *дзс.*—заниматься бондарством. Сам умея бандарыць, ня трэба прасіць людзей, каб набілі абруч. *В. Старына..*

Банкарт, а, *м.—гл.* **Байструк.** Дзеўка радзіла банкарта. *В. Старына.*

Баньдзіт, а, *м.*—бандит-разбойник. За Сьмілавічамі палавілі баньдзітаў. *В. Старына.*

Банька, і, *ж.*—1) широкое плоское кольцо для укрепления шейки косы на рукоятке. На касьсё нялезя банька. *В. Старына.*— 2) гл. **Балька.** Саўсім крывая банька. *В. Крамяні, Пух. р.*

Баравік, á, *м.*—белый гриб, боровик. (Boletus edulis. Bull). Напэўна гняздо баравікоў, дык, 'к відзіш кошык наброў. *В. Старына.*

Баравіковы, *прм.*—принадлежащий боровику. Баравіковы і корань добры. *В. Слопітча, Шацкага р.*

Баравіна, ы́, *ж.*—вереск с другими травамі в хвойном лесу; служит пастбищем. Каровы пагналі на баравіну. *В. Старына.*

Баравы, *прм.*—растущий в бору. Сьсек баравую бярэзіну. *В. Старына.*

Баразна, ы́, *ж. (пам.* **баразёнка***)*—борозда. Ідзі ты баразною, ня тапчы град. Выжні пайдзі баразёнку. *В. Старына.*

Барана, ы́, *ж.*—1) борона. От конь слабы—і бараны ня пацягне.— 2) всякий громоздкий предмет, занимающий большое место в избе, напр., скамейка для сиденья, столярная скамейка и проч. Выкінь ты ету барану вон, хай тут ня заміная. *В. Старына.*

Баранавалок, а, *м.*—несущий работу по бороньбе. Падрос хлапчук—і ё баранавалок. *В. Старына.*

Баранаваньне, я, *н.* — бороньба. Якоя твае баранаваньня—нічога, ня варта. *В. Старына.*

Баранаваць, *дзс.*—боронить. Паедам баранаваць грэчку. *В. Старына.*

Бараніць, -цца, *дзс.*—защищать,-ться. Барыся, сам бараніся. *Прык. В. Старына.*

Баранок, нк á, *м.*—малый болотный бекас (Scolopax gallinago). Слухай: дзікі баранок мяркеча. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Бараноў, *прм.*—бараний. Бараноў хвост. Барановы рогі. *В. Старына.*

Барахло, а, *н.*—презр.,—рухлядь, постель, одежда. Наклалі воз усякага барахла. *В. Старына.*

Барджэй, *прс. в. ст.*—скорее. Барджэй ідзі сюды. Барджэй, але ня завіхайся. *Прык. В. Старына.*

Барлячы, аў, *мн.*—женские ботинки на пуговицах (устарелое слово). Ціснуць на назе барлячы. *В. Дукарка, Сьміл. р.*

Барматаць, *дзс.*—бормотать. Бармоча сабе пад нос, ік дзед. *В. Старына.*

Барадаўка, і, *ж.*—бородавка. У Зьмітры на руках адны барадаўкі. *В. Старына.*

Барсаць, варсаць, *дзс.*—втаскивать „абору" в ушки лаптя. Ня умея ашчэ лапця барсаць. *В. Белае, Пух. р.* Лапці паправіў, буду варсаць аборы ды абувацца. *В. Старына.*

Барсукоў, *прм.*—барсучий. Знашлі борсукову нору. *В. Жораўкі, Сьміл. р.*

Бартаваць, *дзс.*—вынимать паз в бревне. Бартуюць бярвéньня на хату. *В Старына.*

Барукацца, барокацца, *дзс.*—бороться. Хлопцы барукаюцца. *В. Слопішча, Шацк. р.* Ужо згадзіну барóкаюцца, нявядома, хто каго паваліць. *В. Старына.*

Барынь, я, *м. (русізм)*—барин. Жыве сабе, ік барынь які. *В. Старына.*

Барыня, і. *ж.*—1) барыня. Ня вялікая барыня: можаш і сама схадзіць вады.—2) народны танец. Дзеўкі скачуць барыню. *В. Старына.*

Барыш, у, *м.*—могарыч пры купле-продаже и при сватаньи невесты. Давай за каня сто рублей і барыш твой. Сватэ прыехалі барыш піць. *В Старына.*

Басота, ы, *ж. зб.*—босяки, голь. Басота ты! Усякая басота да галота хоча камандаваць. *В. Старына.*

Басэтля, і, *ж.*—контрабас. Іграя на басэтлю—аж раве. *В. Старына.*

Басьці,-ціся, *дзс.*—1) бодать,-ться. Карова бадзецца й блізка к сабе нікога ня падпуская.—2) колоться крапивой. Узёў ды крапіваю бадзецца. *В. Старына.*

Басяк, à, *м.*—босяк. Еты басяк ужо прагуляўся. *В. Вострава, Сьміл.р.*

Баталя, і, *ж.* (*літ.* **баталія**)—свалка, драка, крик в большом споре. Бабы баталю паднялі на ўсё сяло. *В. Старына.*

Батрак, à, *м.*—батрак, наемный рабочий. Хоць у батракé йдзі, німа дзе дзецца. Служыў за батрака. *В. Старына.*

Баўтун, á, *м.*—испорченное, болтающееся яйцо. Яйца—адны баўтунэ̀. Глядзі, у яешню ня разьбі баўтуна. *В. Старына.*

Бацьвíньне, я, *н.*—ботва. Ідзі, дачушка, у вагарод, назьбірай сьвіньням бацьвіньня. *В. Старына.*

Бацька, і, *ж.*—отец. Бацька ўжо стары на работу. Як хто хоча, так па свайму бацьку плача. *Прык. В. Старына.*

Бацькаў, *прм.*—принадлежащий отцу. Надзеў бацькаў кажух. *В. Старына.*

Бацькаўскі, *прм.*—отцовский (о наследстве). Сын жыве ў бацькаўскуй хаця. *В. Старына.*

Бацькаўшчына, ы, *ж.*—наследство после отца. Братэ судзяцца за бацькаўшчыну. *В. Старына.*

Бацьке, оў, *мн.*—**родители.** Памерлі бацькè, дык і ўсё памерла. *В. Старына.*

Бацюшка, і, *м.*—священник. Бацюшка наказваў, каб прыходзілі ў цэркву. *В. Старына.*

Бачонак, нка, *м.*—бочёнок. Выгнаў бачонак самагонкі. *В. Старына.*

Бачыць, *дзс.*—видеть. Бачыш, што робіцца на дварэ?! Бачыш, які ты добры! *В. Старына.*

Башлык, á, *м.*—башлык. На дварэ мароз: трэба абвязацца башлыком. *В. Старына.*

Башмак, à, *м.*—башмак. Парвоўся башмак, што аж нага відаць. *В. Старына.*

Баязьлівы, *прм.*—боязливый. Які-ж ты баязьлівы, баісься адзін на двор выйці! *В. Старына.*

Баярынь, я. *м.*—боярин. Надзеўся, ік баярынь. *В. Старына.*

Баяцца, *дзс.*—бояться. Баяцца тут німа чаго. Баючыся воўка, і ў лес ня хадзіць. *Прык. В. Старына.*

Баяць, *дзс.*—говорить неправду, выдуманное. Слухай, што табе ўсякі бая. *В. Старына.*

Бегаць, *дзс.*—бегать. Бегая баба бяз толку. Куды вы бяжыцé? Бяжыма туды. *В. Старына.*

Бегчы, *дзс.*—бежать. Трэба хутчэй бегчы да хаты, а то ня пасьпею

на вячэру. *В. Старына.* Бягучы, ня йдучы, скарэй утомісься. *В. Дайнава. Пух. р.*

Бедаваць, *дзс.*—бедствовать, горевать. Бядуя чалавек: німа хлеба, дзеці галодныя. *В. Старына.*

Беднасьць, і, *ж.*—бедность. З багацьця жджы беднасьці, з беднасьці—багацьця. *Прык. В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Безгалоўе, я, *н.*—безурядица, несчастье. Было-б там нам бязгалоўя, каб ня надышлі людзі. *В. Старына.*

Безграшоўе, я, *н.*—безденежье. Але ікраз выпаў такі час, што бязграшоўя. *В. Старына.*

Бездарожжа, а, *н.*—распутица. Не'к прышлося ехаць у самая бяздарожжа. *В. Старына.*

Без'языкі, *прм.*—не имеющий языка. Маўчыць, ік бязьязыкі. *В. Старына.*

Белазоры, *прм.*—светлоголубой. Бялазоры мужчына. Бялазоры конь. *В. Старына.*

Белашвейка, і, *ж.*—белошвейка. Панясу рубашку шыць к бялашвейца. *В. Старына.*

Белая краска—поповник, белоцвет. (Chrysanthemum Leucanthemum G). Зьвілі вянок з белымі красками. З белаі краскі паўрывоў лісьцікі. *В. Старына.*

Белка, і, *ж.*—белка. Хлопцы йзлавілі ў леся белку. *В. Старына.*

Белы панядзелак - понедельник великого поста. Сягоньня-ж ня можна прасьці; белы панядзелак. *В. Старына.*

Бельмы, аў, *мн.* бельмы. Выпучыў свае бельмы—ня павылазілі яны табе! *В. Старына.* Ужо пачоў вытрэшчуваць са злосьці свае бельмы. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Бераг, у, *м.*—1) берег реки. Чуць выскачыў з вады на бераг.—2) край леса. Далёка ў лес ня йдзі: з берагу зьбірай грыбэ. *В. Старына.*

Берагчы, *дзс.*—беречь. Ня хочаш бярагчы сам сібе. Бяражы сваё здароўе. *В. Старына.*

Бесканечны, *прм.* — бесконечный. Бясканечны твой разгавор. Бясканечная дарога. *В. Старына.*

Бесклапотны, *прм.* — беззаботный. Вясёлы, бясклапотны ён чалавек. *В. Старына.*

Беспратхланьня, *прс.* — без передышки, беспрестанно. Вот дзе дзеткі: бяспратхланьня лезуць ды лезуць; дай ім тоя, дай ім ета. *В. Старына.*

Бесталкоўны, *прм.* — бестолковый. Які-ж ты бясталкоўны хлопяц, нічога ня можаш паняць. *В. Старына.*

Бесьперастаньня, *прс.*—беспрестанно. Дождж ідзе да йдзе бясьпярастаньня *В. Старына.*

Бёрда, а, *н.*—гребень ткацкого станка, бёрдо. Купіла на кужаль новая бёрда. *В. Старына.*

Бздун, а, *м.*—1) вонючка; портящий воздух. Ня пускайця бздуна сюды, каб ня бзьдзеў тут.—2) насмешл., слабосильный. Бздун еты й аднаго мяшка ня падымя. *В. Старына.*

Бзьдзець, *дзс*—портить воздух, Напёрся картоплі ды бзьдіць на ўсю хату. *В. Старына.*

Бзьдзюха, і, *аг.*—1) мужчина и женщина, портящие воздух. Атыйдзі, бзьдзюха ты, ужо надоў!—2) травяной клоп (вонючка) Pentatoma. Узёў у рукі бзьдзюху, дык сьмярдзіць, аж ня вытрымаць. *В. Старына.*

Бзыкаць, *дзс.*—насм., сердиться, волноваться и бегать. Нечага бзыкаць: ніхто цібе ня баіцца. *В. Старына.*

Бізун, á, *м. (пам.* **бізунец)** бич, плеть. Сплёў бізун у шэсьць вяровачак. Голы, ік бізун. *В. Старына.*

Біклажка, і, *ж.*—баклажка. Выпілі цэлаю біклажку вады *В. Старына.*

Біла, а, *н.*—1) жердь в избе, повешенная под потолок. Хуста нейдзя вісіць на *біля*.—2) в телеге верхние бруски, в которые вставляются поперечные дощечки—„баляскі“. Сеў на біла ды едзя. *В. Старына.*

Біржак, á, *м.*—занимающийся легковым извозом. Аксён наш біржак—ужо й паехаў к машыня,

каб атвезьці каго ў Сьмілавічы. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Бірка, і, *ж.*—палочка с нарезами вместо цифровых обозначений даты, количества денег или вообще с заметкою на память. Татарын доў мне бірку ат аўчыны. *В. Старына.*

Біскуп, а, *м.*—епископ католический. Сам біскуп будзе служыць у касьцеля. *В. Старына.*

Бітва, ы́, *ж.*—битва. Пачакай, зараз у іх будзя бітвá. *В. Старына.*

Бітон, а, *м.*—битон. У бітоні німа газы. *В. Крамяні, Пух. р.*

Біць,-цца, *дзс.*—бить, драться. Аж сэрца б'ецца: так іспужоўся. *В. Старына.* Ё каго біць, ды некаму. *Прык. В. Забалоцьце, Сьміл. р.* Бі яму ў морду. Сварыцяся сабе, толькі ня біцяся. *В. Старына.*

Біць на тое—клонить речь к тому-то. А ён усё б'е на тоя, каб яму дасталося боляй. *В. Старына.*

Біч, *а*, *м.*—круглое полено цепа, которым бьют по снопах. Атарвоўся біч ат цэпа. *В. Старына.*

Блага, *прс.*—плохо. Каму добра, а каму й блага жывецца. *В. Старына.*

Благавешчаньне, я, *н.*—благовещение (праздн.). На благавешчаньня прылятая бусел. *В. Старына.*

Благата, *ы, аг.*—переносно,—нехороший, скупой сварливый. Вот дзе благата! добраму чалавечку добра і ў запечку, а благой благаце ня ўнаравіць і на куце. *Прык. В. Старына.*

Благі, *прм. (скар.* **благ**)—1) плохой, скверный. У яго благоя вока.—2) нездоровый, нехороший на вид. Хлопяц нешта саўсім стоў благ. *В. Старына.*

Благоткі (благотачкі), *прс.*—плоховато. Ета-ж ня благоткі. Благотачкі яму жыць тут ці што?—*В. Старына.*

Блажэць, *дзс.* — дурнеть, худеть. Нешта стала блажэць наша дзеўка. *В. Старына.*

Блазнаваць, *дзс.*—малчишестовать. Нечага блазнаваць: ня малы *В. Старына.*

Блазнота, ы, *ж. зб.*—малопонимающая детвора. Блазнота ты яшчэ малая. *В. Старына.*

Блазьніца, *ы, ж.*—малопонимающая, наивная девчонка. Блазьніца ты, дзеўка, проўду табе кажу. *В. Старына.*

Блазен, знà, *м.*—молокосос. Сам блазян, а бярэцца другога вучыць. Блазян ты ашчэ жаніцца. *В. Старына.*

Блёкат, у, *м.*—белена. (Hyoscyamus niger L). Каля плоту шмат блёкату. *В. Старына.*

Блёўтаць, *дзс.*—болтать воду. Ня блёўтай там вады. *В. Старына.*

Бліжай, *прс. в. ст.*—ближе. Падыйдзі сюды бліжай. *В. Старына.*

Бліжэйшы, *прм. в. ст.*—ближайший. Каб дзе ў бліжэйшы лес паехаць. *В. Старына.*

Блізка, *прс.*—1) близко. Блізка, ік рукою падаць.—2) приблизительно. Зарабіў блізка рублей дзесяць. *В. Старына.*

Блізінька, **блізінічка**, *прс.*—близёхонько. Сядзь блізінька. Туды-ж саўсім блізінічка. *В. Старына..*

Блізкі, *прм. (скар.* **блізак**)—близкий, ближний. І близкія, і далёкія—усе собраліся. Блізак локаць, да ня ўкусіш. *В. Старына.*

Блізкі сьвет—весьма дальнее расстояние. Ета-ж ня жартачкі: іці блізкі сьвет пяшком. Куды я пайду за блізкі свьвет?! *В. Старына.*

Блізна, *ы, ж.*—ошибка в тканье, когда основа идет поверху без перытаканья. Упацёмку наткала блізну. *В. Старына.*

Блізь, *прс.*—около, близко. Воз стаіць блізь пуні. Блізь вясны ня стала сена. *В. Старына.*

Блізьнюк, á, *мн. (м.* **блізнята**, *ласк.* **блізняткі**)—близнец. Адам Данілаў—дык блізьнюк. Еўка радзіла блізьнят. *В. Старына.* Ета нашы блізьняткі (ягнёнки). *В. Старына.*

Блізютка, *прс.* близёхонько. Саўсім блізютка схадзіць туды. *В. Старына.*

Блін, á, *м.* (*мн.* **блінэ**)—блин. Выбяглі блінэ з дзешкі. Ня дадашлі блінэ. *В. Старына.*

Блінчык, а, *м.*—небольшой тонкий блин на молоке и яйцах. На вясельля напяклі блінчыкаў. *В. Старына.*

Бліскавіца, ы, *ж.*—молния. Усю ноч была бліскавіца. *В. Тор. Сьміл. р.*

Бліскаць, *дзс.* (*зак.* **блiснуць**)—сверкать. Аж страх, як маланка бліская! Бліснула цяпелца. Цяпелца нейдзя блісь ды й прапала. *В. Старына.*

Бліскун, ỳ, *м.*, **бліщчак,** у, *м.*—мёд на дне чашечек сотов, не с'еденный за зиму пчелами. Трэба выразаць бліскунỳ ды зварыць васкавіцы. *С. Амельна, Пух. р.* Аж ля подкі відаць бліщчак. *В. Лядцо, Пух. р.*

Бліщчаць, *дзс.*—1) блестеть. Пачысьціў боты аж бліщчаць. Шкло бліщчыць на сонцы.—2) засматривать из любопытства в глаза. Бліщчыць у вочы людзям, ік сабàка. Нечага біщчаць у вочы: усяроўна ня дам. *В. Старына.*

Бліщчусты, *прм.*—блестящий. Прышыў бліщчустыя гузікі. *В. Старына.*

Блонба, ы, *ж.*—пломба. Па'тразоў блонбы ат мяшкоў ды навылівоў жуковіноў. *В. Старына.*

Блудзіць, *дзс.*—блуждать. Блудзіў, блудзіў у леся, чуць выбіўся на бераг. *В. Старына.* Хто пытая, той ня блудзіць. *Прык. В. Забалоцьце, Сміл. р.*

Блузьніць, *дзс.* — бредить. Хворы ўсю ноч блузьніў. *В. Старына.*

Блу(ы)таніна, ы, *ж.*—путаница. Мала табе ашчэ было блýтаніны с судом?! *В. Старына.* От нарабіў блы́таніны, каб яму ў грудзях навабіла! *В. Скрыль, Пух. р.*

Блу(ы)таць, *дзс.*—1) путать. Ня блутай нітак. *В. Старына.*—2) сбиваться в разговоре. Калі пачаў блытаць, мусіць ты вінават. *В. Скрыль, Пух. р.*

Блыха, і, *ж.*—блоха. Блыха пырснула. Блох у хаця, ік бобу. *В. Старына.*

Блышнік, у, *м.*—блошница обыкновенная (Pulicaria vulgaris Gaertn). Троха падавілі блохі блышніком. *В. Забалоцьце, Сміл. р.*

Блышышча, ы, *ж.*—увелич. блоха. Вот вялізная блышышча! *В. Старына.*

Блюваць, *дзс.*—блевать. Дзіця нешта блюе. *В Старына.*

Блюдка, а, *н.* (*русізм*)—блюдечко. Калі гарачы чай, дык пі йз блюдка. *В. Старына.*

Блюзка, і, *ж.*—блузка. Марыля пашыла сабе крамнаю блюзку. *В. Турэц. Сьміл. р.*

Блядун, ỳ *м.*—развратный мужчына. У каго рэдкія зубы, той будзя блядун. *Прымета. В. Старына.*

Бляды, *прм.*—бледный. Сапсавоўся хлопец, пахудзеў, стоў нейкі бляды. Мусіць яна хворая, што стала блядая. *В. Старына.*

Бляск, у, *м.* (*польск.* blask)—блеск. Бляск у вакне: мусіць нейдзя пажар. *В. Старына.*

Бляха, і. *ж.*—жесть. Бляхаю пакрылі школу. *В. Старына.*

Бляхар, а, *м.*—жестянник. Вядро трэба аддаць бляхару, каб пастроіў, ато цячэ. *В. Старына.*

Бляшанка, і, *ж.* (*пам.* **бляшаначка**)—жестяная кружка. Наброў бляшанку вады. Будзя добрая бляшаначка. *В. Старына.*

Бляшаны, *прм.* — жестяный. Цячэ бляшаноя вядро. *В. Старына*

Бляшка, і, *ж.*—кусочек жести. Доля валяяцца бляшка. *В. Старына.*

Бляяць, *дзс.*—блеять. Авечкі галодныя бляюць у хлевя. *В. Старына.*

Бо, ба, *злуч.*—ибо, потому что. Бо й проўда, што дурны. В. *Старына.* Маўчыць, ба вінават. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Боб, у, *м. зб.*—бобы. Напарылі бобу есьці. Змалацілі боб. *В. Старына.*

Богач, а, *м.*—богатей. Богач на ўвесь сьвет! *В. Старына.*

Бодачка (бодка), і, *ж.*—пятнышко, точка. Набрала сабе на'ндарак у бодачкі. Набязьменя ня відаць бодак. *В. Старына.*

Божая раса—росянка круглолистая (Drosera rotundifolia L). На божуй расе ўсю раньніцу блішчыць раса. *В. Старына.*

Божыя сьлёзкі, *мн.*—гвоздика картузианская (Dianthus Carthusianorum L). *Сьміл. р.*

Божкацца, *дзс.*—с усердием божиться. Нечага божкацца: усяроўна ніхто ня паверыць. *В. Старына.*

Бойка, і, *ж.*—1) драка. Сьпяршà спорыліся, а пасьля дзела й да бойкі дайшло.—2) посуда для сбивания масла. Трэба купіць бойку на масла. *В. Старына.*

Бойкі, *прм.*—смелый, бойкий, развязный, живой. Бойкая дзяўчына. Бойкі хлопяц. *В. Старына.*

Бок, у, *м.*—1) сторона. У наш бок ніхто й ня заедзя. І ў той бок ня глядзіць.—2) бок (часть тела). Коля мне ў боку. Каб табе бокам вылязла маё дабро! *В. Старына.*

Бокам, *прс.*—стороною. Бокам едзь, а ня пшаніцаю. *В. Старына.*

Болька, і, *ж.*—нарыв, рана. Увесь у больках качаецца. *В. Старына.*

Больш, боляй, *прс. в. ст.*—больше. Больш ня хòчу. Больш ня дам—і ня прасіця. Я боляй забыўся, ік ты ведаяш. *Прык. В. Старына.*

Большаць, *дзс.*—увеличиваться. Дзянёк пачоў большаць. Дзень большая ды большая. *В. Старына.*

Большы, *прм.*—старший. Большаму сыну будзя ток, а меншаму хата. *В. Старына.*

Боля, і, *ж.* (*дзіцячае*)—нарыв, рана. Пакажы, сынок, дзе ў цібе боля? *В. Старына.*

Бомкаць, *дзс.* (*зак.* **бомкнуць**)—1) издавать звук, подобный колоколу. Бомкая ў чыгун.—2) невнятно говорить. Бомкнаў нешта сабе пад нос. *В. Старына.*

Бондар, а, *м.*—бондарь. Ведама сам бондар, усякага пасудку нарабіў. *В. Старына.*

Бордза, *прс.*—быстро. Так бордза праляцеў гэты год, што й ня заменілі. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Бордзы, *прм.*—быстрый. Ты, дзяціна, вельма бордзы! *В. Слопішча, Шацк. р.*

Боскі, *прм.*—божеский. Во то дзе боская моц! *В. Старына.*

Босы, *прм.*—босой. Зямля кажа, што босы, а неба—боты. *Пр.* **абóсы.** *Прык. С. Дукора, Сьміл. р.*

Бот, а, *м.* (*пам.* **боцік**)—1) сапог. Справіў сабе новыя боты. Крэпкія боцікі.—2) в бранном смысле. Бот ты дурны, ты-ж саўсім ня тоя робіш! *В. Старына.* гл. **Абот.**

Боўдзіла, ы, *м.*—верзила. Боўдзіла ета дурноя зробіць што! *В. Старына.*

Боўкаць, *дзс.* (*зак.* **боўкнуць**)—говорить отрывисто, невнятно. Што ён там боўкая, гавары ты палюдзку! Боўкня слова ды маўчыць. *В. Старына.*

Боўтаць, *дзс.*—1) болтать. Ня боўтай малака.—2) мыть белье, взбалтывая его. Маці пашла боўтаць плацьця к калодзіжу. *В. Старына.*

Боўць, *выкл.* — отглагольное междом. для передачи звука при паденьи в воду. Боўць у ваду—толька й бачылі яго. *В. Старына.*

Бохан, а, *м.*—большой каравай хлеба. За полудням ізьзелі цэлы бохан хлеба. *В. Старына.*

Бохаць, *дзс.*—1) выплёскивать, лить воду. Ня бохай вады ни падлогу.—2) с жадностью есть. Бохая, ік ня ў сібе. *В. Старына.*

Боцікі, аў, *мн.*—борец синий (Aconitum Napellus L.). Дзеці нарвалі боцікаў. *В. Капейна, Сьміл. р.*

Бочка, і, *ж.*—1) посуда. Агуркè пасалілі у боцца ат сялядцоў.—2) мера=24 п. ржи=384 кг. ржи. На хлеб зысталася дзьве бочкі жыта. *В. Старына.*

Боязна, *прс.*—боязно. Аднаму ўночы не'к боязна. *В. Старына.*

Брава(э)рка, і, *ж.*—более короткая свитка; обыкновенно надевается на полушубок. Ускінь на плечы бравàрку. Пашыў новаю бравэрку. *В. Старына.*

Бравы, *прм.* (*русізм*)—бравый. Вышла замуж за бравага, але сама нікуды ня варта. *В. Лядцо, Пух. р.*

Брага, і, *ж.*—брага. Аткарміў парсюка брагаю. *В. Старына.*

Бразкалка, і, *ж.*—побрякушка. Папоў нейкаю бразкалку ды балуяцца. *В. Старына.*

Браз(г)каць, *дзс.* (*зак.* **бразнуць**)—стучать, греметь чем-либо. Чуяш, нехта бразкая ў дзьверы. Ік бразьня кулаком аб стол! *В. Старына.* Пакінь бразгаць: ужо надаела слухаць. *В. Крамяні, Пух. р.*

Бразь! *выкл.*—бац. Ішоў, ішоў ды бразь воб зямлю! Бразь яму ў морду кулаком! *В. Старына.*

Брак, у *м.*—недостаток, негодность. Тавар добры: німа ніякага браку. *В. Старына.*

Бракаваць, *дзс.*—признавать негодным, браковать. Нечага бракаваць мой тавар. *В. Старына.*

Бракоўны, *прм.* — забракованный. Ня варта купляць бракоўнага каня,—бракоўнага тавару. *В. Старына.*

Брама, ы, *ж.*—большие в'ездные ворота. У дварэ ня пускаюць хадзіць праз браму. *В. Старына.*

Брат, а, *м.* (*мн.* **братэ**; *ласк.* **братка, браток, браточак**) — брат. Братка, нарай, што рабіць. Браток, ратуй! А браткé-ж вы мае, што вы робіця? *В. Старына.* Німа горшага ката над роднага брата. *Прык. С.Новасёлкі, Пух. р.*

Братаніч, а, *м.*—сын брата, племянник. Хіба ў братаніча трэба пазычыць грошай. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Братаў, *прм.*—братний. Ета братаў хлеў. Братава жонка, братавы дзеці. *В. Старына.*

Братацца, *дзс.*—крепко, близко дружиться. Нечага братацца з злодзяям тым. *В. Старына.*

Браткі (братка і сястрыца)—анютины глазки, фиалка трехцветная (Viola tricolor L.), употребляется, как лекарственное. Ад залатухі трэ' парыць бра́ткі ды й піць. *В. Клятное, Пух. р.* Трэба назьбіраць да насушыць браткі й сястрыцы. *В. Старына.*

Брахаць, *дзс.*—1) лаять. Сабака брэша,—вецяр носіць. *Прык.* 2) говорить неправду. Слухай, што людзі брэшуць. *В. Старына.*

Брахня, і, *ж.* (*мн.* **брэхні**)—поклепная молва, пересуд. Распусьцілі людзі на дзеўку брэхні. *В. Старына.*

Брахун, а̀, *м.*—пересудник, лгун. Брахун, дык і брэша абы-што. *В. Старына.*

Брахунец, нца, *м.*—насмешл. **брахун.** Бачыш, які брахунец знашоўся! *В. Старына.*

Браценік, а, *м.*—двоюродный брат. Ашчэ й браценік, а етакая кепства робіць! *В. Старына.*

Брацíха, і, *ж.*—жена брата. А брацíха ашчэ лепшая, ік брат. *В.Старына.*

Брацъ, -цца, *дзс.*—брать,-ться. Нашто табе было брацъ дзяціныя цацкі? Ня за сваё нечага брацца. *В. Старына.* Калі ня дуж, то ня бярыся за гуж. *Прык. Х. Самін, Пух. р.*

Брод, у, *м.*—брод. Залезшы ў воду, ня шукай броду. *Прык. В. Забалоцьце, Сьміл. р.* Ня зьмераўшы броду, ня суйся ў воду. *Прык. В. Старына.*

Бронь божа—избави бог. Бронь божа ат такоі бяды! *В. Старына.*

Бруд, у, *м.*—1) грязь. Усюдых завёўся бруд.—2) гной. З болькі цячэ бруд. *В. Старына.*

Брудны, *прм.* (*прс.* **брудна**)—грязный, нечистый. Сатры стол, ато, нейкі брудны. Брудная падлога. Ік німа гаспадыні, дык і ў хаця брудна. *В. Старына.*

Брук, у, *м.*—мостовая из камня. Па бруку ехаць, дык вельма трасе. *В. Старына.*

Брукаваць, *дзс.* (*прм.* **брукаваны**)—мостить камнем. У Сьмілавічах брукуюць вуліцы. У іх брукаваны двор. Брукаваная вуліца. *В. Старына.*

Брукаваць, *дзс.*—ворковать по голубиному. Брукуюць галубкé. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Брус, а, *м.*—1) бревно, отёсанное с четырех сторон. Гарасім вычасаў брус. 2) осёлок. На брус навастры нож. *В. Старына.*

Брусаваны, *прм.*—сделанный из бревен, обтесанных нагладко с одной стороны. У дзядзькі хата брусаваная. *В. Старына.*

Брусаваць, *дзс.*—обтёсывать гладко одну сторону бревна для дома или др. постройки. Брусуюць бярвеньня на хату. *В. Старына.*

Брусьнік, а, *м.*—шафер. А брусьнік упіўся, аж языка ня паверня. *В. Старына.*

Брусьніцы, ц, *мн.*—брусника (Vaccinium Vitis idaea L.). Наварылі с цукрам брусьніц. Дзеўкі пашлі ў брусьніцы. *В. Старына.*

Брусьсе, я, *н. зб.*—собирательное от **брус**. От крэпкая хатя: зробляна з етакага-то брусься. *В. Старына.*

Брусэ, оў, *мн.*—1) *гл.* **брус**—осёлок. Добрыя брусѐ прадаюцца ў капярацівя.—2) *гл.* **Асноўніцы**. Прыбіця к сьцяне брусѐ: будам кросна снаваць. *В. Крамяні, Пух. р.*

Бруха, а, *н.*—брюхо. У вярэпаўкі серая бруха. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Бруш(ч)ка, і, *ж.*—брюква огородная (Brassica napus L.). Дзеці павытузвалі ўсю брушку з град. Урадзіла бручка. *В. Старына.*

Брыво, а, *н.* (*мн.* **бровы**)—бровь. Камяням папоў у самая брыво—чуць ня ў вока. *В. Старына.*

Брыда, ы, *ж.*, **брыдасьць**, і, *ж.*—мерзость, гадость. Чаго ты чэпісься да міне, брыда ты! Брыдасьць нейкая! *В. Старына.*

Брыдзець, *дзс.*—слегка зудеть. Нешта па целя брыдзіць. *В. Крамяні, Пух. р.*

Брыдка, *прс.*—1) отвратительно, гадко. Етак брыдка рабіць.—2) стыдно. Брыдка яму стала, аж ня ведая, куды дзецца. *В. Старына.*

Брыдкавата, *прс.*—довольно стыдно, немного стыдно. Троха брыдкавата яму стала. *В. Старына.*

Брыдкі, *прм.*—некрасивый, гадкий. Вуй!.. якоя брыдкоя дзіцянё. *В. Старына.*

Брыклівы, *прм.*—лягающийся (о лошади). Нейкая халерная брыклівая кабыла. *В. Старына.*

Брыжэ, оў, *мн.*—оборки. Шапачка ў дзіцяці з брыжамі. *В. Старына.*

Брыкаць,-цца, *дзс.*—лягать,-ться. Кабыла брыкая жарабё. Коні брыкаюцца. *В. Старына.*

Брыль, я, *м.*—карниз. На брылі ляжыць мыла. *В. Вострова, Сьміл. р.* (*Пр.* **Гзымс** і **Прымурак**).

Брыз(с)каць,-цца, *дзс.* (*зак.* **брызнуць**)—брызгать,-ться. Із лужыны брыскаяцца. Я табе брызну! *В. Старына.*

Брыз(с)кі, аў, *мн.*—брызги. Брыскі ляцяць, ік дождж. *В. Старына.*

Брыца, ы, *ж.*—куриное просо (Echinochloa Crus galli PB). У вагародзя парасла вялікая брыца. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Брыціць,-цца, *дзс.*—брить,-ться. Брытва добра брыціць. Пайду брыціцца. Я сам брычуся. *В. Старына.*

Брэк, у, *м.*—спокой. Німа сягодні табе брэку. *В. Сінча, Пух. р.*

Брэндаць, *дзс.*—бродить, таскаться. Вечна ён брэндая па грыбох. *В. Крамяні, Пух. р.*

Буба, ы, *ж.* (*пам.* **бубка**), *дзіцячае*—всякая ягода. Мама, дай бубы! Ня плач, мой хлопчык, дам бубкі! *В. Старына.*

Бубніць, *дзс.*—1) издавать звук, подобный звуку от бубна. Нехта ў вакно бубніць.—2) громко говорить. Бубніць аж у самая вуха. *В. Старына.*

Бубен, бубна, *м.*—бубен. Хлопцы пашлі с скрыпкаю й бубнам. Ані німа пашы: гола, ік бубян. *В. Старына.* Мікіта зрабіў с сабаччай шкуры бубянь. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Бугай, я, *м.*—племенной бык, производитель. Карова хоча бугая. *В. Старына.*

Буда, ы, *ж.*—крытая повозка, фургон. Цыганѐ возяць дзяцей у будзя. *В. Старына.*

Будаваць,-цца, *дзс.*—строить,-ться. Людзі кругом будуюцца. *В. Старына.*

Будзённы, *прм.*—будничный (о работе, одежде). Сьвята, а ён надзеў будзённаю адзежу. Будзённая работа. *В. Старына.*

Будка, і, *ж.*—шалаш. Пястушкѐ зрабілі сабе будку. *В. Старына.*

Будні *дзень*—будничный день. Німа яму ні сьвята, ні будняга дня. *В. Старына.*

Будоўля, і, *ж.*—постройка. Паставіў новаю будоўлю. *В. Старына.*

Будынак, нку, *м.*—строение. Будынак пагарэў, а скаціну выратавалі. *В. Старына.*

Будыніна, ы, *ж.*—одна постройка, строение. Будыніна так і стаіць раскрытая. *В. Старына.*

Буза, ы, *ж.*—сорняки в зерне. У сем'і шмат бузы. Авёс чысты—німа бузы. *В. Старына.*

Бузаваць,-цца, *дзс.*—мять, портить одежду. Нашто бузуяш адзежу? Валяяцца, бузуяцца новая шапка. *В. Старына.*

Бузаваць,-цца, *дзс.*—1) сердиться. Чаго ты там крычыш, чаго бузуясься?—2) шалить. Бузуюце па хаця малыя. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Бузіна, ы, *ж.*—бузина чорная (Sambucus nigra L). Зрабіў з бузіны стрэльбачкаў. *В. Раўнапольле Сьміл. р.*

Буй, я, *м.*—открытое место, подверженное буйному (буй) ветру. Хата стаіць на самум буі. *В. Старына.*

Букас, а, *м.*—бекас. Букас ужо крычыць. *В. Дукоршчына, Сьміл. р.*

Букацца, *дзс.* (*зак.* **букнуцца**)—стукаться лбами. Баранчыкі букаюцца. *В. Старына.*

Буква, ы, *ж.* (*русізм*)—буква. Наўчыўся складаць буквы.

Буквар, а, *м.* (*русізм*)—букварь. Пярайшоў увесь буквар. *В. Старына.*

Буквіна, ы, *ж.* (*русізм*) — адна буква. Асталася ашчэ адна буквіна выўчыць. *В. Старына.*

Букі, *мн.* (*дзіцячае*)—означает желание **букацца**. Ну, зрабі букі—букі! *В. Старына.*

Букса, ы, *ж.*—втулка. Выкінулася с каляса букса. *В. Старына.*

Буланы, *прм.*—светлогнедой, буланый. Купіў буланага жарэбчыка. *В. Старына.*

Булдавешка, і, *ж.*—набалдашник; толстая палка с головкой. Папоў нейкаю булдавешку ды б'ецца. *В. Старына.*

Булён, у, *м.*—бульон. Дайця булёну. Пайдзі к Лявону. *Жарт.* З мясам зварылі булёну. *В. Старына.*

Бульб(м)а, ы, *ж.*—картофель (Solanum tuberosum L.) Урадзіла добрая бульба. Насыпалі два паграбэ бульмы. *В. Турэц, Сміл. р.* (*Пр.* **Картопля**).

Бульбіна, ы, *ж.*—картофелина. На бульбіня нагарэў вялікі гарэлік. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Бульбянік, у, *м.*—картофельные стебли. Ужо бульмянік павёў на бульмі. *В. Крамяні, Пух. р.*

Булькаць, *дзс.*—булькать. Вада сабе булькая па маленьку. *В. Старына.*

Бунаваць, *дзс.*—бранить, шуметь на кого. Дзядзька бунуя на братаніча. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Бунтаваць,-цца, *дзс.*—1) бунтовать, -ться. Бунтуюцца салдаты, хочуць, каб цара ня было.—2) мешать, сбивать с толку. Ня бунтуй яму, хай кажа, як ведая сам. *В. Старына.*

Бунтаўшчык, а, *м.*—бунтарь. Ого! ета-ж ён першы бунтаўшчык на сяле. *В. Старына.*

Бура, ы, *ж.*—буря. Узьнялася вялікая бура. *В. Старына.*

Бурак, а, *м.* (*мн.* **бураке**)—красная столовая свёкла Beta vulgaris L.) Ня ўдаліся сяголята буракè. Чырвоны, ік бурак. Буракé—пасекліся дуракé. *Прыговорка. В. Старына.*

Бураке, оў, *мн.*—борщ. На полудзянь будуць бураке й з затаўкаю. *В. Старына.*

Буралом, у. *м.*—валежник после бури. Назьбіроў вазок буралому. *В. Старына.*

Бурачнік, у, *м.*—1) листья от свёклы. Наламала сьвіньям бурачніку. *В. Старына.*—2) темно-красного цвета квас от свёклы. С кадушкі выцяк увесь бурачнік. *В. Старына.*

Бурбаліць, *дзс. безас.*—о воде,—вздыматься пузырямі. Ну й ышчэ-ж будзя большы дождж, ба вельма бурбаліць вада ў лужынах. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Бурбалка, і, *ж.*—1) водяной пузырь. Аж бурбалкі па вадзе пашлі. Скула, ік бурбалка, вялікая. *В. Старына.*—2) жолтая водяная лилия. Бурбалкі ўжо распусьціліся. *В. Русаковічы, Пух. р.* (*Пр.* **Гуська).**

Бурда, ы, *ж.*—бурда. Ета ня бураке́, а бурда нейкая. *В. Старына.*

Буржуй, я́, *м.* (*мн.* **буржуе**). Ого, ён настаяшчы буржуй: мая хлеба па вушы й грошай чоршта. Уперад буржуѐ раскашаліся, а рабочаму чалавеку ня было жыцьця. *В. Старына.*

Бурка, і, *ж.*—бурка. У дарогу надзявай кажух і бурку. *В. Старына.*

Бурчаць,-чэць, буркаць, *дзс.*—бурчать. Нешта ў міне ў жываце бурчыць. Бурчыць, ік сабака. Буркая сабе пад нос. *В. Старына.*

Бурыць, *дзс.*—сильно лить воду. Вот стоў бу́рыць дождж! Каля ганку проста й бурыць памыі. *В. Старына.*

Бурыць,-цца, *дзс.*—разваливать,-ться Рабочыя бураць страху. Я пляту лапаць, а ён бурыцца. *В. Старына.*

Бусі, *мн.* (*ласк.* **буські)** *дзіцячае*—поцелуй. Ня плач, дам бусі. Дай мне буські. *В. Старына.*

Буслаў, *прм.*—аистовый. Скінулі з бярозы буслава гняздо. Дзеці пабралі буславы яйца. *В. Старына.*

Бусьлянё, ня̀ці, *н.*—птенчик аиста. У гнязьдзе німа аднаго бусьляняці. Зараз вывядуцца бусьлянята. *В. Старына.*

Бусел, бу̀сла, *м.*—аист. Бусял прыляцеў: ужо будзя цёпла. Ходзіць, ік бусял па балоця. *В. Старына.*

Буталь, бу̀тля, *м.*—1) бутыль. Выпілі буталь гарэлкі.—2) насмешливо—о толстом, здоровом мужчине. Бутля етага ня падужаяш. *В. Старына.*

Бутлы, *прм.*—подгнивший от сырости, от воды. А гэта, падла, сена ўжо бутлая. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Бутля, і, *ж.*—бутыль. Купілі цэлаю бутлю газы. *С. Дукора, Сьміл. р.*

Бутэлька, і, *ж.*—бутылка. Бутэлька стаіць з гарэлкаю. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Бухан, а, *м.*—удар в спину. Доў у плечы аднаго бухана, то й ашчэ дам. *В. Старына.*

Бухаць, *дзс.* (*зак.* **бухнуць)**—сильно бить. Ік бухнаў у плечы, дык і паваліўся.—2) моментально упасть в воду. Камянь бухнаў у ваду. *В. Забалоцьце. Сьміл. р.*

Бухвет, у, *м.*—буфет. Хадзім закусім у бухвеця. *В. Старына.*

Буцьвець, *дзс.*—гнить от большой сырости. Бярвіно ляжыць ды буцьвяя на дварэ̀. *В. Старына.*

Бушаваць, *дзс.*—1) бушевать (о ветре) Пачоў моцна вецяр бушаваць.—2) яриться. Бычок бушуя. *В. Старына.*

Буяке, оў, *мн.*—ягода голубика, сем. брусничных, похожа на чернику, растет между багульником болотным (Vaccinium uliginosum L). Дзеўкі пашлі ў буяке́. Чарніц ня было, дык набралі буякоў. *В. Старына.*

Быдла, а. *н.*—домашний рогатый скот. Быдла пашло ў поля *В. Старына. (Пр.* **Статак).**

Бы́дта, быдтам, *прс.*—будто. Прытварыўся, быдта й нічога ня ведая. Быдтам ён міне й ня пазноў. *В. Старына.*

Бык, бы̀ка, *м.* (*пам.* **бычок)**—бык (производитель). Сялом купілі заводнага бы̀ка. Карова прывяла бычка. *В. Старына.*

Быкаў, *прм.*—бычачий. Быкаў хвост. Быкавы рогі. *В. Старына.*

Быльнік, у, *м.*—смесь трав, растущих на межах или на заброшенных местах. Там нічога ня расьце, толька адзін бы̀льнік. У хлеў нарвоў быльніку *В. Старына.*

Бычок, чка́, *м.*—нац. белар. танец, танцуется с теми-же фигурами, что и кадриль, за исключ. 1, 2, 3 фигур.

Бэз(с), у, *м.*—сирень (Syringa vulgaris L.). У садку распусьціўся бэс. *В. Старына.*

Бэкаць, *дзс.*—неумело читать, складывая буквы в слоги. Бэкая сабе пад нос, і ніхто яго ня разьбярэ. *В. Старына.*

Бэлька, і, *ж.*—*гл.* **Балка.**

Бэнься, я, *н.*—внебрачное дитя. Круцілася яна с хлопцамі, пакуль ня дабыла сабе бэнься. *В. Раўнапольле, Сміл р.*

Бэрсаць, *дзс.*—нечисто, спеша жать. Якоя яе жніво: бэрсая ды й толька. *В. Старына.*

Бэсьціць, *дзс.*—бесчестить. Рабі, рабі етак: хай бэсьцяць людзі. *В. Старына.*

Бяга, і, *ж.*—бег. Так конь дужы, але на бягу ня гадзіцца. *В. Старына.*

Бягай,—пов. накл. от гл. **бегчы.** Бягай сюды. сынку! *В. Заболоцьце, Сміл. р.*

Бягом, *прс.* — бегом. Бягом пабег, аж ня згледзяць яго *В. Старына.*

Бягучы, *прм.*—бежащий, бегающий. Бягучага воўка ногі кормяць. *Прык. С. Дукора, Сміл. р.*

Бяда, ы, *ж.*—1) беда, несчастье. Бяда бяды шукая. *Прык. В. Старына.* Бяды ня чапай, дык яна цібе ня зачэпіць. *Прык. С. Дукора Сміл. р.* Ня то бяда, што адна,—а што дзьве. *Прык. Х. Самін, Пух. р.* То ня бяда, што ня п'ецца вада. *Прык. Х. Самін, Пух. р.* Лепяй хлеб есьці з вадою, чым булку з бядою. *Прык. В. Дойнава. Пух. р.* Чужая бяда —людзям за вясельля. *Прык.* Чужую бяду—рукамі разьвяду. *Прык. С. Амельна, Пух. р.*—2) двуколка. Вунь нейкі шляхцюк паехаў на бядзе. *В. Старына.*

Бядзёлы, *прм.*—крепкий. Гэтыя сані йшчэ бядзёлыя. *В. Слопітча, Шацк. р.*

Бяднота, ы, *ж.*—1) сильная бедность. Вот дзе бяднота: картоплі й тае німа.—2) в собират. см. —голь. Кругом жыве адна бяднота. *В. Старына.*

Бязбожнік, а, *м.*—безбожник. І Мікола ўжо стаў за бязбожніка: у бога ня верыць. *В. Старына.*

Бязглузды, *прм.*—глуповатый. Ат нейкі бязглузды еты Хведар: ніколі роўна баразны ня прагоніць. *В. Старына.*

Бяз дай прычыны (рацы)—без вины, напрасно. Ці ета-ж добра: аблаяць чалавека бяз дай прычыны?! Нашто абгаваруваць чалавека бяз дай рацы? *В. Старына.*

Бяздноўе, я, *н.*—бездна. Кінаўся ў бяздноўя—і прапоў. *В. Заболоцьце, Сьміл. р.*

Бяздольны, *прм.*—несчастный. Якая яна бяздольная ўрадзілася! *В. Старына.*

Бязмальна, бяз мала, *прс.*—без малого. Бязьмальна ўвесь хлеб вышаў. Сена будзя без мала пудоў сотка. *В. Старына.*

Бязрыб'е, я, *н.*—отсутствие рыбы. На бязрыб'і і рак рыба. *Прык. В. Старына.*

Бязутрыму, *прс.*—безудержу. Захварэў малы: бяззутрыму на двор гоніць ды гоніць. *В. Старына.*

Бязьдзетны, *прм.* — бездетный. І бязьдетнаму ня добра быць і з дзецьмі клопат. *В. Старына.*

Бязьлюдзьдзе, я, *н.*—безлюдье. На бязьлюдзьдзі й дзяк чалавек. *В. Старына.*

Бязьмен, а, *м.*—безмен. Бязьмен цягне ўсяго на пуд. На бязьмен атважым. *В. Старына.*

Бялет, у, *м.* (*пам.* **бялецік**)—билет. Далі яму воўчы бялет. Маленькі бялецік. *В. Старына..*

Бялізна, ы, *ж.* — бельё Нашылі шмат бялізны. *В. Старына.*

Бяліць, *дзс.*—1) производить побелку. К сьвяту белім хату й печ.—2) заправлять пищу молоком. Ня бялі шмат крупніку.—3) выполаскивать и высушивать на траве при солнце новое полотно. Бабы панесьлі бяліць палатно. *В. Старына.*

Бялок, бялка, *м.* — белок. Жаўток есьць, а бялка ня любіць. *В. Старына.*

Бялюга, і, *ж.*— белуга (рыба) (Huso). Бялюга злавіла пяшкура. *В. Жораўкі, Сьміл. р.*

Бялюсенькі, бялюткі, *прм.* — белёхонький. Паркаль ік вымыўся дык такі бялюткі стоў! Плацьця бялюсянькая. *В. Старына.*

Бялявы, *прм.* — белокурый. Нейкі такі сабе балявы чалавек. *В. Старына.*

Бярвеньне, я, *н. зб.*—брёвна. Нацягалі на хату бярвеньня. *В. Старына.*

Бярві(я)но, à, *н.*—бревно. Скацілася бярвіно ды дало па назе. *В. Старына.* Ня ўмееш ты яшчэ скрэбці бярвянà. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Бярданка, і, *ж.*—патронное ружье, заряжаемое с казённой части. Купіў сабе бярданку. *В. Старына.*

Бярлога, і, *ж.*—берлога. Мядзьведзь ляжыць у бярлозя. *В. Старына.*

Бярозавік, у, *м.*—березовица—весенний сок берёзы употребляемый, как напиток. Напіся бярозавіку, калі ня хочаш вады. *В. Старына.*

Бярозавы, *прм.* — березовый. Жалі пад бярозавым гаям. Чаго-ж табе даць: мо бярозавы кашкі? *В. Старына.*

Бярозавы жук,—майский жук или хрущ (Melolontha vulgaris). Во калі цёпла: ужо лётаюць бярозавыя жукѐ. *В. Старына.*

Бярозка, і, *ж.*—вьюнок заборный (Convolvulus sepium L) и полевой (Convolvulus arvensis L.) Увесь лён спляла бярозка. *В. Старына.*

Бяроста, ы, *ж.*—береста. Вярэнька сплецяна з бяросты. *В. Старына.*

Бяроставы, *прм.*—берестовый. Пастух зрабіў бяроставаю трубу. *В. Старына.*

Бярэзіна, ы, *ж.*—одно березовое дерево. Сьсек добраю бярэзіну на калёса. *В. Старына.*

Бярэзьнік, у, *м.*—березовая роща. Каровы пагналі ў бярэзьнік. *В. Старына.*

Бярэмя, я, *н.*—охапка. Прынясі бярэмя дроў. *В. Старына.*

Бяседа, ы, *ж.*—1) беседа, разговор. Ета ня бяседа бяз гарэлкі. *Прык. В. Старына.*—2) пирушка. Бяз хлеба і солі — кепская бяседа. *Х. Самін Пух. р.*

Бясконца, *прс.*—бесконечно. Ік сталі йці салдаты, дык бясконца йдуць ды йдуць. *В. Старына.*

Бяскорміца, ы, *ж.* — отсутствие корма. Будзя вясною бяскорміца! *В. Старына.*

Бяспросу, *прс.*—без спроса. Ня бяры бяспросу. Бяспросу ня сунь носу. *Прык. В. Старына.*

Бяспрыкладны, *прм.*—дураковатый, не могущий служить примером. Лукаш нейкі бяспрыкладны мужчына. *В. Забалоцьце, Сьміл р.*

Бяспрыменна, *прс.*—непременно. Бяспрыменна зрабі ты мне ета. *В. Старына.*

Бясхлебіца, ы, *ж.*—отсутствие хлеба. Жыта ня ўрадзіла: будзе бясхлебіца. *В. Старына.*

Бясчур, *прс.*—весьма, очень много. Вой, вой! што таго народу на месьця—бясчур! *В. Старына.*

Бясьціханьня, *прс.* — без умолку. Бясьціханьня ўсё просіць: дай ды дай есьці. *В. Старына.*

В.

Вабіць, *дзс.*—приманивать, подзывать птиц и зверей. Умея вабіць ваўкоў і птушак. *В. Старына.*

Вага, і, *ж.*—1) вес. Слабая яго вага. *В. Старына.*—2) журавль при колодце. Трэба к вазе прычапіць палена, каб лягчэй цягаць ваду. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Вагаць,-цца, *дзс.*—качать,-ться. Ня вагай дошкі. Хлапцэ̀ вагаюцца на плоця. *В. Старына.*

Вада, ы, *ж.* — порок, недостаток. Што-ж табе за вàда, што ты ўсё хварэяш? *В. Жораўкі, Сьміл. р.*

Вадзень, вадня̀, *м.* (*мн.* **вадне**) — овод. Чыста заелі ваднѐ ('ваднѐ) кабылу ў леса. *В. Старына.*

Вадзіцца, *дзс.*—пасти лошадь, корову, водя их на поводке. Вунь нехта на нашуй дарожца с канём водзіцца. Ня вадзіся тут, каля шкоды. *В. Старына.*

Вадзіць,-цца, *дзс.* водить,-ться. Пойдам ганяць картоплю: ты будзяш каня вадзіць. Ня вадзіся з арыштантамі етымі. *В. Старына.*

Вадохрышчы, аў, *мн.* — праздник

крещения. На вадохрышчы быў вялікі мароз. *В. Старына.*

Вадыр, а́, *м.*—водяной пузырь от трения, волдырь. Націснаў нагу, аж вадыр усхапіўся. *В. Старына.*

Важгацца, *дзс.*—качаться. Дзеці важгаюцца на плоця. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Важке, оў, *мн. (пам.* **важэчкі**)—веревчатые вожжи. Конь парвоў важкѐ. Крэпянькія важэчкі. *В. Старына. (Пр.* **Вожкі**).

Важкі, *прм.*—веский, тяжелый. Хлеб нейкі важкі. *В. Старына.*

Важнасьць, і, *ж.* — важное дело. Важнасьць вялікая, калі й ня так сказоў! *В. Старына.*

Важнецкі, *прм.* — хороший. Яўмен —важнецкі чалавек. *С. Клятное, Пух. р.*

Важны, *прм.*—хороший. Важнаю купіў сабе карову. *В. Старына.*

Важыць, *дзс.* (*прм.* **важаны**)—весить; взвешивать. Нешта мала важыць мой мех. Ета жыта ўжо важана. *В. Старына.*

Возіць,-цца, *дзс.*—возить,-ться. Вазеце дамоў сена. *В. Слопішча, Шацк. р.* Возіцца с снапамі па полю. *В. Старына.*

Вазок, вазка̀, *м.*—крытые сани, карета на полозьях. Бацька ў вазку паехаў на кірмаш. *В. Старына.*

Вазоўня, і, *ж.* — сарай или навес для хранения телег, саней, плугов и др. хозяйственных громоздских вещей. Хура стаіць у вазоўні. *С. Дукора, Сьміл. р.*

Вайцяць, *дзс.*—выговаривать, стыдить, напоминая о чем-либо. Трэба доўг аддаць: хай чалавек ня вайцяя. *В. Старына.*

Ваканіца, ы, *ж.*—*гл.* **Аканіца**. Зачыніця ваканіцы, ато вокна замерзнуць. *В. Голацак, Сьміл. р.*

Вакса, ы, *ж.*—вакса. Купіў пушачку ваксы. *В. Старына.*

Ваксаваць, *дзс.* — чистить ваксой. На гразь ня стоіць ваксаваць ботаў. *В. Старына.*

Вал, а, *м.* — вал в какой-либо машине. У малатарні пакалоўся вал. *В. Харавічы, Сьміл. р.*

Валаводзіць,-цца, *дзс.*—канителить, -ться. Дарам валаводзяць чалавека ды й толька. Нечага валаводзіцца з ім. *В. Старына.*

Валавяны, *прм.*—оловянный. Валавяная ложка, дык і пагнулася. *В. Старына.*

Валакно, а́, *н.*—волокно. З зялянейшага ілну, кажуць будзе крапчэйшая валакно *В. Старына.*

Валам, *прс.*—валом. Вот хмара—валам ідзе! *В. Старына.*

Валасень, сьня̀, *м.*—гнойный нарыв, в роде прозрачного пузыря на пальцах руки или ноги; шептухи лечат его сливаньем воды с колосьев. У Мар'і на пальцах валасень. *В. Старына.*

Валасяны, *прм.*—волосяной. Валасяны смычок. *В. Старына.*

Валацуга, і, *м.*—бродяга. Ах ты валацуга, што ты сабе думаяш! *В. Старына.*

Валаць, *дзс.* (*польск.* wołać) —звать. Жывей валай яго сюды на расправу! *В. Старына.*

Валачашчы, *прм.*—бродячий. Прыбіўся к нам валачашчы кот. *В. Старына.*

Валачобнае, ага, *н.*—собранное „валачобнікамі": яйца, деньги, куличи и пр. Даўней зьбяруць вулачобнага хлопцы ды давай гуляць. *В. Старына.*

Валачобнік, а, *м.*—пасхальный славельшик-певец. Даўней хлопцы хадзілі ў валачобнікі, а ціпер ужо не. *В. Старына.*

Валачы,-чыся, *дзс.* — тащить-ться. Чуць валачэ ношку сена. Валачэцца з заду. *В. Старына.*

Валачыцца, *дзс.*—1) таскаться без дела. Валочыцца па чужых хатах, ік німа яму чаго рабіць.—2) настойчиво ухаживать (в насмешку). Рыгор усё ашчэ валочыцца з' Аленаю. *В. Старына.*

Валёнка, і, *ж.* (*мн.* **валёнкі**) — ва̀ленка. У валёнках шмат цяплей. Я табе дам валёнкаю. *В. Старына.*

Валец, ва̀льца, *м.*—вал. Засыпаў пшаніцу на вальцы. *В. Старына.*

Валіць, *дзс.*—1) катить. Куды валіш?—2) валять сукно. Нашы павезьлі валіць сукно. *В. Старына.*

Валовік, а, *м.*—гриб волнушка. Цэлы кошык назьбіроў адных валовікаў. *В. Старына.*

Валодаць, *дзс.*—владеть. Ён ня валадоя ні рукамі, ні нагамі — усё атабрала яму. *В. Старына.*

Валок,лка, *м.* — сено или др. трава, скатанные в одно место по длине участка в виде вала. Скачайма віку ў валок. Сена хай сохня у валку. *В. Старына.*

Валока, і, *ж.*—надел земли в 18, 20 и 30 десятин, смотря по качеству земли. Вінцэсь мая валоку зямлі. *В. Старына.*

Валосьсе, *я, н. зб.*—волосики у зерновых хлебов. Дзе ета ты наброўся так валосься? *В. Старына.*

Валоў,-вы, *прм.* — бычачий. Валоў хвост. Валовая шкура. Валовая вока. *В. Старына.*

Валоўнік, а, *м.* — хлев для волов. Валоўнік раскідалі, абы валоў німа. *В. Старына.*

Валочнік, а. *м.*—владетель „валокі“ земли. Нечага раўніцца табе да валочніка. *В. Старына.*

Валтузіць, *дзс.* — тормошить. Вэнь парасюк валтузіць пасьцелку. *В. Старына.*

Валуй, я, *м.* — нес‘едобный гриб грязноватого цвета, похожий на сыроежку. Альжбета, ня ведаючы, набрала целы кошык адных валуёў. *В. Старына.*

Вальц, а, *м.*—вальс. Дзеўкі панавучваліся скакаць вальца. *В. Старына.*

Вальцаваць, *дзс.* — приготавливать пшеничную муку первого сорта на валиках. Буду вальцаваць муку. *В. Старына.*

Вальцоўка, і, *ж.*—пшеничная мука первого сорта, приготовленная на валиках. Добрая мука—вальцоўка. *В. Старына.*

Валэндацца, *дзс.* — таскаться, яшкаться. Нечага табе валэндацца з ім. *В. Старына.*

Валюг(х)ацца, *дзс.*—итти раскачиваясь. Валюгаяцца, ік мядзьведзь. *В. Скрыль, Пух. р.* Ідзе мядзьведзь памаленьку, валюхаяцца. Валюхаяцца, ік вутка. *В. Старына.*

Валяк, а, *м.*—большой зоб. Курыца добра набіла валяк. *В. Старына.*

Валяцца, *дзс.* — 1) опрокидываться. Валяяцца ат ветру.—2) находиться брошенным без присмотра. Боты валяюцца па хаця абы-дзе. *В. Старына.*

Валяшчы, *прм.* — валяющийся, неходкий (товар или предмет вообще). Купіў валяшчы тапор. *В. Старына.*

Вандраваць, *дзс.*—расхаживать, путешествовать. Ужо будзя цылы вечар вандраваць па суседзях. *В. Крамяні, Пух. р.*

Ванітаваць, *дзс.*—рвать от тошноты. Нешта ванітуя дзіця. *В. Старына.*

Вантрабянка, і, *ж.*—колбаса, выделанная из внутренностей — печени, лёгких и пр. Печань із парсюка пойдзя на вантрабянку. *В. Старына.*

Вантробы, аў, *мн.* **(антробы, вантроб‘е)** — внутренности животного или человека. Куды іх дзець, хіба вон выкінуць вантробы. *В. Старына.* Каб с цібе антробы вытрыбушыла! *В. Раўнапольле. Сьміл. р.* Каб тваё вантроб‘я парвала! *В. Крамяні, Пух. р.*

Ванцак, у, *м.* — падучая болезнь. Каб цябе кінаў ванцак! *В. Запярыньне, Пух. р.*

Вапельня, і. *ж.* — место добычи извести. Пашлі на заработкі ў вапельню. *В. Старына.*

Вапна, ы, *ж.* — известь. На комін шмат пайшло вапны. *В. Старына.*

Вар, у, *м.*—кипяток. Маўчы, ато, варам аблею, ік сабаку! *В. Старына.*

Вараваца, *дзс.* (*польск.* warować się)—остерегаться. Раз правучыць, дык боляй будзя варавацца етак рабіць. Ідзе варуючыся, каб ніхто ня бачыў. *В. Старына.*

Варажыць, *дзс.*—ворожить. Пайду к гадалца варажыць. *В. Старына.*

Варанец, нца, *м.*—вороная лошадь. Запрэглі варанца. *В. Старына.*

Вараны, *прм.*—вороной. Наш конь вараны. *В. Старына.*

Варань**нё**, я, *н. зб.* — вороньё. Вараньня чоршта наляцела. *В. Старына.*

Варатня, і, *ж.* — одна половинка дверей от гумна или ворот от двора. У пуні аччынілася варатня. *В. Матарова.*

Варвары, аў, *мн.* — Варварин день, 4 декабря по ст. ст. Варвары ночы ўварвалі. *Прык. В. Старына.*

Варволь, ю, *м.*—ворвань. Трэба купіць варволю, на боты. *В. Старына.*

Варота, рот, *мн.* — ворота. Рашчыніліся варота. *В. Старына.*

Варочацца, *дзс.*—поворачиваться с боку на бок лежа. Ляжы спакойна, ня варочайся. *В. Старына.*

Варочаць,-цца, *дзс.*—1) возвращать, -ться. Ня трэ'бала яго варочаць, хай-ба сабе йшоў.—2) переворачивать. Бабы варочаюць сена. *В. Старына.*

Варстат, у, *м.*—столярный станок. На варстаце лепяй сталяраваць. *В. Старына.*

Варт, *скар. прм.*—достоин. Пагледзь на сібе: чаму ты стоў варт? *В. Старына.*

Варта, ы, *ж.* — стража, караул. Варта на начлезя паснула, дык усе коні былі ў шкодзя. Па сяле ходзіць варта. *В. Старына.*

Варта, *прс.*—стоит. Ня варта з дужым біцца, а з багатым судзіцца. *В. Лядцо, Пух. р.*

Вартаваць, *дзс.* — сторожить. Сягоньня мая чарга вартаваць. *В. Старына.*

Вартасьць, і, *ж.*—достоинство. Ета ня мая ніякаі вартасьці. *В. Старына.*

Вартаўнік, а́, *м.*—сторож, караульщик. От вартаўнік: сам сьпіць, а коні недзьдзя ходзяць. *В. Старына.*

Варушыць,-цца, *дзс.* — ворошить, шевелить,-ся. На гумне варушыў сена. Варушыся ты жывей! *В. Старына.*

Варха, і, *ж.—гл.* **Арха**. Купілі варху. *В. Жораўкі, Сьміл. р.*

Варыва, а, *н.*—заквашенные на зиму овощи: капуста и бураки. Сяголята ў нас свайго будзя на зіму варыва. *В. Старына.*

Варыўня, і, *ж.* (*пам.* **варывенька**) — кладовка для квашеных овощей. Трэба агледзіць на зіму варыўню. Увесь будынак пагарэў, толька варывенька засталася. *В. Старына.*

Варэнік, а, *м.* — вареник с маком. На купальля нарабілі варэнікаў. *В. Старына.* Дайця мне варэніка, дык я сьпяю вам праз Каленіка. *Прыгаворка. В. Дайнава, Пух. р. (Пр.* **Галдун**).

Варэньне, я, *н.* — 1) варенье. Зварылі вішнёвага варэньня.—2) приготовление пищи. Мусіць ня дачакацца твайго варэньня. *В. Старына.*

Вар'ят, а, *м.* — помешанный, сумасбродный, злой мужчина; служит бранным. Што ты робіш, вар'ят ты! *В. Старына.*

Вар'ятка, і, *ж.*—сумасбродная, злая женщина; служ. бран. Во дзе вар'ятка, што яна выробляя. *В. Старына.*

Васілёк, лька, *м.* — василёк синий (Centaurea Cyanus L.). У жыці нарвалі васількоў. *В. Крамяні, Пух. р.*

Васкавіца, ы, *ж.*—напиток, приготовленный из воска. Выпі васкавіцы, дык і жывот пярасьціхня балець. *С. Амельна, Пух. р.*

Васпан (*ласк.* **васпанечку**) — при обращении: ваша милость (ваше панства). А што, васпан, парабляяш? Як маясься, васпанячку? *В. Старына.*

Вастрог, у, *м.*—тюрьма, острог. Яму ня страшан і вастрог. *В. Старына.*

Вастрожнік, а, *м.*—острожник. З вастрожнікаў людзей ужо ня будзя. *В. Старына.*

Вастрыня, і, *ж.*—острота в инструментах. Вот вастрыня еты нож! *В. Старына.*

Вата, ы, *ж.*—кроме общего значения сетка в виде трёхгранной пирамиды; рыбу в неё загоняют особой длинной палкой. Возьмям вату ды пойдам лавіць рыбу. *С. Амельна, Пух. р.*

Ватовы, *прм.* — ватный. Купіў ватовую шапку. Ватовыя штанэ. *В. Старына.*

Ватоўка, і, *ж.*—верхняя, короткая с рукавами, женская одежда на вате. Падраласі мая ватоўка. Надзень ватоўку, каб цяплей было. *В. Крамяні, Пух. р.*

Ваўкарэзіна, ы, *ж.* — бранное на лошадь, корову и собаку: годный только на зарез волку. Ета ня конь, а воўкарэзіна нейкая. *В. Старына.*

Ваўкаўня, і, *ж.* — волчья яма; перен.—холодное жилое помещение. У хаця холадна, ік у ваўкаўні. *В. Старына.*

Ваўчанё, няці, *н.*—волчонок. У леся злавілі ваўчанё. *В. Старына.*

Ваўке, ваўчке, оў, *мн.*—репейниковые лопушниковые шарики, прицепившиеся к одежде. Вот нейдзя наброўся ваўкоў у сьвіту. *В. Старына.*

Ваўчок, чка *м.* — в специальном знач.,—ребро, по которому смыкаются в верху края двух половин крышы. На ваўчок трэба палажыць дошкі, ато зацякая крыша. *В. Старына.*

Ваўчыца, ы, *ж.*—волчица. Паўз лес пабегла ваўчыца з ваўчанятамі. *В. Старына.*

Вашаваць, *дзс.* — глубоко рыть. Сьвіньня гумно вашуюць. *В. Старына.*

Вашан, á, *м.*—малая вошь. Вашанэ завяліся ў галаве. *В. Старына.*

Вашанё, няці, *н.*—презрительно, вашан; бранное на мальчугана или девочку. Лётая, ік вашанё тоя. *В. Старына.*

Вашапруд, вашапрудзіна — презрительно,—вшивый человек. Вот дзе вашапруд, мусіць ніколі ня чэшацца. Вашапрўдзіна ты, надзень чыстаю сарочку. *В. Старына.*

Вашаць, і, *аг.*—вы, уважаемый сударь. Сядайця, вашаць! *В. Рудзенск, Сьміл. р.*

Вашчыць (*сьвечкі*), *дзс.*—делать из воску свечи. Андрэй вошчыць сьвечкі. *В. Старына.*

Ваяваць,-цца, *дзс.*—воевать. Аўстрыякі ваюющца з немцамі. *В. Старына.*

Ваяка, і, *м.*—воин, боец. Падумаяш, етакі-то ваяка: ад зямлі на вяршок. *В. Старына.* Адзін у полі ня ваяка. *Прык. С. Дукора, Сьміл. р.*

Ведама, *прс.* — известно. Ёсьць ведама, што ніхто ня вінават. *В. Старына.*

Веданьне, я, *н.*—знание чего. Каб веданьня, ніхто-б так ня рабіў. *В. Старына.*

Ведаць, *дзс.*—знать (что). Ведая ён толька з носа да ў рот. Ніхто ня ведая, як хто абедая. *Прык. В. Старына.*

Ведзьма, ы, *ж.* — ведьма. Мусіць ведзьма доіць нашу корову: нічога малака ня дае. *В. Старына.*

Век, у, *м.*—1) возраст. На яго век розум дык вельма вялікі.—2) большой промежуток времени вообще. На вяку, як на доўгай нівя. *Прык. В. Забалацьце, Сьміл. р.* Век ня пайду туды боляй. *В. Старына.*

Века, а, *н.*—1) веко глазное. Парушына залезла глыбока за века. —2) крышка ящика, кадки и пр. Згубілася века ад дзежкі. К сундуку прырабіў новая века. *В. Старына.*

Векаваць, *дзс.* — проводить всю жизнь на одном месте. Ня зьбіраюцца вякаваць тут. *В. Старына.*

Векавечны, *прм.*—вековечный. Крэпка зроблена хата—будзя векавечная. *В. Старына.*

Век-вяком, *прс.*—от веку. Век-вяком нічога яны ня мелі і мець ня будуць. *В. Старына.*

Веліч, ы, *ж.*—огромная величина. Вот дзе веліч вырасла, дык веліч. (аб дрэве). *В. Старына.*

Вельма, *прс.*=літ. **вельмі**—весьма, очень. Вельма ты разумны, братка! *В. Старына.*

Венік, а, *м.*—веник. Німа веніка, чым хату замесьці. Пайду ў венікі (срезывать розги и связывать их в веник). *В. Старына.*

Веньдзіць, *дзс.* (*прм.* **венджаны**)— коптить. Трэба веньдзіць сьцягняке́. Веньдзяцца каўбасы. Ета шынка венджаная. *В. Старына.*

Веньцер, а, *м.* — сетка для ловли рыбы, натянутая на обручи. Паставіў тры вяньцяры, але рыбы ня ўлезла ніяк.*С. Амельна,Пух. р.*

Вепер, ве̂пра, *м.* (*пам.* **вепрык**)— кабан. Закалолі вепра. Па дварэ ходзіць вепяр. Сыты наш вепрык. *В. Запярыньне, Пух. р.*

Вера, ы, *ж.* — 1) вероисповедание. Пярайшоў у турэцкаю веру.—2) доверие. Нікто веры ня йме яму. *В. Старына.*

Верабей, б'я, *м.* (*мн.* **вераб'е**)— воробей. Вераб'е паелі ўсе каноплі. *В. Старына.*

Верабейка, і, *м.* **верабейчык,** а, *м.*—воробышек. На вішні шчабеча вярабейка. *В. Старына.* З гнязда пабралі вярабейчыкаў. *В. Старына.*

Вераб'ішча, а, *м.*—презр.,—воробей. Вяраб'ішча дурнішча. *В. Старына.*

Верад, у, *м.*—веред. На шчацэ сеў верад. *В. Старына.*

Верас, у, *м.*—вереск (Calluna Salisb). Каровы хадзілі па верасу, дык нічога ня наеліся. *В. Старына.*

Верацёльніца, ы, *ж.*—длинный речной червяк, употребляемый для ловли рыбы. Хадзілі капаць вярацёльніцы, каб лавіць рыбу. *С. Дукора, Сьміл. р.*

Верацяно, а̀, *н.* — веретено. Німа вярацяна, чым прасьці. *В. Старына.* Дзед вытачыў віраціяно. *В. Дукоршчына, Сьміл. р.*

Верашчака, і, *ж.* — кусочки мяса и сала, сготовленные с мукой в виде колотуши. Гасьцей частавалі вярашчакаю. *В. Старына.*

Верашчэць, *дзс.*—верещать. Ўзноў пачоў вярашчэць. Чаго ты там вярашчыш! *В. Старына.*

Верзьці, *дзс.*—говорить чепуху, что попало. Слухай ты яго, што ён табе вярзе. *В. Старына.*

Верзьціся, *дзс. безас.* — грезиться. Усю ноч верзлася пра нябошчыцу матку. *В. Старына.*

Верх, у, *м.*—1) верх, вершина. Палез аж на верх дзерава.—2) перевес. Хоча, каб яго быў верх. —3) излишек. Насыпаў жыта шаснастку з вярхом. *В. Старына.*

Верхавіна, ы, *ж.* — верхняя часть ствола, приблизит. от половины его. З етага пня будзя добрая вярхавіна. І ету вярхавіну можна класьці ў сьцяну. *В. Старына.*

Верхаводзіць, *дзс.* — руководить, заправлять. Адзін хоча ўсімі вярхаводзіць. *В. Старына.*

Верхаводка, і, *ж.* — вода по льду. Ужо пашла вярхаводка. *В. Старына.*

Верхалаз, а, *м.*—слово применяется к мальчику, лазающему по деревьям, с оттенком ругани и насмешки. Што ета с цібе будзя, вярхалаз ты!? *В. Старына.*

Верхаўе̂, я̀, *н. зб.* — 1) сено с вершины стога; обыкнов. бывает почерневшим от дождя. Я добра падзяліў сена: у саўхоз аддаў усё вярхаўё. *С. Амельна, Пух. р.*— 2) вершины деревьев. Нацярабіў вазоў вярхаўя на дрова. *В. Старына.*

Верч, а̀, *м.* — сверток лык. Узяў вярчы са два палосься. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Весела, *прс.*—весело. Стала весяла. *В. Старына.*

Веселата, ы, *ж.*—веселое состояние. Уся вясялата прапала ў яго. *В. Старына.*

Веснавы, *прм.*—весенний. Вяснавоя ворыва ўжо кончылася. *В. Старына.*

Весьніцы, ніц, *мн.*—ворота из перекладинок. Паламаліся нашы весьніцы. *В. Крамяні, Пух. р.*

Весьці, -ціся, *дзс.*—весть, вестись. Пара́ коні весьці пасьціць. Куды ты вядзесься с канём? *В. Старына.*

Весялун, а́, *м.*—весельчак. Ну й вясялун еты Мікіта! *В. Старына.*

Ветрана, *прс.*—ветренно. На дварэ ветрана. *В. Старына.*

Ветрык, а, *м.* — ветерок. Такі-ж сягоньня цёплы ветрык! *В. Старына.*

Вехаць,-хця, *м.*—пучок соломы для мойки посуды. Хіба вехцям трэба атшараваць гаршчок. *В. Старына.*

Вецьце, я, *н. зб.* — ветви. Нарэзалі на венік вецьця. *В. Старына.*

Вечарына, ы, *ж.* — предвечернее время до солнечного заката. Во вячарыною і скаціна лепяй ходзіць. *В. Старына.*

Вечарэць, *дзс.*—вечереть. На дварэ вячарэя. *В. Старына.*

Веялка, і, *ж.* — совок для веяния зерна рукой. Лёгінькая веялка: ёмка веяць. Наброў веялку ячменю. *В. Старына.*

Веяць, *дзс.* (*прм.* **веяны**) — провеивать. Бацька на таку вея жыта. Веяны авёс насыпайця ў мяшке. *В. Старына.*

Вёрткі, *прм.* — подвижной. Такая-ж вёрткая баба! *В. Старына.* Вёрткі, як уюн. *В. Белае, Пух. р.*

Від, у, *м.* — 1) видное место. Хай тапор стаіць на віду.—2) обшее выражение лица. Свайго віду німа на ём. *В. Старына.*

Віда, *прс.* — как взвидеть, быстро. Віда, віда, растае сьнег. *В. Старына.*

Відавочны, *прм.* — находящийся на виду, вблизи. Тут поля відавочная. *В. Слопішча. Шацк. р.*

Відана — видено (кем). Дзе ета відана, каб яйца курыцу вучылі. *В. Старына.*

Відаць — видно. Відаць, дык нічога, мусіць, ня будзя. Ці відаць што праз етыя акуляры? *В. Старына.*

Віднець, *дзс. безас.*—светлеть, светать. Устоў, чуць стала віднець. На дварэ ўжо віднея. *В. Старына.*

Відны, *прм.* — светлый. Відная ноч. Відна стала сярод ночы, хоць ты йголкі зьбірай. *В. Старына.*

Відочны, *прм.* — известный в околотке человек. Дзядзька быў вельмі відочны. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Відук, ў, *м.*—мак самосейка. (Papa—ver Rhoeas L). На градах шмат відуку. *В. Старына.*

Відэлкі, -льцы, аў, *мн.*—вилки столовые. Падай мне, Галена, відэлкі! *С. Новасёлкі, Пух. р.* Мы ўмеям есьці й бязь відэльцаў. *В. Старына.*

Віка, і, *ж.*—вика или горошек кормовый. (Vicia sativa L). Урадзіла добрая віка. *В. Старына.*

Вікоўе, я. *н.*—1) стебли вымолоченной вики. Кабыля на нач доў вікоўя.—2) поле, бывшее под викой. Узаралі вікоўя пад жыта. *В. Старына.*

Вілачкі, чак, *мн.*—рогатка с зубцами для поддерживания нитки в самопрялке. Пабіліся вілачкі ў самапрадца. *В. Харавічы, Сьміл. р.*

Вілачнік, вільнік, а, *м.* — палка в „вілах“, ухвате. Згарэў вілачнік. *В. Старына.* У вілкі трэба новы вільнік. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Вілкі, лак, *мн.* — 1) вилы. Падавай сена вілкамі.—2) ухват. Вілкі ня бяруць гаршка. *В. Старына.*

Вільгаць, і, *ж.* (*польск.* wilgoć)—сырость. У каморы ўся адзежа папсавалася ат вільгаці. *В. Старына.*

Вільготны, *прм.* (*польск.* wilgotny) — сырой, пронизывающий (воздух на дворе). Сягоньня нейкая вільготная надвор‘я. *В. Старына.*

Віляць, *дзс.* — 1) вилять хвостом. Сабака ат радасьці аж хвастом віляя.—2) уклоняться от прямого ответа. Ня віляй: кажы проўду. *В. Старына.*

Вінавайца, ы, *м.* — виновный, обвиняемый. На дапрос узялі самых вінавайцаў. *В. Старына.*

Вінаваты, *прм.*—1) боязанный. Людзі нам шмат чаго вінаваты.—2) виновный. Я-ж ня вінават, што ты ня ўмеяш рабіць. *В. Старына.* Ня плаціць багаты, а плаціць вінаваты. *Прык. С. Новасёлкі, Пух. р.*

Вінаваціць, *дзс.* — винить. Німа за што яго вінаваціць. *В. Старына.*

Вінда, ы, *ж.* — рычаг, употребляемый для вытаскивания воды и поднятия тяжестей. Ашчэ віндаю цягаям ваду. Калодку на ставэ паднялі віндаю. *В. Старына.*

Віны, аў, *мн.* — пики—масть карт. Мае будуць віны, а твае хай бубны. *В. Старына.*

Вінкель, я, *м.* (*польск.* winkiel *з ням.* Winkel)—столярный наугольник. Атрысавоў пад віньдяль, як трэба атрэзаць. *В. Старына.*

Вінен, *скар. прм.*—должен. Ашчэ троха вінян людзям. *В. Старына.*

Вір, у, *м.*—водоворот. Папоў у самы вір, дык чуць ня ўтапіўся. *В. Старына.*

Вірлаты, *прм.*—пучеглазый. Чорт ты вірлаты, чаго ты лезяш ка мне! *В. Старына.*

Вірлатая яешня—яичница, сжаренная из цельно-выпущенных на сковороду яиц. Гаспадыня падала вірлатаю яешню. *В. Старына.*

Вірок, вірка, *м.*— приспособление в виде трубки для свивания ниток веретена на клубок. Баба ўе ніткі на вірок. *В. Старына.*

Вісельнік, а, *м.*—висельник. Ета ня хлопяц, а вісяльнік. *В. Старына.*

Віславухі, *прм.*—с отвислыми, большими ушами. Купіў нейкаю шапку віславухаю. Жабуцька ты віславухая! *В. Старына.*

Вісока, *прс.*=літ. высока. Вот вісока журавэ ляцяць! *В. Старына.*

Вісокі, *прм.*—высокий. Вісокі парог, аж нельга пяраступіць. *В. Старына.*

Вітацца, *дзс.*—здороваться. С кім ты там вітоўся? *В. Старына.*

Вітуха, і, *ж.*—приспособление для свивания ниток. Ніткі зьвілі на вітуху, *В. Рудзенск, Сьміл. р.*

Вітушка, і, *ж.*—веревочка, которой привязывается лапоть к ноге. Абуў лапці з вітушкамі. *В. Старына. (Пр.* **Абора**),

Вітушнік, а, *ж.*—насм.,—человек, ходящий в лаптях с „вітушкамі“. Ах ты вітушнік! За вітушніка замуж ня пайду. *В. Старына.*

Віхар, віхру, *м.*—вихрь. Вот усхадзіўся віхар! *В. Старына.*

Віхор, віхра, *м.*—чуб. У Макара на галаве віхор. *В. Белае, Пух. р.*

Віць, *дзс.*—вить. Час во ё, дык бяры ды ві важке. Хуччэй віма путы ды павядом коні. Віця з мае пянькі. *В. Старына.*

Вішар, у, *м.*—сено, скошенное по льду. Накасілі шмат вішару. *С. Амельна, Пух. р.*

Вішняк, у, *м.*—вишневый лист. У вагурке трэба палажыць вішняку. *В. Старына.*

Вішчаць, *дзс.*—визжать; голосить плача. Даволяй табе ўжо вішчаць. Нейдзя, мусіць, парасё вішчыць. *В. Старына.*

Во, *выкл.*—вот. Во які ты скупы, пачакай-жа? *В. Старына.*

Воб, *прыйм.*—*гл.* **Аб**. Кінаў міску вобзямлю. *В. Старына.*

Вобад, а, *м.*—обод. Трэба нацягнуць вобад (знач. оковать обод шиною) *В. Старына.*

Воблівак, а, *м.*—яйцо с тонкой скорлупой. Курыца зьнесла воблівак. *В. Старына.*

Вобмаль, *прс.*—в обрез, довольно мало. Корму сяголята вобмаль. *В. Старына.*

Вобмарак, у, *м.*—обморок. Схваціў вобмарак. Каб цібе, вобмарак вадзіў, як ты міне водзіш! *В. Старына.*

Вобмяшка, і, *ж.*—мелкая мякина, перемешенная с вареным картофелем, мукой и залитая теплой водой. Карова есьць вобмяшку. *В. Старына.*

Вобраз, а, *м.*—икона. На сьцяне вісіць вобраз. *В. Старына.*

Вобру(ы)ць, і, *ж.*—*гл.* **Аброць**. Вазьмі вобруць ды зьбегай па каня. *В. Крамяні, Пух. р.* Надзень каню сырымятнаю вобрыць. *В. Старына.*

Вова, ы, *ж.* (*дзіцячае*)—волк. Ня плач, ато вова йзесьць! *В. Старына.*

Вогнік, у, *м.*—простудные прыщи около губ,—огневица. К хлапцу прыкінуўся вогнік. *В. Старына.*

Вогнішча, а, *н.*—пожарище. На вогнішчы асталіся адны галавешкі. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Вогрубя, *прс.*—толстовато. Палатно выткала троха вогрубя. *В. Старына.*

Водаля, *прс.* (=*літ.* **воддаль**)—поотдаль. Стань троха водаля, ато замінаяш. *В. Старына.*

Водзека, водзечка, *прс.*—вот здесь. Тапор водзяка во. Палажы водзячка во. *В. Старына.*

Водлуг, *прыйм.*—по; сравнительно, по отношению. Водлуг другіх купіў дзяшавей. *В. Старына.*

Вожаг, у, *м.*—обгорелый конец палки. Маўчы, а то вось вожагам! *В. Скрыль, Пух. р.*

Вожкі, жак, *мн.—гл.* **Важке**. Чуць прыцёг вожкі саломы. *С. Амельна, Пух. р.*

Вожык, а, *м.*—ёж (Erinaceus). Хлапцэ выпарылі нейдзя вожыка. *В. Старына.*

Возера, а, *н.*—озеро. Пашлі рыбу лавіць на возяра. *В. Старына*

Вой, *выкл.*—ой. Вой, вой, вой—што-ж ета будзя! *В. Старына.*

Войкаць, *дзс.*—ойкать. Пачала баба войкаць, схваціўшыся за жывот. *В. Старына.*

Войська, а, *н.*=*літ.* **войска**. Шмат ідзе войська. *В.Вострава, Сьміл.р.*

Вока, а, *н.*—глаз. Сам усё бачыў на свае вочы. Пагавару з ім вока на вока. *В. Старына.*

Волава, а, *н.*—олово. Выліў із волава жуковіну. *В. Старына.*

Волак, у, *м.*—большой бредень. Шмат рыбы налавілі волакам. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Волас, у, *м.* (*пам.* **валасок**)—волос. Чалавек цёмнага воласу. Нейкія маленькія валаскé. *В. Старына.*

Вольнасьць, і, *ж.*—свобода. Ашчэ за маёй памяцьцю давалі вольнасьць (освобождение от крепостной зависимости в 1861 г.). *В. Старына.*

Вольны, *прм.*—1) свободный. Вольная пташка.—2) свежий (о воздухе). Вышаў на вольны воздух. *В. Старына.*

Воля, і, *ж.*—свобода. Каб яму далі волю, чаго-б ён толька ня нарабіў. Языком што хочаш гавары, толька рукам волі ня давай. *Прык. В. Старына.*

Воля, я, *н.*—зоб. У курыцы саўсім нічога німа ў волі. *В. Старына.*

Вомшар, у, *м.—гл.* **Амшарына.** Тут німа добраі травы, адзін вомшар. *В. Старына.*

Вон, *выкл.*—вон. Пашоў вон, сабака! *В. Старына.*

Вонь, *прс.*—вон там. Вонь, вонь нехта йдзе. *В. Старына.*

Вопрамяцьцю, *прс.*—опрометью. Ік доў, дык вопрамяцьцю паляцеў. *В. Старына.*

Вораг, а, *м.*—враг. Ворагу свайму ня зычу такога няшчасьця. *Прык.* Усе варагѐ тваe хочуць, каб ты з жонкаю разлучыўся. *В. Старына.*

Вораны, *прм.*—вспаханный. Ета вораная зямля. *В. Старына.*

Ворчык, а, *м.*—палка, за которую припрягают другую лошадь в телегу. Запрэглі каня на ворчык. *В. Жораўкі, Сьміл. р.*

Ворыва, а, *н.*—время пахоты. Зараз пачнецца ворыва. *В. Старына.*

Восім, *ліч.*=літ. **восем**. Восім—сена косім. *Прыгав.* . *В. Старына.*

Воспа, ы, *ж.*—оспа. У дзяцей воспа. *В. Старына.*

Востры, *прм.*—1) острый. Востры нож.—2) хитрый, пронырливый. Бачыш, які востры ты! *В. Старына.*

Восыпка, і *ж.*—сыпь, прыщи. Па ўсяму целу нашла восыпка. *В. Старына.*

Вось, *прс.*—вот. Вось дзе ліха! *В. Старына.*

Восьдзека, восьдзечка, *прс.*— вот здесь, совсем близко. А нож возьдзечка ляжыць *В. Старына.*

Восьці, яў., *мн.*—вилы в 3-4 зубца для битья рыб. Сòма забілі восьцямі. *В. Старына.*

Восяка, *прс.*—вот здесь. Восяка ў кніжца лістоў няма. *В. Клятное, Пух. р.*

Вот-жаж, *прс.*—вот уж. Вот-жаж я табе пакажу! *В. Вострава. Сьміл. р.*

Вотаўсьця, *прс.*—толстовато. Сукно вышла вотаўсьця. *В. Старына.*

Вотчым, а, *м.*—отчим. А мой воччым добры. *В. Старына.*

Вотшыб, у, *м.*—отлёт в разстоянии. Хата стаіць на самум вотшыбя. *В. Старына.*

Воўк, а, *м.*—волк. Воўка ногі кормяць. *Прык. С. Новасёлкі, Пух р.* Куды, воўча, бяжыш?—Па пасьледняя. *Прык. В. Лешніца, Сьміл. р.*

Воўкавы, *прм.* — волчий. Воўкава гняздо. *В. Старына.*

Воўна, ы, *ж.*—овечья шерсть. Будам часаць воўну. *В. Старына.*

Воўчая крапіва,—норичник узловатый (Scrophularia nodosa L) и водзяной (Scrophularia aquatica L). Воўчая крапіва ня пячэцца. *В. Запярыньне, Пух. р.*

Воўчае мяса—бран. на животных: лошадь, корову и собаку. Куды, воўчая мяса, лезяш! *В. Старына.*

Воўчая мята—чистец лесной (Stachys germanica L) и болотный (Stachys palustris L). *В. Старына.*

Воўчыя сьпічкі,—кукушкин лён (Polytrichum commune L). На купіня адны воўчыя сьпічкі. *В. Капейна, Сьміл. р.*

Вохкацца, *дзс.*—презр.,—шевелиться, говорится в злобе. Вохкайся ты хучэй. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Вохкаць, *дзс.* (*зак.* **вохнуць**) — кричать, „вой“, „вох“. Вот спалохаўся, аж вохнаў. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Воцат, цату, *м.* (*польск.* ocet *з лац.* acetum) — уксус. Квас кіслы, ік воцат. *В. Старына.*

Вочап, у, *м.*—журавль при колодце. У калодзіжы атарвоўся вочап. *В. Старына.*

Вочка, а, *н.*—петля в носке или чулке при вязаньи. Спусьціла цэлых тры вочкі, робячы панчоху ў пацёнку. *В. Старына.*

Вош, ы, *ж.*—вошь (Pediculus),—Нешта кусаяцца, але ні'днае вошы ня знашоў у сароцца. *В. Старына.*

Вугал, глà, *м.*—угол. Зрубіў хату ў нямецкі вугал. *В. Старына.*

Вугаль, ю, *м.*—уголь. Каваль ня робіць: німашака вугалю. *В. Старына.*

Вугальле, я, *н, зб.*—угли. У кузьню прывезлі вўгальля. *В. Старына.* У печы шмат вугàльля. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Вугляваты, *прм.*—дающий много угля. Ета вугляватая палена: чоршта вугалю нагарэла ат яго. *В. Старына.*

Вуда, ы, *ж.*—уда. На вуду ловяць рыбу. *В. Старына.*

Вудзілна, а, *н.*, **вудзіла,** ы, ж.—удилище. Зламалася вудзілна. *В. Старына.* Атсек чатыры вудзілы. *В. Лядцо, Пух. р.*

Вужака, і, *ж.*, **вуж,** а, *м.*—уж. На сонца выпаўзла вужака. У хлевя завяліся вужэ. *В. Старына.*

Вузгалаўе, я, *н.*, **вузгалавень,** я, *м.*—приспособление, употребляемое для возки бревен, когда телега идет под задние концы бревен, а передние концы (комли) кладутся на тележку с „вўзгалаўем“. Памалу кладзі бярвіно, ня зламі вузгалаўя. *В. Старына.* Прынясі на калёса вузгалавянь: паедам у лес. *В. Харавічы, Сьміл. р.*

Вузел, вузлà, *м.* (*пам.* **вузельчык**)—узел. Ня разьвязаць вузлà. Маленькі завяжы вузельчык. *В. Старына.*

Вузенькі, *прм.* — узенький. Саўсім вузянькі наш загончык. *В. Старына.*

Вузкі, *прм.* (*скар.* **вузак**). Вузкія рукавэ у сьвіця. Так вузак двор, што й павярнуцца німа дзе. *В. Старына.*

Вуй, *выкл.*—ой. Вуй, баюся! *В. Старына.*

Вулей, вўлея, *м.* (*мн.* **вульлё**)—улей. На другі рой ня будзе вуляя. У вульлёх памерзьлі пчолы. *В. Старына.*

Вуліца, ы. ж.—улица. Хоць за курыцу, абы на сваю вуліцу. *Прык. С. Новасёлкі, Пух. р.*

Вулка, і, *ж.*—дорога, проходзящая поперек деревни, приблизительно посредине. Паедам вулкаю. *В. Старына.*

Вуль! *выкл.* — подражательное междометие для приманивания голубей. Трэба паманіць галубкоў

пакарміць: вуль! вуль! вуль! *В. Старына.*

Вум, а̀, *м.*—ум. Ні вума ў яго, ні розуму. *В. Старына.* Што стары кажа на глум, то ты бяры на вум. *Прык. В. Дайнава, Пух. р.*

Вумны, *прм.*—умный. Мікіта вумны чалавек. *В. Старына.*

Вунь, вуньдзека, *прс.*—вон где. Вунь нашы снапэ стаяць. Але вуньдзяка вунь наш конь ходзіць. *В. Старына.*

Вурзнуць, *дзс.*—быстро ускользнуть из рук. Рыба вурзнула цяраз шнур (у крызе). *В. Лядцо Пух. р.*

Вус, ву̀са, *м.* (*мн.* **вусы**)—ус. У Вахрэма ужо ву̀сы парасьлі. *В. Старына.*

Вусны, *прм.*—устный. Вучальнік добра рашая вусныя задачы. *В. Старына.*

Вустаўка, і, *ж.*—вставка для надточки рубашки на плечах,—идет по ключице. Пашыла сарочку з вустаўкамі. *В. Старына.*

Вусяка, *прс.*—вот как раз. Вусяка, дзяля цябе ета й зробляна. *В. Крамяні, Пух. р.*

Вусень, і, *ж.*—гусеница. Вусянь паела капусту. *В. Старына.*

Вутка, і, *ж.*—утка. Паляцелі дзікія вуткі. *В. Старына.*

Вуха, а, *н*, (*мн.* **вушы**)—ухо. У яго, ік у сьвіньні, вялікія вушы. *В. Старына.*

Вухналь, я̀, *м.*—*польск.* (h) ufnal *з ням.* Hufnagel) гвоздь с постепенно утолщающимся верхним концом вместо шляпки; такие гвозди употребляются для ковки лошадей. Копыт у каня цьвёрды, аж вухналя нельга загнаць. *В. Старына.*

Вуцянё, я̀ці, *н.* (*мн.* **вуцанята**)—утёнок. Хлопцы пабралі ў гнязьдзе вуцяната. Злавіў адно вуцянё. *В. Старына.*

Вучальнік, а̀, *м.*—ученик. Вучальнікe ужо бягуць дамоў. *В. Старына.*

Вучоны, *прм.*—ученый. Вучонага нечага вучыць. *Прык. В. Старына.*

Вучыць,-цца, *дзс.*—учить,-ться. Дурнога, колька ня вучы, усяроўна нічога ня будзя. Ведама гультай, дык лянуяцца вучыцца̀. *В. Старына.*

Вушак, а̀, *м.*—косяк. Рэзнаўся галавою аб вушак. *В. Старына.*

Вушка, а, *н.*—ушко (в ведре, ушате и лапте). Выламалася ў цэбры вушка. У лапці парвалася вушка. *В. Старына.*

Вушывец, у, *м.*—мокрица (Stellaria media. Vill). Шмат вушыўцу у выльнѐ. *В. Старына.*

Выбарсаць, *дзс.* (*прм.* **выбарсаны**)—вытянуть з лаптя „аборы". Выбарсаў патоптаны лапаць. Валяяцца па хаця выбарсаны лапаць. *В. Белае, Пух. р.*

Выбаўляць, *дзс.* (*зак.* **выбавіць**) — избавлять. Чуць выбавілі воз із гразі. *В. Старына.*

Выбахаць, *дзс.*—1) выплескать воду или др. жидкость. Выбахаў усю ваду з вядра. —2) с жадностью выесть. Выбахаў адзін цэлаю міску буракоў. *В. Старына.*

Выбіваць, *дзс.* (*зак.* **выбіць**)—1) выколачивать. Рукою выбіў вакно. —2) отбивать холст. Бабы выбіваюць палатно.—3) вытёсывать что-либо из камня. Дзед выбіў тачыла. *В. Старына.*

Выбіранкі, нак, *мн.*— раньше созревшая и раньше выбранная (вырванная) конопля. Параскідалісі пад страхою выбіранкі. *В. Крамяні, Пух. р.*

Выбіраць,-цца, *дзс.* (*зак.* **выбраць, -цца**)—1) выбирать что. Выбраў сухую касу.—2) собираться уходить или уежать. Бацька выбіраяцца ў лес.—3) иссякать. У нашум калодзіжы выбіраяцца вада. *В. Старына.*

Выбіраць, *дзс.*—собирать с поля картофель, рвать созревшую в огороде конопель. Нашы паехалі выбіраць картоплю. Маці выбірая ў вагародзя коноплі. *В. Старына.*

Выбіцца, *дзс.*—1) вылезть с трудом из грязи или др. места. Чуць выбіўся з балота.—2) выйти в люди. Во хлопяц выбіўся ў людзі—будзя жыць. *В. Старына.*

Выблядак, дка, *м*,—удавшийся развратным человек; служ. бранным. Выблядак нейкі: вечна цягаецца. *В. Старына.*

Выбоіна, ы, *ж*,—выбоина. Воз абярнуўся ў выбоіня. *В. Старына.*

Выбрукаваць, *дзс.* (*прм.* **выбрукаваны**)—вымостить камнем. Выбрукавалі места (мястэчка). Уся вуліца выбрукавана. *В. Старына.*

Выбрыкваць, *дзс.*—подпрыгивать с откидываньем задних ног. Выбрыквая жарабок. Выбрыкуя жарабё. *В. Старына.*

Выбрыціць,-цца, *дзс.*—выбрить,-ться, Выкасіў, усяроўна, ік выбрыціў. Выбрыціцца сабе ды пахаджая *В. Старына.*

Выбудаваць, *дзс.*—выстроить. Выбудаваў добраю хату. *В. Старына.*

Выбягаць, *дзс.* (*зак.* **выбегчы**)—выбегать. Выбяг на вуліцу пагуляць. Выбяг крупнік. *В. Старына.*

Выважваць, *дзс.* (*зак.* **выважыць**)—вывешивать. Як акуратна выважвая. Выважуя, каб ікраз было тры хунты. *В. Старына.*

Вывараць, і, *ж.*, **вываранень**, тня, *м.*—вывернутое бурей дерево. Заброў на дрова вывараць. Валяяцца выварацянь. *В. Старына.* (*Пр.* **Выскідзь**).

Вывесьціся, *дзс.*—перевестись. Даўнейшая ўжо ўсё вывялася. *В. Старына.*

Выворваць, *дзс.* (*зак.* **выараць**)—выпахивать что вообще, а картофель для уборки его с поля. Аручы вы'раў камянь. Паедам выворуваць картоплю. *В. Старына.*

Вывостраваць, *дзс.* (*зак.* **вывастрыць**)—оттачивать. Надта ня вывоструй ужо нажа, ато рукі ашчэ парэжаш. Вывастрыў добра брытву. *В. Старына.*

Вывучваць, *дзс.* (*зак.* **выўчыць**)—выучивать. Добра трэба вывучваць урокі. Выўчу я цібе, дзяціна, як рабіць. *В. Старына.*

Выварачваць, *дзс.* (*зак.* **вывернуць**)—выворачивать. Сарочка вывярнута: выварачуваць ня трэба. Каб с' цібе вывярнула кішкі! *В. Старына.*

Выгаблёўваць, *дзс.* (*зак.* **выгаблеваць**, *прм.* **выгаблеваны**)—выстругивать рубанком. Во як выгаблёвая зуслон. Гладка выгабляваў дошку. Добра выгаблявана падлога. *В. Старына.*

Выгаварваць, *дзс.* (*зак.* **выгаварыць**)—1 выговаривать — произносить слова, звуки. Так і ня выгаварым, як трэба.—2) делать замечание. Хай ня выгаварваюць за глупства людзі. *В. Старына.*

Выгада, **выгода**, ы, *ж.*—выгода. Ён жыве ў выгадзя. Ня так шкода, як ня выгода. *Прык. В. Старына.*

Выгадваць, *дзс.* (*зак.* **выгадаць**)—выгадывать; находить в чем выгоду. Выгадаў с хунт гарбузікаў. Нічога ты тут ня выгадаў. *В. Старына.*

Выгаіць, *дзс.*—вылечить. Чуць выгаіў скулу. *В. Старына.*

Выгаладавацца, *дзс.* —проголодаться. Выгаладаваўся за дзень добра. *В. Старына.*

Выган, у, *м.*—выгон. Коні ходзяць на выганя. *В. Старына.*

Выганашыць, *дзс.* (*прм.* **выганашаны**)—выщипать плоды с фруктового дерева или-же ощипать для корма ботву. Чужыя дзеці выганашылі ўвесь садок. Выганашаны ўсе грады. *В. Старына.*

Выгортваць, *дзс.* (*зак.* **выгарнуць**, *прм.* **выгарнуты**)—выгребать. Ня трэба с печы выгортваць вугальля: у ямца ё. Выгортуваць картоплю с попялу. Вазьмі выгарнуты вугаль прыкурыць. *В. Старына.*

Выгінасты, *прм.*—изогнутый. Выгінастая сьпіна ў каня. Столь з закоту—дык вельма выгінастая. *В. Старына.*

Выгінуць, *дзс.*—пропасть. Нешта ўсе бураке выгінулі. *В. Старына.*

Выглытаць, *дзс.*—выглотать, вылокать. Выглытаў жбан малака. *В. Старына.*

Выглядваць, *дзс.* (*зак.* **выглядзець**)—высматривать. Ходзіць ды выглядвая, ік злодзяй. Ета ён вы-

глядзяў, дзе ляжыць, ды сьцёг. *В. Старына.*

Выглянцаваць, *дзс.*—навесть хороший глянец. Выглянцаваў боты, аж блішчаць. *В. Старына.*

Выгодзьдзе, я, *н.*—удобство, выгода. Ета хустачка выгодзьдзя дзіцяці. *В. Старына.*

Выгрызаць, *дзс.* (*зак.* **выгрызьці**)—тщательно выедать траву. Хай конь во выгрызая ўзьмежак. І зубамі тут ня выгрызьці. *В. Старына.*

Выдаваць, *дзс.* (*зак.* **выдаць**)—1) тратить, расходовать. На боты выдаў тры рублé.—2) в безличном значении, — казаться похожим. Хуста старая, а выдае, усяроўна, ік новая. *В. Старына.*

Выдзімаць, *дзс.* (*зак.* **выдзьмуць**)—выдувать. Выдзімая бурбалкі з мыла.

Выдзіраць, *дзс.* (*зак.* **выдзерці**)—выдирать. Мядзьведзь выдзірая мёд з вульлёў ды есьць. *В. Старына.*

Выдзьмухваць, *дзс.* (*зак.* **выдзьмухнуць**)—выдувать. Стоў выдзьмухваць пыл ды вока запарушыў. Выдзьмухні пясок з насеньнікаў. *В. Старына.*

Выдзяўбаць, *дзс.* (*зак.* **выдзяўбці**)—1) выдалбливать. Выдзяўбая дзірку долатам.—2) выклёвывать. Хай куры выдзяўбуць з міскі куцьцю. *В. Старына.*

Выдранчыць, *дзс.* (*польск.* wydręczyć)—выстегать. Во выдранчыў бацька свайго пястуна! *В. Старына.*

Выдумваць, *дзс.* (*зак.* **выдумаць**)—изобретать. Сядзіць ды выдумвая, як зрабіць лепяй. Выдумалі новаю машыну. *В. Старына.*

Выдумляць, *дзс.* (*зак.* **выдумаць**)—измышлять, выдумывать. Нечага лішняя выдумляць. *В. Старына.*

Выдыхаць, *дзс.* (*зак.* **выдыхаць**)—выносить болезнь. Чуць выдыхаў хваробу. Ашчэ тую бойку выдыхая. *В. Старына.*

Выенчыць, *дзс.* (*польск.* wyjęczyć)—с трудом выпросить, выклянчить. Чуць выянчыў у етаі скупечы рубля грошай. *В. Старына.*

Выжабраваць, *дзс.*—добыть что нищенством или выпросить подобно нищему. Рад, каб дзе выжабраваць кусок хлеба. *В. Старына.*

Выжара, ы, *ж.*—яма, образовавшаяся после выгорания торфа и наполненная водою. Карова залілася ў выжàры. *С. Амельна, Пух. р.*

Выжарына, ы, *ж.*—топкое место на болоте или сенокосе. Залез у вы̀жарыну па самая горла. *В. Старына.*

Выжла, а, *н.* (*польск.* wyżeł)—охотничья ищейка собака; в перен. см.—пронырливый подросток. Такоя-ж выжла: усюды яно табе падглéдзіць. *В. Старына.*

Выжлукціць, *дзс.*—1) выщелочить. Выжлукціла плацьця.—2) с жадностью выесть. Выжлукціў міску капусты. *В. Старына.*

Вызваляць,-цца, *дзс.* (*зак.* **вызваліць,-цца**)—избавлять,-ться. Вайною народ будзя вызваляцца ат паноў. Чуць вызваліўся з бяды. *В. Старына.*

Вызраваць, *дзс.* (*русізм*)—вызревать. Хай агурок ашчэ ляжыць, хай вызраé. *В. Старына.*

Вызубрыць, *дзс.*—хорошенько побранить. Добра вызубры яго! *В. Слопішча, Шац. р.*

Вызырыць, *дзс.*—выгнать вон; так говорят насмешливо и при злобе. Вы̀зыр пайдзі яго с хаты. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Вызьвярыцца, *дзс.*—1) обозлиться, рассвирепеть. Чаго ты вызьвярыўся на дзіця?!—2) специально о морозе. Вызьвярыўся мароз, аж нельга й на двор высунуцца.—3) выкатить глаза от злобы. Ых, ік гад той, вызьвярыў вочы! *В. Старына.*

Выйграць, *дзс.*—выиграть. Выйграў, ік Заблоцкі на мыля. *В. Старына.*

Выйці, *дзс.*—1) выйти куда-л. Маці некуды вышла —2) быть израсходованным. Вышаў увесь корм. —3) случиться, в безлич. значении. Так вышла: нічога ня паробіш. *В. Старына.*

Выйціся, *дзс.*—остаться. Ад зімы троха вышлася сена. *В. Старына.*

Выказваць, *дзс.* (*зак.* **выказаць**)—1) высказывать, выговаривать слова, звуки. Й аднага слова ня можа выказаць.—2) выдавать кого. Злодзяя выкажуць людзі.—3) сильно ругать. Што ён на яго выказуя, аж страх слухаць! *В. Старына.*

Выкалачваць, *дзс.* (*зак.* **выкалаціць**)—1) выколачивать в общем значении. Выкалачу я мех, што быў з мукою. *В. Вострава, Сьміл. р.*—2) приготавливать кули—толстые снопы соломы,—выколачивая мелкую солому. Трэба йці выкалачваць кулё. *В. Старына.*

Выкараніць, *дзс.*—известь с корнем. Ніяк ня выкараніць вішань у гумне. *В. Старына.*

Выкарчаваць, *дзс.*—1) вынуть из земли пень с корнями. Чуць выкарчавалі пень.—2) очистить место от пней. Выкарчавалі пасяку. *В. Старына.*

Выкасоўваць, *дзс.* (*зак.* **выкасаваць**)—вычеркивать написанное. Усіх выкасоваюць і міне выкасуюць з етага сьпіска. *В. Старына.*

Выкаўзаць,-цца, *дзс.* — вымарать, -ться. Усё дзіця выкаўзалася ў гразь. Выкаўзаў рукавэ ў сароцца. *В. Старына.*

Выкачваць, *дзс.* (*зак.* **выкаціць**)—выкачивать. Давай выкацім ступу ў сенцы. Ня трэ'бала выкачуваць калодкі с хаты. *В. Старына.*

Выквацаць,-цца, *дзс.* (*прм.* **выквацаны**)—вымарать,-ться в дёгце или другом чорном, марком веществе. Усе штанэ выквацаў у дзёгаць. Ходзіць выквацаны ў гразь. *В. Старына.*

Выкідаць,-цца, (*зак.* **выкінуць**, *прм.* **выкінуты**) — выбрасывать, -ться. Выкінь сьмецьця вон. Клубок выкінаўся йс кошыка. Нож мусіць выкінуты на двор. *В. Старына.*

Выкідвацца, *дзс.* (*зак.* **выкідацца**)—1) воспитываться, вырастать. Памаленьку хлопчык і выкідаўся. 2) переживать, переносить определенное время. Каб зіму як выкідацца, а там ня бяда. *В. Старына.*

Выклапатаць, *дзс.*—выхлопотать. Выклапатаў сабе бярвеньня на хату. *В. Старына.*

Выклёўвацца, *дзс.* (*зак.* **выклюнуцца**)—выводиться. Нешта ня выклёваюцца нашы пылянята. З яйца зараз выклюняцца пылянё. *В. Старына.*

Выклінаць, *дзс.*—проклинать. Выклінае і бацькоў, і дзядзькоў. *В. Старына.*

Выкрутасы, аў, *мн.*—изгибы. Рака йдзе выкрутасамі. *В. Жораўкі, Сьміл. р.*

Выкручвацца, *дзс.* (*зак.* **выкруціцца**)—1) выходить с хитростью из создавшегося положения. Чуць выкруціўся з бяды.—2) ломаться. Даволяй табе ўжо выкручвацца. Выкручуяцца, ік тоя чарцянё. *В. Старына.*

Выкручваць,-цца, *дзс.* (*зак.* **выкруціць,-цца**) — 1) вывёртывать, -ться. Ніяк ня выкручваяцца шруба. Ня выкручуй рукі.—2) выжымать воду, крутя что-либо намоченное. Добра выкруці анучку, каб сухая была. *В. Старына.*

Выкрышыцца, *дзс.* — искрошиться. У Івана выкрышыўся зуб. *В. Старына.*

Выкуліць,-цца, *дзс.*—вывернуть что-либо из повозки или телеги. Глядзі, ато выкулісься йз драбінак. *В. Старына.*

Выладзіць,-цца, *дзс.* — снарядить, -ться в дорогу. Дзядзька выладзіўся ў дарогу. Выладзілі сына ў заработкі. *В. Старына.*

Вылажыць, *дзс.* (*прм.* **вылажаны**)—выхолостить. Вылажылі жарабка, дык ніяк ня можа аправіцца. *С. Дукора, Сьміл. р.* Вылажаны жарабок. *В. Старына.*

Вылаяць, *дзс.* (*прм.* **вылаяны**)—выругать. Маўчы, ато вылаю па першае число. Пабег вылаяны, ік цюцька. *В. Старына.*

Вылегчаць, *дзс.*—выхолостить. Канавал вылягчаў жарабка. *В. Старына.*

Вылежвацца, *дзс (зак.* **выляжацца)**— вылеживаться. Вылежваяцца колька сам хоча. Пара уставаць ужо: выляжаўся даволяй. *В. Старына.*

Вылецець, *дзс.*—1) вылететь. Із рук выляцяў вярабейчык.—2) быстро выбежать. Ік бачыш выляцяў ён іс хаты. *В. Старына.*

Вылізацца, *дзс.* — прихорошиться, причесаться. Бач, як вылізаўся Міхась. *В. Старына.*

Вылізваць, *дзс.* (*зак.* **вылізаць)**— вылизывать. Хай вылізуя сабе кот малако доля. *В. Старына.*

Вылічыць, *дзс.*—высчитать. З міне вылічылі рубля. *В. Старына.*

Вылузацца, *дзс.*—вырваться из чьих-либо рук. Чуць вылузаўся з яго рук. *В. Старына.*

Вылузваць,-цца, *дзс.* (*зак.* **вылузаць, -цца)**—вылущивать,-ться. Чысьцей вылузвай пасолю. Вылузуя боб па каліву. *В. Старына.*

Вылупіцца, *дсз.*—наброситься с криком. Ік вылупіцца бацька на сына—хоць ты ўцякай! *В. Старына.*

Вылупіць, *дзс.*—1) отодрать хорошенько. Ік вылупіў малога раздругі, дык і пярастоў дурэць.—2) выпучить глаза. Чаго ты вылупіў свае бельмы? *В. Старына.*

Вылюдзець, *дзс.* — возрасти, стать солидным. Хлопяць ік пабыў у чужых, дык і вылюдзеў. *В. Старына.*

Вылягаць, *дзс. (зак.* **вылегці)**—о посевах, — обваливаться от собственной тяжести или от града, дождя. Пшаніца так урадзіла, аж вылягла. Лён вылягая. *В. Старына.*

Вымагаць, *дзс.* 1) требовать. Агародніна вымагая добрае зямлі.—2) брать вымогательством. Толька ведая вымагаць гасьцінцы. *В. Старына.*

Выманьваць, *дзс. (зак.* **выманіць)**— добывать обманом. Выманіў ад дзіцяці цукерку. Толька ведая выманюваць ад другіх.—2) выманивать, выводить собаку вон. Вымані сабаку вон. *В. Старына.*

Вымарачыць, *дзс.*—с трудом выпросить. Чуць вымарачыў у яго залатоўку. Вымарачыў чарку гарэлкі. *В. Старына.*

Вымасьціць, *дзс. (прм.* **вымашчаны)**—выстлать досками, плитками, камнем или иным чем. Вымасьцілі хату. Вымасьцілі вуліцу. Грэбля пярад Сьмілавічамі вымашчана. *В. Старына.*

Выматацца, *дзс.*—измотаться. Выматаўся за дзень, бегаючы за статкам. Выматаўся за дзень косячы. *В. Старына.*

Вымураваць, *дзс.*—выкласть из кирпича (камня) постройку. Пан вымураваў быў сабе новы палац, але ня давялося параскашацца ў ём. *В. Старына.*

Вымуштраваць, *дзс.*—строго побранить кого, отделать. Глядзі, чалавеча, ато вымуштрую па першая числоl *В. Старына..*

Вымыслы, аў, *мн.* 1) излишние выдумки, требования, капризы. Вельма трэба тут усякія вымыслы... —2) ложь. Усё ета адны вымысы. *В. Страна.*

Вымышляць, *дзс.*—измышлять, выдумывать лишнее. Ат, вымышляяш ты ды й годзя! *В. Старына.*

Выменяць, *дзс.*—выменять. Вымяняў быка на індыка. *Прык. В. Старына.*

Вымергаваць, *дзс. (прм.* **вымергаваны)**—вымерить, выделить. Каб ашчэ з етага куска як на рукавэ вымяргаваць. Мне ўжо вымаргавана маё.*В. Старына.*

Вымерці, *дзс.*—вымереть. Калі етак будзя хвароба крышыць, дык усе людзі могуць вымярці. Усе вымярлі з грунту. *В. Старына.*

Вымесьці,-ціся, *дзс.*—выместь,-ться. І собіла-ж яму ету цацку вымесьці. Іголка нейдзя вымялася с сьмецьцям. *В. Старына.*

Вымя, *я, н.*—вымя. Карова атпусьціла вым'я (зн. вым'я напоўнілася малаком перад цяленьнем) *В. Старына.*

Вынікаць, *дзс.*—случаться. От і вынікла бяда няспадзявана. *В. Старына.*

Вынімаць, *дзс. (зак.* **выняць)**—вынимать. Трэба выняць зімнія вокна. Пайду вынімаць прашэньня

с суда (здымаць, браць копію судовага рашэньня). *В. Старына.*

Выносіць, *дзс.* (*зак.* **вынесьці**)—выносить. Выносьця ўсё с хаты вон. Прасьніцу трэба вынясьці ў сенцы. *В. Старына.*

Выпадак, дку, *м.*—случай. Трапіўся нам нядобры выпадак. На ўсякі выпадак трэба мець рубля. *В. Жораўкі, Сьміл. р.*

Выпузаваць, *дзс.* — вынуть паз из бревна. Выпазуваў бярвіно на зруб. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Выпаласкаць, *дзс.* (*прм.* **выпаласканы**)—1) вымыть. Добра выпаласкала плацьця. Выпаласьні міску. Сарочка выпаласкана.—2) в ругат смысле. Каб твая маць выпаласкала! *В. Старына.*

Выпаліць, *дзс.* (*прм.* **выпалены**)—выжечь. Сяголета выпаліла ўсю пашу. Кругом усё ік выпаляна. *В. Старына.*

Выпарацца, *дзс.*—напариться в бане. Добра трэба выпарацца ў бані. *В. Крамяні, Пух. р.*

Выпорваць, -цца, *дзс.* (*зак.* **выпарацъ,-цца**)—1) отшивать, выпарывать. Выпоруя гузікі іс сарочкі—2) выискивать. Сабака нейдзя выпараў зайца. *В. Старына.*

Выпасьці, *дзс. безас.* — случиться, прийтись. Што каму выпадзя, таму тоя й будзя. Ня выпала мне сягоньня паехаць у лес. *В. Старына.*

Выпасьціць, *дзс.*—1) вытравить сенокос или посев. Чужыя людзі ўсю нашу сынажаць выпасьцілі.—2) откормить лошадь на пастбище. За лета добра выпасьціў каня. *В. Старына.*

Выпаўзаць, *дзс.* (*зак.* **выпаўзьці**)—выползать. Гадзюка выпаўзая грэцца на сонца. Вожык ня можа выпаўзьці з ямы. *В. Старына.*

Выпаўніць, *дзс.*—исполнить. Выпаўніў усё, што загадалі. *В. Старына.*

Выпацкаць, *дзс.* (*прм.* **выпацканы**)—вымарать. Выпацкаў усе рукі ў цеста. Ходзіць выпацканы ў муку. *В. Старына.*

Выпелегаваць, **-цца**, *дзс.* (*польск.* wypielę gnować) выхолить,-ться. Выпялягавалі сынка сабе—адна пацеха з яго. *В. Старына.*

Выперадзіць, *дзс.*—опередить. Ну бяжыма: хто каго выперадзіць. *В. Старына.*

Выпіхаць, *дзс.* (*зак.* **выпхнуць**)—выталкивать. Сілаю выпіхаць іх іс хаты нечага, а сказаць трэба, каб самі вышлі. Выпхні йз дзіркі анучу. *В. Старына.*

Выпіць, *дзс.*—выпить. Выпі ты свае кроплі. *В. Старына.*

Выплываць, *дзс.*—о ржаных колосьях: осыпаться от перезрелости. Пярастоіць жыта, дык і выплывя ўсё. *В. Старына.*

Выпнуць,-цца, *дзс.*—1) выпялить. Выпнаў сваё пуза.—2) выставить, -тьcя. Выпнаўся наперад пярад усімі. *В. Старына.*

Выпраўляць,-цца, *дзс.* (*зак.* **выправіць,-цца**) — снаряжать,-ться в дорогу. Зоўтра выпраўляямся ў заработкі. Выправілі сына ў навуку. *В. Старына.*

Выпрагаць, *дзс.* (*зак.* **выпрагчы**) — выпрягать. Выпрагай каня. Ня можа ён выпрагчы каня. *В. Старына.*

Выпрастацца, *дзс.* — выпрямиться. Ня можа саўсім выпрастацца. *В. Крамяні. Пух. р.*

Выпраць, *дзс.*— выпреть. У лагчыня шмат жыта выпрала. *В. Старына.*

Выпрацаваны, *прм. дзс.*—истощенный работою (о лошади). Конь выпрацаваны, а ён хоча за яго вялікія грошы ўзяць. *В. Старына.*

Выпрудзіцца, *дзс.*—подохнуть распластавшись, в ругат. см. Вот каб ты выпрудзіўся етакі кот: усю сьмятану паеў! *В. Востава, Сьміл. р.*

Выпруціцца, *дзс.*—*гл.* **Выпрудзіцца**. Ік пацёг па сабаку кіям, дык ён і выпруціўся. *В. Старына.*

Выпустак, тка, *м.* телёнок, который впервые идет в поле со стадом. Маю дзьве каровя й аднаго выпустка. *С. Амельна, Пух. р.*

Выпучваць, *дзс.* (*зак.* **выпучыць**)—выпучивать. Ня выпучвай ты

вельма свайго пуза. Выпучыў вочы. *В. Старына.*

Выпыльваць, *дзс. (зак.* **выпыліць)**—выколачивать от пыли. Панясу на двор выпыльваць мяшкѐ. Выпылі сьвіту сваю, ато пылу шмат на ёй. *В. Старына.*

Выпытваць, *дзс.* (**зак. выпытаць)**—выспрашивать. Папалі малога ды давай выпытуваць у яго праз усё. Няўзаме́тку так і выпыталі ў яго што хацелі. *В. Старына.*

Выпякаць, *дзс.*—выжигать. Шылам выпяк дзірку. *В. Старына.*

Выраб, у, *м.*—выделка. Сукно свайго вырабу. *В. Старына.*

Вырабіцца, *дзс.* — выйти из создавшегося трудного положения. Чуць вырабіўся чалак з бяды. *В. Старына.*

Выраблядь,-цца *дзс. (зак.* **вырабіць,** *прм.* **выраблены)** — 1) отделывать вещь. Вырабіў сундук, аж глянуць міла! Калі зямля выраблянa добра, дык і родзіць—2) скоморошничать. Чаго толька ён ня выраблёў выпіўшы! Ня выробляйся лішняя! *В. Старына.*

Вырадак, дка, *м.*—выродок. Усе слухаюцца бацькі, толька адзін еты вырадак робіць, што хоча. *В. Старына.*

Вырай, ю, *м.*—1) теплая страна, куда осенью улетают на зиму птицы и откуда они возвращаются весной. Ужо ластаўкі паляцелі ў вырай. *В. Старына.*—2) самыя птицы, улетающие в „вырай“. Вэнь ляціць вырай. *В. Старына.*

Выраніць,-цца, *дзс.*—выронить, выпустить из рук. Глядзі, ато выраніш міску йз рук. Шклянка не'к выранілася ды пабілася. *В. Старына.*

Выратаваць,-цца, *дзс. (прм.* **выратаваны)**—спасти,-тись. Утапіўся-б у рацэ, але людзі выратавалі. Што выратавана, а што згарэла ў пажары. *В. Старына.*

Вырахаваць, *дзс. (прм.* **вырахаваны)**—высчитать. Трэба-ж і сабе што-небудзь вырахаваць. У яго ўжо ўсё вырахавана. *В. Старына.*

Вырэзваць, *дзс. (зак.* **выразаць)**—1) вырезывать. Іс паперы буду вырэзуваць папоскі. Зладзеі выразалі ўсю сям'ю.—2) в бранном смысле. Каб твая маць выразала! *В. Старына.*

Высаджваць, *дзс. (зак.* **высадзіць)**—1) высаживать. Ня трэ'бала высаджваць дзіця іс стойкі, хайба стаяла.—2) разбивать. Локцям высадзіў шыбу. *В. Старына.*

Высадкі, дак, *мн.*—овощи, которые садятся на другой год для получения семян. Трэба пакінуць буракоў на высадкі. *В. Старына.*

Высарамаціць, *дзс.* — пристыдить. Але добра высарамаціў шэльму. *В. Старына.*

Высахнуць,-хці, *дзс.*—1) высохнуть в общем значении. Высахла вада ў лужыня. І высахці ня доў рушніку: барджэй трэсься ім.—2) похудать сильно, истощиться. Дзеўка высахла на'рэх. Высахла баба ў скепку. *В. Старына.*

Высачыня, і, *ж.*—большая высота. З етакаі высачыні скінаўся, дык і разьбіўся на сьмерць. *В. Старына.*

Высердзець, *дзс.*—высидеть. Курыца высядзела свой тэрмін, а пылянят нешта німа. *В. Старына.*

Выседка, і, *ж.*—отсидка по суду. Асудзілі на высядку за патпал. *В. Старына.*

Высербаць, *дзс.* — выхлебать. Высярбаў увесь крупнік. *В. Старына.*

Высіверацъ, *дзс.* — просохнуть от ветра. Няхай плацьця добра высіярая на дварэ. *В. Старына.*

Выскаліць,-цца, *дзс.* — оскалить, -ться, раз'яриться. Воўк выскаліў зубы. Чаго ты выскаліўся на дзіця?! *В. Старына.*

Выскарадзіць, *дзс. (прм.* **выскараджаны)**—хорошо выбороновать перед пахотой или посевом поле. Акуратна выскарадзі палосу. Папар добра выскараджаны, дык і травы німа. *В. Старына.*

Выскідзь, і, *ж.* — *гл.* **Вывараць.** Ветрам вывярнулася выскідзь. *С. Амельна, Пух. р.*

Высклюдаваць, *дзс.* (*прм.* **высклюдаваны**) — отесать топором, „склюдам“ бревна извнутри избы. Ашчэ асталося тольна высклюдаваць хату. Палавіна сьцяны высклюдавана. *В. Старына.*

Выскубаць, *дзс.* (*зак.* **выскубці**)— 1) выщипывать. Курыцы нехта выскуб хвост.—2) выгрызать траву. Конь хай тут выскубая. *В. Старына.*

Выслухоўваць, *дзс.* (*зак.* **выслухаць**)—1) выслушивать. Выслухай-жа ты міне, што я скажу.— 2) выспрашивать в школе урок. Настаўнік выслуховая ўрокі. *В. Старына.*

Высмаліць, *дзс.*—выжечь, опалить. Добра высмалілі сьвіньню. Ад гарачыні ўсё высмаліла кругом. *В. Старына.*

Высмактаць, *дзс.* (*прм.* **высмактаны**) — высосать. Высмактаў ён усю кроў маю. Яйцо высмактана. *В. Старына.*

Выспа, ы, *жс.* (*польск.* wyspa)—остров. Вуткі паселі на высьпя. *В. Старына.*

Высcаць, *дзс.* (*прм.* **выссаны**)—высосать. Высьсі ды паляпай (Жарт). Кажды дзень карова выссана цѐлям. *В. Старына.*

Выстагнаць, *дзс.*—выстонать, выболеть. Каб табе выстагнаць маё дабро! Чуць выстагнаў хваробу. *В. Старына.*

Выстаўляцца, *дзс.* (*зак.* **выставцца**). — 1) щеголять чем перед другими. Уздумаў выстаўляцца сваім дурным розумам.—2) выпячиваться, выходить наперед. Выставіўся сваім пузам наперад. *В. Старына.*

Выстацца, *дзс.*—остаться в результате выделения. Дзялі так, каб і сабе што вышлася. На маю долю нічога ня высталася. *В. Старына.*

Выстраіцца, *дзс.*—1) снарядиться в дорогу, в путь. Куды выстраіўся ехаць?—2) прыбраться. Выстраіўся, ік да вянца усяроўна. *В. Старына.*

Выстраіць, *дзс.*—отстроить. Выстраіў новая гумно. *В. Старына.*

Выстругаць, *дзс.*—выстрогать. Выстругаў добра абручэ. *В. Старына.*

Выстуджваць, *дзс.* (*зак.* **выстудзіць**)— охлаждать жилое помещение. Зачыні вакно, хай ня выстуджваяцца хата. Саўсім выстудзім хату. *В. Сшарына.*

Высыпаць, *дзс.* (*зак.* **высыпаць**)— 1) в обыкн. значении. Высыпай назад муку.—2) выравнивать земляной пол, посыпая его песком. Навозілі пяску высыпаць сенцы. *В. Старына.*

Высьвенціць, *дзс.* (*польск.* wyświęcić)—освятить крещеной водой. Высьвянцілі хату. *В. Старына.*

Высякаць, *дзс.* (*зак.* **высячы**)—1) вырубать. Высяк бярэзіна на калёсы. —2) доставать огонь из кресала. Трэба высячы агню закурыць. *В. Старына.*

Высякаць *ружу*—лечить рожу (болезнь) заговором, высекая над ней из кремня кресалом огонь. Пакуль мне баба Марыся ня высякла ружы, дык ніякія дахтарэ ня памаглі. *В. Старына.*

Вытаўчы, *дзс.*—выбить. Маўчы, ато зубы вытаўку. Вытаўк шыбу. *В. Старына.*

Вытвараць, *дзс.*—выделывать, выходить из границ в поступках своих. Чаго ён толька ня вытвароў патпіўшы!.. *В. Старына.*

Выткаць, *дзс.* (*прм.* **вытканы**)— выткать. Выткала пасьцелку. Дзяруга выткана йс стужак. *В. Старына.*

Вытлуміць, *дзс.*—подавить, известь со свету; служ. бранным. Каб твая маць вытлуміла! Хай твая маць вытлуміць! *В. Старына.*

Вытлуч, ы, *жс.*—выродок, презренный; служит бранным. Маўчы лепяй, вытлуч ты! *В. Старына.*

Вытнуць,-цца, *дзс.* — ударить,-ться. Вытнаўся галавою аб вершак. *В. Старына.* (*Пр.* **Выцяць**).

Вытрасаць, *дзс* (*зак.* **вытрасьці**)— вытряхивать. Панясу ў хлеў вытрасаць сяньнік. Добра трэ'бала вытрасьці мех. *В. Старына.*

Вытрашчка, і, *аг.* — вытаращивающий глаза, желающий все при-

смотреть. Вытрашчка ты працiў-ная! *В. Старына.*

Вытрухацца, *дзс.*—о лошади, изголодаться от бега „трухам" (рысцой), о корове, и перен.—о человеке—от работы. Здаецца й добра пакарміў каня, а'к бачыш вытрухаўся. Вытрухаліся каровы, бегаючы па кустох. Скора, чалавеча, ты вытрухаўся, што за полудзянь бярэсься. *В. Старына.*

Вытрыбушыць, *дзс.* выпотрошить. Маўчы, ба й антробы с цібе вытрыбушу. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Вытрымаць, *дзс.*—выдержать, вынесть. Ня вытрымаць, які холад на дварэ. *В. Старына.*

Вытрэшчваць, *дзс.* (*зак.* **вытрашчыць**) — вытаращивать (глаза). Ужо пачаў са злосьці вытрэшчуваць свае бельмы. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.* Чаго ты етак вытрашчыў вочы? *В. Старына.*

Вытузаць, *дзс.* — выдернуть. Чуць вытузаў колік із зямлі. *В. Старына.*

Вытурыць, *дзс.* — грубо, насильно выгнать. Вытурыў іс хаты ўсіх хлопцаў. *В. Старына.*

Выхаванец, нца, *м.* — воспитанник. Хведар добры выхаваняц. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Выхаваць, *дзс.*, — припрятать, придержать. На весну трохі выхаваў канюшыны *В. Старына.*

Выхадзіцца, *дзс.*—1) не дождаться чего-либо (с бранным оттенком). Дай мне хлеба.—Выхадзісься!— 2) хорошо скваситься. Хай хлеб добра выхадзіцца. *В. Старына.*

Выхапіць, *дзс.*—выхватить. Із рук выхапіў грошы. *В. Старына.*

Выхваляць, -цца, *дзс.* — хвалить -ться. Нечага выхваляцца пярад людзьмі. Выхваляюць адзін другога. *В. Старына.*

Выхвастаць, *дзс.* — 1) выхлестать, отколотить. Выхвастаў яму морду.— 2) выколотить, вымолотить. Добра выхвастаў сноп жыта: у коласу ні зярняці. *В. Старына.*

Выхіляць, *дзс.*—выгибать на копыл передок сапога. Панясу выхіляць пярадэ. *В. Старына.*

Выцерабіць, *дзс.*—вытеребить. Выцярабіў лазу на сенажаці. *В. Старына.*

Выцерці, -ціся, *дзс.*—вытереть, -ться Чысьцей трэба выцярці ложку. Німа рушніка, чым выцярціся. *В. Старына.*

Выцыбацца, *дзс.*—выросты. О, хлапец ужо выцыбаўся ладны! *В. Старына.*

Выцягваць, *дзс.* (*зак.* **выцягнуць**)— вытаскивать. Шмат ня выцягвай жэрдкі. Чуць выцяг ногі з гразі. *В. Старына.*

Выцягнуцца, *дзс.*—1) растянуться, распластаться. Ляжыць выцягнаўшыся, ік ня жывы.—2) подохнуть. Каб ты выцягнаўся! *В. Старына.*

Выцярушыць, *дзс.* (*прм.* **выцярушаны**)—выколотить песок, пыль или мелкое зерно из мешка или иного вместилища. Выцярушы добра торбачку ат мукі. Мех выцярушаны ат пылу. *В. Старына.*

Выцясьліць, *дзс.* — выдолбить какую-либо посуду специальною стамескою—„цяслою". Дзед выцясьліў карыта. *В. Слопітча, Шацк. р.*

Выцяць, *дзс.*—ударить. Выцяў сабаку паленам. *В. Старына.* (*Пр.* **Вытнуць**).

Вычазнуць, *дзс.*—подохнуть. Усе нешта парасята вычазьлі. *В. Старына.*

Вычасаць, -цца, *дзс.*—1) вычесать, -ться. Вазьмі грэбянь да вычашыся. — 2) вытесать Вычасаў бальку. *В. Старына.*

Вычахацца, *дзс.* (*зак.* **вычахнуцца**)—выдыхаться. Ета лякарства скора вычахаяцца. Хрэн ужо вычахся. *В. Старына.*

Вычвараць, *дзс.*—выделывать, измышлять. Вот разышоўся: чаго ён толька ня вычварая! *В. Старына.*

Вычуняць, *дзс.*—выздороветь. Хворы наш ужо вычуняў. *В. Старына.*

Вычухваць, *дзс.* (*зак.* **вычухаць**)— выносить болезнь, недомогание. Тры дні вычухваў хадзьбу. Чуць вычухаў гарэлку. *В. Старына.*

Вычырынджваць, *дзс.*—выделывать мотив песни языком. Наўчыўся вычырынджуваць на язык. *В. Старына.*

Вычытаць, *дзс.* — вычитать. Вычытаў, што будзя вайна. *В. Старына.*

Выш, ы, *ж.*— высь. Паднёўся на такую выш, што аж галава закруцілася. *В. Старына.*

Вышай, *прс.*—выше. Паднімі вышай руку. *В. Старына.*

Вышаляваць *дзс.* — обделать дом обшивкой из досок. Добра вышылявалі мы сваю хату. *В. Старына.*

Вышкі, шак, *мн.*—настил в хлеве, заменяющий потолок. Сані ляжаць на вышках. *В. Старына.*

Выштырхнуць, *дзс.* — вытолкнуть. Узёў ды выштырхнаў п'янага йс хаты. *В. Старына.*

Вышукваць, *дзс. (зак.* **вышукаць**)—выискивать. Ходзіць ды нечага вышуквая. Вышукая, каб дзе што сьцягнуць. *В. Старына.*

Вышчарак, а, *м.*—мальчик с проницательным взором, в бранном см. Пазірая ў вочы, вышчарак нейкі. *В. Старына.*

Вышчарбіць, -цца, *дзс.* выщербить, -ться. Вышчарбіласі цясла. Етак сякучы можа вышчарбіццы тапор. *В. Крамяні, Пух. р.*

Вышчарка, і, *ж.*—девочка с проницательным взором. Ого, вышчырка ета, усюды дапне! *В. Старына.*

Вышчарыць, -цца, *дзс.* — 1) оскалить зубы. Воўк вышчарыў зубы. —2) устремить, напялить глаза. Чаго ты вышчарыўся, ня бачыў ці што? *В. Старына.*

Вышываны, *прм.*—вышитый. Надзеў вышыванаю сарочку. *В. Старына.*

Вышываньне, я, *н.*—вышивка, Нейкая модная вышываньня. *В. Старына.*

Вышыня, і, *ж.*—высота. Жартачкі: з етакаі вышыні скінуцца! *В. Старына.*

Вышэйшы, *прм.*—высший. Наш азярод вышэйшы за ваш. *В. Старына.*

Вэдзгаць, *дзс.*—размазывать что-н., пачкать другой предмет. Ня вэдзгай ты кашы па стале. *В. Русаковічы, Пух. р.*

Вэдлуг, *прс.* (*польск.* według)=літ. **водлуг.** Вэдлуг чужога й наша жыта дарма. *В. Старына.*

Вэксаль, ю, *м.*—вексель. Пазычаў грошай пад вэксаль. *В. Старына.*

Вэлен, у, *м.* — венчальная фата. Ёмка забраны мой вэлян. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Вэнгра, ы, *м.*—венгерец. Па сяле ходзіць вэнгра з лякарствамі. *В. Старына.*

Вэндзацца, *дзс.* — таскаться, слоняться без дела. Вэндзаяцца цалюткі дзень, ік німа яму чаго рабіць. *В. Старына.*

Вэнь, *прс.*—вон. Вэнь наш конь ходзіць. *В. Старына.*

Вэньдзека, *прс.*—вон где. Вэньдзяка заяц пабег. *В. Старына.*

Вэрхал, у, *м.* — шум, беспорядок. У хаця падняли вэрхал. *В. Лядцо, Пух. р.*

Вядзець, *дзс.*—вянуть, сохнуть. Вядзяя дзеўка ў бацькоў. *В Старына.*

Вядзёрка, і, *ж.*—небольшое ведро. Цэлаю вядзёрку нацякло бярозавіку. *В. Старына.*

Вядзьмак, вядзьмар, á, *м.*—колдун. Ціпер ўжо вядзьмаке вывяліся *В. Старына.*

Вядома, *прс.*—известно. Вядома, каб была сіла, усё зрабіў-ба. *В. Старына.*

Вядомы, *прм.* — известный. Ета-ж вядомы чалавек кругом. Вядомая рэч, што нічога з етага ня будзя. *В. Старына.*

Вядро, а *н.* — ведро. Выліў вядро вады. *В. Старына.*

Вядрышча, а, *н.* — большое ведро, Зрабіў нейкая дурноя вядрышча, аж ня панесьці вады ў ём. *В. Старына.*

Вяз, у, *м.*— 1) (Ulmus) — вяз.—2) согнутый в виде жгута скреп, обыкнов. дубовый, соединяющий в санях копылы—столбики. У санях паламоўся вяз. *В. Старына.*

Вязанка, і, *ж.* — связок, большой сноп из вымолоченных снопов ржи или льна. Хлеў накрыў вязанкамі. *В. Старына.*

Вязка, і, *ж.*—связка соломы, сена или травы. Укінаў у хлеў вязкі тры саломы. *В. Старына.*

Вязь, і, *ж.* — связь. Слабая вязь у снапох. *В. Старына.*

Вязьзе, я, *н. зб.*—собират. от **вяз** во 2-м. знач. Паедам у вязьзя. *В. Старына.*

Вялізаразны,-рны, *прм.* — большущий. Вот вялізаразны яблык! *В. Старына.* Вялізарны дом. Вялізарны хлапчышча! *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Вялізны,-зазны, *прм.*—большущий. Які байбус вялізны вырас! *В. Старына.* Вялізазны камянь, аж ня пакаціць. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Вялікае сьвята — говорится о человеке, не имеющем большого значения. Ня думайся, што ты ў міне вялікая сьвята! *В. Старына.*

Вялíканьне, я, *н.*—пасха. На вялíканьня трэба пячы пірагe. *В. Старына.*

Вялíкдзень, кадня, *м. ўласн.*—первый день пасхи. Было ета летась на вялікдзень. *В. Старына.*

Вялíкі, *прм.*—большой по размеру или по значению. Чаго ехаць у такі вялікі холад? Вялікая работа. *В. Старына.*

Вялікодны, *прм.*—пасхальный. У вялікоднаю суботу будам красіць яйца. *В. Старына.*

Вялічыня, і, *ж.* — величина. Вот дзе дом—етакая вялічыня! *В. Старына*

Вяльможны, *прм.*—сановитый. Вяльможны паночку! *В. Старына.*

Вянглíна, ы, *ж. (польск.* wędlina). —ветчина. На закуску была вянгліна. *В. Старына.*

Вянглярня, і, *ж. (польскае* wędlarnia) —коптильня. У вянглярні веньдзяцца каўбасы. *В. Старына.*

Вянец, нца, *м.* —1) венчание. Маладыя паехалі да вянца.—2) связь четырех бревен сруба. У хату ашчэ трэба дабавіць два вянцэ. *В. Старына.*

Вянок, нкà, *м.* — венок. Маладая ходзіць у вянку. *В. Старына.*

Вярба, ы, *ж.*—ива ломкая (Salix fragilis L) и ива белая (Salix alba L). Наламалі вярбы, каб пасьвяньціць. *В. Старына.*

Вярбíна, ы, *ж.*—дерево вербы. Вялікая вярбіна вырасла на'гародзя. *В. Старына.*

Вярбовы, *прм.*—вербный. Нарэзалі вярбовых дубцоў. *В. Старына. В. Слопішча, Шацк. р.*

Вяргíня, і, *ж.* — георгина (Dahlia variabilis Dec). Нарвала вяргіні. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Вяркаць, *дзс.*—визжать и плакать. Хай ня вяркая дзіця, уйміця. *В. Старына.*

Вярнуць,-цца, *дзс.* —1) возвратить, -тьcя. Вярні сюды каня. Пашоў, але вярнуўся назад.—2) поносить, ругать. Верня на яго ўсяк, аж сорам слухаць. *В. Старына.*

Вяроўка, і, *ж.*—верёвка. Прапала кароўка — прападай і вяроўка. *Прык. В. Старына.*

Вярста (*дроў*), ы, *ж.*—неопределенная мера дров, порубленых для топки в печь и складенных во всю ширину и высоту поперечной стены сарая или другой постройки. От, вярста дроў—хваціць на цэлы год! *В. Старына.*

Вярстак, а, *м.*—столярный станок. На вярстаця лепяй сталяраваць. *В. Старына.*

Вярстат, а, *м,*—станок для тканья. Вярстатам занялі ўсю хату. *С. Амельня, Пух. р.*

Вяртун, à, *м.*—непоседа. Чаго ты круцісься, як вяртун. *В. Бор., Сьміл. р.*

Вяршок, шкà, *м.*—сливки на молоке, Кот зьлізоў увесь вяршок. *В. Старына.*

Вяршына, ы, *ж.* (*пам.* **вяршынка**)— верхняя часть дерева. Добраю атсек вяршынку. *В. Старына.*

Вярэні, яў, *мн.* — покупные лапти, сплетенные подобно коробочкам. Сідар купіў вярэні. *В. Скрыль, Пух. р.*

Вярэнька, варэня, і, *ж.*—пастушья сумка, сплетенная из бересты. Пастух наклоў цэлаю вярэньку полудню. *В. Старына.* На ся-

гоньня к нам пастух прынёс вярэню. *В. Крамяні, Пух. р.*

Вярэпаўка, і, *ж.*—жаба; название презрительное и ругательное по отношению к людям. Вярэпаўка ты, чаго ты лезеш сюды! *В. Старына.*

Вясельле, я, *н.* (*пам.* **вяселяйка**)—свадьба. Сяголята на сяле было аж дзесяць вясельляў. Адгулялі мы сваё вясельляйка. *В. Старына.*

Вясло, à, *н.* (*пам.* **вяселца**)—1) весло. Кінь вясло й вуду, дык я, хлеб, буду. *Прык. С. Дукора, Сьміл. р.* —2) связок лык, баранков и пр. Купіў вясло палосься, вяселца абаранкаў. *В. Старына.*

Вятрак á, *м.*—ветряная мельница. У вятраку паламалася крыльля. *В. Старына.*

Вяха, і, *ж.*—1) веха. Уваткні вяху, каб раўней аткасіць.—2) пучок еловых лапок для вытирания трубы. Зрэзалі елачку на вяху церці комін. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Вяцінар, а, *м.* — ветеринар. Хіба к вяцінару трэба звадзіць каня. *В. Старына.*

Вячоркі, рак, *мн.* — посиделки. На вячоркі сабралася шмат дзевак. *В. Старына.*

Вячэра, ы, *ж.* — ужин. На комінку гатуяцца вячэра. *В. Старына.*

Вячэраць, *дзс.*—ужинать. Пара ўжо вячэраць. Ня вячэраўшы ляглі спаць. *В. Старына.*

Г.

Га? *выкл.*—а (вопрос). Га? што ты кажаш? *В. Старына.*

Габлёнка, і, *ж.* — стружка. Зьбяры ўсе габлёнкі ў печ. *В. Старына.*

Габляваць,-цца, *дзс.*—строгать рубанком или фуганком. Гладзінька габлюй. Ня габлюяцца добра дошка. *В. Старына.*

Гаваркі, *прм.* — говорливый. Такі-ж гаваркі чалавек ён. *В. Старына.*

Гаварыць, *дзс.* — говорить. Ё што гаварыць, ды німа чаго слухаць. *Прык.* Гаварыма аб другом чом. Ета толька так гаворыцца. *В. Старына.*

Гаварыць на вей-вецер — пускать слова на ветер, понапрасну. Ат, гаворыш ты на вей-вецяр. *В. Старына.*

Гаворка, і, *ж.*—речь, язык. Вот кітайская гаворка — дык нічога ня паняць. *В. Старына.*

Гавэндаць, *дзс.* — говорить глупое, неосновательное. Гавэндая чорт ведая што, ік-бы яно й было так. *В. Старына.*

Гавэнды, аў, *мн.* — глупые, неосновательные разговоры. Што ета проўда—гавэнды! *В. Старына.*

Гавяда, ы, *ж.*—домашний скот. Паганю гавяду на мох. *С. Амельна, Пух. р.*

Гад, а, *м.*—бран. слово: злой, мерзкий мужчина. Гад ты печаны! Гад ты смаляны! *В. Старына.*

Гадаваньне, я, *н.*—проживание, возрастание. Каб яму горкая гадаваньня, ік ён усе мае грады пацёр! *В. Старына.*

Гадаваць,-цца, *дзс.* — воспитывать, -ться, выращивать. Як гадуюцца вашы дзеткі? Жарабё будам самі гадаваць. *В. Старына.*

Гадаўё, я, *н. зб.*—собир. от **гад**— мерзкие, злые люди и от **гадзіна** — различные пресмыкающиеся. Гадаўё ета, што хоча, тоя й робіць. У куп'і шмат гадаўя. *В. Старына.*

Гадаўскі, *прм.* — принадлежащий гаду. Бачыш, гадаўская шкура, як зрабіў на сьмех! Гадаўскі ён чалавек. *В. Старына.*

Гадзіна, ы, *ж.*—змея; в бранном см.— мерзкая, злая женщина. Паўзе нейкая гадзіна. От дзе жанчына— гадзіна нейкая! *В. Старына.*

Гадзіна, н, *ж.* — 1) час. І гадзіны німа слабоднага часу. — 2) время вообще. У нядобраю гадзіну ты прыйшоў, чалавеча! *В. Старына.*

Гадзіньнік, а, *м.*—часы. Паглéдзь на гадзіньнік, колькі часу. *В. Старына.*

Гадз*і*цца, *дзс.*—1) приходить к соглашению при уговоре, при споре. Пасварыліся, а ціпер будуць гадзіцца.—2) быть годным. Дошка ні на што ня гадзіцца. *В. Старына.*

Г*а*дзіць,-цца, *дзс.*—гадить,-ться. Нічога я тут ня гаджу. Гаджуся пазіраць на цібе. *В. Старына.*

Гадз*і*ць, *дзс.*—1) угождать. Годзіш яму, ік ліхой скуле.—2) приводить к соглашению при уговоре, при споре. Мужчыны пашлі гадзіць пастуха. *В. Старына.*

Гад*о*к, дкà, **гад*о*чак,** чка, *м.*—уменьш. от **год.** Дзяўчынца пашоў шосты гадок. І гадочку разам ня пажылі. *В. Старына.*

Гад*о*ўля, і, *жс.*—рощение, воспитание. Жарабок свае гадоўлі. Купілі цялё на гадоўлю. *В. Старына.*

Гад*у*н, а, *м.* (*ласк.* **гадунец,** *м.*)—молочный детеныш; воспитанник. Прадоў жарэбчыка гадунца. Ета твой гадунец етак нарабіў. *В. Старына.*

Г*а*за, ы, *жс.*—керосин. Выгарала газа ў ляпмя. *В. Старына.*

Газ*о*ўка, і, **газ*у*лька,** і, **газьн*і*ца,** ы, *жс.*—маленькая без стекла лампочка, коптилка. Чуць блішчыць газоўка. *В. Старына.* Запаліця хуць газульку, ато цёмна ў хаця. *В. Раўнаполльле. Сьміл. р.* Нешта вельма курыць газьніца. *В. Старына.*

Газэта, ы, *жс.* (*павял.* **газэціна**)—газета. У газэця піша праз вайну. Вялікая газэціна, ік пасьцелка. Валяяцца кавалак газэціны. *В. Старына.*

Га*і*ць,-цца, *дзс.* (*прм.* **гоены**)—лечить, вылечиваться. Гаіў, гаіў—ніяк ня выгаіць болькі. Нешта ня гоіцца скула. Гояная болька ўсяроўна баліць. *Прык. В. Старына.*

Гай, ю, *м.*—роща. Жыта пасеялі за гаям. *В. Старына.*

Гайд*а*ць,-цца, *дзс.*—качать,-ться. Хлопцы любяць гайдацца на вяроўца. *В. Старына.*

Гайд*у*к, á, *м.*—казачок при помещике для услуг; взрослый слуга, высокий, в красивом наряде. Ходзіць, ік гайдук. *В. Бор, Сьміл. р.*

Гайн*о*, а, *н.*—логовище зверя или свиньи. Сьвіньня зрабіла парасятам гайно. *В. Старына.*

Гайс*а*ць, *дзс.* (*польск.* hasać)—бегать. Гайсая, як шалёны. *В. Рудзенск, Сьміл. р.*

Гак, у, *м.*—1) крюк; излишек. Ехаць дзесяць вёрст з гакам.—2) шип в подкове. Конь пазьбівоў гаке. *В. Старына.*

Г*а*ла, а, *н.*—болотный сенокос, чистый от заросли. Паганю статак на гáла, там троха па'троствала асака. *В. Клятное. Пух. р.*

Галав*а*, а, *н.*—1) голова—часть тела. Галава яго вялізная, ік цэбар.—2) умственные способности. На галаву ён дык вельма-ж разумны.—3) старший. Ён галава, дык і няхай робіць, як хоча. *В. Старына.*

Галаварэз, а, *м.*—головорез. Во дзе сынок—будзя галаварэз! *В. Старына.*

Галавар*э*зы, аў, *мн.*—праздник 29 августа. К галаварэзам падгледзялі пчолы. *В. Старына.*

Галав*е*нь, галаўня, *м.* голавль, бычок (рыба). Leuciscus cephalus L. Злавіў галаўнёў штук пяць. *В. Жораўкі, Сьміл. р.*

Галав*е*шка, і, *жс.*—головня. Залі вадою галавешку, *В. Старына.*

Галав*і*зна, ы, *жс.*—с'едобные части головы животного. Галавізна ат сьвіньні будзя на квашаніну. *В. Старына.*

Галаг*у*цкі, *прм.*—голландской породы петух или курица. Галагуцкі певянь вельма дужы. Галагуцкія куры. *В. Старына.*

Галадав*а*ць, *дзс.*—голодать. Прыдзецца скаціня галадаваць бяз корму. *В. Старына.*

Галад*о*ўля, і, *жс.*—голодовка. Будзя сяголята галадоўля: хлеб ані ня ўрадзіў. *В. Старына.*

Галадр*а*нец, нца, *м.*—голодранец. Слухай ты етага галадранца! *В. Старына.*

Галап*у*пец, пца, *м.*—1) бран. сл. на малых детей. Што ты панімаяш, галапупяц ты!—2) насм.—бедный, несостоятельный. Галапупяц—ашчэ бярэцца ён таргаваць сьвіньнямі. *В. Старына.*

Галапупы, *прм. (лаянка)*—голобрюхий. Чорт ты галапупы! *В. Старына.*

Галас, у, *м.* (*польск.* hałas)—крикливый разговор, шум. Галас паднялі на ўсю хату. *В. Старына.*

Галасіць, *дзс.*—голосить, оплакивать с причитаниями. Матка галосіць па сыну. Маладая галосіць, ік яе заводзяць на пасад. *В. Старына.*

Галасьнік, à, *м.* — гриф. Атклеіўся ў скрыпца галасьнік. *В. Старына.*

Галата, ы, *ж.*—1) нищета. Галата—ў хаця нічога німа.—2) голытьба, беднота. Уся галата ўзнасілася на сяле. *В. Старына.*

Галашчок, à, *м.*—сильный мороз. У дрова езьдзілі самым галашчаком *В. Белае, Пух. р.*

Галда, ы̀, *ж.*—галдёж. Во паднялася галда! *В. Матарова, Сьміл. р.*

Галдаць, *дзс.*—невнятно говорить. Ну й галдая-ж Мікола: ік пачне гаварыць, дык нічога ня разабраць. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Галдун, á, *м.* (*польск.* kołdun, kołduny)—вареник с мясом или грибами. Хоць раз на каляды добра наеўся галдуноў. *В. Старына.*

Галёкаць, *дзс.*—выкрикивать протяжно слова. Пастух галёкая на каровы. *В. Старына.*

Галёнка, і, *ж.*—голень. Каб ты ў галёнку сьвістоў. *В. Старына.*

Галёпам, *прс.*—галопом. Ёмкі конь: увесь час бяжыць галёпам. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Галетнік, а, *м.*—большой бедняк. Нічога ты ня высудзіш з етага галетніка. *В. Старына.*

Галець, *дзс.*—беднеть, нищать, бедствовать. Гаспадарка галея. Галеяш век свой, дабра ня бачыш. *В. Старына.*

Галёш, а, *м.*—голоша. На назе галёш рыпіць, а ў гаршку трасца пішчыць. *Прык. В. Старына.*

Галіна, ы. *ж.* (*пам.* галінка)—ветка. Галіну зламоў у дулі. Галінка аж сагнулася ат яблыкаў. *В. Старына.*

Галодная куцьця—*гл.* **Посная куцьця.**

Галоступкам, *прс.*—на босую ногу (стопу). Надзеў боты галоступкам. *В. Старына.*

Галоўка, і, *ж.*—1) головка. У хлопчыка круглая галоўка.—2) луковица. Пакрышыла галоўку цыбулі. Укінула ў булён галоўку чысныку. *В. Старына.*

Галоўкі,-ловак, *мн.*—1) верхние загнутые части полозьев. Паламаліся ў санях галоўкі.—2) вся часть готового сапога до голенища. К старым ботам доў новыя галоўкі. *В. Старына.*

Галуза, ы, *ж.*—презрительно,—бедный, но форсистый. Ах ты, галуза ты! ашчэ ён хваліцца! *В. Старына.*

Галун, ý, *м,*—квасцы. Машынку к камазыну прыклеіў галуном. *В. Старына.*

Галунэ, оў, *мн.*—клочки сбившейся шерсти в овчине. Ня добрая аўчынка: адны галунэ. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Галыш, à *м.*—1) раздетый, голый. Галыш ты, хуччэй надзявайся, ато сорам.—2) ободранная молодая липка или лозина. Маўчы, ато галыша палучыш! *В. Запярыньне, Пух. р.*—3) бедняк. Ніхто за галыша замуж ня пойдзя. *В. Старына.*

Галышом, *прс.*—нагишом. Ськінаў с сібе ўсё ды ходзіць галышом. *В. Старына.*

Гальлё, ѐ, *н. зб.*—ветки. Назьбіроў воз гальля. *В. Старына.*

Галянішчы, шчаў, *мн.*—голенищи. У боця парваліся галянішчы. Купіў пару галянішчаў. *В. Старына.*

Гам, у, *н.* 1) гам, шум. Народу шмат, гам—нічога ня чуць. *В. Старына.*
Гам, *выкл. дзіцячае*—служит для передачи звука при закрывании рта во время еды. Гам!—ды йзесьць цібе воўк. *В. Старына.*

Гаманіць, *дзс.*—1) шумно разговаривать. На вуліцы гамоняць мужчыны. —2) слегка прикрикивать, уговаривать. Даволяй табе ўжо гаманіць на малых.—3) старательно ехать. Но, кося, гамані скарэй! *В. Старына.*

Гаманкі, *прм.*—говорливый. Ік выпіў, дык і гаманкі стоў. *В. Старына.*

Гамары, аў, *мн.*—ручки поперечной пилы в виде трубок; в них всаживаются колышки. Атарваліся ат пілы гамары. Купіў пілу бяз гáмараў. *В. Старына.*

Гамарня, і, *ж.*—шумный разговор. Пашла ўжо на сходзя гамарня. *В. Старына.*

Гамаць, *дзс.* (*дзіцячае*)—есть. Мама, дай гамаць! *В. Старына.*

Гамашы, аў, *мн.*—ботинки. Бяз гамашаў можна абыйціся, лепяй боты шый. *В. Старына.*

Гамзаты, *прм.*—говорящий в нос, гугнивый. Антось нейкі гамзаты. *В. Старына.*

Гамзаць, *дзс.*—говорить в нос, гугнить. Вельма-ж ён гамзая; нічога ня разабраць. *В. Старына.* (*Пр.* **Гэмзаць**).

Гамзун, à, *м.*—презр., говорящий в нос, гугнивец. Слухай ты гамзуна етага! *В. Старына.*

Гамонка, і, *ж.*—разговор. Ходзіць па сяле такая гамонка. *В. Старына.*

Ганавіцы, аў, *мн.* (metathesis, *зам.* **нагавіцы**— штаны) — рукавицы. Нябось, бяз ганавіцаў холадна ў рукі! *Сав. гасп. Дукора, Сьміл. р.*

Ганак, гàнку, *м.*—крыльцо. Ля нашаі хаты новы ганак. *В. Старына.*

Ганаплечка, і, *ж.*—короткая рубашка со складками у воротника; носят мужчины. Парвалася мая ганаплечка. *В. Бор., Сьміл. р.*

Ганаровы, ганарысты, *прм.*—чванливый. Вот які ты ганаровы, пачакай-жа! *В. Дукоршчына, Сьміл. р.* Ён ня ганарысты, просты хлопяц. *В. Старына.*

Ганарыцца, *дзс.*—гордиться, чваниться. Дурны, ік пень, а йшчэ ганарыцца. *В. Старына.*

Ганашыць, *дзс.*—дочиста ощипывать. Вэнь нехта ганошыць нашу дульку. *В. Старына.*

Гандаль, длю, *м.*—1) торг, торговля. Ня вялікі гандаль што-небудзь прадаць.—2) выгода. Чаму не, добры гандаль: аддай яму так. *В. Старына.*

Гандлёўшчык, а, *м.*, **гандляр**, à, *м.*—торговец. У гандлёўшчыка ты хуччэй каня выбяраш, чым так дзе. *В. Жораўкі, Сьміл. р.* У сяло прыехалі гандлярэ. *В. Старына.*

Гандляваць, *дзс.*—торговать. Гандлюя тым-сім патроху. *В. Старына.*

Гáніць, *дзс.* (*польск* ganić.)—позорить, хулить. Нечага ганіць дзеўку напрасна. *В. Старына.*

Ганіць, *дзс.*—гнать. Пастухі ганілі кароў у поля. Проста ў шкоду й ганіць чараду. *В. Клятное, Пух. р.*

Ганны, наў, *мн. ўлас.*—праздник 25 июля. Ціпер мала хто сьвяткуя на Ганны. *В. Старына.*

Ганталь, я̀, *м.*—гвоздь среднего размера, четырёхгранный, употр. на набивку гонт. На крышу шмат пашло ганталёў. *В. Старына.*

Ганціна, ы̀, *ж.*—деревянная дощечка для покрытия строений. Працеквая крыша, трэба пару ганцін засунуць. *В. Старына.*

Ганчак, á, *м.*—гончая собака. Яго й ганчаком ня ўгоніш. *В. Старына.*

Ганчар, à, *м.*—горшечник. Ганчар возіць пасуду. *В. Старына.*

Ганчарня, і, *ж.*—кустарная горшечная. З ганчарні прывезьлі пасуду. *В. Старына.*

Ганьба, ы, *ж.*—1) природный недостаток. У каня няма ніякаі ганьбы.—2) поношение, пренебрежение. Я яму ня дарую етакаі ганьбы. *В. Старына.*

Ганьбаваць, *дзс.*—1) находить недостатки. Ня купляяш, дык і ня ганьбуй тавару.—2) поносить, пренебрегать. Ня ганьбуйця, госьцікі, намі! *В. Старына.*

Ганьня, і, *ж.*—стая собак или волков во время весеннего беганья за сукою. Па полі лётая ганьня (сабак). Чуць уцёк ат ганьні ваўкоў. *В. Старына.*

Ганяць,-цца, *дзс.*—гонять,-ться. Пашоў ганяць курэй с агароду. Ганяцца зя мною. *В. Старына.*

Гаптаваць, *дзс.* (*польск.* haftować.)—вышивать. Наўчылася гаптаваць. *В. Старына.*

Гаптачка, і, *ж.*—петля для крючка в одежде. Вырвалася гаптачка із жакеткі. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Гапцаваць, *дзс.*—много есть. Што ты етулькі гапцуяш бліноў?! *В. Крамяні, Пух. р.*

Гар, у, *м.*—гарь. Чуць нейкі гар у хаця. *В. Старына.*

Гара, ы, *ж.*—презр., водка (гарэлка). Німа етаі гары й добра! На вясельлі выпілі гары вядры два. *В. Старына.*

Гара, ы, *ж.*—1) гора. Цыган па гары ходзіць і сонца ня бачыць. *Прык. В. Забалоцьце, Сьміл. р.* —2) чердак. Сявалка ляжыць на гары. *В. Старына.*—3) верх (высота в воздушном пространстве). Кінаў камянь у гару. Атнекуль з гары капая. *В. Старына.*

Гарадзіць,-цца, *дзс.*—городить, ставить забор. Пашлі гарадзіць гумно. Усе людзі гародзяцца. *В. Старына.*

Гарадзіць *плот* — врать, говорить чепуху. Нечага гарадзіць плот: ведаям, як было. *В. Старына.* Гародзіць, як плот з лябяды. *Прык. В. Капейна, Пух. р.*

Гарадзьба, ы, *ж.*—постановка забора. На гарадзьбу купілі жэрдзя. *В. Старына.*

Гарахвіны, він, *мн.*—вымолоченные стебли гороха. У падстрэшніку ляжаць гарахвіны. *В. Старына.*

Гарахвіньне, я, *н. зб.*—1) *гл.* **Гарахвіны**. Авечкам на нач укінаў гарахвіньня.—2) земля, бывшая под горохом. Гарахвіньня ўзарэцца пад жыта. *В. Старына.*

Гарачка, і, *ж.*—тиф. Людзі хварэюць на гарачку. *В. Клятное, Пух. р.*

Гарачы, *прм.*—1) горячий, жаркий. Гарачая зялеза. Гарачы дзень. —2) ретивый. Пачакай троха— які ты гарачы. Гарачы конік.— 3) вспыльчивый. Ён чалавек гарачы—яго лепяй ня чапай, абы ўсё можа зрабіць.—4) страстный. От дзе гарачая дзеўка; крані, дык аж млея. *В. Старына.*

Гарачыня, і, *ж.*—большая жара, зной. Такая гарачыня на полі—аж ня вытрымаць. *В. Старына.*

Гарбаты, *прм.*—горбатый. Гарбатага магіла справіць. *Прык. В. Старына.*

Гарбуз, а̀, *м.*—тыква обыкновенная (Cucurbita Pepo L.). Урадзілі добрыя гарбузэ. Парэзалі аднаго гарбуза на насеньнікі. *В. Старына.*

Гарбузік, а, *м.*—семечко из тыквы. Палузоў усе свае гарбузікі. *В. Старына.*

Гарбузянё,-нётка, а, *н.*—маленький здоровый мальчик. Маё ты гарбузянётка маленькая! *В. Старына.*

Гарката, ы, *ж.*—горечь, горькое что-н. (плод, овощ и т. п.). Ета ня яблык, а гарката. *В. Старына.*

Гаркоцьце, я, *н.*—сильная горькота. Агурке—адно гаркоцьця: аж нельга есьці. *В. Старына.*

Гарланіць, *дзс.*—горланить, сильно орать, кричать. Гарланіць на ўсю хату, аж глушыць. *В. Старына.*

Гарляк, а̀, *м.*—Адамово яблоко, кадык. У Ільлюка тарчыць гарляк. *В. Старына.*

Гарлянка, і, *ж.*—жабная трава (Prunella). Гарлянкі піць, дык памагая ад горла. *В. Старына.*

Гарманісты, ага, *м.*—игрок на гармони. Вэнь пашоў гарманісты. На йгрышча пазвалі гарманістага. *В. Дукоршчына, Сьміл. р.*

Гармата, ы, *ж.*— орудие, пушка. Страляюць із гармат. *В. Старына.*

Гарміда, ы̀, *ач.*—громадина. Вот дзе гарміда: вырас аж пад самаю столь. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Гармідар, у, *м.*—шум, беспорядок. Чаго вы там падняпі гармідар?! *В. Старына.*

Гармонік, гармолік, а, *м.*—гармонь. Іграя на гармонік. *В. Старына.* Упіўсі Мікіта ды пабіў гармолік. *В. Крамяні, Пух. р.*

Гарнец, га́рца, *м.* (*пам.* **гарчык**)— гарнец. Дай каню гарняц аўса. Купіў гарчык круп. *В. Старына.*

Гарніз, у, *м.*—карниз. Хата ў вѐрху абіта гарнізам. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Гарнітар, у. *м.* (*польск.* garnitur)—костюм. Надзеў новы гарнітар. *В. Старына.*

Гарнуць,-цца, *дзс.*—1) грести. Гарні ваду вяслом.—2) выгребать,-ться. Гарні галавешку на прыпячак. За галавешкаю і вўгальля горняцца.—3) тащить собирать к себе. Кажды горня да сібе. *Прык.*—4) прижимать,-ться. Гарніся ка мне. *В. Старына.*

Гарнушак, шка, *м,* — небольшой горшочек для кипячения и парки молока, иногда с ручкой. Малако цалі дзіцяці ў гарнушку. *В. Старына.*

Гаротнік, а, *м.*—горемыка. Ведама, гаротнік: страдая ўвесь век свой. *В. Старына.*

Гаротніца, ы, *ж.*—горемычная женщина. Ах гаротніца, аж шкода яе, як яна гаруя з маленькімі дзецьмі. *В. Старына.*

Гаротны, *прм.*—горемычный. Гаротная мая доля. *В. Старына.*

Гарох, у, *м.*—горох (Pisum sativum L.). Хадзім у гарох (знач. щипать горох). Застоў дзяцей у гароси. *В. Старына.*

Гарохавішча, а, *н.* — *гл.* **Гарахвіньне** На гарохавішчы парасло добрая жыта. *В. Загай, Пух. р.*

Гарошак, шка, *м.*—мышиный горошек (Vicia cracca L.). и заборный. (Vicia sepium L.). Нарві ды дай каню гарошку. *В. Старына.*

Гарсэт, а, *м.*—верхняя женская одежда без рукавов. Даўней дзяўчата й жонкі насілі гарсэты. *В. Старына.*

Гарт, у, *м.*—1) закалка. У сталі мала гарту.—2) нагоняй, взбучка. Дам табе добрага гарту! *В. Старына.*

Гартаваць,-цца, *дзс.* — закаливать, -ться. Каваль гартуя зялеза. Хай ашчэ гартуяцца нарог. *В. Старына.*

Гарусьціць, *дзс.*—пригребать к себе, к своим рукам. Гарусьціць ды гарусьціць к сваёй капе наша сена. *В. Старына.*

Гарцаваць, *дзс.*—ездить на лошади верхом для развлечения. Які ты пастух—гарцуяш с канем па полі. *В. Старына.*

Гаршчок, шкà, *м.*—горшок. У гаршку стаіць крупнік. *В. Старына.*

Гаршчышча, а, *м.*—большой горшок. Етакі гаршчышча картоплі йзьзелі й ня засталося. *В. Старына*

Гаршчэчак, чка, *м.*—горшочек. Каша дзіцяці ў малом гаршчэчку. *В. Старына.*

Гарышча, ы, *ж.*—1) большая гора. Вот вялікая гарышча, ніколі й ня ўзьлезьці на яе. *В. Старына.*

Гарэза, ы, *аг.*—непоседа, шалун. Ах гарэза ты, пакінь ты шоргацца! *В. Старына.*

Гарэлік, а, *м.*—пригоревшая сваренная картофелина. На, йзеш гарэліка. *В. Старына.*

Гарэлка, і, *ж.*—водка. Лата на лату саджу, а грош на гарэлку шчаджу. *Прык. В. Дайнава, Пух. р.*

Гарэлы, *прм.*—обгоревший. Ня бярыся за гарэлы канец. Бяжыць воўк гарэлы бок. (Загадка: засланка). *В. Старына.*

Гарэніць, *дзс.*—отдавать горьким вкусом. Бураке гарэняюць, аж нельга есьці. *В. Старына.*

Гарэць, *дзс.*—специально об огурцах,—цвести. Агурке добра гараць, але пустацьвет. *В. Старына.*

Гаспадар, á, *м.*—хозяин. Гаспадар, як хоча, хай так і робіць. *В. Старына.*

Гаспадарка, і, *ж.*—хозяйство. Гаспадарку весьці—ня лапці плесьці. *Прык. В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Гаспадарскі, *прм.* — хозяйственный. Малы, але відаць, што гаспадарскі хлопяц. Гаспадарскія справіў калёса. *В. Старына.*

Гаспадарыць, *дзс.*—хозяйничать. Німа тут на чом гаспадарыць. *В. Старына.*

Гаспадыніць, *дзс.*—хозяйничать в доме по женской части. Ужо стала гаспадыніць нявестка. *В. Старына.*

Гаспадыня, і, *ж.*—хозяйка. Антоля добрая гаспадыня: усё ў яе ў парадку. Гаспадыня хваста ня падніме. *Прыгаворка. В. Старына.*

Гасьцінец, нца, *м.*— 1) трактовая дорога, обсаженная березами; вообще большая проезжая дорога. Зараз выядам на гасьцінец. —2) подарок. Бацька доў дзецям гасьцінца. *В. Старына.*

Гасьцінчык, а, *м.* — подарочек. Ня плач, дзетка, дам гасьцінчыка! *В. Старына.*

Гатаваць, *дзс.* (*прм.* **гатаваны**)—варить, приготавливать пищу; кипятить воду. Мяса ўжо гатуяцца. У жбанку гатаваная вада. *В. Старына.*

Гаталяй, я, *м.*—лентяй! Здаровы-ж ты, браця, гаталяй! *В. Загай, Пух. р.*

Гатовы, *прм.*—готовый. Заказваць ня буду, а куплю гатоваю шапку. Купіў гатовы тапор. Усё гатова, ік нагу ў бот уставіць. *В. Старына.*

Гатоўка, і, *ж.*—наличность деньгами. Доў тры рублє гатоўкаю. *В. Старына.*

Гатунак, нку, *м.*—1) ассортимент. Каб зрабіць калёса, трэба шмат усякага гатунку.—2) сорт, вид. На стале яды ўсякага гатунку. *В. Старына.*

Гаў, *выкл.* (*дзіцячае*)—служит для передачи собачьего лая. Цюця, кусі Іваньку: гаў, гаў! *В. Старына.*

Гаўкала, ы, *аг.*—насм.,—много говорящий. Сьціхні ты, гаўкала, абрыдала ужо слухаць цібе! *В. Старына.*

Гаўкаць, *дзс.*—1) лаять. Нешта сабака гаўкая.—2) браниться. Хай сабе гаўкая, ік сабака,—ета яе работа, *В. Старына.*

Гацаць, **гоцаць**, *дзс.*—1) бегать с подпрыгиванием. Дзеці гоцаюць па сеня.—2) быстро ездить верхом на лошади. Гацая с канём па полі. *В. Старына.*

Гаць, і, *ж.*—гать. Там трэба йці цяраз гаць. *В. Старына.*

Гаць гаціць,—говорится для выражения большого количества. Народу—хоць ты гаць гаці. *В. Старына.*

Гвалт, у, *м.*—1) крик, скандал, насилие. Цэлаю хату нарабілі гвалту. — 2) призыв на помощь. Гвалт, ратуйце, людзі! *В. Старына.*

Гвалтаваць, *дзс.*—сильно кричать. Абы што, дык і гвалтуя. *В. Старына.*

Гвалтам, *прс.* — насильно. Лясьнік гвалтам атаброў тапор ат міне. *В. Старына.*

Гергатаць, *дзс.*—говорить по еврейски. Сабраліся жыдэ ды давай нешта гяргатаць. *В. Старына.*

Гестка, і, *ж.* — женская кофточка (с гесткой). Ганна пашыла сабе гестку. *В. Старына.*

Гзымс, а, *м.* (*польск.* gzyms *з ням.* Gesimse).—карниз. Сярнічкі ляжаць на гзымся. *В. Крамяні, Пух. р.*

Гібель, і, *ж.*—1) погибель, Шукай сабе прыбылі, але другім ня рабі гібялі. *Прык. В. Дайнава, Пух. р.* —2) множество, пропасть. Гібяль, што тых мошак наляцела. *В. Старына.*

Гібець, *дзс.*—пропадать. Гібея чалавек на чужыня. *В. Старына.*

Гібкі, *прм.*—гибкий. Гібкі, як уюн. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Гігікаць, *дзс.* — хихикать, Гігікая, як дурань. *В. Слонішча, Шацк. р.*

Гідка, *прс.* —гадко, некрасиво, нехорошо. Гідка йзесьці, жаль пакінуць. *Прык. В. Клятное, Пух. р.*

Гідлівы, *прм.*—брезгливый. Апанас етага ня зробіць, бо вельма гідлівы. *В. Крамяні, Пух. р.*

Гізаваць, *дзс.*—о животных, бегать от кусанья мух во время жары. Гарачыня, дык статак гізуя. *В. Старына.*

Гінуць, *дзс.*—пропадать, подыхать. Нашы нешта куры гінуць. *В. Старына.*

Гіра, ы, *ж.*—1) гиря. Ета гіра цягня на два пудэ.—2) завиток волос, насмешл. Ік хвачу, дык усе гіры пацягваю. *В. Старына.*

Гірда, ы, *ж.*—каменный топор каменного века, что находят на поле; крестьяне называют его „стралою йз неба" и бросают в „дзяжу", чтобы лучше вскваашивался хлеб. Кінь гірду ў дзяжу. *Жораўкі, Сьміл. р.*

Гірок, рка, *м.*—залом в фуражке. Вот задаецца... й гірок заламоў! *В. Вострава, Сьміл. р.*

Гірса, ы, *ж.*—раст. костёр мягкий (Bromus secalinus L). У жыця адна гірса. Хлеб папалам з гірсаю. *В. Старына.*

Гіцаль, цлю, *м.* —петля из лоскутика для вешания одежды. Атарвоўся ат кажуха гіцаль. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Гіцаль, цля, *м.* (*павял.* **гіцьлюга**)—озорник. Ах ты гіцаль, нашто ты чыстакол павыцягваў! Гіцьлюга еты тольке ведая разьбівацца. *В. Старына.*

Гладкі, *прм.*—полный телом. Такім стоў гладкі мужчына. *В. Старына.*

Гладыш, á, *м.* (*пам.* **гладышык**)—кувшин без ручки. Сабрала гладышык сьмятаны. У гладышу крупы. *В. Старына.*

Гладышка, і, *ж.*—небольшой кувшин без ручки. У пячурцы стаіць гладышка з малаком. *В. Крамяні, Пух. р.*

Гламаваты, *прм.*—дураковатый. Нейкі гламаваты, ані нічога ня панімая. *В. Старына.*

Гламазда, ы, *аг.*—бестолковый человек. От дзе гламазда: гаворыць нет ведама што. *В. Старына.*

Глеба, ы, *ж.* — почва. Чвыраватая глеба ня родзіць. *В. Жораўкі, Сьміл. р.*

Глей, ю, *м.*—1) ил. Накапалі глею, каб пабяліць печ.—2) липкая глина, липкая грязь. Усадзіў ногі ў глей і ня выцягнуць. *В. Старына.*

Глейкі, *прм.*—глинисто-вязкий. Благая нейкая зямля: глейкая. *В.Старына.*

Глё, *выкл.*—крик, которым пастух собирает коров на пастбища. Глё-глё-глё! *В. Вострава, Сьміл. р.*

Глёўкі, *прм.*—сырой, недопеченный (хлеб). Саўсім глёўкі хлеб, аж у рот ня ўзяць яго. *В. Старына.*

Глі, глядзі —смотри. Глі, што тут робіцца. *В. Клятное, Пух. р.*

Глінішча, а, *н.*—место добычи глины. Глінішча за сялом. *В. Старына.*

Глінянік, а, *м.*—глиняный горшок. Капуста варыцца ў гліняніку. *В. Старына.*

Глісьнік, а, *м.* — цытварное семя. Дзецям купіў пернікаў з глісьнікам, мо' жыватэ палепшаюць. *В. Старына.*

Глум, у, *м.*—1) порча. Усё дабро пашло на глум.—2) посмеяние. Што стары кажа на глум, то ты бяры на вум. *В. Дайнава, Пух. р.*

Глуміць,-цца, *дзс.* — портить,-ться. Ня глумі ты хлеба, ня крышы яго. Ня варыця шмат яды,—толька будзя глуміцца. *В. Старына.*

Глухі, *прм.* (*скар.* **глух**)— глухой. Глухі ня дачуя, дык прыгадая. *Прык. В. Старына.* Глухія павезьлі дрова сухія. (Жарт). *Х. Самін, Пух. р.* На'дно вуха глуха, а на другоя заматуха. *Прык. В. Белае, Пух. р.*

Глухянда, ы, *аг.*—глухой, глухая. Вот глухянда: нічога ня чуя, хоць ты яму ў вуха страляй. *В. Старына.*

Глуш, ы, *ж.*—1) глушь. Глуш: нікога німа.—2) глубокая полночь. Ехаў паўз могілкі ў самаю глуш. *В. Старына.*

Глушэц, шца, *м.* (Tetrao urogallus L.)—глухарь. Стралок забіў глушца. *В. Старына.*

Глыб, у, *м.*—глубь. Папоў у самы глыб ракі. *В. Старына.*

Глыбей, *прс. в. ст.*—глубже. Ашчэ глыбей капай. *В. Старына.*

Глыбіня, і, *ж.*—глубина. Такая глыбіня ў калодзіжы, што й дна ня дастаць. *В. Старына.*

Глыбокі, *прм.*— глубокий. Глыбок калодзіж, а вады німа. *В. Старына.*

Глыт, у, *м.*—глоток. Малака асталося на'дзін глыт. *В. Старына.*

Глытаць, *дзс.*—глотать. Ня глытай кускамі,—еш палюдзку. *В. Старына.*

Глышка, і, *ж.*—ком засохшей земли. Глышкаю як шыбануў, дык і выбіў вакно. *В. Крамяні, Пух. р.* (*Пр.* **Грудка**).

Глэмаць, *дзс.* (*зак.* **гламануць**)—перехватывать наскоро пищу. Што ты там глэмаяш? Гламануў раз ды пашоў. Дай мне чаго гламануць. *В. Старына.*

Глюга, і, *ж.*— длинный клюв. Жураве дык глюгамі выцягваюць картоплю з радоў на полі. *В. Старына.*

Глядзець,-цца, *дзс.*—смотреть,-ться. Глядзі, зрабі ўсё акуратна. Будзя з гадзіну глядзецца ў люстэрак. Гледзячы на бацькоў і дзеці етак робяць. *В. Старына. Пр.* **Глі.**

Гляк, а́, *м.*—широкий глиняный кувшин с узким горлышком. Купілі гляк на ваду. *В. Старына.*

Глянуць, *дзс.*—посмотреть, глянуть. Глянь, хто там ідзе. *В. Старына.*

Гляўкач, а̀, *м.*—презр.,—сырой хлеб. Сьпякла маці нейкага гляўкача, што і ў рукі страшна яго ўзяць. *В. Старына.*

Глячка, і, *ж.*—деревянная колодочка для вылащивания каблуков. Каблук вышмулян глячкаю. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Гнаіць,-цца, *дзс.* —гноить, гнить. Пянька ўжо добра вымакла, даволяй яе гнаіць, трэба выцягваць. Сена валяяцца па гумне, гноіцца бяз толку. *В. Старына.*

Гнаць,-цца, *дзс.*—1) гнать,-ться. Гані вон сабаку. Ня ганіся сюды с статкам.—2) стремиться к наживе. Ня ганюся я за грашамі. Ня вельмі што я ганюся за тваім дабром. *В. Старына.*

Гневацца, *дзс.*—сердиться. Дарам нечага гневацца. *В. Старына.*

Гнед—*гл.* **Гняды.**

Гнесьці,-ціся, *дзс.*—1) тискать,-ться; давить. Даволяй табе ўжо гнесьці картоплю.—2) избивать. Паваліў ды давай гнесьці ботамі ў плечы, дзе папала!—3) плакаться. Чаго ты там гняце́сься, сьціхні! *В. Старына.*

Гніда, ы, *ж.*—яичко вши. У галаве завялося чоршта гнідаў. *В. Старына.*

Гнілы, *прм.*—гнилой. Нейкі гнілы пень. Гнілоя палена. *В. Старына.*

Гнільлё, я̀, *н. зб.*—гнильё. Ня будынак, а гнільлё. Ільля нарабіў гнільля. *Прык. В. Старына.* Ільля накідаў у рэку гнільля. *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.*

Гніляк, а̀, *м.*—гнилое полено, бревно и проч. Пасек гніляка на дрова. *В. Старына.*

Гнісьці, *дзс.*—гнить. Картоплю трэба выцягаць с пограбу, даволяй ей там ужо гнісьці. *В. Старына.*

Гной, ю, *м.*—1) нагноение. З болькі цячэ гной.—2) навоз. Пад картоплю навазілі гною. *В. Старына.*

Гнойны, *прм.*—удобренный. Наша поля добрая, гнойная. *В. Старына.*

Гнуздаць, *дзс.* (*з рас.*)—взнуздать. Каня трэба гнуздаць, так ня паедзяш. *В. Бор, Сьміл. р.*

Гнюс, у, *м.*—1) нечистота. У хаця шмат гнюсу.—2) нечистоплотный человек. Гнюс еты ўсё загнюсіў. *В. Старына.*

Гнюсіць, *дзс.*—пачкать, сорить. Даволяй вам ужо гнюсіць тут. *В. Старына.*

Гнюсна, *прс.*—нечисто. Не‘к у хаця гнюсна. *В. Старына.*

Гнюсны, *прм.*—нечистый. Гнюснымі рукамі хуччэй бярэцца за хлеб. *В. Старына.*

Гнявіць, *дзс.*—сердить. Ня гняві, сынок, бацькі, рабі, як ён кажа! *В. Старына.*

Гняды, *прм.* (*скар.* **гнед**)—гнедой. Запрагай гнядога. Гнядая карова выбілася йс хлева. *В. Старына.*

Гняздо, а̀, *н.*—гнездо. Прыстрой курам гняздо несьціся. *В. Старына.*

Гняўлівы, *прм.*—скоро гневающийся. Ужо вельма гняўлівы ты. *В. Старына.*

Гняяўка, і, *ж*,—доска, которой закладывается телега для возки „гною“ —навоза. Залажы хуру гняяўкамі. *Сав. гасп. Дукора, Сьміл. р.*

Год, у, *м.*—год. У етум гаду будзя цяжка с кормам: сена затапіла. *В. Старына.*

Годзя, *прс.*—достаточно. Годзя табе ўжо брахаць! *В. Старына.*

Годны, *прм.* (*скар.* **годзен**)—годный. Еты кавалак дзерава ні на што ня го̀дны. К чаму-ж ты годзян посьля етага. *В. Старына.*

Голад, у, *м.*—голод. З голаду статак і салому с страхі паеў. *В. Старына.*

Голуб, а, *м.* (*ласк.* **галубок**)—голубь. У кошыку вядуцца галубэ. Мой ты галубок, паслухай ты міне! *В. Старына.*

Голы, *прм.* (*скар.* **гол**)—1) нагой. Голы ня сядзі, ато прастудзіся.—2) бедный. Голы, ік бізун. *В. Старына.* Як гол, так і восьцяр. *В. Запярыньне, Сьміл. р.* Купіў-бы сяло, да грошай гало. *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.*

Гоман, у, *м.*—говор, оживленный разговор. У хаця гоман, аж нічога ня разабраць. *В. Старына.*

Гонар, у, *м.*—1) честь. Ета яму вялікі гонар, калі так.—2) чванство, ревнивая охрана своего достоинства. У Мікіты вялікі гонар. Што Тодар, то гонар. *Прык. В. Старына.*

Гоні, ганёй, *мн.* (*пам.* **ганьке**)—часть полосы около 60-80 саж. длиною. Узароў толька адны ганьке. Картоплі пакідалі шэсьцяра ганей. *В. Старына.*

Гонкі, *прм.*— высокий, ровный (о лесе). Але лес тут гонкі. Якая гонкая хвойка! *В. Старына.*

Гонты, аў, *мн.*—деревянные дощечки для покрытия кровли. Хата накрыта гонтамі. *В. Старына.*

Го-о-о!, *выкл.* — восклицание для остановки лошадей (при молотилке.) Го-о-о!... Стой!... *В. Старына.*

Гоп, гопачкі, *выкл.* — восклицание при прыганьи и при ударе. Ну скакай цяраз плот: гоп! Па ём паленам гоп, ды гоп! Гопачкі, на ручкі (да дзіцяці) *В. Старына.*

Гопаць, *дзс.*—сильно бить кого или что тяжелым предметом. Гопая цэпам па пустых снапох. *В. Старына.*

Гопнуцца, *дзс.*—сильно, с отзвуком, шлёпнуться о землю или удариться о предмет. Ік гопнаўся аб лёд, дык чуць устоў. *В. Старына.*

Гора, а, *н.* (*пам.* **горачка**)—горе. Гора ка ўсякаму дзелу научыць. *Прык. В. Забалоцьце, Сьміл. р.* От горачка ты маё: дзе-ж ета грошай мне дастаць! *В. Старына.*

Горай, *прс. в. ст.*—хуже. Ня лепяй, а горай будзя. *В. Старына.*

Горан, рну, *м.*—горн кузнечной печи. У горня нейдзя закапоўся кавапак зялеза. *В. Старына.*

Горача, *прс.*—жарко. Горача сягоньня. *В. Старына.*

Горкі, *прм.*—кроме обыкнов. значения—специально о подростках: маловозрастный, малосмышленный. Куды табе жаніцца—ты ашчэ горкая дзіця. *В. Старына.*

Горла, а, *н.*—горло. Усё ўсадзіў-ба ў сваё горла. *В. Старына.*

Гортаць, *дзс.*—переворачивать, мешать в печке или на костре. Ня гортай боляй цяпла. *В. Старына.*

Горш, *прс. в. ст.*—хуже. Горш стала хвораму. *В. Старына.*

Горшчык, а, *м.*—небольшой горшочек. Каша стаіць у горшчыку. *В. Старына.*

Горшы, *прм.*—худший. Наша хата ня горшая за чужыя. *В. Старына*

Госпад, а, *м.*—господь. Мо' госпад бог дасьць, будзя лепяй. *В. Старына.*

Госьць, я, *м.*—гость. Кот мыяцца: будуць госьці. *Прымета.* У гасьцях добра, а дома ашчэ лепяй. *Прык. В. Старына.*

Гоц, *выкл.*—восклицание при подпрыгивании, при танцах. Гоц—гацацá! *В. Старына.*

Гоцаць, *дзс.*—*гл.*—**Гацаць.**

Гоцкаць. *дзс.*—трясти. Наш конь вельма гоцкая, ік едзеш вярхом. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Граб, у, *м.*—граб (Carpinus Betulus L.). На дварэ ў нас расьце граб. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Грабар, à, *м.*—чорнарабочий, копающий канавы. Грабароў нанялі капаць равэ, каб асушыць сенажаць. *В. Старына.*

Грабілна, а, *н.*—ручка в виде палки в граблях. Пяраламалася грабілна. Маўчы, ато грабілнам наўскідаю! *В. Старына.*

Граблі, ей, *мн.* (*пам.* **грабелькі**)—грабли. Граблямі абскубі сена. Было добрых двоя граблѐй, але нейдзя прапалі. Ёмкія грабелькі. *В. Старына.*

Грагаць, *дзс.*—каркать. Вараньнё, мусіць, грагая на дождж. *В. Старына.*

Града, ы, *ж.*—1) гряда. Трава паглушыла ўсе грады. *В. Старына.*—2) возвышенность среди болота, поросшая лесом. Хадзіў на граду ў пярэвіткі. *С. Амельна, Пух. р.*

Градавая серада—среда на пасхальной неделе. На градавую сярaду ня можна араць, каб град ня пабіў збожжа. *Прымета. В. Старына.*

Граза, ы, *ж.*—пристрастка. Раздурэлі дзеці: німа на іх гразы. *В. Старына.*

Гразіцца, *дзс.* — угрожать. Грозіцца, што атлупіць дзе, ік убярэ. *В. Старына.*

Гразішча, ы, *ж.*—увелич. от **гразь**. Гразішча на вуліцы—аж ня вылязьці. *В. Старына.*

Гразкі, *прм.*—грязный. Дарога саўсім стала гразкая. *В. Старына.*

Гразь, і, *ж.*—грязь. Ня чапай жука ў гразі—сам там будзяш. *Прык.* Гразі ў хаця па вушы. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Гразьнюк, а́, *м.*—пачкун. Гразьнюк ты, што ты робіш?! *В. Старына.*

Гразюка, і, *ж.*—большая грязь. На дварэ гразюка—настаяшчая балота. *В. Старына.*

Грак, а, *м.*—грач. Граке ўжо прыляцелі. *В. Старына.*

Грамада, ы, *ж.*—толпа. Валіць хлопцаў грамада. *В. Старына.*

Грамніцы, ніц, *мн.*—праздник Сретения, 2 февр. На грамніцы сьвеньцяць сьвечкі. *В. Старына.*

Грамнічная сьвечка—свеча, освященная на празднике Сретения. Схавай грамнічнаю сьвечку за вобраз. *В. Старына.*

Граніца, ы, *ж.*—кроме обыкн. значения палка с колышками в улье для навешивания сотов. Каля граніцы вясною ашчэ на корх мёду. *В. Лядцо, Пух. р.*

Гранка, і, *ж.*—сот медовый. Выняли з вульля тры гранкі мёду. *В. Старына.*

Грап, а, *м.*—граф. Пан даўней быў за грапа. *В. Старына.*

Грацкоўе, я, *н. зб.*—1) вымолоченные гречневые стебли. Укінаў авечкам грацкоўя. — 2) поле, бывшее под гречихою. Узароў грацкоўя. *В. Старына.*

Грашак, а̀, *м.*—уменьш. **грош**. Знашоў два грашаке. *В. Старына.*

Грашаўё, я̀, *н. зб.*—деньги. На ўсё трэба грашаўё. *В. Старына.*

Грозны, *прм.* (*скар.* **грозен**)—грозный, страшный. Грозны ён чалавек. Грозян рак, да ззаду вочы. *Прык. В. Старына.*

Грокнуцца, *дзс.*—грохнуться. Кабыла ік грокнулася аб лёд, дык увесь зад адбіла. *В. Старына.*

Гром, у, *м.*—гром. Часам з вялікага грому малы дождж бывая. *Прык. В. Старына.* З вялікага грому дажджу ня будзя. *В. Белае, Пух. р.*

Грош, граша́, *м.*—1) денежка, полушка-$^1/_2$ коп. Такога чалавека ты купіш за тры грошы.—2) деньги вообще. Граша́ ў яго чоршта. *В. Старына.*

Грошы, ай, *мн.* (*пам.* **грошыкі**)—деньги. За свае грошы ўсюды харошы. *Прык.* Усякі любіць грошыкі. *В. Старына.*

Грубей,-ейшы, *прм. в. ст.*—более толстый. Ета палатно вышла не'к грубей. На сьвіту бяры грубейшая сукно. *В. Старына.*

Грубець, *дзс.*—толстеть от беременности. Мар'я пачала грубець. *В. Старына.*

Грубіня, і, *ж.*—толщина. Вот грубіня дзе! *В. Старына.*

Грубіян, а, *м.* (*лаянка*)—грубый, невоспитанный. Ах ты грубіян! *В. Старына.*

Грубка, і, *ж.*—голландская печка. Падпалілі ў грубца. *В. Старына.*

Грубы, *прм.*—толстый. Грубыя ніткі добра будуць на мех. *В. Старына.*

Грудзі, ей, *мн.*—грудь. Хвошча яго ў грудзі кулаком. *В. Старына.*

Грудзіна, ы, *ж.*—1) большая грудь. Выставіў сваю грудзіну.—2) грудинка, свиная грудная кость с мясом. Грудзіну пасолім. Бурак̀е з грудзінкаю. *В. Старына.*

Грудзьдзе, я, *н. зб.*—засохшие комья земли. На палося шмат грудзьдзя. *В. Старына.*

нипараўнальнага форма зварот- кличны

Сістэматычна назоў.

Грудка, і, *ж.*—ком засохшей земли. Узёў ды шпурляяцца грудкамі. *В. Старына. Пр.* **Глышкі**.

Грудок, дка́, *м.*—высокое место среди болота или луга. Сягоньня будам касіць на грудку. *В. Старына.*

Грук, у, *м.*—1) стук. Нарабілі стуку—груку.—2) междом. от **грукаць**—стучать. Грук кулаком па стале! *В. Старына.*

Грукат, у, *м.*—отдалённый стук. Нейдзя чуваць грукат. *В. Старына.*

Грукаць,-цца, *дзс.* (*зак.* **грукнуць, -цца**)—стучать,-ться, стукнуться. Хто там грукая ў дзьверы? Грукнаўся галавою аб сьцéну. *В. Старына.*

Груніць, *дзс.*—принуждать. Ня буду яго груніць ніколі й ні на што. *В. Крамяні, Пух. р.*

Грунт, у, *м.*—1) почва. На благом груньця нішто ня родзіць.—2) надел земли, а также неразделенное хозяйство. У нашум сяле дваццаць грунтоў. *В. Старына.*

Грыб, а́, *м.* (*мн.* **грыбэ**)—гриб. Зоўтра пойдам у грыбэ. *В. Старына.*

паціяны

Грыва, ы, *ж.* (*пам.* **грыўка**)—грива. Каню трэба падстрыгчы грыву. Стройная грыўка ў каня. *В. Старына.*

Грывень, грыўня, *м.*—гривенник. На грыўня купіў булку. *В. Старына.*

Грыжа, ы, *ж.*—грызня, свара. Завялі грыжу на ўсю хату. *В. Старына.*

Грызь, і, *ж.*—1) ганглион; лечат заговорами. Грызь, грызі сук, грызі крук, а ня грызі Варчыных рук! (З загавору). *С. Навасёлкі, Пух. р.* —2) детский понос. У хлопчыка грызь: гоніць ды гоніць на двор. *В. Старына.*

Грызьня, і, *ж.*—грызня. У іх у хаця вечная грызьня, У сабак пачалася грызьня. *В. Старына.*

Грызьціся, *дзс.*—постоянно ругаться. Даволі вам ужо грызьцісі. Грызуцца цэлаю раньніцу. *В. Крамяні, Пух. р.*

Грымак, а́, *м.*—1) удар в плечи кулаком. Надавоў яму ў плечы грымакоў.—2) старая лошадь. Покуль заехаў на сваём грымаку, стала дніць. *С. Амельна, Пух. р.*

Грымацець, *дзс.*—сильно греметь. Едзя хутка, аж грымаціць. От гром грымаціць! *В. Старына.*

Грымець, *дзс.*—1) греметь. Ну й грымела-ж сягоньня ў ночы!—2) кричать на других. Наш бацька вечна грыміць ды грыміць. *В. Старына.*

Грымнуцца, *дзс.*—сильно удариться. Грымнаўся галавою аб дзьверы. *В. Старына.*

Грымота, ы, *ж.*—сильный и продолжительный гром. Цэлаю ноч была грымота. *В. Старына.*

Грымошыць, *дзс.*—бить кулаками в плечи. Грымошыць ды грымошыць яго кулаком у плечы. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Грыхвель, я, *м.*—грифель. Німа грыхвяля чым пісаць на дошца. *В. Старына.*

Грэбаць,-цца, *дзс.*—1) грести медленно. Грэбая, ік ня жывы.—2) копошиться. Старая сабе грэбаяцца ў хаця. Хай грэбаюцца куры на сьметніку. *В. Старына.*

Грэбля, і, *ж.*—гать. Так дарога добрая, толькі ў грэблі гразка. *В. Старына.*

Грэбці, *дзс.* — грести. Пайду грэбці сена. *В. Старына.*

Грэкнуць,-цца, *дзс.* — грохнуться. Бег, бег, ды калі грэкнаў! Грэкнаўся, аж чуць устаў, *В. Лядцо, Пух. р.*

Грэх, у *м.* (*мн.* **грахе**)—грех. Грэх у мех, а кіям по баку. *Прык.* Папу аддоў усе грахѐ, а ціпер ізноў сьмела грашы. *В. Старына.*

Грэцкі, *прм.*—гречневый. На полудзянь будзя грэцкая каша. *В. Старына.*

Грэчка, і, *ж.* — гречиха (Polygonum Fagopyrum L). Урадзіла наша грэчка, — будам крупы есьці. *В. Старына.*

Губа, ы, *ж.* (*пам* **губка**). 1) губа—часть тела. Атвесіў свае губы. У дзіцяці абсыпала ўсе губкі. —2) губка для высекания огня. Дай губкі прыкурыць *В. Старына.*

Губарнатар, а, *м.* — губернатор, насм.,—небольшой чин. Нашоўся етакі-то губарнатар! *В. Старына.*

Губка, і, *ж.*—мера полотна по длине основы от одного угла стены до другого, прыбл. 6 метров. Выткала тры губкі кужалю. *В. Старына.*

Губляць, *дзс.*—терять. Нашто ты кажды раз губляяш грошы? *В. Старына.*

Губэрня, і, *ж.*—губерния. Начальнік на ўсю губэрню. *В. Старына.*

Гугняць, *дзс.*—говорить в нос, нечисто, гнусаво. Як ён ня добра гаворыць, гугняя. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Гуж, а, *м. (мн.* **гужэ)**—гуж. У хамуце парваліся гужэ. Калі ўзёўся за гуж, дык ня кажы, што ня дуж. *Прык. В. Старына.*

Гужаўка, і, *ж.*—березовая или ракитовая ветка для привязывания „прылатак" в соломенной крыше. Добрыя гужаўкі, будзя моцна трымацца страха. *С. Амельна, Пух. р.*

Гуз, а̀, *м.*—1) шишка на лбу, на голове, на теле вообще. Ік трэснаў пд галавя, аж гуз усхапіўся. —2) наростень на дереве. Гуз ты, браця, асінавы ды больш нічога! *В. Старына.*

Гузік, а, *м.*—пуговица. Вырваўся йс штаноў гузік. *В. Старына.*

Гузікі, аў, *мн.* (*дзіцячае*)—короставник (Scabiosa arvensis L.) Асыпаліся ўжо гузікі. *В. Капейна, Сьміл. р. (Пр.* **Старасьнік).**

Гузка, і, *ж.*—кузов, маленькая лубяная коробка для ягод или грибов. Ягад навят і гузкі ня назьбіроў. *В. Старына.*

Гузяк, а́, *м.* –увелич. от гуз. Гузяк усхваціўся на лбу. *В. Старына.*

Гук, а, *м.*—небольшая ветка. На яблыня шмат сухіх гукоў. Ніёднага сухога гука ня пакінаў—усе абрэзаў. *В. Старына.*

Гукацца, *дзс.* иметь случку з кабаном (о свинье). Сьвіньня лётая, хоча гукацца. *В. Старына.*

Гукаць, *дзс. (зак.* **гукнуць***)*—1) звать. Хто міне гукоў? Ідзі, сынок, гукні бацьку, хай дамоў ідзе.—2) петь, кричать. Дзяк гукая ў цэрквя. *В. Старына.*

Гульма-гуляць—совершенно ничего не делать. Дзеўка ані нічога ня робіць, гульма-гуляя. *В. Старына.*

Гульня, і, *ж.* — гулянье, гулянка. У нядзельку гульня будзя ў Майсея. *В. Старына.*

Гультаіна, ы, *аг.*—большой лентяй. Гультаіна ты, што ты сабе думаяш, чаму ты нічога не робіш? *В. Старына.*

Гультай, я̀, *м.*—лентяй. Гультаю заўсёды сьвята. *Прык. В. Забалоцьце, Сьміл. р.* У гультая што на дварэ, то й на сталé. *Прык. В. Дайнава, Пух. р.*

Гультайскі, *прм.* — принадлежащий лентяю. Гультайская твая работа. *В. Старына.*

Гультайства, а, *н.*—леность. Праца корміць, а гультайства глуміць. *Прык. В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Гультаяваць, *дзс.* — лентяйничать. Даволяй табе ўжо гультаяваць. *В. Старына.*

Гуляка, і, *аг.*—1) гуляка. Сымон — добры гуляка.—2) танцор. Во дзе гуляка: ніхто етак ня ўмея скакаць. *В. Старына.*

Гуляць, *дзс.*—1) играть, развлекаться. Дзеці гуляюць у коні.—2) танцевать. Дзеўкі гуляюць польку. —3) бездельничать, пьянствовать. Ты, бацька, ідзі ў поля араць—цябе валы знаюць, а я ў карчму гуляць—мяне людзі знаюць. *Прык. В. Капейна, Сьміл. р.*

Гуляшчы, *прм.*—легко добываемый. Захацеў чалавек гуляшчага хлеба ды кінаў гаспадарку. *В. Старына.*

Гумар, у, *м.*—хорошее настроение. Ета яму ня пад гумар. *В. Старына.*

Гумнішча, а, *н.*—площадь земли, поросшая травой, на которой стоят постройки: гумно и ток. Снапы сохнуць на гумнішчы. *В. Дайнава, Пух. р.*

Гумно, а́, *н.*—гумно, площадь земли, поросшая травой, где стоят ток и сенной сарай (пуня). В других местах под „гумном" разумеют-

ся „ток“ и „пуня“. Ашчэ трэба схадзіць у гумно. Сена сохня на гумне. *В. Старына.*

Гунька, і, *ж.*—попона. Каня накрый гунькаю. *В. Старына.*

Гупель, гупля, *м.*—губа. Падбіў свой гупяль. Ужо расчыніў свае гуплі. *В. Крамяні, Пух. р.*

Гура (**гурба**), ы, *ж.*—сугроб. Каля самаі хаты наваліла цэлаю гуру сьнегу. Залез у гурбу й ня вылязьці. *В. Старына.*

Гурт, у, *м.*—собрание живых предметов, толпа. Ён адзін гуляя, ў гурт ня хоча йці. У гурця вясялей. *В. Старына.*

Гуртам, *прс.*—толпой, совместно. Усе гуртам ік наваляцца на'днаго, дык і рады ня даць. *В. Старына.*

Гусак, à, *м.*—1) гусь самец. Гусак пастаянна йдзе папераду.—2) детская игра. Дзеці гуляюць на вуліцы ў гусака. *В. Старына.*

Гуска, і, *ж.*—водяная лилия белая (Nymphaea alba L). Дастань мне гуску. *С. Навасёлкі, Пух. р.* (*Пр.* **Бурбалка**, 2 знач.).

Густавата, *прс.*—густовато. Пшаніца пасеяна густавата. *В. Старына.*

Густы, *прм.* (*скар.* **густ**)—густой. Густы крупнік. Авёс троха густ пасеян. *В. Старына.*

Густыш, ў, *м.*—гуща. У гаршку на дне самы густыш астоўся. Густышу ня пакінулі мне. *В. Старына.*

Гусь, і *ж.*—гусиня. Гусь хацела ўкусіць міне. З выраю прылéцялі гусі. *В. Старына.*

Гусьцей, *прс. в. ст.*—гуще. Трэ'бала гусьцей варыць кашу, ато рэдкая. *В. Старына.*

Гусьцейшы, *прм.*—более густой. Тут трава лепшая, гусьцейшая. *В. Старына.*

Гусьці, *дзс.*—гудеть. Нешта ік пачало гусьці ў гумне,—дык уцёк. *В. Старына.*

Гусянё, няці, *н.*—гусёнок. Гусянё крычыць. *В. Старына.*

Гутарка, і, *ж.*—разговор, беседа. Мужчыны разьвялі гутарку. *В. Старына.*

Гутарыць, *дзс.*—беседовать. Сабраліся ўсе ў хату ды гутараць сабе. *В. Слонішча, Шацк. р.*

Гу-та-та, *выкл.*—при качаньи детей. Гу-та-та! малень-ка-га!.. *В. Старына.*

Гушкалка, і, *ж.*—качель, устраиваемая обыкн. на балке в гумне или на дереве; состоит из веревок и доски или корыта. Хлопцы з дзеўкамі пашлі на гушкалку. *В. Старына.*

Гушкалкі, лак, *мн.*—трясина на болоте. На гушкалках чуць ня заліласья карова. *С. Амельна, Пух. р.*

Гушкаць,-**цца**, *дзс.* качать,-ться на качелях, в люльке. Хадзім гушкацца. Памаленьку гушкай дзіця. *В. Старына.*

Гушкі, *выкл.*—при качаньи детей на ногах, на качелях или в люльке. Гу-ў-шкі! гу-ў-шкі! *В. Старына.*

Гушча, ы, *ж.*—сваренная ячменная крупа. Мала сягодні наварылі гушчы. *В. Запярыньне, Пух. р.*

Гушчэр, у, *м.*, **гушчэча**, ы, *ж.*—лесная чаща. Залез у леся ў самы гушчэр, чуць назад выбіўся. От дзе гушчэча—аж ня пралезьці! *В. Старына.*

Гыля, *выкл.*—окрик на гусей. Гыля куды! Каб вы паўдыхалі! *В. Старына.*

Гырканіна, ы, *ж.*—свара, брань. Бабы паднялі гырканіну. *В. Крамяні, Пух. р.*

Гыркаць, *дзс.*—огрызацца. Яму скажы па людзку, а ён ік гыркня. *В. Старына.*

Гэблік, а, *м.*—рубанок. Трэба гэблікам пагладзіць дошку. *В. Старына.*

Гэмзаць, *дзс.*—говорить в нос, гнусавить. Гэмзая сам сабе ў нос. *В. Вострава, Сьміл. р.* (*Пр.* **Гамзаць**).

Гэнам, *прс.*—вот так. Ціпер, гэнам, ня такі сьвет стоў, каб табе дарам рабілі. *М. Сьмілавічы, Сьміл. р.*

Гэны, **гэсты**, *прм.*=літ. **гэты**—этот. Гэнаму чалавеку ня вер. *М. Сьмілавічы, Сьміл. р.* Гэсты п'яніца чаго толька ня наробіць. *Х. Пяскі, Сьміл. р.*

Гэтак, *прс.*—этак. Чаго ты гэтак лупісься? *В. Раўнапольле, Сьміл. р.* (*Пр.* **Етак**).

Прагназія і ілюстрацыя прыгі

Д, Дж, Дз.

Да, *злуч.*—1) и. Калі раз яго правучыць да другі, дык і пярастаня етак рабіць.—2) но, а. А пранцаў табе, да ня есьці! *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Даараць—*гл.* **Даворваць.**

Дабавіцца, *дзс.*—добраться. Чуць да вечара дамоў дабавіліся. *В. Старына, Сьміл. р.*

Дабаўка, і, *ж.*—добавка. А ета хай будзя на дабаўку. *В. Старына.*

Дабівацца, *дзс* (*зак.* **дабіцца**)—добиваться. Колька ат яго ні дабіваліся, нічога ён ня сказоў. Ат яго толку ня даб'ешся. *В. Старына.*

Дабіць,-цца *да ручкі*—довесть, дойти до последнего. Дабіў каняку свайго да ручкі. Дабіўся ён ужо да ручкі: нічога німа ў яго. *В. Старына.*

Дабрадзей, я, *м.*—благодетель. Дзін добры, паня дабрадзею! Ня думайся, што ён твой дабрадзей. *В. Старына.*

Дабранач!—доброй ночи, спокойной ночи. Дабранач вам—пайду ўжо спаць! *В. Старына.*

Дабразкацца, *дзс.*—стучать, греметь, брякать чем-либо до тех пор, пока не обратят внимания и не приостановят. А што—дабраскаўся: будзя табе! *В. Старына.*

Дабрахвочы, *прм.* — доброхотный; сующийся во всякое дело. Дабрахвочы—блішчы ў вочы. *Прык. В. Крамяні, Пух. р.*

Дабро, а́, *н.*—1) название хлебов, преимуществ. ржи. Шмат дабра намалацілі.—2) имущество. Нажыў у людзей усякага дабра. Чужоя дабро́ вылязя праз рабро. *Прык.*—3) счастливое житьё. Даліся нам палякі, ну ня бачылі-ж дабра й за немцамі! *В. Старына.*

Дабрыдзень!—дневное приветствие. Заўтра ня сьвята, сёньня ня будні дзень—ішоў дурны ды ня даў дабрыдзянь. *Прык. С. Новасёлкі, Пух. р.*

Дабрыня, і, *аг.*—доброта; иронически,—скупой. От дабрыня: доў скарынку хлеба *В. Старына.*

Дабрыца, а, *ж.*—рожь. Урадзіла сягонята дабрыцца. *В. Старына.*

Дабыць *дзіця*—прижить ребенка с девушкой или с чужой женщиной. Цярэшка дабыў дзіця Аленя. *В. Старына.*

Даваць, *дзс.* (*зак.* **даць**, *прм.* **дадзены**)—давать. Давайма гуляць! Што табе дадзяна, тоя й бяры. *В. Старына.*

Даваць *у зубы* — посовывать развязанные снопы при молотьбе в барабан молотилки. Мікіта будзя даваць у зубы, а ты падаваць на стол (падаваць яму снапы на стол малатарні). *В. Старына.*

Даведацца, *дзс.*—дознаться, разузнать. Трэба самому даведацца, ці правільна налажылі на нас налог. *В. Старына.*

Давесьціся, *дзс.*—дойти до крайней бедности в материальном отношении или опуститься морально. Давёўся чалавек да пасьледняга: прадоў і каня. Да чаго ён давёўся, еты Мікола; стоў пасьледнім жулікам. *В. Старына. Пр.* **Дапусьціцца.**

Давіцца, *дзс.*—1) сильно кричать, орать. Ціха, чаго ты там давісься!—2) слишком много работать. Аж давяцца людзі за работаю! *В. Старына.*

Даводзіцца, *дзс.*—1) приходиться. Мяльлян даводзіцца мне дваюрадным братам.—2) случаться. Давядзецца табе, чалавеча, пагараваць. Усяго давялося ім пабачыць: і дабра, і гора. *В. Старына.*

Даводзіць, *дзс.* (*зак.* **давесьці**, *прм.* **даведзены**)—1) доказывать. Акурат давёў усё, што хацеў.—2) делать, прилаживать что-либо аккуратно до малейших подробностей. Ах, як ён лоўка давёў вазок, аж глядзець люба! У клеці ўсё добра даведзяна: злодзяй ня ўлезя. *В Старына.*

Даволі, -ляй, *прс.*—достаточно. Даволі табе крычаць ужо. *С. Дукора, Сьміл. р.* Усяго даволяй было на

весельлі: і піць, і есьці. *В. Старына.*

Даворваць, *дзс.* (*зак.* **даараць**)—допахивать, оканчивать пахоту. Даворваю пасьледнія гоні. Трэба ўсё да'раць. *В. Старына.*

Давяраць, *дзс.* (*зак.* **даверыць**)—доверять. Ня давярайця етаму чалавеку ні на грош. Нашоў етакаму абманшчыку даверыць. *В. Маtарова, Сьміл. р.*

Давячэраць, *дзс.*—доужинать. Пастой, трэба, давячэраць. *В. Старына.*

Дагаварваць, *дзс.* (*зак.* **дагаварыць**)—договаривать. Калі пачоў ужо, дык дагаварвай да канца, чаго баісься! *В. Старына.*

Дагаварыцца, *дзс.*—договориться до чего-либо. Іграз ты дагаварыўся, чалавеча. *В. Старына.*

Дагадвацца, *дзс. зак.* **дагадацца**)—догадываться. Во як ён дагадоўся зрабіць. Хай сабе дагадуяцца. *В. Старына.*

Дагадзіць, *дзс.*—угодить. Добра дагадзіў мне, сынку! *В. Старына.*

Дагадлівы, *прм.*—догадливый. Вельма дагадлівы ты, чалавеча! *В. Старына.*

Даганяцца, *дзс.*—доискиваться. Калі тоя было, а ён ціпер даганяяцца. *В. Старына.*

Даганяць, *дзс.* (*зак.* **дагнаць**)—1) догонять. Ёмкі, ік заяц, і ня дагнаць яго.—2) доканчивать окучивать картофель. Даганяю картоплю, ды паедам дамоў. *В. Старына.*

Дагары, *прс.*—к верху. Ляжыць сабе дагары, бараду задроўшы. Паставіў зуслон дагары нагамі. *В. Старына.*

Даглядаць, *дзс.* (*зак.* **дагледзіць**)—досматривать, ухаживать. Бацька нейдзя даглядая скаціну. А што яна робіць, толька дзіця даглядая. *В. Старына.*

Дагоцацца, *дзс.*—доскакаться, дойти до беды, до неприятности. А што дагоцаўся да ліха?! *В. Старына.*

Даграбаць, *дзс.* (*зак.* **дагрэбці**)—догребать, оканчивать грести или-же прибавлять грести. Ашчэ троха даграбі сена. Лянуяцца тую крошку дагрэбці. Зараз даграбом. *В. Старына.*

Дагукацца, *дзс.*—дозваться. Нешта ня дагукацца цібе. *В. Старына.* (*Пр.* **Даклікацца**).

Дадаваць, *дзс.* (*зак.* **дадаць**)—додавать, делать прибавку. Ашчэ троха дадай, каб іграз было пуд. Дадоў роўна да рубля. *В. Старына.*

Дадому, *прс.*—домой. Пашлі ўсе дадому. *В. Старына.*

Дадумацца, *дзс.*—додуматься. Ніяк ня дадумацца, што рабіць. *В. Старына.*

Даёнка, і, *ж.*—подойник. Карова дала цэлаю даёнку малака. *В. Старына.*

Дажартавацца, *дзс.*—дошутиться. А што дажартаваўся? *В. Старына.*

Дажджывы, *прм.*—дождливый. Дажджывы сяголята год. *В. Старына.*

Дажынаць, *дзс.* (*зак.* **дажаць**)—дожинать. Бабы дажынаюць авёс. Хуччэй дажном ды пойдам на другую палосу. *В. Старына.*

Дажынкі, нак, *мн.*—окончание жатвы и празднование его. У Вандрэя на дажынках была гарэлка. Бабы пяюць дажынкі. *В. Старына.*

Дазваляць, *дзс.* (*зак.* **дазволіць**)—позволять. Ня дазваляйця дзецям дурэць. Хто табе дазволіў чужоя браць? *В. Старына.*

Дазваньня, даўзваньня, *прс.*—совершенно, дочиста. Дазваньня высахла дзяўчына. Дазваньня град пабіў дабро. *В. Старына.*

Дазвол, у, *м.*—позволение. Ня далі дазволу на лес. *В. Старына.*

Дайграць,-цца, *дзс.*—1) доиграть. Хай музыка дайграя, ды пойдам.—2) накуролесить, напроказничать. А што дайграўся?! *В. Старына.*

Дак—*гл.* **Дык.**

Даказваць, *дзс.*—слишком многое высказывать в ссоре, обвинять. Сталі сварыцца й чаго яны ня даказвалі адзін на другога! Ік стоў на яго даказуваць,—дык аткуль ён што й бярэ! *В. Старына.*

Даканацца, *дзс.*—убедиться. Трэба даканацца, чыя проўда. *В. Старына.*

Даканаць, *дзс.*—довесть до последнего. Саўсім хоча ён даканаць міне. *В. Старына.*

Дакараць, *дзс.*—упрекать. Ня дакарай мне больш. *В. Старына.*

Дакідваць, *дзс.* (*зак.* **дакінуць**)—добрасывать. Ужо дакідваюць пасьледнія ганке картоплі. Давай хуччэй дакідаям воз гною. *В. Старына.* Дакінь ты камянь да таго вунь места. *В. Старына.*

Дакладваць, *дзс.* (*зак.* **дакласьці**)—докладывать, прибавлять. Дакладуя вярсту дроў. Троха ня хваціла сена дакласьці на самы верх. *В. Старына.*

Дакладна, *прс.*—обстоятельно, основательно. Вот як гаворыць дакладна. *В. Старына.*

Даклікацца, *дзс.*—дозваться. Нешта ня даклікацца цібе, дзяціна. *В. Старына.* (*Пр.* **Дагукацца**).

Дакляроўваць, *дзс.* (*зак.* **дакляраваць,** *прм.* **дакляраваны**) — обещать. Ня дакляроваю табе етага зрабіць. Кум даклявараў мне пазычыць грошай. Мала што было дакляравана. *В. Старына.*

Дакончыць, *дзс.*—докончить. Давай дакончыма работу. *В. Старына.*

Дакошваць, *дзс.* (*зак.* **дакасіць**)—докашивать. Вот ужо й дакошваюць. Ашчэ дакасі троха ды й будзя. *В. Старына.*

Дакрануцца, *дзс.*—дотронуться. Ня можна й дакрануцца да яго. *В. Старына.*

Дакука, і, *ж.*—надоедливость, беспокойство. Чыстая дакука з етым дзіцям. *В. Старына.*

Дакуль, *прс.*—докуда. Дакуль-жа я буду цярпець усё? *В. Старына.*

Дакумант, у, *м.*—документ. Пакажы свае дакуманты, хто ты. *В. Старына.*

Дакупіцца, *дзс.*—докупиться. Усё дорага, нічога ня дакупіцца. *В. Старына.*

Дакучаць, *дзс.*—надоедать, беспокоить. Ніхто тут ня будзя дакучаць табе. *В. Старына.*

Далезьці, *дзс.*—1) долезть до чего. Ня далезьці табе бяз драбіны да самага вярха.—2) добиться чего Дарма, што малоя, а ўсюдых яно табе далезя. *В. Старына.*

Далей, *прс.*—дальше. Атыйдзі троха даляй. *В. Старына.*

Далейшы, *прм. в ст.* — дальнейший. На далейшыя палосы гною ня будам вазіць. *В. Старына.*

Далекавата, *прс.*—довольно далеко. Туды йці будзя троха далякавата. *В. Старына.*

Далёка, *прс.*—далеко. Ашчэ далёка галёка. *Прык, В. Старына.* Каб ня еў да ня стаяў, дык-бы далёка стаў. *Прык. В. Запярыньне, Пух. р.*

Далікатны, *прм.* (*прс.* **далікатна**)—деликатный, вежливый. Вельма ўжо ты стоў далікатны. Далікатна як умея ён казаць. *В. Старына.*

Далікаціцца, *дзс.* — привередничать. Нечага далікаціцца: еж палюдзку. *В. Старына.*

Даліктун, а, *м.*—разборчивый в пище. Іванька ў нас даліктун: абы чаго есьці ня будзя. *В. Старына.*

Далічыца, цца, *дзс.* — досчитать, -ться. Да сотні далічыў, а даляй зьбіўся. Ніяк ня далічыцца пылянат. *В. Старына.*

Далонь, і, *ж.* — ладонь. Што ў цібе на далоні? *В. Старына.*

Далоўкі, *прс.* долой. Хадзі, дзеткі, ссаджу цібе далоўкі. *В. Старына.*

Даль, і, *ж.*—даль. Пяшком прайшоў етакаю даль. *В. Старына.*

Дальбо, дальбог, дальбож, далібоштачкі—ей богу. Дальбо я нічога ня ведаю! *В. Старына.* Дальбог, праўда! *В. Дукоршчына, Сьміл. р.* Дальбож, ета ён, узёў тваю шапку! *В. Старына.* Далібоштачкі, я ніколі ня бачыла ваўка. *В. Клятное, Пух. р.*

Дальшы *прс. в. ст.*—далее.. Наш сянакос дальшы, а ваш бліжай. *В. Старына.*

Даляскацца, *дзс.* — дотрещаться. Ага, даляскаўся: дасьць, табе бацька! *В. Старына.*

Далячыня, і, *ж.*—большая даль. Жарты: етакая-то далячыня! *В. Старына.*

Дамавік, à, *м.*—дух, согласно поверью народа, живущий в доме, вообще во дворе; при хорошем расположении к хозяину приносит добро, в противном случае—зло (напр., катается по ночам на лошади). Нейкі паніч сядзіць на кані, а конь увесь у пеня,—а ета дамавік. *В. Старына.*

Дамавіна, ы, *ж.*—гроб. Ужо пакойніка палажылі ў дамавіну. *В. Старына. (Пр.* **Труна***).*

Дамагацца, *дзс.*—добиваться. Кажды чалавек дамагаецца, каб яму было лепяй. *В. Старына.*

Дамалоткі, так, *мн.* — окончание молотьбы и празднование по этому случаю. Дамалацiўшы, згуляям дамалоткі. *В. Старына.*

Дамалочваць, *дзс.*(*зак.* **дамалаціць**)—доканчивать молотьбу. Пшаніцу ўжо дамалочваюць. Сягоньня, мусіць, мы й дамалоцім. *В. Старына.*

Дамоў, дамоўкі, *прс.*—домой. Пара ўжо й дамоў. Хадзі, мой хлопчык, дамоўкі! *В. Старына.*

Данімаць, *дзс.* (*зак.* **даняць**)—донимать. От гарачыня данімая! Во калі даняло багатыра: уся гаспадарка зьвялася. Але яго зараз і даняло: кончыўся. *В. Старына.*

Даношваць, -цца, *дзс.* (*зак.* **данасіць, -цца**)—донашивать, -ться, Ашчэ даношвай старую сьвіту. Чуць данасіў свой кажух. Некаліся даносіцца й парваная. *В. Старына.*

Дападаць, *дзс.* *(зак.* **дапасьці)**—1) наброситься на еду. Ік дапоў, дык адзін усё й пажроў.—2) везде до всего доходить. Дасужы чалавек усюды дападзе. *В. Старына.*

Дапазна, *прс.*—до позднего времени. Дапазна ня трэба аднаму быць у полі. *В. Старына.*

Дапаліць, *дзс.*—дожечь до конца. Усе дрова дапалілі. *В. Старына.*

Дапамога, і, *ж.*—вспомоществование. Аднаму заўсёды патрэбна дапамога. *В. Старына.*

Дапасоўваць, *дзс.* (*зак.* **дапасаваць**, *прм.* **дапасованы**) — прилаживать, пригонять. Вельма-ж ужо дапасовая усё адно к аднаму. Каб як ету дошчачку дапасаваць к месту. Акуратна зробляна, усё дапасована, як трэба. *В. Старына.*

Дапаўзьці, *дзс.*—доползти. Хай-жа ўжо сюды дапаўзе дзіця. *В. Старына.*

Дапінаць, *дзс.* (*зак.* **дапяць**)—везде до всего доходить, добираться. Дзеці дапіналі й нашы дулі абабраць. Усюды ён дапёў. *В. Старына.*

Даплысьці, *дзс.*—доплыть. Каб як даплысьці да таго берагу. *В. Старына.*

Дапрасіць, *дзс.*—допросить, снять допрос. Міне дапрасілі ў міліцы ды пусьцілі. *В. Старына.*

Дапраўды, *прс.* — по истине, действительно. Дапраўды яно ўсё етак і было. *В. Турэц. Сьміл. р.*

Дапусьціцца, *дзс.*—*гл.* **Давесьціся.** Ета трэба—да чаго чалавек дапусьціўся: і людзей ня саромяяцца. *В. Старына.*

Дапхнуцца, *дзс.*—с трудом дойти или доехать. Каняка замарылася, чуць дапхнуўся да сяла. *В. Старына.*

Дапхнуць, *дзс.*—допихнуть. Дапхні сюды воз. *В. Старына.*

Дапытвацца, *дзс. (зак.* **дапытацца***)*—настойчиво расспрашивать, дознавать. Вазьмі, схавай, ніхто й дапытвацца ня будзя. Ні ў кога ня дапытацца, дзе мой тапор дзеўся. *В. Старына.*

Дапытлівы, *прм.*—любопытный, распытывающий. Які ты дапытлівы. *В. Старына.*

Дапэўніцца, *дзс.*—удостовериться. Трэ' добра дапэўніцца, як яно там будзя. *В. Клятное, Пух. р.*

Дапякаць, -цца, *дзс. (зак.* **дапячы, -чыся)** — 1) дожаривать,-ться. Прыдзецца дапякаць сала. Хай дапячэцца блін добра.—2) надоедать упреками или насмешками. Усе ік сталі дапякаць яму, дык аж ня ведая, куды дзецца ат сораму. *В. Старына.*

Дар, у, *м.* — дар. Хлеб—божы дар. *В. Старына.*

Дарабляць, *дзс. (зак.* **дарабіць**, *прм.* **дароблены**)—доделывать. Дарабі ашчэ во ета ды канчай. Ашчэ трэба к зуслону дарабіць ножкі. *В. Старына.*

Даравацъ, *дзс.*—простить. Я-ж табе ня дарую етага машэнства, гад ты смаляны! *В. Старына.*

Дарагаваты, *прм.* (*прс.* **дарагавата**)—довольно дорогой. Конь добры, але троха дарагаваты. Троха дарагавата заплаціў за боты. *В. Старына.*

Дарагі, *прм.*—дорогой. Дарагоя стала зялеза. *В. Старына.*

Дарагоўля, і *ж.*, **даражыня**, і, *ж.*—дороговизна. Такая дарагоўля—проста ня дакупіцца. Даражыня стала на ўсе тавары. *В. Старына.*

Даражэць, *дзс.*—становиться дороже. Жыта йзноў стала даражэць. *В. Старына.*

Даражыцца, *дзс.*—запрашивать дорогую цену. Ня даражыся, прадавай! *В. Старына.*

Даражэй, *прс. в. ст.*—дороже. Можна й даражэй заплаціць, але-ж каб людзкая што было. *В. Старына.*

Даражэйшы, *прм. в. ст.*—более дорогой. Еты конь даражэйшы, дык і лепшы. *В. Старына.*

Да-ранку, **да-раньня**, *прс.*—до солнечного восхода, до утра. Змалацілі ёўню ашчэ да-раньня. Чуць аж ня да-ранку ў нас гулялі мужчыны. *В. Старына.*

Дарашаваты, *прм.* (*польск.* deresz, *з вэнг.*, deres) — грязно-корчиневый, желтоватый. Наш конь дарашаваты. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Дарвацца, *дзс.*—усердно приняться за работу. Ік дарвоўся, дык, ік бачыш, кончыў касіць. *В. Старына.*

Дарма, **дарам**, *прс.*—даром. Дарма ніхто ня будзя табе рабіць. Яму каб усё дарам. *В. Старына.*

Дарма, *прс.*—ничего особенного, не важно, ничего. Дармà, усё будзя добра. *В. Старына.*

Дармаваты, *прм.*—довольно хороший. Ён хлопяц дармаваты. Жыта дармаватая. *В. Старына.*

Дармаед, а, *м.*—тунеядец. Дзякуй богу й вам за'бед, што наеўся дармаед. *Прык. В. Старына.*

Дарога, і, *ж.*—дорога, путь. Едзяш у дарогу на дзень, а хлеба бяры на тыдзянь. *Прык. В. Старына.*

Дарожка, і, *ж.*—рыболовный шнурок с навязанной белой блестящей пластинкой и с крючком в виде рыбки; им ловят рыбу, едучи на лодке. Любіць лавіць рыбу на дорожку. *В. Турэц, Сьмілав. р.*

Дарубіць, *дзс.* (*прм.* **дарублены**)—окончательно вывесть сруб постройки Пуню ўжо ікраз дарубілі. Ашчэ адна сьцяна ня дарубляна. *В. Старына.*

Дарыць *маладую* або *маладога*—преподносить во время свадьбы подарки невесте или жениху. Зараз будуць маладую дарыць. *В. Старына.*

Дарэмна, *прс.*—понапрасну, даром. Дарэмна я аддоў людзям грошы. *В. Старына.*

Дарэмны, *прм.*—дармовой. Дарэмная ўсякі любіць. *Прык.* Дарэмнаму каню ў зубы ня глядзяць. *Прык. В. Старына.*

Дарэмшчына, ы, *ж.*—даром доставшееся, дармовое. Ета ж дарэмшчына. За дарэмшчыну дастоў бярвеньня. *В. Старына.*

Да-рэчы, *прс.*—кстати. Да-рэчы сказаць, ты добра й ня ведаяш етага сам. *В. Старына.*

Дасаліць, *дзс.*—добавить соли. Трэба троха дасаліць крышанэ. *В. Старына.*

Дасеўкі, вак, *мн.*—окончание посева. „Дасеўкі жыта“ иногда отмечаются лучшим ужином с водкой. Сягоньня будам спраўляць дасеўкі. *В. Старына.*

Дасі, *2 ас. адз. ліку ад дзс.* **даць**—дашь. Што дасі, то й вазьму. *В. Старына.*

Даскакацца, *дзс.*—допрыгаться. Во я такі казоў, што даскачаська, чалавеча. *В. Старына.*

Даскуналы, *прм.*=літ. **дасканалы**—совершенный. Ты надта даскуналы. *В. Крамяні, Пух. р.*

Да слова кажучы,—кстати говоря. Да слова кажучы, і ты варт нечаму. *В. Старына.*

Дастатак, тку, *м.*—достаток, зажиточность. Жыве чалавек у дастатку. *В. Старына.*

Дастрэнчыць, *дзс.* (*польск.* dostręczyć) —унοровить, угодить капризу. Ліха яму дастрэнчыць, етакаму благому дзіцяці. *В. Старына.*

Дастукацца, *дзс.* — 1) достучаться! А што дастукаўся: будзя табе —2) в перен. см.—добиться своей цели. Памаленьку хлопяц і дастукаўся сабе хлеба. *В. Старына.*

Даступнейшы, *прм.*—более пронырливый. Вядома, багаты дык ён усюды даступнейшы. *В. Старына.*

Дасужы, *прм.*—умелый, проворный. Ён надта на ўсё дасужы. *В. Старына.*

Дась, *3 ас. адз. л. ад дзс.* **даць**—даст. Паўлюсь ні зà шта ня дась табе й панюхаць нічога. *В. Клятное, Пух. р.*

Дасьветкам, досьвета, *прс.* — рано утром, до света от полуночи. Устоў не'к дасьветкам. Малаціць будам дос вята. *В. Старына.*

Дасьвецьце, я, *н.*—время от полуночи до восхода солнца. Цэлая дасьвецьця пракруціўся і нічога ня зрабіў. *В. Старына.*

Дасьце, *2 ас. заг. л. ад дзс.* **даць** — дадите. Нічога вы мне не дасьце, нічога я й ня хачу. *В. Старына.*

Дасьціпны, *прм.*—остроумный. Ого наш хлапéц вельма дасьціпны. *В. Старына.*

Дасэні, яў, *мн.* (*польск.* deseń *з франц.* dessin)—узор тканьня в иде ромбов. Паткала рушнікі дасэні. *В. Лядцо. Пух. р.*

Датрымаць, *дзс.* — додержать. Датымаю карову да зімы ды прадам. *В. Старына.*

Датуль, *прс.*—дотуда. Пакуль ты ня пойдзяш, датуль і я ня крануся з места. *В. Старына.*

Датыкацца, *дзс.*—дотрагиваться. Ня датыкайся да зялеза, ато гарачая. *В. Старына.*

Даўбешка, і, *ж.*—колотушка. Загані клін даўбешкаю. *В. Старына.* (*Пр.* **Доубня**).

Даўбяла, ы, *м.*—презр.,—глупый, непонятливый. Паслухаў етага даўбялы дурнога,—саўсім яно ня к толку вышла. *В. Старына.*

Даўгавечны, *прм.* — долговечный. Дуб—даўгавечная дрэва. *В. Старына.*

Даўгалыгі, *прм.* — долгоногий. От еты Сьцяпан даўгалыгі! *В. Старына.*

Даўгач, à, *м.*—балка в холодных строениях, идущая под самой крышей. У гумне зламоўся даўгач. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Даўжо, даўжо-жа, *злуч.*—ну да. Даўжо-ж. хіба и ты поедзяш са мною. *В. Старына.*

Даўжыня, і, *ж.* — длина. Вот дзе палоса: етакая-то даўжыня! *В. Старына.*

Даўжэй, *прс. в. ст.*—длиннее. Наша палоса будзя шмат даужэй за вашу. *В. Старына.*

Даўжэйшы, *прм. в. ст.*—длиннейший. Узёўся за даўжэйшы канец. *В. Старына.*

Даўжэр, ы, *ж.*—*гл.* **Даўжыня.** Ого, етакаю даўжэр прайці! *В. Старына.*

Даўжэразны, *прм.* — весьма длинный. Узёў даўжэразны кій—ды як дасьць! *В. Старына,*

Даўзваньня, *прс.*—*гл.* **Дазваньня.**

Даўнасьць, і, *ж.*—давность. На зямлю ўжо зайшла даўнасьць *В. Старына.*

Даўней, *прс. в. ст.*—в давнишние времена. Даўней—дурней. *Прик. В. Старына.*

Даўнейшы, *прм. в. ст.*—давнишний. Ён мая даўнейшыя грошы. Ашчэ даўнейшы хлеб ядом. *В. Старына.*

Дах, у, *м.*—кровля. Палез аж пад самы дах. *В. Старына.*

Дахавацца, *дзс.* — прятать до тех пор, пока не пропадет. Хавоў, хавоў грошы, пакуль ня дахавоўся; нехта й сьцягнуў. *В. Старына.*

Даходаць, *дзс.* — постепенно измучить, убить. Хведарка біў, біў сваю жонку, пакуль ня даходаў. *В. Старына.*

Даходзіць, -цца, *дзс. (зак.* **дайці, -ціся)** — доискиваться. Дайду свайго, ня думайця! Аж калі ён уздумаў даходзіцца сваіх грошай. *В. Старына.*

Дацца дзіву — сильно удивиться. Такоя ўбачыў багацьця, што аж дзіву доўся! *В. Старына.*

Дацца ў знакі,—сильно надоесть. Доўся ты мне ў знакі добра! *В. Старына.*

Дацыбаць, *дзс.* — дошагать, добрести. Ледзь дацыбаў да хаты. *В. Старына.*

Даць, *дзс.* — дать трепку, побить. Ну й доў-жа я Максіму: будзя ведаць, як чапацца! Доў яму кія й мяла, і таго ашчэ мала. *Прык. В. Старына.*

Даць драпака (наўцякача) — дать тягу. Такога доў драпака, што й канём ня ўгоніш. Ік доў наўцякача, — толька й бачылі яго! *В. Старына.*

Даць жару — дать нагоняй. Ну й далі-ж хлопцу жару! *В. Старына.*

Дацягнуць, - цца, *дзс.* — дотащить, -ться. Каб як дацягнуць да вясны с хлебам. Чуць дацягнуўся з возам. *В. Старына.*

Дацямна, *прс.* — до тёмного. Жалі аж дацямна. *В. Старына.*

Дачакаць, -цца, *дзс.* — дождаться. Ня дачакаяш ты яго. Чуць дачакаліся цібе. *В. Старына.*

Дачка, і, *ж.*—дочь. Адна дачка замужам, а другая дома. Дочак поўна хата. *В. Старына.*

Дачуцца, *дзс.* — прослышать. Дачуўся, што ў другом сяле можна дастаць сена. *В. Старына.*

Дачушка, і, *ж.* — доченька. Была адна дачушка, але й тую бог заброў. *В. Старына.*

Дачыненьне, я, *н.*—дело до другого лица. Вярніся: ё к табе дачыненьня. *В. Старына.*

Дашукваціца, *дзс.* (*зак.* **дашукацца)** — доискиваться. Позна ты стоў дашукваціца свайго. У міне ён дашукуяцца — у другіх папытайся, дзе твая піла. *В. Старына.*

Дашчанка, і, *ж.* — мера зерна—½ „асьміны", или 24 кг. ржи. Намералі дзевяць дашчанак жыта. *В. Дукарка, Сьміл. р. (Пр.* **Шаснастка).**

Дашчурка, і, *ж.*—дощечка. Німа ніякаі дашчуркі, на чом пакрышыць сала. *В. Старына.*

Дбаць, *дзс.* (*польск.* dbać) — заботиться, хлопотать. Як дбаяш, так і маяш. *Прык. С. Дукора, Сьміл. р.* Хто дбая, той і мая. *Прык. В. Старына.* Хто ўсяго шмат мая, той ні аб чым ня дбая. *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.*

Дваіць, *дзс.* — второй раз пахать. Бацька пашоў дваіць папар на жыта. *В. Старына.*

Двайня, і, *ж.*—близнецы. У Хадосьсі радзілася двайня. *В. Старына.*

Двайнята, аў, *мн.*—близнецы, двойни. Марголя радзіла двайнятаў. *В. Старына.*

Двананцацяра, *ліч. зб.*—двенадцать. Забралі ў шкодзя аж двананцацяра каней. *В. Старына.*

Дваюрадны, *прм.* — двоюродный. Мяльлян — мой дваюрадны брат, а Кацярына—дваюрадная сястра. *В. Старына.*

Двойчы, *прс.*—дважды. Двойчы хадзіў па бацьку. *В. Старына.*

Двор, двара, *м.*—1) двор. Сьвіньня ходзіць на дварэ —2) имение. Дзеўкі пашлі на заработкі ў двор. *В. Старына.*

Двоя, *ліч. зб. (пам.* **двоячка)**—два, пара. У нас усяго двоя парасятак. Двоячка ягнятак. *В. Старына.*

Двузлотка, і, *ж.*—30 копеек. Прапіў адну двузлотку. *В. Старына.*

Двухлетак, тка, *м.* (*ж.* **двухлетка**)— двулеток телёнок. Бычок двухлетак. Прадоў цялушачку двухлетку. *В. Старына.*

Джвыр, у, *м.=літ.* **жвір**—гравий. Цэлы валяк джвыру ў качкі. *В Лядцо, Пух. р.* (*Пр.* **Чвыр).**

Джвыроўка, і, *ж.*—ружье со стволом из витой стали. Дастоў добрую джвыроўку. *В. Лядцо, Пух. р.*

Джгаць, *дзс.* — быстро итти, ехать. Проста сюды й джгая! *В. Старына.*

Джгнуць, *дзс.* — ужалить, быстро вонзая жало. Пчала ік джгне жала!.. *В. Старына.*

Джоргаць, *дзс.* (*зак.* **джырганучь**)— отрывисто, сильно тереть, рвать. Джоргая камянь аб камянь. Кола джырганула аб драбінку. *В. Скрыль, Пух. р.*

Джыгун, а́, *м.*—сильно ретивый (о коне и человеке). Ну й джыгун жа Антонаў конь. *В. Старына.*

Джынджык, а, *м.*—вертопрах. Усе ведаюць етага джынджыка. *В. Дукарка, Сьміл. р.*

Дзе, *прс.* — где. Дзе тонка, там і рвецца. *Прык. В. Старына.*

Дзёбам сядзець, — сиднем сидеть, на одной мере. Дзёбам сядзіць трава. Іван дзёбам сядзіць, ані ня расьце. *В. Крамяні, Пух. р.*

Дзевер, а, *м.* — деверь. Лепяй тры дзявярэ, чым адна залоўка. *Прык. С. Дукора, Сьміл. р.*

Дзёгаць, гцю, *м.*—деготь. Німа дзёгцю, чым памазаць калёса. *В. Старына.*

Дзед, а, *м.* — 1) дед, предок. Так жылі нашы бацьке й дзядэ, і мы ўступім у іх сьлядэ. *Прык.* 2) переносно: муж. Мой дзед справіў мне чаравікі. *В. Старына.*

Дзедаў, *прм.* — дедушкин. Надзеў дзедаў кажух. Дзедава шапка. *В. Старына.*

Дзедаўшчына, ы, *ж.* — наследство (хозяйство) от дедушки. Паедам жыць на дзедаўшчыну. *В. Старына.*

Дзедка, і, *ж.* — 1) ласк. от дзед. Дзедка доў гасьцінца.—2) давнишнее приспособление из железа для вставки лучины; вбивалось в стену. Уваткні лучыну ў дзедку. *В. Старына.*

Дзежка, і, *ж.* (*пам.* **дзежачка**)—*гл.* **Дзяжа**. Купілі новаю дзежку. Масла ляжыць у дзежацца. *В. Старына.*

Дзейкаць, *дзс.* — распускать слухи. Мала што дзейкаюць людзі. *В. Старына.*

Дзейкі, як, *мн.* — малоосновательные слухи. Дзейкі ета, а ня проўда. *В. Старына.*

Дзела, а, *н.*—дело. У каждага сваё дзела. Бярыся за дзела, як камар за цела. *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.* Якоя табе дзела да міне? *В. Старына.*

Дзеля, *прыйм. з родн. скл.*—ради. Дзяля вас пастараюся. *В. Старына.*

Дзелягат, а, *м.* — делегат. Кастуся Гэндрыкавага выбралі за дзялягата. *В. Старына.*

Дзе-небудзь, дзе-нібудзь, *прс.*— где-либо, где-нибудь. Дзе-небудзь прыстроюся. Каб дзе-нібудзь папасьці рублёўку грошай. *В. Старына.*

Дзень, дня, *м.*—день. Дзень да ноч— суткі проч. *Прык. В. Старына.* Скучан дзень да вечара, калі рабіць нечага. *Прык. В. Дайнава, Пух. р.* Пяць дзён быў у дарозя. *В. Старына.*

Дзень пры дні — день за днем. Дождж дзень пры дні йдзе ды йдзе. *В. Старына.*

Дзе-ня-дзе, *прс.*—кое-где. Дзе-ня-дзе тарчыць галоўка й добраі капусты. *В. Старына.*

Дзерава, а, *н.*—древесина. Такоя-ж нейкая цьвярдоя дзерава: ніяк ня габлюяцца. *В. Старына.* (*Пр.* **Дрэва**).

Дзёран, рну, **дзёрман**, у, *м.*—дерн. Дзёрнам абклоў магілу. *В. Старына.* Хату вымасьцілі дзёрманам. *В. Крамяні, Пух. р.*

Дзервянець, *дзс.* — деревенеть. Аж рукі дзярвянеюць ат холацу. *В. Старына.*

Дзёрнуць, *дзс.*—1) хлеснуть. Ня пашкадую дзёрнуць дубцом.—2) быстро удрать. Ік дзёрнаў, аж пыл пакурэў! *В. Старына.*

Дзерпануць, *дзс.* — царапнуть. Ік дзярпануў капцюрамі, дык аж кроў пашла! *В. Старына.*

Дзе табе...—где это видано. Дзе табе, кажа, я броў тваю шапку. *В. Старына.*

Дзеткі, так, *мн.*—ласк. слово формы мн. ч. от **дзетка**, применяется при обращении и к одному. А мае вы дзеткі! як-жа ты замарыўся! *В. Старына.*

Дзетуха, і, *ж.* — курица, водящая цыплят. Нейдзе прапала дзетуха с пылянятамі. *В. Старына.*

Дзёўбаць, дзяўбці, *дзс.*—1) клевать. Наш певянь дзяўбе чужых курэй. Курам німа чаго дзяўбці.—2) раз'яснять. Дзяўбі, дзяўбі яму, а ён сваё гаворыць. *В. Старына.*

Дзеўка, і, *ж.*—девка. Хлопцы пашлі да дзевак. *В. Старына.*

Дзёхаць, *дзс.* — скоро передавать другим секреты, новости. Вот умея дзёхаць: усё ўжо разьдзёхала. *В. Крамяні, Пух. р.*

Дзешава, *прс.*—дешево. Дзешава—бесава, а дарага—багава. *Прык. В. Старына.*

Дзешавей, *прс. в. ст.* — дешевле. Хоча, каб прадаць даражэй, а купіць дзяшавей. *В. Старына.*

Дзешавы, *прм.*—дешевый. Тавар у горадзя саўсім дзяшавы. *В. Старына.*

Дзе-які, *прм.*—какой-либо. Мо'дзе-які й добры яблык пападзецца. *В. Старына.*

Дзеяць,-цца, *дзс.*—делать,-ться. Ну што дзеяцца на сьвеця? Што яны там дзеюць? *В. Старына.*

Дзіва, а, *н.*—1) чудо. Глядзі, якоя тут дзіва! А якоя-ж там дзіва дзіўная! Аж, дзіва бярэ, як ета яно усё робіцца.—2) в см. наречия. Дзіва што я зраблю. *В. Старына.*

Дзівавацца, *дзс.* — сильно удивляться, изумляться. Усе людзі будуць дзівавацца. *В. Старына.*

Дзівача — ласкательного значения слово при обращении. Мая ты дзівача, схадзі пазыч сярнічак! *В. Турэц, Сьміл. р.*

Дзівіцца *(з чаго)*, *дзс.* — удивляться. Німа с чаго тут дзівіцца. *В. Старына.*

Дзівясіл, а, *м.*—девясил подсолнечный (Inula helenium L.). Назьбірала дзівясілу на лякарства. *В. Старына.*

Дзівятнанцаць, *ліч.*—девятнадцать. Дзеўца ўжо ікраз дзівятнанцаць год. *В. Старына.*

Дзівятнік, а, *м.*—праздник в четверг на девятой неделе после пасхи. На дзівятніка паеду ў Сьмілавічы. *В. Старына.*

Дзівяціны, цін, *мн.* — поминальный обед по покойнику на 9-ый день со дня смерти. Сягоньня ў нас дзівяціны па бацьку. *В. Старына.*

Дзікар, á, *м.*—дикарь, нелюдимый. Ад дзікара етага ня дабіцца ніякага толку. *В. Старына.*

Дзікая грэчка, — камыш лесной (Scirpus silvaticus L.). *Х. Самін, Пух. р.*

Дзікі, *прм.* — дикий, нелюдимый. Нейкі дзікі ваш конь. Вот нейкі дзікі чалавек: ніколі ня падойдзе к мужчынам. *В. Старына.*

Дзіравы, *прм.* — дырявый, порванный. Ета-ж саўсім дзіравая торбачка. *В. Старына.* (*Пр.* **Дзюравы**).

Дзірка, і, *ж.*—дыра. Увесь мяшок у дзірках. *В. Старына. Пр.* **Дзюрка.**

Дзісянціна, ы, *ж.* (*польск.* dziesięcina)—десятина. На двух дзісянцінах ня вялікая гаспадарка. *В. Старына.*

Дзісятуха, і, *ж.* — католический праздник в пятницу на 10 неделе после пасхи. На дзісятуху будзя ў Сьмілавічах кірмаш. *В. Старына.*

Дзіўна, *прс.*—удивительно. Аж дзіўна, што ён выробляя выпіўшы. *В. Старына.*

Дзіўны, *прм.* — удивительный, чудной. Дзіўны чалавек, сапроўды! *В. Старына.*

Дзіця, яці, *н.*—дитя, ребенок. На вуліцы гуляюць дзеці. Яны хочуць сабе ўжо другога дзіцяці. *В. Старына.*

Дзіцянё, няці, *н.*—презр.,—ребенок. Але якоя ета дзіцянё благоя! *В. Старына.*

Дзіцятка,-тачка, а, *н.* — ребеночек. Якая матка, такоя й дзіцятка. *Прык.* А дзіцятачка ты маё родная! *В. Старына.*

Дзіцячы, *прм.* — детский. Вялікі ня лезь у дзіцячаю гульню. *В. Старына.*

Дзічка, і, *ж.*—дичок (дикая груша или яблоня). На мяжы расьце дзічка. Назьбіроў дзічак цэлаю торбачку. *В. Старына.*

Дзыгаты, *прм.*—высоконогий, большой ростом. Ахрэм нейкі дзыгаты. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Дзылін-дзылін, дзын, *выкл.*—звукопадражательные междометия. Званочак дзылін - дзылін - дзылін! Званок дзын-дзын-дзын! *В. Старына.*

Дзьверы, дзьвярэй, *мн.*—дверь. Хата ашчэ бяз вокан і бяз дзьвярэй. *В. Старына.*

Дзьвігнуць, *дзс.* — 1) сильно ударить. Ік дзьвігну табе ў морду, дак аж кроўю ўмыясься! *В. Старына.* — 2) двинуть. І з места воза ня дзьвігнуць. *В. Старына.*

Дзьмухаць, *дзс.* (*аднакр.* **дзьмухнуць**)—дуть, дунуть. Ня дзьмухай, ато пер'я паляціць. *В. Старына.*

Дзьмуцца, *дзс.*—дуться, сердиться. Чаго ты дзьмесься, ік мыш на крупы?! *В. Сткрына.*

Дзьмуць, *дзс.* — дуть. Вецяр бясконца дзьме ды дзьме. *В. Старына.*

Дзюба, ы, *ж.* (*пам.* **дзюбка**)—клюв. Певянь ік доў дзюбаю па галаве пыляняці, дык і забіў. У ластаўкі тонкая дзюбка. *В. Старына.*

Дзюгасты, *прм.* — полосатый. От дзюгастая твая рубашка, аж у вочы кідаяцца! *В. Старына.*

Дзюгаць, *дзс.* (*зак.* **дзюгнуць**)—постукивать, тюкать топором. Ня дзюгні ў цьвіх, ато выпсуяш тапор. Дзюгая сабе памаленьку. *В. Старына.*

Дзю-дзю-дзю! *выкл.* — выкрик для приманивания поросят. Трэба паманіць парасят: дзю-дзю-дзю! *В. Старына.*

Дзюдка, і, *ж. дзіцяч.* — поросёнок. Глядзі, якія маленькія дзюдкі. *В. Старына.*

Дзюжок, жка̀, *м.*—полоска в ткани. Сукенка ўся ў дзюжке. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Дзюравы, *прм.*—*гл.* **Дзіравы.** Дзюравы мех — авёс будзя сыпацца. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Дзюрка, і, *ж.* — *гл.* **Дзірка**. Заткні дзюрку ў боццы. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Дзюрыць, *дзс.* — лить большую струю воды. Дождж дзюрыць, ік з вядра. *В. Старына.*

Дзюрчэць, *дзс.*—струиться, течь с переливами. Чуць дзюрчыць вада праз дзірачку. *В. Старына.*

Дзябёлы, *прм.* — дебелый, крепкий, здоровый. Хлопяц дзябёлы, ік дуб! *В. Старына.*

Дзявоцкі, *прм.* — девичий. Ета дзявоцкая гульня, а ня хлапецкая. *В. Старына.*

Дзяг, а, *м.* — полоска лыка, приготовленная для плетения лаптя. Во еты добры вышаў дзяг. Дзягам яго да дзягам! *В. Старына.*

Дзягцярка, і, *ж.*—посуда для дегтя в виде ведра с глухой крышкой. Дзёгаць стаіць у дзягцярца. *В. Старына.*

Дзядзіна, ы, *ж.* — жена дяди по отцу. Дзядзіна—га̀дзіна. *Прыгаворка. В. Старына.*

Дзядзька, і, *м.*—дядя. Пайду к дзядзьку ў госьці. На вясельля пазвоў усіх сваіх дзядзькоў. *В. Старына.*

Дзядзькаў, *прм.*—дядин. Ета дзядзькава гумно. *В. Старына.*

Дзядзюшка, і, *м.* — дядюшка. Дзядзюшка залаценькі, ня біся, я ня буду боляй дражніцца! *В. Старына.*

Дзядок, дка̀, *м.* — 1) ласк. от **дзед**. А дзядок сядзіць адзін. *В. Старына.* — 2) приспособление для свивания ниток, состоящее из лежащего бруска и вставленных в него двух столбиков, в которые вкладывается „матавіла“. Прынясі дзядок зьвіваць пражу. *В. Вострава, Сьміл. р.* — 3) перпендикулярная, отесанная пластина, поддерживающая верхнюю перекладину на стропилах в холодных строениях. У шчыця паставілі дзядок. *В. Дукарка, Сьміл. р.*

Дзядулька, і, *м.* — ласк. от **дзед**. Дзядулька прышоў к нам у госьці. *В. Старына.*

Дзядэ, дзоў, *мн.* — дмитриевская родительская суббота, день поминовения усопших. У ету суботу будам спраўляць дзядэ. Пастушка

нанёў сабе ат вяліканьня да дзядоў. *В. Старына.*

Дзяжа, ы, *ж.*—квашня. У дзяжы не падышоў хлеб. *В. Старына.*

Дзяжжа, а, *н. зб.* — лыко. Нарэзаў на лапці дзяжжа. *В. Старына.*

Дзяк, а̀, *м.*—дьячок. Адзін дзяк гукая ў царкве. Дзяк — вобзямлю пяк. *Прыгав. В. Старына.*

Дзякаваць, *дзс.* — благодарить. Ня ведаю, дзядзюшка, як вам і дзякаваць за вашу ласку! *В. Старына.*

Дзякоўства, а, *н.* — должность псаломщика. Васілёк займаяцца дзякоўствам. *В. Старына.*

Дзякуй—благодарю, спасибо. Дзякуй вам за полудзяны! *В. Старына.*

Дзяліць,-цца, *дзс.* — делить, - ться. Братэ дзеляцца. Німа чаго ім дзяліць. *В. Старына.*

Дзяльба, ы̀, *ж.*—делёж. У Баравікоў ціпер ідзе дзяльба. *В. Старына.*

Дзялянка, і, *ж.* — 1) доля, часть. Ужо йзьзеў сваю дзялянку.—2) участок леса, сенокоса или земли. С аднае дзялянкі накасіў вазоў пяць сена. У нашуй дзялянца благія дрова. *В. Старына.*

Дзярбан, а, *м.* [=**дзярван**—дерн]—заброшенное, заросшее сорными травами поле. Чуць узароў да паўдня дзярбан еты. *В. Старына.*

Дзяржаньне, я, *н.* — ручка ложки. У ложца кароткая дзяржаньня. *В. Старына.*

Дзяркач, а̀, *м.*—износившийся веник. Венік зьмёўся на дзяркач. *В. Старына.*

Дзяркун, а̀, *м.*—царпающийся. Дзяркун ты нейкі, вот што! *В. Старына.*

Дзярніна, ы̀, *ж.*—целина, заросшая дерном. Цяжка араць: адна дзярніна. *В. Старына.*

Дзяруга, і, *ж.*—одеяло из толстой грубой льняной ткани. Накрыўся дзяругаю, пасьцелкаю—і то холадна. *В. Старына.*

Дзяруза, ы, *ж.*—раст. плавун (Lycopodium clavatum L). Рану засыпалі дзярузою. *В. Старына.*

Дзясна, ы, *ж.*—десна. Успухла правая дзясна. *В. Старына.*

Дзятва, ы, *ж. зб.*—детвора. Дзятва ня ведая, як дурэць. *В. Старына.*

Дзяўбануць, *дзс.*— 1) клюнуть. Курыца дзяўбанула разы са два ды больш на хоча.—2) ударить чем острым. Ік дзяўбануў па галаве рыдлёўкаю, дык атразу й прабіў дзірку. *В. Старына.*

Дзяўбці, -ціся, *дзс.*—клевать, -ться. Кура̀м пасыпця зяла дзяўбці. Дзяўбуцца пеўнікі. *В. Старына.*

Дзяўчына, ы, *ж.* (*пам.* **дзяўчыначка**) - девушка. Ладная ўжо вырасла ваша дзяўчына. *В. Старына.* Ня глядзі, дзяўчыначка, што галоўка гладка, а глядзі дзяўчыначка, ці мецяна хатка. *Прык. С. Дукора, Сьміл. р.*

Дзяцел, дзя̀тла, *м.* (*пам.* **дзятлік**)—дятел. Дзяцял падзёўб бярозу. Злавіў дзятліка. *В. Старына.*

Дзяціна, ы, *м.*—детина. Глядзі, дзяціна, ня пападайся мне боляй! *В. Старына.*

Дзяцінець, *дзс.*—впадать в младенчество. Усе людзі на старасьці дзяціняюць. *Прык. В. Старына.*

Дзяцініцца, *дзс.* — вести себя по детски. Дзяцініцца, ік малы. *В. Старына.*

Дзяцюк, а́, *м.*—парень. Мікіта—здаровы дзяцюк. *В. Старына.*

Дзяцяльнін(ц)а, ы, *ж.*—клевер белый ползучий (Trifolium repens L). Напасьвіў каня на дзяцяльніня. *В. Старына.* На нашум сянакося расьце дзяцяльніца. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Длубацца, *дзс.*—копошиться. Чаго ён там длубаяцца цэлаю раньніцу? *В. Старына.*

Днець, дніць, *дзс.*—светать. На двару стала днець. *В. Слопітча.* Здаецца ўсталі рана, а покуль сабраліся ехаць, стала дніць. *С. Амельна, Пух. р.*

Дно, а̀, *н.*—дно. Іс цэбра выскачыла дно. У ваўсёй пасудзя трэба новыя дны. *В. Старына.*

Днушка, і, *ж.*—донышко—небольшая круглая или четырехугольная дощечка для резки на ней

овощей и мяса, а также для покрывания посуды. Крышы капусту на днушча. Жбанок накрыла днушкаю. *В. Старына.*

Дняваць, *дзс.*—дневать. Дзе днюя, і там і начуя. *В. Старына.*

Добра, *прс.*—хорошо. Добра, хай сабе будзя й так. Там добра, дзе нас німа. *Прык. В. Старына.*

Добры, *прм.*—хороший. Добры ўдоўся дзянёк. *В. Старына.* Добрая далёка чуваць, а благоя яшчэ даляй. *Прык. В. Загай, Пух. р.*

Добры вечар! — приветствие вечером. Добры вечар вам! *В. Старына.*

Добры грыб — лучший, сʻедобный гриб, губчатый, с беловатой головкой, подобный до боровика. Насушылі на зіму добрых грыбоў. *В. Старына.*

Догляд і **даглёд,** у, *м.* — досмотр. Дзіця расьце бяз догляду. Скаціна любіць даглёд. *В. Старына.*

Дождж, дажджу, *м.*—дождь. Нешта даўно німа дажджу. *В. Старына.*

Дока, і, *аг.*—способный к чему-либо, мастер. На адно ён дока: добра выпіваць. *В. Старына.*

Дол, у, *м.*—1) низ. Гальлё гнецца аж да долу.—2) могила. Пашлі капаць нябошчыку дол. *В. Старына.*

Долата, а, *н.*—долото Долатам прабіў дзірку ў дошца. *В. Старына.*

Доля, *прс.*—на земле; на полу. Нейчая сьвіта валяяцца доля. *В. Старына.*

Доля, і, *ж. (пам.* **долечка***)*—1) судьба, участь. Няшчасная яе нейкая доля. Долячка ты мая горкая!—2) часть. Давай і на маю долю. *В. Старына.*

Дома, *прс.*—дома. Усюды добра, а дома лепяй. *Прык. Х. Самін, Пух. р.*

Доражнік, а, *м.* — скотный двор. Каровы стаяць на доражніку. *В. Старына.*

Досыць, *прс.*—достаточно, довольно. Досыць вам ужо жартаваць. *В. Старына.*

Досьветак, тку, *м.*—*гл.* **Дасьвецьце.** За досьвятак сплёў дзьве пары лапцей. *С. Амельна, Пух. р.*

Досьветкі, каў, *мн.*—рабочее время осенью и зимой с полуночи до света; женщины используют его преимущественно для прядения кудели. Пайду к нашым на досьвяткі. *В. Старына.*

Доўбня, і, *ж.* — 1) большая колотовка. Доўбняю забілі сьвіньню.—2) переносно: глупый. Доўбня ета дурная нічога ня ведая. *В. Старына.*

Доўг, у, *м. (пам.* **даўжок***)* — долг. Трэба пасыскваць з людзей свае даўгé. Аддай мой даўжок! *В. Старына.*

Доўга, *прс.* — долго. Ашчэ доўга прыдзяцца ждаць. *В. Старына.*

Доўгі, *прм.*—длинный. Вот які доўгі кій. Доўгая палоса. *В. Старына.*

Дохля, і, *аг.*—бранное на слабосильного. Дохля ета зробіць што?! *В. Старына.*

Дохтар, а, *м.*—доктор. Хворага павезьлі к дохтару. *В. Старына.*

Дошка, і, *ж.*—доска. На дварэ пад ногі палажылі дошку. На столь нарэзалі дошчак. *В. Старына.*

Драбіна, ы, *ж.*—1) лестница. Па драбіня палез на гару (на чердак).—2) ясли для кормления скота в виде лестнички, прикрепленные к стене под острым углом. Залажы за драбіну сена аўцам. *В. Старына.*

Драбінкі, нак, *м.*—крестьянская телега. Запраглі жарабка ў новыя драбінкі. *В. Старына.*

Драбната, ы, *ж.*—малые дети. Дзеці—адна драбната. *В. Старына.*

Драбней, драмней, *прс. в. ст.*—мельче. Драбней маку рассыпся—і то нядам. *В. Старына.* Драмней рэж сечку. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Драбы, аў, *мн.*—торчащие ребра и кости. Аткуль тоя малако ў каровы будзя, калі ў яе адны драбы. *В. Старына.* (*Пр.* **Дрэбы).**

Драбяза, ы, *ж.*—мелкие предметы. Назьбіроў аднае драбязы (грыбоў або чаго іншага). *В. Старына.*

Драгаць, *дзс.*—стучать с дрожанием. Пагледзьця, што там у хлевя драгая. *В. Старына. В. Крамяні, Пух. р.*

Драгва, ы. *ж.—гл.* **Дрыгва**. Німа як скаціне хадзіць: там адна драгва. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Дражніць, -цца, *дзс.* — дразнить, -ться Ня дражні сабак ты, ціхінька йдзі! Дражніцца з дзіцям, ік мапы. *В. Старына.*

Драла — давай удирать. Выскачыў с хаты ды драла. *В. Старына.*

Драмаць, *дзс.*—дремать. Ціха: дзед дрэмля! *В. Старына.*

Дранка, і, *ж.*—одеяло, сделанное из разноцветных лоскутиков. Мы ночы ўкрываямся рабаю дранкаю. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Дрань, і, *ж.*, **драніцы**, ніц, *мн.*—дрань—кровельный материал из длинных узких дощечек. Хата пакрыта дранью. *В. Рудзенск, Сьміл. р.* На йстопку дастоў драніц. *В. Старына.*

Драпаць, *дзс. (аднакр.* **драпануць,** *пр. польск.* drapać—царапать),—старательно итти. Драпаў, драпаў, чуць прышоў парою дамоў. Выр-ваўся да як драпане—толька й бачылі яго! *В. Старына.*

Драпачэ, оў, *мн.* — пружинная борона. Драпачамі дзяруць дзёран. *В. Скрыль, Пух. р.*

Дратаванка, і, *ж.* — плеть, свитая из пеньковых волокон и обвитая для крепости отдельно свитой веревочкой. Добра ўкапнаў яму дратаванкі! *В. Старына.*

Дратаваць, *дзс.*—1) сильно избивать плетью или веревкой. Ік стоў яго дратаваць, дык чуць жывого пусьціў.—2) топтать посевы, траву. Коні ходзяць па жыця, дратуюць яго. *В. Старына.*

Дратва, ы, *ж.*—дратва. Слабаю дратваю прышыта латка. *В. Старына.*

Дратэ, оў, *мн.* — веялочные сита. Устаўця дратэ каласаваць амеці. *В. Харавічы, Сьміл. р.*

Драць, -цца, *дзс.*—1) обдирать,-ться, Бацька дзярэ лыкі. Кара лёгка дзярэцца.—2) чесать лён. Маці дзярэ лён.—3) делать крупу. Павезлі драць крупы.—4) быстро итти. Дроў, дроў,—чуць прышоў. Дзярэ, аж пыл курыць!—5) царапать,-ться. Нашто-ж ты дзярэш яго сваімі капцюрамі?. Дзярэцца, ік той кот.—6) сильно кричать, орать, громко говорить. Чаго ты дарам горла дзярэш: цібе ніхто ня слухая. Дзярэцца на ўсё горла, аж чэрці яго бяруць! *В. Старына.*

Драцяны, *прм.*—проволочный. Купілі драцяныя сіты. Пуга крэпкая, усяроўна ік драцяная. *В. Старына.*

Драч, а, *м.*,—1) (=**дзяргач**—Crex)—коростель. На балоця крычыць драч.—2) плотницкий инструмент для обозначения линий паза. Пазыч мне драча: бартаваць бярвеньня буду. *В. Старына.*

Драчэць, *дзс. безас.*—чесаться, зудеть. У вуху вельма драчыць. Нешта драчыць у горля. *В. Старына.*

Дроб, у, *м.* (*пам.* **драбок**)—маленький кусочек, щепотка. Дай хлеба й дроб цукру. Укінь ашчэ драбок солі. *В. Старына.*

Дробны, дромны, *прм.* — мелкий. Нешта дробная картопля. *В. Старына.* Дробная жыта. *В. Вострава, Сьміл. р.*—2) мизерный, невзрачный. Ігнат дробны с твару. *В. Старына.* Дромны хлопчык. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Дробязь, і, *ж.*—мелочь. Ігрушы—адна дробязь. *В. Старына.*

Дрова, аў, *мн.*— дрова́. Паедам у дрова. Дрывамі закідалі ўсю па вець. *В. Старына.*

Дрож, у, *м.* — дрожь. Такі дрож праброў міне на дварэ! *В. Старына.*

Дрожджы, эй, *мн.*—дрожди. Пірагі сьпяклі на дражджах. Бяз дражджэй ня падышло цеста. *В. Старына.*

Дросень, сьня, *м.* (=**драсён**)—трава горчак, почечуйная трава (Polygonum Persicaria L). На балоццы ўзёўся дросянь. *В. Старына.*

Дрот, у, *м.*—проволока. На слупох нацягнут дрот. Каб дзе кавалак дроту папасьці. *В. Старына.*

Дроўка, і, *ж.*—корова, отелившаяся в три года. Наша Рагуля—дроўка. *С. Амельна, Пух. р.*

Другая прачыстая—праздник 8 сент. На етум тыдні ў пятніцу будзя другая прачыстая. *В. Старына.*

Дружба, ы, *ж.*—дружба. Дружбу помні, а злосьць забывай. *Прык. В. Дайнава, Пух. р.*

Дружка, і, *ж.*—шаферица. А я ў Марылі на вясельлі была за дружку. *В. Старына.*

Дружко, à, *м.*—распорядитель мужчына на свадьбе; обыкнов. бывает повязан через плечо „рушніком". Хай ужо дружко заводзіць маладую на пасад. *В. Старына.*

Дружны, *прм.*—старательный. Таццяна такая дружная дзяўчына! Дружны конік. *В. Старына.*

Друз, у, *м.*—1) перебитая и засохшая комочками земля. Грады чысты друз, а яна садзіць агурке. Хлеб ня ўдоўся,—ік друз.—2) мусор с землей. З двара вывязьлі ўвесь друз. *В. Старына.*

Друзачка, і, *ж.*—мелкая часть чего. Усё пабілася, разьляцелася, ня 'сталося й друзачкі. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Друкаваць,-цца, *дзс.*—печатать,-тться. Піша, усяроўна ік друкуя. Кніжкі друкуюцца ў горадзе. *В. Старына.*

Davidчок, чкà, *м.*—дубинка, вообще толстая суковатая палка. Адзін буду йці, дык трэба ўзяць які дручок с сабою. *В. Старына.*

Дрыгаценьне, я, *н.*—дрожание. У рукі прышло дрыгаценьня. *В. Старына.*

Дрыгаць, *дзс.*—дрыгать ногами. Пакаціўся, ды дрыгая нагамі. *В. Старына.*

Дрыгва, ы̀, *ж.*—трясина. Аб'едзь ету дрыгвỳ. *В. Дукарка, Сьміл. р.* (*Пр.* **Драгва**.)

Дрыгун, à, *м*—тот, кто дрыгает ногами. Вот дзе дрыгун: абы што—пакоціцца ды дрыгая нагамі. *В. Старына.*

Дрыжаць, *дзс.*—дрожать. Спужоўся, аж дрыжыць. *В. Старына.*

Дрыжыкі, аў, *мн.*—дрожь. Во калі спужоўся, аж у дрыжыкі кінула яго! *В. Старына.*

Дрыль, я, *м.*—лобзик. Дрылям пракруціў дзірку. *В. Старына.*

Дрыляваць,-цца, *дзс.* — сверлить, -ться лобзиком. Ня ў том месьця дрылюяш. Як туга дрылюяцца. *В. Старына.*

Дрындуха, і. *ж.* (*пам.* **дрындушка**)—презр.,—частушка. Сьпей другую песьню, а то пяеш адны дрындухі. Ня песьня, а дрындушка. *В. Старына.*

Дрыпаць, *дзс.*—итти, бежать мелким шагом. Конь дрыпая, ік курыца. Хутчэй ты там дрыпай. *В. Старына.*

Дрыстаць, *дзс.*—ходить поносом. Наеўся ўсякаі зеляні ды дрышча. *В. Старына.*

Дрыстун, á, *м.*—1) насм.,—ходящий поносом. Вой які дрыстун: дрышча ды дрышча!—2) бран. слово на выходящих из границ гнева, но бессильных. Дрыстун ты, хто цібе баіцца?! *В. Старына.*

Дрыстуха, і, *ж.*—понос. Напала на яго дрыстуха. *В. Старына.*

Дрэбы, аў, *мн.*—*гл.* **Драбы**. От-жа захудала скаціна: адны дрэбы тарчаць! *В. Старына.*

Дрэбязь, і, *ж.*—*гл.* **Дробязь**. Што ета за яблыкі—нейкая дрэбязь. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Дрэва, а, *н.*—1) дерево растущее. Важная дрэва вырасла.—2) лесоматериал. Пад павецьцю ўсякага дрэва валяяцца. *В. Старына.*

Дрэгаць, *дзс.*—колотить при езде. Вот-жа дрэгая на калёсах! *В. Вострава, Сьміл. р.*

Дрэнны, *прм.* (*прс.* **дрэнна**)—плохой. Міхаль дрэнны чалавек. А чым табе дрэнна жывецца? *В. Старына.*

Дрэнчыць, *дзс.* (*польск.* dręczyć—мучить) 1) стегать, собств. малых ребят. Злавіў у садку чужога хлапца ды давай дрэнчыць.—2) сильно хотеться. Ай як табе дрэнчыць пайці! *В. Старына.*

Дрэнь, і, *ж.*—дрянь. Усякая дрэнь лезя ў вочы. *В. Старына.*

Дрэпаць,-цца, *дзс.*—чесать, царапать,-ться. Кот дрэпая ў дзьверы. Што ты ўсё дрэпаяська ў галаве? *В. Старына.*

Дрэўкі, вак, *мн.*—короткие поленья дров для „комінка". Пайдзі насячы дрэвак на комінак. Ета смольная палена будзя на дрэўкі. *В. Старына.*

Дуб, а, *м.*— дуб. (Quercus) У лесі сьсек дўба. *В. Жораўкі, Сьміл. р.*

Дубальтовы, *прм.*—двойной. Палажылі дубальтоваю падлогу. *В. Лешніца, Сьміл. р.*

Дубальтоўка, і, *ж.*—двухствольное ружьё. З дубальтоўкі забіў воўка. *В. Старына.*

Дубасіць, *дзс.* — крепко избивать, тузить. Падаброў пад сібе ды давай дубасіць. *В. Старына.*

Дубец, бца̀, *м.*—розга. Глядзі, ато заробіш дубца. Б'ецца дубцом. *В. Старына.*

Дуга, і, *ж.*—дуга. Зламалася ў возя дуга. *В. Старына.* Ня пацягня дуга, дык пацягне пуга. *Прык. В Забалоцьце, Сьміл. р.*

Дуда, ы̀, *ж.*—1) белорусский народный музык. инструмент; состоит из сопелки и духового мешка. Даўней ігралі на дуду.—2) перен., глупая женщина. Дуда ты дурная! *В. Старына.*

Дудзець, *дзс.*—играть на сопелке—свирели. Хлопяц у дудку дудзіць. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Дудка, і, *ж.*—свирель из просверленного дерева или из тростника („чарота"), а также из соломинки. Умея лоўка на дудку іграць. *В. Старына.*

Дужацца, *дзс.*— бороться. Хлапцэ дужаюцца. *В. Старына.*

Дужы, *прм. (скар.* **дуж***)*—сильный. Дужы, ік мядзьведзь. *В. Старына.* З дужым ня бія, з багатым ня судзіся. *Прык. С. Дукора, Сьмілав. р.* Хто дуж, той і пруж (знач. правы). *Прык. В. Старына.*

Дужэйшы, дужэй, *прм. в. ст.*—сильнейший. Альхім самы дужэйшы хлопяц. Над яго німа ў сяле нікога дужэй. *В. Старына.*

Дўжэразны, *прм.*—весьма сильный. Ён дык дужэразны: адзін хвою паднімя. *В. Старына.*

Дукавацца, *дзс.*—кривляться. Ня дукуйся ты надта! *В. Старына.*

Дуля, і, *ж. (пам.* **дулька**) 1) груша садовая большая (Pirus communis L). На, йзьеш дульку. На зіму насушылі дуль. — 2) фига. На табе дулю ў нос! *В. Старына.*

Дума, ы̀, *ж.* — дума, мысль. Нейкая цяжкая думá залезла ў галаву. *В. Старына.*

Думаць, - цца, *дзс.* — думать,-ться. Ашчэ нешта ён думая. Усяк думаяцца чалавеку. А ты як думаясься, так яно й будзя. *В. Старына.*

Дуньдзіць, *дзс.*—с азартом сосать. Вунь цялё карову дуньдзіць. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Дупель, я, *м.* — дупло. Ў ігрушы выгніў дупяль. *В. Старына.*

Дуплісты, *прм.*—дупловатый. Дуплістая дзічка. Дуплісты дуб. *В. Старына.*

Дуракаваты, *прм.*—глуповатый. Наш сусед дуракаваты. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Дурань, рня, *м.*—дурак. Вялікі пад неба, а дурань, як трэба. *Прык.* Валачэ вот, як дурань дзьверы. *Прык. В. Вострава, Сьміл. р.*

Дурасьць, і, *ж.* — дурь. Ой глядзі: выганю ўсю дурасьць с цібе! Усё дурасьць робіць. *В. Старына.*

Дурата, ы̀, *ж.*—глупость. Ўсё дурата, ато трэ'бала-б свае канюшыны пакінуць на насеньня. *В. Старына.*

Дурна, *прс.* — плохо, нехорошо, только в смысле поступка, без значения обморока. Дурна, што ня ўзёў з сабою полудня. *В. Старына.*

Дурнап'ян, у, *м.* — белена (Datura stramonium L). У пшаніцы шмат дурнап'яну. Панаядаліся бліноў з дурнап'янам, дык чуць ня паўміралі. *В. Старына.*

Дурніла, ы, **дурніца**. ы, *аг.*—дурак, глупый, глупая. Слухай, што кажа еты дурніла. Дурніца ты, дурніца, што ты робіш?! *В. Старына.*

Дурніцца, *дзс.* — дурачиться. Даволяй табе ўжо дурніцца. *В. Старына.*

Дурнішча, ы, *аг.*—дурачище. Дурнішча ты, йдзі што-небудзь рабі. *В. Старына.*

Дурнота, ы, *ж.*—глупость. Зарабіў-ба грошай, каб ня свая дурнота. *В. Старына.*

Дурны, *прм.*—1) глупый. Дурны, ік бот. *Прык.* Пашлі дурнога, а за ім другога. *Прык. В. Старына.*—

2) полуумный. Па сяле ходзіць дурны. *В. Старына.*

Дурыць, *дзс.*—беспокоить, дурить. Ня дуры ты мне галавы сваімі чаравікамі! *В. Старына.*

Дурыцца, *дзс.*—дурачиться. Ну, ня дурыся лішняя. *В. Старына.*

Дурэзьлівы, *прм.*—шаловливый, дурашливый. Міхалёвы дзеці вельма-ж дурэзьлівыя. *В. Дукоршчына, Сьміл. р.*

Дурэць, *дзс.*—1) шалить. Залішняя дурэяш, дзяціна!—2) привередничать. Добра жывецца, а ты ашчэ дурэяш, чалавеча. *В. Старына.*

Дух, у, *м.*—1) дух. Каб і духу твайго тут ня было!—2) комнатный воздух. У хаця цяжкі дух. *В. Старына.*

Дух раніць—оказывать к кому любовь, расположение в высшей степени, идя за него даже на жертву. Ой яна любіць яго: проста дух за ім роніць! *В. Старына.*

Духата, ы, *ж.*—душный воздух. Ета-ж задавіцца можна ат етакаі духаты. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Духе, оў, *мн.*—жизнь, дыхание. Духе с цібе ўперад выпра (выганіць), пакуль ты ета ў міне палучыш! *В. Старына.*

Духе выняць,—измотать, измучить в сильной степени. Пакуль дажджэсься ты дабра, дык і духе с цібе вымя. *В. Старына.*

Духе заняць — затаить, прервать дыхание. Маўчыць—і духе яму заняло. *В. Старына.*

Дуць, *дзс.*—бить, избивать. Дуй яго, растакога сына! *В. Старына.*

Душа, ы, *ж.*—душа. Гаўрыла споў, а мужчыны сядзелі. Бачыць Іван, што блутаяцца ў траве нейкая казяўка, узёў скепку, палажыў, каб яна пярапаўзла цяраз ямку. А Гаўрыла прачнуўся ды кажа, што хадзіў па мастох. Дык ета яго душа была. *В. Старына.*

Душна, *прс.*—душно. Сягоньня душна. *В. Старына.*

Душнік, á, *м.*—отверстие для прохода воздуха, вентилятор. У капцы ашчэ трэба зрабіць душнік. *В. Старына.*

Душыцца, *дзс.* — 1) сильно кричать, орать. Чаго ты душысься на ўсё горла! — 2) ссориться. Сядзяць у хаця ды душацца цэлы дзень. — 3) много работать. Аж душацца людзі за етаю работаю— і ўсё ім мала! *В. Старына.*

Душыць, *дзс.* — душить, давить за горло. Схапіў ды давай душыць яго за горла. Дзе цібе чэрці душаць? — ідзі ў хату! — 2) притеснять. Панэ душылі даўней людзей то паншчынаю, то атработам. *В. Старына.*

Ды, *злуч.* — и. Паселі ды давай гаварыць. *В. Старына.*

Дыдалем, *прс.* — прахом. Хай яно дыдалям пойдзя! *В. Старына.*

Дый, *злуч.* — да и. Піў, піў дый годзя сказоў. Яму кажы, а ён ня слухая дый годзя. *В. Старына.*

Дык (дак), *злуч.* — так. Ну дык што скажаш на ета? Дак як-жа яно будзя? Як пашлі, дак пашлі, дый зайшлі ў самы гушчэр. *В. Старына.*

Дылда, ы, *аг.* — высокорослый, глуповатый. От дзе выросла дылда дурная! *В. Старына.*

Дылёўка, і **дыля,** і, *ж.* — толстая доска в 3 дм. и больше. Нарэзалі на вокна дылёвак. *В. Старына.* С аднае калоды вышла чатыры добрыя дылі. *С. Дукора, Сьміл. р.*

Дымець, *дзс.* — порошить. Ат, трэха дыміць сьняжок. *В. Старына.*

Дыхавіца, ы, *ж.* — одышка. Рабіў, рабіў, пакуль дыхавіцы сабе ня нагноў. Нагноў каню дыхавіцу. *В. Старына.*

Дыхаць, *дзс.* — дышать. Чуць дыхая чалавек. *В. Старына.*

Дыхляк, à, *м.*—бранное на слабосильного мужчину, парня. Дыхляк ты, ня с тваею сілаю тут управіцца! *В. Старына.*

Дыхляціна, ы, *ж.* — мясо павшего животного. Купіў нейкаі дыхляціны, ды хоча, каб усе елі. *В. Старына.*

Дыхта, ы, *ж.*— фанера. Наклеілі паперу на дыхту. *В. Скрыль, Пух. р.*

Дыхту даць (задаць) — сильно дасадить или напугать. Задам табе такога дыхту, што й духе с цібе выпра! Доў яму добрага дыхту, будзя помніць! *В. Старына.*

Дышаль, дышалю, *м.*—дышло. У плузя атагнуўся дышаль. Кола бяз дышалю. *В. Харавічы, Сьміл. р.*

Д'ябал, бла, *м.* — дьявол, сатана. От д'ябал нейкі, што ён вырабляя! А д'яблі яго ведаюць, што з ім рабіць. *В. Старына.*

Е Ё.

Ё, ёсь, *ёсьцека, ёсьць,* ест, *дзс. дапам.* — есть. Што ё, то ўсё добра. *В. Старына.* Добра, у каго ёсь грошы. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.* Хоць і ёсьцяка, але ня дам табе. Ёсьць ведама, што так і трэба. *В. Старына.* Вынюхай, што там у іх ест. *М. Сьмілавічы, Сьміл. р.*

Едкі, *прм.*—с аппетитом ядущийся. Ета сена едкая, ня падумай ты таго. *В. Старына.*

Ежджаны, *прм.*—сани, телега, возок, бывшие в употреблении. Ня варта купляць ежджаных драбінак. *В. Старына.*

Ез, а, *м.*—перегородка на реке из лозовых прутьев в виде плетня, чтобы задерживать рыбу для ловли. Мы зрабілі два язы. *С. Амельна; Пух. р.*

Ёкаць, *дзс.*—икать. Як моцна ёкаяш ты. Ёкнаў аж я йспужоўся. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Елачка, і, *ж.*,—1) уменьш. от *Елка.* Сьсек елачку комін выціраць.—2) полевой хвощ (Equisetum arvense L.) У жнеўніку шмат елачкі. *В. Старына.*

Елка, і, *ж.*—ель (Picea excelsa L.) С аднае елкі вышла колода таўшчэразная і два бярвіны добрых. Пад елку трэба схавацца ад дажджу. *В. Старына.*

Ёлкі, *прм.*—пригорьклый, горьковатый. Сала ёлкая, аж нельга есьці. Ёлкі здор. Ёлкая масла. *В. Старына.*

Ёлуп, а, *м.* (*польск* jołop)—остолоп, олух. Ета толька такі дурны. ёлуп, ік ты, так зробіць. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Ёмка, *прс.*—1) проворно, скоро. Хоць стары конь, але ашчэ ёмка бяжыць—2) удобно. Во, етак ёмка сядзець. *В. Старына.*

Ёмкі, *прм.*—проворный. Хлопяц вельма ёмкі. Наш стары ашчэ ёмак. *В. Старына.*

Енк, у, *м.* (*польск.* jęk)—вопль. Вот у хаця енк—аж із вуліцы чуць! *С. Дукора, Сьміл. р.*

Енчыць, *дзс.* — 1) вопить, сильно кричать. Баба ўсё нешта енчыць жыватом. Енчыць, аж пярарываяцца.—2) усиленно, с плачем даже, просить. Енчыць—дай сала. *В. Старына.*

Есьці, ем, ясі, есь, ядом, ясьцé, ядуць, *дзс*—есть. Есьці ўжо пара. Есьць, ік ня ў сібе. Ядом крышанэ з расолам. Мала ты ясі, чалавеча,—трэба боляй! Чаму вы ня ясьцè свае капусты? Ешця боляй, ня саромяйцяся! *В. Старына.* Кот у кутку нешта есь сабе ціхінька. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Есьціся, *дзс.* — грызтись, постоянно ссориться. А мой (жонка жаліцца на мужыка) дык бяспярастаньня есца ды есца. Сьпярша жылі добра, а патом і пачалі есьціся адно з другім. *В. Старына.*

Етак, *прс.* — этак, так. Етак і я зраблю. *В. Старына.*

Етакі, *прм.* = літ. **гэтакі** — этакий, такой. Етакая й наша картопля дробная. Падумаяш, етакі-то разумны! *В. Старына.*

Етачкі, *прм.*—ласк. **етакі.** Во етачкі во кавалачак узёў — ні боляй. *В. Старына.*

Етулька, *прс.*—столько. Ета трэба етулька дабра напсаваць?! *В. Старына.*

Еты, *займ.*=літ. **гэты** — этот. Еты Дзянісок варт нечаму. Ета наша хата. *В. Старына.*

Ёўня, і, *ж.*—1) овин. Кузьма пашоў ёўню цепліць.—2) мера снопов

для сушки их в овине и молотьбы (около 3 коп). В натоящее время с введением молотилок **ёўні** выводятся; имеется на деревне около десятка овинов для сушки льна. Насадзілі ёўню лёну. Змалацілі ёўню жыта. *В. Старына.*

Ёцка, і, *аг. (пам.* **ёцачка***)*—малый поросеночок. Ёцкі, ёцкі, ёцкі! Якоя маленькая ёцачка! *В. Старына.*

Ж.

Жа, ж — же, вспомогательная усилительная частица. Ік пачоў-жа ён яго лупцаваць! Вот-жа які ты! Я-ж тут, браця, ня пры чом! *В. Старына.*

Жаба, ы, *ж.* — 1) лягушка. Ужо жабы закракталі: будзя вясна.—2) ангина и стоматиты—заболевания полости рта и зева. Первое заболевание называется **„жаба сухая“,** а второе—**„жаба мокрая“.** Лечатся заговорами:

„Жабку замаўляю,
Із рота выганяю:
Урочную, сугаворную,
Падумную і падзіўную“. *С. Навасёлкі, Пух. р.*—3) болезнь горла у коров. Наша карова захварэла на жабу. *В. Старына.*—4) употребляется, как бранное. Жаба ты аблезлая, куды ты прэсься?! *В. Старына.*

Жабіны начоўкі (начовачкі), палаячкі,—известковая двухстворчатая раковина речной перловицы. Дзеці на сынажаці назьбіралі жабіных начовачак. Гуляя з жабінамі палаячкамі. *В. Старына.*

Жабіцца, *дзс.* — о слоях дерева,—трескаться и вследствие этого размякчаться. Стала жабіцца дуга. *В. Старына.*

Жабраваць, *дзс.* — нищенствовать. Зьбяднеў чалавек, дык і пашоў жабраваць. *В. Старына.*

Жабурыньне, я, *н. зб.*—лягушачья икра. На балоццы плавая жабурыньня. Памыў ногі жабурыньням, каб былі белыя. *В. Старына.*

Жабуцька, і, *ж.,* **жабянё,** яці, *н.*—лягушонок, бран. на детей. Кабжа хлопяц, ато жабуцька ашчэ... Вот дзе жабянё праціўная! *В. Старына.*

Жаваранак, нка, *м.*—жаворонок. Ужо пяе жаваранак — з выраю прылёцяў. *В. Старына.*

Жадзён *(чему), скар. прм.*— жадный к чему, сильно нуждающийся. Гаруя чалавек: жадзён куску хлеба. Ня жадны мы ні салу, ні малаку. *В. Старына.*

Жадны, *прм.* — 1) жадный по натуре. Як жадны наш Майсей, дык такога чалавека, мусіць, і на сьвеця німа.—2) ни один (при отрицании). Ані жаднаі капейкі німа. *В. Старына.*

Жакетка, і, *ж.* — жакетка. Міхась хварсіць у новуй жакецца. *В. Старына.*

Жаласна, *прс.* — жалостно. Маладзіца так-жа плача жаласна!... *В. Старына.*

Жаласьлівы, *прм.* — сердобольный. Які ты жаласьлівы, братка; шкадуяш гультая етага! *В. Старына.*

Жаласьць, і, *ж.* — жалость, сожаление. Ня мая чалавек еты жаласьці ані каплі. *В. Старына.*

Жалезьнік, а, *м.*—чугунный горшок. Зварылі железьнік бульбы. *В. Дукарка, Сьміл. р. (Пр.* **Зялезьнік).**

Жаліцца, *дзс.* — жаловаться. Жаляцца людзі, што цяжка жыць. *В. Старына.*

Жалкаваць, *дзс.* — сожалеть. А, німа чаго ўжо вельма жалкаваць: ці такоя ашчэ бывая гора! *В. Старына.*

Жалоба, ы, *ж.*— траур. У Васілёвых жалоба: яны ня пусьцяць гуляць. *В. Старына.*

Жалобны, *прм.* — траурный, заупокойный. Нашы сягоньня пашлі на жалобнаю абедню. *В. Старына.*

Жаль, ю, *м.* — жалость Такі-ж жаль абгарнуў яе, што ня ўцерпіла ма-

ладзіца ды заплакала. *В. Старына.*

Жалязка, а, *м.* — утюг. Распалі мне жалязка гладзіць. *В. Бор, Сьміл. р.*

Жалязьняк, à, *м.* — железная лопата. Жалязьняком пакапалі глыбокую яму. *В. Жораўкі, Сьміл. р.* (*Пр.* **Зелязьняк**).

Жандар, а, *м.* — жандарм. Жандары прыяжджалі лавіць бунтаўшчыкоў. *В. Старына.*

Жаніх, à, *м.* (*пам.* **жанішок**) — жених. У дзеўкі аж два жаніхе. Бачыш, які жанішок! *В. Старына.*

Жаніць,-цца, *дзс.* — женить,-ться. Жаніся, пакуль дурні ня зьвяліся. *Прык. В. Загай, Пух. р.* Жаню сына. *В. Старына.*

Жанкі, жанòк, *мн.* — женщины. На сход сабрàліся жанкі. *В. Клятное, Пух. р.*

Жаноцкі, жаночы, *прм.* — женский, относящийся к замужним женщинам. Пастуху далі жаноцкаю сьвіту. *В. Старына.* Мар'я (дзеўка) надзела жаночаю катанку. *В. Лешніца, Сьміл. р.*

Жанчына, ы, *ж.* — женщина. Адна жанчына ў гаспадарца нічога ня зробіць. *В. Старына.*

Жар, у, *м.* — горящие угли. У печы шмат жару. *В. Старына.*

Жарабё, яці, *н.* — жеребенок. Жарабё ашчэ йсьсе матку. Напісана: кабыла лысая, жарабё рабоя—паеў воўк абоя. *Жарт. В. Старына.*

Жарабіцца, *дзс.* — жеребиться. Кабыла будзя скора жарабіцца. *В. Старына.*

Жарабок, бкà, *м.* — жеребец. Купілі дарагога жарабка *В. Старына.*

Жардзіна, ы, *ж.* — *гл.* **Жэрдка.** Нехта адну жардзіну выцяг іс плоту. *В. Старына.*

Жарнуць,-цца, *дзс.* — сильно ударить,-ться. Жарнаў яму ў морду. Жарнаўсі галавою, аж іскры пасыпаліся. Собіла яму етак жарнуццы галавою! *В. Крамяні, Пух. р.*

Жаробка, і, *ж.* — жеребица. Будам гадаваць самі жаробку. *В. Старына.*

Жарства, ы, *ж.* — крупный песок, гравий. Хлеб трашчыць, ік жарства. *В. Старына.*

Жартаваць, *дзс.* — шутить. У гурці добра жартаваць. *В. Крамяні, Пух. р.*

Жартаўнік, à, *м.* — шутник. Ой які-ж жартаўнік ты, як насьмяшыў міне! *В. Старына.*

Жартачкі, аў, *мн.* — шуточки. Жартачкі, етулька грошай выдаць на глупства! *В. Старына.*

Жартоўны, *прм.* — шутливый. Жартоўны чалавек наш дзядзька. *В. Скрыль, Пух. р.*

Жарты, аў *мн.* — шутки. Добрыя твае жарты — біць дзіця пó галавя! Ета жарты; так выпсаваць гэблік! *В. Старына.*

Жарыць, *дзс.* — 1) быстро итти. Хвадзей некуды жарыць на кані.— 2) сильно колотить, бить. Ік стоў жарыць малатком па дошца, аж пакалолася. *В. Старына.*

Жарэбная (*кабыла*), — жеребная кобыла. Твая, мусіць, жарэбная кабыла—тоўстая. *В. Старына.*

Жаўна, ы, *ж.* — зелёный дятел, жовна (Picus). На дрэвя сядзела жаўна. *В. Клятное, Пух. р.*

Жаўтапёс, жаўтёпасак, ску, *м.*—песчаная почва, по верху которой, один желтый песок. Нічога на том жаўтапёся ня ўрадзіла. *В. Старына.* На прызбу насыпалі жаўтапёску. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Жаўток, ткà, *м.*—желток. У яйцы ё бялок і жаўток. *В. Старына.*

Жаўтуха, і, *ж.*—желтуха (болезнь).

„Над гарою, над крутою стаіць ракіта,
Пад ракітаю ходзіць дзяўчына
І жаўтухі ў Марціна выгаварвая"...

З загавору. С. Навасёлкі, Пухар.

Жаўтушка, і, *ж.* — птица иволга. Злавіў жаўтушку. *В. Старына.*

Жах, у, *м.*—ужас. З вялікага жаху проста ўмлеў чалавек. *В. Старына.*

Жахацца, *дзс.* (*зак.* **жахнуцца**)— ужасаться, страшиться. Вада халодная, аж дзіця жахаяцца. Дзіця ў вадзе жахнулася ды захварэла. *В. Старына.*

Жахаць, *дзс. (зак.* **жахнуць)**—сильно и быстро рубить, колотить, а также и бить. Жахая тапаром па калодзя—і рады ня дасьць. Ік жахнаў у вуха, дык аж пяракруціўся! *В. Старына.*

Жбан, а, *м.,* **жбанок,** нка́, *м.*—кувшин с ручкой. Да пары жбан ваду носіць, як атарвецца, дык паб'ецца. *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.* Выпілі жбанок квасу. *В. Старына.*

Жбаночак, чка, *м.*—1) пам. ад **жбан, жбанок.** Сабрала жбаночак сьмятаны. *В. Старына.*—2) цветок колокольчик (Campanula patula L.) На гумне парасьлі вялікія жбаночкі. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Жвавы, жвалы, *прм.*—проворный, живой. Вельма ты жвавы, ня будзь такі! *В. Слопішча, Шацк. р.* Марынка — жвалая кабета: усё добра зробіць. Добры конік: жвалянькі. *В. Старына.*

Жвайка, жвака, і, *ж.*—жвачка. Карова жуе жвайку. *В. Жораўкі, Сьміл. р.* Карова згубіла сваю жваку. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Жваць, *дзс.*—жевать. Жве ён, як ня сваім ротам. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Жгур, а, *м.*—подвязка из кусочка материи, а также сплетенные из ниток и пришитые к „лясёнца" и „спадніцы" концы для завязки. Трэба падвязаць панчохі жгурамі. У спадніцы доўгія жгурэ. Ат лясёнкі па'трываліся жгурэ. *В. Старына.*

Жлукта, ы, *ж.*—1) кадка на трёх ножках (высот. до 1/2 арш.) для выпаривания белья. Наліў цэлаю жлукту вады й плацьця ня ўлезя.—2) употребляется также в насмешку над жадным в еде. Вот дзе жлукта: ўсю капусту паеў. *В. Старына.*

Жлукціць, *дзс.* — 1) выпаривать белье. Занасілася плацьця: прыдзецца яго жлукціць.—2) в переносн. знач.—с жадностью есть. О дзе жлукціць: зараз цэлаю міску йзьзесьць. *В. Старына.*

Жменя, і, *ж. (пам.* **жменька)**—горсть. Пасып курам жмені са дзьве ячменю. Дастала ў людзей жменьку круп. *В. Старына.*

Жмурыцца, *дзс.* — жмуриться. Ня добра усё жмурыцца. Жмурыцца, ік кот. *В. Старына.*

Жмук, жмут, а, *м.*—1) пук, клок (волос). Ік тузянуў, дык цэлы жмук валасоў вырваў. *В. Старына.*—2) связок. Назьбіроў жмук ануч. *В. Старына.* Цэлы жмут адзежы ляжыць. *В. Голацак, Сьміл. р.*

Жнеўнік, у, *м.*—ржаное поле. Статак ходзіць па жнеўніку. *В. Старына.*

Жніво, а̀, *н.*—жатва. Сяголята рана пачалося жніво. *В. Старына.* Хто ў жніво халадку шукая, той галадая. *Прык. Х. Самін, Пух. р.*

Жняя, і, *ж.* (*пам.* **жнейка**)—жница. На авёс прынанёў тры жняі. Матруна—добрая жняя. *В. Старына.* Дзе араты, плача, там жнейка скача. *Прык. В. Дукарка, Сьміл. р.*

Жогла, ы, *аг.*—плут. Ах, жогла, хацеў абдурыць міне! *В. Старына.*

Жолуд, а, *м.*—желудь. З дуба асыпаюцца жалудэ. *В. Старына.*

Жонка, і, *ж.* (*мн.* **жонкі**)—жена. Які мужык, такая й жонка. *Прык.* На вуліцу павыходзілі ўсе жонкі. *В. Старына.*

Жончын, *прм.* — женин, принадлежащий жене. Жончын кажух, Жончына хуста. *В. Старына.*

Жораст, у, *м.* — *гл.* **Жарства.** Навазілі жорасту, каб падмуроўку ў ў хаця рабіць. *В. Старына.*

Жорны, аў, *мн.*—жернова. Даўней самі крупы рабілі на жорны. *В. Старына.*

Жоўкнуць, *дзс.* — желтеть. Нешта жоўкнуць нашы агурке. *В. Старына.*

Жоўтыя краскі,—*гл.* **Курыная сьлепата** (Ranunculus acer L.). Ік ё жоўтыя краскі, дык і масла будзя жоўтая. *В. Старына.*

Жоўць, і, *ж.*—желчь. У парасюка была вялікая жоўць. *В. Старына.*

Жраць, *дзс.*— жрать. Жаруць ды жаруць цэлы дзень—і дзе яно ў іх дзяецца? Жарэ, аж нос гнецца, за вушамі трашчыць. *В. Старына.*

Жудасна, *прс.*—жутко. Аднаму не'к жудасна начаваць у гумне. *В. Старына.*

Жужма, ы, *ж.*—кипа. Купілі жужму паперы. *С. Дукора, Сьміл. р.*

Жужмець, *дзс.* — о реке, — быстро бежать с шумом и пеной. Рака жужміць. *В. Жораўкі, Сьміл. р.*

Жу(ы)ковіна, ы, *ж.*—перстень. Сам выліў із волава жуковіну. *В. Старына.* Хлопцы садралі ў дзеўкі жыковіну. *В. Крамяні, Пух. р.*

Жулік, а, *м.*—жулик. Вялікі с цібе жулік. *В. Старына.*

Жур, у, *м.* (*пам.* **журачок**)—редкий горячий кисель. Цэлаю міску навадзілі журу. Пасьнедалі журачку. *В. Старына.*

Жура, ы, *ж.* — кушанье, приготовленное из сырой воды, окрошек хлеба, постного масла и соли. На полудзянь нарабілі журы. *В. Старына.*

Журавіна, ы, *ж.* (*пам.* **журавінка**)—ягода клюква (Vaccinium Oxycoccus L). Дзёўкі пашлі ў журавіны. Ягада журавінка. *В. Старына.*

Жураўёў, *прм.*—журавлиный. Нашоў жураўёва гняздо. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Жураць, *дзс.*—пригарывать, обугливаться и чернеть. Ат печы будзя жураць сьцяна. Журая анучa, лежачы на чарэні. *В. Старына.*

Журлівы, *прм.* —любящий „журыць". Журлівая мая сьвякруха. *В. Старына.*

Журыцца, *дзс.*—грустить. Даволяй табе ўжо журыцца. *В. Старына.*

Журыць, *дзс.*—слегка бранить, выговаривать, усовещивать. Жўрыць міне сьвёкар як дзень, так ноч. *В. Старына.*

Жывасіл, у *м.*—*гл.* **Дзівясіл** (Inula helenum L). Маці насушыла пук жывасілу. *В. Клятное, Пух. р.*

Жывасол, у, *м.*—сок из просоленных мясных и сальных продуктов. У саля шмат жывасолу. *В. Старына.*

Жывенькі, *прм.* (*скар.* **жывенек**)—живёхонек. Дарма, будзяш жывеняк, жывенькі. *В. Старына.*

Жывец, жыўца, *м.*—прицепленная на крючок живая рыбка для приманки другой рыбы. Налавіў шмат рыбы на жыўца. *В. Лядцо, Пух. р.*

Жывіца, ы, *ж.*—1) полоска из маловыдубленной кожи; просмоленная веревочка. Добраю ссукоў жывіцу. Каб дзе напасьці кавалачак жывіцы на хамут.—2) смола. З елкі цячэ жывіца. —3) сапожная смола, сваренная с жиром и воском. Добра натры дратву жывіцаю *В. Старына.*

Жывот, ватà, *м.* — живот. Баба захварэла на жывот. *В. Старына.*

Жывушчы, *прм.*—живучий. Жывушчы, ік кот. *В. Старына.*

Жыдзейшы, *прм. пр. ст.*—более жидкий. У міся крупнік жыдзейшы, ік у гаршку. *В. Старына.*

Жыдок, дкà, *м.*—синичка (птичка). Улетку рэдка ўбачыш жыдка. *В. Скрыль, Пух. р.*

Жыжа, ы, *ж.*—1) редкий, жидкий навоз. У каго жыжа цячэ з двара, у таго дурная галава. *Прык. В. Забалоцьце, Сьміл. р.*—2) детск. слово: огонь и вообще все горячее. Ня бяры етага, дзіцятка,—ета жыжа, пальчыкі апячэш. *В. Старына.*

Жыжка, жычка, і, *ж.*—1) ленточка красного или зеленого цвета, повязываемая на воротник рубахи. Пачапіў на шыю жыжку. Прывязоў к каўняру жычку.—2) жижа. Зьлей з булёну жыжку, ато вельма рэдкі. *В. Старына.*

Жыковіна, ы, *ж*—*гл.* **Жуковіна.**

Жыла, ы, *ж.* (*пам.* **жылка**)—1) жила в теле. Із жылы цячэ кроў.—2) подземный ручеёк. С-пад карча цячэ жыла. *В. Жораўкі, Сьміл. р.* —3) скупой. Ну й жыла еты Антон: ніколі табе нічога ня дасьць. *В. Старына.*

Жыраваньне, я, *н.*—кормление. Гусі пашлі на жыраваньне. *В. Старына.*

Жыраваць, *дзс.*—кормиться. Куры сабе жыруюць на'гародзе. *В. Старына.*

Жытні, *прм.*—ржаной. Ісьпяклі жытні хлеб. *В. Крамяні, Пух. р.*

Жытніца, ы, *ж.*—ржаная салома. Салома жытніца траўлівая. *В. Крамяні, Пух. р.*

Жытнішча, а, *н.*—поле, бывшее под рожью. На жытнішчы пакідалі картоплю. *В. Старына.*

Жыўнасьць, і, *ж.* 1)—питание, корм. Пылянятам на дварэ німа ніякаі жыўнасьці.—2) питательность. Яда ета слабая: німа ў ёй ніякаі жыўнасьці. *В. Старына.*

Жыўцом, *прс.* —жывьем. Хоць ты жыўцом лезь у магілу: так прыпякло ета жыцьця. *В. Старына.*

Жыцік, а, *м.*—плевел оп'яняющий (Lolium temulentum L). У выльне адзін жыцік. *В. Старына.*

Жыць, *дзс. (безас. дзс.* **жывецца)**—жить. Трэба так жыць, як набяжыць. *Прык. В. Забалоцьце, Сьміл. р.* Жыве, ік кот с сабакам. Ат, жывом памаленьку. А чым яму кепска жывецца: хлеба німа ці што? *В. Старына.*

Жыцьце, я, *н.*—жизнь, житьё. Жыцьця маё—адно гора. *В. Старына.*

Жэбры, аў, *мн.*—жабры. Рыба дыхая праз жэбры. *В. Старына.*

Жэгчы, *дзс.*—жечь, перепаливать. Дакуль ты будзяш маё нутро жэгчы? *В. Слопішча, Шацк. р.*

Жэмяць, і, *ж.*—мелкота, применяется к малым детям. Набок, жэмяць! *В. Крамяні, Пух. р.*

Жэрабе, я, *н.*—жребий. Аляксандра выцягнаў вялікая жэрабя. *В. Старына.*

Жэрдзе, я, *н. зб.* — жерди. Мужчыны паехалі па жэрдзя. *В. Старына.*

Жэрдка, і, *ж.*—жердь. На плот ашчэ трэба дзьве жэрдкі. *В. Старына.* (*Пр.* **Жардзіна**).

Жэўжык, а, *м.*—резвый мальчуган. Ах, жэўжык еты! як ён ўмея падражнявацца с старымі! *В. Старына.*

З.

За, *прыйм.*—1) в значении „во время“ За Мікалаям (царом) ета было. За паншчынаю было. Ашчэ за маей памяцьцю рабілі паншчыну.—2) в значении предл. „в“. У гаспадарца ўсё йдзе за парадкам. *В. Старына.*

Забабоны, наў, *мн.*—предрассудки, суеверия. Ета ўсё бабскія забабоны. Слухай ты бабскіх забабонаў! *В. Старына.*

Забавіцца, *дзс.*—задержаться. Пашоў па дзелу ды троха забавіўся. *В. Старына.*

Забажыцца, *дзс.*—начать усиленно божиться для отрицания чего. І забажыўся, і замаліўся, што нічога ня ведая. *В. Старына.*

Забаранаваць, *дзс.*—заборонить. Забаранавоў ячменю ганьке. *В. Старына.*

Забараняць, *дзс. (зак.* **забараніць,** *прм.* **забаронены**)— запрещать. Рабі, што хочаш, ніхто табе ня забараняя. Забаранілі на атавя пасьціць. Сяголята Глушня (урочище сенокоса) забароняна. *В. Старына.*

Забарсаць, *дзс.*—продеть „абору“ в ушки лаптя. Ня ўмеяш ты забарсаць лапця. *В. Старына.*

Забарсьні, ней, *мн.*—перекрестная завязка „абор“ на ступне. Зашмаргай забарсьні. *В. Белае, Пух. р.*

Забаўляць,-цца, *дзс.* (*зак.* **забавіць,-цца)** — развлекать,-ться; занимать,-ться. Забаўляй-жа, хай ня плача дзіця. Забаўляяцца з дзецьмі, ік малы ўсядно. Каб дзіця чым забавіць, дык яно ня плакала-б. Во няхай забавіцца, пагуляя. *В. Старына.*

Забачыць, *дзс.*—посмотреть. Йдзі забач, што тут робіцца. *В. Старына.*

Забіваць,-цца, *дзс.* (*зак.* **забіць,-цца**)—1) убивать кого. Біця, колька ўлезя етаму гаду, толька на сьмерць ня забівайця. Забіўся чалавек на сьмерць.—2) вколачивать. Забіў у сьцяну цьвіх. *В. Старына.*

Забіцца, *дзс.*—запрятаться. Во аж куды ён забіўся, думая,—й ніхто ня знойдзя. *В. Старына.*

За блізкі сьвет—в большую даль. Ніхто ня пойдзя туды, за блізкі сьвет. *В. Старына.*

Заблiскаць, *дзс.*—заблестеть. Заблiскала маланка. *В. Старына.*

Заблішчаць, *дзс.*—заблестеть, от освещения другим источником света. Заблішчала шклянка на сонцы. *В. Старына.*

Заблутаць,-цца, *дзс.* — 1) запутать, -ться. І трэба-ж яму (каню) так заблутацца ў вяроўку! Заблутаў канец у нітках і ня найці. —2) замотать дыру. Заблутай кашэль, ато бульба сыпляцца. *В. Крамяні, Пух. р.*

Забляхаваць, *дзс.* —заплатать дыру „бляхаю"—жестью. Трэба забляхаваць троха крышу, а то працеквая. *В. Лядцо, Пух. р.*

Забора, ы, *ж.* (*пам.* **заборка**)—складка в платье, обуви. Спадніца з заборамі. У сароцца ў заборах толька адны вошы. Пашыў боты на заборках. *В. Старына.*

Забубніць, *дзс.*—1) забарабанить. Нехта забубніў у вакно.—2) громко заговорить. Кацярына забубніла на ўсю хату. *В. Старына.*

Забудаваць,-цца, *дзс.* (*прм.* **забудованы**)—застроить. Якуба вызабудавалі ўвесь пляц. Ён добра забудавоўся: паставіў новы ток і пуню. У іх усё гумно забудована. *В. Старына.*

Забыцца, *дзс.*—забыть. Забыўся падзякаваць. *В. Старына.*

Забяліць, *дзс.* (*прм.* **забелены**)—приправить кушанье молоком или сметаною. Забялілі крупнік. Ядуць забелянаю зацірку. *В. Старына.*

Завада, ы, *ж.*—недоразумение, волокита. Атразу трэба добра ўгаварыцца, каб посьля ня было завады. *С. Дукора, Сьміл. р.*

Заважыць, *дзс.*—стать весить. Адзін мех заважыў пяць пудоў. *В. Старына.*

Завала, ы, *ж.*—1) задвижка для ключа. Завалаю завалілі хату. *В. Вострава, Сьміл. р.*—2) в перен. см.—лентяй. От дзе завала халерная, ляжыць цэлы дзень, нічога ня робіць! *В. Старына.*

Завалакчы, *дзс.*—затащить. Аж куды яны завалаклі бярвіно, аднаму-б ня завалакчы яго. *В. Старына.*

Завалаць, *дзс.*—затащить кого насильно. Ік бачыш, завалалі яго ў паліцу. *В. Старына.*

Завалка, і, *ж.*—*гл.* **Завала,** 1. У сенцы зрабілі новаю завалку. *В. Старына.*

Завальваць,-цца, *дзс.* (*зак.* **завaліць,-цца,** *прм.* **завалены**)—замыкать посредством задвижки, засова. На што на дзень завальваць сенцы? Абы сьцямнела, дык яны завальваюцца ды лажацца спаць. Ня забудзься, завалі сенцы. Ток заваляны. *В. Старына.*

Заварацень, тня, *м.*—*гл.* **Заверацень.** У санях трэба зьмяніць старыя заваратні, ато яшчэ дзе ў дарозя аглоблі па'трываюцца. *В. Дайнава, Пух. р.*

Заварушыцца, *дзс.* — зашевелиться. Дзіця заварушылася ды скінулася з лаўкі. *В. Старына.*

Завеньдзіць, *дзс.* (*польск.* zawędzić)—закоптить. Дымам завеньдзілі хату. *В. Старына.*

Заверацень, тня, *м.*, **заверцень,** ценя, *м.*—завертка из ивовых прутьев или куска веревки для прикрепления оглобли к саням. Едучы з лесу парвоўся завярацянь. *В. Харавічы, Сьміл. р.* Адзін завярцянь чуць ліпіць: добра што хоць дамоў прыехаў. *В. Старына.*

Завесы, саў, *мн.*—петли у дверей. Купілі завесы на дзьверы. *В. Старына.*

Завея, і, *ж.*—вьюга. Такая завея, аж сьвету ня відаць. *В. Старына.*

Завівальніца, ы, *ж.*—женщина, завивающая волосы невесте при одевании ее к венцу. Дзе-ж наша завівальніца, хай ідзе завіваць маладую? *В. Старына.*

Завідна, *прм.* — засветло. Завідна ашчэ дамоў прыехалі. *В. Старына.*

Завінуцца, *дзс.* — 1) старательно приняться за работу. Ік завінуліся, дык ік відзіш кончылі рабо-

ту.—2) наброситься на кого с бранью. А ён ні с сяго, ні с таго й завінуўся на яе. *В. Старына.*

Завіруха, і, *ж.*—1) сильная вьюга. Вот расхадзілася завіруха!—2) суматоха. Такую завіруху паднялі, што бяда! *В. Старына.*

Завірыч, а, *м.*—инструмент для натягивания обручей. Німа завірыча, чым нацягнуць абручэ. *В. Харавічы, Сьміл. р.*

Завіхацца, *дзс.*—стараться, усердствовать в работе. Робіць, завіхаяцца, аж пот леяцца. *В. Старына.*

Завіхнуцца, *дзс.*—намериться ударить. Ужо й завіхнуўся—чуць, чуць ня разануў. *В. Старына.*

Завод, у, *м.*—племя, порода (о животных). Каб дзе дастаць парасё на гадоўлю добрага заводу. *В. Старына.*

Заводзіцца, *дзс.* (*зак.* **завесьціся**)—вступать в драку. Абы што, дык і заводзіцца з людзьмі біцца. Мужчыны за неваштa завяліся: зараз будзя бойка. *В. Старына.*

Заводзіць маладую на пасад,—свадебный обряд, заключающийся в следующем: на „заручынах“ перед от‘ездом к венчанью „маладая“ становится одной ногой на крышке „дежи“ с зерном ржи и кланяется иконам в углу, потом всем родным и присутствующим в избе; после этого „дружко“ говорит три раза: „Родныя бацька й маці і ўсе добрыя людзі, блаславіця маладую на пасад заводзіць!“—„Бог бласловіць!“ отвечают все три раза. Дальше „дружко“ даёт „маладой“ в руки платочек и обводит её вокруг стола три раза; „маладая“ обыкновенно „галосіць“, Вельма-ж галасіла Матруна, 'к яе заводзілі на пасад. *В. Старына.*

Заводны, *прм.*—племенной, породистый (о животном). У дварэ ўсе каровы заводныя. *В. Старына.*

Завоз, у, *м.*—большая очередь приехавших с возами. У млыня вялікі завоз: мусіць сягоньня й ня памялю. *В. Старына.*

Завозна, *прс.*—тоже, что и „завоз“. Ого, у кузьні завозна! каб хаця дапаўдня патачыць сярпэ. *В. Старына.*

Завойкаць, *дзс.*—заойкать. Завойкаў, што ў баку баліць. *В. Старына.*

Заворваць, *дзс.*—запахивать; начинать пахать. Пайду сягоньня заворваць. *В. Старына.* А я буду ў сяраду заворуваць. *В. Бор. Сьміл. р.*

Завочна, *прс.*—за глаза. Хвэльчар доў лякарства завочна. *В. Старына.*

Завошта-ж,—за что-же. Завошта-ж яны пасварыліся?—Ні завошта. *В. Старына.*

Завушніца, ы, *ж.*—серьга. Тацяна пакалола вушы зацягваць завушніцы. *В. Старына.*

Завэдзгаць,-цца, *дзс.* (*прм.* **завэдзганы**) — запачкать, - ться. Умудрыўся завэдзгаць етак шапку. Стол завэдзганы — як-жа есьці. *В. Старына.*

Завядзеньне, я, *н.*—установленный порядок. У іх такоя ўжо завядзеньня. *В. Старына.*

Завялікі, *прм.*—немного большой. Троха завялікі кавалак будзя. *В. Старына.*

Завярнуць, *дзс.* (*прм.* **завернены**)—заложить чем, занять кем. Завярнулі ўсю пуню канюшынаю. Заверняна ўсё места народам. *В. Старына.*

Завярнуць,-цца, *дзс.* (*прм.* **завернуты**)—1) заворотить,-ться. Завярні каня назад. Цесна на дварэ, німа як і завярнуцца. Калёса завернуты назад.—2) побывать где, показаться куда. Ты ў міне боляй тут ня завернясься! *В. Старына.*

Завяршыць, *дзс.*—закончить метать стог сена вершиною последнего. Завяршылі стог ды пашлі дамоў. *В. Старына.*

Загаварваць, *дзс.* (*зак.* **загаварыць**)—унимать боль чего или течение крови, произнося заговор. Умея загаварваць ад гадзюкі, ат шалё-

нага сабакі... Балелі зубы, а ік загаварыла Агата, дык атразу й пырасталі. *В. Старына.*

Загав*е*ць, *дзс.* — заговеться Зоўтра трэба й нам загавець. *В. Старына.*

Загав*е*ць *душою* — помереть. Каб ты душою загавеў! *(Кляцьба).* Етак можна й душою загавець. *В. Старына.*

Заг*а*дваць, *дзс.* (*зак.* **загад*а*ць**)— приказывать. Загадоў мне тата работу. *В. Старына.*

Загадз*е*, з*а*гадзя, *прс.*—заблаговременно. Загадзе трэ'бала ўсё разьдзяліць, а тады ехаць браць. Трэ'бала загадзя ўсё прыгатаваць. *В. Старына.*

Загадз*і*ць, *дзс.*—задобрить, угодить. Загадзіў у воласьці, дык і далі лесу. *В. Старына.*

Зага*і*ць,-цца, *дзс.* — залечить,-ться (о ране). Чуць загаіў больку на назе. Пакуль жаніцца, усё загаіцца. *Прык. В. Старына.*

Загалас*і*ць, *дзс.*—громко заплакать. Ік загалосіць-жа яна, да загалосіць, аж самому шкода становіцца! *В. Старына.*

Загаман*і*ць, *дзс.*—шумно заговорить. Усе разам і загаманілі. *В. Старына.*

Заганар*ы*цца, *дзс.* — загордиться, зачваниться. Заганарыўся й гаварыць ня хоча. *В. Старына.*

Заг*а*ніць, *дзс.*—обесчестить. Саўсім заганілі дзеўку. *В. Старына.*

Загарадз*і*ць,-цца, *дзс.*—загородить, -ться. Дзяркачамі шляху ня загародзіш. *Прык. В. Белае, Пух. р.* Кругом загарадзіўся. *В. Старына.*

З*а*гарадзь, і, *ж.*—загороженное место для пастбища на выгоне или гумне. Упусьці цяля ў загарадзь. *В. Матарова, Сьміл. р.*

З*а*гарадка, і, *ж.*—1) перегородка. Трэба паправіць загарадку ў каровах. *В. Старына.*—2) жердочка для заграждения дороги. Едзя. як на сьвіньні, дажа й загарадкаў ня загародзіць. *В. Дайнава, Пух. р.*

Загарн*у*ць, *дзс.*—загрести. Большы брат усё загарнуў у сваe рукі. *В. Старына.*

Загартав*а*ць, *дзс.* (*прм.* **загартованы**)—закалить сталь. Каваль добра загартавоў тапор. Нарог ужо лішня загартованы. *В. Старына.*

Заг*а*та, ы, *ж.*—обкладка на зиму стен избы из купин, соломы и досок. На зіму хату аблажылі загатаю. *В. Старына.*

З*а*гваздка, і, *ж.* — чека. С пярэдняі восі згубілася адна загваздка. *В. Старына.*

Загіб*е*ць, *дзс.*—погибнуть, загибнуть. Ета-ж загібець можна ў такую мяцеліцу. *В. Старына.*

Заг*і*нуць, *дзс.*—пропасть. Загінаў чалавек німа ведама дзе. *В. Старына.*

Загнесьці, *дзс.*—задавить. Коні бягучы загнялі парасё. *В. Старына.*

Загнюс*і*ць, *дзс.* (*прм.* **загнюшаны**)— замарать, испортить. Нашто загнюсіў ваду? Нечым загнюшана капуста. *В. Старына.*

Заг*о*н, у, *м.*—пашня, ограниченная бороздами, шириною приблизительно около 3 м. Палоса аб два загоны. *В. Старына.*

Загр*а*дка, і, *ж.—гл.* **Заложнік.** Вірок ляжыць у заградца. *В. Старына.*

З*а*грудкі, *прс.*—брать за платье у груди во время драки. Сьпярша так сварыліся, а патом і загрудкі схваціліся. *В. Старына.*

Загрукац*е*ць, *дзс.*—застучать, загреметь в отдалении. Калёса толька загрукацелі. *В. Старына.*

Загрукаць, *дзс.*—застучать, загреметь сильно. Ік загрукаў гром, аж страшна. *В. Старына.*

Загрымац*е*ць, *дзс.*—загреметь. От гром вялікі загрымацеў! *В. Старына.*

Загр*ы*зьці, *дзс.*—1) загрызть. Ваўке загрызьлі кабылу.—2) забранить. Жонка сусім загрызла мужыка свайго. *В. Старына.*

Загуб*і*ць, *дзс.*—1) утратить. Ня ўмеў шанавацца: загубіў сваё шчасьця.—2) погубить, лишить жизни. Загубіш ты міне бяс пары, чалавеча! *В. Старына.*

Загул*я*цца, *дзс.* — долго гулять, проводить праздно время. Не-

шта-ж загулёўся наш хлопяц: доўга німа яго. Загулёўся сам, а работа стаіць. *В. Старына.*

Загультаіцца, *дзс.*—залентяйничать. Ізноў ён загультаіўся. *В. Старына.*

Загуменьне, я, *н.*—место за гумном. Авечкі ходзяць па загуменьні. *В. Старына.*

Загурасьціць, *дзс. (прм.* **загурашчаны)** — завалить. Загурасьцілі сенцы пасудкам. Загурашчана ўся хата ломам. *В. Старына.*

Зад, у, *м.*—задняя часть тела. У жарабка круглы зад. *В. Старына.*

Задавацца, *дзс.*—чваниться. Задаецца ён надта й падайці да міне ня хоча. *В. Старына.*

Задажджыцца, *дзс. безас.* — затянуться надолго дождливой погоде. Калі часам задажджыцца, дык прападзе сена. Мусіць, надоўга задажджылася. *В. Старына.*

Задаражка, і, *ж.*—доска в виде ставни для засовывания окон. Зачыні задаражкаю вакно. *В. Краняні, Пух. р.*

Задарма, *прс.* — совершенно дешево, почти даром. Ета-ж задàрма ты купіў карову. *В. Старына.*

Задаць, *дзс.* — хорошенько побить, побранить. Задоў яму добра, будзя ведаць! *В. Старына.*

Задворак, рку, *м.*—задняя часть двора. Сьвіньня нейдзя ходзіць на задворку. *В. Старына.*

Задзёрысты, *прм.*—задорливый. Які хлопяц задзёрысты! *В. Дукоршчына, Сьміл. р.*

Задзівіцца, *дзс.*—сильно удивиться. Аж задзіваўся чалавек. *В. Старына.*

Задзіра, ы, *м.*—задира. Ну й задзіра ты! *В. Старына.*

Задзяўбці, *дзс.*—заклевать. Курыца задзяўбла пылянё. *В. Старына.*

Заднікі, аў, *мн.*—зады в сапогах. У маіх ботах заднікі ашчэ крэпкія. *В. Старына.*

Задніца, ы, *ж.*—веревка для увязки воза, бывает обыкнов. сзади. Зьвілі новаю задніцу. *В. Дукарка, Сьміл. р.*

Задніць, *дзс.* — вставить дно в посуду. Трэба задніць цэбар. *В. Старына.*

Задок, дкà, *м.*—1) задняя часть телеги, повозки. Мех ляжыць у задку.—2) задняя часть мяса с убитого животного. Купілі цялячы задок. *В. Старына.*

Задратаваць,-цца, *дзс.*—засечь подковой заднюю мягкую часть копыта или ободрать кожу на ноге другим копытом. Конь задратавоў у дарозя капытэ. Конь задратавоўся. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Задрыжаць, *дзс.* — задрожать. Ік асіна, задрыжоў—так спужоўся. *В. Старына.*

Задрыпа, ы, *аг.*—мужчина или женщина замаранная, обрызганная грязью. Служ. бран. Задрыпа ты, куды лезяш! *В. Старына.*

Задрыпаць, *дзс. (прм.* **задрыпаны)**—обрызгать грязью. Увесь падол задрыпала. Ходзіць задрыпаная, ік авечка. *В. Старына.*

Задрыстаць,-цца, *дзс.* — замарать, -ться калом. Ведама п'яны, пашоў на двор ды задрыстоўся. Задрыстоў усе штанэ. *В. Старына.*

Задрэнчыць, *дзс. безас.*—сильно захотеться. Што табе задрэнчыла гуляць? *В. Старына.*

Задумаць, *дзс.*—задумать. Нешта-ж ён задумаў рабіць. *В. Старына.*

Задушкаваць,-цца, *дзс.* — недопустить к чему воздуха; истомиться от недостатка воздуха. Задушкавоў картоплю ў капцы, дык чыста ўся пагніла. *В. Старына.* Задушкавалася рыба каля мосту. *В. Лядцо, Пух. р.*

Задыдніць, *дзс.* — начать быстро удирать. Ік задыдніў—толька й бачылі яго! *В. Старына.*

Заедна, *прс.* — совместно, заодно. Братэ падзяліліся, але ашчэ заедна ядуць. *В. Старына.*

Заенчыць, *дзс.* — завопить, сильно закричать. Заенчыў жыватом. *В. Старына.*

Заесьці, *дзс.* — 1) заесть, загрызть. Сабакі чуць ня заелі катá.—2) досадить постоянной бранью.

Заеў ён сваю жонку. *В. Старына.*

Заесьціся, *дзс.*—1) в'есться во что. Вяроўка заелася, ніяк ня 'твязаць.—2) войти в сильную злобу. Ік заеўся, дык чуць ня затоўк яго. *В. Старына.*

Заечча капуста, заеччы мак,—раст. хлопушник (Silene inflata. Gm.). На гумне парасла заечча капуста. *В. Турэц, Сьміл. р.* Заеччага маку нарвалі ды ляскаюць. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Заеччы, *прм.*—заячий. У жыця ёсьць заеччыя котлішчы. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Зажалкаваць, *дзс.*—заскучать. Зажалкавоў Сьцяпан па жонца. *В. Старына.*

Зажарыць, *дзс.*—сильно надоесть. Сёньня мухі добра зажарылі статку. *В. Крамяні, Пух. р.*

Зажураць, *дзс.*—пригореть, обуглиться слегка и почернеть. Зажурала сьцяна ат печы. *В. Старына.*

Зажынкі, нак, *мн.*—обряд при начале жатвы: одна хозяйка с хлебом, солью и яичницею идет в поле и нажинает первый сноп ржи, который ставится в красном углу и стоит там до молотьбы. У Базылёвых сягоньня зажынкі. *В. Старына.*

Зажыцца, *дзс.*—обжиться. На што тая вайна: людзі троха зажыліся, стала лепяй. *В. Дайнава, Пух. р.*

Зазіраць,-цца, *дзс.*—засматривать, -ться. Ня зазірайся на чужых дзевак. Чаго ён усё зазірая сюды? *В. Старына.*

Зазлаваць,-цца, *дзс.*—рассердиться. Ік зазлуе да закрычыць! Зазлавоўся я на іх. *В. Старына.*

Зазнаць, *дзс.*—1) начать знать. Я яго такім і зазноў.—2) испытать. З малых лет зазноў гора. *В. Старына.*

Зазначаць, *дзс.* (*зак.* **зазначыць**, *прм.* **зазначаны**)—делать знак, имеющий значение границы. Зазнач, пакуль касиць. Зазнач, пакуль атрэзаць. Тут-ж было зазначана, а ён пыракасіў. *В. Старына.*

Зазорна, *прс.*—стыдно. Аж зазорна стала яму. *В. Старына.*

Заімжэць, *дзс. безас.*—заморосить (о дожде). Мусіць на цэлы дзень заімжэў дождж. Заімжылася сягоньня. *В. Старына.*

Зайздрасьць, і, *ж.*—зависть. То зайздрасьць—усё хоча сабе прыбраць. *В. Старына.* На ўсё чалавек мая зайздрась. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Зайздросна, *прс.*—завидно. А табе мусіць самому зайздросна. *В. Старына.*

Зайздросны, *прм.*—завистливый. От зайздросны: ік есьць, дык кажды раз папярхнецца. *В. Старына.*

Зайздросьнік, а, *м.*—завистник. Вот зайздросьнік: усё ўсадзіў-ба ў сваё горла. *В. Старына.*

Зайздросьніца, ы, *ж.*—завистница. Думаяш, ета зайздросьніца дасьць табе што?! *В. Старына.*

Зайка, і, *м.*—заинька. Зайка бегая ды грэяцца. *В. Старына.*

Займаць, *дзс.* (*зак.* **заняць**)—1) в спец. см.—залучать животных в стадо. Займайма каровы ды ганіма дамоў.—2) безлич.,—занять речь или дыхание. А каб табе заняло: сьціхні ты! Бачыш: і заняло яму, маўчыць. Ік доў яму ў плечы грымака, дык аж духе заняло. *В. Старына.*—3) трогать. Ня займай майго,—ня тваё.—4) занимать чьё место. Я выйду на двор: глядзіця, каб ніхто ня займоў майго места. *В. Старына.*

Займацца, *дзс.* (*зак.* **заняцца**)—1) заниматься делом, работою. Займіцяся вы чым, ня дурэйця. Занёўся работаю, німа калі й паесьці.—2) водиться с кем, связываться. З благім чалавекам лепяй ня займайся. *В. Старына.*

Займішча, а, *н.*—предмет, создающий тесноту, занимающий большое место. Выкінь ты вон ета займішча. *В. Старына.*

Заінець, *дзс.*—заиндеветь. Заінялі дрэвы. *В. Старына.*

Заірдзецца, *дзс.*—закраснеться. Баба аж заірдзелася ад злосьці. *В. Старына.*

Зайцавы, *прм.*—заячий. На сьнягу відаць зайцавы сьлядэ. *В. Старына.*

Зайціся, *дзс.*—1) лишиться чувств. Дзіцянё чуць ня зайшлося ат плачу.—2) онеметь, оцепенеть. Вада халодная, аж рукі зайшліся. *В. Старына.*

Закажанелы, *прм.*—покрытый нечистотою, опущенный с виду. Нейкая закажанелая парасё. *В. Старына.*

Закажанець, *дзс.*—покрыться нечистотою, опуститься с виду. Саўсім закажанялі дзеці бяз догляду. *В. Старына.*

Заказаць, *дзс.*—оповестить заблаговременно. Бацюшка заказоў, каб на прачыстаю ўсе прыходзілі ў цэркву. *В. Старына.*

Заказерыць *вочы*,—закатить глаза и смотреть удивленно. Заказерыў вочы, ік вядзьмак, ды пазірая. *В. Старына.*

Заказьнік, а, *м.*—заповедный лес. Гэты лес заказьнік: тут ня можна страляць дзічы. *В. Смалярня, Шацк. р.*

Закаласіцца, *дзс.*—начать колоситься. Жыта ўжо закаласілася. *В. Старына.*

Закапыліць *губы*,—сделать жест губами, когда что-либо не понравится. Бачыш ты яго: і губы закапыліў! *В. Старына.*

Закаравець, *дзс.* — пропитаться грязью. Анучы закаравялі: нельга абуваць. *В. Старына.*

Закарэць, *дзс.*—покрыться слоем грязи. Ночвы закарэлі. Закарэла дзіця. *В. Старына.*

Закасаваць, *дзс.* (*прм.* **закасованы**)—1) аннулировать закон, распоряжение. Усе даўнейшыя законы закасавалі. Што ўперад было, ўсё ціпер закасована.—2) зачеркнуть. Напісоў, ды нешта закасавоў.—3) превзойти в чем кого. Сын ужо й бацьку закасавоў. *В. Старына.*

Закасваць,-цца, *дзс.* (*зак.* **закасаць, -цца**)—засучивать (рукава, штаны, юбку). Закасаў рукавэ, каб ня памараць у гліну. Закасалася баба аж па пуп ды йдзе па вадзе. *В. Старына.*

Закатулак, лку, *м.*—место в хлеве, отгороженное для свиней. Выгань парасята з закатулку. *В. Харавічы, Сьміл. р.*

Закаўрашы, аў, *мн.*—отвороты в рукавах. Але й закаўрашы ў тваём кажусі вялікія! *В. Крамяні, Пух. р.*

Заквэцаць, -цца, *дзс.* — замарать, -ться во что-либо чорное: грязь, сажу и проч. Заквэцаў рукі ў дзёгаць. Чыста ўвесь заквэцаўся ў гразь. *В. Старына.*

Закеўзаць, *дзс.*—замарать, замуслить (о детях). Дзіця закеўзала ўсю сарочку. *В. Старына.* (*Пр.* **Закоўзаць**).

Закіданы, *прм.*—недосмотренный, плохо выкормленный. Ён-ба й дарма быў конік, яле закіданы. *В. Старына.*

Закідаць, *дзс.* (*зак.* **закінуць**)—1)—забрасывать. Некуды закінаў тапор ды ня найці ціпер.—2) обделывать гряды, выбирая борозды. Ня работніца я, калі ня здалею баразны ужо закідаць *В. Старына.*

Закілзаць, *дзс.* (*прм.* **закілзаны**)—взнуздать. Закілзай каня, ато разьнясе. Жарабок закілзаны й то ня хоча стаяць. *В. Старына.*

Закінуты, *прм.*—заброшенный. Вэнь аж куды закінуты ракаўкі. *В. Старына.*

Закінуцца, *дзс.*—завалиться, запропасть. Нейдзя закінулася мая шапка. *В. Старына.*

Закірмашаваць,-цца, *дзс.*—1) задержаться на базаре. Закірмашавоўся сягоньня наш Мікіта: нешта доўга німа з места.—2) начать часто навещать базар. Во закірмашавоў стары: ідзе ды йдзе ў Сьмілавічы. *В. Старына.*

Закісаць, *дзс.* (*зак.* **закіснуць**)—заквашиваться. Закіс булён. *В. Старына.*

Заклад, у, *м.*—1) залог. На заклàд купіў мукі. Кажух аддоў у заклáд.—2) пари. Што дасі ў зàклад, калі я ня так кажу? Давай пойдам на зáклад! *В. Старына.*

Закладаць, *дзс.*—закладывать, заделывать (дыру). Закладая дзіркі ў плоця. *В. Харавічы, Сьміл. р.*

Заклакаваць *стрэльбу,* — закласть порох в ружье клочьями кудели или ваты. Давай заклакуям стрэльбу ды стрэлім. *В. Харавічы, Сьміл. р.*

Заклапаціцца, *дзс. (прм.* **заклапочаны)**—озаботиться. Заклапаціўся наш стары: вышаў корм скаціня. Пастаянна ён ходзіць заклапочаны. *В. Старына.*

Заклінаваць, *дзс.*—загнать клинья. Заклінавалі шасьцярню ў малатарні. *В. Старына.*

Заклінаць,-цца, *дзс.* — усиленно клясть,-ться. Закліная хлопца, што вырваў на градах брушку. Заклінаяцца, што ня ён узёў. *В. Старына.*

Заклыгаць, *дзс.*—захромать. Нешта заглыгала наша карова. *В. Старына.*

Закляты, *прм.*—заклятый, заколдованный. Нейкая заклятая места ета: ня шанцуя мне тут. *В. Старына.*

Закон, у, *м.*—закон. Закон, што дышла: куды павярнуў, туды й вышла. *Прык. В. Старына.* Закон дурню ня пісан. *Прык. В. Дукарка, Сьміл. р.*

Закот, у, *м.*—1) бревенчатый потолок. У клеці вельма ўжо выгінасты закот.—2) щит из бревен. У таку выкінаўся закот. *В. Старына.*

Закоўзаць, *дзс.*—*гл.* **Закеўзаць.** Закоўзаў усе рукавэ. *В. Старына.*

Закрактаць, *дзс.*—сов. от **крактаць.** Закракталі жабы ў балоця: будзя цёпла. *В. Старына.*

Закрасаваць, *дзс.*—зацвесть (о ржи). Закрасавала жыта. *В. Старына.*

Закрутка, і, *ж.*—деревянная завертка для запирания дверей. Закруці-ж закрутку, каб сьвіньні ня вылязьлі. *В. Старына.*

Закрыліна, ы, *ж.*—доска, прикрепленная к концу соломенной крыши для задержки соломы. Вецяр сарвоў адну закрыліну з пуні. *В. Старына.*

Закрыўдаваць, *дзс.* — обидеться. Так-жа закрыўдавоў на міне кум, што бяда! *В. Старына.*

Закрэмсаць, *дзс.*—зарезать тупым ножом. Закрэмсалі пеўня к дасеўкам. *В. Старына.*

Закурняўкаць, *дзс.*—замяукать. Кот закурняўкаў на гары. *В. Старына.*

Закураць, *дзс.*—закоптеть. Чыста ўся хата закурала ад дыму. Закураў камінок у ляншя. *В. Старына.*

Закурэць, *дзс.*—повалить столбом (о пыли). Конь панёсься, толька пыл закурэў. *В. Старына.*

Закуска, і, *ж.*—перен.,—нагоняй, побранка. Доў яму добраі закускі. *В. Старына.*

Закута, ы, *ж.*—давнишнее наказание, заключающееся в том, что в дом виновного присылались на хлеба „закутнікі"—бедняки от 1 до 5 челов. У Паўлюковых была закута. *В. Старына.*

Закутак, тку, *м.*—глубь угла. Залез у закутак ды сядзіць. *В. Старына.*

Закутнік, а, *м*—бедный человек, проживающий „закутаю". Дзямян жыве ў закутніках. *В. Старына.*

Зала, ы, *ж.*—*гл.* **Золасьць.** От холад, зала! *С. Амельна, Пух. р.*

Залаб, залабкі, *прс.*—за волосы около лба (брать). Схваціў залаб ды давай цягаць. Тузаюцца залабкі. *В. Старына.*

Залажыцца, *дзс.*—пойти в пари. Залажыліся на кватэрку гарэлкі. *В. Старына.*

Залаз, у, *м.*—неопределенное количество снопов, повешенных в „азярод", шириною прибл. в 4—5 снопов; когда навешают один „залаз" снопов до верху, тогда снова „залазяць" на „азярод". Ячменю вышла ў нас два залáзы. *В. Старына.*

Залазаваць, *дзс.*—начать менять зубы (о лошади). Наш жарабок залазавоў. *В. Старына.*

Залапацець, *дзс.*—быстро побежать (о лошадях). Коні спудзіліся ды ік залапацяць—толькі й бачылі іх! *В. Старына.*

Залапіць, *дзс.*—заплатать. Залапіў кажух, *В. Старына.*

Залатнік, а, *м.*—различные заболевания матки у женщин (перегиб, выпадение); лечат заговорами.
„Ах залатнік! у Макрыны
па касьцях ня хадзі,
жывата ня сушы
й галавы ня тамі".
З загавору. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Залатоўка, і, *ж.* — пятиалтынный, 15 коп. На залатоўку купіў дзецям булкі. *В. Старына.*

Залатуха, і, *ж.*—золотуха,— худосочие, малокровие. У Яўхімавых дзяцей залатуха. *В. Старына.*

Залетась, *прс.*—в позапрошлый год. Ета ашчэ залетась было. *В. Старына.*

Залеташні, *прм.*— позапрошлогодний. Ігнат прадоў залеташні хлеб. *В. Старына.*

Залеяцца, *дзс.*—1) погаснуть (об углях). Залеяўся жар у ямца.—2) загрязнуть (о телеге). Калёса залеяліся ў глеі.—3) отравиться (водкою). Піў, піў, пакуль аж ня залеяўся. *В. Старына.*

Заліваха, і, *аг.*—постоянный пьяница. Нашоў каго сабе ў таварышы—заліваху етага. *В. Старына.*

Заліпаць, *дзс.*—затягиваться жидкостью. Воз заліпая ў гразі. *В. Старына.*

Залітаваць, *дзс.*— запаять. Трэба залітаваць конаўку, ато цячэ. *В. Старына.*

Заліцца, *дзс.*—утопиться, постепенно заливаясь водою. Карова залілася ў выжары. *С. Амельна, Пух. р.*

Залішне, *прс.*—излишне, черезчур. Нечага дурэць, дзяціна, залішня! *В. Старына.*

Заложнік, а, *м.*—полка с вырезами для втыкания ложек. Заткні лжкі ў заложнік. *В. Бор, Сьміл. р. (Пр.* **Заградка**).

Залоза, ы, *ж.*—1) железа. Папухлі залозы ат праступы.—2) в бранном употреблении. Хай табе яно залозамі вылязя! *В. Старына.*

Залом, у, *м.*, **заломак,** мку, *м.*—переломленные и завязанные стебли ржи и др. посевов с целью нанесения хозяину полосы вреда данным колдовством. У жыця нехта заламоў заломак. Пракоп ізжоў заломак, дык здохла корова. *В. Старына.*

Залопаць, *дзс.*—захлопать. Певянь залопаў крыльлямі ды ік закрычыць! *В. Старына.*

Залоўка, і, *ж.*—золовка. Залоўка пакрала ў нявесткі рушніке. *В. Старына.*

Залупіць,-цца, *дзс.* — 1) задраться (о коже). Залупілася шкурка каля ногця.—2) задавить, задрать животное. Каршун залупіў курыцу. *В. Старына.*

Заляйцаць *каня, дзс.*— привязать к уздечке запряженной лошади вожжи—„лейцы". Заляйцай каня ды едзь. *В. Голацак, Сьміл. р.*

Залякатаць, *дзс.*—затарахтеть. Калёса залякаталі па сухой дарозі. *В. Белае, Пух. р.*

Заляпаць, *дзс.* (*прм.* **заляпаны**)— 1) застучать. Заляпаў па плоця палкаю.—2) обдать грязью. Увесь кажух заляпаў ў гразь. Ета-ж уся твая сьвіта заляпана ў гразь. *В. Старына.*

Заляскаць, *дзс.*—затрещать. Заляскаў пугаю. *В. Старына.*

Замакаць, *дзс.* (*зак.* **замокнуць**)— промокать. Замакаюць куле пад страхою. Замокла наша сена. *В. Старына.*

Замала, *прс.*—маловато. Троха замала намалаціді хлеба. *В. Старына.*

Замарачыцца, *дзс.*—сов. от **марачыцца**. Чыста галава мая замарачылася. *В. Старына.*

Замарачэньне, я, *н.* — омрачение. Зрабілася нейкая замарачэньня ў галаве. *В. Старына.*

Замаркоціцца, *дзс.* — затосковать. Замаркоціўся хлопяц. *В. Старына.*

Замарока, і, *ж.*—слишком тяжёлая хлопотливость, забота, приводящая в тупик. Было мне ўчора з дзецьмі замарокі! *В. Старына.*

Замарудзіць, *дзс.*—замедлить. Троха часу замарудзіў, але дарма. *В. Старына.*

Замарыцца, *дзс.*—замориться. Чыста замарыўся, сякучы дрова. *В. Старына.*

Замаўляць, *дзс. (зак.* **замовіць**)—заговаривать. Міхаль наш умея кроў замаўляць. Цімох замовіў мне зубы. *В. Старына.*

Замаўчаць, *дзс.*—замолчать. Замаўчы ты лепяй. *В. Старына.*

Замест, заместа, *прс.*—вместо. Заместа яго пашоў другі. Замест каня буду трымаць дзьве каровы. *В. Старына.*

Замёт, у, *м.*—бревенчатая ограда. Як сабака, пяраскочыў замёт. *В. Крамяні, Пух. р.*

Заметнік, а, *м.*—длинный закром в „таку", образованный стенкой тока и стенкой овина. Цэлы заметнік адных толька жытных умяцяй. *В. Старына.*

Замількаць, *дзс.*—замелькать. Нешта замількала. *В. Старына.*

Замінаць, *дзс.*—мешать. Атыйдзі, ня замінай рабіць. *В. Старына.*

Замірэньне, я, *н.*—перемирие. Усё вайна ды вайна, хай-бы хоць якое было замірэньня. *В. Старына.*

Замітусіцца, *дзс.*—замелькать, замигать. Замітусілася нешта ў ваччу. *В. Старына.*

Заможны, *прм. (прс.* **заможна**)—зажиточный. Андрэй Паўлюкоў—заможны гаспадар. На пасяца ўсе жывуць заможна. *В. Старына.*

Замсьціць, *дзс.*—отомстить. Замшчу-ж я табе за тваё зладзейства. *В. Старына.*

Замужжа, а, *н.*—замужество. Нядобрая, маладзіца, маё замужжа. *В. Старына.*

Замураваць, *дзс. (прм.* **замураваны**)—1) заделать кирпичем. Пан у сьцяну замураваў дзеўку. У склепя замурованы грошы.—2) покрыть снегом. У хаця замуравала вокна. *В. Старына.*

Замурзаць,-цца, *дзс. (прм.* **замурзаны**)—замарать,-ться (о лице). Малы чыста ўвесь замурзаўся. Дзіця тварык замурзала. Абмыйця дзіця, ато нейкая замурзаная. *В. Старына.*

Замыліць, *дзс.*—нарочно закруглить лезвие, острый конец кола и проч. Замыліў сякерку. *В. Старына.*

Замятаць, *дзс.*—мести. Замялі вуліцу к сьвяту. *В. Старына.*

Замяшаць *цеста*,—перемешать растертый картофель мукой для корма свиней. Кабану ашчэ трэба замяшаць вядро цеста. *В. Старына.*

Занадта, *прм.* слишком, черезчур. Занадта ўжо расходзіўся ты. *В. Старына.*

Занаравіцца, *дзс.* — заупрямиться. Ік занаравіўся конь, дык і з места ня кране. *В. Старына.*

Заніц, *прс.*—1) за ништо, совершенно даром. Заніц усё дабро пашло; заніц усё прапала. *В. Старына.*—2) много. У Марціна ўсяго заніц. *В. Крамяні, Пух. р.*

Занудзіцца, *дзс.*—затосковать, запечалиться. Занудзілася маладзіца па свайму чалавеку. *В. Старына.*

Зануздаць, *дзс.*—взнуздать. Зануздоў жарабка—і то нельга ехаць. *В. Старына.*

Занурыцца, *дзс.*—изнуриться. Даўзваньня занурыліся коні. *В. Старына.*

Заныдзець, *дзс.*—истомиться от тоски. Заныдзяла дзеўка па свайму жаніху. *В. Старына.*

Занядужаць, *дзс.*—захворать. Занядужала мая гаспадыня. *В. Старына.*

Занятак, тку, *м.*—занятие. У каждага ё свой занятак. *В. Старына.*

Запаветрыцца, *дзс.*—погибнуть от мора, поветрия. А каб яно запаветрылася с такім надвор'ям! *В. Старына.*

Запаганіць, *дзс.*—загрязнить. Усю ваду запаганілі—нельга й піць. *В. Старына.*

Запазуха, і, *ж.*—место за пазухой. Панапіхоў запазухі гарохам. *В. Старына.*

Запазьніцца, *дзс.*—опоздать. Троха запазьніўся прыці. *В. Старына.*

Запакаваць, *дзс.*—запаковать. У сена запакаваў цьвіхе. *В. Старына.*

Запал, у, *м.*—сильный гнев, раздражение. Чаго толька ня робіць чалавек у запалу! *В. Старына.*

Запаланець, запалаць, *дзс.*—запылать, вспыхнуть заревом. Сягоньня вельма было неба запаланела, ік сонца ўсходзіла. Ік запалаў пажар, дык чуць рады далі. *В. Старына.*

Запаласкаць, *дзс. (прм.* **запалосканы)**—замыть. Трэба запаласкаць спадніцу, ато нейдзя ўмарала. Сарочка запалоскана. *В. Старына.*

Запаленьне, я, *н.*—воспаление. Хварэя на запаленьня лёгкіх. *В. Старына.*

Запаліць, *дзс.*—зажечь. Запаліця цяпло. *В. Старына.*

Запалкі, лак, *мн.*—спички. Купілі запалак. *В. Старына.* (*Пр.* **Сярнічкі**).

Запалохаць, *дзс.*—запугать. Ня бойся, ня запалохаяш вельмі міне. *В. Старына.*

Запамагчыся, *дзс.*—зажиться, вспомоществовать себя. Ня запаможасься чужым дабром. *В. Старына.*

Запамога, і, *ж.*—вспомоществование. Мала з дзевак запамога. *В. Старына.*

Запамятаць, *дзс.* — помнить. Калі ета было, я ня запамятаю. *В. Старына.*

Запанаваць, *дзс.*—зажить с достатком. Ось хіба калі я запаную. *В. Старына.*

Запанець, *дзс.*—загордиться. Запанеў Мікола, ні с кім ня хоча гаварыць. *В. Старына.*

Запарам, *прс.*—1) одним приёмом. Запарам выпіў чарку.—2) непрерывно повторяя. Запарам два разы схадзіў у той канец. *В. Старына.*

Запарваць, *дзс. (зак.* **запарыць)**—заливать кипятком. Ашчэ каровам ня запарвала цаброў. Чорнуй каровя запарыла аўсянаі мякіны. *В. Старына.*

Запарушыць, *дзс. (прм.* **запарушаны)**—засорить (глаза). Ня пазірай угару, ато вочы запарушыш. Запарушана маё адно вока. *В. Старына.*

Запас, у, *м.*—запас. Запас бяды ня чыніць. *Прык. В. Старына.*

Запаскудзіць, *дзс. (прм.* **запаскуджаны)**—загадить. Усю хату запаскудзілі гліная. Міска запаскуджана: як з яе есьці? *В. Старына.*

Запасуваць, *дзс.*—в первый раз выгонять скот в поле. Пастух запасувая ў Івана. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Запасьлівы, *прм.*—запасливый. Во дзе запасьлівы чалавек: усяго ў яго знойдзяш. *В. Старына.*

Запаўзьці, *дзс.*—заползти. Аж куды запаўзло дзіця. *В. Старына.*

Заперачаць, *бзс.* — препятствовать. Рабі, што хочаш, я табе ня запярачаю. *В. Старына.*

Запечак, чку, *м.*—часть крестьянских полатей около печи, куда сваливают одежу, хлам, и где играют дети. Ну, дзеці, марш у запячак: ваша там места, а ня каля стала. *В. Старына.*

Запечак, чку, *м.*, **запечча,** а, *н.*—небольшое пространство между печью и стеной, чтобы последняя не загоралась. Кот залез у запечак. *В. Крамяні, Пух. р.* Паклалі анучы сушыць у запечча. *В. Дукарка, Сьміл. р.*

Запірацца, *дзс.* — 1) запираться дверью. Рана вы заперліся. — 2) не хотеть что-либо высказывать, таиться. Ня запірайся, кажы. *В. Старына.*

Заплікаць,-цца, *дзс. (зак.* **заплікнуць,-цца,** *прм.* **заплікнуты)** — застегивать, - ться. Харашэнька заплікайся, ато вецяр. Ня заплікнуць сьвіты: рукі памерзьлі. Штанэ ня заплікнутыя. *В. Старына.*

Заплоцьце, я, *н.*—место за забором. У заплоцьці парасла вялікая крапіва. *В. Бор, Сьміл. р.*

Заплюхаць,-цца, *дзс. (прм.* **заплюханы)**—забрызгать грязью. Собіла ёй заплюхаць етак спадніцу. Надзела заплюханы андарак. *В. Старына.*

Заплюшчыць *вочы*, *дзс.*—заслепить, закрыть глаза. Ік сьляпы, заплюшчыў вочы. *В. Старына.*

Запоіны, ін, *мн.*—первая свадебная беседа, когда жених в доме невесты угощается со сватами и

роднымі. У суботу к нам сватэ прыдуць на заповіны. *В. Старына.*

Заправа, ы, *ж.*—мясо или жировые продукты, что кладутся в пищу для приправы. Німа ніякаі заправы: ні здору, нічога. *В. Старына.*

Запрапасьціцца, *дзс.*—запропасть. І дзе яно запрапасьціласі, дык чорт яго ведая. *В. Крамяні, Пух. р.*

Запраторыць, *дзс.*—запрятать. Некуды запраторылі йголкі і німа чым шыць. *В. Старына.*

Запраўды, *прс.*—действительно, поистине. Калі ты запраўды ня вінават, дык чаго-ж чырванеяш? *В. Старына.*

Запраўляць, *дзс.* (*зак.* **заправіць**, *прм.* **запраўлены**)—приправлять пищу мясом или жирами. Усю вёсну запраўлялі здорам. Німа чым заправіць капусты. Каша запраўляна маслам. *В. Старына.*

Запрашаць, *дзс.* (*зак.* **запрасіць**, *прм.* **запрошаны**)—приглашать. Дзядзька й цётка запрашаюць вас на вясельля. Швагір запрасіў міне на гарэлку. Усе сваяке запрошаны ў госьці. *В. Старына.*

Запрэт, у, *м.*—запрещение. Далі запрэт, каб ня вазілі дроў на места продаць. *В. Старына.*

Запускі, аў *мн.*—заговенье. У чацьвер будуць запускі. *В. Старына.*

Запусьціцца, *дзс.*—в специальном см., о корове,—перестать давать молоко. Запусьцілася наша карова. Добрая карова: запускаяцца ўсяго на якія тыдні два. *В. Старына.*

Запушыць, *дзс.* (*прм.* **запушаны**)—забросить. Куды запушылі сьвіту маю? Нейдзя запушана шапка—і ніяк ня знайду. *В. Скобраўка, Пух. р.*

Запхнуцца, *дзс.*—переносно: с трудом зайти, заехать куда. Дарога дрэнная—чуць запхнуўся з возам на места. *В. Старына.*

Запхнуць, *дзс.*—запихнуть. Запхнуў нейдзя рукаўкі й ня знайці іх. *В. Старына.*

Запыкаць, *дзс.*—1) запыхкать при куреньи. Зыпыкаў люлькаю.—2) забормотать. Запыкаў, запыкаў і ня разабраць нічога. *В. Старына.*

Запырскаць, *дзс.*—забрызгать. Во й дожджык запырскаў. *В. Старына.*

Запэўніць, *дзс.*—уверить. Міне запэўнілі, што ўсё добра будзя. *В. Старына.*

Запэцкаць,-цца, *дзс.* (*прм.* **запэцканы**)—запачкать-ться. Чыста ўсю адзежу запэцкаў. У цібе шчака запэцкана ў тук. *В. Старына.*

Зара, ы, *ж.*—заря. Ужо стала брацца на зару. *В. Старына.*

Зарабляць, *дзс.* (*зак.* **зарабіць**, *прм.* **зароблены**)—1) зарабатывать (плату). Ціпер людзі шмат зарабляюць падводамі ў Рудзенск. Зарабіў, ік пан Заблоцкі на мыля. *Прык.* Заробляны працаю рубельчык.—2) в переносн. см.—получить нагоняй, потасовку. Глядзі, ато хутка ты ў міне заробіш па вушах! *В. Старына.*

Заработак, тку, *м.*—заработок. Бацька паехаў у заработкі. *В. Старына.*

Зарава, а, *н.*—зарево. За сялом відаць зарава: ці ня пажар дзе? *В. Старына.*

Зарагатаць, *дзс.*—громко засмеяться. Усе ік зарагочуць!.. *В. Старына.*

Зарадзіць, *дзс.*—хорошо уродить. Зарадзі, божа, нам жыта жаці. Хлеб добра зарадзіў. *В. Старына.*

Зараз, *прс.*—сейчас. Пажджы, я зараз прыду. *В. Старына.*

Зараза, ы, *ж.*—переносно: скверный человек,—бранное слово. Зараза ты халерная, чаго ты ка мне лезяш! *В. Старына.*

Зарандаваць, *дзс.*—заарендовать. Зарандавоў цэлаю валоку. *В. Старына.*

Зараніца, ы, *ж.*,—утренняя звезда. Зараніца ўжо патухла. *В.Клятное, Пух. р.* „Прашу госпада бога й прачыстыя маткі, і зары—зараніцкі". *З загавору. С. Навасёлкі, Пух. р.*

Заранья, *прс.*—весьма рано, до восхода солнца. Устоў я сягонь-

ня зараньня: чуць стала віднец. *В. Старына.*

Зарасьнік, у, *м.*—заросль. Каровы некуды ўбіліся ў зарасьнік. *В. Старына.*

Зараўніць, *дзс. (прм.* **зароўнены)**—заровнять неровности. Зараўніў гумно, што сьвіньня парылі. Дарожка зароўняна. *В. Старына.*

Зарваць, *дзс. безас.*—слово употребл. при клятьбе. Ціха, каб табе зарвала яно! *В. Старына.*

Заржаць, *дзс.*—заржать. Заржалі коні: мусіць воўка пачулі. *В. Старына.*

Зарніца, ы, *ж.*—утренняя заря, время до солнечного восхода. З зарніцаю вывяў каня на пашу. *В. Лядцо, Пух. р.*

Заробіць, *дзс.*—обмарать. Усе рукі заробіў у дзёгаць. *В. Старына.*

Зарубіна, ы, *ж.*—засечка, зарезка для отметки. На палцы дзьве зарубіны. *В. Старына.*

Зарупі**цца,** *дзс.*—забеспокоиться, начать заботиться. Заруп**і**ўся наш гаспадар, каб дзе грошай дастаць. *В. Старына.*

Зарупіць, *дзс. безас.* — приспичить. Зарупіла табе йзноў пабегчы на вуліцу. *В. Старына.*

Заручыны, н. *ж.* — вторая часть свадьбы, когда убираютъ невесту к венцу. Ужо звалі на заручыны. *В. Старына.*

Зарызыкаваць, *дзс.* — зафорсить. І зноў зарызыкавоў Юрачка. *В. Старына.*

Зарыцца, *дзс.*—зариться. Ого, як ён зарыцца на чужоя! *В. Старына.*

Зарэць, *дзс.*—светать. Пачало зарэць. *В. Старына.*

Засакатаць, *дзс.*—1) начать „сакатаць"—кричать свойственно курице. Курыца засакатала: хоча несьціся.—2) переносно: громко, быстро заговорить. Засакатала—і ліха яе матару разьбярэ!—3) застучать (о телеге). Аж калёса засакаталі... *В. Старына.*

Засаладзіць, *дзс.*—засластить. Так засаладзіў, аж горка стала. *В. Старына.*

Засапціся, *дзс.*—засопеть. Аж засопся, пакуль прыбег. Хто етак бяжыць, каб засапціся! *В. Старына.*

Засарамаціць, *дзс.*—застыдить. Чыста засарамацілі хлапца. *В. Старына.*

Засаромяцца, *дзс.*—застыдиться. Засаромяўся, ік малы ўсяроўна. *В. Старына.*

Засаўка, і, *ж.*—засов. На нач засунулі дзьверы засаўкаю. *В. Старына.*

Засек, а, *м.* (*пам.* **засечак)**—1) закром. Насыпалі цэлы засек грэчкі.—2) отделение портмонэ, кошелька. Партаманецік на тры засечкі. *В. Старына.*

Заскаваць, *дзс.* (=літ. **зацкаваць)**—затравить сабаками. Заскавоў парасё сабакамі. *В. Старына.*

Заскародзіць, *дзс.* (*прм.* **заскароджаны)**—заборонавать перед пахотой зябь или пар. Заскародзіў гоні папару. Уся палоса заскароджана. *В. Старына.*

Заскварваць, *дзс.* (*зак.* **засквbooрыць,** *прм.* **засквараны)**—заливать пищу жареным салом (сварками с жиром). Хай астаецца якая крошка сала на весну, каб было чым засквapваць. Булён засквapылі. Засквараная зацірка ня вельма што смашная. *В. Старына.*

Заскрыгаць, *дзс.*—заскрежетать. Аж зубамі заскрыгаў ад злосьці. *В. Старына.*

Засланка, і, *ж.*—заслонка (у печи). Зачыні печ засланкаю. *В. Старына.*

Засланяць, *дзс.* (*зак.* **засланіць)**—затемнять. Атступіся троха, ня засланяй. *В. Старына.*

Заслаць, *дзс.* (*прм.* **засланы)**—застлать. Ложак заслала новаю пасьцелкаю. *В. Старына.* Стол засланы абрусом. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Заслон (зуслон, зыслон), а, *м.*—небольшая скамейка. Вядро стаіць на заслоня. *В. Турэц, Сьміл. р.* Прысядзь во на зуслоня. *В. Старына.* Падстаў зыслон, ато так ня ўзьлезяш на печ. *С. Дукора, Сьміл. р.*

Засмажыць, *дзс.*—зажарить. Засмажылі грыбкоў на вячэру. *В. Старына.*

Засмуціцца, *дзс. (прм.* **засмучаны)**—запечалиться. Засмуціўся, наш сынку. Ходзіць ён нешта засмучаны. *В. Старына.*

Заспакойвацца, *дзс. (зак.* **заспакоіцца)**—успокаиваться (о погоде). К ночы ўсё заспакойваяцца. Хай заспакоіцца троха, тады пойдам. *В. Старына.*

Застава, ы, *ж.*—1) залог. Ня было грошай, дык аддоў кажух у заставу, але ўзёў хлеба.—2) застава при в'езде в город или деревню. Нас стрэла застава. *В. Старына.*

Заставацца, *дзс. (зак.* **застацца)**—оставаться. Засталосі толькі адно гальлё. *В. Крамяні, Пух. р.* Адзін застоўся дома. Далёка ззаду застоўся. Марылька засталася ў хвасьце аж недзьдзя. *В. Старына.*

Застагнаць, *дзс.*—застонать. Ізноў застагноў хворы. *В. Старына.*

Застанавіцца, *дзс.* — остановиться. Думалі ехаць у заработкі ды застанавіліся. *В. Старына.*

Застаронак, нка, *м.*—часть сенного сарая (*пуні*), перегороженная по высоте 2—3 бревнами. Салома ляжыць у застаронку. *В. Дукоршчына, Сьміл. р.*

Заствацъ, *дзс.*—затемнять. Атхініся ат лянпы, ня заствай. Стоў ды застуя. *В. Старына.*

Застоіцца, *дзс.*—застояться (о лошади). Застоіўся жарабок, дык ня ведая, як выбрыкваць. *В. Старына.*

Застрома, ы, *ж.*—помеха (человек). Убілася ета застрома ды стаіць. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Застудзіна ы, *ж.*—студень. Чыста ўся застудзіна выкіпяла. *С. Дукора, Сьміл. р.* (*Пр.* **Квашаніна**).

Застудзіць,-цца, *дзс.*—сильно простудить,-ться. Застудзіў грудзі, дык кашаль. Мусіць застудзіўся, што захварэў. *В. Старына.*

Заступацца, *дзс. (зак.* **заступіцца)**.—защищать, ограждать кого. Хаця заступайся за другіх—сібе глядзі. Каб ня заступіліся свае мужчыны, дык нашпокалі-б яму на месьця. *В. Старына.*

Заступаць, *дзс.* (*зак.* **заступіць)**—замещать, заменять. Ён заступіў брата свайго на рабоця.—2) в спец. см.—ослепить, затемнить глаза. Ці ня заступіла табе вочы, што нічога нешта ня бачыш? *В. Старына.*

Застываць, *дзс.* (*зак.* **застыць)**—остывать, затвердевая. Добра застыла квашаніна. *В. Старына.*

Засунуць, *дзс.*—засунуть, задвинуть. Засунь юшку на нач. *В. Старына.*

Засупоніць *каня, дзс.*—связать клещи хомута на лошади ремешком или веревочкой. Засупонь каня лепяй. *В. Стаырна.*

Засцаць, *дзс.*—смочить что мочою. Дзеці засцалі ўсю пасьцелку. *В. Старына.*

Засцыка, і, *аг.*—п'яница (бран.). Засцыка ета вечна цягняцца на места. *В. Старына.*

Засыкаць, *дзс.*—зашипеть (о змее). Засыкала гадзюка ў траве. *В. Старына.*

Засыціць, *дзс.*—засластить воду медом. Во ціпер добра засыціў: салодка. *В. Старына.*

Засьвяціць,-цца, *дзс.* — засветить, -ться. Маланка засьвяціла. Засьвяцілася зорка. *В. Старына*

Засьцяжка, і, *ж.*—застёжка. Сем насьцяжак ды ўсѐ бяз засьцяжак. *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.*

Засьценак, нка, *м.* — небольшая усадьба. Прыехалі людзі к нам із засьценка, што за Пятровічамі. *В. Старына.*

Засьцерагаць, *дзс.*—предостерегать. Хай бог крыя й засьцярагая ат такоі бяды! *В. Старына.*

Засьцерка, і, *ж.*—ленточка для застягивания воротника в рубашке. Ты мне парваў засьцяркі. *В. Крамяні, Пух. р.*

Засяваць, *дзс.* (*зак.* **засеяць)**—засеять. Сягоньня засявалі жыта. Усю палосу засеялі аўсом. *В. Старына.*

Затаіць, *дзс.*—утаить. Затаіў мае грошы й ня прызнаецца. *В. Старына.*

Затануць, *дзс.*—потонуть. Каб ён затануў, палажыў нейдзя тапор ды ня найду! Каб ты затанула такоя дзела! *В. Старына.*

Затаўка, і, *ж.*—жир со внутренностей свиньи, служащий приправою к еде. Зварылі пасолі з затаўкаю. *В. Старына.*

Затаўчы, *дзс.* — затолкать. Затаўклі, мусіць, етага п'яніцу нейдзя на месьця. Вот таўчэ—мусіць хоча яго затаўчы. *В. Старына.*

Заткала, а, *н.* — затычка для закупоривания бочки, боченка. Згубіласі ад бочкі заткала. *В. Кramяні, Пух. р.*

Затлуміць, *дзс.*—1) задавить, свести со свету. Сабакі затлумілі сьвіньню. Каб твая маць затлуміла! *В. Старына.*—2) уморить. Чыста затлуміў ён міне сваею работаю. *В. Старына.*

Затока, і, *ж,*—залив. Ужо замерзла затока: рыбы нельга лавіць. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Затон, у, *м.*—залив. Паставіў нерат у затоня. *С. Амельна, Пух. р.*

Затор, у, *м.*—1) бочарный инструмент. Зламоўся затор, робячы вядро.—2) разовая заделка муки для получения спирта. Выгналі затор гарэлкі. *В. Старына.*

Заторгаць, *дзс. безас.*—задергать. Нешта заторгала ў руку мне. *В. Старына.*

Затрымліваць, *дзс.* (*зак.* **затрымаць**) —задерживать. Ня затрымлівайця нас, пускайця. *В. Старына.*

Затужыць, *дзс.*—заскорбеть. Затужыў дзед по бабя. *В. Старына.*

Затузаць, *дзс.*—затормошить. Чыста затузалі сабакі сьвіньню нашу. *В. Старына.*

Затупаць, *дзс.* (*прм.* **затупаны**) — 1) затопать ногами. І затупаў нагамі атразу.—2) покрыть следами ног. Затупалі ўсю падлогу. Уся хата зутупана. *В. Старына.*

Затурыць, *дзс.*—загнать. Вэнь аж куды затурыў авечак. *В. Старына.*

Затым *прс.*—1) потому. Затым казак гладак, што пад'еў ды набак. *Прык.*—2) затем. Затым аставайцяся здаровы! *В. Старына.*

Затынкаваць, *дзс.* —заштукатурить, заделать. Затынкавалі ў дзьвярах дзіркі. *Пас. Дубраўка, Пух. р.*

Заўголак, лку, *м.*—место за углом постройки. Сьвіньня пабеглі ў заўголак. *В. Старына.*

Заўдавець, *дзс.*—овдоветь. Ужо год, ік заўдавеў. *В. Старына.*

Заўзяты, *прм.*—ретивый, старательный. Ого, Тадос такі заўзяты, што першы ўсюды йдзе. *В. Старына.*

Заўпартаваць, заўпарціцца, *дзс.*— заупрямиться. Які-ж хлопяц: ік заўпартавоў, дык і ўсё ўжо кончана. Ік заўпарціцца—ні за шта ня будзя рабіць. *В. Старына.*

Заўсёды, *прс.*—всегда. Заўсёды ў яго чаго ды ня хапая. *В. Старына.*

Заўчасу, *прс.* — заблаговременно. Заўчасу саброўся ў дарогу. *В. Старына.*

Заўчора, *прс.*—третьего дня. Заўчора мы хадзілі на сена. *В. Старына.*

Захаваць, *дзс.*—припрятать, запасти. На вёсну захавоў троха канюшыны. *В. Старына.*

Захад, у, *м.*—запад. На захадзя неба аж чырвана. *В. Старына.*

Захадзіцца, *дзс.* — забеспокоиться, бегая и суетясь вообще. Захадзілася маладзіца—і ня ведая, што рабіць. *В. Старына.*

Захаладаць, *дзс.*—похолодать. Атразу як захаладала. *В. Старына.*

Захапіць, *дзс.*—захватить. Усё захапіў у свае рукі *В. Старына.*

Захінаць,-цца, *дзс.* (*зак.* **захінуць, -цца**)—1) завертывать, закрываться. Захіні свае грудзі. Захініся ты лепяй.—2) спрятаться за предмет. Захініся во за вугал ды рабі, што трэба. *В. Старына.*

Захліпаць, *дзс.*—1) прерывисто заплакать. Ужо й захліпаў: вельма жаласьлівы.—2) замерцать. Нешта захліпала лянпа. *В. Старына.*

Захлынуцца, *дзс.*—захлеснуться, залиться водой. Чуць быў ня ўтапіўся: ужо й захлынуўся, але падхвацілі. *В. Старына.*

Захлюпаць, *дзс.*—забрызгать грязью. Усю сьвіту захлюпаў. *В. Старына.*

Захмарыцца, *дзс.*—покрыться тучами. Захмарылася ў том баку, мусіць будзя дождж. *В. Старына.*

Захмурнець, *дзс.*—сделаться сумрачным. Захмурнеў конь, ік зьезьдзіў у Мінск. *В. Старына.*

Заходзіцца, *дзс.* (*зак.* **зайціся**)—1) сильно ныть от боли. Нешта заходзяцца мае зубы.—2) коченеть от сильного холода. Такі халадзішча, аж рукі зайшліся.—3) лишаться чувств. Ік стала плакаць дзіця, дык чуць ня зайшлося. *В. Старына.*

Захундаваць, *дзс.*—тщательно закрыть, закутать. Картоплю добра захундавалі на зіму. *В. Старына.*

Захуньдзіць, *дзс.*—угостить хорошенько. Калі захундзіш мне добра, дык памагу. *В. Старына.*

Захутаць, *дзс.* (*прм.* **захутаны**)—закутать. Добра захутай ногі, каб не памерзьлі. Картопля акуратна захутана саломаю—мароз ня дастаня. *В. Старына.*

Зацень, ю, *м.*—затененное место. У етум зацяні нішто ня расьце. *В. Старына.*

Зацерціся, *дзс.*—затереться. Зацёрся рушнік. *В. Старына.*

Зацірка, і, *ж.*—небольшие галушечки, скатанные из муки, сваренные на воде и залитые молоком или жиром. На вячэру зварылі пшанішнаі заціркі. *В. Старына.*

Заціснуць,-цца, *дзс.* (*прм.* **заціснуты**)—зажать,-ться. Моцна заціснаў вузял. Пылянё заціснулася дзьвярамі. Вяроўка так заціснута, што ня 'твязаць. *В. Старына.*

Зацішак, шку, *м.*—укромное место, защищенное от ветра. Давай сядам у зацішку. *В. Старына.*

Зацмыгаць, *дзс.* (*прм.* **зацмыганы**)—затаскать работою лошадь, человека. Зацмыгаў ён свайго каня дашчэнту. Купіў нейкаю зацмыганаю кабылу. Зацмыгаў бабу работаю. *В. Старына.*

Зацугляць, *дзс.* (*прм.* **зацугляны**)—взять лошадь на удила. Зацуглёў жарабца. Зацуглёўшы будзя спакайней. Вот дзе конь: зацугляны і то ня стаіць. *В. Старына.*

Зацухліць, *дзс.*—замазать с лоском. Зацухліў усю рубашку. *В. Старына.*

Зацыраваць, *дзс.* (*прм.* **зацыраваны**)—заштопать. Зацыравала ў панчося дзірку. Адна рукаўка зацырована, а другая не. *В. Старына.*

Зацьвісьці, *дзс.* — покрыться плесенью. У хаці зацьвіла столь і куткі. *В. Валае, Пух. р.*

Зацьменьне, я, *н.*—затмение. Будзя зацьменьня сонца.—2) перен.—помрачение. Зацьменьне на цібе нейкая найшло. *В. Старына.*

Зацягаць,-цца, *дзс.* — 1) затаскать, заносить. Зацягоў пры рабоця новаю жакетку. — 2) утомить, -тьcя, таская что-н. или вообще работая. Чыста зацягоўся, носячы салому. Зацягоў коніка. *В. Старына.*

Зацягнуць,-цца, *дзс.*—1) затащить, -тьcя куда-либо. Во аж куды зацягнуліся каровы. Куды ета ты зацягнуў той кругляк?—2) протянуть (нитку в иглу). На, зацягні нітку ў іголку. *В. Старына.*

Зацярушыць, *дзс.* (*прм.* **зацярушаны**) — запорошить. Зацярушыў вока. Нечым зацярушан квас. *В. Старына.*

Зацяць (*яму ёй*), *дзс.*—в безличн. зн.—отнять язык. Бачыш, ціпер маўчыць, зацяло яму. *В. Старына.*

Зачакаць, *дзс.*—пообождать. Зачакай, пойдам разам. *В. Старына.*

Зачапіць,-цца, *дзс.* (*прм.* **зачэплены**)—1) зацепить,-ться. Вяроўка зачапілася за граблі. Нітка зачэпляна за трэску.—2) затронуть в разговоре. Ён міне першы зачапіў. *В. Старына.*

Зачараваць, *дзс.*—заворожить, очаровать. Усяроўна ік хто яго зачаравоў: так увязоўся за етаю дзеўкаю. *В. Старына.*

Зачаць, *дзс.*—начать. І зачоў на яго валіць усяк (зн. лаяць). *В. Старына.*

Зачварыць, *дзс.* (*прм.* **зачвараны**)—затравить собаками. Пастух зачварыў сьвіньню сабакамі. Да сьмерці зачварана парасё сабакамі. *В. Старына.*

Зачуць, *дзс.*—послышать. Абы зачуў якую песьню, дык і пяе яе. *В. Старына.*

Зачыкільгаць, *дзс.*—заковылять. Ік зачыкільгоў, толька и бачылі яго *В. Старына.*

Зачынка, і, *ж.*—*гл.* **Пастка.** Злавілі мыш у зачынку. *В. Дукоршчына, Сьміл. р.*

Зачыняць, *дзс.* (*зак.* **зачыніць,** *прм.* **зачынены**) — затворять, закрывать. Зачыні дзьверы. Бацька кроў—дзьверы зачынёў, а ты хаты ня зачыняш. *Прык. С. Дукора, Сьміл. р.* Печ зачыняла засланкаю. *В. Старына.*

Зачырванецца, *дзс.* — закраснеться. Аж зачырваўнеўся, ліха на яго, ад злосьці. *В. Старына.*

Зачысьціцца, *дзс.*—запропаститься. Бадай ты зачысьцілася, які холад стоў! Каб яна зачысьцілася, блыха ўлезла ды кусая! *В. Старына.*

Зашаляваць, *дзс.*—обшить досками. Ашчэ ў вадном месьця трэба троха зашыляваць. *В. Старына.*

Зашастаць, *дзс.*—зашелестеть колосьями, соломой или подобным чем. Нешта зашастала ў сеня. *В. Старына.*

Зашкліць, *дзс.* (*прм.* **зашклёны**)—застеклить. Зашклілі пабітая вакно. Адно вакно зашклёна. *В. Старына.*

Зашкодзіць, *дзс.* — принести вред, Ня еш зялёных ігруш; ашчэ зашкодзяць. *В. Старына.*

Зашмараваць, *дзс.* (*прм.* **зашмарованы**)—замазать, запачкать. Чыста ўсе рукавэ зашмаравоў. Надзеў нейкія штанэ зашмарованыя. *В. Старына.*

Зашмаргам, *прс.*—о способе завязывания узла, не вытягивая из завязи конца, что дает возможность легче развязывать. Завязвай пояс зашмаргам, а то ік намокня, дык ня развяжаш. *В. Старына.*

Зашнураваць,-цца, *дзс.* — зашнуровать,-ться. Зашнуравала чаравікі. Зашнуравалася ў гарсэт. *В. Старына.*

Зашпарыць, *дзс.*—посеять большое количество чего. Ат сьценкі аж да гасьцінцу зашпарылі картоплі. *В. Старына.*

Зашпыліць, *дзс.*—зашпилить. Хоць шпылькаю зашпылі сарочку. *В. Старына.*

Зашумаваць, *дзс.*—закипеть пенясь. Заціркa зашумавала. *В. Старына.*

Зашчаміць, *дзс.* (*прм.* **зашчэмлены**)—прищемить. Ік зашчаміў нагу ў зялезы, дык чуць вырваў. Паляц зашчэмлены ў дзьверы. *В. Старына.*

Зашчапка, і, *ж.*—щеколда. Атарвалася зашчапка ад дзьвярэй. *В. Старына.*

Зашчымець, *дзс.*—болезненно сжаться, заныть. Так прыціснуў пальцы, аж зашчымелі. *В. Старына.*

Зашчытак, тка, *м.* — фронтон постройки, находящийся в углу, образуемом краями крышы. У хаця новы зашчытак. *В. Голацак, Сьміл. р.*

Зашчэпляваць,-цца, *дзс.* (*зак.* **зашчапіць,-цца,** *прм.* **зашчэплены**)—брать дверь на „зашчапку". Ашчэ спаць ня лажымся—ня трэба зашчэпляваць дзьвярэй. Нанач заваліліся й зашчапіліся. Ня'тчыніш вакна: яно зашчэпляна. *В. Старына.*

Заяда, ы, *аг.*—неуживчивый человек. З етаю заядаю ня ўжывесься ты. *В. Старына.*

Заядлы, *прм.* — *гл.* **Заўзяты.** Іван заядлы на работу. *В. Старына.*

Заяхкаць, *дзс.*—сов. от **яхкаць.** Ік заяхкая сабака ды пабяжыць за зайцам!.. *В. Старына.*

Збаёдаць, *дзс.*—свести со свету, уходить. Збаёдаў ён сваю жонку. *В. Старына.*

Збаўляць,-цца, *дзс.* (*зак.* **збавіць -цца**)—1) избавлять,-ться. Чуць збавіўся ат етага злодзяя. — 2) уменьшать цену. Збаў троха цану. *В. Старына.*

Збаяцца, *дзс.* — убояться. От дзе трус: ужо й збаёўся. *В. Старына.*

Зблажэць, *дзс.*—стать худым, болезненным. Саўсім зблажэла дзеўка. *В. Старына.*

Зблізку, *прс.*—вблизи. Зблізку дык добра відаць. *В. Старына.*

Зблутаць, *дзс.* (*прм.* **зблутаны**)—спутать. Зблутаў усе ніткі. Зблутан ячмень за гарою. *В. Старына.*

Зблявацць, *дзс.* — стошнить, выблевать. Дзіця зблявала. *В. Старына.*

Збожжа, а, *н.*—зерновые хлеба. Людзі ўжо збожжа пажалі. Збожжам занялі ўсе кадаўбэ. *В. Старына.*

Збоку, *прс.*—в стороне. Я тут збоку - прыпёку. *Прык. В. Старына.*

Збольшага, *прс.* — сделать что в главнейшем, в важнейшем, в более заметном. Збольшага згроблена, ато пакінаў так. *В. Старына.*

Зборня, і, *ж.*—собрание для развлечения или др. цели. У Васілёвых вечна зборня. *В. Старына.*

Зборы, *мн.*—складки в юбке или ином платье. Ня цягні за'ндарак, бо паўрываяш зборы. *В. Белае, Пух. р.*

Зборышча, а, *н.* — сбор. Зборышча на начлег ня вялікая: узёў кажух ды паехаў. *В. Старына*

Збоўтаць, *дзс.*—сболтать. Збоўтала ўсё разам ды варыць. *В. Старына.*

Збочыць, *дзс.*—свернуть в сторону. Збоч і ты троха. *В. Старына.*

Збрадлівы, *прм.*—вороватый, применяется к животным, которые любят украдкою отлучаться от стада и причинять потравы, вообще вред. Збрадлівая іх карова: пастаянна ўцячэ ад пастуха на канюшыну. Вой які кот збрадлівы: як ня пільнуяськя—усяроўна малако вып'я. *В. Старына.*

Збракавацць, *дзс.* (*прм.* **збракованы**) — забраковать. Збракавалі, дык і ў салдаты ня пашоў. Распрадаецца збракованы тавар. *В. Старына.*

Збруя, і, *ж.*—збруя. Пашыў на каня новаю збрую. *В. Старына.*

Збрыдаць, *дзс.*—опротиветь, надоесть. Сварыліся, аж пакуль ня збрыдала ім. *В. Старына.*

Збузавацць, *дзс.*—смять, скомкать, испортить что, занимаясь шалостями. Ня ўсьпеў надзець, ік ужо збузавоў новаю шапку. *В. Старына.*

Збунтавацць,-цца, *дзс.* — 1) сбить, -ться с толку. Ён міне збунтавоў. У вадном месьця толька збунтавоўся. — 2) взбунтавать, - ться. Збунтавоўся ўвесь народ. *В. Старына.*

Збурыць, *дзс.*—слить, смочить водою с сильным напором. Дождж збурыў усю адзежу. *В. Старына.*

Збурыць, *дзс.* — сбросить сверху. Збурыў з гары клёпкі. Збурылі страху. *В. Старына.*

Збуцьвець, *дзс.*—сгнить от сырости или лежа в воде. Бярвяно збуцьвяла пад карою. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Збуяць, *дзс.* — Зарости зеленью. (о кортофеле, конопли). Чыста ўся картопля збуяла, мусіць гною пярадоў. Збуялі каноплі—нічога ня будзя насеньня. *В. Старына.*

Збывацць, *дзс.* (*зак.* **збыць**)—сбывать. Добры быў конік да прышлося збыць. *В. Старына.*

Збыту ня давацць,—не давать покою. Проста збыту ня дае дзіця: плача ды плача. Ён-жа табе збыту ня дасьць с сваімі грашамі. *В. Старына.*

Збэрсаць, *дзс.* (*прм.* **збэрсаны**) — нечисто сжать. Ат, збэрсалі, спаскудзілі палосу. Жыта збольшага збэрсана. *В. Старына.*

Збэсьціць, *дзс.* — обесчестить. Збэсьцілі людзі дзеўку. *В. Старына.*

Звадыяш, а, *м.* (*жан.* **звадыяшка**) — мужчина или женщина слетники, заводящие ссору, драку. Ня чапай етага звадыяшка. Звадыяшка тая толька брахаць любіць. *В. Старына.*

Зважыць, *дзс.* (*прм.* **зважаны**) — взвесить. Трэба зважыць, колька тут будзя аўса. Адзін мяшок зважан. *В. Старына.*

Звалакціся, *дзс.*—стащиться куда. Некуды звалаклася карова з двара. Звалокся кот наш. *В. Старына.*

Зваліцца, *дзс.*—свалиться. Зваліўся с страхі. *В. Старына.*

Звалтузіць, *дзс.*—истормошить, измять. Сьвіньня звалтузілі ўсе сарочкі. *В. Старына.*

Званец, нцà, *м.* — раст. погремок. (Alectorolophus Gm. або Rhinanthus Crista galli L.). У жыцьця адзін званец. *В. Старына.* Увёўся ў жыта званец, дык хлебу канец. *Прык. В. Капейна, Сьміл. р.*

Званіца, ы, *ж.* — колокольня. Скінаўся із званіцы ды забіўся на сьмерць. *В. Старына.*

Званчэй, *прс. в. ст.*—звонче. Еты званок званчэй зьвініць. *В. Старына.*

Званчэйшы, *прм. в ст.*—более звонкий. Выбірай касу, якая званчэйшая. *В. Старына.*

Зварот, у, *м.*—оборот. Німа ніякага звароту, дык і цяжка жыць. На зварот німа капейкі. *В. Старына.*

Зварухнуць,-цца, *дзс.* — пошевельнуть,-ться. Ляжыць і ня зварухнецца. Сядзіць ані зварухнецца. *В. Старына.*

Зварушыць, *дзс.*—сдвинуть с места, тронуть. Зварушыў часэ, дык ціпер ня хочуць іці. *В. Старына.*

Зварыць,-цца, *дзс.* — сварить,-ться. Картопля ўжо зварылася. Зварылі булёну. *В. Старына.*

Звар'яцець, *дзс.*—помешаться. Звар'яцяў чалавек. Хіба ты звар'яцёў: што ты робішь? *В. Старына.*

Звашаваць, *дзс.* — глубко порыть. Свіньня ўсё гумно звашавалі. *В. Старына.*

Зводзіць, *дзс.* (*зак.* **зьвесьці**)—1) сводить. Хлопцаў зьвялі ў бойку.— 2) обманывать. Рыгор зьвёў дзеўку, Зьвёў дарам чалавека. *В. Старына.*

Зводнік, а, *м.* (*жан.* **зводніца**)— мужчина или женщина сплетники. Слухай ты етага зводніка! Агата—ђершая зводніца на сяле. *В. Старына.*

Звузіць, *дзс.*—с'узить. Шыла сарочку ды троха звузіла. *В. Старына.*

Звучаць, *дзс.*—приучать. Малога ня трэба звучаць шкодзіць. Звучылі змалку етак рабіць, а ціпер і блага. *В. Старына.*

Звыкаць, *дзс.*—привыкать. Звык, каб яму падалі ўсё гатовянькая. *В. Старына.*

Звычай, ю, *м.*—обычай. У яго ўжо такі звычай, каб няпрыменна зачапіць чужоя. *В. Старына.*

Звыш, *прс. у сэнсе прым.* — сверх. Што звыш рубля, то маё. *В. Старына.*

Згабляваць, *дзс.*—обстругать. Троха згаблявоў дошку—будзя гладзей. *В. Старына.*

Згадзіцца, *дзс.* — пригодиться. Хай валяюцца кругляке, мо' на што згодзяцца. *В. Старына.*

Згадзіць,-цца, *дзс.*—условить,-ться, согласиться. Сяло згадзіла сабе каваля. Ахрэм згадзіўся на каровы (нанялся пасти коров). *В. Старына.*

Згаіць, *дзс.*—залечить. Ніяк ня згаіць свае болькі. *В. Крамяні, Пух. р.*

Згалець, *дзс.* — обнищать. Сьпіўся, згалеў і прапоў чалавек. *В. Старына.*

Згамаць, *дзс.* (*дзіцяч.*) —с'есть. Згамай увесь крупнічак. *В. Старына.*

Зганьбаваць, *дзс.*—осрамить. Саўсім зганьбавалі Мікатавага каня на месьця. *В. Старына.*

Зганіць, *дзс.*—опозорить. Дарма заганілі маю работу. *В. Старына.*

Згарнуць, *дзс.* (*прм.* **згорнуты**) — свернуть, собрать в одно место; сгрести в одно место. Картоплю згарнулі ў кучу. Ячмень на таку так і ляжыць згорнуты ў кучу. *В. Старына.*

Згатавацца, *дзс.*—свариться. Капуста ужо згатавалася. *В. Старына.*

Згвалціць, *дзс.* (*прм.* **згвалтованы**)— изнасиловать. Салдаты згвалцілі дзеўку. Была згвалтована, пярапужана, дык і памерла. *В. Старына.*

Згінуць, *дзс.*—пропасть. Згінь ты, мара, прападзі! Сядзь на гліня, дык ня згіняш. *Прык. С. Амельна, Пух. р.*

Зглямэздаць, *дзс.*—спортачить. Зглямэздаў сабе калёса ды езьдзіць. *В. Лядцо, Пух. р.*

Зглeдзіць, *дзс.*—чуть завидеть. Толька зглeдзіў бацьку, дык і пабег к яму. *В. Старына.*

Зглуміць, *дзс.* — испортить. Зглуміў етакі то кавалак дзерава! *В. Старына.*

Зглытаць, *дзс.*—с жадностью выпить. Адзін зглытоў малако, а мне ня пакінаў. *В. Старына.*

Згнюсіць, *дзс.* (*прм.* **згнюшаны**)—изгадить, испортить. Згнюсілі мне падлогу. Толька хата згнюшана етаю гульнёю. *В. Старына.*

Згода, ы, *ж.*—согласие, мир. Німа ў іх згоды: усё сварацца. *В. Старына.*

Згодзен, *скар. прым.* — согласен. Хто згодзян, хай бярэцца за работу. *В. Старына.*

Згоніны, ін, *мн.*—худший сорт зерна с сорняками. Згоніны ляжаць на таку. *В. Беласе, Пух. р.*

Згоцаць, *дзс.*—быстро куда сходить или с'ездить. 'К бачыш згоцаў у той канец. *В. Старына.*

Зграбны, *прм.*—изящный, стройный (говорится только о вещах). Зграбныя грабелькі. Зграбны вазочак. *В. Старына.*

Згрэбла, а, *н.*—скребница (железная щетка). Трэба купіць новая згрэбла каня чысьціць. *В. Старына.*

Згуба, ы, *ж.*—*гл.* **Загуба**. Згуба ты мая, згуба! *В. Старына.*

Згубіць, *дзс.*—потерять. Згубіў грошы с партаманетам.—2) извести со свету. Ён задумаў згубіць свою жонку. *В. Старына.*

Згубнік, а, *м.* (*жан.* **згубніца**) — бран. на потратившего, промотавшего что. Згубнік еты усю гаспадарку зараз рашыць. Згубніца ты мая: ты мне жыць ня даеш. *В. Старына.*

Згультаяваць, *дзс.* — слентяйничать. Згультаявоў такі—ня зрабіў. *В. Старына.*

Згурасьціць *дзс.* (*прм.* **згурашчаны**)—скомкать в ворох, свалить в одно место. Аўсянку й аржаную салому—усю згурасьцілі разам. Адзежа так і ляжыць згурашчана. *В. Старына.*

Здавацца, *дзс. безас.*—казаться. Чаго толька ня здавалася яму на могілках! Здаецца, усё зрабіў, як трэба. Мала што табе здаецца. *В. Старына. (Пр.* **Здэцца**).

Здавён-даўна, *прс.* — с давнишних пор. Дарога тут была здавён-здаўна. *В. Старына.*

Здаволіць, -цца, *дзс.* — удовлетворить, -ться. Еў, еў, аж пакуль ня здаволіўся. Чорт яго ўсіх здаволіць! *В. Старына.*

Здагадацца, *дзс.* — догадаться, сообразить. Здагадоўся, чалавеча, уцячы, ато доў-ба! *В. Старына.*

Здалёк, *прс.* — издалека. Атнекуль здалёк прыехалі людзі. *В. Старына.*

Здалець, *дзс.* — иметь силы одолеть, выполнить работу. Стары ўжо ня здалея рабіць. Я ўжо ня здалею. *В. Старына. (Пр.* **Здолець**).

Здалягосьць, *прс.* — заблаговременно. Здалягосьць сягоньня надумаў схадзіць у рыбу посьля работы. *В. Дайнава, Пух. р.*

Зданьне, я, *н.*—привидение. Бачылі нейкая зданьня, дык чыста ўсе папужаліся. *В. Старына.*

Здаравезны, -венны, *прм.* — очень сильный. Здаравезны мужчына. *С. Дукора, Сьміл. р.* Здаравенны хлопяц, ік мядзьведзь. *В. Старына.*

Здаражэць, *дзс.*—подорожать. Ізноў здаражэла крамніна. *В. Старына.*

Здарацца, *дзс.*—случаться. Мо' што здарылася ў дарозя, што етак доўга німа нашага хлапца. *В. Старына.*

Здарожыцца, *дзс.*—устать от дороги. Чалавек здарожыўся, хай адцыхне. *В. Старына.*

Здароўкацца, *дзс.* — здороваться. І здароўкацца ня хоча са мною! *В. Старына.*

Здарэньне, я, *н.*—происшествие. Ну й здарэньня-ж было з намі! *В. Старына.*

Здатны, *прм.* (*скар.* **здацен**)—способный. Здатны да ўсякаі работы. На ўсё здацян хлопяц. Ого, ён здацян на ўсе рукі! *В. Старына.*

Здаўмецца, *дзс.*—сообразить. Як-жа ета я раней ня здаўмеўся так зрабіць. *В. Старына.*

Здаўна, *прс.*—издавна. Ета паша здаўна была за намі. *В. Старына.*

Здацца, *дзс.*—быть нужным, потребным. На што ты мне здоўся? *В. Старына.*

Здолець, *дзс.*—*гл.* **Здалець.** Чуць здоляў падняць ношку сена. *В. Старына.*

Здольнік, а, *м.*—соучастник. Так раньше назывался принятый в семью чужой мужчина с равной долей имущесгва, как и остальные члены данной семьи. Дзед мой жыў тут за здольніка. *В. Старына.*

Здольны, *прм.*—способный. Здольны ён хлопяц на ўсякаю работу. *В. Старына.*

Здор, у *м.*—сало от внутренностей. С парсюка шмат здору вышла. У пападзьдзі на жываце адзін здор. *В.Старына.*

Здрапаць, *дзс.*—сов. от **драпаць.** Аж у канец сяла ўжо ўсьпеў здрапаць. *В. Старына.*

Здратаваць, *дзс.* *(прм.* **здратованы)**—истоптать посев. Коні здраталі ячмень. Чыста ўся пшаніца здратована. *В. Старына.*

Здрыгануцца, *дзс.*—содрогнуться, поколебаться. Аж зямля пад ім здрыганулася. *В. Старына.*

Здрэнчыць, *дзс.*—измучить побоями. Здрэнчыў дзіця на горкая яблыка. *В. Старына.*

Здужаць, *дзс.*—осилить. Наброў, ік здужаць панесьці. *В. Старына.*

Здурнець, *дзс.*—одуреть, оглупеть. Пад старасьць сусім чалавек здурнеў. *В. Старына.*

Здымаць, *дзс.*—снимать. Ня трэ'бала здымаць патрэціка, хай-ба вісеў. *В. Старына.*

Здырдзіцца, *дзс.*—протянуть ноги при смерти. Усе ня даждуцца, калі старая здырдзіцца. *В. Старына.*

Здыханьне, я, *н.*—падеж на животных. Німа на цібе здыханьня, на такога каня! *В. Старына.*

Здыхаць, *дзс.* (*зак.* **здохнуць, -хці**)—околевать, издыхать. Будзя здыхаць з голаду, а рабіць ня хоча. Етак можна, чалавеча, і здохнуць. Здохла кацянё. *В. Старына.*

Здыхляк, а̀, *м.*—заморенный, слабый мужчина. Што мне значыцца падужаць етага здыхляка?! *В. Старына.*

Здыхлячына, здыхліна, ы, *ж.* 1) мясо павшего животного, падаль. Ваўке ядуць здыхлячыну.—2) заморенная лошадь. Конь здыхлячына, а ён ашчэ хоча воз везьці. Здыхліна ета адных драбінак ня пацягня. *В. Старына.*

Здэцца, *дзс.*—*гл.* **Здава̀цца.** Здэццы бачылісі с табою. *В. Крамяні, Пух. р.*

Зеленкаваты, *прм.*—немного недозрелый, зеленоватый. Авёс яшчэ троха зялянкаваты, але жаць можна. *В. Старына.*

Зельле, я, *н.* *(пам.* **зельлейка)**—1) лекарство. Нейкая горкая зельля.—2) скверный, сварливый человек. Ну й зельля ета Марынка! Ого, ета, зельляйка: паслухая яно цібе! *В. Старына.*

Зелязьняк, а̀, *м.*—лопата, у которой железные только края в виде каймы. Вазьмі зялязьняк ды капай. *В. Старына. (Пр.* **Жалязьняк).**

Зеляна, *прс.*—зелено. Аж у ваччу стала зеляна. *В. Старына.*

Зерне, я, *н.*—зерно. Колас вялікі, а зерня малоя. *В. Старына.*

Зёлкі, лак, *мн.*—лечебные травки. Стоў піць зёлкі, дык і паправіўся. *В. Старына.*

Зеў, зеву, *м.*—1) пространство между верхними и нижними нитками в „кроснах“. Мае кросна добрыя: вялікі зеў. У кроснах зявэ малыя—чаўнок вязьня.—2) начало дыхательного горла. Горла ў зявох баліць.—3) презр., пасть, горло. Расчыніў свае зявэ. *В. Старына.*

Зжаліцца, *дзс.*—сжалиться. Зжаліўся ўжо, пашкадавоў. *В. Старына.*

З-за, *прыйм.*—из-за. Нехта шпурнуў з-за вугла камяням. *В. Старына.*

Ззаду, *прс.* — сзади, позади. Цягнецца ззаду, ік жаба. *В. Старына.*

Ззызнуць, *дзс.* — сов. от **зызнуць** во 2-ом значении. Хай ты ззызьні з етакаю работаю! *В. Старына.*

Зігнуць, *дзс.*—окинуть глазом. Наклоў воз сена вялізны, як вокам зігнуць. *В. Дайнава, Пух. р.*

Зімоўка, і, *ж.*—сорт позднего картофеля. Урадзіла наша зімоўка. *В. Старына.*

Зірк, *выкл.*—глядь. Зірк—ды нічога ўжо й німа. *В. Старына.*

Зіркаць, *дзс.* (*зак.* **зірнуць**) — быстро смотреть, бегать глазами по сторонам. Нечага зіркае ён па куткох. Зірні ты сюды. *В. Старына.*

Зіхацець, *дзс.* — блестеть. Хата вымыта, вычышчана аж зіхаціць. *В. Старына.*

Злаваць, -цца, *дзс.* — злиться, сердиться. Напрасна ты злуесься на міне. Чаго там злаваць? *В. Старына.*

Зладзейства, а, *н.* — 1) воровство. Кругом настала зладзейства. — 2) преступление. Я табе ня дарую такога зладзейства. *В. Старына.*

Зладзіць, *дзс.*—поладить. Хто з ім зладзіць, с такім благім чалавекам. *В. Старына.*

Зладзюга, і, *м.* — презр., — злодей, вор. Зладзюга ты, я-ж табе пакажу! *В. Старына.*

Злажыцца, *дзс.*—1) войти в складчину. Злажыліся на кварту гарэлкі. — 2) напрактиковаться в какой-либо работе. Троха ўжо злажыўся пілаваць. *В. Старына.*

Злажыць, *дзс.* — 1) сложить части чего. Разбурыў часэ, ціпер-жа злажы ты іх.—2) сочинить произведение. Во, ета нехта добраю кніжку злажыў. *В. Старына.*

Злазіць, *дзс.* (*зак.* **зьлезьці**)—слезать. Злазіць шкура с пальца. Німа як зьлезьці далоў. *В. Старына.*

Злайдачыцца, *дзс.* — стать плутом, бездельником. Злайдачыўся хлопяц, нічога ня хоча рабіць. *В. Старына.*

Зламаць, -цца, *дзс.*—сломать, -ться. Зламалася жэрдка. *В. Старына.*

Златашыць, *дзс.* (*прм.* **златошаны**)—сов. от **латашыць.** Пастух статкам златашыў усю грэчку. Жартачкі: етак грады златошаны—нічога ня парасьце. *В. Старына.*

Злашча, *прс.*—тем более. Добрая пагода,—злашча яму пры такой пагодзя ехаць. Ім добра, а мне злашча. *В. Русаковічы, Пух. р.*

Злаяць, *дзс.* — изругать. Злаяў да пасьледняга. *В. Старына.*

Злодзей, я, *м.*—вор. На злодзяі шапка гарыць. *Прык.* Калі ня ўзёў за руку,—ня кажы, што злодзяй. *Прык. В. Старына.*

Зломак, мка, *м.* — 1) обломок. Во еты зломак вазьмі й добра будзя дзірку заткнуць. — 2) ослабевший человек. А што ён зломак, сам ня зробіць? *В. Старына.*

Злосны, *прм.*—злой. У дварэ злосныя сабакі. *В. Старына.*

Злосьць, і, *ж.*—злоба. Злосьці тае ня хватая на яго. *В. Старына.*

Злотнік, а, *м.* — золотых дел мастер. Злотнік паправіў мае завушніцы. *В. Старына.*

Злузаць, *дзс.*—сов. от **злузаць.** З лузоў усе насеньнікі. *В. Старына.*

Злупіць, -цца, *дзс.* — 1) слупить, -ться; содрать, -ться. Яшчэ мядзьведзя ня забілі, а шкуру зьбіраюцца злупіць. *Прык. Х. Самін, Пух. р.* Злупілася шкурка каля ногця. *В. Старына.* — 2) взять высокую плату. Злупіў з міне ў два разы даражэй. *В. Старына.*

Злучаць, -цца,—*дзс.* соединять, -ться. Пастухе злучылі каровы й авечкі. Наша чарада злучылася с чужою. *В. Старына.*

Злушчыць, *дзс.*—выбрать из скорлупы и поесть какие-либо семена. Дзіця злушчыла ўсе арэхі. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Злыбяда, ы, *ж.* — страшная, злая беда. От настала нейкая злыбяда. *В. Старына.*

Злыдзень, дня, *м.* — вредный человек, враг. Усякі злыдзянь будзя

рад, што табе крута прыдзецца. *В. Старына.* Убілісі злыдні на тры дні. *Прык. В. Загай, Пух. р.*

Змагчыся, *дзс.* — изнемочь. Работа цяжкая: чыста змогся чалавек. *В. Старына.*

Змайстраваць, *дзс.* — смастерить. Сам змайстравоў ложак. *В. Старына.*

Змалку, змаленства, *прс.* — с малых лет. Ён і змалку быў такі. *В. Крамяні, Пух. р.* Змаленства пашоў у сьвет. *В. Старына.*

Зманіць, *дзс.* — соврать. Ня проўда твая, зманіў. *В. Старына.*

Зманьваць, *дзс.* (*зак.* **зманіць**) — уводить обманом, соблазнять. Нашто было яго зманьваць з дому? Зманілі чалавека за блізкі сьвет, а ціпер німа як і дамоў вярнуцца. *В. Старына.*

Змарнаваць, -цца, *дзс.*—истратить, -ться по пустому. Шмат змарнавоў часу дарам. Жыта вот так за нішто й змарнавалася. *В. Старына.*

Змарнець, *дзс.*—истощиться. Саўсім змарнела дзіцянё. *В. Старына.*

Змарудзіць, *дзс.*—промедлить. Жартачкі, етулька часу змарудзіў! *В. Старына.*

Змарыцца, *дзс.* — умориться. Змарыўся за працаю. Змарыўся за дзень. *В. Старына.*

Змахляваць, *дзс.* —обмануть. Змахлявоў такі ён мне рубля. *В. Старына.*

Змовіны, н, *мн.*—свадебная пирушка, за которой ведется между родителями жениха и невесты сговор о свадьбе. Сягоньня трэба ехаць на змовіны: скора-ж і вясельля будзя. *В. Старына.*

Змога, і, *ж.* — сила, с которой можно что-либо сделать. Ня змога мая аднаму ўправіцца с сенам. *В. Старына.*

Зморак, а, *м.* — истощенный; применяется к подросткам и малым ребятам. Які ён ашчэ работнік, зморак еты. *В. Старына.*

Зморшчыцца, *дзс.* — сморщиться. Зморшчыўся, ік стары. *В. Старына.*

Змоўкнуць, *дзс.* — смолкнуть. Крычоў спачатку, а пасьля змоўк. Змоўкні ты хоць на мінутку. *В. Старына.*

Змоўчаць, *дзс.*—смолчать. Бацьку-ж трэба змоўчаць. *В. Старына.*

Змрок, у, *м.*—сумрак. Змрок засланяя вакно. *В. Матарова, Сьмілав. р.*

Змуляць, *дзс.* (*прм.* **змулены**)—стереть кожу. Ботам змуляў сабе ўсю пяту. У каня змуляна сьпіна кульбачкамі. *В. Старына.*

Змуршчыны, ын, *мн.*, **змуркі**, рак, *мн.*—обычай, состоящий в том, что новорожденного ребенка после крещения и помазания миром бабка купает, а воду сливают на дубок—с мальчика, и на вишню с девочки. Между родильницей и бабкой бывает угощение. Баба пашла на змуршчыны. *В. Старына.* Атправілі сягоньня змуркі. *В. Жораўкі, Сьміл. р.*

Знадворку, *прс.*—со двора. Карыта знадворку ўнесьлі ў сенцы. *В. Старына.*

Знадобіцца, *дзс.* — понадобиться. Хай будзя свая каробка, мо' на што знадобіцца. *В. Старына.*

Знаёмы, знакомы, *прм.*—знакомый. Гэта мой знаёмы. О, гэта-ж знаёмыя людзі! *В. Слопішча, Шацк. р.* Нейкі нязнакомы чалавек. *В. Старына.*

Знаравіць, -цца, *дзс.* — заноровить, -ться (о лошади). Дай каня на чужыя рукі, дык атразу знаровяць табе. Знаравіўся конь — і зьместа ня хоча крануць. *В. Старына.*

Знатны, *прм.* — знаменитый, известный. Ён знатны чалавек кругом. *В. Старына.*

Знаходзіцца, *дзс.*—находиться. Дзе-ж ты ціпер знаходзісься? *В. Старына.*

Знаходзіць, *дзс.* (*зак.* **знайці**) —находить. Закінь наперад, знойдзяш ззаду. *Прык. В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Знаходка, і, *ж.* — находка. Знашоў знаходку. *В. Старына.*

Знацца, *прс.*—значит. Знацца, я яму й кажу... *В. Старына.*

Знаць, *дос.*—знать, ведать. Знаць — ня знаю, і ведаць—ня ведаю. Ашчэ ўчарашнія сьлядэ знаць. *В. Старына.*

Значна, *прс.* — значительно. Дзень значна пабольшаў. *В. Старына.*

Значэць, *дзс.*—давать признаки чего-либо. Карова значыць (показывает, что скоро отелится). *В. Старына.*

Знос, у, *м.*—износ. Боты крэпкія й зносу ім ня будзя. *В. Старына.*

Зносак, ска, *м.* — 1) маленькое, сравтельно с другими, куриное яйцо. Курыца зьнесла зносак.— 2) насм., последний ребенок. Ты пасьледнім радзіўся, дык ты зносак. *В. Старына.*

Зносіць, *дзс.* (*зак.* **зьнесьці**)—сносить. Давай знасіма снапэ ды пойдам дамоў. Трэба хлеў зьнесьці с агароду. *В. Старына.*

Знудзіцца, *дзс.* — затосковать, загрустить. Знудзілася маладзіца па свайму чалавеку. *В. Старына.*

Зныць, *дзс.* — изныть. Сэрца знылa ад бяды. *В. Старына.*

Знэндзіцца, *дзс.* — истощать, похудать. Малы наш сусім знэндзіўся. *В. Старына.*

Золак, золаку, *м.*—первые проблески рассвета. Чуць золак — яна ўжо на нагах. *В. Старына.*

Золасьць, і, *ж.*—непогодь; сырость, холод и туман с дождем. На дварэ золасьць, і с хаты вылазіць ня хочацца. *В. Старына.*

Золка, *прс.*—непогодно,—сыро, туманно. Удубеў я сёньня, бо на дварэ золка. *С. Амельна, Пух. р.*

Золкі, *прм.* — туманный, сырой и холодный. Нейкая золкая надвор'я. *В. Старына.*

Зорка, і, *ж.* (*пам.* **зорачка**)—звезда. Блішчыць зорка. Чуць відаць маленькая зорачка. *В. Старына.*

Зоўтра, *прс*—завтра. Зоўтра пойдам на сена. *В. Старына.*

Зоўшыца, ы, *ж.*—свинка, паротит (болезнь). Ясі ўжо, каб цібе ела зоўшыца! *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Зрабаваць, *дзс.*—подрать засев (о курах). Куры зрабавалі ўсе каноплі. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Зрабіць,-цца, *дзс.* — сделать, -ться. Як зрабіў, так і добра. Зробіш ты, чалавеча, так, што будзя ні ў пяць, ні ў дзевяць. Нешта зрабілася дзіцяці: усё хварэя. *В. Старына.*

Зрадзіць, *дзс.* — хорошо уродить. Жыта зрадзіла добрая. *В. Старына.*

Зразумець, *дзс.*—понять, уразуметь. Нічога ня зразумець, што ён кажа. *В. Старына.*

Зракціся, *дзс.* — отречься. Зрокся свайго дому, роду — усяго *В. Старына.*

Зрана, **зранку**, **зраньня**, *прс.* — с утра. Зрана сталі на работу. Зранку пашоў дождж. Зраньня пачалі яны грызьціся. *В. Старына.*

Зрасьці, *дзс.*—зарасти. Грады зрасьлі травою. *В. Старына.*

Зруб, а, *м.*—сруб. Купіў гатовы зруб на хату. *В. Старына.*

Зрубіць, *дзс.* – сделать сруб постройки. Зрубілі сенцы. Адна кляшня пуні зрубляна. *В. Старына.*

Зручна, *прс.*—удобно, с руки. Ехаць мне туды саўсім ня зручна. *В. Старына.*

Зручны, *прм.*—удобный, подходящий. Вельмі зручная палачка. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Зрушыць, *дзс.* (*прм.* **зрушаны**)—тронуть, сдвинуть. Узёў ды зрушыў усё з места. Ведама, усё ў сярэдзіня зрушана, дык і хварэя. *В. Старына.*

Зры', *скар.* **зрабі**—сделай. Зры', што, казаў табе. *В. Клятное, Пух. р.*

Зрывак, зрыўка, *м.*—обрывок одежды, лохмот. Бяры свае зрыўкі ды ўбірайся. *В. Старына.*

Зрываць,-цца, *дзс.* — снимать со службы, отрывать от домашних работ. Ніхто цібе зрываць із службы ня будзя. На што-ж табе было зрывацца з дому? *В. Старына.*

Зрываць, *дзс.*—срывать. Дзеці зрываюць краскі. *В. Старына.*

Зрэб'е, я, *н.*—третий, худший сорт льна. Напрала дваццаць хунтаў зрэб'я. *В. Старына.*

Зрэбны, *прм.*—пошитый из худшего сорта полотна, — толстого, серого. Носіць зрэбнаю сарочку. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Зрэдзь, зрэдка, *прс.*—изредка. Зрэдзь дзе й добрая пападзецца каліва. *В. Бор, Сьміл. р.* Зрэдка дзе-нядзе тарчыць па каліву. *В. Старына.*

Зуб. а, *м. (мн.* **зу́бы** *і* **зубэ**)—зуб. Пакрышыліся мае ўсе зубы. Із грабляй паўкідаліся зубэ. *В. Старына.*

Зубіла, а. *ж.*—особая стамеска для рассекания тонкого железа. Іж зубіла пашчарбілася, сякучы зялеза. *В. Дайнава, Пух. р.*

Зубіць, *дзс.*—делать зубья в серпе. Франік добра зубіць сярпэ. *В. Старына.*

Зубрыць, *дзс.*—старательно делать что. Запрагай пару коняй у плуг ды зубры. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Зурыць, *дзс.* — старательно гнать. Пугу вазьмі ды зуры сьвіньней. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Зух, а, *м.* — форсун, бахвал, гуляка. Ну й зух еты Ігнат! *В. Старына.*

Зызнуць, *дзс.*—1) сильно, быстро ударить. Ік зызьня яму ў вуха!..—2) опухать. Зызьня з голаду, а рабіць ня хоча. *В. Старына.*

Зык, у, *м.*—звук, крик. Нарабілі зыку, крыку,—хоць ты с хаты ўцякай. *В. Старына.*

Зыкаць, *дзс.*—издавать звуки, свойственные к.-либо насекомому,—жужжать. Ня зыкай ты, ато конь пудзіцца. *В. Старына.*

Зыск, у, *м.* — польза, выгода. Гаспадарка ня дае ніякага зыску. *В. Старына.*

Зычыць, *дзс.*—желать. Ворагу свайму й то ня зычу такога дабра! *В. Старына.*

Зьбегацца, *дзс.*—похудать (о быке производителе). Саўсім зьбегаўся бугай за каровамі. *В. Старына.*

Зьбірацъ,-цца, *дзс.*—собирать,-ться. Зьбірай, калі рассыпаў. Зьбіраюцца мужчыны на сход. *В. Старына.*

Зьбіваць, *дзс.* (*зак.* **зьбіць**)—1) сколачивать. Хлапцэ паленьням зьбіваюць ігрушы.—2) избивать. Зьбіў, зьбіў малога на горкая яблыка (знач., до крови). *В.Старына.*

Зьбягаць,-цца, (*зак.* **зьбегчыся**)—сбегать, -ться. Зьбеглі авечкі з двара. Зьбегся народ на пажар с усяго сяла. *В. Старына.*

Зьвекаваць, *дзс.* — прожить весь свой век на одном месте. Тут мой бацька век зьвякавоў. *В. Старына.*

Зьвеку-прэку, *прс.* — испокон веку. Зьвеку-прэку етак было. *В. Старына.*

Зьвергнуць, *дзс.*—родить без времени. Наша карова зьвергла. *В. Старына.*

Зьверзьціся, *дзс.* — примерещиться чему-то неопределенному. Нешта мне ў васьне зьверзлася, да забыўся. *В. Старына.*

Зьверху, *прс.*—сверху. Зьверху ў паграбя памерзла картопля. *В. Старына.*

Зьветраць, *дзс.* — презр., — состариться в девах. Во так і зьветрая ў дзеўках падла ета. *В. Старына.*

Зьветрыць, *дзс.*—провеять зерно на ветре. Сама зьветрыла пшаніцу й добра. *В. Старына.*

Зьвечара, *дзс.*—с вечара. Нек зьвечара ўсхадзілася бура. *В. Старына.*

Зьвечарэць, *дзс.*—потемнеть с наступлением вечара. Ік добра зьвячарэя, тады павядом коні дамоў. *В. Старына.*

Зьвеяць, *дзс.* — очистить зерно веяньем. Зараньніцу зьвеяў грэчку. *В. Старына.*

Зьвінець, *дзс.*—звенеть. Угадай, у яком вуся зьвініць? *В. Старына.*

Зьвінючы, *прм.* — звенящий. Гэна каса вельмі зьвінючая. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Зьвіх, у, *м.* — вывих. Знахарями различаются: *падумны*—от мыслей ненарочных, *пагаданы* — от мыслей, пожеланий нарочных, *супорны*—от спора с кем, *сугаворны*—от пожеланий в разговоре і *падзіўны*—от удивления. Марыся Яўхімава лечыць ад зьвіху. *В. Старына.*

Зьвіхнуць, *дзс.* — вывихнуть член тела. Зьвіхнуў руку. *В. Старына.*

Зьвішнік, у, *м.*—заговоренная нитка, навязанная на вывихнутом члене. Хай Агата зьвішнік навяжа, дык і пярясьціхня. *В. Старына.*

Зьвяга, і, *ж.*—1) беспрерывная, надоедливая брань. Ня люблю я твае, чалавеча, зьвягі.—2) беспрерывный пронзительный лай. Воўк ня столька баіцца сабакі, колька ня любіць зьвягі яго. *Прык.* — 3) надоедливый человек. Ня чапайся лепяй з зьвягою етаю. *В. Старына.*

Зьвягаць, *дзс.*—1) беспрерывно лаять. Якоя-ж сярдзітая сабачанё: усё зьвягая ды зьвягая.—2) беспрерывно, надоедливо браниться. Хай зьвягая, а ты маўчы.—3) надоедать разговорами. Пакінь ты ўжо, зьвягаць. *В. Старына.*

Зьвяглівы, *прм.*—бранчивый. Зьвяглівая мая сьвякруха. *В. Старына.*

Зьвязак, зку, *м.* — связок. Нешта прынёс у зьвязку. *В. Старына.*

Зьвярнуцца, *дзс.*—управиться с чем. Пакуль ты зьвернясься, дык і я прыду. *В. Старына.*

Зьвярнуць-цца, *дзс.*—1) своротить. Маладзейшаму трэба зьвярнуць з дарогі.—2) обратиться к кому. Да каго-ж зьвярнуцца ў пазыку?— 3) сделать оборот. Хлеба хваціць толька да канца году зьвярнуцца.—4) возвратить. Зьвярнуў увесь доўг да капейкі. *В. Старына.*

Зьвярына, ы, *ж.*—огромный страшный зверь. Мядзьведзь—дык самая страшнейшая зьвярына. Ета-ж ня конь, а зьвярына нейкая: к яму й падыйці нельга. *В. Старына.*

Зьвярэць, *дзс.* — становиться злым, подобно зверю. Што раз, дык людзі больш зьвярэюць. *В. Старына.*

Зьдзек, у, *м.*—издевательство. Націярпеліся за еты час усякага зьдзеку. *В. Старына.*

Зьдзеквацца, *дзс.*—издеваться. Грэх зьдзеквацца с старога чалавека. *В. Старына.*

Зьдзівіць, *дзс.* — изурочить. Мусіць зьдзівілі міне сягоньня: нешта ломіць косьці й нудзіць. *В. Старына.*

Зьдзірства, а, *н.* — вымогательство, грабеж. От зьдзірства: плаці ды плаці ўсюды. *В. Старына.*

Зьдзічаць, *дзс.* — стать диким. Агрэст наш зьдзічоў. *В. Старына.*

Зьдзьмухнуць, *дзс.*—сдуть. Зьдзьмухні пыл с стала. *В. Старына.*

Зьдзяжурыць, *дзс.*—потянуть, полоснуть. Каб зьдзяжурыў во етаю мятлою па плячахі.. *В. Старына.*

Зьезьдзіць,-цца, *дзс.*—притти в негодное состояние от частой езды (о лошади, телеге, упряжи). Добры конік быў, але зьезьдзіўся. 'К відзіш зьезьдзіў калёса. *В. Старына.*

Зьзябнуць, *дзс.*—иззябнуть. Зьзяблі рукі й ногі. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Зьлётацца, *дзс.*—умориться от беганья. Зьлётаўся за дзень за авечкамі. *В. Старына.*

Зьлётаць, *дзс.*—быстро, скоро сходить куда. 'К відзіш зьлётаў па гарэлку. *В. Старына.*

Зьлеціць,-цца, *дзс.*—немножко подогреть,-ться (о воде). Троха зьлеці ваду ды даволяй. Няхай во зьлеціцца вада ды будам купаць дзіцяя. *В. Старына.*

Зьлізацца, *дзс.*—стереться, уменьшиться. Саўсім зьлізалася акладня ў плузя. *В. Харавічы, Сьміл. р.*

Зьліпацца, *дзс.* *(зак.* **зьліпціся***)* — 1) склеиваться. Ня зьліпаяцца папера. Зьліпліся лістэ ў кніжца.—2) смыкаться (о глазах). Зьліпаюцца вочы: спаць хочу. *В. Старына.*

Зьлічыць, *дзс.* — сосчитать. Грошай тых аж ня зьлічыць. *В. Старына.*

Зьлюбіцца, *дзс.*—слюбиться. Зьлюбіліся дый пажаніліся. *В. Старына.*

Зьлягацца, *дзс.* *(зак.* **зьлегчыся***)*— 1) слёживаться. Зьлягліся снапэ ў тарпе. — 2) слюбливаться. Аў-

доцьця зьляглася з Лаўрэнам. Свая жонка ня люба: зьлёгся с чужою. *В. Старына.*

Зьлягчаць, *дзс.*—выхолостить. Зьлягчалі жарабка. *В. Старына.*

Зьлякнуцца, *дзс.*—испугаться. Такжа зьлякнуўся, ажно ў грудзях забалела. *В. Старына.*

Зьмена, ы, *ж.*—перемена. Мо якая будзя зьмена ў жыцьці.—2) новое поле в севообороте. У етуй зьменя ярыні будзя боляй, як у той. *В. Старына.*

Зьмерці, *дзс.*—вымереть. Уся радня зьмерла. *В. Старына.*

Зьмеціць, *дзс.* — заметить. Ён міне ашчэ здалёк зьмеціў. *В. Старына.*

Зьмікіціць, *дзс.* — быстро сообразить. Зьмікіціў, што дзела дрэнь ды ходу аттуль!.. *В. Старына.*

Зьмілавацца, *дзс.*—умилостивиться. Зьмілуйся, дзядзюшка, даруй! *В. Старына.*

Зьмінаць, *дзс.* (*зак.* **зьмінуць**)— сворачивать с дороги. Зьмінай з дарогі,—ня бачыш, што я еду з возам. *В. Старына.*

Зьмінтрэжыць,-цца, *дзс.* — встревожить,-ться. Ат такоі вайны ўвесь свет зьмінтрэжыўся. *В. Старына.*

Зьмяркацца, *дзс.* — смеркаться. Стала зьмяркацца, як прышлі дамоў. *В. Жораўкі, Сьміл. р.*

Зьмятаць, *дзс.* (*зак.* **зьмесьці**) — сметать. К сьвяту зьмялі сваю вуліцу. Трэба й двор зьмесьці. *В. Старына.*

Зьмятусіць, *дзс.* — смешать. Зьмятусіў усё разам: і каровы, і авечкі. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Зьмяюка, і, *ж.* презрит., — змея. Вялізнаю забіў зьмяюку. *В. Старына.*

Зьнекуль, *прс.* — откуда-то. Зьнекуль едуць людзі з вазамі. *В. Старына.*

Зьнехаця, *прс.* —против воли, не желая. Зьнехаця зробіш, ік прыпруць. *В. Старына.*

Зьнецяўкі, **зьнячэўку**, *прс.* — нечаянно. Зьнецяўкі выцяў. *В. Старына.* Зьнячэўку мароз прыхваціў гурке. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Зьнізу, *прс.* — снизу. Зьнізу абшчыпалі ўсю яблынку. *В. Старына.*

Зьнікаць, *дзс.* (*зак.* **зьнікнуць**) — исчезать, пропадать быстро с виду, скрываться. Зьнікла ліха, ік-бы яго й ня было. *В. Старына.*

Зьнімаць, *дзс.* (*зак.* **зьняць**) — снимать. Ня трэ'бала зьнімаць ашчэ плацьця; хай-бы сохла. Зьнёў цэбар з гары. *В. Старына.*

Зьнітаваць, *дзс.* — скрепить железными гвоздями или болтами. Каб зьнітаваць абруч, дык ашчэ трымоўба. *В. Старына.*

Зьнішчаць, *дзс.* (*зак.* **зьнішчыць**) — уничтожать, истреблять. Прагулёў, зьнішчыў гаспадарку. Хто іх ведая, чым іх зьнішчаць, етыя блохі. *В. Старына.*

Зьнюхвацца, *дзс.* (*зак.* **зьнюхацца**)— снюхиваться. Коні хай зьнюхаюцца, дык ня будуць мо' брыкацца. Во, сабакі нашы зьнюхваюцца. — 2) презр. о людях: знакомиться, слюбливаться. Зьнюхаўся з етаю сьцерваю ды валэндаяцца з ею. *В. Старына.*

Зьнябыцца, *дзс.* — устать, утомиться от езды или ходьбы. Зьнябыўся з дарогі, — трэба аддыхнуць. *В. Старына.*

Зьнясіліць, *дзс.* — обессилить. Зьнясіліла цябе ета хвароба. *В. Скобраўка, Пух. р.*

Зьялчэць, *дзс.* — прогорькнуть. Сала зьялчэла. *В. Старына.*

Зьярэць, *дзс.* — 1) измельчать, выродиться (о зерне). Пшаніца зьярэла, ня хоча расьці.—2) перестать родить (о почве) от частого посева яри. Вот ета палоса чыста зьярэла: авёс і то ўжо ня хоча расьці. *В. Старына.*

Зьяўляцца, *дзс.* (*зак.* **зьявіцца**) — являться. Самы першы зьявіўся на работу я. Сын із службы дамоў зьявіўся. *В. Старына.*

Зьяць, *дзс.* — сиять, блестеть. Усё чысьцінькая, аж зьяя. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Зэдаль, для, *м.*, **зэдлік**, а, *м.* — небольшая скамейка. На зэдлі стаіць вада. *В. Вострава, Сьміл. р.* Сядзь на зэдліку. *В. Старына.*

Зюзя, зюзька, *дзіцячае* — холод, холодно. Зюзя маленькаму хлопчыку. На двор ня йдзі: зюзька. *В. Старына.*

Зябнуць, *дзс.* — зябнуть. Зябнуць рукі бяз рукавак. Вот яно: будзя зябнуць, а на пойдзя пагрэцца. *В. Старына.*

Зяваць, *дзс.* — сильно кричать. Чаго ты зываяш на ўсё горла?! *В. Старына.*

Зязюля, і, *ж.* (*пам.* **зязюлька**) — 1) кукушка. Прыляцела ўжо з выраю зязюля.—2) служит ласкательным обращением к женщине. Мая ты зязюлька, як-жа ты гаруяш! *В. Старына.*

Зякраты, *прм.* — с серыми глазами. Вой, які няхарошы: лупаты, зякраты. *В. Старына.*

Зялеза, а, *н.* — железо. Купіў на барану зялеза. *В. Старына.*

Зялезіна, ы, *ж.* — железная руда. Чоршта ў зямлі найшлі зялезіны. *В. Старына.*

Зялезіцца, *дзс* — покрываться налетом железа. Зялезіцца мянташка мая. *В. Лядцо, Пух. р.*

Зялезны, *прм.* — железный. Купіў зялезнаю барану. *В. Старына.*

Зялезы, аў, *мн.* — ловушка из двух железных полукругов. Тхара злавілі ў зялезы. *В. Старына.*

Зялезьзе, я, *н. зб.*—железо различного сорта. Накуплёў усякага зялезьзя. *В. Старына.*

Зялезьнік, а, *м.* — чугунный эмалированный горшок. Картопля варыцца ў зялезьніку. *В. Старына. (Пр.* **Жалезьнік***).*

Зялёнка, і, *ж,* — гриб — род сыроежки; зеленого цвета. Назьбіралі адных толька зялёнак. *В. Старына.*

Зялепуха, і, *ж.* — слишком зеленая ягода. Вішні ашчэ зялепухі, а ён прэ. *В. Старына.*

Зяло, à, *н.* — смесь худшего зерна с сорняками. Курам пасыпалі зяла. *В. Старына.*

Зямля, і, *ж.* (*пам.* **зямелька**) — земля. Народу прыбывая, а зямлі ня прыбывая. Зямелька любіць, каб ёй гною даць. *В. Старына.*

Зярок, ркà, *м.* — зрачок. У воку прапоў зярок. *В. Старына.*

Зяхаць, *дзс.* — еле дышать, жить. Ат, зяхая ашчэ крыху. *В. Крамяні, Пух. р.*

Зяхцець, *дзс.* (= літ. **зіхацець**) — блестеть, сиять. Пашаравала пасуду, аж зяхціць. *В. Старына.*

І.

Іга-га-га! *выкл.* — звукоподражание для передачи ржанья лошади. А жарабок толька белая да „іга-га-га! іга-га-га!“ *В. Старына.*

Іголка, і, *ж.* — игла. У іголца атламалася вушка. *В. Старына.*

Іграць, *дзс.* — 1) играть на музык. инструменте. Лоўка ён іграя на скрыпцы.—2) дебоширить. Ігроў, ігроў, пакуль ня надавалі яму. *В. Старына.*

Ігруша, ы, *ж.* (*пам.* **ігрушка**)—груша (мелкая, дикая). Насушылі ігруш. Ігрушкі — мінушкі. *Прык. В. Старына.*

Ігрышча, а, *н.*—погулянка с угощением, музыкой и танцами. Дзеўкі с хлопцамі будуць спраўляць ігрышча. *В. Старына.*

Ідал, а, *м.*—идол, бранное. Ідал еты праклятыі ізноў скруціў мне грошы. *В. Старына.*

Іж, 1) *прысл.*=**аж**—вплоть. Іж да вечара прашукаў каня ў лесе. 2) *злуч.*—что даже. Як даў яму, іж закруціўся. *В. Дайнава, Пух. р.*

Із, *прыйм.*=літ.з. — с. Макацяр упаў із лаўкі. *В. Белае, Пух. р.*

Ізгубіць, *дзс.* (=*літ.* **згубіць**)—потерять. Ізгубіў свой ножык. *В. Крамяні, Пух. р.*

Ізноў, *прс.*—снова. Ізноў тоя самая. Ізноў ты сюды прышоў. *В. Старына.*

Ізвіць *дзс.*=**зьвіць**, — свить. Ізьвіў тонкаю пужку. Хай сам сабе саўё вяроўку. *В. Старына.*

Ік,—1) *прыйм.* — к. Хлопцы пабеглі ік коням. Ік ім зайшлі ў хату.

2) *злуч.*=літ. **як** *скар.* 'к)—как. Каб ашчэ грывянь, ік раз быў-ба рубель. Выдае, ік-бы й наша жарабё, але хто яго ведая. Такі здаровы стоў,—ік рукою зьняло ўсю хваробу. 'К відзім, баба зьлётала на сяло. *В. Старына.*

Ікаўка, і, *ж.*—икота. Успала на цібе ікаўка. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Ікаць,-цца, *дзс.*—икать,-ться. Наеўся, аж ікая. Нешта мне сягоньня ікаяцца. *В. Старына.*

Іклаты, *прм.* — с большими клыками. Чорт ты іклаты, чаго ты чэпісься да міне! *В. Старына.*

Іклы, аў, *мн.* ад—клыки. У сьвіньні вялікія іклы. *В. Старына.*

Ілбы, оў, *мн. л. ад* **лоб.** Баранэ стукнуліся ілбамі. *В. Старына.*

Ілгаць, *дзс.* — лгать. Ячмень на воку—ілжэш, прароку! *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.*

Ільнішча, а. *н.* — поле, бывшее под льном. Ільнішча засеялі жытам. *В. Старына.*

Ільняны, *прм.* — льняной. Надзеў ільняную сарочку. Ільняныя ніткі. *В. Старына.*

Імжака, і, *ж.*—мелкий с туманом дождик. На дварэ нейкая імжака йдзе. *В. Старына.*

Імжэць, *дзс. безас.*—моросить. Які там дождж: троха імжыць. *В. Старына.*

Імша, ы, *ж. (польск.* msza, з *лацінск.* missa)—обедня катол. Па мацяры атправілі імшу. *В. Старына.*

Імшараваты, *прм.*—о мелком лесе на моховом болоте. Наш лес, імшараваты. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Імшарына, ы, *ж.*—болото, на котором растёт мох и карликовая сосна. Гані, сынку, гавяду на імшарыну. *С. Амельна, Пух. р.*

Імшысты, *прм.* — моховой. Усё балота імшыстая. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Імшыць, *дзс.* — перекладывать мохом венцы постройки. Навазілі моху імшыць хату. *В. Старына.*

Імя, я, *н.* — имя. Спужоўся, аж ня ведая, як яго імя. *В. Старына.*

Інагды, *прс.*—иногда. Інагды бывая й кепска, але маўчыш. *В. Старына.*

Інакш, *прс.*—иначе. Інакш і ня зробіш. *В. Старына.*

Інакшы, інны, іншы, *прм.* — иной. Інакшай рады і німа. Інны раз і цяжка бывая, але робіш. Бывая, што іншы раз і ня так зробіш. *В. Старына.*

Іней, ю, *м.*—иней. На дрэвах узеўся іней. *В. Старына.*

Інтэрас, у, *м.* — интерес в деловом отношении, выгодное дело. Добры інтэрас: дай яму наперад грошы. *В. Старына.*

Ірваць, *дзс.* — рвать. Пашлі ірвать лён. *В. Старына.*

Ірдзець,-цца, *дзс.*—рдеть,-ться. Раса аж ірдзіцца на траве. *В. Старына.*

Іржа, ы, *ж.* — ржавчина. Грызе, есьць міне, ік іржа зялеза. *В. Старына.*

Іржавы, *прм.* — ржавый. Нож нейкі іржавы. *В. Старына.*

Іржанішча, іржышча, а, *н.* — ржаное поле. Пагналі каровы на іржанішча. *В. Лядцо, Пух. р.* Коні пасуцца на іржышчы. *В. Старына.*

Іржаць, ірзаць, *дзс.* — ржать. Конь іржэ стоячы ў хлевя. *В. Старына.* Ірзуць коні. *В. Крамяні, Пух. р.*

Іржэўнік, у, *м.* — жнивьё. На полі толька адзін іржэўнік тарчыць. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Ірха, і, *ж.*—1) очищенная от шерсти ленточка из овчины, вкладываемая в шов полушубка. Забыўся ірхі ўлажыць ды шыя.— 2) такая-же ленточка, нашиваемая спереди полушубка, справа и слева, как украшение. Абарвалася ў кажусе ірха. *В. Старына.*

Іск, у, *м.*—пчелиная разведка для отыскания улья для роя. У пустом вульлі я бачыў іск. *В. Старына.*

Іскаць,-цца, *дзс.*—искать в волосах головы вшей. Дай я цібе буду іскаць. Ня ішчыцяся вы ў вакне. *В. Старына.*

Іссаць, *дзс.*=**ссаць** — сосать. Дзіця ісьсе цыцку. *В. Старына.*

Істопка, і, *ж.* — *гл.* **Варыўня**. Усю істопку завалілі картопляю. *В. Старына.*

Ісьці, іці, *дзс.*—итти. Ні тады сабаку карміць, як на ахоту ісьці. *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.* Пара ўжо й да хаты йці. Вечна ён йдзе ды йдзе, як тая вада. *В. Старына.*

Ісьціна, ы, *ж.*—истинный, правильный долг. Хаця-б ісьціну сыскаць, а чужога мне ня трэба. *В. Старына.*

Іў, *выкл.*—звукоподражание для передачи голоса лошади при ляганьи. Во зараз конь убрыкне: іў, іў! *В. Старына.*

Іхні, *прм.* — их. Іхні конь кусьлівы. *С. Дукора, Сьміл. р.*

Іцьвіна, ы, *ж.*—привязка из ветки, придерживающая загиб (головку) полоза. Паламаліся іцьвіны ў санях—трэба новыя. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Ішчэ, *прс.*=*літ.*—**яшчэ**. Мы йшчэ ня сьнедалі. Ішчэ пасьпееш. *В. Сетча, Пух. р.*

Ішчэўраць, *дзс.*—с‘есть. Дзіня ішчэўрала кавалачак хлеба. *В. Клятное, Пух. р.*

К.

К, *прыйм. з дав. скл.*—к. Трэба нарог несьці к кавалю. *В. Старына.*

'К, *злуч.*—*гл.* **Ік**.

Каб, *злуч.*—чтобы. Каб я ведаў, ня рабіў-ба етак. *В. Старына.*

Кабалы, аў, *мн.*—гадальные гарты. Цыганка палажыла мне кабалы, і ўсё чыста сказала. *В. Старына.*

Кабета, ы, *ж.* (*пав.* **кабеціна**) — женщина. Пашла вуліцаю нейкая кабета. Яна ашчэ маладая кабеціна. *В. Старына.*

Кабылка, і, *ж.* — 1) подставка для струн в скрипке. Зламалася кабылка ў скрыпца.—2) часть „ніта“, в которую входит нитка основы. Кабылка парвалася ў ніця. *В. Старына.*

Кава, ы, *ж.*—кофе. Кавы напіўся с цукрам. *В. Старына.*

Кавадла, а, *н.*—1) наковальня. Каваль плешча зялеза на кавадля.—2) насм., большая голова. От дзе кавадла дурная: ані нічога ня панімая! *В. Старына.*

Кавалак, лка, *м.* — кусок, часть. Із'зеў вялікі кавалак хлеба. *В. Старына.*

Кавалер, а, *м.*—кавалер. Ганна пашла гуляць с сваім кавалерам. *В. Старына.*

Кавалёў, *прм.*—принадлежащий кузнецу. Па вуліцы бегаюць кавалёвы дзеці. *В. Старына.*

Каваліха, і, *ж.*—жена кузнеца. Каваліха аддае дачку замуж. *В. Старына.*

Каваль, я́, *м.* — кузнец. Трэба нарог несьці к кавалю павастрыць. *В. Старына.*

Кавальскі, *прм.*—кузнечий. Сапе, ік кавальскія мяхе. *В. Старына.*

Кавуліць, *дзс.*—резать большой кусок хлеба. Узёў ды кавуліць сабе с паўбулкі хлеба. *В. Старына.*

Кагал, у, *м.* — 1) еврейская духовная община. Бедным памагая кагал. — 2) толпа вообще. Кагалам усе ўспалі на чалавека. *В. Старына.*

Кадаўб, а, *м.* (*пам.* **кадоўбчык**) — кадка, выдолбленная из дерева. Насыпалі кадаўб пшаніцы. Крупы стаяць у кадоўбчыку. *В. Старына.*

Кадрэля, і *ж.* — кадриль. Дзеўкі скачуць кадрэлю. *В. Старына.*

Кадук, а́, *м.* (*мн. л.* **кадуке**) — бес, дьявол. Кадук цібе ня возьмя. А кадуке яго ведаюць! *В. Старына.*

Кадзь, і, *ж.*, **кадушка**, і, *ж.* — большая кадка. Нашаткавалі цэлаю кадзь капусты. На кадушца лопнулі абручэ. *В. Старына.*

Кажамяка, і, *м.* — кожевник. Пашла замуж за кажамяку. *В. Старына.*

Кажан, а́, *м.* — летучая мышь. У садку лётаюць кажанэ. *В. Старына.*

Кажанець, *дзс.* — покрываться нечистотою, опускаться с виду. Дзеці бяз мацяры толька кажаняюць. *В. Старына.*

Кажарка, і, *ж.* — короткий, небольшой тулуп. Ускінь на плечы кажарку. *В. Старына.*

Кажды, *прм.* — каждый. Кажды цягне ў свой бок. *В. Старына.*

Кажурына, ы *ж.* — 1) кусок **кажуха**, овчины. Німа кажурыны, чым залапіць кажух.—2) скорлупа, шелуха. На цыбулі тоўстая кажурына. *В. Старына.*

Кажух, á, *м.* (*пам.* **кажушак, кажушок**) — тулуп. Кажух ня вата, а капуста ня гарбата. *Прык. В. Старына.* Пашылі хлапцу кажушак бегаць у школу. Лёгінькі кажушок твой. *В. Старына.*

Каза, ы, *ж.* — 1) коза-животное. Козы ў Сьмілавічах па'бгрызалі ўсе дрэвы на вуліцы. — 2) забавка во время рождественских праздников, когда один из подростков перенаряжается козою, а толпа остальных водит его по домам с особыми песнями. Раней і ў нас вадзілі хлапцэ казу, а ціпер ета ўжо вывялася. *В. Старына.*

Кэзачок, чка, *м.* — 1) в спец. см., танец. Любіць ён скакаць казачка. — 2) $^{1}/_{8}$ куб. сажень дров, приблиз. один хороший воз. Купіў казачок дроў. *В. Старына.*

Казаньне, я, *н.* — проповедь. Бацюшка казоў казаньня. *В. Старына.*

Казаць, *дзс.* — 1) говорить. Ці яму, ці сьцяне кажы, дык ўся роўна. Казаць ё што, да слухаць німа чаго. *Прык.* — 2) произносить речь, декламировать. Вышаў к народу да ік стоў казаць, — усе аж слухаюць! *В. Старына.*

Казаць у вадно, — одинаково говорить, одинаково показывать на суде. Колька яго ня дапрашвалі, усё ўвадно кажа. *В. Старына.*

Казерыць *вочы*, — глазеть. Нешта ты казерыш свае вочы. *В. Старына.*

Казка, і, *ж.* — сказка. Казка — складка, а песьня—быль. *Прык. В. Старына.*

Казлэ, оў, *мн.* — две крестовидные подставки для распиловки дров. На казлох дрова лепяй пілаваць, ік на зямлі. *В. Старына.*

Казлы драць — блевать. Цэлаю хату надроў казлоў. Сабака наброўся, аж казлэ дзярэ. *В. Старына.*

Казьляк, á, *м.* — гриб масляник. Назьбірала цэлы кошык казьлякоў. *В. Старына.*

Казьміровы, *прм.* — кашемировый. Наста купіла сабе казьміроваю хусту. *В. Старына.*

Кака, і, *ж.* *дзіц.* — человеч. испражнения и вообще все некрасивое, не нравящееся. Ня хачу вады; кака, — дай малака! *В. Старына.*

Какалуша, ы, *ж.* — черемуха (Prunus Padus L). Расьцьвіла ўжо какалуша. *В. Старына.*

Какаць, **какі**, *дзіц.* — испражняться. Мама, хачу какі! Хачу какаць. *В. Старына.*

Кал, у, *м.* — жидкий, самый крепкий навоз. У хляве адзін кал. *В. Старына.*

Кала і **каля**, *прым. з родн. скл.* — около, возле. Сядзь кала міне. Коні ходзяць каля балота. *В. Старына.*

Каламашка, і, *ж.* — 1) повозка. У каламашцы паехаў на места. — 2) бран. на неуклюжего, брюхатого. От дзе каламашка, толька соўгаецца па дварэ! *В. Старына.*

Каланіца, ы, *ж.* — коломазь. Умараўся ў каланіцу. *В. Крамяні, Пух. р.*

Каласаваць, *дзс.* — 1) очищать зерно от колосьев во время молотьбы, пуская их в молотилку еще отдельно. Ячмень змалацілі, ашчэ каласаваць трэба.—2) наливаться (о хлебных злаках). Жыта ўжо добра каласуя. *В. Старына.*

Каласавы, *прм.* — колосистый. Добрая жыта: ўсё каласавоя, пойдзя на куле. *В. Старына.*

Каласок, ска, *м.* — ласк. от **колас**; служ. обращением. Мой ты каласок, паслухай ты міне! *В. Старына.*

Калатніна, ы, *ж.*, **калатня** і, *ж.* — 1) сильный страх, когда приходится трястись (калаціцца). Цэлаю ночку была калатніна. —

2) драка. Напіліся ды давай біцца — такую калатню паднялі! *В. Старына.*

Калатня, і, *ж.* — крахмал, разведенный водою і залитый жиром с салом. З блінамі ядуць калатню. *В. Дайнова, Пух. р.*

Калатуша, ы, *ж.* — 1) *гл.* **Зацірка.** Калатушы наварылі на вячэру. *С. Амельна, Пух. р.* — 2) расколоченная грязь. На вуліцы такая калатуша, аж ня вылязьці! *В. Старына.*

Калаўрот, а, *м.* (*жан.* **калаўротка**) — самопрялка. На калаўроця куды хутчэй прасьці. У калаўроцца зламалася шпуля. *В. Старына.*

Калаціць,-цца, *дзс.* — трясти,-тись; дрожать. Калоцяць дулі. Зьмёрз, аж калоціцца ўвесь. *В. Старына.*

Калацьцё я, *н.* — *гл.* **Калоцьце.** У міне ў баку калацьцё. *В. Старына.*

Калгатня і, *ж.* — беспорядок, шум. Вечна ў хаця ў іх калгатня. *В. Старына.*

Калдобіна ы, *ж.* — ухаб, выбоина. Ня добрая дарога: адны калдобіны. *В. Старына.*

Калена, а, *н.* — 1) колено в ноге. Нага баліць у каленя. — 2) часть танца, песни. Наўчыўся йграць адно калена полькі. *В. Старына.*

Калецтва, *а*, *н.* — увечье, искалечение. Ня дай бог нікому такога калецтва. *В. Старына.*

Калець, *дзс.*—промерзать. Калея на холадзя. *В. Старына.*

Калечыць,-цца *дзс.* — увечить, искалечивать,-ться. Біць можна, толькі калечыць ня можна. Ячнаю мякінаю толька скаціна калечыцца. *В. Старына.*

Калёса, лёс, *мн.* — крестьянская телега. Пайду запрагаць калёса. *В. Старына.*

Калёсьсе, я *н. зб.* — колёсы. На месьця шмат прадавалася калёсься. *В. Старына.*

Калі, 1) *злуч.* — если. Здароў, калі змалоў. *Прыгав.* 2) *прс.* — когда. Ня калі тоя было, ня калі й будзя. *В. Старына.*

Каліва, а, *н.* (*пам.* **калівечка**) — 1) зерно, крупинка. Хлеба ў нас і калівечка німа. — 1) название всякой травы или хлебного злака в ед. ч. Цяжка жаць рэдкая збожжа: зьбірай яго па каліву. Вырваў адно каліва пшаніцы, лёну. *В. Старына.*

Калідор, а *м.* — корридор. С канцыляры ўсіх атправілі ў калідор. *В. Старына.*

Калі-небудзь, *прс.* — когда-либо. Калі-небудзь наведаюся к вам. *В. Старына.*

Калі-не-калі, *прс.* — изредка. Калі-ня-калі тоя бывая. *В. Старына.*

Каліўе, я, *н. зб.* — стебли трав или хлебных злаков. Каліўя то вялікая, але ці вялікая картопля? — *В. Старына.*

Калматы, *прм.* — косматый. У сабакі калматы, хвост. *В. Старына.* (*Пр.* **Касматы**).

Калода, ы, *ж.* — 1) толстое бревно. Прывезьлі з лесу калоду. — 2) улей пчол. У Ігната ё тры калоды пчол. *В. Старына.*

Калодзіж, а, *м.*—колодезь. Кепска бяз свайго калодзіжа: хадзі на чужы двор. *В. Старына.*

Калодзьдзе, я, *н. зб.*—колоды. Пад павецьцю шмат усякага калодзьдзя. *В. Старына.*

Калодка, і, *ж.* 1) обрубок толстого бревна для колки дров и сиденья в избе. На калодца пасячы сучкѐ. Сеў на калодца каля самага комінку.—2) ступница. Гразь на дарозя аж па калодкі. *В. Старына.*

Каломіна, ы, *ж.*—громадина. Вырас усяроўна, як гэта каломіна (кажуць, паказваючы на хату, або інш. будыніну). *В. Дайнава, Пух. р.*

Калоцьце, я, *н. зб.* — гл. **Калацьцё.** У правум баку калоцьця. *В. Старына.*

Калошы, лош, *мн.* — обмотки, употребляемые женщинами из белых тряпок, — привязываются поясками. Абвярці калошы, ато жнеўнік ногі поколя. *В. Старына.*

Прык

Калупацца, *дзс.*—копошиться. Годзя табе ўжо там калупацца! Стары дома калупаяцца. *В. Старына.*

Калупаць, *дзс.* — ковырять. Ня калупай болькі, а то ашчэ горай што прыкіняцца. *В. Старына.*

Калыска, і, *ж.*—колыбель, люлька. Малоя сьпіць у калысца. *В. Старына.*

Калыбель, і, *ж.* — колыбель. Дзіця ў калыбелі. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Калюга, каляюга, і, *ж.*, **каляюжына**, ы, *ж.*—глубокая колея. Напіўся вады с калюгі, дык баліць жывот. *В. Старына.* Аж вада пацякла ў каляюгах: такі дождж урэзаў. *В. Загай, Пух. р.* Вялікая выбіласі каляюжына. *В. Крамяні, Пух. р.*

Калюкі, аў, *мн.* — колики (стреляющие боли) при различных болезнях. Лечат заговорами.

„Лячу Прахору калюкі:
Калюкі, каліцяся, парыцяся,
Ат Прахора атчапіцяся".

З загавору. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Калючка, і, *ж.*—хвоя-игла. У хвоі й елкі німа лістоў, а калючкі. *В. Старына.*

Каляда, ы, *ж.*—рождественский сочельник, когда едят „куцьцю". Госьць прыбыў к нам на каляду. *В. Старына.*

Каляды, ляд, *мн.* (*пам.* **калядкі**)— рождественские праздники с 25 дек. по 5 января. Нанёўся служыць да каляд. Прышлі калядкі— пад'еў ды на палаткі. *Прык. В. Дукарка, Сьміл. р.* Калядкі-добрыя сьвяткі: пад'еў ды на палаткі. *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.*

Каляіна, калягіна, ы, *ж.* — колея. Вада цячэ ў каляінах. На дарозя паразьбіваліся вялікія калягіны. *В. Старына.*

Каляністы, *прм.*—с большими, глубокими колеями (о дороге). Тут дарога вельма каляіністая. *В. Старына.*

Каляны, *прм.*—твёрдо-упругий. Каляная сукно. *В. Старына.*

Каляска, і, *ж.*—детская колясочка. Дзеці возяцца ў калясца. *В. Старына.*

Калясо, а, *н.*—колесо. У дарозя паламалася калясо. *В. Старына.*

Калясцы, аў, *мн.*—*гл.* **Каляска**. Пасадзі малога ў калясцы ды павазі троха. *В. Старына.*

Каляськік, а, *м.* (*пам.* **калясьнічок**)— 1) небольшой воз сена, соломы. Накасіў атавы два калясьнічке. Прывёз калясьнік канюшыны.— 2) колёсный мастер, У калясьніка дастоў вобад. *В. Старына.*

Камадыянец, нца, *м.* — комедиант, фокусник. Камадыянцы паказвалі ў Сьмілавічах усякія хвокусы. *В. Старына.*

Камазын, а, *м.*=**магазын**,—резервуар в лампе. У камазыня ані німа газы. *В. Старына.*

Каманьдзер, а *м.* — командир. Ён служыць за каманьдзера. *В. Старына.*

Камарно, *прс.*—много комаров. Калі камарно, дык і пакармно. *В. Запярыньне, Пух. р.*

Камбал, а, *м.* (*лаянка*) — злодей. Камбал ты, злодзяй! *В. Старына.*

Камёл, камля, *м.* (*пам.* **камёлак**)— комель. Атрэзаў камёл на клёпкі. Крэпкі еты камёлак. *В. Старына.*

Каменны, *прм.* — каменный. Зрабілі каменны пограб. *В. Старына.*

Каменчык, а, *м.*—камушек. Хлапцэ гуляюць у каменчыкі. *В. Старына.*

Каменьне, я. *н. зб.*—камни. На полі чоршта каменьня. *В. Старына.*

Камізэлька, і, *ж.*—жилетка. Надзеў новаю жакетку і камізэльку. *В. Старына.*

Камінок,—нка, а, *м.* ламповое стекло. У ляпня ляснаў камінок. *В. Старына.*

Каміцет, у, *м.* — комитет. Насеньня дастоў у каміцеця. *В. Старына.*

Камлісты, *прм.* — с большим комлем. Зрэзаў добраю камлістаю бярозу. *В. Старына.*

Камлюк, а, *м.* — *гл.* **Камёл**. Крэпкі папоўся камлюк: чуць пакалоў. *В. Старына.*

Камора, ы, *ж.* (*пам.* **каморка**)— кладовая при сенях. Сала стаіць у каморы. Юрка сьпіць у каморца. *В. Старына.*

канцдат

Каморнік, а, *м.*—землемер. Прыедзя каморнік дзяліць зямлю. *В. Старына.*

Камуністы, ага, *м.* (*пам.* **камуністцік**)—коммунист. Запісаўся ў камуністыя. Наш Рыгор—камуністцік. *В. Старына.*

Камы, оў, *мн.*—каша из бобов с картофелем. Нашы ўжо стаўклі камы. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Камэда, ы, *ж.*—комедия. Камэда з ім—ды й годзя! *В. Старына.*

Камэта, ы, *ж.* — комета. Кажуць, будзя йці камэта с хвастом ды зачэпіць зямлю. *В. Старына.*

Камяк, а̀, *м.*—ком. Мука ўся ў камякох. *В. Старына.*

Камяніца, ы, *ж.* — каменный дом. От багаты купец: выстраіў дзьве камяніцы. *В. Старына.*

Камяня, і, *ж.* — кочерга. Даў яму камянёю па нагах. *В. Запярыньне, Пух. р.*

Камярдзёлак, лка, *м.* — крепыш. Хлопяц здаровы, ік камярдзёлак, *В. Старына.*

Камячыць,-цца, *дзс.* — мять,-ться. Давай камячыць на яго кулаке. Адзежа валяяцца ды камечыцца. *В. Старына.*

Канавод, а, *м.*—главарь шайки. Злавілі ўсіх баньдзітаў з іх канаводам. *В. Старына.*

Кананьне, я, *н.* — издыхание. Німа на цібе ніякага кананьня! *В. Старына.*

Канапляншча, а, *н.* — земля, бывшая под коноплей. На канапляншчы парабілі грады. На канапляншчы босы ня пойдзяш: атразу нагу прабадзеш. *В. Старына.*

Канат, а, *м.*—*гл.* **Бужаўка.** Выразаў дубцоў на канаты. *В. Старына.*

Канаць, *дзс.*—испускать последнее дыхание, служ. бран. Каб ты каноў так! Аж каная: ня можа даждацца. *В. Старына.*

Канвэрт, а, *м.* — конверт. Прышло нам пісьмо ў сіню́м канвэрця. *В. Старына.*

Канечня, *прс.* — конечно. Канечня, трэба етак зрабіць. *В. Старына.*

Каніна, ы, *ж.*—1) лошадёнка. Добрая была каніна, але ваўке задавілі. — 2) лошадиное мясо. Татары дык ядуць каніну. *В. Старына.*

Каноплі, канапе́ль, *мн.* — конопля (Cannabis sativa L.). Куры выграблі ўсе каноплі. Выскачыў, ік с канапель усяроўна. *В. Старына.*

Канпрэс, у, *м.* — компрес. Хвораму на галаву палажылі канпрэс. *В. Старына.*

Кантар, а *м.*—еврейский певчий в синагоге. Шлёма астоўся за кантара. *В. Старына.*

Канун, а, *м.*—опресноки, порезанные на кусочки и обмоченные в сладкий растертый мак, — едят во время поминок. Вынь сьвечку с кануна ды давай, няхай людзі ядуць. *В. Старына.*

Кануць, *дзс.* — пропасть без вести. Прапоў чалавек, ік у воду канаў. *В. Старына.*

Канцыляра, ы, *ж.* — канцелярия. Пісар сядзіць адзін у канцыляры. *В. Старына.*

Канчаньне, я, *н. зб.*—жители окраин в деревне. Тыя канчаньня прывялі к нам коні пасьціць. *В. Старына.*

Канчар, канчук, а̀, *м.*—отрезок веревки, шнура, доски. Атарвоў канчар вяроўкі. *В. Скрыль, Пух. р.* Нейкім канчуком завязоў мех. Каб папасьці дзе які канчар дошкі. *В. Старына.*

Каньдзідат, а, *м.*—кандидат. Сідара выбралі ў каньдзідаты. *В. Старына.*

Канюх, а̀, *м.*—1) конюх. Уперад ён служыў у дварэ за канюха̀. — 2) торговец лошадьми. У канюха вымяняў сабе каня. — 3) птица (Buteo). Канюх крычыць на дождж. *В. Старына.*

Канюшына, ы, *ж.*—клевер посевный или красный (Trifolium pratense L.). Урдзіла добрая канюшына. *В. Старына.*

Канюшынішча, а, *н.* — 1) земля, бывшая под клевером. Канюшынішча такоя цьвёрдая, што адным канём яго й ня ўзараць.— 2) жнивье клевера. Чыста ўсе

ногі пакалоў, ходзячы па канюшынішчы. *В. Старына.*

Каня вадзіць,—рождественская забава из народного театра; „водзяць каня" на новый год. У сяголята на новы год хлопцы будуць каня вадзіць. *В. Старына.*

Капа, ы, *ж.* (*пам.* **копка**)—1) 60 единиц при счете. Сабралі капу яец.—2) копна. Сена ляжыць у кòпах. Ячмень зламылі ў копку. *В. Старына.*

Капаніца, ы, *ж.*—1) мотыга. Грады накапуюць капаніцаю.—2) пруд. Статак пагналі паіць к капаніцы. *В. Голацак, Сьміл. р.*

Капаць, *дзс.* (*зак.* **капнуць**)—1) капать. Капая іс страхі.—2) крепко стегнуть кнутом. Дай, я яму хоць раз пугаю капну. *В. Старына.*

Капеж, капяжà, *м.* — стёк. Куры п'юць ваду с пад капяжà. *В. Старына.*

Капец, пцà, *м.*—1) межевой знак в виде небольшой насыпи, а также вообще всякая земляная насыпь. Ціпер граніцы ніхто ня зьверня: парабілі капцэ. У іх за сялом нейкія капцэ: мусіць там пахаваны забітыя салдаты, ік была вайна с пранцузам.—2) присыпанная землёй куча картофеля на зиму. Палавіна картоплі памерзла ў капцы. *В. Старына.*

Капка, і, *ж.*—капля. На галаву папала капка вады. *В. Старына.*

Капказ, у. *м.* — Кавказ. У салдатах служыў на Капказя. *В. Старына.*

Капліца, ы, *ж.*—часовня. Служэньня ў ету нядзельку будзе на магілках у капліцы. *В. Старына.*

Капота, ы, *ж.*—капот. Надзень во хоць ету капоту. *В. Старына.*

Каптан, à, *м.*—большая **катанка**. Падрала каптан на йстужкі. *В. Старына.*

Каптанік, а, *м.*—лёгкая **катаначка**. Пашыла каптанік з брыжамі. *В. Старына.*

Капут, — капут, конец. Капут табе тут будзя. *В. Старына.*

Капцюр, à, *м.*—коготь или большой ноготь (презр.). Ну й капцюрэ-ж тваe, ік у ката. *В. Старына.*

Капшук, à, *м.*—1) кисет, мешочек для табака. Цэлы капшук напхоў цюцюну. — 2) насм. обдутый, толстый мужчина. Капшук ты, хутчэй ты варушыся! *В. Старына.*

Капытнік, а, *м.*—копытень европейский (Asarum europaeum L.). Сьвіньня добра ядуць капытнік. *В. Дубраўка, Пух. р.*

Капыціцца, *дзс.*—оступаться (о лошади). Конь бягучы капыціцца. *В. Старына.*

Капельку, *прс.* — немножко. Выпіў капяльку малака. *В. Старына.*

Капялюш, à, *м.*—шляпа. Вунь поп ідзе ў капялюшы. *В. Старына.*

Кара, ы, *ж.*—кара, наказание. Наслоў бог етакаю кару на нас! *В. Старына.*

Карабаты, *прм.* — покоробленный, морщинистый. Надта-ж карабатая тваё сукно. Баба ўжо старая, карабатая. *В. Старына.*

Карабок, бкà, *м.*—коробок, небольшая коробочка. Купіў карабок запалак. *В. Старына.*

Каравай, я, *м.*—белый пирог, который „дзеляць" на последней свадебной беседе: режут на кусочки и „прадаюць" всем гостям и посторонним. На чужы каравай рота ня разяўляй. *Прык. В. Старына.*

Каравайніца, ы, *ж.*—женщина, смотрящая за печеньем на свадьбе „каравая". „Каравайніца з места пакрала ўсё цеста". (Вясельная песьня). *В. Старына.*

Караваць, і, *ж.* — кровать. Зося сьпіць на новуй караваці. *В. Старына.*

Караваць, *дзс.* — *гл.* **Карыць**. Мужчыны пашлі за Смолянку караваць бярвеньня. *В. Старына.*

Каравы, *прм.*—грязный, с накоревшей грязью. Абуў каравыя анучы. І каравая і рызавая—і тоя ў вочы лезя. *Прыгав. В. Старына.*

Карагод, у, *м.*—хоровод. Дзеці вэнь на вуліцы гуляюць у карагод. *В. Старына.*

Карак, ка̀рка, *м.*—затылок. Дай яму ў карак. *В. Старына.*

Каралі, яў, *мн.*—бусы. От як убралася: надзела каралі! *В. Старына.*

Карамзаты, *прм.* — низкорослый и кривой. Сьсек карамзатаю елачку. *В. Старына.*

Карандаш, а̀, *м.*—карандаш. Карандашом напісоў,—яно зацерлася й ня прачытаць нічога. *В. Старына.*

Караністы, *прм.* — коренастый. Караністы дуб. Караністая елка. *В. Старына.*

Карантыш, а, *м.* — карапуз. Карантыш ты, куды табе лезьці да дзевак! *В. Старына.*

Карапашка, і, *ж.* (*польск.* karafaszka)—*гл.* **Каламашка**. Паехаў у карапашца. Вырабіў ёмкаю карапашачку. *В. Старына.*

Караўка, і, *ж.* — длинное толстое бревно с корой. Мужчыны паехалі ў Гарадзішчы цягаць караўкі. *В. Старына.*

Карацей,-шы, *прм.*—короче, более короткий. Ноч шмат стала карацей. Вазьмі карацейшы кол. *В. Старына.*

Караць, *дзс.*—наказывать. Панэ як хацелі, так і каралі сваіх людзей. *В. Старына.*

Карачкі, аў, *мн.*—корячки. Каб ты на карачках поўзаў! *В. Старына.*

Карбаваць, *дзс.*—делать пометки на лесном материале. Сягоньня карбуюць бярвеньня, а зоўтра будам вазіць. *В. Старына.*

Каржак, а̀, *м.*—сухая лепешка. Напяклі каржакоў. *В. Старына.*

Каржакаваты, *прм.* — суховатый. Каржакаватая бярэзіна. *В. Старына.*

Каркавіна, ы, *ж.*—ошеек. Каркавіну с сьвіньні трэба абварыць. *В. Старына.*

Каркаць, *дзс.*—каркать. Каркая, ік варона. *В. Старына.*

Каркі, аў, *мн.*—малые санки для возки бревен. Прыстрой каркі: паедам у лес. *С. Амельна, Пух. р.*

Карлік, а, *м.* — карлик; так называют небольшого мальчугана. Ну й ядавіты гэты карлік на работу, усяроўна, як мурашка. *В. Дайнава, Пух. р.*

Карнавухі, *прм.*—с короткими ушами. Карнавухі баранчык. *В. Старына.*

Каробка, і, *ж.*—короб, лубовый кузов. Бацька шыя каробкі. Сьвянцоная стаіць у каробца. *В. Старына.*

Карова, ы, *ж.* (*пам.* **кароўка**)—корова. Толька той лік, што дзьве каровя, — а малака з іх нічога. Ён багата жыве: мая тры (або чатыры) каровя. Была адна кароўка,—і тая прапала. *В. Старына.*

Каромісла, а, *н.*—коромысло. Кароміслам ваду лягчэй насіць. *В. Старына.*

Каронкі, нак, *мн.*—*гл.* **Карункі**. Трэба зрабіць к пасьцелца каронкі. *В. Голацак, Сьміл. р.* (*Пр.* **Карункі**).

Кароста, ы, *ж.*—чесотка. Дзеці хварэюць на каросту. *В. Старына.*

Кароткі, *прм.* — короткий. Кароткая мая сьвіта. *В. Старына.*

Карта, ы, *ж.*—письмо. Напішы мне карту да сына. *В. Старына.*

Картавы, *прм.*—косноязычный. Мужчыны пашлі гуляць к Ільлюку картаваму. *В. Старына.*

Картаплянік, у, *м.*—картофельные стебли. Картаплянік вялікі парос, а картопля дык малая. *В. Старына.*

Картаплянікі, аў, *мн.*—картофельные блины. Картаплянікаў ніхто й есьці ня хоча. *В. Старына.*

Картаплянішча, а, *н.*—поле, бывшее под картофелем. Сьвіньня рыюцца на картаплянішчы. *В. Старына.*

Картапляны, *прм.* — картофельный. Натаўклі картаплянаі кашы. *В. Старына.*

Картопіна, ы, *ж.* — картофелина. Нейкая гнілая папалася картопіна. *В. Старына.*

Картопля, і, *ж.* (*прм.* **картопелька**)—картофель. Картопля ў полі ня зімуя, а ў жываце ня начуя. *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.* Наварым на вячэру картопялькі. *В. Старына.*

Картгма
— ы; -ле

Картопля ў муньдзірах, — картофель, сваренный с шелухой. Нашы дзеці дык вельма-ж любяць есьці картоплю ў муньдзірах. *В. Старына.*

Карункі, нак, *мн.*—кружева. Марыля добра ўмея рабіць карункі. *В. Сінча, Пух. р. (Пр.* **Каронкі***).*

Карцець, *дзс. безас.* — сильно хотеться. 'К прыдзя тая нядзелька, дык і карціць выпіць чарку. *В. Старына.*

Карчаваты, *прм* — покрытый корчами, гнилыми пнями. Нядобры сенакос: увесь карчаваты. *В. Старына.*

Карчаваць, *дзс.*—очищать от пней поляну. Карчуюць пасяку. *В. Старына.*

Карчма, ы, *ж. (пам.* **карчомка)** — шинок. Пашлі ў карчму барыш піць. А тут, на гасьцінцы, стаяла нявялікая карчомка. *В. Старына.*

Карчук, à *м.* — небольшой **корч.** Крэпкі карчук: ніяк ня пакалоць. *В. Старына.*

Карчэўе, я, *н. зб.*—гнилые пни. Карчэўя навазілі цэлаю павець. *В. Старына.*

Карчэўка, і, *ж.* — короткое полено из „**карча**" для „**коміна**". Насеклі смолнаі карчэўкі. *В. Крамяні, Пух. р. (Пр.* **Дрэўкі***).*

Каршэнь, шня *м.* — затылок. Ён палучыў добра ў каршэнь! *В. Старына.*

Карысьць, і, *ж.*—польза. Нішто ня йдзе на карысьць, усё прападая. *В. Старына.*

Карыта, а, *н.* — корыто для корма свиней. У карыця яму с сьвіньнямі есьці, а ня з міскі. *В. Старына.*

Карыць, *дзс.* — очищать от коры. Карэця, мужчыны, бяразьняк. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Карэлы, *прм.* — покрытый слоем грязи. Парасё ты карэлая, куды ты прэсься! *В. Старына.*

Карэнчык, а, *м.*—пробка. Німа карэнчыка, чым заткнуць пляшку. *В. Старына.*

Каса, ы, *ж.*—кроме общего значения: 1) солнечный луч. У сонца доўгія косы. — 2) селезенка. Касу с сьвіньні выкінь вон. *В. Старына.*

Касаваць, *дзс.* — 1) аннулировать, отменять. Новая ўласьць усё касуя старое. — 2) косить, отклонять в сторону. Жарабок касуя каня ў аглобнях. *В. Старына.*

Касагорына, ы, *ж.*—косогор. Коні пасуцца на касагорыня. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Касацца, *дзс.*—касаться. Ня касайся ты да майго. *В. Старына.*

Касач, á, *м.*—касатик (Iris L.). Каля ракі нарвалі касачоў. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Касец, сцà, *м.* — косарь. На сена трэба наняць двух чужых касцоў. *В. Старына.*

Касіць, *дзс.* — косить. Людзі пашлі ўжо касіць. Зламоў касу косячы. *В. Старына.*

Касматы, *прм.*—косматый. Касматы твой кажух. Касматы сабака. *В. Старына (Пр.* **Калматы***).*

Касталом, у, *м.*—ревматические боли; лечат заговорами. „Лячу Піліпу касталом: касталомя, мой паповя, ідзі на сухія ляса, на дзікія балата". З загавору. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Кастамяжына, ы, *ж.* — старое животное. Вот дзе кастамяжына конь: гані яго, а ён і толька таго! *В. Старына.*

Кастрывы, *прм.* — костристый. Лён кастрывы. *В. Старына.*

Кастрыца, ы, *ж.* — костра. На хату насыпалі кастрыцы. *В. Старына.*

Касьба, ы, *ж.* — сенокос. Раптам падасьпела казьба. *В. Старына.*

Касьнік, à, *м.* — лента в косе. Маладая йдзе ўся ў касьнікох. *В. Старына.*

Касьцёр, кастрá, *м.* — столбик из блинов; слово относится только к блинам. Цэлы касьцёр бліноў умалолі. *В. Старына.*

Касьцянка, і, *ж.* — костяника ягода (Rubus saxatilis L.) У пушчы назьбіралі касьцянак. *В. Старына.*

Кат, а, *м.* — палач. Ета ня чалавек, а кат нейкі. *В. Старына.*

Катаваць, *дзс.* — истязать, мучить. Б'е, катуя сваю жонку, як хоча. *В. Старына.*

Каталік, à, *м.* — католик. Мой дзед быў каталік. Каталікѐ сягоньня сьвяткуюць. *В. Старына.*

Катанка, і, *ж.* — женская теплая, на вате, кофта. Зарабіла сабе на катанку. *В. Старына.*

Катар, у, *м.* (*польск.* katar, *з лацінск.* catarrhus) — насморк. Катар, — дык нічога ня чую. *В. Старына.*

Катке, оў, *мн.* — 1) раст., рогоз широколистый (Typha latifolia L). На сянакося нарвалі каткоў. — 2) раст., клевер кошачий (Trifolium repens L.). У жнеўніку шмат каткоў. *В. Старына.*

Катрынка, і, *ж.* — шарманка. Іграя на катрынку. *В. Старына.*

Катух, á, *м.* — курятник. Курэй загналі ў катух. *В. Старына.*

Каўбаса, ы, *ж.* — колбаса. На калядьі нарабілі каўбас. *В. Старына.* (*Пр.* **Кілбаса**).

Каўган, à, *м.* — миска, выдолбленная из дерева. Булён стаіць у каўгане. *В. Старына.*

Каўкаць, *дзс.—гл.* **Курняўкаць.** Вунь кот каўкая. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Каўнер, à, *м.* — воротник. У кажуху атарвоўся каўнер. *В. Старына.*

Каўтун, à, *м.* — 1) колтун, болезнь волос (Plica polonica). Каторы год ужо страдая маладзіца: убіўся ў галаву каўтун і рады ня даць.— 2) насм., сбившиеся волоса. Расчашы ты свае каўтунэ! *В. Старына.*

Каўцях, à, *м.* — 1) ком помета. Узёў ды шпурляяцца каўцяхамі. — 2) в ругат. см. Каўцях ты засраны! *В. Старына.*

Каханка, і, *ж.* — любовница. Пашоў да свае каханкі. *В. Старына.*

Кахля, і, *ж.* — кафля, изразец. Грубку зрабілі з кахлі. *В. Старына.*

Кацёлка, і, *ж.* (*пам.* **кацёлачка**) — 1) диск, круг для игры „качаць кацёлку". Хлыстаком разьбілі маю кацёлку. Пакаціўся, ік кацёлка.— 2) игра с этим кругом. Хлапцэ на вуліцы качаюць кацёлку. — 3) катушка ниток. Купіў кацёлачку белых нітак. *В. Старына.*

Кацяне, няці, *н.* — котенок. Німа аднаго нашага кацяняці: мусіць нейдзя прапала. *В. Старына.*

Качагар, а, *м.* — палка для мешания картофеля, когда его пекут на огне. Выразаў сабе бярозавы качагар пячы бульбу. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Качалкі, лак, *мн.* — валёк для белья. Німа сваіх качалак, чым пакачаць плацьця. *В. Старына.*

Качарга, і, *ж.* — кочергá. Во ціпер у нас аж дзьве качарзе: старая і новая. Усё паклалі на воз: вілкі й качэргі. *В. Старына.*

Качарэжнік, а, *м.* — угол между печкою и стеною, — служит местом для кочерги, вил, помела и пр. Стаў ты на места вілкі — качарэжніка німа ці што? *В. Старына.*

Качаць,-цца, *дзс.* — катать,-ться. Зараз буду качаць плацьця. Малы качаяцца па хаця, ік гарбуз у градах. *В. Старына.*

Кашара, ы, *ж.*—овчарник в имении. Авечкі загналі ў кашару. *В. Старына.*

Кашары, ар. *мн.* — солдатские казармы. Паехаў на кашары (знач. міма кашар; слова ўжыв. рэдка). *В. Старына.*

Каштаваць, *дзс.* — 1) стоить. Дарага каштуя работа. — 2) пробовать. Сам каштуй і мне дай. *В. Старына.*

Кашуля, і, *ж.* (*польск.* koszula, *з лацінск.* casula)—сорочка. Надзень чыстую кашулю: сёньня-ж нядзелька. *В. Старына.*

Кашэль, шалѝ, *м.*—кошель, корзина. Наўбірала два кашале бульмы. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Кашэрны, *прм.*—кошерный. Кашэрная мяса дарагоя. *В. Старына.*

Кашэрыцца, *дзс.* — старательно мыться, очищаться (насмешливо) Даволяй табэ ўжо кашэрыцца: ідзі есьці. *В. Старына.*

Каюк, à, *м.* — конец. Каюк табе тут будзя. *В. Старына.*

Квадра, ы, *ж.* — четверть (фаза) луны. Зараз зьменіцца квадра, дык мо' й пагода пацяплея. *В. Старына.*

Квактуха. і, *ж.* — курица наседка. Трэба дзе дастаць квактуху, каб пасадзіць пылянята. *В. Старына.*

Квапіцца, *дзс.* — зариться. Нечага квапіцца на чужоя. *В. Старына.*

Квапнасьць, і. *ж.* — жадность. Ото дзе квапнасьць: усё-б заброў сабе. *В. Старына.*

Квапны, *прм.* — завистливый, жадный. Чаму не: на чужоя дык і ты квапны. *В. Старына.*

Кварта, ы, *ж.* — $^1/_4$ гарнца = 0,82 літра. На барыш дасталі кварту гарэлкі. *В. Старына.*

Квартовая пляшка, — бутылка размером „кварты". Квартоваю пляшку ўзёў на ваду. *В. Старына.*

Кваска, і, *ж.* (*польск.* faska) — кадь, кадушка. Наклалі сала цэлаю кваску. Сваіх агуркоў на кваску будзя. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Кватэрка, і, *ж.* — $^1/_4$ кварты = $^1/_{16}$ гарнца. (Кватэркамі мераецца толькі гарэлка). Выпіў кватэрку гарэлкі. *В. Старына.*

Квач, à, *м* — мазилка. Падай квач мазаць калёса. *В. Старына.*

Квашаніна, ы, *ж.* — студень. Замерзла ў стопца квашаніна. *В. Старына.*

Квіта, — в расчете; слово употребл. при расчете. Квіта, паня Мікіта! *В. Старына.*

Квіток, тка́, *м.* — квитанция. Грошай ня далі, а квіток выпісалі. *В. Старына.*

Кволіцца, *дзс.*—жаловаться на больслабость. Дзеўка ўсё нешта кволіцца — у баку баліць. *В. Старына.*

Кволы, *прм.*— слабый. Які-ж ты кволы: абы што, дык і захварэў. *В. Старына.*

Квэцаць, *дзс.* — марать, пачкать во что-либо черное: грязь, деготь и пр. Ня квэцай ты ботаў у гразь! *В. Старына.*

Кеміць, *дзс.* — соображать, быстро схватывать. Так дарма хлапец вучыцца, але задач нічога ня кеміць. *В. Старына.*

Кемкі, кемны, *прм.* — сообразительный. Які-ж ты ня кемкі, чалавеча! *В. Старына.* Юзік кемны хлопяц. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Кеньдзіцца, *дзс.* — слегка капризничать, плакаться. Дзіця ўсё нешта кеньдзіцца: мусіць ня здаровая. *В. Старына.*

Кепікі, аў, *мн.* — насмешки. Усё сьмяецца с старога да кепікі строіць. Нечага строіць з міне кепікаў. *В. Старына.*

Кепскі, *прм.* (*прс.* **кепска**) — плохой, скверный. Кепская надвор'я. Кепска рада, браця! Ня будзе табе там кепска. *В. Старына.*

Кепства, а, *н.* — издевательство. Усё робіць на кепства. *В. Старына.*

Кеўзаць, *дзс.* — пачкать, замусливать; говорится о детях. Ня кеўзай ты кашы па стале. *В. Старына.*

Кешкацца, *дзс.* — копошиться. Старая ўсё кешкаяцца ў запячку. *В. Старына.*

Кідацца, *дзс.* — в спец. знач.: коекак перебиваться. Пакуль што кідаямся памаленьку. *В. Старына.*

Кідаць,-цца, *дзс.* (*зак.* **кінуць**) — бросать,-ться. Чаго ты кідаясься да міне с кулакамі? Малых кінулі дома, а самі пашлі.—2) садить под плуг картофель. Нашы паехалі кідаць картоплю. *В. Старына.*

Кіжла, ы, *ж.* — *гл.* **Кіжлун,** Эй кіжла нейкая, абуцца ня ўмея! *В. Старына.*

Кіжлаты, *прм.* (*лаянка*)—малоповоротливый, слабый. Чорт ты кіжлаты, ідзі хутчэй! *В. Старына.*

Кіжлун, à, *м.* — малоповоротливый, слабый человек (насмешливо). Кіжлун ты — ня паднімяш мяшка! *В. Старына.*

Кій, я̀, *м.* — палка. Ня кіям, дык палкаю. *Прык. В. Старына.*

Кіла, ы̀, *ж.* — грыжа. Якаў нарвоў сабе на жываце кілу. *В. Старына.*

Кілбаса, ы̀, *ж.* — *гл.* **Каўбаса.** Госьцю трэба сьпячы кілбасу. *В. Старына.*

Кілішак, шка, *м.* (*польск.* kieliszek). рюмка. Выпіў кілішак віна. *В. Старына.*

Кілун, á, *м.* — человек, больной грыжею. Кілун гэты адзін ня дасьць рады бярвіну. *В. Старына.*

Кіньдзюк, ка, *м.* — желудок. Кіньдзюк с цяляці выкінулі вон. *В. Старына.*

Кіпаць, кіпця, *м.* — 1) коготь у животного. Кот дзярэцца кіпцямі.— 2) большой ноготь. Пазразай ты свае кіпці, ато дзярэсься, ік кот. *В. Старына.*

Кіраваць, *дзс.* — управлять. Бяры лейцы ў рукі ды кіруй каня. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Кірмаш, у, *м.* (*польск.* kiermasz, *з ням.* Kirchmesse) — ярмарка, базар. Ня было сяґоньня ў Сьмілавічах вялікага кірмашу. Будзя кірмаш і на нашуй вуліцы. *В. Старына.*

Кірмашаваць, *дзс.* — проводить время на ярмарке, а также вообще праздновать, гулять. Ік ё грошы, дык тады добра й кірмашаваць. Даволяй вам ужо кірмашаваць: пара дамоў. *В. Старына.*

Кірмашны, *прм.* —ярмарочный. Сяґоньня кірмашны дзень. *В. Старына.*

Кірпаты, *прм.* — курносый. У Ваґапы нейкі нос кірпаты. *В. Старына.*

Кіслоцьце, я, *н.* — кислятина. Бураке адно кіслоцьця, аж нельга есьці. *В. Старына.*

Кіт, у, *м.* — оконная замазка. Сам нарабіў кіту ды замазаў вокна. *В. Старына.*

Кітаваць, *дзс.* — обмазывать оконные стекла замазкой. Шкляр кітуя вокна. *В. Старына.*

Кішэня, і, *ж.* (*пам.* **кішэнька**) — карман. Кішэня парвалася ў сьвіця. Ушыў маленькія кішэнькі. *В. Старына.*

Кішэць, *дзс.* — кишеть. Дзеці аж кішаць на вуліцы. На месьця аж кішмя-кішыць народ. Чэрві кішмя-кішаць. *В. Старына.*

Кладзь, і, *ж.* — жердь, лежащая на „дзядкох", к которой примыкают сверху обе половины „стрэхі". У пуні абламалася кладзь. *С. Амѐльна, Пух. р.*

Кладка, і, *ж.* — перекладина через ручей или узкую речку. Скінуўся с кладкі ў ваду. *В. Старына.*

Клапатаць, *дзс.* — хлопотать, ходатайствовать. Німа каму клапатаць за нас. *В. Старына.*

Клапатно, *прс.* — хлопотливо, заботливо. Каму клапатно, а папу палатно. *С. Дукора, Сьміл. р.*

Клапаціцца, *дзс.* — заботиться. Век свой клапаціся, а толку мала. *В. Старына.*

Клапкі і клопікі, *мн.* — трясунка средняя (Briza media L). У зельля нарвалі і клапкоў. Пасохлі ўжо клопікі. *В. Блужа, Пух. р.*

Класьці, *дзс.* — класть, укладывать. Хадзім класьці снапэ на воз. Кладзі ты харашэнька, а ня 'бы як. *В. Старына.*

Клёк, у, *м.*— 1) жизненная сила в зерне; клейкость. Хлеб ня мая свайго клёку.—2) перен., смысл. Ік відаць, мала, чалавеча, клёку ў цібе ў галаве. *В. Старына.*

Клёпка, і, *ж.* — клепка. Клёпкі павыскаквалі с цэбра. — 2) в перен. смысле. Мусіць, браця, у цібе клёпкі ў галаве ня хватая, калі ты етак кажаш. *В. Старына.*

Клёўк! *выкл.* — *гл.* **Клёўкаць.** У сярэдзіня нешта клёўк! клёўк! *В. Старына.*

Клёўкаць, *дзс.*—булькать внутри организма. Вот ік пойдзям хутка, дык нешта ў сярэдзіня й клёўкая. *В. Старына.*

Клёцкі, цак, *мн.* — галушки. Дзеці, стройця на вячэру клёцкі! *В. Харавічы, Сьміл. р.*

Клець, і, *ж.*—небольшой амбар для хранения зерна і разн. продуктов. Прынясі сала с клеці. *В. Старына.* Кладзі гной на поля густа, то і ў клеці ня будзя пуста. *Прык. В. Дайнава, Пух. р.*

Клешч, а̀, *м.* (Acarus L.) — клещ. Сабака ўсё трэцца: мусіць кляшчэ ў яго ё. *В. Старына.*

Клешчы, аў, *мн.* — деревянные полуовалы в хомуте. Зламаліся клешчы ў хамуце. *В. Старына.*

Клікаць, *дзс.* — звать, приглашать. Ідзі кліч бацьку есьці. *В. Старына.*

Клін, а̀, *м.* — клин. Куды ні кінь, усюдых клін. *Прык.* Клін клінам выганяюць. *Прык. В. Старына.*

Клінаваты, *прм.* — имеющий форму клина—угла. Ета палоса клінаватая. *В. Старына.*

Клінаваць, *дзс.* — загонять клинья. Трэба зараз клінаваць кола ў малатарні. *В. Старына.*

Клінок, нка, *м.* — мешочек угловой формы для сыров. У клінку атціснулі сыр. *В. Старына.*

Клопат, у, *м.* — забота. Клопату таго аж ня'бабрацца. Ня мела баба клопату, дык купіла парася. *Прык. В. Старына.*

Клуб, а, м, — тазовая кость. Марына зьвіхнула клуб. *В. Старына.*

Клубкаваты, *прм.* — шарообразный. Падай мне клубкаваты камянь. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Клунак, нка, *м.* — большой связок. Навязала клунак с плацьцям — чуць падняць. *В. Старына.*

Клыгаць, *дзс.*—прихрамывать. Конь нешта клыгая на'дну пярэдняю нагу. *В. Старына.*

Ключ, à, *м.* — 1) ключ. Ат сянец згубіўся ключ. *В. Старына.* — 2) стропило с крюком, которым оно цепляется за „кладзь". Ужо паклалі на крышу ключэ. *С. Амельна, Пух. р.*

Клякатаць, *дзс.* — клокотать. У канаві вада аж клякоча. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Клямар, мра, *м.* — тиски для скрепления чего. Еты клямар саўсім ня трымая. *В. Крамяні, Пух. р.*

Клямарка, і, *ж.* — дверная ручка с щеколдой. Сагнулася ў дзьвярах клямарка. *В. Старына.*

Клямка, і, *ж.* — щеколда в дверной ручке. Стаю на ганку, узёўся за клямку. (З слоў дзіцячай гульні). *В. Старына.*

Клясьці, - ціся, *дзс.* — клясть, - стьcя; проклинать. Ня чапай, ато буду клясьці. Нечага табе клясьціся. Кляне яго на чом сьвет стаіць, аж страх слухаць. *В. Старына.*

Кляса, ы, *ж.* — класс. Толька тоя званьньня, што ён вучыўся: ён і аднае клясы ня пярайшоў. *В. Старына.*

Кляшня, і, *ж.* (*пам.* **кляшэнька**) — часть холодной постройки. Наклалі цэлаю кляшню сена. Каб ік пуні дарубіць ашчэ адну кляшэньку, дык і добра б было. *В. Старына.*

Кляштар, у, *м.* (*польск.* klasztor, *з ням.* Kloster, *лац.* claustrum) — монастырь. У кляштары даўней жылі манахі, а ціпер так стаіць. *В. Старына.*

Кмен, у, *м.* — тмин (Carum Carvi L.) С кменам хлеб не'к лёпяй. *В. Старына.*

Кнігаўка, і, *ж.* — чибис (Vanellus). Во калі вясна: кнігаўкі крычаць на балоця. *В. Старына.*

Кніжка, і, *ж.*—книжка. Ета ён у кніжца вычытаў, а ня сам выдумаў. *В. Старына.*

Кнот, у, *м.* (*пам.* **кноцік**) — фитиль. У лянпя згарэў кнот. У газьніцку ўцягні маленькі кноцік. *В. Старына.*

Кнут, à, *м.* — привязки из хворостин, которыми прикрепляются „прылаткі" или „паплёт", „увязкі", в соломенной крыше. Нарабілі кнутоў на ўвязкі. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Кныр, а, *м.* — кабан-самец производитель. Сьвіньня хоча кныра, нешта ўсё лётая. *В. Старына.*

Княваць, *дзс.* — еле таскаться, еле жить. Княвая, ік ня жывы ўсяраўна. Старая чуць княвая. *В. Старына.*

Козлы, аў, *мн.* — *гл.* **Казлэ**, 1 знач. Бярвіно чуць усьцягнулі на козлы. *В. Старына.*

Кока, і, *аг.* (*дзіцячае*) — картофелина или яйцо. На, Іванька, еш коку. *В. Старына.*

Кола, а, *н.*—1) колесо. Справіў новыя колы. — 2) вертящийся стержень в машине. Андрэй зрабіў кола ў малатарню. *В. Старына.*

Колік, колічак. а, *м.*— уменьш. от **кол**. Гладыш вісіць на коліку. Колічкам забі дзірку. *В. Старына.*

Колка, і, *ж.*—*гл.* **Калацьцё**. Мяне схваціла колка. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Колца, а, *н.*—кольцо всякое, кроме кольца-перстня. У дугу ўкруцілі жоўтая колца. *В. Старына.*

Колька, колечка, *прс.* — сколько. Колька чалавек пабачыў таго гора, аж страх падумаць! Колячка там тае картоплі ў нас?! *В. Старына.*

Комін, а, *м.*—дымовая труба в печи. У коміня загарэлася сажа. *В. Старына.*

Комінак, нка, *м.* — небольшой очаг при кухонной печке. Вячэру зварылі на комінку. *В. Старына.*

Конаўка, і, *ж.* — кружка. Выпіў цэлаю конаўку вады. *В. Старына.*

Конік, а, *м.*—кузнечик. (Locusta) У траве скачуць конікі. *В. Старына.*

Конская цыбуля, — ситник развесистый. С конскай цыбулі паплялі капялушэ. *В. Старына.*

Конскае шчоўе, — щавель конский (Rumex domesticus Hartm.). Ня ведалі дзеці ды наравалі конскага шчоўя. *В. Старына.*

Копанка, і, *ж.* — выкопанный пруд. Вады напіўся с копанкі. *В. Старына:*

Копыл, а, *м.* — копыл — столбик в санях. Паўкідаліся с саней капылэ. *В. Старына.*

Копыт, а, *м.* — копыто. Конь расьсек сабе копыт. *В. Старына.*

Корм, у, *м.* — корм. Да Юр'я трэба каб корму было і ў дурня. *Прык. В. Старына.*

Кормнік, а, *м.* — откармливаемый боров. Кормніку трэба боляй мукі падсыпаць. *В. Старына.*

Кормны, *прм.*— откармливаемый (говорится о свиньях). Прадалі кормнага парасюка. Здохла кормная сьвінка. *В. Старына.*

Корх, у, *м.* — мерка длины, отложенная большим и указательным пальцами. На хібу сала аж на корх будзя. *В. Лядцо, Пух р.*

Корч, карчà, *м.* (*мн.* **карчэ**) — корч, выкопанный пень дерева, преимущественно обгнивший. Мужчыны пашлі ў карчэ (знач., на заработки по выкорчовыванью пасеки, леса). *В. Старына.*

Коськаць, *дзс.*—звать лошадь: **„кось! кось!“** Коськаў, коськаў—ды ніяк ня злавіць каня. *В. Старына.*

Кося, коська, і *ж.* — ласк. лошадь. Стой, кося, ня брыкайся! Коська, мая, коська! *В. Старына.*

Котлішча, а, *н.* — выкатанное место в засеве. У жыця адны котлішчы. *В. Старына.*

Коўдра, ы, *ж.* (*польск.* kołdra)—одеяло. Ложак заслалі коўдраю. *В. Старына.*

Коўзалка, і, *ж.* — каток для катанья на коньках. Гулёў на коўзалца цэлы дзень. *В. Старына.*

Коўзацца, *дзс.* — кататься на коньках. Хлапцэ пашлі коўзацца. *В. Старына.*

Коўзаць, *дзс.* — пачкать. Надзеў ды коўзая новаю жакетку. *В. Старына.* (*Пр.* **Кеўзаць**).

Коўзкі, *прм.* (*прс.* **коўзка**) — скользкий. Коўзкая дарога. На дварэ зрабілася коўзка. *В. Старына.*

Коўтаць, *дзс.*—глотать с трудом от торопливости. Ых як коўтая: аж чэрці яго бяруць! *В. Старына.*

Коўш, каўшá, *м.*—ковш. Курáм пасыпалі коўш ячменю. *В. Старына.*

Кош, кашà, *м.* — 1) тоже что и **кошык.** Накапалі цэлы кош картоплі. — 2) ящик в мельнице для засыпки зерна на жернова. У кош атразу засыпаў два мяшке жыта. — 3) большой из прутьев ящик для возки угля. У кузьню павезьлі цэлы кош вугальля. *В. Старына.*

Кошт, у, *м.* — издержки, стоимость. Жыве на свой кошт. *В. Старына.*

Кошык, а, *м.*—полукруглая корзина из прутьев. Картопля стаіць у кошыку. *В. Старына.*

Кпíць, *дзс.* — издеваться над кем, трунить. Німа чаго кпіць с чалавека. *В. Старына.*

Кравец, краўцà, *м.* (*пам.* **крэўчык**)— портной. Ік краўцу атнёс шыць жакетку. Мікітка — добры крэўчык. *В. Старына.*

Край, ю, *м.* — 1) край, страна, область. Паехалі жыць у чужы край. — 2) предел чего. Ня стаў міскі с краю, ато зваліцца. *В. Старына.*

Краíна, ы, *ж.* — *гл.* **Край** (1). Багатая там краіна: народ жыве ў дастатку. *В. Старына.*

Крактаць, *дзс.* — 1) квактать. Крэкчуць жабы ў балоця. — 2) стонать, покрякивать. Стары цзед крэкча. *В. Старына.*

Краля, і, *ж.* — краля. Прыбралася яна, ік тая краля. *В. Старына.*

Крама, ы, *ж.* — лавка. Аж ня прабіцца ў краму за народам. *В. Старына.* (*Пр.* **Крома**).

Крамнік, а, *м.* — лавочник. Па сяле езьдзіць Бэрка крамнік. *В. Старына.*

Крамніна, ы, *ж.* — фабрично-заводские товары, продаваемые в лавках. Шмат крамніны навезьлі ў капярацію. *В. Старына.*

Крамны, *прм.* — продаваемый в лавке. У яго ўся крамная адзежа. *В. Старына.*

Крант, а, *м.* — кран. Напіўся вады с пад кранта. *В. Старына.*

Крапідла, а, *н.* (*польск.* kropidło) — кропило. Бацюшка с крапідлам пашоў ваду сьвяньціць. *В. Старына.*

Крапіна, ы, *ж.* — пятно на шерсти животного. Карова с чорнымі крапінамі. *В. Старына.*

Крапіцца, *дзс.* — крепиться, быть здоровым. Стары ашчэ крэпіцца добра. *В. Старына.*

Крапчэй, *прс. в. ст.* — крепче. Крапчэй завяжы вузял. *В. Старына.*

Краса, ы, *ж.* — 1) красота. Мне й ат квáсу дасьць бог крáсу. *Прык. В. Лядцо, Пух. р.* Вот дзе красà — аж ня наглядзецца! — 2) цветение ржи. Жыта было ў самуй красé, ік памерла маці. *В. Старына.*

Красаваць, *дзс.* — цвести (о ржи). Жыта ўжо пачало красаваць. *В. Старына.*

Краска, і, *ж.* — цветок. Усякіх красак нарвалі на полі. *В. Старына.*

Красны торг, — нарочитый большой базар, бывающий один раз в году зимой. У нядзелю, што прыдзя, будзя красны торг. *В. Старына.*

Красуля, і, *ж.* — радуга. Красуля бярэ ваду з мора на неба. *В. Старына.*

Красьці, *дзс.* — воровать. Рабіць ён — хворы, а красьці дык умея. Поля крадзя — лес бачыць, лес крадзя — поля бачыць. *Прык. В. Старына.*

Красьціся, *дзс.* — незаметно пробираться, — красться. Вэнь кот крадзяцца да мышы. *В. Старына.*

Кратаць,-цца, *дзс. (зак.* **крануць, -цца)** — трогать,-ться. Ня кратайця вы, дзеці, тут нічога! Ік сеў, дык і ня кранецца з места. *В. Старына.*

Крома, ы, *ж.* — *гл.* **Крама.** Слово употребл. исключительно стариками. Каб схадзіць у крому ды што купіць. *В. Старына.*

Кропля, і, *ж.* — капля. Хвораму далі піць кроплі. Сын — увесь бацька, ік кропля вады. *В. Старына.*

Кросна, красён, *мн.* — ткацкий станок с тканьём. За зіму выткала двоя красён. *В. Старына.*

Кроў, крыві, *ж.* — кровь. Ці мала яны пасмакталі крыві нашаі? — Вочы наліліся крывею. *В. Старына.*

Крохва, ы, *ж.*=літ. **кроквы**—стропило. На хату ўжо паставілі крохвы. *В. Старына.*

Крохкі, *прм.* — хрупкий. Крохкая сталь у нажы. *В. Старына.*

Крошка, крошку, *прс.* — *гл.* **Крыху.** Сала ў нас саўсім ужо крошка. Зьвёз с поля крошку таго аўса. *В. Старына.*

Круглавіды, *прм.* — круглолицый. Круглавіды хлопяц. Круглавідая жанчына. *В. Старына.*

Кругляк, à, *м.* — 1) женская кофта из сукна, без рукавов. Добра грэя мой крукляк. *В. Крамяні, Пух. р.* — 2) отрезок бревна. Еты кругляк будзя добра пакалоць на лучыну. *В. Старына.*

Кругом, *прс.* — вокруг. Усе кругом ведаюць, што ета яго работа. *В. Старына.*

Кружаваць, *дзс.* — кружиться. Даволі вам кружаваць каля нас. *В. Крамяні, Пух. р.*

Кружке, оў, *мн.* — *гл.* **Чапёлкі.** У кроснах паламаліся кружкè. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Крук, à, *м.* — 1) малый крючок в стене для вешанья одежды. Шапка вісіць на круку. — 2) палка с крючком для сгребания навоза с телеги. Зламоўся крук, скідаючы гной. — 3) жердь для вытаски-

вания воды из колодца. Нехта атарвоў крук ат вочапа. —4) Крукам так і стаіць над табою (зн., стаіць не адходзячы) *В. Старына.*

Крумкач, à, *м.* — ворон. Крумкач крумкачу ў вока ня клюе. *Прык. Х. Самін, Пух. р.*

Крупадзёрка, і, *ж.* — круподерка. Зрабіў крупы ў Сьмілавічах на новуй крупадзёрца. *В. Старына.*

Крупнік, у, **крупень,** ю, *м.* — суп из крупы. Наеўся крупніку. Ідзі ты есьці хутчэй, ато крупянь прастыня. *В. Старына.*

Крупчàк, á, *м.* — кабан с бугорчаткой. Крупчака ніхто й купляць ня хоча. *В. Старына.*

Крупчатка, і, *ж.* — 1) пшеничная мука лучшего сорта. Купіў крупчаткі на пірагé. — 2) бугорчатка. Сала с крупчаткаю я баюся й есьці. *В. Старына.*

Крута, ы, *ж.* — приспособление для катания по льду на салазках; состоит из укрепленного в лёд кола, на которое надевается колесо, приводимое в движение кольями; от колеса отходит стержень, — к нему-то и прикрепляются салазки. Хлопцы зрабілі на балотцы круту на лёдзя. *В. Старына.*

Крутасьвет, а, *м.* (*жан.* **крутасьветка**) — пройдоха, обманщик. Ня вер ты етаму крутасьвету. Думаясься, крутасьветка ета табе проўду скажа?! *В. Старына.*

Крутня, і, *ж.* — плутовство. З ім толька адна крутня. *В. Старына.*

Крухмал, у, м. — крахмал. С картоплі сама нарабіла крухмалу. *В. Старына.*

Крухмальня, і, *ж.* — крахмальный завод. Сьцяпан пашоў у крухмальню. *В. Старына.*

Круцеліца, ы, *ж.* — сильная метель. От усхадзілася круцеліца! *В. Старына.*

Круцёлка, і, *ж.* — 1) круг на валике для поднятия груза. Круцёлкаю цягаям ваду с калодзіжа. — 2) такая-ж игрушка. Хлапец зрабіў сабе круцёлку. *В. Старына.*

Круцель, ѝ, *м.* — обманщик. Ня вер етаму круцялю й на грош. *В. Старына.*

Круцельства, а, *н.* — обман. Тут німа ніякага круцельства. *В. Старына.*

Круціцца, *дзс.* — 1) вертеться. Круціцца, ік той чорт. — 2) зря проводить время. Круціцца цэлы дзень па вуліцы, нічога ня робіць. *В. Старына.*

Круціць, *дзс.* — 1) вертеть. Нашто ты круціш ручку? — 2) плутовать, хитрить. Ня круці, кажы проўду. Круці, ня круці, а паміраць трэба. *Прык. В. Старына.*

Кручаны, *прм.* — ветренный, шальной. Якая-ж ты кручаная дзеўка! *В. Старына.*

Кручок, чка, *м.* — $^1/_{100}$ ведра водки. Разам з браценікам выпілі па кручку. *В. Старына.*

Крушына, ы, *ж.* — крушина (Rhamnus frangula L). Ня еш крушыны, ато зубы пакрышацца. *В. Старына.*

Крываньдзяка, і, *ж.* — хромой (презр.) Крываньдзяка ты, куды ты лезяш! *В. Старына.*

Крывінка, і, *ж.* — капелька крови. У ём і крывінкі німа: такі бляды. *В. Старына.*

Крывіць,-цца, *дзс.* — 1) делать,-ться кривым. Роўнінька вядзі каня, ня крыві ў бок. Крывяцца мае чаравікі. — 2) обижать,-ться. Ня можна, дзеткі, крывіць старога чалавека! Нечага на свайго бацьку крывіцца. — 3) кривляться. Ня крывіся ты, — сорам! *В. Старына.*

Крывуля, і, *ж.* — кривой предмет. Бярэзіна—нейкая крывуля. *В. Старына.*

Крывянка, і, *ж.* — кушанье, испеченное в толстой кишке из крови, муки и крупы. Нашы дык вельма любяць есьці крывянку. *В. Старына.*

Крыга, і *ж.* — 1) льдина. Па рацэ пашлі крыгі. — 2) снаряд для ловли рыбы, которым управляют три человека; сетчатые бока его сдвигаются и раздвигаются. Заходзь с крыгаю к берагу. *В. Лядцо, Пух. р.*

Крыж, а, *м.* — 1) крест. Паваліўся крыж, што стаёў у вулца. — 2) крестец. У каровы на крыжу мяса дык нічога німа. *В. Старына.*

Крыжаваць, *дзс.* — исписывать крестами. Маланка аж крыжуя неба. *В. Старына.*

Крыж-на-крыж, *прс.* — накрест. Пяравязоў крыж-на-крыж. *В. Старына.*

Крыжы, (*э*), оў, *мн.* — 1) приспособление для навивания ниток; вертятся в „дзядку". *Гл.* **Матавіла**. Памалу бяры крыжы, ато йссыплюцца ніткі. *В. Дайнава, Пух. р.* — 2) подставка для квашни. На крыжэ стаў дзежку, дык ямчэй будзя мясіць. *В. Старына.*

Крыжык, а, *м.* — 1) уменьш. **крыж** — крест. Згубіў крыжык. — 2) накрест складенные снопы. Ячмень сохня ў крыжыках. *В. Старына.*

Крыксы, аў, *мн.* — сильное беспокойство и плач ребенка от различных недомоганий. Лечат заговорами.

„Прашу господа бога
і прачыстыя маткі,
і зары — заранiцкі:
бярыця Алёксіны крыксы —
і дзянныя, і начныя, вячэрнія".
З загавору. С. Навасёлкі, Пух. р.

Крыло, а́, *н.* — небольшая пристройка около гумна по длине стены; служит для ссыпания мякины. Зачыні крыло, ато сьнегу надзьме ў мякіну. *С. Амельна, Пух. р.*

Крылус, у, *м.* — клирос. На крылуся адзін дзяк пяе. *В Старына.*

Крыльшчык, а, *м.* — рабочий, кроющий крышу. На ток трэба два крыльшчыкі. *В. Старына.*

Крымаль, я, *м.* — нож с отломанным концом. Крымаль ляжыць на стале. *В. Старына.*

Крыніца, ы, *жс.* — источник, ключ. С крыніцы напіўся вады. *В. Старына.*

Крыса, ы, *жс.* — пола одежды. У сьвіця атарвалася крыса. *В. Старына.*

Крыўда, ы, *жс.* — обида. Рабі так, як кажуць: крыўды табе ня будзя. *В. Старына.*

Крыўдаваць, *дзс.* — обижаться. Німа за што крыўдаваць на чалавека. *В. Старына.*

Крыўдзіць, *дзс.* — обижать. Нашто крыўдзіш малога? *В. Старына.*

Крыху, *прс.* — немного. Карова дае толька крыху малака. *В. Клятное, Пух. р.* (*Пр.* **Крошка**)

Крыць, *дзс.* — 1) покрывать крышу. Будам крыць ток. — 2) защищать. Крый божа, узьнімяцца пажар — прапалі! *В. Старына.*

Крышан, а̀, *м.* — очищенная сваренная картофелина. На сьнеданьня наварылі крышаноў. Мне й аднаго крышана ня пакінулі — самі ўсё паелі. Сала ўзёў с крышан. *В. Старына.*

Крышталь, ю, *м.* — кристалл. Знашоў нейдзя кусок крышталю. Вада чыстая, ік крышталь. *В. Старына.*

Крышыць,-цца, *дзс.* — 1) крошить, -ться. Ня крышы ты хлеба на стол. Вот нешта крышацца мае зубы, чыстая бяда з імі. — 2) разорять. Бура ўсё ломіць, крышыць. *В. Старына.*

Крэйда, ы, *жс.* (*польск.* kreda) — мел. Крэйдаю пазазначваў сваё бярвеньня. *В. Старына.*

Крэмзаць, *дзс.*—насмешл.,—писать, чертить неразборчиво. Нешта крэмзая сабе на паперы. *В. Старына.*

Крэмсаць, *дзс.* — резать тупым ножом; насмешл., — резать вообще, резать на полоски, на куски. Узёў нейкаю тупіцу ды крэмсая. Крэмсая на кусочкі шкурат, псуе. *В. Старына.*

Крэпнуць, *дзс.* — промерзать, леденеть (о руках). Рукі крэпнуць ат холаду. *В. Старына.*

Крэсіва, а, *н.* — огниво. Крэсіва ня сячэ ўжо агню. *В. Старына.*

Крэсла, а, *м.* — 1) клин, вставленленный между двух рукавов штанов, сверху, для более свободного движения ног. У Базыля парвалася крэсла у штаноў. — 2) кресло — стул. Сеў сабе на мяккум крэсьля. *В. Старына.*

Крэўны, *прм.* — кровный, родной. Зьехаліся ўсе крэўныя на баль. *В. Старына.*

Ку, *прыйм.* — к (ко). Ку ўсякаму ён прычэпіцца, *В. Старына.*

Кубак, кубка, *м.* — кубок. У кубак налі малака. *В. Старына.*

Кубел, бла, *м.* (*пам.* **кубёлак, кубелец, кубельчык**) — бочка с крышкой для складывания сала, мяса, одежды, а также и ссыпания муки. С парсюка наклалі цэлы кубял сала. Кубёлак насыпалі пшанішнаі мукі. Масла стаіць у кубельчыку. *В. Старына.* Сала зложана ў кубельцы. *В. Вострава, Сьміл. р.* Наклала цэлы кубял палацён. *В. Старына.*

Куга! *выкл.*—передает крик грудных детей. Малоя плача: куга! куга! *В. Старына.*

Кугакаць, *дзс.* — о ребенке: плакать, издавая выкрик „куга!" Дзіця кугакая. *В. Старына.*

Кудактаць, *дзс.* — кудахтать. Курыца зьнеслася ды кудакча. *В. Старына.*

Кудзеля, і, *ж.* — кудель. Адну кудзелю ўжо спрала. *В. Старына.*

Кудла, ы, *ж.*—1) космы. Паўрываю ўсе кудлы табе з галавы!—2) презр., девушка или женщина, стригущая волосы. Узёў замуж нейкаю кудлу. *В. Старына.*

Кудлаты, *прм.* — косматый. У сабакі хвост кудлаты. *В. Старына.*

Кудлач, а, *м.* — растрёпа, с всклокоченными волосами. Атыйдзі ты ат'етуль, кудлач ты! *В. Старына.*

Кудлачыць - цца, *дзс.* — косматить, -ться. Ня кудлач ты воўны. Нешта кудлачыцца мая кудзеля. *В. Старына.*

Куды *прс.* — куда. Куды я, туды й доля мая. *Прыгав.* Куды-б ета мне паехаць у лес? А куды-ж ты! Куды-небудзь вядзі каня ды папасвай. *В. Старына.*

Кудэю, *прс.* — по какому направлению. Кудэю тут прайці? *В. Старына.*

Кужаль, ю, *м.* — 1) лучший сорт льна, приготовленного для пряжи. Сяголята ў нас ня будзе свайго кужалю, чаго прасьці: лён ня ўрадзіў. — 2) полотно лучшего сорта — тонкое. Выткала кужалю дзьве губкі. *В. Старына.*

Кужэлны, *прм.* — сделанный из кужалю. Надзеў кужэлнаю сарочку. *В. Старына.*

Кузьня, і, ж. — кузница. У кузьні, чуваць, каваль плешча. *В. Старына.*

Кука, і, *ж. дзіц.* — фига. Дай яму, Сьцёпка, куку! *В. Старына.*

Кукаваць, *дзс.* — куковать; перен. сожалеть, плакать. Памрэ твой мужык, тады будзяш кукаваць. *В. Старына.*

Кукаль, ю, *м.* — куколь (Agrostemma Githago L). У пшаніцы шмат кукалю. *В. Старына.*

Кукарда, ы, *м.* — кокарда. Думая, што кукарду пачапіў, дык пан вялікі. *В. Старына.*

Кукіш, а, *м.* — кукиш, шыш, фига. За кукіш кабылку купіш, кабылка здохня — кукіш атсохня. *Прыгов. В. Старына.*

Кукла, ы, *ж.* — мера льна в шесть „ручаяк" У дзісятак лезя дзесяць кукал. *В. Старына.*

Кукса, ы, *ж.* — кулак, имеющий направление для удара со стороны большого и указательного пальцев. Сунаў яму куксаю ў зубы. *В. Старына.*

Куксіць, *дзс.* — мять, бить кулаками — „куксамі". Падаброў пад сібе ды давай куксіць. *В. Старына.*

Кукта, ы, *ж.* — 1) рука или нога с отрубленными пальцами. Ета-ж ня рука, а кукта: на ёй німа пальцаў.—2) сверченные на голове в виде узла женские волосы. Валасэ закруціла ў кукту. *В. Старына.*

Куктаты, *прм.* — с изуродованною рукою или ногою. Яна-ж куктатая: на'дной руцэ німа двух пальцаў, яна ня зможа табе рабіць. *В. Старына.*

Кукулька, і, *ж.* — ятрышник пятнистый или кукушкины слёзки (Orchis maculata L). *Х. Самін, Пух. р.*

Кукуля, і, *ж.*—1) кукушка. Закукавала ўжо кукуля.—2) служ. ласкательным при обращении к женщине. А мая ты, кукулька, я-ж табе ўсё скажу! *В. Старына.* —3) петров крест (Lathraea Squamaria L). *х. Самін. Пух. р.*

Кулак, а, *м.* — в спец. см., зуб в шестерне. Паламаліся ў малатарні кулаке. *В. Старына.*

Кулдыкацца, *дзс.* — кувыркаться. Дзятва кулдыкаяцца па траве. *В. Старына.*

Кулеш, у, *м.*—1) мучное, пшеничное или гречневое кушанье, в роде соуса. Намачаліся з блінамі куляшу.—2) перен. см.—неудачное густое какое-либо кушанье. Наварыла ня заціркі, а нейкага куляшу, што й есьці нельга! *В. Старына.*

Кулём, *прс.* — стремглав. Ік шпурнуў яго, дык аж кулём паляцеў! *В. Старына.*

Куль, я, *м.*—толстый сноп выбранной соломы для соломенной крыши. Навыбіралі за дзень капу кулёў. *В. Старына.*

Кульбачкі, чак, *мн.*—седелка. Кульбачкі на кані на бок зьехалі. *В. Старына.*

Кульгавы, *прм.*—хромой. Наш дзед кульгавы. *В. Старына.*

Кульгаць, *дзс.* — ковылять, хромать. Нешта-ж ён зрабіў сваёй назе, што кульгая. Ідзе кульгаючы. *В. Старына.*

Кульша, ы, *ж.* — толстая нога. Захіні ты свае кульшы, ато выставіла на паказ. *В. Старына.*

Куля, і, *ж.* — пуля. Яму куляю пранізала нагу. *В. Старына.*

Кулявая салома, — солома, полученная при выбирании кулей. Прадоў вазок кулявоі саломы. *В. Старына.*

Куляць,-цца, *дзс.* — кувыркать-ться, опрокидывать, - ться. Куляяцца цяраз галаву. Коціць бочку куляючы. *В. Старына..*

Кум, а, *м. (пам.* **кумок**)—кум. Пайду к куму на вясельля. Пазыч, кумок, мне рубля грошай! *В. Старына.*

Кума, ы, *ж, (пам.* **кумка**) — кума. Жонка пашла к Гарасіму кумою. А мая-ж ты кумка, чаму ты ня прыдзяш ка мне пагуляць! *В. Старына.*

Кумагэр, (*з яўр.* kumm a her)—поди сюда; употребл шуточно. Ну, кумагэр, хадзі сюды, вып'ям! *В. Старына.*

Кумпаня, і, *ж.* — компания. У сваю кумпаню ня прымайма боляй нікога. *В. Старына.*

Кунпяк, а, *м.* — окорок; бедро. К вяліканьню пасьвяньцілі два кунпяке. *В. Старына.*

Купалка, і, *ж.*—мелколепестник (Erigeron L.). Сплялі вянок с купалак. *В. Старына.*

Купальле, я, *н.*—праздник 24 июня. На купальля сонца йграя. *Нар. поверье. В. Старына.*

Купар, купра, *м.*=*літ.* **куфар**—сундук. У яе цэлы купар адзежы. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Купаравас, у, *м.* — купорос. Дастань купарвасу ды пачысьці самавар, дык будзя блішчаць. *В. Старына.*

Купіна, ы, *ж.* — болотная кочка. На купіня знашлі гняздо. *В. Старына.*

Купісты, *прм.* — кочковатый. Нейкі купісты выган. *В. Старына.*

Куп'ё, я, *н. зб.* — кочки. На сянакося адно куп'ё. *В. Старына.*

Курава, а, *н.* — свернутая трубкой тряпка для подкуривания пчол. Запалі курава падкурыць пчолы. *В. Лядцо, Пух. р.*

Куранё, я, *н.* — цыплёнок. Нейдзя прапала адно куранё. *В. Старына.*

Курапата, ы, *ж.* — куропатка. Злавілі курапату. *В. Старына.*

Курасьлёп, у, *м.* — ветренница тенистая (Anemone nemorosa L) и лютичная (Anemone ranunculoides L). Дзеці нарвалі курасьлёпу. *Пас. Дубраўка, Пух. р.*

Кураўка, і, *ж.* — гл. **Газьніца**. Запалілі кураўку *В. Дукарка, Сьміл. р.*

Кураць,-цца, *дзс.* — тлеть, дымить, -ться. Кураяцца адна галавешка ў печы. Дрова ня гараць, а толька кураюць. *В. Старына.*

Курашчуп, а, *м.* — насм., мужчына, досматривающий курей и вообще ведущий по хозяйству женскую работу. Курашчуп еты сядзіць дома, нідзе й ня пакажацца. *В. Старына.*

Курашыцца, *дзс.* — гл. **Курацъ.** Дрова ніяк ня загарацца, усё курашацца. *В. Старына.*

Курва, ы, *ж.* — проститутка, потаскуха (ругат.) Гуляя з нейкаю курваю. *В. Старына.*

Курвель, я, *м.* — развратник. У Рыгора рэдкія зубы — будзя курвель. *Нар. прым. В. Старына.*

Курка, і, *ж.* — курочка. Сягоньня тры куркі з яйцом. *В. Старына.*

Курняў! *выкл.* — мяу. Кот крычыць: курняў! курняў! *В. Старына.*

Курняўкаць, *дзс.*—мяукать. Кот курняўкая: на двор просіцца. *В. Старына.*

Куродым, у, *м.* — дым, идущий с печки или очага на избу. Нарабілі куродыму поўну хату. *В. Старына.*

Куросадня, я, *н.* — куриный насест. Куры пазьляталі с куросадня. Каб хоць якоя зрабіць курам куросадня, ато німа на чом садзіцца. *В. Старына.*

Курта, ы, *ж.*—1) куртка. Дзе мая курта: трэба надзець.—2) насм. неудачливая девица. Із гурту выбраў курту. *Прык. В. Старына.*

Куртаты, *прм.* — куцехвостый. Сабаку а[illegible] хвост, — дык ціпер ходзіць куртаты. *В. Старына.*

Курчыць,-цца, *дзс.(полёнізм.* kórczyć, замест **корчыць**)—гнуть, ломать, мять. Ня курч мае шапкі. — 2) сжиматься. Курчыцца, ік сабака ат холаду. *В. Старына.*

Курыва, а, *н.*—кисет с табаком, „крэсівам" и „губкаю". Падай курыва, ато ўжо надаела касіць. *В. Лядцо, Пух. р.*

Курыная сьляпата,—1) болезнь глаз. У Тэклі курыная сьляпата, дык нічога ня разьбірая, дзе чырвоная ці якоя. — 2) цветок лютик едкий (Ranunculus acer L). Курыная сьляпата ўжо цьвіце. *В. Старына.*

Курэць, *дзс.*—куриться. Папёр, аж пыл курыць. *В. Старына.*

Кусьлівы, *прм.* — весьма кусающийся. Мухі ў пятроўку кусьлівыя. *В. Старына.*

Кут, а, *м.* — красный угол в избе. Госьці селі на куце. Лезь даляй, у кут садзіся. *В. Старына.*

Кутас, а, *м.* — кисть в поясе или в шнурке. Падпяразоўся поясам с кутасамі. У пояса німа аднаго кутаса. *В. Старына.*

Куток, кутка, *м.* — угол. Бязьмен вісіць у кутку. *В. Старына.*

Кутрыжка, і, *ж.*—ком снега. Шпурнуў у твар кутрыжкаю. *В. Старына.*

Куў, *дзс. скар.*—сокр. **кажу;** употр. очень редко. Я табе куў, што етак. *В. Старына.*

Кухан, а, *м.* — булка в виде лепёшки, с углублением в средине сверху, посыпанная маком. Усе грошы выдаў на газу, ня будзе за што дзецям купіць і кухана *В. Старына.*

Кухар, хра, *м. (польск.* kufer, *з ням.* Koffer)—сундук. Цэлы кухар адзежы наскладала. *В. Старына. (Пр.* **Купар).**

Кухар, а, *м* — повар. Даўней ён у дварэ за кухара служыў. *В. Старына.*

Куцьця, і, *ж.*—1) сочельник: Прынясі сена на куцьцю (чтобы ставить на нем горшок с кутьей).— 2) каша из ячменных круп. Ат куцьці ні пайці, ні схрапці, і на поля ні зайці. *Прык. В. Дайнава, Пух. р.* — 3) насм. малоповоротливый. Куцьця ты, жывей ты варушыся! *В. Старына.*

Кучаравы, *прм.*—курчавый. У яе кучаравыя валасэ. *В. Старына.*

Кушнерка, і, *ж.* — меховая шапка. Надзеў шапку кушнерку. *В Старына.*

Куштаць, *дзс.* — узнавать посредством зубов (стукая о них) крепость яйца. Ня давай яму куштаць майго яйца, каб ведаў, ці крэпкая. *В. Старына.*

Кэрпацца, *дзс.*—копошиться. Кэрпаяцца цэлы дзень у хаця. *В. Старына.*

Л.

Лабаты, *прм.* — лобастый. Дурніца ета лабатая ня можа дагадацца. *В. Старына.*

Лабэціна, ы, *ж.* — насм., большой лоб. Глядзі, ато палучыш ложкі па лабэціня. *В. Старына.*

Лава, ы, *ж.*—длинная скамейка. Садзіся на лавя. *В. Старына.*

Лагавіна, ы, *ж.* — низкий сенокос, в ложбине. Сямёну рэз прыпоў у самуй лагавіня — будзя з яго сена! *В. Старына.*

Лагіза, ы, *ж.* — лентяй. Ну й лагіза ваш Лявон: ляжыць цэлы дзень ды ляжыць! *В. Русаковічы, Пух. р.*

Лагчына, ы, *ж.*—лощина, ложбина. У лагчыня добрая канюшына парасла. *В. Старына.*

Лад, у, *м.* — 1) согласие, спокой. Німа ў іх у хаця ладу. — 2) сговоры при сватаньи невесты. Сватэ прыехалі к Ляўшуновым лад рабіць. *В. Старына.*

Ладзіцца, *дзс.* — житься. Пішы як табе ладзіцца на новум месьця. *В. Старына.*

Ладзіць, *дзс.*—приводить что в порядок, устраивать. Ік бацьке ладзілі—катэ лазілі; сталі сынэ ладзіць—сталі сабакі лазіць. *Прык.* Бацька ладзіць калёса на дварэ. *В. Старына.*

Ладка, і, *ж.*—оладья. На сьнеданьня будуць ладкі з макам. *В. Старына.*

Ладком, *прс.*—согласно, мирно. Сядам радком ды пагаворым ладком. *Прык. В. Старына.*

Ладны, ланны, *прм.* — 1) довольно большой, высокий. Трава ўжо ладная вырасла. *В. Старына.* Сёлята ланны авёс. *В. Крамяні, Пух. р.*—2) хороший, привлекательный. Якая ладная дзяўчына твая! *В. Старына.*

Лажбель, я̀, *м.* — неповоротливый толстяк, брюхач. Лажбель ты, паварачвайся хутчэй! *С. Амельна, Пух. р.*

Лажыцца, *дзс.* — ложиться. Ужо лажуся спаць. *В. Старына.*

Лазавік, а̀, *м.* — житель болотного края (в насмешку). Лазавік ты, чаго ты дзівісься!? *С. Амельна, Пух. р.*

Лазам лазіць, — настойчиво лезть. Лазам лазіць па зямлі. *В. Старына.*

Лазьня, і, *ж.*—баня. У лазьні добра выпарыўся. *В. Старына.*

Лайдак, а̀, *м. (пав.* **лайда̀чына)** — плут, бездельник. Нічога ты ня зробіш з етым лайдаком. Пачакайжа, лайдачына, палучыш ты ат міне што! *В. Старына.*

Лайдачка, і, *ж.*—развратница, плутовка. Ведама лайдачка, толька бацькоў ня слухая да с хлопцамі гуляя. *В. Старына.*

Лайнік, а́, *м.* — *гл.* **Лайдак**: Ах лайнік ты, лайнік, што ты робіш?! *В. Крамяні, Пух. р.*

Лайніна, ы, *ж. (пам.* **лайнінка)**— отрезок полотна для покрытия чего. Во ашчэ палатна астанецца й на лайніну. Накрый дзяжу хоць етаю лайнінкаю. *В. Старына.*

Ламачына, ы, *ж.*—1) обломленная толстая хворостина. Вазьмі ат сабак якую ламачыну.—2) перен., неповоротливая малоспособная женщина (или мужчина). Узёў сабе замуж нейкаю ламачыну, — рабіць нічога ня ўмея. *В. Старына.*

Ламанцы, аў, *мн.* — опресноки из муки и картофеля. Ламанцы памачалі ў мак. *В. Дукарка, Сьміл. р.*

Ламаха, і, *ж*—снаряд для обламывания волокна льна и конопли при их терке; с одним языком. Ёмкая ламаха: добра ломіць лён. *В. Вострава, Сьміл. р. (Пр.* **Церніца, Уціраха)**

Ламацьцѐ, я, *н.* — ломота. Ламацьцё ў плячах, нельга й паварушыцца. *В. Старына.*

Ламачча, а, **лам'ѐ**, я, *н. зб.* — лом, хворост. Назьбіроў вазок ламачча. Улетку можна назьбіраць і лям'я якога ды паліць у печы. *В. Старына.*

Ланкетка, і, *ж.* (*зьмен.* **лянцэт)**— пластинка, употребляемая при кастрации животного. Канавал пачапіў на сібе ланкеткі. *В. Старына.*

Ланцуг, а̀ *м.*—цепь. Арыштанта закавалі ў ланцуге. *В. Старына.*

Ланцужка, і, *ж.* — танец, исполняемый одними девицами; сост. из кругообразных фигур. Ціпер няхай музыка пайграя нам ланцужку. *В. Старына.*

Ланцужнік, а *м.* — злодей, закованный цепью; перен. вороватый человек. Служит бран. Гіцаль ты, ланцужнік! *В. Старына.*

Лапавухі, *прм.*—широкоухий. Жаба ты лапавухая! *В. Старына.*

Лапата, ы, *ж.*—лопата (только для сажания хлеба в печь). Зрабіла булку хлеба на ўсю лапату. *В. Старына.*

Лапатаць, *дзс.*—лопотать. Ня лапачы, ато нічога ня разабраць. *В. Старына.*

Лапатка, і, *ж.* — 1) лопатка — часть тела. Баліць у міне паміз лапатак. —2) окорок из лопатки. Лапаткі с парасюка будам ціпер есьці, а сьцягняке пасолім. *В. Старына.*

Лапатун, а́, *м.* (*жан.* **лапатуха**) — лопотун. Лапоча лапатун еты. Сьціхні ты, лапатуха! *В. Старына.*

Лапатуха, і, *ж.*—лопотящая выпуклость в косе, происходящая от неумелого клепанья. От майстра: узёўся кляпаць касу ды нагноў лапатуху! *В. Старына.*

Лапацець, *дзс.*—быстро бежать (о лошадях). Ну й лапацяць коні: аж тут чуць! *В. Старына.*

Лапаць, ла̀пця, *м.* (*пам.* **лапцік**) — лапоть. 'К відзіш стаптоў лапці. Абуў новыя лапцікі. *В. Старына.*

Лапікла, а, *н.* — большая заплатка. Німа лапікла, чым залапіць штанэ. *В. Старына.*

Лапіна, ы, *ж.*—часть полосы или сенокоса, размером до 10 кв. саж. Конь выгрыз вялікаю лапіну канюшыны, ік на хату. *В. Старына.*

Лапіць, *дзс.* — заплатывать. Маці лапіць сарочку. *В. Старына.*

Лапка, і, *ж.*—1) уменьш. **лапа.** Кацянё дурэя с сваімі лапкамі.— 2) ветка ели, сосны. Паеду ў лапкі: трэба прышчэпы абвязваць. *В. Старына.*

Лапкі, ла́пак, *мн.* — гусиная лапка. (Potentilla anserina L.). *В. Бор, Сьміл. р.*

Ласа, *прс.* — лакомо. Кошка вельма ласа пазірая на сала. *В. Старына.*

Ласка, і, *ж.*—милость, любезность. Ласкі твае прасіць ня буду. Калі ласка, садзіцяся! *В. Старына.*

Ласкавы, *прм.* — ласковый, любезный. Які ты ласкавы стоў. *В. Старына.*

Ласкут, а̀, *м.*—лоскут. Воўк парвоў жарабяці шкуру ласкутамі. *В. Старына.*

Ластаўка, і, *м.*—ласточка. Ластаўкі лётаюць нізка: мусіць будзя дождж. *В. Старына.*

Ласун, а̀, *м.*—лакомка. Я ведаю: на сыр ты ласун. *В. Старына.*

Ласуха і, *ж.*—лакомка. Ласуха ета адна выпіла ўсё малако. *В. Старына.*

Ласы, *прм.*—лакомый. Ласы на чужыя прыпасы. *Прык. В. Старына.*

Лата, ы, *ж.*—решетина. На'дзін бок ня хваціць лат, ня прыдзецца й крыць яго. *В. Старына.*

Лататы *задаць,* — быстро удрать. Ік задоў лататы—толька й бачылі. *В. Старына.*

Латачок, чка̀, *м.*—*гл.* **Лотак.** Зрабіў харошынькі латачок. *В. Старына.*

Латашыць, *дзс.*—1) топтать травы, хлеба. Коні вэнь латошаць грады.— 2) небрежно рвать что. Заброўся ў садок ды давай latашыць яблыкі.—3) колотить ногами. Латошыць пад сталом нагамі, ік дурань той. *В. Старына.*

Латка, і, *ж.* (*пам.* **латачка**)—заплата. Толька што кажух: латка на латца сядзіць. Сюды трэба прышыць маленькаю латачку. *В. Старына.*

Латушка, і, *ж.* — глиняная мисочка с краями, вогнутыми внутрь. Налілі ў латушку сыро̀квашы. *В. Клятное, Пух. р.*

Латушнік, а, *м.*—картофельная бабка. Ужо йсьпёксі латушнік. *В. Краняні, Пух. р.*

Лаўка, і, *ж.*—гл. **Лава.** Дзеці бегаюць па лаўца. *В. Старына.*

Лаўчэй, *прс. в. ст.*— ловче, лучше. Адзін лоўка робіць, а другі яшчэ лаўчэй. *В. Старына.*

Лахва, ы, *ж.*—лафа, прибыль. Чаму: яму лахва чужоя есьці! *В. Старына.*

Лахман, à, *м. (польск.* łachman з *стара-нямецк.* lach (em) цяпер Laken палатно)—порванная одежда. Старац ходзіць у лахманох. На дождж добра надзець і лахман які. *В. Старына.*

Лахудра, ы, *ж.*—1) неаккуратная, нечистоплотная женщина. Узёў замуж нейкаю лахудру, і ў хаця яна ня можа прыбраць.—2) измятая, порванная фуражка, а также и иная одежда. Ня хачу надзяваць етаі лахудры. *В. Старына.*

Лаціна, ы, *ж.*—одна **лата**—решетина. Ня хватая аднае лаціны на хлеў. *В. Старына.*

Лаціць, *дзс.*—прибивать **латы**. Ужо канчаюць лаціць пуню. *В. Старына.*

Лацьвей, *прс. в. ст.*—лучше. Лацьвей табе: табе сынэ памогуць. *В. Старына.*

Лашчыцца, *дзс.*—ластиться. Сабака лашчыцца к чалавеку. *В. Старына.*

Лаянка, і, *ж.*—ругань, брань. Ня надаела вам ашчэ ета лаянка? *В. Старына.*

Лаяць,-цца, *дзс.* — ругать, бранить, -ться. І ня давай, і ня лай. *Прык.* Мужчыны лаюцца, аж сяло калоціцца. *В. Старына.*

Лёгкі, *прм. (пам.* **лёгінькі,** *прс.* **лёгка**)—легкий. Бярвіно лёгкая,— ведама сухоя. Лёгінькі, ік пух. Ета лёгка казаць, а папробуй зрабіць? *В. Старына*

Ледзь, ледзьвя, *прс.* — едва, чуть. Ледзь жыве ён: мусіць зараз памрэ. Ледзьвя ногі выцяг із гразі. *В. Старына.*

Ледзь-ледзь, *прс.* — еле-еле. Ледзь-ледзь чуваць голас нейчы. *В. Старына.*

Лёжма ляжаць, — лежать без просыпу. Вот дзе гультай: цалюткі дзень лёжма ляжыць. *В. Старына.*

Лезьці ў вочы,—надоедать. Лезя ў вочы, ік кара тая. *В. Старына.*

Лейстры, аў, *мн.* (*польск.* rejestry, *з ням.* Register) — насм., памятная книжка торговца. Сіман згубіў свае лейстры ды ціпер ня ведае, с каго даўге сысквацъ. *В. Старына.*

Лейцы, аў, *мн. (польск.* lejce, *з нямецк.* Leitseil) — вожжи, преимущ. широкие. Падай лейцы ў сенцах: буду каня запрагаць. Конь парвоў двоя лейцаў. *В. Старына.*

Лёк, у, *м.*—сельдяной рассол. Набрала лёку с сялядцоў—с крышанамі есьці. *В. Старына.*

Лёкай, я, *м. (польск.* lokaj, *з франц.* laquais)—лакей. Служыў у пана за лёкая. *В. Старына.*

Лекар, а, *м.* — лекарь, знахарь. Скрозь аб'езьдзілі па ўсіх лякарох, і рады ня даць хлопцу: ўсё хварэя. *В. Старына.*

Лекатаць, *дзс.*—1) трещать. Калёса аж лякочуць: так хутка едзя. *В. Белае, Пух. р.*—2) булькать (о воде в сваренной пище). Лякоча картопля ў гаршку. *В. Старына.*

Лекі, аў, *мн.* — лекарство; лечение. Якіх толька лекаў ня пробавалі, нічога ня памагло. Баба паехала ў лекі. *В. Старына.*

Лёля, і, *ж. (дзіцяч.)* — рубашка. Іванька цаца: надзеў белаю лёлю. *В. Старына.*

Лемантаваць, *дзс.*—кричать, вопить. Бабы сварацца, лямантуюць на ўсю вуліцу. *В. Старына.*

Ленаваты, *прм.*—довольно ленивый (о лошади). Падла, лянаваты наш конь—пуга трэба на яго. *В. Старына.*

Ленавацца, *дзс.*—лениться. Лянуяцца сабе вады прынесьці. Станяш лянавацца—будзяш с торбаю цягацца. *Прык. В. Дайнава, Пух. р.*

Лён, лёну, *м. (мн.* **лнэ**) — лён посевный (Linum usitatissimum L.). Сяголята мы боляй пасеялі лёну, як летась. У выльнè шмат дросяню. Людзкія добрыя лнэ, а наш ня ўрадзіў. *В. Старына.*

Лепяй, лепш, *прс. в. ст.* — лучше. Рыба шукая дзе глыбяй, а чалавек, дзе лепяй. *Прык.* Калі ты

лепш зробіш, дык бяры ды рабі. *В. Старына.*

Лепятаць, *дзс.*—лепетать. Ляпеча нешта—нічога ня разабраць. *В. Старына.*

Лепятун, а̀, *м.*—тот, кто лепечет. Ай, ляпятун еты, хай-ба ён ляпяй сьціх, ато ўжо аж праціўна слухаць. *В. Старына.*

Лесавы, *прм.*—лесной. Гэта птушка лясавая. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Леска, і, *ж.*—лестница. Палез па лесцы на вішню. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Лескатаць, *дзс.*—щелкать (говор. об аисте). На бярозя бусял ляскоча. *В. Старына.*

Летась, *прс.*—в прошлый год. Летась быў добры ўраджай. *В. Старына.*

Лётаць, *дзс.*—летать; бегать. Птушка лётая. Хлапец цэлы дзень лётая па вуліцы. Лётая, ік ганчак. *В. Старына.*

Леташні, *прм.*—прошлогодний. Леташні ашчэ хлеб ядом. Летась—леташняя, а сяголята—сяголятняя. *В. Старына.*

Летка, лецечка, а, *н.*—уменьш. от **лета.** Леткам будам купацца. Цёплая сяголята лецячка. *В. Старына.*

Летні, *прм.* (*пам.* **летненькі**)—слегка подогретый (о воде.) Летняю бяры ваду,—гарачаі ня трэба. Абмый больку ў летнянькуй вадзе. *В. Старына.*

Ліварэ, ɗў, *мн.*—большая щепа, скалываемая с бревна. Паеду ў лес ды зьбяру ліварэ ат свайго бярвеньня. *В. Крамяні, Пух. р.*

Лізацца, *дзс.*—1) старательно причесываться, прихорашиваться. Ліжацца пастаянна пярад люстэркам.—2) подлизываться. Нечага лізацца: усяроўна ня дам. *В. Старына.*

Лізгаць, *дзс.*—есть, еле дотрагиваясь зубами, подлизывая. Еж ты палюдзку, ня лізгай. Трава ашчэ малая: каровы толька лізгаюць. *В. Старына.*

Лізун, а̀, *м.*—1) лакомка, лизоблюд. Бачыш, як лізун есьць сьмятану!—2) прихорашивающийся мужчина. Ой лізун, годзя табе ўжо лізацца: пазнаюць! *В. Старына.*

Лізуха, і, *ж.*—1) лакомка, лізоблюдка. Лізуха ета ўсё падчысьціла.—2) прихорашивающаяся женщина. Малая, а ўжо відаць, што будзя лізуха: любіць пазірацца ў люстэрак. *В. Старына.*

Лік, у, *м.*—счет. Грошай у яго бяз ліку. *В. Старына.*

Лінь, я, *м*—линь (Tinca). Лінь залапатаў у крызя. *Б. Лядцо, Пух. р.*

Ліпаўка, і, *ж.*—кузов из липовой коры. Із етага луба выйдзя добрая ліпаўка. *В. Старына.*

Ліпець, *дзс.*—еле жить, дышать. Баба мая саўсім слабая: чуць ліпіць. *В. Старына.*

Ліпнуць, *дзс.*—1) прилипать. Гразь ліпня к калёсам,—проста бяда!—2) приставать, подходить к лицу. Надзеў усё новая, а яно саўсім табе ня ліпня. *В. Старына.*

Ліповы, *прм.*—липовый. Ат прастуды добра піць ліповы цьвет. Нарэзаў ліповых дошчак. *В. Старына.*

Лісавы, *прм.*—хитро-ласковый. Андрэіха такая-ж лісавая,—вот падкоціцца к табе й вымарачыць што. *В. Старына.*

Лісіца, ы, *ж.*—1) лисица, лиса. Лісіца ад дажджу й пад „бараду" хавалася: ня ўсякая, казала, капля дастаня. *Б. Дукарка, Сьміл. р.*—2) гриб лисичка. (Cantharellus, cibarius, Fries). Нашы жонкі пашлі ў лісіцы, мо' троха й назьбіраюць. *В. Старына.*

Ліст, а́, *м.* (*пам.* **лісьцік**)—1) древесный листок. З дрэў ападая ліст. Вазончык наш завёў і лісьцікі апусьціў.—2) письмо. В наст. вр. очень редко употребляется, кроме песен.

„Да быліначку буйны вецяр калыша,
брат да сястры ліст па лісту піша".

Б. Забалоцьце, Сьміл. р.—3) лист в книге. Парваліся ў кніжца лістэ. *В. Старына.*

Лістаць, *дзс.*—перелистывать книгу, тетрадь. Ня лістай там кніжкі, а ўрок чытай. *В. Старына.*

Лісьлівы, *прм.* — льстивый А якая ты лісьлівая! *В. Слопішча, Шацк. р. (Пр.* **Лісавы)**

Лісьце, я, *н. зб.*—листья. Нашы паехалі ў лес зграбаць лісьця. *В. Старына.*

Ліха, а, *н.*—злая беда, несчастье. Ат ліха ціха, але й дабра ня чуваць. *Прык. В. Старына.*

Ліхадзей, я, *м.*—лиходей. Ня давай свайму ліхадзею нічога. *В. Старына.*

Ліхата, ы, *ж.*—*гл.* **Ліха**. Ета-ж трэба, етакая ліхата найшла. *В. Старына.*

Ліхенькі, *прм.*—худенький, слабенький. Мой сынок, які ты ліхенькі! скажы, што ў цябе баліць? *Б. Клятное, Пух. р.*

Ліхі, *прм.*—злой, плохой. Ліхога й сьмерць ня бярэ. *Прык.* У ліхую гадзіну прышоў ты, чалавеча! *В. Старына.*

Ліхтар, а, *м.* (*польск.* lichtarz, *з ням.* Leuchter)—фонарь. Закураў ліхтар. *В. Старына.*

Ліцаваць, *дзс.* — перешивать наизнанку. Леняй новая шыць, ік старая ліцаваць. *В. Старына.*

Ліць,-цца, *дзс.*—лить,-ться. Лі ваду на рукі, а ня ў цэбар. Я добра лею. Із міскі леяцца на стол, а ты ня бачыш. Боляй ліця, ня шкадуйця. *В. Старына.*

Лічба, ы, *ж.* (*польск.* liczba) — число. Скажы, якая ета лічба? *В. Старына.*

Лічыць, *дзс.*—считать. Лічы так: раз, два—булдава; тры чатыры—пачапілі; пяць, шэсьць — хлеб есьць; сем, восім—сена косім; дзевяць, дзесяць — торбу вешаць (або ў насьмешку: дзевак ці хлопцаў вешаць). *Дзіцячая забаўка. В. Старына.*

Лішай, я, *м.*—лишай. Лечится заговорами.

„Лішай—сьвіньням мяшай,
лапату кінь,—лішай згінь!“
С. Навасёлкі, Пух. р.

Лішак, лішку, *м.*—излишек. Лішак хлеба прададом. У саміх ня вялікія лішкі—ашчэ ім дай. *В. Старына.*

Лішка, і, *ж.*—нечетное число. Адгадай: ці цот, ці лішка? *В. Старына.*

Лішніца, ы, *ж.* — излишнее, излишек. Ня будзя сяголята лішніцы хлеба. *В. Старына.*

Лішня, *прс.* — излишне. Ня дурэй лішня. *В. Старына.*

Логва, а, *н.*—логовище. Мядзьведзь усю зіму сьпіць у логвя. *В. Старына.*

Ложак, жка, *м.* — койка, кровать. Нашы дзеўкі сьпяць на ложку. *В. Старына.*

Ложка, і. *ж.* (*русізм*=**лыжка**). Караваяя ложка рот дзярэ. *Прык.* Лякарства сказалі піць па'дной ложца. *В. Старына.*

Лозка, і, *ж.* — лозовая заросль. У лосца назьбіроў грыбоў. Выцярабілі лоску ды заралі. *В. Старына.*

Лой, ю, *м.*—овечье сало. Намазаўся бліноў з лоям. *В. Старына.*

Локаць, локця, *м.*—1) локоть, наружный сгиб руки. Рука баліць у локці. Сам сібе за локаць ня ўкусіш.—2) мера=прибл. 11 верш. =65 см. Купіла паркалю тры локці. *В. Старына.*

Локшына, ы, *ж.*—лапша. Бабы накачалі локшыны. *В. Старына.*

Лом, у, *м.*—презр.,—домашняя рухлядь. У хаця валяяцца чоршта ўсякага лому. *В. Старына.*

Лопат, у, *м.*— лопот. Чуваць нейкі лопат. *В. Старына.*

Лопацца, *дзс.*—орать, драть глотку. Чаго ты лопаясься там?! *В. Старына.*

Лопаць, *дзс.* — хлопать крыльями. Певянь лопая крыльлями, зараз запяе. *В. Старына.*

Лопнуць, *дзс.*—треснуть. Каб ты лопнула етакая дзіцятка. *В. Старына.*

Лопух, у, *м.* (Lappa major Gaerh., або Arctium majus Sch.)—лопушник, репейник. Назьбірай сьвіньням лопуху, хай ядуць. *В. Старына.*

Лотак, лотака, *м.*—деревянная трубка, вставленная в берёзу или клен для стека березовицы в сосуд. Трэба прачысьціць лотак, ато нешта бярозавік ня капая. *В. Старына.*

Лотаць, і, *ж.* — раст., калужница (Caltha palustris L) *Б. Заярыньне, Пух. р.*

Лоўж, лаўжа, *м.* — куча хворосту. Гальлё пасьцягвалі ў лаўжэ. *В. Старына.*

Лоўка, *прс.*—ловко, отлично. Лоўка ты зрабіў сундук. *В. Старына.*

Лоўкі, *прм.* (*скар.* **ловак**)—1) ловкий (человек). Лоўкі хлопяц—маладзец! Ловак, як вол да карэты. *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.* —2) о вещи: удобный для обращения, брания. Лоўкі зуслончык выдзялаў. Лоўкая сякерка. *В. Старына.*

Луб, а, *м.*—луб. С аднаго луба пашыў дзьве каробкі. Дождж цэдзіць, ік із луба. *В. Старына.*

Лубаваты, *прм.*—твердый, подобный лубу. Лубаватая, падла, кара! *В. Слопішча, Шацк. р.*

Лубін, у, *м.*—лупин (Lupinus L). Ня хваціла свайго лубіну пасеяць на'дной палосяя. *В. Старына.*

Лубка, і, *ж.*— лубок, лубяная коробка. Сьвяньціць нанесьлі ў лубца. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Лубяніць, *дзс.*—об яйце: издавать глухой звук. Пуха ў тваём яйцы, ік дошка, лубяніць. *В. Старына.*

Лубянка, і, *ж.* — 1) коробка, ёмкостью 5—6 гарнцев. Журавін назьбіралі цэлаю лубянку. *С. Дукора, Сьміл. р.*—2) колыбель из лубка. Дзіця ляжыць у лубянца. *В. Старына.*

Лубяны, *прм.* — лубяной. Лубяная каробка. Лубяная калыбель. *В. Старына.*

Луг, у, *ж.*—щелок. Лугам змыла галаву. Трэба нарабіць лугу на плацьця. *В. Старына.*

Лудзіць, *дзс.* — зря терять время. Ня лудзіця часу дарам, а рабіця што-небудзь. *В. Старына.*

Лудня, і, *ж.*—потеря зря времени. А, з етакаю работаю толька адна лудня! *В. Старына.*

Лужына, ы, *ж.*—лужа. Каля ганку стаіць лужына вады. *В. Старына.*

Лузаць, *дзс.* — очищать от шелухи. Бяры, лузай пасолю на полудзянь. *В. Старына.*

Лук, а, *м.*—лук со стрелой (детская игрушка). Хлапцэ страляюць з лука. *В. Старына.*

Лука, і, *ж.*—изгиб реки. На луцэ парасла добрая трава. *С. Амельна, Пух. р.*

Лукатка, і. *ж.* — зигзаг, Дарога цягняцца лукаткаю. *В. Старына.*

Лукашачкі, чак, *мн.*—маленькое корыто для корма курей. Лукашачкі раскалоліся; німа ў чом курэй пакарміць. *В. Белае, Пух. р.*

Луна, ы, *ж.* — несчастие, бедствие. Луна нейкая найшла: мошка ўсё ў полі паела. *В. Старына.*

Лупаты, *прм.* — 1) с большими некрасивыми губами. Дзеўкі ня любяць лупатага. *В. Старына.*—2) пучеглазый. От лупаты: вочы ўсяроўна, ік наверся растуць! *В. Раўнапольле, Пух. р.*

Лупіцца, *дзс.*—сильно кричать. Чаго ты лупісься, ік у леся? *В. Старына.*

Лупіць, *дзс.*—1) сдирать кожу. Разьнік лупіць карову.—2) брать высокую цену. У крамя за малую глупасьць лупяць, колька хочуць. *В. Старына.*

Лупцаваць, *дзс.* (*аднакр.* **лупцануць**)—хлестать плетью, палкою. Уп'ецца ды лупцуя сваю жонку. Вось лупцану табе важкамі! *В. Старына.*

Лупцоўка, і, *ж.*—битьё. Маўчы, ато дам добраі лупцоўкі! *В. Старына.*

Лупы, луп, *мн.*—большие некрасивые губы. Чаго надзьмуў свае лупы? (зн. обиделся). *В. Старына.*

Луска, і, *ж.*—1) чешуя. Абскрабі с сялядца луску. — 2) шелуха. Насеньнікі—адна луска. *В. Старына.*

Луста, ы, *ж.*—ломоть хлеба. Хоць у руках луста, але грошаў пуста. *Прык. В. Сьвінка, Пух. р.*

Лут, а, *м.*, **луціна,** ы, *ж.* — лыко с молодой липки. Вот доўгая луціна! Выразаў добры лут, будзя чым лапаць падплесьці. Хлопяц выцягнаўся, ік лут. *В. Старына.*

Луцьце, я, *н. зб.*—*гл.* **Лут.** Купіў на месьця луцьця на лапці. Паедам у луцьця (зн., драть лыко). *В. Старына.*

Лучок, лучка́, *м.* — полотнище, натянутое на полукруг и прикрепленное к косе для отбрасывания гречихи, которую косят обыкновенно с „лучком". Трэба к касе прыстроіць лучок: буду грэчку касіць. *В. Старына.*

Лучыцца, *дзс. безас.* — случиться. Так лучылася мне, нічога ня паробіш. *В. Старына.*

Лучыць, *дзс. безас.*—попасть. Спаткнуўся: лучыў на сук. *В. Старына.*

Лушнік, а̀, *м.*—приспособление для освещения избы, сохранившееся в южн. части быв. Червенского (Игуменского) у.; состоит из особой клетки, сплетенной из железн. полос, в которой разводят огонь. Запаліця лушнік: прасьці будам. В. *Запярыньне, Пух. р.*

Лушчыць, *дзс.*—раскалывать, бить. Лушчыць адно яйцо за'дным. *В. Старына.*

Лыгі, лыг, *мн.* — ноги с толстыми икрами. Выставіла, сьцерва, свае лыгі, ік бы іх ніхто ня бачыў! *В. Старына.*

Лыгоўка, і, *ж.—гл.* **Луг.** У лыгоўца хай атмакая плацьця. *В. Старына.*

Лыка, а, *н.* *(пам.* **лычка)** — лыко. Назапасіў сабе лык, што будзя лапцей на ўсю зіму. Лыка ты сьвінноя! (*лаянка*). *В. Старына.* За чужоя лычка рамяшком плаціць. *Прык. Х. Самін. Пух. р.*

Лыковы, *прм.*—сделанный из лыка. Падай мне лыковы верч. *В. Слапішча, Шацк. р.*

Лынды *біць,* — бездельничать, валяться. Толька ляжыць да лынды б'е, а рабіць нічога ня хоча. *В. Старына.*

Лыніць,-цца, *дзс.* — снимать с лыка верхнюю кору; делается это только тогда, когда нужны мягкие лыки, как для веревки и пр. Ня лынь, ня псуй мне палосься! Лут добра лыніцца. *В. Старына.*

Лыпаць *вачамі,* — хлопать глазами. Лыпая вачамі, ік цюцька. *В. Старына.*

Лысы, *прм. (скар.* **лыс)** — лысый. Галава ў яго лысая, хоць ты боб малаці.—*І ня лыс,* — был таков. Віш ты яго: майго наеўся, напіўся, а ціпер і ня лыс. *В. Старына.* Барыс і ня лыс, а Марыся бараніся. *Прык. В. Загай, Пух. р.*

Лытка, і, *ж.*—икра ног. Глядзі, ато сабака ашчэ за лытку рване. Ня думайся: і ў цібе лытка дрыжала! (зн., и ты боялся). *В. Старына.*

Лыткі *кароткі,* — „руки коротки". На ета, браця, кароткі твае лыткі! *В. Старына.*

Лэпаць, *дзс. (зак.* **лэпнуць)**—1) ощупывать. Лэпая, ік сьляпы ўсяроўна.—2) хлопать. Якоя там біў яго: лэпнаў разы са два па дупя. *В. Старына.*

Льга, *прс.* — возможно. Калі льга будзя, прыедзь дамоў у госьці. *В. Старына.*

Любата, ы, *ж.*—наслаждение, приятность. Любата йзьзесьці агурочак улетку! *В. Старына.*

Любаценьне, я, *н.* — наслаждение, приятность в высш. ст. Так добра пагулялі — адно любаценьня! *В. Старына.*

Любачка, і, *ж.*—милочка; употребл. при обращении. А мая ты любачка, я-ж табе добра кажу: паслухайся міне! *В. Старына.*

Любезьнік, у, *м.* — приворотное зелье, настой которого дают пить парню, чтобы приворотить его к девице. Мусіць любезьніку далі хлопцу, што йзноў пачоў любіцца з дзеўкаю. *В. Старына.*

Любенькі, *прм.* — ласк. от **любы.** Употребл. женщинами. Мае вы любянькія, памажыця мне мяшке пакласьці на воз! *В. Старына.*

Любіцца, *дзс.*—любить друг друга. Цярэшка любіцца з Яўгіньняю. *В. Старына.*

Любка, і, *ж.*—милая, употребл. при обращении. А мая ты любка, як ты добра гаворыш, аж ахвота цібе слухаць! *В. Старына.*

Любошч, ы, *ж.* — любовь. Такая ў іх любошч, што адно бяз другога й дня ня можа прабыць! *В. Старына.*

Любы, *прм.*—любимый. Калі мужык любы, дык усё добра будзя. *В. Старына.*

Людзка, *прс.*—пристойно, по человечески. Робіць людзка, аж глядзець міла. *В. Старына.*

Людзкаваицца, *дзс.* — быть среди хороших людей, в хорошем обществе. Хай людзкуяцца дзяўчына, хай ідзе гуляя. Во дзе людзкуяцца чалавек! *В. Старына.*

Людзкі, *прм.* — пристойный, человеческий в лучшем см. Не, ня людзкі ты хлопяц! Ня людзкая твая работа. *В. Старына.*

Людзкі, *прм.*—принадлежащий другим людям. Людзкая скацінка гладкая, а на нашу аж страшна пазіраць: такая худая! Людзкоя поля ўжо даўно ўробляна. *В. Старына.*

Людцэ, оў, *мн.*—ласк. **людзі.** Усе людцэ бяруцца за работу. У людцоў і на полі робіцца, і дома парадак ідзе. *В. Старына.*

Люлька, і, *ж.*—1) курительная трубка. Мужчыны закурылі люлькі ды пачалі гаманіць. — 2) колыбель. Дзіця хай пасядзіць у люльца. *В. Старына.*

Люля, і, *ж. (дзіцяч.)*—колыбель. Ідзі, дзеткі, ў люлю спаць! *В. Старына.*

Люляць, *дзс.*—колыхать. Памаленьку люляй дзіця, ня качай моцна. *В. Старына.*

Люстэрак, рка, *м.*, **люстэрка,** і, *ж.*— зеркало. Вечна пазіралася-б яна ў люстэрак! *В. Старына.* Палядзіся ў люстэрку, які ты харошы: ік абязьяна! *В. Дукоршчына, Сьміл. р.*

Люты, *прм.* — лютый, раз'яренный. Ня чалавек ты, а зьвер люты. Кідаяцца да малога, ік зьвер той люты. *В. Старына.*

Ля, *прыйм.* — сокр. **каля** = около. Садзіся ля міне. *В. Старына.*

Лявоніха, і, *ж.* — танец. Лявоніху йграй нам, а полькі ня хочам. *В. Старына.*

Ляворвар, а, *м.*— револьвер. З ляворвара стрэліў. *В. Старына.*

Лягота, ы, *ж.*—льгота. Па лягоця ў салдаты ня пашоў. Сяголята шмат каму далі ляготы с прыдналогам. *В. Старына.*

Лягчаць, *дзс.*—кастрировать. Будам лягчаць свайго жарабка. *В. Старына.*

Лягчэй, *прс. в. ст.* — легче. Бяры што лягчэй несьці. *В. Старына.*

Лядашты, *прм.*—скверный, плохой, неудачный. Лядашты наш лён — ня ўдоўся. Лядаштая твая работа. *В. Старына.*

Лядаяк, *прс.* (*польск.* lada-jak) — неудобно, нехорошо. Хоць ты й сын, але троха лядаяк, што сам бярэш маё сена. *В. Старына.*

Лядыш, а̀, *м.*—кусок льда. Узёў ды шпурляяцца лядышамі. *В. Старына.*

Ляжак, а̀. *м.* — лежак печи на чердаке. Дыміць наш ляжак. *В. Старына.*

Ляжанка, ляжайка, і, *ж.* — выступ печи для лежанья; имеет свою отдельную топку. Дзед сьпіць на ляжанца. Трэба прапаліць у ляжайца. *В. Старына.*

Лязо, а̀, *н.*—лезвие. У брыцьвя пашчарбілася лязо. *В. Старына.*

Ляйцаць, *дзс.*—вожжать. Ты бяры ляйцай каня, а я па сена пайду. *В. Старына.*

Ляйчына, ы̀, *ж.*—вожжа. Ляйчыною падгані каня. *В. Старына.*

Лякацца, *дзс.* (*польск.* lękać się)— пугаться. Ня лякайся: буду страляць. *В. Старына.*

Лялька, і, *ж.*, **ляля,** і, *ж. (дзіц.)*— кукла. Дзеці гуляюць у лялькі. Конь, ік лялька. Ня плач: на, лялю. *В. Старына.*

Лямец, ля̀мца, *м.* — войлок. Воўну звалілі на ля̀мяц. *В. Старына.*

Лямцовы, *прм.* — войлочный. Дзед ходзіць у лямцовуй шапца. *В. Старына.*

Лямцоўка, і *ж.*—войлочная шапка. І летам, і зімою цягая лямцоўку. *В. Старына.*

Лямячнік, а, *м.*—мастер по выделке войлока, валенок и пр. Па сяле ходзяць лямячнікі, — трэба й к сабе пазваць. *В. Старына.*

Лянпа, ы, *ж.*—лампа. Закурала лянпа, дык і ня гарыць добра. *В. Старына.*

Ляны, *прм.* — ленивый (о лошади). Сьцерва, кабыла саўсім ляная: бяз пугі й слухаць ня хоча. *В. Старына.*

Ляпа, ы, *ж.*—насм.,—широкий рот. Ік воўк, расчыніў сваю ляпу. *В. Старына.*

Ляпайла, ы, *аг.*—говорящий вздор. Нечага слухаць етага ляпайлу, што ён маніць. *В. Старына.*

Ляпаць, *дзс.* (*зак.* **ляпнуць**)—1) стучать чем-либо плоским. Ня ляпай ты дзьвярамі. — 2) говорить вздор. Яму што: абы ляпаць языком. От дурань: ляпнаў, а ціпер і сам ня рад! *В. Старына.*

Ляпеш, ляпяшá, *м.*—опреснок. Сягодні німа хлеба, дык сьпякла ляпеш. *В. Запярыньне, Пух. р.*

Ляпіць *дзс.*—(о снеге) падать большими хлопьями. Сьнег лепіць—сьвету божага ня відаць. *В. Старына.*

Ляпнуцца, *дзс.* — шлёпнуться. Ляпнаўся пузам у гразь. *В. Старына.*

Лярва, ы, *ж.* (*лаянка*) — стерва. Лярву ету, кабылу, і ня ўкарміць. *В. Старына.*

Лясёнка, і, *ж.* — небольшая простынька с плетеными по углам концами; для ношения травы и проч. Нажала лясёнку травы каровам. Пазьбірай трэскі ў лясёнку. *В. Старына.*

Ляскаць, *дзс.* (*зак.* **ляснуць**) — 1) щелкать, трещать. Ляская зубамі, ік воўк. Ляская пугаю.— 2) трескать, лопать. Ляснаў камінок у лянпя. *В. Старына.*

Лясь! *выкл.*—шлёп, тресь. Лясь яму па мордзя раз, другі!.. Толька запалілі лянпу — камінок атразу лясь! *В. Старына.*

Лясьнік, à, *м.* — лесной сторож. Лясьнік па'дбіроў тапарэ ў мужчын у леся. *В. Старына.*

Лясьнічыха, і, *ж.* — жена лесника. Лясьніка дома ня было, а лясьнічыха. *В. Старына.*

Ляўша, ы, *ж.* — левая рука, работающая лучше правой. Бяры сваею ляўшою. *В. Старына.*

Ляўшун, à, *м.*—левша. Ляўшун робіць толька леваю рукою, а ня праваю. *В. Старына.*

Ляцець, *дзс.* 1) лететь. Ляцяць дзікія гусі. Птушкі лèцяць з выраю.—2) быстро итти, бежать. Куды ты ляціш? *В. Старына. (Пр.* **Лётаць**).

Ляшчотка, і, *ж.*—пощёчина. Маўчы, дзяціна, ато заробіш ляшчотак. *В. Старына.*

М.

Ма'быць, *прс.* — может быть. Сягоньня, ма' быць, будзя дождж. *В. Старына.*

Мага, і, *ж.* — возможность. Бяжы, як мага, хутчэй. *В. Старына.*

Магнэс, у, *м,*—магнит. Ік магнэсам, цягня яго туды. *В. Старына.*

Магчы, *дзс.*—мочь. Калі буду магчы, дык зраблю. *В. Старына.*

Мадыгавацца, *дзс.* — выделываться, кривляться. Ах як мадыгуяцца, чуць на галаве ня ходзіць! *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Маёнтак, тку, *м.* (*польск.* majątek)— имение. Пан уцёк із свайго маёнтку, ік прышлі бальшавіке. *В. Старына.*

Мазаць *блінэ,* — смазывать горячие блины топленым салом или маслом. Дзеці вельма любяць мазаць блінэ. *В. Старына.*

Мазгаўня, і, *ж.* — голова (презр.). Мазгаўня твая дурная! *В. Старына..*

Мазге, оў, *мн.*—мозг. Расквасіў галаву, аж мазге пацяклі. *В. Старына.*

Маздан, а, *м.* (*польск.* mazgaj) — глупая голова. От маздан дурны: паламоў етакая добрая пугаўё! Нашто-ж ты слухаўся етага маздана дурнога?! *В. Старына.*

Мазуль, я, *м.* — мозоль. Мазуль намуляў на назе. *В. Скрыль, Пух. р.*

Мазур, а, *м.* — замараха. Мазур ты, ізноў умазаўся, ік той чорт! *В. Старына.*

Май, ю, *м.*—1) месяц май. Халодны сяголята май. Май—коням сена дай, сам на печ уцякай. *Прык.*— 2) зелень, которою убирают избы и дворы на троицын день. Наламалі маю хату прыбіраць. Хлапцэ пашлі ў май (знач., в лес нарезать зелени). *В. Старына.*

Майстраваць, *дзс.*—мастерить, устраивать. Лукаш майструя калёса. Троха што-небудзь і сам умея майстраваць. *В. Старына.*

Майсьцер, а, *м.*—мастер. Ён майсьцяр на ўсе рукі. *В. Старына.*

Макава расінка, — малейшая крошка. Ашчэ макаваі расінкі ня было ў роця. *В. Старына.*

Маказын, у, *м.*—амбар с запасным хлебом; в до-революц. время „маказыны" были по волостных центрах. Хлеб з маказына нейкі тухлы. *В. Старына.*

Макаўка, і, *ж.* — верхушка дерева. Хвоя валілася ды трэснула яму по галавя макаўкаю. *В. Старына.*

Макацёрт трà, **макацер,** тра, *м.*— глиняная посудина для тёркі мака. Німа свайго макатра, у чом маку сьцерці. *В. Старына.* Цэлы макацяр нацерлі маку. *В. Скрыль, Пух. р.*

Макрыца, ы, *ж.*—мокрица (Stellaria media L). Макрыца заглушыла ўсю капусту. *В. Старына.*

Макушка, і, *ж.*—1) головка мака. Добры мак: вялікія макушкі.— 2) вершина дерева, горы. Узабраўся на самаю макушку.—3) верх головы. Трэснаў яму па макушца. *В. Старына.*

Маладзеж, ы, *ж.*—молодежь. Уся маладзеж на вуліцы гуляя. *В. Старына.*

Маладзейшы *прм.* — 1) моложе. Ты-ж маладзейшы за міне на тры гадэ.—2) младший. Ён самы маладзейшы брат. *В. Старына.*

Маладзёнак, нка, *м.*—юноша, молокосос. Я-ж табе ня маладзёнак— жарты строіць з міне! *В. Старына.*

Маладзік, à, *м.* (*пам.* **маладзічок**)— новолуние. На том тыдні будзя наставаць маладзік. Настоў маладзічок. *В. Старына.*

Маладзіковая *нядзеля* — воскресенье во время новолуния. Хіба ўжо ў маладзіковаю надзельку схаджу ў цэркву. *В. Старына.*

Маладзіца, ы, *ж.* — молодая женщина. Вот Тэкля ўдалая маладзіца! *В. Старына.*

Маладняк, à, *м.* — молодой лесок, поросль. Маладняк узёўся добра расьці, за гадоў колька й будзя лес. *В. Старына.*

Маладосьць, і, *ж.* — молодость. Загубіў ты маю маладосьць. Каб табе горкая маладосьць была! *В. Старына.*

Маладуха, і, *ж.* — молодая женщина, молодайка. Маладуха наша нешта зразу стала хвост аткідаць. *В. Старына.*

Малады,-дая, *прым. у сенсе ім.*— жених, невеста. Малады стройны, ну й маладая-ж стройная! *В. Старына.*

Малайчына, ы, *м.*—молодчина. Малайчына ты, калі так! *В. Старына.*

Мала-мала, *прс.*—слишком немного, ничтожное количество. А мала-мала што ня хапая. *В. Старына.*

Маланка, і, *ж.*—молния. Спачатку маланка блісьня, а патом пярун ік задасьць!.. *В. Старына.* Ня грому бойся, а маланкі. *Прык. В. Дайнава, Пух. р.*

Маласьціна, ы, *ж.* — малость. Маласьціны чаго тут і ня хапая. *В. Старына.*

Малатарня, і, *ж.* — 1) молотилка. Добра ў каго ё свая малатарня: ня трэба цягацца з дабром па чужых гумнах. — 2) переносно: говорун,-нья. Сьціхні ты малатарня: ляпая ды ляпая цэлы дзень языком! *В. Старына.*

Малаток, ткà, *м.*—молоток. Дай малатка цьвіх забіць. *В. Старына.*

Малаціць *языком,* — пустословить, болтать. Малоціць языком, ік тая малатарня. *В. Старына.*

Малацьбіт, а̀, *м.* — рабочий, занимающийся молотьбою; перен. сильный мужчина. Ого, етакі малацьбіт: ён за дваіх панясе! *В. Старына.*

Малачай, ю, *м.* — 1) трава молочай малый (Euphorbia exigua L.). Назьбірай сьвіньням малачаю. Бабы пашлі ў малачай.—2) болезнь у детей—молочница. Дзіця захварэла на малачай. *В. Старына.*

Мала што, *прс.* — мало ли что, пустяки. Мала што людзі брэшуць! *В. Старына.*

Маленства, а, *н.*—детство, малолетство. Ён ашчэ з маленства ік пашоў з дому, дык аж даетуль ня чуць, дзе знаходзіцца *В. Старына.*

Малец, льца, *м.* — подросток, паренёк. Сямён ужо ладны маляц. А чый-жа ета маляц? *В. Старына.*

Маліставаць, *дзс.* — старательно, усиленно просить. Нечага маліставаць: уся роўна ня дам. *В. Старына.*

Малітан, у, *м.* = *літ.* **мультан** — бумазея. Набрала на спадніцу малітану. *В. Старына.*

Малітанавы, *прм.* — бумазейный. Малітанавая катанка. *В. Старына.*

Маліцца, *дзс.*—молиться. Нашто нам богу маліцца, калі ён нас баіцца? *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.*

Малка, *прс.*—малое количество, ничтожество. Бяз малка тры рубле выдаў на месьця. *В. Старына.*

Мална, ы̀, *м.* — татарский мулла. Вэнь мална галёкая з бажніцы. *В. Старына.*

Малодзіва, а, *н.*—молозиво. Напяклі малодзіва. *В. Старына.*

Малоць *языком,—гл.* **Малаціць** *языком.* Меля баба языком. *В. Старына.*

Малы, *прм.*—малый; служ. обращением к детям и лошади с ласкою. Малога палажы ў люльку. Малыя, пашлі ат'етуль вон! Но, малы, варушыся! *В. Старына.*

Малюпанькі, *прм.* — малёхонький. Нейдзя выпараў малюпанькага грыбка. *В. Старына.*

Мамка і, *ж.*—ласк. от **мама**, **маці**. Ня плач: мамка прыдзя, дасьцьесьці. *В. Старына.*

Мана, ы, *ж.*—вранье, ложь. Ета-ж мана, няпроўда! *В. Старына.*

Манаткі, аў, *мн.*—домашний скарб. Сабірай свае манаткі ды выбірайся вон! *В. Старына.*

Манашка, і, *ж.*—монашка. Што ета за дзеўка: сядзіць у хаця, ік тая манашка,—вышла-б да пагуляла! *В. Старына.*

Мандраваць, *дзс.* = *літ.* **вандраваць**, — кочевать, путешествовать; расхаживать. Мандруя цэлы дзень с кутка ў куток. *В. Старына.*

Мандрымоны, аў, *мн.* — излишне выдуманное (в еде, одежде и пр.). Ня люблю я тваіх мандрымонаў! *В. Старына.*

Манеж, а, *м.*—пристройка при току, в которой лошади вертят привод молотилки. Сяргей у манежы паганяя коні. *В. Старына.*

Манежыць, *дзс.* — школить. Годзя табе манежыць каня свайго! *В. Старына.*

Маніць, *дзс.* — 1) врать, лгать. Маніць, як шыя. *Прык. В. Скрыль, Пух. р.* — 2) подзывать собаку. На што маніш чужога сабаку? *В. Старына.*

Мань, я, *аг.*, **маньцель**, я̀, *м.*, **манюка**, і, *аг.,* — лгун, обманщик. Мань ты нясусьветны, што ты плявузгаяш?! Вот дзе маньцель: маніць і ня чырванея! Маніш ты, манюка! *В. Старына.*

Маньцелька, і, *ж.* — лгунья, обманщица. Ня слухайця, дзевачкі етаі маньцелькі: маніць яна вам! *В. Старына.*

Мара, ы̀, *ж.*—1) привидение. Згінь ты, мара, прападзі!—2) навязчивый. Атчапіся ты ат міне, мара ты! *В. Старына.*

Маракаваць, *дзс.* — 1) обдумывать, прикидывать в уме. Як ты маракуяш: што тут нам рабіць? — 2) нарекать, обижаться. Напрасна ты на міне маракуяш: я тут ні пры чом. *В. Старына.*

Марац, ма́рца, *м.* — месяц март. Сьцюдзёны марац. Прайшла ўжо палавіна марца. *В. Старына.*

Марацъ, -цца, *дзс.*—1) марать, -ться. Ня марай ты рук. Вельма-ж мараяцца адзежа пры етуй рабоця. —2) испражняться (о ребенке). Нешта часта дзіця мараяцца: ці ня жывоцік баліць? *В. Старына.*

Марачыцца, *дзс.* — утомлять сознание, затуманивать его. Даволяй табе ўжо марачыцца над етымі кніжкамі! *В. Старына.*

Марачыць, *дзс.* —1) дурить. Кінь ты, чалавеча, марачыць галаву мне!— 2) приставать с просьбою или разговорами. Вот марочыць чалавек: пазыч яму грошай, а іх і ў самога німа. *В. Старына.*

Мардавацца, *дзс.*—утомляться, мучиться работою. Ня мардуйся адзін: я пасоблю. *В. Старына.*

Мардасы, аў, *мн.* — презр., лицо, рожа. Ня лезь, дам па мардасах! *В. Старына.*

Мардаты, *прм.* — толстомордый. Мардаты, ік татарын. *В. Старына.*

Маркач, а̀, *м.* — баран производитель. Ну й худыя-ж баранэ маркачэ! *В. Раўнапольле, Сьміл.* р.

Маркотна, *прс.* — грустно. Не'к маркотна мне сягоньня. *В. Старына.*

Маркоціцца *дзс.* — грустить. Годзя табе ўжо маркоціцца: бяжы на вуліцу, пагуляй. *В. Старына.*

Мармытаць, *дзс.* — бормотать. Мармоча нешта сабе пад нос, ік мядзьведзь. *В. Старына.*

Марнавацъ, -цца, *дзс.*—1) портить, -ться, приходить в негодное состояние. Ня марнуй ты свае адзежы, ня кідай абы-дзе! Пры етакуй рабоця шмат марнуяцца дабра дарам. — 2) убивать время. Толька час с табою марную дарам. Шкода толька таго часу, што дарам марнуяцца. *В. Старына.*

Марнець, *дзс.* — становиться болезненным, худым. Марнея дзеўка, седзячы ў бацькоў. *В. Старына.*

Марня, *прс.* — напрасно, без пользы. Марня ўсё гіня, прападая. *В. Старына.*

Марсануць, *дзс.* — быстро удрать, как взвидеть. Як марсане—толька й бачыў!.. *В. Старына.*

Марскаць, *дзс.* — быстро бросать что-н. мелкое. Памалу сей ты, ня марскай етак. *В. Старына.*

Марудзіць *дзс.* — медлить, оттягивать время. Ну, ня марудзь мне часу, давай работу! *В. Старына.*

Марудна, *прс.*—затруднительно, медлительно. Аднаму троха марудна каціць камянь. Тонкія ніткі—дык марудна рабіць панчохі. *В. Старына.*

Марцаваць, *дзс.*—бегать весною в марте (о котах). Кот марцуя: крычыць нейдзя на гары. *В. Старына.*

Маскаль, я̀, *м.*—солдат. Наш дзядзька служыў у маскалёх. *В. Старына.*

Маслачка, а, *н.* — маслице. Якоя жоўцінькая маслачка! *В. Старына.*

Масьлёнка, і, *ж.*—молоко без жиров, что остается после сбивания масла. Дзецям дай масьлёнку, хай ядуць с хлебам. *В. Старына.*

Масьляк, а̀, *м. (пам.* **масьлячок**)— гриб масляник. Папаліся мне адны масьляке. Масьлячка знашоў. *В. Старына.*

Масьціцца, *дзс.* — пристраиваться сесть. Куды ты мосьцісься: тут німа табе места. *В. Старына.*

Масьціць, *дзс.*—1) устилать мостовую или пол. Юрай гвозьдзіць, а Мікола мосьціць. *Прык.* Будам масьціць свае сенцы.—2) устраивать сиденье в телеге. Масьці добрая сядзеньня, каб мякка было ехаць.—3) ставить, укладывать к.-л. предмет в тесноте. Куды ты мосьціш жбанок? тут і так цесна. Німа ўжо куды боляй масьціць у падмурак каменьня. *В. Старына.*

Масьць, і, *ж.* — 1) мазь. Хвэльчар доў жоўтаі масьці. — 2) масть-окраска. Жарабок чорнаі масьці. Якоі масьці ваша карова? *В. Старына.*

Масяндзовы, *прм.*—бронзовый. У папружца масяндзовая спражка. Масяндзовы пярсьцёнак. *В. Старына.*

Мата, ы, *ж.* — циновка из соломы, пучки которой перевязаны веревочками; зимой навешивается на окна и на двери. Сплёў на вокна мату. *В. Старына.*

Матавіла, а *н.*—мотовило. Зьвілі ніткі на матавіла. *В. Старына.* (*Пр.* Дзядок).

Матарыял, у, *м.* — материал, преимуществ. плотницкий. Давайця толька матэрыял, а за намі работа стаяць ня будзя. На хату ня хапіла матэрыялу. *В. Старына.*

Матачка, і, *ж.* — ласк. от **маці.** А мае-ж вы матачкі, што-ж ета будзя?! *В. Старына.*

Маташ(ч)нік, а, *м.*—маленькая клеточка для засаживания пойманной пчелиной матки. Матку заперлі ў маташнік. *В. Лядцо, Пух. р.* Матка ўцякла з матачніка. *В. Старына.*

Матка, і, *ж.*—ласк. от **маці.** Ніхто так ня дагледзіць свайго дзіцяці, ік родная матка. У каго матка, у таго галоўка гладка. *Прык. В. Старына.*

Маток, тка, *м.*—моток (ниток). Ніткі сохнуць у маткох. Зьві ніткі ў маток. *В. Старына.*

Матузок, зка, *м.*—уменьш. от **мотуз.** Падпяражыся хоць якім матузком. *В. Старына.*

Матушка, і, *ж.*—матушка (попадья) Тоўстая ў нашага папа матушка! *В. Старына.*

Матыка, і, *ж.*—мотыга. Зламалася матыка, абкідаючы картоплю. *В. Старына.*

Матыліца, ы, *ж.*—1) ночная бабочка. С травы выляцяла матыліца.—2) болезнь печени у овец и крупн. рогатого скота. (Distomatosis). Усе авечкі пахварэлі на матыліцу. *В. Старына.*

Матыль, я, *м.* — бабочка. Матылёў чоршта лётая на'гародзя. Злавіў матыля. *В. Старына.*

Маўчаць, *дзс.*—молчать. Усе маўчаць, ік вароны. Маўчыць, ік у рот вады наброўшы. *В. Старына.*

Мах, у, *м.*—промах. Ня дасьць ён маху ніколі. *В. Старына.*

Махавік, а, *м.* — гриб моховик. Дар'я назьбірала кошык махавікоў. *В. Старына.*

Махала, а, *н.* — предмет для отмахивания. От-жа куры лезуць у грады: хоць ты махалам на іх махай. *В. Старына.*

Махар, а, *м.* — обманщик, плут. Глядзі еты махар абдуя цібе, 'к відзіш. Нашоўся етакі-то махар! *В. Старына.*

Махляваць, *дзс.*—плутовать. Нечага махляваць: колька старгаваліся, дык і плаці. *В. Старына.*

Махляр, а, *м.* — плут. Глядзі, чалавеча, каб еты махляр цібе ня падвёў *В. Старына.*

Махні-драла,—дать стрекача. Усе папужаліся, а ён махні-драла. *В. Старына.*

Махорка, і, *ж.*—махорка. Дай закурыць махоркі. *В. Старына.*

Махрэ, оў, *мн.*—гвоздика пышная (Dianthus superbus L.). *В. Узгорак, Пух. р.*

Мацак, а, *м.*—крепкое яйцо, которым разбивают другие яйца во время забавы на пасху „біць яйца". Я сваім мацаком выбіў аж дзесяць яец. Дай пакуштаць свайго мацака. *В. Старына.*

Мацаць, -цца *дзс.* — щупать, -ться. Нечага мацаць, і так відаць. Хлопцы мацаюцца з дзеўкамі. *В. Старына.*

Маці, і, *ж.* — мать. Маці хоча, каб дачку замуж аддаць. Папрасі, хай маці дасьць есьці. *В. Старына.*

Мацілінне, я, *н.* — тонкая, лёгкая, как паутина, ткань. Ета мацілінья ня будзя цібе грэць. Людзкага чаго яна набрала: нейкага маціліньня. *В Старына.*

Маціяша, ы, *м.* — мессия; насмешл., еврейский новорожденный. Марголя радзіла маціяшу. *В. Старына.*

Мацней, *прс. в. ст.*—сильнее. Мацней крыкні, дык пачуюць. *В. Старына.*

Мацнейшы, *прм. в. ст.* — самый сильный. Яго голас мацнейшы ад усіх *В. Старына*.

Мацунак, нку, *м. (польск.* mocunek)— мощность, крепость. Во ета дык мацунак: ніякая сіла ня возьмя. *В. Старына.*

Мачаньне, я, *н.* — особый соус из сала кусочками в разболтанной муке. Добра наеўся мачаньня з блінамі. *В. Старына.*

Мачыха, і, *ж.*—мачиха. Кепска етым сіроткам жыць пры мачыся. *В. Старына.*

Машонка, і, *ж.*—мошна. Хто сьпіць да сонца, у таго хлеб у машонца. *Прык. В. Загай, Пух. р.*

Машына, ы, *ж.*—1) машина в обыкн. знач. Немцы выдумалі новаю машыну. —2) ж.-дор. поезд, чугунка. Машынаю хутчэй ехаць. *В. Старына.*

Машыраваць, *дзс.* — маршировать. Вунь салдаты машыруюць. *В. Старына.*

Машэнства, а, *н.* — мошенничество. От пашло на сьвеця машэнства, проста бяда! *В. Старына.*

Мезяны палец,—мизинец. Парэзала сярпом мезяны паляц. *В. Старына.*

Меньне, я, *н. (польск.* mienie) — имущество. Хай вам бог дасьць усякага меньня! *В. Старына.*

Меняй, *прс.* — меньше. Каму досталося боляй, а каму меняй. *В. Старына.*

Мерг(к)аваць, **-цца**, *дзс.*—1) прикидывать в уме, соображать. Мяргуй, каб усім добра было. *В. Старына.* Усё мяркуя, як гэта зрабіць. *В. Слопішча, Шацк. р.*— 2) разделываться с кем. Самі мяргуйцяся, мужчыны, каб нікому крыўды ня была! *В. Старына.*

Мерзьці, *дзс.*—мерзнуть. Такі дурны; будзя мерзьці на дварэ, а ў хату ня зойдзя пагрэцца. *В. Старына.*

Мерка, і, *ж.*—1) мера. Скупая твая мерка.—2) сантиметр, измерительная лента портного. Кравец зьнімая мерку. *В. Старына.*

Меркітавсць, *дзс.* — говорится об овцах, когда они принимают баранов производителей. Авечкі ўжо мяркітуюць. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Меркятаць, *дзс.*—кричать подобно малому болотному бекасу ("баранку"). Ых, як мяркеча дзікі баранок! *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Места, а, *н.*—1) место. Ета маё места, ня садзіся тут. — 2) местечко. У ету нядзелю на месьця быў вялікі кірмаш. *В. Старына.*

Местачковы, *прм.* — относящийся к местечку. Мястачковыя ўсё раскуплялі ў капярацівя, а сялавым нічога й ня'сталося. *В. Старына.*

Месяц, а, *м. (пам.* **месячык**) — луна. Ашчэ ня ўзышоў месяц. Сьвеціць месячык. *В. Старына.*

Месячны, *прм.*—лунный. Месячная ноч: добра відна. *В. Старына.*

Мех, а, *(пам.* **мяшэчак**)—1) мешок. Насыпаў мех жыта на продаж. Мяшэчак круп зрабіў. Пазавязвай мяхе добра.—2) неповоротливый человек. Мех еты сеў — дык і прыкіпеў. *В. Старына.*

Мецца, (маюся, маесься), *дзс.*—1) поживать, чувствовать себя, здравствовать. Як жа вы маяцяся: ці здаровы? *В. Старына.*—2) намереваться, иметь в виду что-либо сделать. Меўся ў лес ехаць, да німа як. *В. Старына.*

Мець, (маю, маеш) *дзс.* — иметь. Трэба сваё мець начыньня, каб ня хадзіць к людзям. Што маю, то й даю. *В. Старына.* Мею цэлага чырвонца. *В. Крамяні, Пух. р.*

Мець *вока на каго*—сердиться. Я маю на цібе вока: ня буду с табою гаварыць. *В. Старына.*

Мешалка, і, *ж.*—деревянная узкая лопата для размешивания теста свиньям. Уцякай, ато мешалкаю дам па нагах! *В. Старына.*

Мешанка, і, *ж.*—корм для коров, состоящий из перемешанных картофеля и мякины. Карова цэлаю зімку стаіць над мешанкаю. *В. Старына.*

Мігацець, мігцець, *дзс.*—ярко блестеть; сверкать. Пачысьцілі самавар — аж мігціць. Зорка мігаціць. *В. Старына.*

Мігт, у, *м.*—миг. У вадзін мігт зрабіў. *В. Старына.*

Між, *прыйм. з творн. скл.*—между. Міжградамі й каноплямі пасеям бобу. Хай ета будзя між намі, каб боляй ніхто ня ведаў. *В. Старына.*

Міжыкалядзь, і, *ж.* — святки от рождества до крещения; в это время бывает много примет относительно работы и удачи в хозяйстве, в скоте. На міжыкалядзь ня можна шыць. На міжыкалядзь увечара ня можна прасьці. *В. Старына.*

Мізэра, ы, *аг.* (*лацінск.* miser) — жалкий, худой. Вот урадзіласі мізэра! *В. Крамяні, Пух. р.*

Мізэрны, *прм.* — жалкий, худой. Якоя-ж мізэрная дзіцянё! *В. Старына.*

Мікаць, *дзс.* (*зак.* **мікнуць**) — запинаться, неясно говорить. Ня вучыся, ік цялё, мікаць. Нешта мікнаў ён, я й нічога ня панёў. *В. Старына.*

Міласьлівы, *прм.*—милостивый. Такая добрая міласьлівая кабета! *В. Старына.*

Міласэрдзе, я, *н.*—милосердие. Кат ты: німа ў цібе міласэрдзя. Сястра міласэрдзя. *В. Старына.*

Міліца, ы, *м.*—милиция. Пайду заяўлю на цібе ў міліцу. Міліца цібе арыштуя. *В. Старына.*

Мілка, і, *ж.* — милочка. Мілка' ты мая! *В. Старына.*

Мілы, *прм.* (*скар.* **міл**) — милый Мілы ён чалавек, мілая жанчына. Воўку і куст міл. *Прык. В. Загай, Пух. р.*

Мількаць, *дзс.* (*зак.* **мількнуць**)— мелькать. Мількая нештá, а ня разабраць, што яно. Нешта мількнула ў кустох: мо' часам воўк. *В. Старына.*

Мінаць, *дзс.* (*зак.* **мінуць**) — миновать. Нікога ня буду мінаць, к усім буду заходзіць. Добра, каб мінула нас ета ліха! *В. Старына.*

Міндаль, ѝ, *м.*—медаль. Пачапіў на грудзі залаты міндаль. У яго ўсе грудзі ў міндалёх. *В. Старына.*

Мініськер, а, *м.*—министр. Ня дапускалі дзўней ня толька да цара, а й да мініськера. Шалёны быў нейкі мініськер. *В. Старына.*

Мінтрэга, і, *ж.* (*польск.* mitręga)— задержка, тревога. Паднялі мінтрэгу на ўсё сяло. *В. Старына.*

Мінтрэжыць,-цца, *дзс.* (*польск.* mitręźyć)—тревожить,-ться. Нашто мінтрэжыць хворага чалавека? Німа чаго тут лішня мінтрэжыцца. *В. Старына.*

Мінуціна, ы, *ж,*—увел. от минута. І мінуціны німа яму, каб сесьці ды пасядзець. *В. Старына.*

Мінуцінка, і, *ж.*—уменьш. от минута. Вот пачакай адну мінуцінку, я зараз кончу рабіць ды пойдам разам. *В. Старына.*

Мінушкі, шак, *мн.* — селезёночник (Chrysosplenium alternifolium L). *В. Блужа, Пух. р.*

Мір, у, *м.*—1) мир—покой. Зараз вайна кончыцца, тады зробяць мір.—2) громадное собрание народа. Ета-ж мір народу саброўся. *В. Старына.*

Міраваньне, я, *н.*—помазание миром. Сягоньня на вячэрні будзя міраваньня. *С. Дукора, Сьміл. р.*

Маравацъ,-цца, *дзс.* — помазывать, -ться миром. Поп ік стоў міраваць, дык ён і ўцёк, ня захацеў міравацца. *В. Старына.*

Міравіны, н, *мн.*—мировая. Давай зробім міравіны, ды ня будам боляй сварыцца. *В. Старына.*

Міргаць, *дзс.* (*зак.* **міргнуць**) — 1) моргать. Ня міргай ты часта вачамі. Міргнуць вокам ня ўсьпеў, ік ён ужо тут.—2) давать знаки морганьем. А ён збоку стаіць ды міргая мне, каб я маўчоў. *В. Старына.*

Міса, ы, **міска,** і, *ж,*—миска. У міся падала на стол яешню. Ізьзёў міску булёну. *В. Старына.*

Місюгін, а, *м.* (*з яўрэйск.*)—сумашедший. Місюгін еты халерны ашчэ хацеў падманіць міне! *В. Старына.*

Мітусіцца, *дзс.*—1) рябить в глазах. Уваччу мітусіцца—нічога ня бачу.—2) суетиться. Бегая, мітусіцца па хаця. *В. Старына.*

Міханоша, ы, *м.*—носильщик мешка с собранным подаянием, когда „каня водзяць", „казу водзяць", а также и при „валачобніках". Назьбіралі шмат, аж міханоша замарыўся. *В. Старына.*

Млець, *дзс.*— обмирать, млеть. Аж млея баба, ік убачыла свайго мужыка. *В. Старына.*

Млечны, *прм.*—молочный. Добрая, млечная карова іх. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Мліва, а, *н.* — молотьё. За мліва заплаціў хунтамі. Мала было мліва, дык, ік бачыш, змалоў сваё. *В. Старына.*

Млосна, *прс.*—дурно, тошно. Аж млосна робіцца ад гарачыні. *В. Старына.*

Млосьць і, *ж.* — расслабление. Млосьць нейкая, ня хочацца й крятацца. *В. Старына.*

Млын, у, *м.*—мельница. Павязу ў млын малоць. Шмат хурманак каля млыну: мусіць завозна. *В. Старына.*

Млявасьць, і, *ж.* — изнеможение от жары, истома. Горача, млявасьць бярэ, нічога ня хочацца рабіць. *В. Старына.*

Млявы, *прм.*—томный, расслабленный. Саўсім млявы зрабіўся, і з места падняцца ня магу. *В. Старына.*

Мова, ы, *ж.*—способность слова. Сымону отняло мовы: нічога ня гаворыць. Каб табе мовы заняло! *(кляцьба). В. Старына.*

Могілкі, лак. *мн.*—кладбище. Уночы страшна йці на могілкі. Каля могілак пасяліўся й ня баіцца. *В. Старына.*

Мода, ы, *ж.*—повадка. Папоў моду—чужую канюшыну травіць. Дурная ў яго мода: пастаянна ету папяросу цягня ды цягня. *В. Старына.*

Можа, *(скар.* **мо')** *прс.*—может быть, возможно. Можа й так добра будзя. А можа й мне пападзе рублёўка! Мо' й так, а ня ведаю. *В. Старына.*

Мой, мая, *займ.*—вместо выражений: мой мужык (муж), мая жонка (жена). А мой сягоньня паехаў у дрова. І мая-ж етак сама выдумая нейкаю паветру ды носіцца. *В. Старына.*

Моль, і, *ж.*—моль (Tinea). Моль у каморы чыста ўсю адзежу паела. *В. Старына.*

Момант, у, *м.*—момент. У момант усё гатова. *В. Старына.*

Мора, а, *н.* — море. Далёка туды ехаць, аж за мора. Добра коні ходзяць, ік па моры. *В. Старына.*

Морг, а, *м.*—мера земли=0,71 гк. =$^2/_3$ дзес. Яму на прырэзках папоўся морг добрага сянакосу. Пасеяў два марге жыта. *В. Старына.*

Морда, ы, *ж.*—1) морда животного. Калі кот напаскудзіць, дык вазьмі да мордаю вытаўчы тоя места, дык боляй ня будзя етак рабіць. У сабакі нашага маленькая морда.—2) физиономия, харя. Дай яму ў морду! Чаго ты крывіш сваю тоўстаю морду? *В. Старына.*

Моркаўка, і, *ж.*—морковь огородная (Daucus Carota L.). Парасла моркаўка, ік таўкачэ. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Моршчыцца, *дзс.*— морщиться. Чаго ты моршчысься: бяры ды еж. *В. Старына.*

Мотар, а, *м.*—палка для носки ушатов, ведер. Паламоўся мотар, нясучы цэбар. Маўчы, ато заробіш мотара! *В. Скрыль, Пух. р.*

Моташна, *прс.* — тошно, тоскливо. Галава баліць, дык і моташна. *В. Старына.*

Мотуз, а, *м.*—шнурок, отрезок веревки. Парвоўся ў прасьніцы мотуз. Мотузам атсьцёбаў малога. *В. Старына.*

Моўчыкам, *прс.*—молча. Сядзі моўчыкам, дык лепяй будзя. *В. Старына.*

Моц, ы, *ж.*—1) мощность, сила. Ня думайся, ён мая вялікаю моц: яго ўсе баяцца.—2) крепость. Квас увайшоў у самаю моц. *В. Старына.*

Моцна, *прс.* —1) сильно. Моцна выцяў, аж сіняк усхапіўся.—2) громко. Чытай моцна, каб усе чулі. —3) шибко. Коні бягуць моцна. *В. Старына.*

Моцны, *прм.*—мощный, сильный. Моцны стук. Моцны мой божа! — 2) крепкий. Моцны квас. *В. Старына.*

Мошчаны, *прм.*—с выстланным полом. У Базылёвых мошчаная хата. *В. Старына.*

Мудраваньне, я, *н.*—излишняя выдумка. Лішняя мудраваньня—дураваньня. *Прык. В. Старына.*

Мудраваць, *дзс.*—мудрить. Ня мудруй надта, рабі папросту. *В. Старына.*

Мудрыцца, *дзс.* — ухищряться. Ат пылу стала так цёмна, што як ні мудрыся — нічога ня ўбачыш. *В. Старына.*

Мудрэй, *прм. в. ст.*—мудрее. Мудрэй над яго ў нас нікога німа. Наш Андрэй усіх мудрэй. *Прык. Х. Самін, Пух р.*

Мужчынка, а, *м.* — ласк., мужчына. Глядзіця-ж, мужчынкі, каб прышлі ка мне на работу! Мужчынкі, памажыця ўскінуць мяхе на воз! *В. Старына.*

Мужык, à, *м.*—супруг, муж. Жонка й мужык—роўныя яны абоя. Здаровая яна баба: пяражыла двух мужыкоў. *В. Старына.*

Музыка, і, *м.*—музыкант. На йгрышча хлопцы нанялі музыку. На вясельлі ігралі два музыкі. *В. Старына.*

Мука, і, *ж.*— мученье. Адна мука з ім—ды годзя. *В. Старына.* Найдзяш мукі на сваю рукі. *Прык. В. Запярыньне, Пух. р.*

Мука, *і, ж.* (*пам.* **мучка**)—мука́. Калі мука цячэ, дык і няўмека сьпячэ. *Прык. Х. Самін, Пух р.* Белінькая наша мучка. *В. Старына.*

Мукаць, *дзс.*—мычать. Мукая галодная кароўка. *В. Старына.*

Мулка, *прс.* — 1) твердо, жестко. Мулка спаць на етум ложку.— 2) тяжело, трудно. Як яму мулка брацца за работу. Але як табе мулка ўставаць! *В. Старына.*

Мульгацца, муляцца, *дзс.*—тяготиться, не желать чего. Толька мульгаяцца, ік скажуць яму што рабіць. Нечага муляцца: табе дасталося, дык і бяры. *В. Старына.*

Муляваць, *дзс.* (*прм.* **муляваны**) — расписывать красками; рисовать. Пападзе які карандаш ці вугаль ды мулюя. Справіў муляваны вазок. Муляваныя лаўкі. *В. Старына.*

Муляк, á, *м.*—натёртое место. У каня на сьпіне ат кульбачак муляк. *В. Старына.*

Муляр, а, *м.* — печник. Трэба пазваць муляра печ пастроіць. *В. Старына.*

Муляяцца, *дзс. безас.* — очень хочется чего. Вот яму ўсё муляяцца: хочацца ета ўзяць. Ах, як табе муляяцца, каб уцячы с хаты! *В. Старына.*

Муляць, *дзс.*—натирать. Вот муляя нагу. *В. Старына.*

Мур, у, *м.*—1) каменная стена. Кругом вастрога высокі мур.—2) каменный дом. У муры жыць няздорава. *В. Старына.*

Мураванка, і, *ж.*—небольшая кирпичная постройка. У саўхозя пчолы на зіму ставяць у мураванку. *В. Старына.*

Мураваны, *прм.*—сделанный из кирпича, камня. У горадзя ўсе дамэ мураваныя. *В. Старына.*

Мураваць, *дзс.*—строить из кирпича, камня. Муруюць новыя казармы. *В. Старына.*

Муражына, ы, *ж.* (*пам.* **муражынка**)—луговое сено лучшего качества без примеси другой травы. Вот дзе добрая сена: адна муражына! Дай жарабяці муражынкі. *В. Старына. (Пр.* **Мурог).**

Мураніца, ы, *ж.*—кирпичный (каменный) дом. Панскаю мураніцу занялі пад школу. *В. Старына.*

Мурашнік, у, *м.*— муравейник. Ня 'глядзіўся ды лёг каля мурашніку. Скочыў у мурашнік з нагамі. *В. Старына.*

Мурзаты, *прм.*—с запачканным ли-

цом, губамі. Так і ходзіць малоя мурзатая. *В. Старына.*

Мурзаць,-цца, *дзс.*—марать, особенно лицо, губы. Ня мурзай ты рукавоў у мачаньня. Ня есьць, а толька мурзаяцца. *В. Старына.*

Мурло, а, *н.*—презр., толстое, здоровое лицо. Ых, дзе мурло! так і просіць цагліны. *В. Старына.*

Мурог, у. *м.—гл.* **Муражына.** Мурагу накасілі вазоў пяток. *В. Старына.*

Мурожнае сена, — лучшее луговое сено. Наш конь абы-якога сена ня есьць, толька мурожная. *В. Старына.*

Мурцоўка, і, *ж.*—яичница с мукою. Нагатавалі на сьнеданьня мурцоўкі. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Мурын, а, *м.*—негр, чорный человек. Умазаўся, ік той мурын. *В. Старына.*

Мусіць, *дзс.*—1) иметь необходимость. Нічога ня паробіш, мушу так рабіць, як ты хочаш. Уехалі ў такую гразь, што мусілі на сабе мяшкі пяраносіць. — 2) *дзс. безас.* — должно быть. Мусіць, будзе дождж. Мусіць, ета твая работа. *В. Старына.*

Мут, у, *м.*—муть, нечистота в жидкости. Ня пі вады, хай мут сойдзя. *В. Старына.*

Мухамора, ы, *ж.*—гриб мухомор. Трэба назьбіраць мухамораў, каб мух падавіць. *В. Старына.*

Мучальнік, а, *м.* (*жан.* **мучальніца**)—мученик. Вот дзе мучальнік: чаго ён толька ня нацярпеўся! Мучальніца яна, мучыцца весь век свой. *В. Старына.*

Мучан, á, *м.*—толокнянка обыкнов. (Arctostaphylos Uva ursi L). Боровая ягода, совершенно подобная бруснике; навар стебля с корнем дает чорную краску для льняной материи. Палатно ачарнілі ў мучане. *В. Крамяні, Пух. р.*

Муштра, ы, *ж.*—муштра, проборка. Дасьць вам бацька муштры ўсім! *В. Старына.*

Муштраваць, *дзс.*—муштровать. Дзяцей ня шкодзіць муштраваць. Надта ты ўжо муштруяш сваю жонку. *В. Старына.*

Мыза, ы, *ж.*—рыло, рожа, морда, (бранное). За етакія словы палучыш у мызу! Так і заехаў яму ў мызу, нічога ня кажучы. *В. Старына.*

Мыкаць, *дзс.*—неразборчиво, невнятно говорить. Пыкая, мыкая,— і нічога ня разабраць. *В. Старына.*

Мыліца, ы, *ж.* — нога-деревяшка. На мыліцы ходзіць. *В. Старына.*

Мыркаць, *дзс.*—бормотать. Ня чуваць, што ты там мыркаяш. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Мысьлік, а, *м.*—особая круглая стамеска для пробивания дыр в жести и тонком железе. Трэба мысьлікам набіць дзіркі ў бляся. *В. Старына.*

Мысьляна, *прс.* — мыслимо. Дзе-та мысьляна, каб за глупасьць плаціць шалёныя грошы! *В. Старына.*

Мышаке, коў, *мн.*—мышиные испражнения. У муцэ адны мышаке. *В. Старына.*

Мышасты, *прм.* (*пам.* **мышасьценькі**)—пепельный, как у мыши, цвет. Мышастая цялушка. Мышасьцянькі конік. *В. Старына.*

Мэндлік, а, *м.*—то же, что **Бабка** в 1-ом знач. Снапэ паставілі ў мэндлікі. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Мэнчыць,-цца, (*польск.* męczyć, męczyćsię) *дзс.* — сильно мучить, -ться. Ня мэнчы ты етага ката. Дзіця толька мэнчыцца бяз маткі. *В. Старына.*

Мягнуць, *дзс.*—сильно ударить чем по мягкой части тела. Мягнаў яму пад бок паленам, аж кеўкнаў. *В. Старына.*

Мядзьвёдак, дка, *м.*—1) медвежонок. Во ета шчанё тоўсьцінькая, ік мядзьвёдак. *В. Старына.*— 2) приспособление в виде рамы для вставки веретена с нитками, чтобы свивать их на клубок. Устаў пачынак у мядзьвёдак да ві. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Мядзьведзь, я, *м,*—медведь. У нашум леся водзяцца й мядзьведзі. *В. Старына.*

Мядніца, ы, *ж.*—медный таз. Гальляш мыяцца ў мядніцы. *Пас. Дубраўка, Пух. р.*

Мязг*а*, і, *ж.*—мезга, камбий. Ік ня было чаго есьці, дык елі даўней мязгу з яловаі кары. *В. Старына.*

Мяккі, *прм.* (*пам.* (**мякінькі**, *прс.* **мякка**) — мягкий. Добры, мяккі сяньнік. Мякінькая булка. Любіць, каб смашна есьці да мякка спаць. *В. Старына.*

Мякчэй, *прс. в. ст.*—мягче. Мякчэй сьцялі пасьцель. *В. Старына.*

Мяла, а, *н.*—1) пест. Даць яму кія й мяла—і таго ашчэ мала. *Прык. В. Старына.*—2) глупец, тупица. Мяла ты дурноя; ты-ж ня тоя робіш! *В. Старына.*

Мяліца, ы, *аг.*—большой глупец, тупица. От нейкая мяліца: нічога ня панімая, хоць ты яму ў лоб страляй. *В. Старына.*

Мянёк, мянька, *м.* — рыба налим (Lota). Налавіў цэлаю торбачку мяньkoў. *В. Старына.*

Мянт*а*шка і, *ж.* — особый брусок для точения косы, состоящий из деревянной пластинки, по обе стороны которой наклеен точильный песок. Мянташка ня бярэ касы. *В. Старына.*

Мянт*а*шыць кас*у*, — точить косу „мянташкаю“, быстро потягивая последнюю по обе стороны острия. Касу трэба ўмець, як мянташыць. *В. Старына.*

Мяньц*і*ць *языком,—гл.* **Малоць** *языком.* Меньціць баба языком ды й толька. *В. Старына.*

Мяняць, *дзс.*—менять, обменивать, Хто мяняя, у таго хамут гуляя. *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.*

Мярзьляк, а́, *м.*—1) мерзлый предмет. Картопля—адны мярзьляке.—2) зябкий. Вой які мярзьляк: у кажуху і то яму холадна! *В. Старына.*

Мяртвы, *прм.*—мертвый. Мяртвага зараз будуць прыбіраць ды класьці ў дамавіну. *В. Старына.*

Мяртвых вял*і*кдзень,—день радоницы. На мяртвых вялікдзень пойдам на могілкі. *В. Старына.*

Мяс*і*ць,-цца, *дзс.*—1) месить в обыкн. знач. Пара дзяжу мясіць. Цяжка месіцца цеста. —2) мять кого кулаками, ногами. Падаброў пад сібе ды давай мясіць кулакамі. Месіць яго ботамі. *В. Старына.*

Мясьц*і*на, ы, *ж.*—место. Добрая тут мясьціна: жыць можна. *В. Старына.*

Мятл*і*ца, ы, *ж.* — полевица обыкнов. (Agrostis vulgaris L). Мятліца—хлебу палавіца, а званец—хлебу канец. *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.*

Мятлюк, а̀, **мятлік**, а, *м.* — мятлик обыкнов. (Poa trivialis L) и луговой (Poa pratensis L). Пара ўжо касіць на кургане: мятлюк сохня. На ялавіня мятлік парос. *В. Старына.*

Мятн*у*шка, і, *ж.*—вербейник (Lysimachia vulgaris L). *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Мяцеліца, ы, *ж.*—1) мятель. Усхадзілася вялікая мяцеліца—2) танец. Дзеўкі пашлі скакаць мяцеліцу. *В. Старына.*

Мяш*а*нец, нца, *м.*—человек, родившийся от родителей разных наций. Ажаніўся на цыганца — дзеці будуць мяшанцы. *В. Старына.*

Мяш*а*ць, *дзс.*—1) смешивать. Ня мяшай ўсяго ў вадну кучу.—2) пахать вторично. Пара ўжо мяшаць на ячмень.—3) мешать в работе. Ня мяшайця мне, дзеці! *В. Старына.*

Н.

На; **н*а*це**, *выкл.* — на, бери; возмите. На, йзьзеш дульку. Наця вам ваша, і ня хочу вас боляй знаць. *В. Старына.*

Наабір*а*ць, *дзс.* — 1) начистить картофеля. На‘біралі картоплі на вячэру. — 2) нарвать вишен и пр. На‘біроў вішань з гарняц. *В. Старына.*

Наадвар*о*т, *прс.* — наоборот. На’тварот надзеў сіваму каню вобрыць. *В. Старына.*

Набадзяцца, *дзс.*—наволочиться. Набадзёўся ён па сьвеця шмат. *В. Старына.*

Набегчы, *дзс.* — 1) набежать на кого. Собіла яму набегчы на дзіця.— 2) перепасть в руки чему: деньгам и пр. Калі-ня-калі й набяжыць якая капейка. *В. Старына.*

Набедавацца, *дзс.*—натерпеться бед, горя. Набядавоўся чалавек бяз хлеба. *В. Старына.*

Набердкі, дак, *мн.* — шлея. Справіў сырымятныя набярдкі каню. Запрог хамут бяз набярдак. *В. Старына.*

Набівацца, *дзс.* *(зак.* **набіцца***)* — напрашиваться. Ашчэ с сваім даброи ды буду набівацца! Я ня прасіў яе, яна сама набілася мне с сваею работаю. *В. Старына.*

Набіліцы, набілкі, набільніцы, *мн.* — рамка для бёрда в кроснах. Зрабіў новянькія набіліцы ў кросна. *В. Крамяні, Пух. р.* Вузкія набілкі: бёрда ня лезя. *В. Старына.* Пакалоліся набільніцы, ткучы кросна. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Набіраць, *дзс.* *(зак.* **набраць***)* — покупать материю. Паедам на места дзеўкам набіраць на катанкі. Наброў корту на штанэ. *В. Старына.*

Набіцца, *дзс.* — найти толпой. У хату набілася народу, аж ня пралезьці. *В. Старына.*

Набіць, *дзс.* — побить. За што ты набіў хлапца майго? *В. Старына.*

Набліжацца, *дзс.* *(зак.* **наблізіцца***)*— подходить близко (о предметах в большом количестве или одиночных, но громадных). Набліжаяцца войска. Саўсім наблізілася хмара. *В. Старына.*

Наблудзіць,-цца, *дзс.*—наблуждать, -ться. Ну й наблудзіліся мы ў лесся здорава, чуць на бераг выбіліся! Наблудзілі мы тую ноч, пакуль на дарогу ўзьбіліся. *В. Старына.*

Наблутаць, *дзс.* — напутать. Як ён зьвіў етыя ніткі на клубок: не'к наблутаў ды й толька! *В. Старына.*

Набой, ю, *м.* — заряд в огнестрельном оружии. Цэлы набой усадзіў у зайца. *В. Старына.*

Набохацца, *дзс.* — налопаться. Набохаўся, аж прэ з яго. *В. Старына.*

Набраклы, *прм.* — набухший. Набраклыя дрова, дык яны ня гараць. Набраклы дуб цяжкі. *В. Старына.*

Набракці, *дзс.* — набухнуть от воды, от сырости. Ня кідай дошчак на дварэ, а то могуць набракці. Набраклі дзьверы. *В. Старына.*

Набрахаць, *дзс.* — насплетничать. Чаго толька ня набрэшуць людзі! *В. Старына.*

Набрацца, *дзс.* — 1) много наесться. Наброўся, ік тая сьвіньня. Наброўся, ік жаба гразі. — 2) много потрудиться, нагореваться. От наброўся, пакуль прышоў дамоў па етакуй благой дарозя! Наброўся чалавек гора. *В. Старына.*

Набрыдаць, *дзс.* — сильно надоесть. Ну й набрыдаў-жа ты мне, чалавеча! *В. Старына.*

Набрыняць, *дзс.* — набухнуть от сырости. Дзьверы набрынялі, дык ня зачыняюцца. *В. Старына.* *(Пр.* **Набракці***).*

Набурыць, *дзс.* — намочить в постель. Хлапец набурыў у ложак. *В. Старына.*

Навадзіцца, *дзс.* — 1) много поводить кого. Навадзіўся я коняй, кароў наганёўся, і ўсяго нарабіўся. — 2) наесться чего жидкого. Навадзіўся сыты; навадзіўся кісялю. *В. Старына.*

Навадзіць, *дзс.* — 1) много поводить кого. Колька ты там навадзіў таго каня? — адно лета. — 2) налить, наполнить сосуды жидкостью до краев. Навадзілі міску журы. *В. Старына.*

Наважыць,-цца, *дзс.* — решить,-ться. Як наважыў, так і зрабіў. Наважыўся-такі паставіць на сваём. *В. Старына.*

Навалаводзіць,-цца, *дзс.*—наводить, навозиться. Навалаводзілі яны міне, пакуль я дабіўся свайго. Мала я навалаводзіўся з імі? *В. Старына.*

Навалач, ы, *ж.* — презр., — пришедший со стороны человек. Прыцяглася навалач на нашу галаву! *В. Старына.*

Навалiць, *дзс.* — 1) навалить. Цэлы двор навалiлi каменьня. — 2) намарать испражнениями. Карова навалiла каля ганку. *В. Старына.*

Навалочка, i, *ж.* — наволочка. На падушках новыя навалочкi. *В. Старына.*

Навальвацца, *дзс. (зак.* **навалiцца***)* — набрасываться на кого с бранью, с криком или со смехом. Нечага навальвацца на дзiця, яно й так баiцца. Усе iк навалiлiся на яго, дык аж ня ведая, куды дзявацца! *В. Старына.*

Навалэндацца, *дзс.* — нашляться. Навалэндаўся за дзень усюды. *В. Старына.*

Наварочаць, *дзс.* — набросать, наносить. Наварочалi цэлы двор карчоў. Вуй, колька яны шмат наварочалi сена! *В. Старына.*

Наварочваць,-цца, *(дзс. зак.* **навярнуць,-цца***)* — направлять, -ться. Ня наварочвай шмат у той бок шула. Нешта ўсё к мяжы наварочваюцца слупке. На мiне навярнi рашэцiну. *В. Старына.*

Наведацца, *дзс.* — навестить, наведаться. Наведаўся к сыну. Трэба наведацца ў лясьнiчаства, мо' прадаюць лес. *В. Старына.*

Навекi, *прс.* — навеки. Крэпка зроблянa — навекi будзя. Замацавоў на векi-вечныя. *В. Старына.*

Наверзьцiся, *дзс.* — нежеланно натолкнуться. I собiла-ж етаму злодзяю наверзьцiся на нас, каб ат яго ашчэ хавацца! Навёрзься на мiне нейкi нязнакомы. *В. Старына.*

Навет, *прс.* — даже. Ня ўзёў чужога навет i на капейку. *В. Старына.*

Навечар, *прс.* — (на) время от полудня до солнечного заката. Павяду конi пасьцiць навечар. *В. Старына.*

Навiваць, *дзс. (зак.* **навiць***)* — навертывать основу кросен на столбик (навой). Мацi з дзеўкамi навiвая кросна. Зараз наўём ды ткаць будам. *В Старына.*

Навiна, ы, *ж.* — 1) новость. Расказвая, дзе якiя навiны чуў. — 2) новая пашня. Чаму, на навiне будзя ўражай. — 3) впервые употребляемая зелень. Iдзi пакаштуй навiны — сьвежанькага хрэну! *В. Старына.*

Навой, я. *м.* — столбик для навертывания пряжи в кроснах. З навоя ўся пража сышла. *В. Старына.*

Навотлег, *прс.* — наотмашь. Iк доў навотляг, дык i пакацiўся. *В. Старына.*

Навотшыбе, *прс.* — в стороне, в отдалении. Хата стаiць на вотшыбя. *В. Старына.*

Навошта, *прс.* — почему. Навошта табе ета здалося? *В. Старына.*

Навука, i, *ж.* — 1) наука, учение. Лёгка даецца яму навука. — 2) урок, наставление. На другi раз яму будзя добрая навука. *В. Старына.*

Навучаць, *дзс.* — наставлять. Матка дачку навучая. *В. Старына.*

Навучны, *прм.* — ученый. Рабiн дык вельма-ж навучны. *В. Старына.*

Навыварат, *прс.* — наизнанку. Надзеў сарочку навыварат. *В. Старына.*

Навылет, *прс.* — навылет. Навылят прабiла куляю нагу. Навылят прашмаравоў бляху. *В. Старына.*

Навыперадкi, *прс.* — на перегонки. Бяжыма навыпярадкi: хто каго папярэдзiць. *В. Старына.*

Навыпорваць, *дзс.* — повыискать. Нейдзя навыпорваў маленькiх грыбкоў. *В. Старына.*

Навязваць, *дзс. (зак.* **навязаць***)* — пускать пастись лошадь на привязи. Ня трэ'бала навязваць каня каля град, ато пататоў бураке. На гумне навязоў каня. *В. Старына.*

Нагавор, у, *м.* — наговор. Нечага слухаць чужых нагавораў. *В. Старына.*

Нагаласiцца, *дзс.* — наголоситься. Даволяй табе ўжо плакаць — нагаласiлася. *В. Старына.*

Нагаманiць,-цца, *дзс.* — 1) наговорить,-ться. Нагаманiлiся за вечар. — 2) побранить. Троха нагаманiў на сваю жонку. *В. Старына.*

Наганашыць, *дзс.* — нарвать с дерева плодов. Наганашыў цэлаю зупазуху дуль. *В. Старына.*

Нагарнуць, *дзс.* — нагрести. Нагарнуў гарняц вішань аж із верхам. *В. Старына.*

Нагаспадарыць, *дзс.* — нахозяйничать. Што ён ашчэ нагаспадарыў тут?! *В. Старына.*

Нагаспадыніць, *дзс.*—побыть хозяйкою в доме. Мала нагаспадыніла мая жонка — с першага дзіці памерла. *В. Старына.*

Нагатаваць, *дзс.* — 1) наварить. Нагатавалі ўсякаі стравы. — 2) наготовить, призапасить. Нагатавоў дзерава на калёса. *В. Старына.*

Нагледзіць,-цца, *дзс.* — насмотреть, -ться. Наглецзіў добраю бярэзіну. Чаго толька там ня нагледзіўся! *В. Старына.*

Нагліца, ы, *аг.* — нахальник. Вот дзе нагліца: й сораму яму німа! *В.Старына.*

Нагліцаю, *прс.* — нахально. Вот нагліцаю так і лезя да яго біцца! *В. Старына.*

Наглуміць, *дзс.* — напортить. Наглумілі шмат хлеба. *В. Старына.*

Наглы *(польск.* nagły*), прм.* —скоропостижный. Памёр ён наглаю сьмерцю. *В. Старына.*

Наглядаць, *дзс.* — надсматривать. Наглядай за маімі конямі. *В. Старына.*

Нагодкі *(замест* **наготкі***)*, дак, *мн. (пам.* **нагодачкі***)* — ноготки (Calendula officinalis L.). На градах троха пасеяла нагодак. Расьцьвілі нагодачкі. *В. Старына.*

Нагола, *прс.* — наголо. Разьдзеўся нагола. *В. Старына.*

Нагрукаць, *дзс.* — нашуметь, настучать. Нагрукаў, настукаў на малых, дык маўчаць. *В. Старына.*

Нагэмзаць, *дзс.* — начиркать. Нагэмзаў нешта й ня разабраць. *В. Старына (Пр.* **Накрэмзаць).**

Над, *прыйм.* — для обозначения превосходн. степ. Над Тадэвушавага німа каня ў сяле:—от добры конь. Над яго німа ў сяле лаўчэй. *В Старына.*

Надагад, *прс.* — наугад. Ня ведаючы надагад ня зробіш. *В. Старына.*

Надакучыць, *дзс.* — надоесть, наскучить. Аж надакучыла сядзець да ждаць яго. *В. Старына.*

Надалужыць, *дзс.* — 1) затратить зря время. Толька з ім час надалужыш. *В. Старына.* — 2) заменить одно другим, чтобы дольше продержаться. Сена мала — прыдзецца сечкаю надалужыць. — 3) отомстить. Пачакай, я табе за ета надалужу! *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Надаляй, *прс.* — на дальнейшее время. Няхай будзя запас надаляй. *В. Старына.*

Надарваць,-цца, *дзс.*—1) надорвать, повредить. Так цяжка, аж жывот надарвоў. — 2) немного оторвать,-ться. Надарві троха ніткі. Надарвоўся канец вяроўкі. *В. Старына.*

Надась, *прс.* — *(гл.)* **Надоячы.** Надась толька што пяклі хлеб, — ізноў паелі. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Надаць, *дзс.* — 1) наделать чего-либо. Надоў пылу цэлаю хату. Ах, надоў ты работы тут! — 2) побить кого. Добра надоў яму ў каршэнь. — 3) испортить воздух. Нехта ўжо ўзноў надоў, аж нос верня. *В. Старына.*

Надвечар, *прс.* — подвечер. Не'к надвечар ужо было. *В. Старына.*

Надворак, рку, *м.* — двор в усадьбе. Скаціна ходзіць па надворку. *В. Старына.*

Надвор'е, я, *н.* — погода. Халодная надвор'я, проста бяда. Нешта німа цёплага надвор'я. *В. Старына.*

Надгаладзя, *прс.* — впроголодь. Надгаладзя так і прабыў цэлы дзень. *В. Старына.*

Надзежнік, а, *м.*—широкое квадратное полотнище для покрытия „дзяжы". Дзяжа накрыта надзежнікам. *В. Старына.*

Надзёўбацца, *дзс.* — наклеваться. Куры добра надзёўбаліся. *В. Старына.*

Надзея, і, *ж.* — надежда. Кепская на цібе, браця, надзея! *В. Старына.*

Надзеяцца, *дзс.* — надеяться. Німа чаго дарам надзеяцца. *В. Старына.*

Надзівавацца, надзівіцца, *дзс.*—надивиться. Вот надзіваваліся-ж там людзі! Наглядзеўся, надзівіўся ўсяго там. *В. Старына.*

Надзіць, *дзс.* — привлекать. І што яго надзіць хадзіць к ёй гуляць? *В. Старына.*

Надзімаць,-цца, *дзс.* (*зак.* **надзьмуць,-цца**) — 1) надувать что воздухом. Каб шмат ня надзімоў посіка, ён-ба ня лопнаў. Надзьмуў шчокі. — 2) сердиться. Надзьмуўся, ік мыш на крупы. Чаго ты ўжо надзьмуў свае лупы? *В. Старына.*

Надоячы, *прс.* — давеча. А ета-ж надоячы я была ў вас. *В. Старына.* (*Пр.* **Надась**).

Надрукаваць, *дзс.* — напечатать. Надрукавалі шмат кніжак. *В. Старына.*

Надрываць,-цца, *дзс.* — 1) надрывать,-ться силами, здоровьем. Ня цягні адзін, ня надрывайся. Надрывая чалавек сваё здароўя, працуя дзень-пры-дні.—2) немного отрывать,-ться. Ня варта было надрываць канцоў,—дык хваціла-б шнура. *В. Старына.*

Надрыжацца, *дзс.* — надрожаться от страха. Надрыжаліся, ік пажар быў, аж ціпер страх бярэ. *В. Старына.*

Надта, *прс.* — очень, весьма. Надта ты разумны. Надта ёмкі. *В. Старына.*

Надтачыць, *дзс.* — прибавить, приточить конец чего. Трэба надтачыць важке. Надтачыў шула. *В. Старына.*

Надумаць,-цца, *дзс.* — замыслить. Што ты надумаў з етага рабіць? Надумаўся хлопяц жаніцца. *В. Старына.*

Надурыць *галаву*, — забить голову. Добра й так надурыў галаву за вечар. Надурылі яны мне галаву за дзень. *В. Старына.*

Надурэцца, *дзс.* — нашалиться. Ну, малыя, надурэліся за дзень досыць, — ціпер пашлі спаць! *В. Старына.*

Надходзіць, *дзс.* (*зак.* **надыйці**) — приближаться (во времени). Ужо надходзіць сьвята, трэба біць сьвіньню. Надышлі калядкі. *В. Старына.*

Нажабіцца, *дзс.* (*прм.* **нажаблены**) — размякчиться немного. Нажабілася дуга. Нажабляны полаз, — як ты паедзяш? *В. Старына.*

Нажумрыцца, *дзс.* — нажраться. От нажумрыўся яблыкаў! *В. Старына.*

Нажыраваць,-цца, *дзс.* — наесться. Куры нажыраваліся, аж валяке паўпірала. Качка нажыравала воля. *В. Старына.*

Нажыць,-цца, *дзс.* — 1) пожить долго. Мала нажыўся чалавек: захацеў скора памерці. Колька яна нажыла: замуж вышла ды памерла. — 2) нажить, приобресть что. Каб як нажыць свайго коніка, тады-б лягчэй было. Нажыўся ўсякага дабра. *В. Старына.*

Нажышча, ы, *ж.* (*павял. ад* **нага**) — ножища. Хоча сваю нажышчу ўсадзіць у дзяціны бот. Нажышчы тыя, ік калодкі. *В. Старына.*

Назаляць, *дзс.* — досаждать. Ня назаляй ты мне, назола! *В. Старына.*

Назапасіць, *дзс.* — много запасти. Назапась сена да Міколы, дык ня бойся зімы ніколі. *Прык. В. Скрыль, Пух. р.*

Назаўсёды, *прс.* — навсегда. Ета тваё назаўсёды й будзя. *В. Старына.*

Назіраць, *дзс.* — надсматривать. Назірай харашэнька, каб статак ня лез у шкоду. *В. Старына.*

Назіркам, *прс.* — наглядая. А ён назіркам за ім ды й падгледзіў усё. *В. Старына.*

Назнарок, *прс.* — нарочно. Ён назнарок ніколі ня зробіць кепскага. *В. Старына.*

Назначыць, *дзс.* — пометить. Назначылі баранчыка чырвонаю істужкаю. Назначылі курыцу — адсеклі хвост. *В. Старына.*

Назола, ы, *аг.* — надоедливый, докука. Такая-ж назола: цэлаю раньніцу дурыць мне голаву, — атчапіся! *В. Старына.*

Назубіць, *дзс.* — отточить зубья в серпе. Ня рэжа серп — трэба назубіць. *В. Старына.*

Назьбіраць,-цца, *дзс.* — 1) насобирать,-ться. Назьбірала кошычак ягад. Назьбіралася поўну хату людзей.—2) с трудом нагрызться

травы. За дзень каровы троха й назьбіраліся. *В. Старына.*

Назьдзекваца, *дзс.* — достаточно поиздеваться. Ці мала назьдзекваліся йз нас людзі? Назьдзекуваліся над ім, колька хацелі, ды пусьцілі. *В. Старына.*

Найгорай, *прс.* — наихуже. А найгорай дык ета нашаму Апанасу. *В. Старына.*

Найлепей, *прс.* — наилучше. Найлепяй будзя от так. *В. Старына.*

Найманьне, я, *н.* — нанимание. Дзе ты набярэсься на ўсё таго найманьня — грошай шмат трэба. *В. Старына.*

Наймаць, *дзс. (зак.* **наняць***)* — нанимать. С саўхоза прыехалі ў сяло наймаць на картоплю. Нанёў дзьве жняі. *В. Старына.*

Наймітка, і, *ж.*—1) наемница, батрачка. У іх вялікая гаспадарка, аж дваіх наймаюць: парабка й наймітку.—2) домашняя прислуга. Вазьмі сабе наймітку ды няхай табе слугуя. *В. Старына.*

Найчасьцей, *прс.*—чаще всего. Найчасьцей ён паварачваяцца ціпер у гумне ля пчол. *В. Старына.*

Наказваць, *дзс. (зак.* **наказаць***)* — передавать словесно извещение. Ік трэба будзя, дык будам наказуваць, каб прыходзілі к нам. Німа кім наказваць: сам прыходзь. Накажыця нашаму Міхалю, хай каня вядзе с поля дамоў. *В. Старына.*

Накалоць, -цца, *дзс. (прм.* **наколаты***)*—немножко расколоть что, расколоться чему. Накалі трошка дошку, дык тынк будзя лепяй трымацца. Ступачка накалолася. Жбанок, мусіць, троха наколаты, абы цячэ. *В. Старына.*

Накідаць, *дзс. (зак.* **накідаць***)*—накладывать на телегу навоз. Удваіх будам накідаць гной. Накідалі воз,—вязі на поля. *В. Старына.*

Накідка, і, *ж.*—надбавка. Дай яшчэ ў накідку пару яблыкаў і цукерку. *В. Старына.*

Накінуць, *дзс.* — сделать надбавку. Важця ды на паперу накіньця. *В. Старына.*

Накірмашавацца, *дзс.* — долго или много побывать на базаре. Накірмашавоўся я сягоньня ў Сьмілавічах: зранку аж да самага вечару быў! *В. Старына.*

Наклад, у, *м.* — излишек в езде, ходьбе, плате. Тудэю ехаць ня вялікі наклад, але затоя сушэй. *В. Старына.*

Накладаць, *дзс.* — о плуге: починять отвал. Павязу к кавалю плуг накладаць. *В. Старына.*

Накладка, і, *ж.* — тяжесть (полено, дерн), накладываемая на борону, чтобы лучше, глубже боронить. Ік каля мяжы будзяш вадзіцца, палажы на барану накладку. *В. Старына.*

Накладна, *прс.* — излишне в езде, ходьбе, плате. Тудэю трохі накладна будзя йці. Дарага вы просіця,—мне троха будзя накладна плаціць. *В. Старына.*

Накладня, і, *ж.* — отвал плуга. На плуг трэба новаю накладню даваць. *В. Старына (Пр.* **Аккладня***).*

Накласьці, *дзс.* — 1) уложить, накласть. Палюдзку ня ўмея воза снапоў накласьці. Наклоў воз, ік з места дзьвігнуць. — 2) побить кого. Так добра наклалі яму, чуць панёс. *В. Старына.*

Наклікаць, *дзс.* — накликать. Маўчы, ато наклікаяш бяду. *В. Старына.*

Наклыгваць, *дзс.* — прихрамывать. Конь наклыгвая на задняю нагу. *В. Старына.*

Наклыпацца, *дзс.*—наглотаться жадно. Наклыпаўся адных галушак. *В. Старына.*

Накоўтацца, *дзс.*—наглотаться, налопаться. Накоўтаўся крышаноў іс салам, дык і заціркі ня хоча. *В. Старына.*

Накпіць, *дзс.*—наиздеваться. Ня слухай яго: ён хоча накпіць с цібе. *В. Старына.*

Накруціцца, *дзс.* — 1) навернуться (о беде). Аткуль ета бяда накруцілася на нас? — 2) накружиться, навертеться. Накруціўся, аж галава баліць. *В. Старына.*

Накручваць, *дзс. (зак.* **накруціць)**— навертывать, накручивать. Ня накручвай боляй вяроўкі. Годзя табе накручуваць ўжо еты шнур. Накруціла вялізнаю шпулю. *В. Старына.*

Накрыж, *прс.* — накрест, крестообразно. Палажы палены накрыж. *В. Старына.*

Накрэмзаць, *дзс.* — насм., написать неразборчиво. Накрэмзаў—што й сам нічога ня разьбярэ. *В. Старына (Пр.* **Нагэмзаць).**

Накуксіць, *дзс.*—насовать „куксамі". Накуксілі пад бок табе добра. *В. Старына.*

Накулдыкацца, *дзс.* — вдоволь накувыркаться. Надурэліся, накулдыкаліся дзеці. *В. Старына.*

Налажыцца, *дзс.* — приобресть навык. Ік наложыцца, тады работа хутчэй пойдзя. *В. Старына.*

Наламацца, *дзс.*—приучиться к чему. Троха наламоўся гаварыць папольску. *В. Старына.*

Належыць, *дзс.* — 1) принадлежать. Ета ўсё поля належыць да саўхоза. — 2) в безлич. см., надлежать. Усё зробляна, як належыць. *В. Старына.*

Налета, *прс.* — на следующий год. Налета, калі хто будзя жыў, будам рабіць іначай. *В. Старына.*

Налётацца, *дзс.*—налетаться, сильно набегаться. Налётаўся за дзень за'вечкамі. *В. Старына.*

Налізацца, *дзс.*—нализаться. Калі ня наеўся, то й ня наліжасься. *Прык. В. Старына.*

Наліснік, а, *м.* — тонкая оладья. К вясельлю напяклі налісьнікаў. *В. Старына.*

Налічыць, *дзс.*—насчитать. Налічыў толька восьмяра куранят, а астальных німа. *В. Старына.*

Налузаць, *дзс.*—наочищать от шелухи. Трэба налузаць бобу да зварыць. Налузоў сабе насеньнікаў. *В. Старына.*

Налыніць, *дзс.* — приготовить лыки для чего, сняв с них верхний слой грубой коры. Налыніў акраўкаў на посьцілку. *В. Старына.*

Налягацца, *дзс. (зак.* **налегчыся)**— вплотную наклоняться на кого или на что. Ня налягайся мне на плечы. Так ня можа пастаяць, трэба каб на стол налегчыся. Чаго ты налёгся на міне — я ня люблю. *В. Старына.*

Налягаць, *дзс. (зак.* **налегчы)** — 1) побольше употреблять чего. Надта ня налягайця на муку з вобмяшкаю: зараз уся выйдзя. Ня налягайця на'дно сала: яго й так ужо німа.—2) старательно работать. Сталі налягаць на работу, каб хутчэй кончыць. Трэба лепяй налегчы на сянакос, ато жніво пачалося. *В. Старына.*

Намагаць, *дзс. (зак.* **намагчы)** — 1) побольше употреблять чего взамен другого. Хлеба мала, дык будам картопляю намагаць. Сена мала было, але прышлося сім-тым намагчы—так і выкідаўся.—2) напрягать все усилия. Давай, хлопцы, намогам на ету вагу, падняць вугал. *В. Старына.*

Намардавацца, *дзс.* — намучиться. Намардавоўся чалавек, хай аддыхне *В. Старына.*

Намарачыць, -цца, *дзс.* — надурить, -ться. Намарачыў ён мне толька галаву сваею гаворкаю. За дзень добра намарачыўся з дзецьмі. *В. Старына.*

Намаржня, і, *ж.* — недлинная жердинка, насаженная в санях на копылы—столбики, над полозьями. У сані трэба даваць новыя намаржні. Зачапі повад за намаржню. *В. Старына.*

Намесьнік, а, *м.* —помощник управляющего в небольшом имении, в до-револ. время. Як ты прыганяяш на работу, ік той намесьнік даўней. *В. Старына*

Намёт, а, *м.* — тонкое льняное полотенце; вешается на иконы, а также служит для повязывания головы. Вэнь нейкая баба пашла ў намёця. Дала ў цэркву на вобраз намёт. *В. Старына.*

Намінтрэжыцца, *дзс.*—натревожиться. Ці мала намінтрэжыліся людзі, ік была тая вайна?! *В. Старына.*

Не'кажа

Намуляць, *дзс.* — насаднить. Намуляў нагу, аж нельга хадзіць. *В. Старына.*

Намуштраваць, *дзс.*—пробрать. Намуштравоў добра етага гіцля. *В. Старына.*

Нанач, *прс.*—наночь. Па дарозя заехалі нанач у нейкая сялцо. *В. Старына.*

Нанова, *прс.*—наново, вновь. Прыдзецца пярарабляць усё нанова. *В. Старына.*

Напавер, *прс.* — в кредит. Дастоў хлеба напавер. Ціпер у крамах напавер ня продаюць. *В. Старына.*

Нападацца, *дзс.*—1) набегаться. Нападаўся хлапец за дзень за статкам, ік быў у падпасычах. — 2) наработаться. За дзень нападаясься з етаю работаю на полі, а ўвечар дома йзноў што-небудзь рабі.—3) нахлопотаться. Ці мала я нападаўся, пакуль дастоў тую пазыку! *В. Старына.*

Нападаць, *дзс.* — 1) набрасываться, накидываться на что. Мухі так і напалі на цукар.—2) набрасываться с бранью на кого. Нашто нападаць вельма на малога? *В. Старына.*

Напазычаць, -цца, *дзс.* — надавать, -ться или набирать, -ться много в долг. Напазычоў людзям свайго начыньня, а ціпер хадзі сыскивай. Чорт яго напазычаяцца каждаму! Даволяй і так ужо напазычоў,—хаця-б аддаць. Ня напазычаясься-ж кажды раз. *В. Старына.*

Напакутвацца, *дзс.* — настрадаться. Ці мала ён напакутваўся, пакуль дзеці падрасьлі да сталі памагаць? Напакутуваліся сяголята людзі с сенам—усё было заліло. *В. Старына.*

Напал, *прс.* — пополам. Разрэзалі яблык напал. Пярарэж дошку напал. *В. Старына.*

Напа(г)луміць, *дзс.* — напомнить, дать указание. Але ўсякі час трэ' напалуміць. *В. Крамяні, Пух. р.* Нехта яму напаглуміў: сам-ба ня дагадоўся етак зрабіць. *В. Старына.*

Напарстак, стка, *м.*—напёрсток. Бяз напарстка пакалола пальцы, шыючы. *В. Старына.*

Напаскудзіць, *дзс.*—напачкать, насорить. Вот сьмярдзіць: мусіць кот нейдзя напаскудзіў. Сваею работаю толька ў хаця напаскудзілі. *В. Старына.*

Напастоліць, *дзс.* — удовлетворить кого, давая что. Ліха яго ўсіх напастоліць! *В. Старына.*

Напасьля, *прс.* — после. Напасьля ўсіх прышоў. *В. Старына.*

Напасьць, і, *ж.* — напасть, неожиданное бедствие. От напасьць нейкая: за двоя сутак усе парасята паздыхалі! *В. Старына.*

Напасьць, і, *ж.*—навет, подозрение. Дарам на чалавека напасьць ты наводзіш. *В. Старына.*

Напаўзьці, *дзс.* — наползти. І трэба-ж етым мурашкам напаўзьці сюды! *В. Старына.*

Напачатак, *прс.*—сначала, на почин. Напачатак скосім за ракою. На пачатак набяром большага каменьня. *В. Старына.*

Наперад, *прс.* —1) впереди. Ты йдзі наперад, а я ззаду. — 2) прежде, заранее. Наперад нечага загадваць, як яно будзя. *В. Старына.*

Наперакор, *прс.* — наперекор. Усе баяцца яго, ніхто й слова яму напяракор ня скажа. *В. Старына.*

Наперціся, *дзс.*—нажраться. Напёрся аднае картоплі з расолам. *В. Старына.*

Напілаваць, -цца, *дзс.* — напилить, -ться. Напілавалі дошчак на падлогу. Напілавоўся дроў, аж рукі баляць. *В. Старына.*

Напільнік, а, *м.*—напилок. Тупы напільнік: ані ня бярэ пілы. *В. Старына.*

Напінаць, *дзс.* *(зак.* **напнуць***)* — напяливать. Ня напінай туга палатна пругамі. Не'к-жа такі напнуў маю жакетку на сібе. *В. Старына.*

Напладзіць, -цца, *дзс.*—наплодить, -ться. Напладзілася чоршта блох у хаця. Чэрві напладзілі матылёў. *В. Старына.*

Наплесьці, *дзс.* — 1) наплесть чего. Макар наплёў кошыкаў. — 2) насплетничать. Наплесьці на чалавека ня наўда, але як посьля ў вочы пазіраць. *В. Старына.*

Напляву̇згаць, *дзс.* — наговорить вздору, чепухи. Нечага слухаць, што другія із зайздрасьці напляву̇згалі на яго—ён хлопяц харошы. *В. Старына.*

Напляжыць, *дзс.*—нарубить. Напляжыў цэлаю павець дроў. *В. Старына.*

Напоркацца, *дзс.*—напороться, наискаться. Напоркаўся, пакуль знашоў у траве колца. *В. Старына.*

Напоркаць, *дзс.*—1) напороть. Напоркай уперад дзірачак у шкураце, а тады шый. — 2) мало сделать. Што ты тут напоркаў — адны ганькі ўзароў. *В. Старына.*

Напоўніцу *ѐсьці,* — есть с аппетитом, полным ртом. Каровы напоўніцу ядуць трушанку. *В. Старына.*

Напранущца, *дзс.*— одеться. Напранісі, каб было цяплей. *В. Краманi, Пух. р.*

Напрацавацца, *дзс.* — натрудиться. Напрацавоўся наш бацька за свой век. *В. Старына.*

Напросткі, *прс.*—напрямик. Ідзі напросткі: бліжай будзя. *В. Дукарка, Сьміл. р.*

Напроці, *прс.*—против. Ідзі ў етыя варота, што напроці нас. *В. Старына.*

Напроціў, *прс.* — наперекор. Такі паслухмяны хлапец,—і слова напроціў ня скажа! *В. Старына.*

Напружыцца, *дзс.*—напрячься. Напружыўся, аж счырванеў увесь. *В. Старына.*

Напрыгацца, *дзс.*—много напиться. Напрыгаўся квасу, аж ababэніла яго. *В. Старына.*

Напрэгчы, *дзс.* — нажарить. Добра, каб напрэгчы гароху есьці. Напрэглі бобу. *В. Старына.*

Напсаваць, *дзс.*—напортить. Ета ня жартачкі напсаваць столькі дабра! *В. Старына.*

Напухці, *дзс.*—напухнуть. Лепяй ня чапай етага места, ато горайможа напухці. Напухла шчака. *В. Старына.*

Напхаць, -цца, *дзс.*—1) набить что. Напхоў сяньнік сьвежаю саломаю.—2) нажраться. Ік сьвіньня, напхоўся картоплі. *В. Старына.*

Напырск, у, *м.* — слегка заслащенная медом вода для обрызгивания осевшего роя. Прынясі ў вядзёрца напырск рой апырскаць. *В. Старына.*

Напэўна, *прс.* — наверное. Напэўна сказаць ня магу. *В. Старына.*

Напялегвацца, *дзс.* — пожить в довольстве, в холе. Але мала ён напялегваўся: малады памёр. *В. Старына.*

Напярэсьцяжкі, *прс.* — напрямик. Каб пайці напярэсьцяжкі, мо' хутчэй было-б. *В. Старына (Пр. Напросткі).*

Нарабіць, -цца, *дзс.* — 1) наделать чего. Сам нарабіў усякага пасудку. — 2) напроказничать, натворить беды. Будзя табе, нарабіў бяды!—3) наработаться, натрудиться. Даволяй я ўжо нарабіўся, хай сынэ ўжо робяць *В. Старына.*

Наравісты, *прм.*—капризный. Падла, наравістая кабыла, толька брыкаецца. *В. Старына.*

Наравіцца, *дзс.*—упрямиться. Конь наровіцца, ня хоча цягнуць. *В. Старына.*

Наравіць, *дзс.*—норовить. Так і наровіць, каб папасьці ў вока. Кажды наровіць сам сабе. *В. Старына.*

Нараджаць, *дзс.* — народить. Сука нараджала шчанят. *В. Старына.*

Нарадзіць, *дзс.* — наколдовать. Лепяй з ім ня чапайся, ато ашчэ нарадзіць. *В. Старына.*

Нарадка, і, *ж.*—колдовство в виде какого-либо предмета. Нехта, мусіць, падкінаў нарадку — хустачку з вузельчыкамі. *В. Старына.*

Нараіць, *дзс.* — насоветовать. Дзякуй ім, людзі нараілі, як трэба рабіць. *В. Старына.*

Наракаць, *дзс.* — нарекать. Нечага дарам наракаць на каго, калі ня ведаяш, хто тут вінават. *В. Старына.*

Нарасьць, і, *ж.*—нарост. Якая-ж вялікая нарасьць у каня на назе! На яблынца нейкая нарасьць узялася. *В. Старына.*

Нараўне, *прс.* — наравне, одинаково. Абоя нараўня—адно благоя й другоя ня лепшая. Баба а чорт нараўня. *Прык. В. Старына.*

Наробіць, *дзс.* — испачкать испражнениями. Малоя наробіла на лаўку. *В. Старына.*

Нарог, а, *м.*—лемех, сошник. У плузя зьезьдзіўся нарог. *В. Старына.*

Наруганьне, я, *н.* — прекословие. Я цібе, хлопча, 'к бачыш, атучу ат етага наруганьня! *В. Старына.*

Наругацца, *дзс.*—прекословить. Ніхто ня наругаяцца свайму бацьку. *В. Старына.*

Нарушыць,-цца, *дзс.*—тронуть,-ться с места. Нарушыў часэ, — ціпер папраўляй. Нешта нарушылася ў сярэдзіня. *В. Старына.*

Нарыхтаваць,-цца, *дзс.*—наготовить, приготовить,-ться. Нарыхтавоў мяшке ў млын. Куды нарыхтавоўся йці? *В. Старына.*

Нарыца, ы, *ж.* — 1) болезнь у лошадей, когда появляются на шее, на плечах и холке гнилые места и делаются провалы (иногда с поражением мозга в костях) от нагнета сбруей. У каня на грэбяні нарыца. *В. Старына.*— 2) в ругательном см. От нарыца ета кабыла: ік спудзілася да панесла ў бок!.. *В. Старына.*

Нары(т)шнікі, аў, *мн.*—*гл.* **Набердкі.** Парвалісі пянчаныя нарышнікі. *В. Крамяні, Пух. р.* Нарытнікі-то твае добрыя, але на каня малы. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Нарэчыцца, *дзс.*—натолкнуться. Добра, што нарэчыліся свае людзі, ато ўтапіў-ба каня з возам у рацэ. *В. Старына.*

Насакатацца, *дзс.* — 1) накудахтаться (о курице). Гані курыцу вон, даволяй яна ўжо тут насакаталася. — 2) наболтаться. Бабы добра насакаталіся сабраўшыся. *В. Старына.*

Насарамаціць,-цца, *дзс.* — насрамить,-ться; настыдить,-ться. Насарамаціў шэльму пярад усімі мужчынамі. Толька сам насарамаціўся пярад людзьмі. *В. Старына.*

Насенка, і, *ж.* — семенной клевер или картофель. С паўганькоў пакінаў канюшыны насенкі. У пограбя асталася картопля насенка. *В. Старына.*

Насенны, *прм.* — семянной. У кадоўбчыку насенны авёс. Насенная пшаніца. *В. Старына.*

Насеньне, я, *н.*—1) семена различн. хлебов. Сяголята шмат у каго ня хваціла насеньня. — 2) в перен. см., скверный человек. От насеньня! німа халеры на яго!.. *В. Старына.*

Насеньнік, а, *м.* — семечко тыквы (**гарбза**). Насушылі торбачку насеньнікаў. *В. Старына (Пр.* **Гарбўзік).**

Насёрбацца, *дзс.*—наесться жидкого, производя при гэтом особые звуки от потягивания пищи ртом. Насёрбаўся крупніку з малаком. Насёрбаўся буракоў. *В. Старына.*

Насілы, насілкі, лак. *мн.* — носилки для сена и соломы. У хлеў укінаў двоя насілак саломы. *В. Старына.* Сена трэ'йсьці насіць, а тут насілы нехта ўзяў. *С. Амельна, Пух. р.*

Насіцца, *дзс.*—1) носиться,—быстро ходить или бегать, суетясь. Носіцца, ік кот с сялядцом. Носіцца, ік курыца з яйцом.—2) в перен. см., чваниться, гордиться. Што выбралі яго за старшыню, дык ня ведая, як насіцца! *В. Старына.*

Наскаваць *(каго кім), дзс.*—натравить собакою. Наскавоў сабакам парасят. *В. Старына.*

Наскокам, *прс.* — с налёту, внезапно. Наскокам наляцеў на яго ды атаброў. *В. Старына.*

Наскочыць, *дзс.* — наскочить. А што: наскочыў на свайго? *В. Старына.*

Наскрозь, *прс.*—насквозь, напролёт. Дошка ня тоўстая: цьвіх пройдзя наскрозь. *В. Старына.*

Наскубацца, наскубціся, *дзс.*— нагрызтись травы. Жарабётка наскубалася аўса. Німа тут травы, чаго наскубціся. *В. Старына.*

Насланьне, я, *н.*—наслание—несчастие или стихийное бедствие от чаровства или иной силы. Насланьня нейкая, ці якоя ліха, што скаціна ня вядзецца: што ні купі, усё здохня. Ета-ж насланьня нейкая ад госпада бога, еты дождж бясконца! *В. Старына.*

Насмуродзіць, *дзс.*—1) испортить воздух. Вуй як нехта насмуродзіў, аж нос верня! — 2) напортить в работе или мало сделать. Нарабіў ты! насмуродзіў ты, а ня нарабіў! *В. Старына.*

Насок, ска́, *м.*—более острая верхушка яйца. Яйцо крэпкая ў наску. *В. Старына.*

Настальваць, *дзс. (зак.* **насталіць***)*—накладывать на что сталь. Панясу к кавалю настальваць тапарэ. Насталіў сякерку, серп. *В. Старына.*

Настаўнік, а, *м.,* **настаўніца,** ы, *ж*—учитель, учительница. Сын мой служыць за настаўніка. Вучыцца на настаўніка. У школу к нам прыслалі настаўніцу. *В. Старына.*

Настаяцца, *дзс.*—настояться. Настаёўся, пакуль палучыў грошы. *В. Старына.*

Настояць *гною,*—наделать, стоя в хлеве, навоза. Хай у хляве конь будзя: боляй гною настоіць. Мала нешта карова настояла гною. *В. Старына.*

Настрамак, мка, *м. (пам.* **настрамачак***)*—небольшой, но высокий воз соломы или сена. Настрамак канюшыны накасіў. Добрыя два настрамачкі сена прывёз. *В. Старына.*

Настраміць, *дзс.*—насрамить. Вылаяў яго, настраміў пярад людзьмі, дык боляй ня будзя лазіць у садок. *В. Старына.*

Настырацца, *дзс.*—ссориться. Вот загародзімся, дык ня будуць лазіць у вагарод чужыя сьвіньня, куры й ня будам боляй настырацца с суседзямі. Каму ета ахвота з людзьмі настырацца? *В. Старына.*

Настыцца, *дзс.*—намерзнуться. Настыўся на дварэ, пайду пагрэюся ў хату. *В. Старына.*

Насунуць, *дзс.*—1) надвинуться (о туче). От насунала хмара—дасьць зараз дождж!—2) испортить воздух. Ета-ж ты насунаў—ды яшчэ маўчыць. *В. Старына.*

Насыпка, і, *ж.*—наволочка, в которую непосредственно насыпается пер'е. Рэдкія насыпкі, дык вылазіць с падушак пер'я. *В. Старына.*

Насыціць, *дзс.* — засластить воду медом. Насыцім міску вады ды будам есьці с хлебам. *В. Старына.*

Насьцёбаць, *дзс.*—настегать, нахлестать. За што ты дарам насьцёбаў хлапца майго пугаю? *В. Старына.*

Натаройкацца, *дзс.* — поспорить с кем несер'ёзно, но долго. Ідзі дамоў—натаройкаўся ўжо! *В. Старына.*

Натаўчы, *дзс.*—1) натолочь. У ступя вазьмі ды натаўчы маку. Натаўклі куцьці ступу.—2) сильно побить кого. Натоўк морду яму, аж чырвоная пацякла.—3) утомить сильно ноги. За дзень натоўк ногі, аж ня пацягнуць. *В. Старына.*

Натварыць, *дзс.* — начудить, наделать беды. Што-ж ета ты натварыў? будзя табе! *В. Старына.*

Наткнуцца, *дзс.*—наткнуться. У леся наткнуўся на воўка. *В. Старына.*

Натлуміць,-цца, *дзс.*—1) накричать, -ться. Сьціхні ты, мала натлумілася! (на дзіця).—2) натравить собакою. Сабакам добра натлуміў сьвіньню — боляй ня пойдзя на наш двор.—3) надуриться. Даволяй натлуміў галаву з імі. *В. Старына.*

Натрапіць,-цца, *дзс.*—случайно напасть на что, попасться чему. Хадзіў, хадзіў па леся, чуць натрапіў на грыбэ. Каб натрапіўся які ахвотнік, прадоў-ба яму сваю камізэльку. *В. Старына.*

Натрудзіць, *дзс.*—переутомить член тела. Натрудзіў вельма руку, дык баліць. *В. Старына.*

Натрымцецца, *дзс.*—сильно надрожаться от страху. Ці мала я за сваім п'яніцаю натрымцелася?! *В. Старына.*

Натуга, і, *ж.*—напряжение, усилие. З вялікаі натугі падарвоў жывот. *В. Старына.*

Натужыцца, *дзс*—напрячься. Ік натужыўся добра, дык і вырваў кол. *В. Старына.*

Натукаць, *дзс.*—накричать на кого, набранить, притопывая ногами. Натукаў, натукаў на малога, дык і маўчыць. *В. Старына.*

Натуліцца, *дзс.*—наклониться, налечь на кого. Чаго ты натуліўся на міне, аж карак ірвеш? *В. Старына.*

Натуляцца, *дзс.* — 1) наклоняться на кого. Ня натуляйся на міне. —2) набродиться. Колька ета ён натулёўся па сьвецях, аж страх падумаць! *В. Старына.*

Натура, ы, *ж.*—характер. Благоі ён натуры чалавек. *В. Старына.*

Натурбаваць,-цца, *дзс.*— утрудить, набеспокоить,-ться. Дарам толька чалавека натурбавоў. Ня вельмі што ты там натурбавоўся—работа ня цяжкая. *В. Старына.*

Наўда, ы́, *ж.*—небольшая важность, небольшое уменье. Лапці плесьці наўчыцца—ня наўда вяліка. Наўда вялікая мне, што ён начальнік! *В. Старына.*

Наўдачу, *прс.*—едва-ли. Наўдачу, ці застанам яго дома. *В. Старына.*

Наўза, ы, *ж.—гл.* **Ноўза.** У етум вульлі шмат наўзы. *В. Лядцо, Пух. р.*

Наўзавадзь, *прс.*—вскачь. Коні панесьліся наўзавадзь. *В. Старына.*

Наўзахапке, *прс.*—наперебой. Наўзахапке ядуць ігрушы. Наўзахапке пахваталі яблыкі. *В. Старына.*

Наўкос, *прс.* — наискось. Граніца йдзе наўкос. Прымай наўкос. *В. Старына.*

Наўмысьля, наўмысьня, *прс.*—умышленно, намеренно. Ета-ж наўмысьля зрабіў ён. Ня наўмысьня разьбіў шклянку. *В. Старына.*

Наўрад (ці), *прс.*—вряд-ли. Наўрад ці будзя так, як кажаш. *В. Старына.*

Наўскапыта, *прс.*—галопом, вскачь. Ік доў наўскапыта, аж пыл пакурэў! *В. Старына.*

Наўскасяк, *прс.*—наискось. Дарога йдзе наўскасяк. *В. Старына (Пр.* **Наўкос***).*

Наўскідаць, *дзс.*—накласть, побить. Наўскідалі яму, коліка добра. *В. Старына.*

Наўсьцяж, *прс.*—цугом. К вянцу запрэглі коні наўсьцяж. *В. Старына.*

Наўцекі, *прс.*—драла, давай удирать. Схапіў ды хутчэй наўцекі. *В. Старына.*

Нахапаць,-цца, *дзс.* — нахватать, -ться. Вуй колька ён нахапоў сабе яблыкаў! Лётаў па дварэ, нахапоўся ветру, а ціпер кашляя. *В. Старына.*

Нахапіцца, *дзс.*—неожиданно взяться туче, ветру. Ік нахапілася хмара, дык усе барджэй за сена ўзяліся!.. Ік нахапіўся віхар да стоў ірваць страху!.. *В. Старына.*

Нахіляць,-цца, *дзс. (зак.* **нахіліць, -цца***)*—наклонять,-ться в сторону. Нешта ўсё сьцяна нахіляяцца ў той бок, мусіць каменьне пашло ўніз. Ашчэ нахілі сюды бярозу ды падрэжам. Плот саўсім нахіліўся, зараз аберняцца. *В. Старына.*

Нахінаць,-цца, *дзс. (зак.* **нахінуць, -цца***)*—нагибать,-ться. Нашто нахінаць шмат вядра: ваду разьлееш. Ня нахінайся нізка—пралезяш. Ніжай нахіні галаву. Яблынка нахінулася ўніз. *В. Старына.*

Нахлашч, *прс.* — настежь. Нашто дзьверы расчыні ў нахлашч? *В. Старына.*

Нахліпацца, *дзс.*—наплакаться. Дзіця нет ведама колька нахліпалася, пакуль маці прышла. *В. Старына.*

Нахмарыцца, *дзс. безас.*—покрыться тучами. Нахмарылася на дождж. *В. Старына.*

Нахмурыцца, *дзс.*—насупиться. Чаго ты етак нахмурыўся, здарылася што нядобрая, ці што? *В. Старына.*

Нахураваць, *дзс.*—побранить кого с криком. Нахуравоў на сваю бабу, дык сьмірнейшая стала. *В. Старына.*

Нацерабіцца, *дзс.* — наработаться, очищая ветки. Нацярабіўся за дзень, аж рукі баляць. *В. Старына.*

Нацерабіць, *дзс.*—наочищать веток (для топлива). Нацярабіў вазок гальля. *В. Старына.*

Нацiраньне, я, *н.*—натирание. Хвэльчар доў нейкага нацiраньня. *В. Старына.*

Нацухліць, *дзс.*—много намылить. Нашто етак шмат мыла нацухліў на рукі? *В. Старына.*

Нацухмоліць,-цца,—слишком много намылить,-ться. Ых, як нацухмоліўся! *В. Старына.*

Нацыркаць, *дзс.*—немного надоить молока. Із чарку нацыркала малака. *В. Старына.*

Нацэліцца, *дзс.*—наметиться. Ікраз быў нацэліўся по галавя шпокнуць. *В. Старына.*

Нацэўнік, а, *м.*—манжетка, связанная из шерстяных ниток и плотно обхватывающая руку у кисти („цэўку“). Надзень нацэўнікі: цяплей будзя ў рукі. Згубіўся адзін нацэўнік. *В. Старына.*

Нацягаць,-цца, *дзс.* — натаскать, -ться. Усякага дабра нацягоў ат людзей. Нацягоўся за дзень, аж ног ня павалакчы. *В. Старына.*

Нацягваць, *дзс. (зак.* **нацягнуць**)— 1) натягивать. На калёса трэба новыя шыны нацягваць. Адно калясо нацягнуў.—2) протягивать время (относит. кормёжки). Сена мала, дык прыдзецца нацягваць сечкаю. Хлеба ня лішня,—будам нацягваць прываркам. *В. Старына.*

Нацягіч, а, *м.*—бочарный инструмент для натягивания обручей. Німа нацягіча, чым нацягнуць абруч. *В. Старына.*

Нацяньке, *прс.*—напрямик. Хто ходзіць нацяньке, той губляя дзяньке. *Прык. В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Нацярушыць,-цца, *дзс.* — напорошить,-ться. Па гумне нацярушыў саломы. У малако нацярушылася сьмецьця. *В. Старына.*

Начальства, а, *н.*—начальник, начальство. Ня вялікая с цібе начальства! *В. Старына.*

Начаць, *дзс.* — начать. Хто начоў, хай той і канчая. *В. Старына.*

Начван, á, *м.* — 1) насм., большое брюхо. Вываліў свой начван.— 2) мальчик или девочка с большым животом. Ну, пашлі, начванэ, ат стала, хай людзі садзяцца! *В. Лядцо, Пух. р.*

Начварыць, *дзс.*—натравить собаками. Пастух начварыў сьвіньню сабакамі, каб ня ўцякала дамоў. *В. Старына.*

Начлег, у, *м.*—ночлег. Павялі коні на начлег. Некуды коні паўцякалі з начлегу. *В. Старына.*

Начлеж(зь)нік, а, *м.*—тот, кто водит лошадей на „начлег“. Начлежнікі стравілі маю канюшыну. Хлапчук падрос—будзя ўжо свой начлезьнік. *В. Старына.*

Начмуціць, *дзс.*—надурить. Начмуцілі яму, што й да суботы ня разбярэцца! *В. Старына.*

Начніцы, іц, *мн.*—бессонница. Излечивается различными заговорами у детей и взрослых.

„Зорачкі—сястрыцкі!
вазьміце надзеі начніцкі—
начныя, дзянныя, прыпадныя,
прыгаворныя“.

З загавору ад начніцы ў дзяцей. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Начоўкі, вак, *мн.*—небольшое корыто для мытья и мойки белья. Памый галаву хоць у начоўках. *В. Старына (Пр.* **Ночвы**).

Начынка, і, *ж.*—фаршировка. На закуску была парасяціна з начынкаю. *В. Старына.*

Начыньне, я. *зб.* — различный инструмент. У майго бацькі ё ўсякага начыньня. *В. Старына.*

Начыняць, *дзс. (зак.* **начыніць**)— фаршировать. К вяліканьню начынілі парасё. Німа парасяці,— німа чаго й начыняці. *В. Старына.*

Нашапкавацца, *дзс.*—усердно напроситься, снимая шапку, умоляя кого о чем. Нашапкавоўся

ён ці мала, пакуль дастоў сабе разок сянакосу! *В. Старына.*

Нашаткаваць, *дзс.* — нашинковать капусты. Нашаткавалі сялядзёўку капусты. *В. Старына.*

Нашатырыцца, *дзс. (прм.* **нашатыраны***)* (станавіцца шатрóм).— 1) насторожиться. Нечага конь нашатырыўся да ўсё ў бок пазірая. —2) приподняться. Канюшына, ік высахла, дык уся чыста нашатырылася, аж на воз нельга класьці. Ціпер ячмень нашатыраны, хай атляжа, тады будам складаць. *В. Старына.*

Нашвэндацца, *дзс.*—натаскаться. За дзень даволяй нашвэндаўся. *В. Старына.*

Нашкодзіць, *дзс.*—навредить. Глядзі, каб там кот ня нашкодзіў у каморы. *В. Старына.*

Нашпігаваць, *дзс* — назудить. Нашпігавоў каня, дык ня то што бяжыць, а, ік птушка, ляціць, *В. Старына.*

Нашпыляць, *дзс.* — настегать. Нашпылёў папружкі плаксуну етаму. *В. Старына.*

Нашумець, *дзс.* — побранить кого. П'яны ўваліўся ў хату, накрычоў, нашумеў на ўсіх ды пашоў. *В. Старына.* Троха нашумеў на малых, дык ня так дурэюць. *В. Старына.*

Нашча,-ком, *прс.*—натощак. Ат самага ранку нашча. Я ашчэ нашчаком. *В. Старына.*

Нашчапаць, *дзс.*—мелко наколоть (дров, лучины). Нашчапоў за вечер пук лучыны. Нашчапай мне на комінак дробных дрэвак. *В. Старына.*

Нашчэнт, *прс.*—дотла, вдребезги. Нашчэнт град зьбіў ярыню. Нашчэнт разьбіўся гаршчок. *В. Старына.*

Нашы, — 1) члены одной семьи, старшие, младшие или равные, — когда они находятся в отдалении. Панясу нашым вады на поля. Нашы паехалі на сена. — 2) раздельный дом брата или племянника. Зьбегай к нашым, пазыч сярнічак. Маці нейдзя ў нашых гуляя. *В. Старына.*

Нашыцца, *дзс.* — натолпиться. Вот нашылася народу ў хату, аж ня прабіцца! *В. Старына.*

Неакуратны, *прм.* — неаккуратный. Якая-ж яна ня'куратная жанчына! *В. Старына.*

Небалазе, *прс.* — не хорошо, худо. За дурною галавою ды нагам нéбалазя. *Прык. В. Старына.*

Небарака, і, *м.* — страдалец, бедняга. Нагаравоўся ён там, нябарака! *В. Старына.*

Невялікі, *прм.*—небольшой. Нявялікая шчасьця с цібе. *В. Старына.*

Негадзяшчы, *прм.* — негодный. Нягадзяшчая ета дзерава на дошкі. *В. Старына.*

Недавейкі, ек, *мн.*—недоочищенное зерно. На таку асталіся нядавейкі. *В. Старына.*

Недавéрак, рка, *м. (польск.* niedowiarek), — неверующий; скверный человек. Нядавярак еты ашчэ дзе заб'е на дарозя. *В. Старына.*

Недагрызак, зка, *м.* — недоеденный кусок. Ніхто тваіх нядагрызкаў есьці ня будзя. *В. Старына.*

Недаедкі, каў, *мн.* — недоеденные куски. Нядаедкаў накідалі цэлы стол. *В. Старына.*

Недалёка, *прс.*—недалеко. А ўжо нядалёка ехаць. *В. Старына.*

Недалугі, *прм.*—незадачливый, слабосильный. Пятрок нядалугі гаспадар. Нядалугая жанчына. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Недасол, у, *м.* — недосоленное кушанье. Нядасол — на стол, а пярасол—пад стол. *Прык. В. Старына.*

Недастатак, тку, *м.* — недостаток. Сварка ў іх усё з нядастаткаў. Сена будзя нядастатак. *В. Старына.*

Недатопак, пка, *м.*—достаточно подношенная обувь. Еты нядатопак можна й вон выкінуць: саўсім слабы. Запраторылі мае нядатопкі некуды, й німа чага абуць. *В. Старына.*

Недачоскі, аў, *мн.* — недочесанный лён. З етых нядачоскаў нічога ня выйдзя. *В. Старына.*

Недзьдзе, *прс.* — где-то далеко. Ік шпурнуў яго, дык аж недзьдзе апыніўся. *В. Старына.*

Нежык, а, *м.* — накожная сыпь у детей от купанья в слишком горячей воде. Запарылі дзіцяці нежык (знач., от горячей, парной воды появилась сыпь—нежык). *В. Старына.*

Незабаўка, і, *ж.* — отсутствие затяжки (во времени). Нязабаўка й самому туды сходзіць паглядзець. *В. Старына.*

Незгаворны, *прм.* — несговорчивый. От нязгаворны чалавек ён! *В. Старына.*

Нездалека, і, *аг.* — слабосильный. Бацька стары, а сын нядалека, дык і прападая гаспадарка. *В. Старына.*

Нездаравяка, і, *аг.*—постоянно недомогающий. Адну дачку маям і тую нядаравяку. Іх сын—нейкі нездаравяка. *В. Старына.*

Незір, *прс.*—без оглядки, не осматриваясь. Пойдзяш ты ў міне, чалавеча, с хаты незір. *В. Старына.*

Незнарок, *прс.* — ненарочно, неумышленно. Нязнарок наступіў яму на нагу. Нязнарок штырхнуў яго. *В. Старына.*

Нейдзе, *прс.*—где-то. Нейдзя палажыў тапор ды забыўся. Нейдзя цягаюцца дзеці па вуліцы. *В. Старына.*

Нейкі, *прм.*—какой-то. От нейкі дурніца ён. Нейкі нязнакомы чалавек. *В. Старына.*

Нейчы, *прм.* — чей-то. Нейчы чужы тапор узёў. Нейчаю чужую шапку надзеў. *В. Старына.*

Не'к, *прс.* = **нeяк** — как-то. Не'к ня так яно выходзіць, як трэба. *В. Старына.*

Некалі, *прс.* — некогда. Некалі мне гуляць: трэба работу канчаць. *В. Старына.*

Некаліся, *прс.* — когда-то. Некаліся людзі добра будуць жыць. Некаліся тут француз ваявоў. *В. Старына.*

Некулька, *прс.* — несколько. Заплаціў рубля й некулька капеяк. *В. Старына.*

Нелады, оў, *мн.* — нелады, отсутствие согласия. Нялады ў іх з жонкаю, мусіць будуць разводзіцца. *В. Старына.*

Нельга, *прс.*—нельзя. Сюдэю нельга прайці: вельма гразь вялікая. *В. Старына.*

Нелюдзь, і, *аг.*—нелюдим. Нелюдзь нейкі — ніколі йс чалавекам ня загаворыць. *В. Старына (Пр.* **Нялюднік).**

Нема крычаць (раўці), нямым голасам крычаць—сильно орать. Аж нема крычыць, ліха на яго! Нема раве, аж пярарываяцца. Ік сталі яго гнесьці, аж нямым голасам пачоў крычаць да прасіцца. *В. Старына.*

Немач, ы, *ж.* — болезнь, немощь. Немач нейкая успала на етых курэй: вот дохнуць ды й толька. Каб цібе немач ела! *(кляцьба). В. Старына.*

Ненавідны, *прм.* — ненавидимый. Нянавідны які ты хлопяц. *В. Старына.*

Ненажора, ы, *аг.* — ненасытный. Нянажору ету ня ўкарміць. *В. Старына.*

Ненарокам, *прс.* — ненарочно. Нянарокам выцяў яго. Нянарокам кажуць людзі. *В. Старына.*

Непагода, ы, *ж.* — непогода. У еткаю няпагоду ніхто нікуды ня пойдзя. *В. Старына.*

Непазорны, *прм.*—невзрачный. Няпазорны жбаночак — ня хачу й купляць. *В. Старына.*

Непакора, ы, *аг.* — непокорный, упрямец. Няпакора ета ня паслухая цібе, хоць ты яму німа ведама што... *В. Старына.*

Непарадак, дку, *м.* — беспорядок. У хаці няпарадак. *В. Старына.*

Непаслухмянства, а, *н.* — непослушание. Чаму-б яму ня зрабіць так, — але-ж, няпаслухмянства. *В. Старына.*

Непаслухмяны, *прм.* — непослушный. Нейкія благія, няпаслухмяныя вашы дзеці. Няпаслухмяны хлапец. Няпаслухмяная дзяўчына. *В. Старына.*

Непаслушэнства, а, *н.*—непослушание. Што ета за няпаслушэн-

ства—бацькі ўжо ня хочаш слухацца?! *В. Старына.*

Непераліўкі, *прс. (польск.* nie przelewki)—не на шутку. Пачоў біцца, але боляй мужчын падбегла; — дык бачыць, што няпяраліўкі—ды ходу. *В. Старына.*

Нераст, у, *м.*—метание икры. Лінь пашоў на нераст. *В. Лядцо, Пух. р.*

Нераставаць, *дзс.* — метать икру. Рыба ўжо пашла няраставаць. *В. Лядцо, Пух. р.*

Нерат, а, *м.*—особая сеть для ловли рыбы и птиц. Папоўся ў нерат— ні ўзад, ні ўперад. *Прык.* Шчупака злавіў у нерат. Вярабейчык папоўся ў нерат. *В. Старына.*

Несамавіты, *прм.*—несамостоятельный, не имеющий внутренних достоинств. Нясамавіты чалавек ня ўмея гаспадарыць. Квас нейкі нясамавіты. *В. Старына.*

Неспадзявана, *прс.* — неожиданно. Няспадзявана прыехалі госьці. *В. Старына.*

Неспадзяваны, *прм.*—неожиданный. Прышоў к нам няспадзяваны госьць. Во й будуць табе няспадзяваныя грошы. Няспадзяваная гарэлка. *В. Старына.*

Неспадобна, *прс.* — не по вкусу. Хоць няспадобна, але трэба проўду сказаць. *В. Старына.*

Неспакой, ю, *м.* — неспокойствие. Адзін толька няспакой з малымі дзецьмі. *В. Старына.*

Несыць, і, *ж.* — ненасытный. Конь нейкая несыць: і есьць шмат і добра, а худы. *В. Старына.*

Не'ткуль, *прс.*—не откуда. Не'ткуль дастаць грошай, так і будам. *В Старына.*

Не'ткулькі, *прс.*—неизвестно откуда Не'ткулькі яна грыбоў насушыла. *В. Старына.*

Нетшта, *прс.*—весьма много, огромное количество. Нетшта народу зьехалася на кірмаш. *В. Старына.*

Неўмалотны, *прм.*—со слабой урожайностью (что определяется во время молотьбы). Авёс вяліхі парос, але няўмалотны. Няўмалотная грэчка. *В. Старына.*

Неўрадлівы, *прм.* — неурожайный. Няўрадлівы еты год. Неўрадлівая лета. *В. Старына.*

Неўсьцярога, і, *ж.* — неосторожность. Няўсьцярога бяду робіць. *В. Старына.*

Нехрысьць, і, *аг.*—презр., некрещенный. Што ён бога баіцца, нехрысьць еты? *В. Старына.*

Нехта, *займ. (пам.* **нехтачка**)—кто-то. Нехта вінават, што ён гламазда, ня так зрабіў. Нехтачка прыдзя к нам. *В. Старына.*

Нецярплівы, *прм.* — нетерпеливый. Які-ж ты, дзяціна, няцярплівы! *В. Старына.*

Нечвіць, і, *ж. у аг. сэнсе*—прожора, От дзе нечвіць, ік ня ў сібе есьць ды есьць! *В. Старына.*

Нечысьць, і, *ж.* — презр., нечисть. Нечысьць есьць, ня памыўшы рук. У хаця нечысьць. Прысьнілася нейкая нечысьць. *В. Старына.*

Нешпар, у, *м.* (польск. nieszpor, *з лацінск.* vesper—вечер) — вечерня у католиков. Нашы пашлі ў касьцёл на нешпар. *В. Старына.*

Нешта, *займ. (пам.* **нештачка**) — нечто, что-то. Ну, нешта-ж да будзя з нашага суда! Хадзі, нештачка скажу табе на вуха. *В. Старына.*

Нё'ж, *выкл.* — а то как-же. Нёш як будзя!... Нёш як ты думаяш! *В. Старына.*

Неяк, *прс.*—как-то. Вот неяк-жа ён ўмудрыўся дастаць сабе лесу на хату. *В. Старына. (Пр.* **Не'к**).

Ніадсюль-ніадтуль, *прс.* — ни отсюда—ни оттуда. Ніатсюль—ніаттуль наляцела бяда. *В. Старына.*

Ніва, ы, *ж.*—нива, пашня. Каб ніва радзіла, трэба яе добра абрабіць. *В. Старына.*

Нівесьць, *прс.* — невесть, неизвестно. Нівесьць, аткуль узялося ліха. *В. Старына.*

Ні гадкі, *прс.* — как ни в чем не бывало, как с гуся вода. Нарабіў кепства—і ні гадкі! *В. Старына.*

Нідзе, *прс.* — нигде. Нідзе й места ты ня знойдзяш сабе. *В. Старына.*

Ні званьня, *прс.* — совершенно ничего. Ні званьня ня 'сталося, нічога. *В. Старына.*

Нізіна, ы, *ж.* — низменность. Самая нізіна, дык і замачыла жыта. *В. Старына.*

Нізка, і, *ж.* — связок небольших предметов: грибов, бус и пр. Насушылі тры нізкі добрых грыбоў. Купіла нізку пацярак. *В. Старына. (Пр.* **Вясло**).

Нікаць, нігаць *дзс.*—высматривать, искать, быстро вертя головой. Вот дзяўчына—наўчыласі ат мацяры нікаць! *В. Крамяні, Пух. р.* Чаго ты там нігаеш на паліцы. *В. Старына.*

Нікодым, у, *м.* — паникадило. Запалілі большы нікодым, што пасярод царквы. *С. Дукора, Сьміл. р.*

Ніколі, *прс.* — никогда. Ніколі дамоў ня позна. Ніколі етак ня было, мусіць і ня будзя. *В. Старына.*

Нікуды, *прс.* — никуда. Нікуды ня пайду, дома буду. *В. Старына.*

Німа, *адмоўе* — нет. Німа хлеба — жаніся, німа дроў—будуйся. *Прык. В. Лядцо, Пух. р.*

Німа ведама—невесть (кто или что). Надзейся, ік німа ведама хто. *В. Старына.*

Німа чаго—нечего, не следует, не стоит. За ета сьпірацца німа чаго. *В. Старына.*

Німашака *(пам.* **німашачка**), — *гл.* **Німа**. Німашака цюцюну закурыць. Вашага нічога ў міне німашачка. *В. Старына.*

Німа што, — *гл.* **Німа чаго**. На ета глядзець німа што, рабі як трэба. *В. Старына.*

Ніт, у, *м. (мн.* **нітэ**)—1) часть ткацкого станка. Прытачыла ніт на тры пасмы.—2) железный болт. Бальку ўзялі на нітэ, каб ня пакалолася. У калёса доў добрыя нітэ. *В. Старына.*

Ніўзаметку, *прс.* — незаметно. Ніўзаметку выкідалася дзіця. *В. Старына.*

Ніц, *прс.* — ничком. Дзіця кінулася ніц. Упоў пярад ім ніц. *В. Старына.*

Ніцалаза, ы, *ж.*—ницелоз, ива ползучая (Salix repens L.). З ніцалазы—добрыя венікі. *Пас. Дубраўка, Пух. р.*

Ніцма, *прс.*—стремглав. Дзеці кінуліся ніцма да дому. *В. Голацак, Сьміл. р.*

Нічагусенькі, нічагуткі, *прс.* — 1) ласк. ничего. Круп нічагусянькі ня'сталося. Усё пяравялі—нічагуткі німа, хоць зубы на паліцу кладзі.—2) в см. хорошо. А дарма: болька зажыве й нічагусянькі будзя. Нічагуткі—па етуй бядзе жыў будзяш. *В. Старына.*

Нішчымны, *прм.* — неприправленный, постный (о еде). Зварыла квасу нішчымнага. Капуста нішчымная—і есьці ня хочацца яе. *В. Старына.*

Нішчыць,-цца, *дзс.* — уничтожать, истреблять,-ться. Ня глядзіць ён гаспадаркі, нішчыць яе. Што ета будзя: ета-ж усё нішчыцца, звадзіцца с сьвету?! *В. Старына.*

Ніяк, *прс.*—никак. Ніяк нельга падняць рукі. *В. Старына.*

Ногаць, ногця, *м.*—ноготь. Ён дзярэцца ногцямі, ік кот кіпцюрамі. *В. Старына.* У яго с-пад ногця гразі ня дастаняш. *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.*

Ножынкі, нак, *мн.* — ножницы. Малога абстрыглі ножынкамі, ік авечку. *В. Старына.*

Нокаць, *дзс.* — погонять лошадь, говоря „но". Нокай на каня, хай трухая. *В. Старына.*

Нораў, нораву, *м.*—упрямый характер с капризами. Выганю, чалавеча, увесь нораў с цібе! *В. Старына.*

Ноўза, ы, *ж.*—соты, не занятые медом, но годные. Трэба ўкласьці ў пусты вуляй ноўзы, мо' сядзя рой. *В. Старына (Пр.* **Наўза**).

Ноч, ы, *ж.*—ночь. У ночы прыехалі дамоў. Якая ноччу язда! *В. Старына.*

Ночвы, ваў, *мн.*—корыто для мойки белья. Налі лыгоўкі ў ночвы ды намачы сарочкі. *В. Старына. (Пр.* **Начоўкі**).

Ношка, і, *ж.*—охапка сена или соломы, что несут на плечах. Навязоў ношку мурагу, чуць узьняць. *В. Старына.*

Нуда, ы, *ж.* — тоска, печаль. Напала нейкая нуда на яго, нічога й есьці ня бярэ. З нуды аж вошы нашлі па ём. *В. Старына.*

Нудзіцца, *дзс.* — тосковать, горевать. Бяз бабы стоў нудзіцца чалавек. *В. Старына.*

Нудзіць, *дзс. безас.*—тошнить. Стала нудзіць: мусіць, нешта йзьзеў гнюсноя. Ці ня'д грыбоў етых толька міне нудзіць. *В. Старына.*

Нудна, *прс.* — тоскливо, печально. Ведама, дзяўчына маладая: нудна ёй цэлы дзень у хаця сядзець. *В. Старына.*

Нукаць, *дзс.*—говорить „ну". Нечага нукаць. *В. Старына.*

Нутро, а̀ *н.* — внутренности. От смашная, аж па нутры пакацілася! Гарэлкаю ўсё нутро папсавоў. *В. Старына.*

Нутрэц, раца̀, *м.* — жеребец со скрытым внутри одним яйцом, или у которого осталось одно яйцо после кастрирования. Нутрэц пазаядоў усіх чыста коняй. К нутрацу баюся й падходзіць: ашчэ заб'е. *В. Старына.*

Ныгаць, *дзс.*—перебирать еду, тыкать в нее. Яешні яму дала, а ён ныгая, ня хоча есьці. Парасята ня ядуць, а толька ныгаюць. *В. Старына.*

Ныдзець, *дзс.*—паршиветь, худеть. Ныдзяюць нешта парасята, саўсім блага ядуць. Ныдзяла, ныдзяла сьвінка ды й здохла. *В. Старына.*

Ырпаліць, *дзс.* — быстро бросать взгляды, высматривая. Як ырпаліць яна вачамі па куткох! *В. Крамяні, Пух. р.*

Ныць, *дзс.*—ныть, щемить. Аж сэрца ныя, ік падумаяш пра ета няшчасьцья. Усё ўсярэдзіня, баліць. *В. Старына.*

Нэндза, ы, *ж. (польск.* nędza).— нужда, горе. Напала на цібе нэндза нейкая, што аж рукі склоў. *В. Старына.*

Нэндзіцца, *дзс.*— горевать, печалиться. Нэндзіцца ён, а чаго — і сам ня ведая. Нэндзіцца дзіця німа ведама чаго. *В. Старына.*

Нэндзны, *прм. (польск.* nędzny) — печальный. Нешта ты сягоньня нэндзны: ці табе трэба што, ці баліць у цябе што? *В. Слопішча, Шацк. р.*

Нэньчыць, *дзс.*—плакаться. Чаго вы, дзеткі, нэньчыця? *В. Слопішча, Шацк. р.*

Нюхаўка, і, *ж.* — презр., нос. Паб'ю ўсю нюхаўку табе. *В. Старына.*

Нябога, і, *ж.*—племянница. Нябога пазвала міне на вясельля. Пайду к нябозя пасабляць касіць. *В. Старына.*

Нябож, а, *м,*—племянник. Нябож убачыў міне на месьця ды напаіў гарэлкаю. *В. Старына.*

Нябошчык, а, *м. (пам.* **нябошчычак)** *(польск.* nieboszczyk) — покойник. Нябошчыка ўжо абмылі, будуць надзяваць ды ў труну класьці. Бывала, бацька нябошчычак што ні возьмя, дык уся зробіць. *В. Старына.*

Нябошчыца, ы, *ж.* — покойница. Маці нябошчыца ня благая была. *В. Старына.*

Нявейка, і, *ж.* — невеенный хлеб. Ядуць нявейку, а багатырэ завуцца! *В. Старына.*

Нявехна, ы, *ж.* (*пам.* **нявехначка**)— невестка. Ну й нявехна ў цібе благая: грызіцеся кажды дзень. Ёмкая работніца наша нявехначка. *В. Старына.*

Нявольнік, а, *м. (жан.* **нявольніца**)— невольник. Якая я ў цібе жонка, калі я ў цібе нявольніца: ўсё ат міне хаваяш пад замком. *В. Старына.*

Нявыдоба, ы, *ж.* — *гл.* **Няўдобіца.** Зямлі шмат у Старыня, але адна нявыдоба, надта ня разжывесься. *В. Старына.*

Нягоднік, а, *м.,* **нягодніца** ы, *ж.* — негодяй, -йка. Нягоднік еты толька шкоду людзям робіць. Пачакай-жа, нягодніца, ня паслухайся ты міне ашчэ раз! *В. Старына.*

Нягодны, *прм.*— скверный, злой. От які нягодны хлопяц: каждага ён зачэпіць, нікога ня прапусьціць! Нягодная дзяўчына яна, — набрахаць на другіх умея! *В. Старына.*

Нягоцька, і, *ж.*—плохая, дождливая осенняя погода. Кепская сягоголята восень: скрозь нягоцька, мочыць, німа як і картоплі выбіраць. *В. Старына.*

Нядбайнік, а *м.*, **нядбайніца,** ы, *ж.* —нерадивец, нерадивица. Малады, здаровы мужчына, а які нядбайнік: ані нічога ня хоча рабіць. Які мужык нядбайнік, такая й яна нядбайніца. *В. Старына.*

Нядбалы, *прм. (польск.* niedbały) — нерадивый, небрежный. Такі нядбалы: ні за што ня хоча й рук зачапіць. *В. Старына.*

Нядоля, і, *ж.* — недоля, неудача. Усё нядоля мая робіць так. *В. Старына.*

Нядошліца, ы, *ж.* — недоросль, недоразвившаяся слабая женщина. Такая нядошліца ня гадзіцца на работу. *В. Бор, Сьміл. р.*

Нядошлы, *прм.* — недоразвившийся, слабый. Ведама, нядошлы: яму ўсё ня пад сілу. *В. Старына.*

Нядуж, *скар. прм.* — болен. Стары нешта стоў нядуж. *В. Старына.*

Няёмка, *прс.* — неудобно, стеснительно. Няёмка тут сядзець. Няёмка самому пачынаць гаварыць. *В. Старына.*

Нязграбны, *прм.* — неизящный, некрасивый, неуклюжий. Нязграбныя твае рукі. Нязграбныя-ж ты зрабіў калёса! *В. Старына.*

Няздара, ы, *аг.* — неимеющий дара (способности) к чему. Няздара ета й кліна ня завострыць палюдзку. *В. Старына.*

Нязьлюбіць, *дзс.* — возненавидеть. Нязьлюбіла яна свае падчарыцы. Карова нязьлюбіла цяляці ды ня дае йссаць. *В. Старына.*

Някемны, *прм.* — непамятливый. Някемны-ж ты, чалавеча, — сам хавоў ды ня ведае дзе! *В. Старына,*

Нялёгкая, *ж.* — злая сила. Нялёгкая прынесла яго сюды! *В. Старына.*

Нялішкі, *у сэнсе прс.*— не особенно много. Пазычыў-ба табе хлеба, але ў самога нялішкі. *В. Старына.*

Нялюднік, а, *м.*, **нялюдніца,** ы, *ж.* — нелюдим,-мка. Удоўся нейкі нялюднік, што людзей баіцца. Нялюдніца тая баіцца й с хаты выткнуцца. *В. Старына (Пр.* **Нелюдзь).**

Нямаль, *прс.* — едва. Нямаль усе грошы выдаў. *В. Старына.*

Нямыцька, і, *аг.* — замарашка. Нямыцька, ідзі памыйся, тады будзяш есьці. *В. Старына.*

Нянаракам, *прс.* — *гл.* **Ненарокам.** Ета ён нянаракам табе зрабіў. *В. Карзуны, Сьміл. р.*

Няпроўда, ы, *ж.* — неправда. Няпроўду ты кажаш, ня етак яно было. *В. Старына.*

Няпрыменна, *прс.*—непременно. Глядзі-ж, няпрымянна зрабі мне ета! *В. Старына.*

Няпрытомны, *прм* — беспамятный, бессознательный. Бегая, ікняпрытомны. *В. Старына.*

Няпрыхотна, *прс.*—неприлично. Не'к няпрыхотна, каб стол быў у сьвята ня заслаңы. *В. Старына.*

Няпэўны, *пам.* — ненадежный. Ён няпэўны чалавек: сказоў, але можа й ня зрабіць. Дарога ціпер цяраз раку няпэўная. *В. Старына.*

Нярана, *прс.* — поздно. На дварэ, мусіць, ужо нярана: трэба йці статку даваць. Нярана ўжо—пара дамоў ехаць. *В. Старына.*

Няраха, і, *ж.* — неряха. Узёў замуж нейкаю няраху: у хаця гразі па вушы. *В. Старына.*

Нясовесны, *прм.*—бессовестный. Які нясовясны ён чалавек: пазычыў грошай ды ня хоча аддаваць. *В. Скобраўка, Пух. р.*

Нясусьветны, *прм.* — не виданный „сьветам"—людьми. Шэльма еты нясусьветны, ашчэ хоча судзіцца са мною. Гультай ты нясусьветный! *В. Старына.*

Няўдалы, *прм.* — неудачный. Няўдалы наш лён. Няўдалая пшаніца. *В. Старына.*

Няўдача, ы, *ж.* — 1) неудача. Раз будзя няўдача, два, а трэйці мо' й павязе. — 2) незавидные, неказистые парень или девица. Папоўся мне жаніх, нейкая няўдача, — што я з ім буду рабіць?

В. Старына. За няўдачу даюць прыдачу, а добрую й так возьмуць. *Прык. С. Амельна, Пух. р.*

Няўдобіца, і, *ж.* — неудобная земля. Цяжка жыць тут: зямля — адна няўдобіца. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Няўжо, няўго, *пытаньне,* — неужели. Няўжо ета проўда? — А няўжо-ж як!.. — *В. Старына.* Няўго-ж ніхто нічога на ведая? *В. Клятное, Пух. р.*

Няўздолець, *дзс.* — не иметь силы одолеть. Бацька ўжо наўздоляя цібе выцяць. *В. Старына.*

Няўмека, і, *аг.* — неумелый. Раз няўмека, дык і ня бярыся за работу, каб сапсаваць. У няўмекі — рукі калекі. *Прык. В. Старына.*

Няумысьля, *прс.* — неумышленно. Няўмысьля зрабіў так. *В. Старына.*

Няўпамкі, *прс.* — не в память. Мне ета нешта й няўпамкі. *В. Старына.*

Няўпраўка, і, *ж.* — невозможность управиться с чем. Аднаму ў гаспадарца няўпраўка. Ашчэ с сенам няўпраўка. *В. Старына.*

Няўрокам, *прс.* — не на сглаз, чтобы не сглазить. Няўрокам кажучы, вам на скаціну шанцуя. *В. Старына.*

Няўшкоду, *прс.* — так и следует, не во вред. Абсудзілі — і няўшкоду злодзяю. *В. Старына.*

Няхай, *дапамож.*—пусть, пускай. Усё няхай ды няхай, — ды так яно й асталося няробляная. *В. Старына.* Няхай — нядобры чалавек. *В. Капейна, Сьміл. р.*

Няхват, у, *м.* — недостаток. Корму будзя няхват. *В. Старына.*

Няхлюйства, а, *н.* — неряшливость. Кароста яго заела,—а ўсё няхлюйства. *В. Старына.*

Няхлюя, і, *аг.* — неряха. Вот няхлюя — ходзіць ня мыўшыся. *В. Старына.*

Няхрышчаны, *прм.* — некрещенный (о детях). Дзіця памерла няхрышчаная. *В. Старына.*

Няхрышчоны, *прм.* — некрещенный (об иноверцах). Туркі — няхрышчоныя й ашчэ шмат ё няхрышчоных. *В. Старына.*

Няць *веры* — верить. Ня хочу няць веры етаму. Ня йму табе веры ні на грош. *В. Старына.*

Нячыстая *сіла* — злой дух. Нячыстая сіла цібе прынесла сюды. Прыгнала яго нячыстая! *В. Старына.*

Няядкі, *прм.* — не аппетитный. Няядкая сена ані: конь і ў рот браць ня хоча. *В. Старына.*

О.

О-о, *выкл.* — о-о. О-о, я ня то абы хто! *В. Старына.*

О-ё-ёй! *выкл.*—ай-ай-яй! О-ё ёй, які ты разумны ў міне нашоўся! *В. Старына.*

Ой-вой, *выкл.* — ой, ой. Ой баліць, ратуйця! *В. Старына.*

От, *дапамож.* — вот. От табе й на— усё яго панства прапала! *В. Старына.*

Охо-хо! *выкл.*— ох. Охо-хо, старасьць ня радасьць! *В. Старына.*

П.

Паабедаць, *дзс.* — плотно закусить. Калі па'бедалі, дык сабірайцяся ехаць. *В. Старына.*

Паабураць,-цца, *дзс.* — поопрокидывать,-ться; пообрушать,-ться. Вецяр па'бuроў платэ. Бабкі за гумном па'бураліся. *В. Старына.*

Пааддыхаць, *дзс.* — поиздыхать. Пагібяль на іх, нешта па'ддыхалі нашы парасята. *В. Старына.*

Пааджымаць, *дзс.*—помыть в первой воде грязное белье. Па'джымала ў цёплуй вадзе плацьця. *В.Старына.*

Паадкідаць,-цца, *дзс.* — поотбрасывать,-ться. Па'ткідай сьнег ад ганку. Уся гліна па'дкідалася, што пяпілі. *В. Старына.*

Паадсыпацца, *дзс.*—*гл.* **Пааддыхаць.** Па'тсыпаліся, ліха на іх, усе нашы пылянята! *В. Старына.*

Паакочвацца, *дзс.* — оягниться (об овцах). У Халімонавых па'кочваліся ўсе авечкі. Па'кочваюцца й нашы, ік прыдзя пара. *В. Старына.*

Паараць, *дзс.* — вспахать. На зіму па'ралі, ціпер будам малаціць. *В. Старына.*

Паарыштоўваць, *дзс.* — арестовать многих. Усіх зладзеяў па'рыштоўвалі ды атправілі ў Мінск. *В. Старына.*

Паатручваць,-цца, *дзс.* — поотравливать, -ться. Мышы, мусіць, па'тручваліся: ня чуваць нешта. *В. Старына.*

Пабажыцца, *дзс.* — побожиться. От маньцель — ашчэ и пабажыўся! Яму пабажыцца, ік сьвіньні перднуць! *В. Старына.*

Пабак, а, *м.* — недлинная толстая веревка для прицепливания к хомуту лошади плуга, бороны, дышла молотилки; бывает обыкнов. в паре. Парвоўся адзін пабак. Доўга прывязаў ты пабаке. *В. Старына.*

Пабаранаваць, *дзс.* *(прм.* **пабаранованы)** — побороновать. Два разы пабаранавоў сваю картоплю. Як ета пабаранована, ік на сьмех! *В. Старына.*

Пабасьці,-ціся, *дзс.*—поколоть,-ться крапивой. Ня йдзі сюдэю: тут ногі аб крапіву пабадзеш. Голымі рукамі ня рві травы: пабадзесься аб крапіву. *В. Старына.*

Пабацькаўскі, *прс.*—поотцовски. Рабі ты пабацькаўскі, дык будзяш жыць на сьвеця. *В. Старына.*

Пабачыць,-цца, *дзс.*—повидать,-ться. Пабач, што тут робіцца. Яны хочуць, каб як пабачыцца. *В. Старына.*

Пабегчы, *дзс.* — побежать. Надзеўся аж ня пабегчы. Дзяўчата пабеглі ў грыбэ. *В. Старына.*

Пабедаваць, *дзс.* — погоревать. Пабядавалі троху ды й толька таго. *В. Старына.*

Пабіцца, *дзс.* — 1) побиться, расколоться. Пабілася новая місачка.— 2) подраться. Хлапцэ за невашта пабіліся. *В. Старына.*

Пабіць *на раны* — поделаться от неизвестной причины язвам, ранам. Чыста ўсю нагу пабіла на раны. *В. Старына.*

Паблажэць, *дзс.* — 1) испортиться. Нешта ён паблажэў, уперад быў лепшы. — 2) похудать. Паблажэла наша дзеўка посьля хваробы. *В. Старына.*

Паблішчаць *у вочы,* — поторчать пред глазами. Паблішчыць у вочы ды пойдзя. *В. Старына.*

Паблутаць,-цца, *дзс.* *(прм.* **паблутаны)** — попутать, помять. Нашто ты паблутаў пражу ў кроснах? Паблуталіся ніткі. Ат сьценкі ўвесь лён паблутаны. *В. Старына.*

Пабожаму, *прс.* — по-божески. Трэба мець совясьць, трэба рабіць пабожаму! *В. Старына.*

Побольшаць, *дзс.* — увеличиться. Шмат пабольшаў дзянёк. Ноч ужо пабольшала. *В. Старына.*

Побольшыць, *дзс.* — увеличить что. Сьвітка мала: трэба яе пабольшыць. Каб як шапку пабольшыць, ашчэ троха панасіў-ба. *В. Старына.*

Пабоўтаць *(плацьце),*—помыть, болтая в воде, бельё. К калодзіжу трэба несьці пабоўтаць плацьця. Аж у двух вадах пабоўтала плацьця. *В. Старына.*

Пабрахаць, *дзс.* — полаять. Сабака пабрэша ды сьціхня. — 2) наговорить ругательств. Ты маўчы ляпяй: ён пабрэша ды пойдзя. *В. Старына.*

Пабрыціць,-цца, *дзс.*—побрить,-ться. Пабрыціў вусы, каб у рот ня лезьлі. Ці ня сам ты етак пабрыціўся, што каля вуха валасэ тарчаць? *В. Старына.*

Пабудаваць, *дзс.* — построить. Зарабіў сабе грошай ды пабудавоў новаю хату. *В. Старына.*

Пабукацца, *дзс.* — постукаться лбами (о баранах, козлах). Хай пабукаюцца баранэ. Казельчыкі пабукаліся. *В. Старына.*

Пабуцьвець, *дзс.* *(прм.* **пабуцьвеўшы)** — подгнить от сырости. Пабуцьвяла бярвеньня, лежачы на

дажджы. Пабуцьвеў зруб у калодзіжы. Етыя дошкі ня тавар:—пабуцьвеўшыя. *В. Старына.*

Пабучнець, *дзс.* — потолстеть от лучшего питания. Ік сталі лепяй каровя даваць, дык атразу папраўілася, пабучнела. *В. Старына.*

Пабэрдзаць, пабэрсаць, *дзс.*— неаккуратно что сделать: сжать, сгрести, скосить и т. д. Ну й панчоху ты робіш: вочкі ўсяроўна, як куры пабэрдзалі! *В. Дайнава, Пух. р.* Нячыста пажалі: пабэрсалі з большага ды й толька. *В. Старына.*

Пабяляньне, я, *н.* — полуда чугунной посуды. Ад гаршка отстала пябяляньня. *В. Крамяні, Пух. р,*

Павадок, дка́, *м.* — уменьш. **повад.** Німа павадка, чым увязаць мяшке. Пры вобрыці кароткі павадок. *В. Старына.*

Павадыр, а̀, *м.* — вожак (нищих). Ён-жа малым быў у старцоў за павадыра, а ціпер гаспадар. *В. Старына.*

Павадыроў, *прм.* — принадлежащий **„павадыру"**. Ета старцава, а ета павадырова торба. Павадыроў кій. *В. Старына.*

Паважаць, *дзс.* — уважать. Етакага чалавека ўсе паважаюць. *В. Старына.*

Павала, ы, *аг.* — поваленное бурей дерево; перен.,—лежебок. Павала ета ляжыць цэлы дзень. Ляжыць, ік павала. *В. Старына.*

Павалаводзіць, *дзс.* — поводить за нос. Ці мала ён ашчэ міне павалаводзіў, пакуль аддоў грошы! Павалаводзілі нас здорава, пакуль дабіліся толку. *В. Старына.*

Павалакці,-ціся, *дзс.* — потащить, -ться. Вот цяжкоя бярвіно: аднаму чуць павалакці! Адзін етага воза ня павалачэш. Вэнь кабыла паваплаклася ў шкоду. *В. Старына.*

Павалаць *дзс.* —*(польск.* powołać), 1) позвать, попросить. Ік павалаюць, дык пайду на вясельля.— 2) потребовать. Хвадзея ў міліцу павалалі. *В. Старына.*

Паваліна, ы, *ж.* — *гл.* **Павала.** Выцягнулі з балота паваліну, *В. Вострава, Сьміл. р.*

Павалі́ць,-цца, *дзс.*—повалить,-ться. Ён міне ня паваліць. Ішоў ды паваліўся. *В. Старына.*

Павалодаць, *дзс.*—осилить. Вот дзе калода: удвух яе ня павалодаць, каб палажыць на калёса! *В. Старына.*

Павалтузіць,-цца, *дзс.* — потаскать что, потаскаться с кем в драке. Парасюк павалтузіў пасьцелку. Мужчыны павалтузіліся загрудкі. *В. Старына.*

Павалэндацца, *дзс.*—поканителиться, потягаться. Ці мала я павалэндаўся з етым судом? хай яго параду! *В. Старына.*

Паварачвацца, *дзс.*—бывать, ходить где. А ён часьцяком тут паварачваяцца. *В. Старына.*

Паварочаць, *дзс.*—*гл.* **Паварушыць.** Паварочалі сена, каб лепяй сохла. *В. Старына.*

Паварочацца, *дзс.*—повозвращаться. Шмат хурманак паехала ў Рудзенск па соль, ды паварочаліся пустыя. *В. Старына.*

Павартаваць, *дзс.* — посторожить. Павартуй, браток, за міне адну ноч коняй! *В. Старына.*

Паварушыць, *дзс.* — поворошить. Каб трошка паварушыць канюшыну, дык сягоньня за дзень і прасохла-б. *В. Старына.*

Павар'яцець, *дзс.*—посойти с ума. Павар'яцялі вы, ці што? што вы робіця? *В. Старына.*

Павахтаваць,-цца, *дзс.* (*прм.* **павахтованы)**—нарушить определенное положение. Павахтавоў шула, дык варота ня прыстаюць. Паскідаяцца, бо кола павахтавалася. Балька павахтована—ціпер трудна яе будзя зьняць. *В. Старына.*

Павашаваць, *дзс.*—глубоко порыть. Чужыя сьвіньня павашавалі картоплю за гумном. *В. Старына.*

Павек, *прс.*—вечно, во-век. Павек ня забуду твае ласкі. *В. Старына.*

Павеньдзіць,-цца, *дзс. (прм.* **павенджаны)** — покоптить,-ться. Павеньдзілі сьцягняке к сьвяту. Каўбасы блага павеньдзіліся. Прадоў павенджаны кунпяк. *В. Старына.*

Павесма, ы, *ж.*—мера льна, равная 6 „ручайкам“. Пастуху далі павесму лёну. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Паветрая, аі, *ж.* — мор, поветрие. Каб на цібе паветрая найшла с такім чалавекам. І паветраі німа ня яго! *В. Старына.*

Павець, і, *ж.* (*пам.* **паветка**)—навес для складки дров, а также и хозяйствен. инвентаря. Усю павець завалілі дрывамі да карчамі. Закаці калёса пад павець. Барана пад паветкаю. *В. Старына.*

Павіваць, *дзс. (зак.* **павіць**)—перевивать третьей веревочкой свитую веревку или кнут. Павівая вяроўку, каб крэпкая была. Паві мне пугу, ты лепяй умеяш. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Павідлівы, *прм.* — завистливый. Ай які-ж ён павідлівы: што ўбачыць, усё каб яму! Павідлівая яна жанчына. *В. Старына.*

Павідна, павінна, *прс.* — должно. Павідна быць усё добра. Павінна свайго аўса хваціць на насеньня. *В. Старына.*

Павіднець, *дзс.* — посветлеть. На дварэ троха павіднела. Павіднелі ночы. *В. Старына.*

Павінен, *прм. скар.* — вынужден, должен. Павінян зараз Цімох сюды прыці. Яна ашчэ павінна нас там чакаць. *В. Старына.*

Павітацца, *дзс.*—поздороваться. Ня хоча ён і павітацца са мною, мусіць—сярдзіт. *В. Старына.*

Павітуха, і, *ж.*—повивальная бабка. Марына ўжо пашла ў павітухі. *В. Старына.*

Паводка, і, *ж.*—полноводье. Паводкаю падняло сена іс пакосаў. *В. Старына.*

Павойкаць, *дзс.* — поохать. Павойкала яна, ік схапіў жывот яе! *В. Старына.*

Паволі, *прс.*—не спеша. Паволі едзь, ня разганяйся надта! *В. Старына.*

Павоўчаму, *прс.* — поволчьи. Наш сабака павоўчаму выя. *В. Старына.*

Павук, а̀, *м.* — 1) паук. Вэньдзяка павук злавіў муху ды смокча яе.— 2) павлин. У Дукоры ў саўхозя водзяцца павуке. *В. Старына.*

Павучыньне, я, *зб. н.*—паутина. У хаця чоршта павучыньня вісіць. *В. Старына.*

Павывучваць,-цца, *дзс.* — повыучить, -ться. Павывучваў ён сваіх дзяцей, ік падрастуць, ня будуць клясьці. Усе сынэ яго павывучваліся: хто на каваля, хто на шаўца. *В. Старына.*

Павыкасоўваць, *дзс.* — повычеркнуть. Павыкасоўвалі ўсіх, толька пяцёх пакінулі ў сьпіску. *В. Старына.*

Павытузваць, *дзс.* — повыдернуть. Дзеці ўсю брушку павытузвалі з град. Каб с цібе зубы паватузвала! *В. Старына.*

Павыцягваць, - цца, *дзс.* — повытащить,-ться, издохнуть. Павыцягвалі дохлых кацянят у яму. Каб яны павыцягваліся, такія парасяткі! *В. Старына.*

Павярнуцца, *дзс.* — повернуться. У хаця цесна, німа дзе й павярнуцца. *В. Старына.*

Павярнуць,-цца, *дзс.* — поворотить, -ться. К сабе павярні каня. Надзеўся, аж ня павярнуцца. *В. Старына.*

Павячэраць, *дзс.* — поужинать. Павячэраям ды атразу спаць палягам. Павячэраўшы, прыду к вам. *В. Старына.*

Пагабляваць, *дзс.* (*прм.* **пагаблёваны**) — постругать рубанком. Пятрок пагаблявоў свае лаўкі. Зуслончык пагаблёваны. *В. Старына.*

Пагадзіць, *дзс.* — пообождать. Пагадзі з мінуту—зараз прыду. Твой пагадзі, як яго пачакай. *Прык. В. Капейна, Пух. р.*

Пагадзя, *прс.* — обождавши. Троха пагадзя, заходзь па міне ды пойдам разам. *В. Старына.*

Пагаласіць, *дзс.* — поголосить. Ой пагаласіла яна па свайму мужыку! *В. Старына.*

Пагалець, *дзс.*—обеднеть. Пагалелі яны, ліха іх матары, картоплі й тае німа! *В. Старына.*

Пагалоўшчына, ы, *ж.*—подушная подать (от времени крепостного права). За паншчынаю плацілі пагалоўшчыну. *В. Старына.*

Пагаманіць, *дзс.* — 1) поговорить. Мужчыны пагаманілі ды разышліся. — 2) побранить слегка. Троха пагаманіў на етага шэльму, а боляй што ты яму зробіш. *В. Старына.*

Паганашыць, *дзс.*—ощипать до чиста. Бяз пары дзеці паганашылі ўсе яблыкі. *В. Старына.*

Паганец, нца, *м.*—скверный, мерзкий человек. От такі-ж паганяц еты хлопяц: пастаянна ўвядзецца с канём у шкоду! *В. Старына.*

Пагань, *прм.*—скверный, мерзкий. Які паганы чалавек ён: ні за што з ім ты ня згаворысься! *В. Старына.*

Паганяты, ага, *м.*—погонщик. Які с цібе паганяты, калі ты ня ўмеяш на каня пугаю махнуць! *В. Старына.*

Пагарэлае, ага, *як ім. н.*—нищенствование по причине пожара. Цэлаю восянь усе езьдзяць на пагарэлая. Ік настаня тоя лета, дык усё на пагарэлая ходзяць ды ходзяць. *В. Старына.*

Пагаспадарыць, *дзс.* — похозяйничать. Ня доўга пагаспадарыў ён: хутка памёр. *В. Старына.*

Пагатове, *прс.*—тем более. Ён і пагатовя ня пойдзя, калі яму ашчэ й ня сказалі. *В. Старына.*

Пагібель, і, *ж.*—1) гибель. Пагібяль на яго найшла: ад жывата кончыўся.—2) в смысле наречия: весьма много. А ягад у леся—пагібяль што іх робіцца! *В. Старына.*

Пагінуць, *дзс.*—погибнуть. Пагінулі нейдзя ў траве пылянята. Пагінулі агурке ат мароза. *В. Старына.*

Пагледзіць, паглядзець, палядзець, -цца, *дзс.* — посмотреть, -ться. Ня хоча й пагледзіць сюды. Пагледзь сабе, калі хочаш, я пакажу. Купіш, ня купіш, а паглядзець можна. Паглядзісься, што на маём будзя! Ну палядзіся-ж ціперака ў люстэрак, які ты харошы! *В. Старына.*

Паглум, у, *м.*—порча. Шмат дубцоў у паглум пашло—пасохлі. *В. Старына.*

Паглуміць, -цца, *дзс.* — попортить, -ться. Талька дарам паглуміў дошкі, а нічога ня зрабіў. Паглумілася шмат дабра етаю возкаю. *В. Старына.*

Паглытаць, *дзс.*—поглотать, жадно поесть. Адзін паглытоў усё, нікому ня пакінаў. *В. Старына.*

Пагладаць, *дзс.*—посматривать. Нешта ён скоса паглядая на міне. *В. Старына.*

Пагнацца, *дзс.*—1) погнаться, побежать. Сабака пагноўся за зайцам. *В. Старына.* Хацеў за ім пагнацца, але ж усяроўна ня дагоню. *В. Крамяні, Пух. р.*— 2) увлечься чем. Дурань ён, пагноўся на чужоя дабро, а сваё пратраціў. Пагноўся за лёгкімі заработкамі, ды сваё прарабіў. *В. Старына.*

Пагнесьці, *дзс.*—потолочь. Якая ета каша: з большага пагняла картоплю ды падае есьці. *В. Старына.*

Пагнілак, лка, *м.*—гнилое бревно, чурбан. Пагнілак парэзалі на дрова. *В. Старына.*

Пагнільле, я, *н. зб.* — гниль. Бярвеньня ў хаця—адно пагнільля. *В. Старына.*

Пагной, ю, *м.*—поле, удобренное навозам **(гноем).** На пагної пасеялі картоплю. *В. Старына.*

Пагнойка, і, *ж.* — гриб шампиньон, навозник. Чоршта пагнояк у іржышчы. *В. Лядцо, Пух. р.*

Пагнюсіць, *дзс. (прм.* **пагнюшаны)**—загадить. Кот пагнюсіў ваду—ня пі. Зацірка пагнюшана. *В. Старына.*

Пагнявіць, *дзс.*—угневить многих. Хаця-ж каб гасьцей ня пагнявіць! *В. Старына.*

Пагода, ы, *ж.* — 1) погода, вёдро. Ах, пагода, аж зьвініць! (знач., очень хорошая, ясная погода). За пагодаю парабілі сена.— 2) благоприятные обстоятельства. Уцякайма ат'етуль за пагодаю, ато 'к нойдзя хто, дык ашчэ наўскідая! *В. Старына.*

Пагортаць, *дзс.* — перевернуть. Пагортай картоплю ў печы, каб лепяй пяклася. *В. Старына.*

Пагоршаць, *дзс.* — стать хуже. Нашаму хвораму ашчэ погоршала. *В. Старына.*

Паграбец, бца, *м.* — погребок. Цэлы паграбец насыпалі картоплі. *В. Старына.*

Пагрубець, *дзс.*—потолстеть от беременности. Матруна шмат пагрубела: мусіць, хутка абродзіцца. *В. Старына.*

Пагрукацець, *дзс.* — поехать, стуча телегою. Ён аж вэнь дзе ўжо пагрукацеў! *В. Старына.*

Пагрызьціся, *дзс.* — сильно поссориться. Пагрызьліся, ік тыя сабакі, і гаварыць ня хочуць адзін з другім. *В. Старына.*

Пагрэбіны, аў, *мн.* — клочья при огребаньи стога или воза. Пагрэбіны ўскінь на воз. *В. Старына.*

Пагудзіць, *дзс.*—похулить. Пагудзь аднаго з іх, дык нядобра й пярад другім. *В. Старына.*

Пагукацца, *дзс.* — иметь случку (о свинье) Свіньня пагукалася, дык і ня лётая боляй. *В. Старына.*

Пагукаць, *дзс.*—позвать. Трэба бацьку пагукаць, хай ідзе сьнедаць. *В. Старына.*

Пагуляць, *дзс.*—1) погулять в обыкн. см. Пагулёў троха, а ціпер і за работу! — 2) поиграть, позабавляться. У коні пагулялі, а ціпер давайця ашчэ ў гусака пагуляям. *В. Старына.*

Пагурак, рка, *м.* *(польск.* pagórek)— холмик. Вятрак стаіць на пагурку. Іх хата на пагурку. *В. Старына.*

Пагыркаць, *дзс.*—побюржжать. Ня бойся ты яго: пагыркая ды сьціхня. *В. Старына.*

Падабацца, *дзс.* — нравиться. Ня вельма што мне падабаюцца тваe выкрунтасы! *В. Старына.*

Падавальня, і, *ж.* — длинный шест с крючком для подавания снопов в „азярод“. Зрабіў ёмкаю падавальню: снапэ будзя добра падаваць. *В. Старына.*

Падавацца, *дзс.* *(зак.* **падацца**)— 1) подвигаться вперед. Падайся с сваім возам троха наперад.—2) поступать на службу, или в учебное заведение. Кончыў вучэньня ў Сьмілавічах ды падоўся вўчыцца ашчэ ў Мінск. *В. Старына.*

Падаваць *статку* — кормить скот. Падаю статку ды будам сьнедаць. *В. Старына.*

Падаглядаць, *дзс.*—досмотреть, покормить скот. Людзі даўно ўжо падаглядалі сваю скаціну, а ты ашчэ вылежваяськя! *В. Старына.*

Пададзьмуць, *дзс.* — поддуть. Пададзьмі цяпло на комінку, ато нешта тухня. *В. Старына.*

Падазроны, *прм.*—подозрительный. Еты чалавек падазроны, лепяй ня зьвязвайся ты з ім. *В. Старына.*

Падакпіць, *дзс.* — подшутить, подсмеяться над кем. Троха падакпілі с таго дурня. *В. Старына.*

Падараваць, *дзс.* — простить. Я-ж табе ня падарую, гіцаль, боляй ты ня будзяш заводзіцца з дзецьмі! *В. Старына.*

Падаражэць, *дзс.* — подорожать. Крамніна падаражэла, а жыта падзяшавела. *В. Старына.*

Падарожнік, а, *м.* — подорожник большой (Plantago major L); прикладывают к порезам, чирьям. Падарожнікам прылажы скулу, дык хутчэй праrве. *В. Старына.*

Падарожны, ага, *м.*—подорожный. Заехаў к нам на нач нейкі падарожны. *В. Старына.*

Падасінавік, а, *м.* — гриб осиновик. Падасінавікі са два паднёў, а больш німа. *В. Старына.*

Падаткі, аў, *мн.* — подати. Прадоў цялушачку на падаткі. Аддоў падаткі—ды лезь на палаткі. *Прык. В. Старына.*

Падаць, *дзс.*—1) падать. Дзіця ня ўмея хадзіць, усё падая.—2) слишком вдаваться в какое дело, работу. Падаў, падаў за работаю, пакуль ня падарвоўся. *В. Старына.*

Падбавіць, *дзс.* — подбавить слегка, прибавить. Падбаў цяпло, каб ·відней было. *В. Старына.*

Падбасоўка, і, *ж.* — третья струна в скрипке—„ре“. Ты вадзі цмыкам толька па басу й падбасоўца. *В. Старына.*

Падбіваць, *дзс.* (*зак.* **падбіць**)— 1) прикреплять, прибивать что снизу. Падбіў падноскі.—2) подбить (глаз). Нехта падбіў яму вока. — 3) подстрекать. Падбілі другія, а ён дурань паслухаў.— 4) взбивать подушку. Падбі троха падушку, мякчэй будзя спаць. *В. Старына.*

Падбел, у, *м.* — 1) мать и мачеха (Tussilago farfara L). — 2) тысячелистник обыкновенный (Achillea Millefolium L). *В. Старына.*

Падбіцца, *дзс.*—слишком устать от ходьбы. Саўсім падбіўся я: шмат прайшоў, ня думайся! *В. Старына.*

Падбіцьцё, я, *н.*—подкладка. Парвалася ў катанца подбіцьцё. *В. Старына.*

Падбор, а. *м.*—каблук. У тваіх ботах высокія падборы. Пастроіў адзін падбор. *В. Старына.*

Падбрушнік, а, *м.*—чересседельник. Тужэй падцягні падбрушнік каню. *В. Вострава, Сьміл. р.* (*Пр.* **Падпінак**).

Падбрушша, а, *н.*—брюшина. У вярэпаўкі серая падбрушша. *В. Старына.*

Падбухторваць, *дзс.* (*зак.* **падбухторыць**) — подстрекать. Няхай сабе свараццa, а ты ня падбухторвай, тваё дзела старана! Етаж ён іх падбухторыў, каб пабіліся. *В. Старына.*

Падбылы, *прм.* — гл. **Паджылы**. А ўжо яна падбылая дзеўка. *В. Старына.*

Падваротніца, ы, *ж.* — подворотня. Залажы падваротніцу, каб чужыя парасята ня лазілі на двор. У ток нехта ўлез праз падваротніцу. *В. Старына.*

Падводзіць, *дзс.* (*зак.* **падвесьці**) — 1) подводить кого к чему. Падводзьця коняй к вазом, — запрагаць будам. — 2) обманывать. Я етага ня бяруся зрабіць і ня хочу дарам падводзіць людзей, каб міне клялі. Лоўка падвёў ён міне, прахвост! *В. Старына.*

Падвучваць, *дзс.* (*зак.* **падвучыць**)— подучивать, наускивать. Маладзец, добра робіш: падвучыў, каб дзеці кралі чужоя. *В. Старына.*

Подвячорак, рка, *м.* — закуска перед ужином. Ета ў нас падвячорак, а вячэра ашчэ будзя. *В. Старына.*

Падвячоркаваць, *дзс.* — закусывать перед ужином. Жалі, жалі ды селі падвячоркаваць. *В. Старына.*

Падгаляакнуць, *дзс.* — подбросить вверх. Высока падгаляакнаў мячык. *В. Скрыль, Пух. р.*

Падгіньдзіцца, *дзс.* — потощать. Нешта-ж ты, дзяціна, саўсім падгіньдзіўся за лета! *В. Старына.*

Падглядаць, *дзс.* (*зак.* **падглядзець, падгледзіць**) — 1) подсматривать. Падкроўся ды падглядая, што мы робім. Нехта падгледзіў, дзе ляжалі грошы, ды ўкроў. — 2) о пчелах вынимать мёд из ульев. Сьцяпан падглядая пчолы. *В. Старына.*

Падгузы, аў, *мн.* — шлея. На кані новыя раменныя падгузы. *В. Турэц, Сьміл. р.* (*Пр.* **Нарытнікі**).

Падагэрц, ца *м.* — железный крюк, притягивающий шкворень к „трайні“. Падгэрц пагнуўся, нельга зачапіць за шворан. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Паддаваць, *дзс.* (*зак.* **паддаць**)—подсоблять поднять на плечи тяжесть. Я буду насіць мяшке, а ты будзяш паддаваць мне на плечы. Ну паддай-жа, панясу! *В. Старына.*

Падданы, *прм.* — подданный. Нечага вельма камандаваць мною: я ня твой падданы. *В. Старына.*

Паддаць *духу, ахвоты,* — придать охоты, подзадорить в артельной работе. Ашчэ паддай духу, каб аж грымела! Паддай ахвоты, хлопцы! *В. Старына.*

Паддобрывацца, *дзс.* (*зак.* **паддобрыцца**) — поддабриваться, подольщаться. Бачыш, чуя, што трэба будзя прыці ў пазыку, дык стоў паддобравацца. Паддобрыўся к етаму дурню ды выманіў у яго ножык. *В. Старына.*

Паддрыпацца, *дзс.* — обрызгаться грязью. Дзе-ж ты етак паддрыпаўся: уся сьвіта ў гразі? *В. Старына.*

Паджылы, *прм.* — пожилой. Ён так сабе, паджылы чалавек, ня малады ўжо. *В. Старына (Пр.* **Падбылы).**

Падзейкаць, *дзс.* — поговорить. Падзейкаюць троха людзі ды сьціхнуць. *В. Старына.*

Падзёньнік, а, *м. (жан.* **падзёньніца)** —поденщик. На работу давядзецца ўзяць аднаго падзёньніка. Падзёньніцам ашчэ трэба заплаціць. *В. Старына.*

Падзівавацца, падзівіцца, *дзс.* — подивиться, поизумляться. Ё, на што тут падзівавацца! Падзіваліся людзі, паглядзелі ды пашлі. *В. Старына.*

Падзіў, ва, *м.* — порча глазом; лечат заговорами. Дзіця хворая на падзіў, дык і ня сьпіць уночы. „Няхай ат Рамана атойдуць падзівы, і падумы, і урокі". З загавору. *С. Навасёлкі, Пух. р.* (*Пр.* **Урок).**

Падзьмуць, *дзс.* — подуть. Вой які ён слабы: вецяр падзьме, дык і паваліцца! *В. Старына.*

Падзяка, і, *ж.* — благодарность. Ні якаі падзякі табе ніхто ня дасьць за тваю турботу. *В. Старына.*

Падзякаваць, *дзс.* — поблагодарить. Падзякуй цётца за гасьціняц. Ніхто й падзякаваць ня хоча за маё дабро. *В. Старына.*

Падзяўбці, *дзс.* — поклевать. Вяраб'е напалі на каноплі, мусіць хочуць даўшчэнту падзяўбці іх. *В. Старына.*

Падказваць, *дзс.* (*зак.* **падказаць**)— 1) подсказывать. Другім ён умея падказваць, а ік самому прыдзяцца гаварыць, дык маўчыць. Яму з боку падказоў нехта, што казаць. — 2) доносить. І мая-ж другі ахвоту падказваць, дзе што робіцца. Людзі падказалі, дзе ён пахавоў крадзяная. *В. Старына.*

Падказчык, а, *м.* — 1) подсказчик. Хаця ты ня будзь падказчыкам, ня гавары за яго. — 2) доносчик. Ігнат першы паказчык у сяле: ета ён выдаў усіх, хто езьдзіў у лес. *В. Старына.*

Падкалотка, і, *ж.* — кусочки мяса и сала, изжаренные в жидком тесте. На сьнеданьня была паткалотка з блінамі. *В. Старына. (Пр.* **Мачаньне).**

Падкасваць,-цца, *дзс. (зак.* **падкасаць, -цца)** — подбирать низ одежды. Тут ня глыбокая вада: можна й ня падкасваць сарочкі. Падкасала яна спадніцу аж па пуп. Падкасвайся каб ня замарацца. ды йдзе так! Так ня йдзі, падкасайся, каб у гразь ня ўробіцца. *В. Старына.*

Падкаціцца, *дзс.* — 1) подкатиться. Аж пад ганак падкацілася палена. — 2) перен., подольститься. Падкаціўся, каб абдурыць яго *В. Старына.*

Падкі, *прм. (скар.* **падак)** — падкий. Ого, які ён падкі на чужоя! На чужоя дабро ўсякі падак. *В. Старына.*

Падкідаць, *дзс. (зак.* **падкінуць)** — 1) подбрасывать. Ён умея віска падкідаць каменчыкі ўгару. Падкінь бліжай палена. — 2) незаметно класть что во дворе или в избе. Нехта нарадку падкінаў нам у хлеў. Нашто ты падкідаяш мне чужоя, я ня хачу. — 3) класть, давать корм домашним животным. Падкінь каню сена. *В. Старына.*

Падкрапіцца, *дзс.* — слегка подкрепить силы едою. Падкрапіўся троха, ашчэ парабпю з гадзіну. *В. Старына (Пр.* **Пакрапіцца).**

Падла, ы, *ж.* — 1) падаль. Сабакі нейкаю падлу папалі ды цягаюць. — 2) бран. слово. Падла сьмярдзючая, што ты з міне кпіш! *В. Старына.*

Падласіца, ы, *ж.* — ласка, ласочка. Ня дала карова малака: мусіць, падласіца выссала. *В. Старына.*

Падласы, *прм. (пам.* **падласенькі**) — с белыми боками и грудью. Падласая цялушка хоча бегаць. Прадоў падласянькага бычка. *В. Старына.*

Падлетак, тка, *м. (польск.* podlotek) — подросток. А дзеці яго ўжо падлёткі — шмат што падсобяць рабіць. *В. Старына.*

Падлётваць, *дзс. (зак.* **падляцець**) — подлётывать. Вярабейчыкі ашчэ ня лятаюць, а так падлётваюць. — 2) подбегать, быстро подскакивать. Усё падлётвая да яго, каб зачапіцца ды пабіцца. Падляцеў к яму с кулакамі. *В. Старына.*

Падліза, ы, *аг.* — подлиза. Падліза ета да ўсякага ўмея падлізацца, каб што выманіць сабе. *В. Старына.*

Падлога, і, *ж. (польск.* podłoga) — пол. Паклалі новаю падлогу ў сенцах. *В. Старына.*

Падлубаць, *дзс.* — поковырять. Чаму-ж ты ня еў кашы, толька падлубаў? *В. Старына.*

Падлюка, і, *аг.* — подлец. Вот падлюка еты Пятрок, трэба-ж яму так абманіць міне! *В. Старына.*

Падман, у, *м.* — обман. Падману тут німа: купляй сьмела. *В. Старына.*

Падманіцца, *дзс.* — обмануться. Падманілася дзеўка, думала лепшага жаніха выбяра. *В. Старына.*

Падманьваць, *дзс. (зак.* **падманіць**) — 1) обманывать. Ня люблю я падманьваць, каб лаялі міне людзі. Такі падманіў ён міне, шэльма! — 2) подзывать собаку. Падмані к сабе сабаку. *В. Старына.*

Падміргваць, *дзс. (зак.* **падміргнуць**) — моргать кому с определенным значением. Нечага падміргваць яму: я ўсё бачу. Падміргнуў яму ды пашлі разам! *В. Старына.*

Падмурак, рка, *м.*, **падмуроўка**, і, *ж.* — фундамент из камня. У хаця трэба строіць падмурак. Высокая падмуроўка, — дык ня так хутка пагніюць падрубы. *В. Старына.*

Падмянташыць *касу*, — немного поточить косу „мянташкаю". Падмянташыў касу, дык лепяй стала браць. *В. Старына.*

Паднімаць, *дзс. (зак.* **падняць**) — подымать. Ня трэ'бала аднаму паднімаць: я памог-ба. Пакажы, што ты паднёў? *В. Старына.*

Падносак, ска, *м.* — подмётка. Адзін падносак стаптоўся, а другі, ік камянь. Ік ботам доў новыя падноскі. *В. Старына.*

Паднябеньне, я, *н.* — 1) нёбо. Нешта аблезла шкура на паднябеньні. — 2 свод извнутри в кухонной печи. У печы атвалілася паднябеньня. *В. Старына.*

Падобны, *прм.* — подходящий, соответствующий. Калі дзе трапіцца падобны конік, дык купляй. Калі будзя што падобная, дык бяры. *В. Старына.*

Падол, а, *м.* — нижний край юбки, женской рубахи. Забрызкаўся падол у спадніцы. Вытрыся падолам. *В. Старына.*

Падолець, *дзс.* — одолеть. Ня табе, чалавеча, яго падоляць! *В. Старына.*

Падонкі, аў, *мн.* — подонки, — нижняя худшая часть жидкости в сосуде. Які там булён — адны падонкі! *В. Старына.*

Падосак, ска, *м.* — 1) подосина — железная полоса, предохраняющая деревянную ось от изнашивания. Купіў зялеза на падоскі. Нож тупы, ік падосак. — 2) перен., нож тупица. Падоскам етым і хлеба ня ўрэзаць. *В. Старына.*

Падпал, у, *м.* — поджог. С падпалу загарэлася гумно. За падпал строга судзяць. *В. Старына.*

Падпалка, *ж.* — подтопка. На падпалку насек дробных дрэвак. *В. Старына.*

Падпальваць, *дзс. (зак.* **падпаліць**) — 1) затапливать в печке. Буду падпальваць у печы. У печы падпалілі, а гаршке ня гатовы. — 2) учинять поджог. Падпаліў нехта, дык і пагарэлі. *В. Старына.*

Падпасак, ска, **падпасыч,** а, *м.* — подпасок, помощник пастуха. Падпасак чуць цягаяцца за пастухом. *В. Бор, Сьміл. р.* Падпасыч адзін лётая за статкам, а а пастух ляжыць. *В. Старына.* Мой Юрка сягоньня пашоў у падпасычы. *В. Старына.*

Падперці,-ціся, *дзс.* — подпереть, -ться. Хіба калом падперці варота, каб ня паваліліся. Падпёрся сабе кіёчкам ды стаіць. *В. Старына.*

Падпечак, ка: *м.* — помещение для кур под печкаю. Загоні куры пад печак. *В. Старына.*

Падпінак, ка, *м* — чересседельник. На кані слабы падпінак. *В. Галац, Сьміл. р. Пр.* **Падбрушнік).**

Падпіць, *дзс.* — достаточно выпить вина. Нейдзя-ж такі ён падпіў, што язык яго блутаяцца! *В. Старына.*

Падплятаць, *дзс.* (*зак.* **падплесьці)** — наметывать лыком падошву лаптя. От такі гультай: лянуяцца сабе й лапця падплесьці. За раньніцу падплёў дзьве пары лапцей. Янушка ўмея крэпка падплятаць лапці. *В. Старына.*

Падпора, ы, *ж. (пам.* **падпорка)** — подпора из нетолстого бревна для „азярода"; подпора вообще. У вазяродзя падгніла падпора. У ета шула трэба падпорка. *В. Старына.*

Падправіць, *дзс.* — дать немного приправы к пище. Падпраўця капусту алеям. *В. Старына.*

Падпусьціць, *дзс.* — испортить воздух. Ці ня ты ета тольна падпусьціла, што аж нос верня? *В. Старына.*

Падпяразваць,-цца, *дзс.* (*зак.* **падпярзаць,-цца,** *прм.* **падпяразаны)** — подпоясывать,-ться. Бяры ты падпярзвай яго. Ой, як доўга ты падпяразваясься! Німа паяска, чым дзіцяці падпяразаць. Падпяразоўся папружкаю. Ходзіць падпяразаны нейкім лыкам. *В. Старына.*

Падпяразка, і, *ж.* — шнурок из веревочки или иное что для подпоясывания. На табе еты канчар на падпяразку. *В. Старына.*

Падрабіцца, *дзс.* — управиться по возможности с работаю. Ік с полям падробімся, тады будам пярасыпаць істопку. *В. Старына.*

Падрабляць, *дзс.* (*зак.* **падрабіць,** *прм.* **падроблены)** — подделывать. Умея падрабляць чужую подпісь. Сам падрабіў ключык да замка. Мусіць падробляным ключыкам атамкнулі ток ды ўлезьлі. Нехта ўсунаў мне падроблянаю бумажку. *В. Старына.*

Падрабязкі, аў, *мн.* — всякие мелкие предметы. Кублэ на' дзін воз паклоў, а падрабязкі на другі. *В. Старына.*

Падражніваць,-цца, *дзс.* (*зак.* **падражніць, -цца)** — поддразнивать, -ться. Ня падражнявай ты яго! Ік той дурань, падражняваяцца з дзіцям. Тольна падражніў іх, а нічога ня доў. *В. Старына.*

Падраіць, *дзс.* — посоветовать. Дзядзька мне падраіў купіць етага жарабочка. *В. Старына.*

Падратаваць *сьвіней,* — попротягивать свиньям в рыла кольца из проволоки (дроту), чтобы они не рылись. Трэба сьвіньней падратаваць, каб ня рылі. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Падрашэтнік, а, *м,* — губчатый с'едобный гриб, подобный маслянику. Адных падрашэтнікаў назьбіроў каробку. *В. Старына.*

Падруб, а, *м.,* **падруба,-іна,** ы, *ж.* — подвалина, нижнее бревно в строении. Ета калода добра будзя на падруб. *В. Старына.* Адна падруба ў хляве саўсім уехала ў зямлю. У хату трэба даваць новыя падрубіны. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Падрымоўка, і, *ж.* — вторая струна в скрипке. Ік дзёрнаў цмыкам, дык аж падрымоўка лопнула! *В. Старына.*

Падрыпаць, *дзс.* — потащиться, поплестись. Падрыпаў па етакуй гразі ды ашчэ ўвечара! *В. Старына.*

Падрэпаць, *дзс.* — подрать когтями, а также граблями. Куры падрэпалі грады. Вазьмі хіба граблямі

падрэпай троха, параўні зямлю. *В. Старына.*

Падсабляць, *дзс.* — помогать. Сяголята мне будзе падсабляць і Рыгор мой — ужо падрос хлопяц. *В. Старына.*

Па'дсаджваць, *дзс.* — поотбивать, поотрывать, поотсекать. Ня лезь сюды, абы ногі па'дсаджвая! *В. Старына.*

Падсалоджваць, *дзс. (зак.* **падсаладзіць)** — подслащивать. Падсалоджваць ня трэба і так салодка. Падсаладзіўшы сталі есьці, а так ня хацелі. *В. Старына.*

Падсілкавацца, *дзс.*—подкрепиться пищею. Я падсілкавоўся на ўсю раньніцу. *В. Старына.*

Падсітак, тка, *м.* — сито. Прасеяла мукі на падсітак, каб былі блінэ лепшыя. *В. Старына.*

Падскок, а, *м.*—подпрыгивание. Ідзе с падскокамі. *В. Старына.*

Падскробак, бка, *м.* — последыш. Глядзі, што еты падскробак вытварая! Ты-ж пасьледнім радзіўся, дык ты й падскробак! *В. Старына.*

Падслухоўваць, *дзс. (зак.* **падслухаць)**—подслушивать. А ён стоў пад вакном ды падслухоўвая, што яны гавораць. Да славечка падслухаў, што яны казалі. *В. Старына.*

Падсобіць, *дзс.*—помочь. Падсоб мяшок ускінуць на плечы. *В. Старына.*

Падстрэшнік, а, *м.* (*пам.* **падстрэшнічак**) — место под крышей „пуні" или „тока"; служит для временного складывания снопов, соломы и проч. За лета стравілі патстрэшнік канюшыны. Наклалі патстрэшнічак пшаніцы. *В. Старына.*

Подсяванка, і, *ж.*—хлеб, приготовленный из непровеенного, а просеенного на решете зерна. Яўхімавы ядуць падсяванку, абы хлеба мала. *В. Старына.*

Падтыка, і, *аг.*—тот, кто подзадоривает. Маўчы ты лепяй, падтыка! табе хочацца, каб яны сварыліся! *В. Старына.*

Падтыкаць, *дзс.* (зак. **падаткнуць**) —подзадоривать. Падтыкаць ня трэба, хай самі ці сварацца, ці што хочуць робяць. Каб ня падаткнулі, дык бойкі-б ня было. *В. Старына.*

Падубець, *дзс.* — покоченеть. Такі холад, аж ногі падубелі. Сядзяць на вазох усе падубеўшы. *В. Старына.*

Подужаць, *дзс.*— осилить, преимуществ. при состязании силами Думаясься, ня падужаю цібе? Атразу!.. Ты етага несьці ашчэ ня падужаяш: мал. *В. Старына.*

Падужацца, *дзс.* — посостязаться силами. Ну, хлопцы, хто хоча са мной падужацца, падхадзі сюды! *В. Старына.*

Падужэць, *дзс.*—стать сильнее. Падрасьце, дык падужэя. *В. Старына.*

Падумкі, мак, *мн.*—помыслы, мысли. У яго нядобрыя падумкі: ік гляня на скаціну, дык захварэя. *В. Старына.*

Падупасьці, *дзс.*— 1) притти в бедность. Падупоў ён етыя гадэ: навят хлеба свайго ня хапая.— 2) притти в слабость, ослабеть. Падупоў здароўям ат работы. *В. Старына.*

Падурнець, *дзс.*—поглупеть (говор. о многих). Падурнелі вы ці што: што вы робіця? *В. Старына.*

Падхадзя, *прс.* — удовлетворительно. Зрабіла добра, падхадзя. *В. Старына.*

Падхопліваць, *дзс.* (*зак.* **падхапіць**) — подхватывать. Я буду кідаць, а вы падхоплівайця. Вецяр падхапіў шапку ды панёс. *В. Старына.*

Падхватка, і, *ж.*—маленькая сетка, употребляемая для ловли рыбы зимой. Пайду рыбу лавіць падхваткаю — шмат задушкавалася каля мосту. *В. Лядцо. Пух. р.*

Падхінаць, *дзс.* (*зак.* **падхінуць**)— подбирать под себя края одежды. Каб ня подхіноў пад сібе сьвіты, дык ня памароў-ба. Падхіні пад сібе кажух, мякчэй будзя сядзець. *В. Старына.*

Падходзіць, *дзс. (зак.* **падыйці***)* — 1) подходить. Падходзьця ўсе сюды. Падыйдзі бліжай.—2) приличествовать. Саўсім ня падходзіць табе етак лапатаць языком! *В. Старына.*

Падходны, *прм.* — подходящий. Во еты апалачак будзя сюды падходны. *В. Старына.*

Падхупацца, *дзс. (зак.* **падхупціся***)* — охотно из'являть желание и обещать что-либо сделать. Мне німа часу, і я ня хочу падхупацца на ету работу. Быў падхупся, а ціпер ня хоча мне памагчы. *В. Старына.*

Падцікаваць, *дзс.*—подстеречь. Падцікавоў, ік нікога ня было дома, ды ўбіўся ў наш садок. *В. Старына.*

Падцінаць, *дзс.*—подпевать тонким голоском. Тыя пяюць, а яна падціная тонянькім галаском. *В. Старына.*

Падчапіцца, *дзс.* — подсесть на телегу. Падчапіся хоць іззаду, усё будзяш ехаць, а ня йці. *В. Старына.*

Падчапіць, *дзс.*—подцепить. Падчапіў за ногу яго ды паваліў. *В. Старына.*

Падчапурыцца, *дзс.* — принарядить, -ться. Ыш, як старая падчапурылася! К сьвяту трэба будзя падчапурыцца. *В. Старына.*

Падчарэвак, рэўка, *м.*—сало из подбрюшья свиньи. Буракоў зварылі с падчарэўкам. *В. Старына.*

Падшукаць,-цца, *дзс.* — обмануть, -ться. Падшукоў міне Іцка: задарам, можна сказаць, купіў сем'я. Падшукоўся я на бычку: дзешава прадоў. *В. Старына.*

Падшчаміць, *дзс.* — поджать. Падшчаміў кол пад корч. *В. Старына.*

Падшыванец, нца, *м.*—плут, шельмец. Сабраліся самыя падшыванцы ды пашлі ў мой гарох. *В. Старына.*

Падшэрхнуць, *дзс.* — о снеге: покриться настом, слегка заледениться по верху после оттепели. За нач падшэрхла — добра будзя йці. *В. Старына.*

Падыбаць, *дзс.*—поковылять. Стары падыбаў с кійком памаленьку. *В. Старына.*

Падыліць, *дзс.*—слегка попорошить снежку. Падыліў троха сьняжок. *В. Старына.*

Падыспад, *прс.*—на дно, вниз под что. Палажы яблыкі падыспад, каб ня выцяг хто. *В. Старына.*

Падыспадам, *прс.* — на дне, внизу под чем. Сала ў кадоўбчыку падыспадам, а зьверху здор. *В. Старына.*

Падыхаць, *дзс.*—повевать (о ветре). Падыхая сьвежы ветрык. *В. Старына.*

Падыходзіць, *дзс. (зак.* **падыйці***)*,— о тесте: подниматься. Як доўга сягоньня хлеб ня падыходзіць, пара-б ужо саджаць яго! Хлеб падышоў, будам саджаць. *В. Старына.*

Пад'есьці, *дзс.*—под'есть, покушать. Каб чаго смашнянькага пад'есьці! *В. Старына.*

Паенчыць, *дзс.* — постонать, помучиться. Паенчыў ён добра з нагою, ік расьсек! *В. Старына.*

Пажабіцца, *дзс. (прм.* **пажаблены***)* —*гл.* **Жабіцца.** Думаў добрая будзя дуга, а яна пажабілася, ік гнуў. Ня добра выткала палатно: пажабілася. Адзін полаз добры, а другі пажабляны. *В. Старына.*

Пажаліцца, *дзс.*—пожаловаться. Сіраціня дык німа каму й пажаліцца. *В. Старына.*

Пажалкаваць, *дзс.* — посожалеть. Прапала ў няс цялушачка леташка—ну й пажалкавоў я! *В. Старына.*

Пажартаваць, *дзс.*—пошутить. Пажартаваць можна, абы ня біцца. Пажартавалі троха з дурня. *В. Старына.*

Пожаўцець, пажоўкці, *дзс.*—пожелтеть. Пажаўцела трава. Могуць пажоўкці агурке: німа калі іх выбіраць. Пажоўкла лісьця. *В. Старына.*

Паждаць, *дзс.* — подождать, обождать. Пажджы міне, я зараз прыду. *В. Старына.*

Пажлукціць, *дзс.* — позолить. Пажлукцілі пасьцелкі, дык будуць белыя. *В. Старына.*

Пажоўклы, *прм.* — пожелтевший. Пажоўклы ліст. Пажоўклыя гарбузэ. *В. Старына.*

Пажураць, *дзс.* — попригореть. Пажуралі насеньнікі ў печы. *В. Старына.*

Пажурыць, *дзс.* — побранить. Троха пажурыў я свайго хлопца за такую работу! *В. Старына.*

Пажурыцца, *дзс.*—попечалиться. Ён такі чалавек: пажурыцца троха ды зноў павясялея. *В. Старына.*

Пажыва, ы, *ж.*—корм, еда. Німа на етуй пашы ніякаі пажывы для статку. *В. Старына.*

Пажывіцца, *дзс.*—покормиться. Ведама, галодны сабака, дык цягаяцца па чужых дварох, каб дзе чым пажывіцца. *В. Старына.*

Пажынаць, *дзс.*—жать недолгое время. Пажынала дзянёк у дзядзіны. Пажынала да паўдня. *В. Старына.*

Пажытак, тку, *м.* — корысть, питательность. С аднаго сялядца ня вялікі пажытак. У етум кормя мала пажытку. *В. Старына.*

Пажыткі, аў, *мн.* — скарб, пожитки. Сабірай свае пажыткі ды выбірайся вон! *В. Старына.*

Пажыўнасьць, ці, *ж.* — питательность. Адзін хлеб бяз сала ня мая пажыўнасьці. *В. Старына.*

Паз, а, *м.* — паз. Трэба пазамазваць пазэ, каб цяплей было ў хаця. *В. Старына.*

Пазагоджваць, *дзс.*—задобрить взятками. Усім пазагоджваў, дык усе за ім і цягнуць—вот і судзіся з багатыром! *В. Старына.*

Пазадзьдзе, я, *н.* — сорное зерно, отделенное от лучшего зерна при веянии. З ячменю вышла шмат пазадзьзя. *В. Старына.*

Пазайздросьціць, *дзс.* — позавидовать. Нехта, мусіць, пазайздросьціў: папярхнуўся куском. *В. Старына.*

Пазалетась, *прс.* (*прм.* **пазалеташні**)—третий год тому назад. Ён ашчэ ўспамінае, што пазалетась было. Пазалеташні быў мокры год. *В. Старына.*

Пазалкі, лак, *мн.*—грязная вода после мойки белья. Выляйце із начовак пазалкі. *В. Старына.*

Пазалота, ы, *ж.*—позолота. Купіў вобраз с пазалотаю. *В, Старына.*

Пазаркі, *прм.*—взрачный, красивый на вид. Якія-ж пазаркія твае, дзеўка, рушніке, аж ня нагля-дзецца на іх! *В. Старына.*

Пазарыцца, *дзс.* — позариться. Пазарыўся на чужоя, дык і папоўся. *В. Старына.*

Пазаўчора, *прс.*—третьего дня. Пазаўчора езьдзілі ў лес. *В. Старына.*

Пазаходзіцца, *дзс.*—потерять чувствительность от холода. Пазаходзіліся пальцы ат холаду. *В. Старына.*

Пазваленьне, я, *н.*—позволение. Ніхто ня доў яму на ета пазваленьня, самавольна робіць. *В. Старына.*

Пазваляць, *дзс.* (*зак.* **пазволіць**)—позволять. Калі ваша ласка пазволіць, дык вазьму. Ня можна пазваляць так дзецям дурэць. *В. Старына.*

Пазёмкі, мак, *мн.*—земляника (Fragaria vesca L). Пасьпелі ў леся пазёмкі. *В. Клятное, Пух р.* (*Пр.* **Суніцы**).

Пазіраць, *дзс.*—смотреть. Ня туды пазіраяш, кот ты сьляпы! Пазірая ў вочы, ік той дурань. *В. Старына.*

Пазнавата, *прм.*—довольно поздно. Пазнавата прышлі дамоў. *В. Старына.*

Пазнаваты, *прм.* — довольно поздний. Ячмень пазнаваты, але дарма будзя. *В. Старына.*

Пазнакоміцца, *дзс.*—познакомиться. Я яго ведаю: я з ім пазнакоміўся ашчэ летась у млыня. *В. Старына.*

Пазначыць, *дзс.*—пометить. Пазначылі свае авечкі. *В. Старына.*

Пазногаць, гця, *м.*—ноготь. Але пазногці вялікія ў цябе на пальцах! Задраўся пазногаць на меншум цальцы. *В. Вострава. Сьміл. р.*

Пазорны, *прм.*—*гл.* **Пазаркі.** Вот пазорны пояс: аж у ваччу мяняяцца! *В. Старына.*

Пазыка, і, *ж.*—заём. Ён вечна ходзіць у пазыку к людзям. *В. Старына.*

Пазычаць, *дзс. (зак.* **пазычыць**, *прм.* **пазычоны***)* — отдолжать; брать в долг. Каб ня людзям пазычаць, дык сабе-б надоўга хваціла хлеба. Каб дзе пазычыць рубля грошай. На пазычоныя грошы справіў малатарню. *В. Старына.*

Пазьвягаць, *дзс.*—поругать. Дарма, пазьв.ягая ды сьціхня. *В. Старына*

Пазьдзеквацца, *дзс.*—поиздеваться. Пазьдзекваліся з яго людзі, колька хацелі. Пазьдзеквацца с чалавека вя наўда. *В. Старына.*

Пазьміраць, *дзс.*—поумирать. Пазьмірала ўся яго радня. *В. Старына.*

Пазьней, *прс.*—позже. Сягоньня троха пазьней усталі. Пазьней прышлі з работы. *В. Старына.*

Пазьніцца, *дзс.* — опаздывать. Ня пазьніся надта, раней прыходзь да хаты. Позьняцца часэ. *В. Старына.*

Пазябнуць, *дзс.*—зазябнуть. Пазяблі рукі. От пазяб: аж і сьсінеў! *В. Старына.*

Пазяваць, **пазяхаць,-цца**, *дзс.*—позёвывать. Абы вечар, дык ён ужо й пазяхае. Нешта сягоньня мне пазяхаяцца, мусіць ня выспаўся. Пара спаць, калі пазяхаяш. *В. Старына.*

Паікнуцца, *дзс.*—икнуть. Ці ня паміная міне хто, што паікнуўся? *В. Старына.*

Паімжэць, *дзс. безас.*—поморосить. Паімжэў дробны дожджык. *В. Старына.*

Паіскаць *у галаве,*—поискать в волосах головы вшей. Паішчы у міне ў галаве. *В. Старына.*

Пайма, ы, *ж.*—прядь. Ік тузянуў яе за валасэ, дык цэлаю пайму вырваў. У каня с хваста выразаў пайму на цмык. *В. Старына.*

Пайсьці, пайці, *дзс.*—пойти. Трэба пайсьці пратапіць у варыўні. *С. Амельна, Пух. р.* Пара пайсьці да хаты. *В. Старына.*

Пак, а, *м.*—пенал. Згубіў пак з грыхвялям. *В. Старына.*

Пакаеўка, і, *ж.*—горничная. Вазьмі сабе пакаеўку ды няхай табе прыбірая ў хаця, а мне некалі! *В. Старына.*

Пакаленьне, я, *н.*—поколение. Ета хвароба йдзе аж у дзісятая пакаленьня. *В. Старына.*

Пакалечыць,-цца, *дзс. (прм.* **пакалечаны***)*—изувечить,-ться. Глядзі-ж памалу едзь па мосьця, ато скаціну пакалечыш, і сам пакалечысься. Пакалечыў нагу тапаром. У яго пакалечаныя пальцы на правуй руцэ. *В. Старына.*

Пакамячыць,-цца, *дзс. (прм.* **пакамечаны***)* — помять. Пакамячыў шапку, аж нельга надзець. Пакамячылася жакетка валяючыся. Уся адзежа пакамечана. *В. Старына.*

Пакараціць, *дзс. (прм.* **пакарочаны***)*—укоротить. Пакараціў дошку. Сьвітка добрая, але пакарочана. *В. Старына.*

Пакарчэць, *дзс.*—обратиться в корч, сильно промерзнуть. Такі холад, аж рукі пакарчэлі. *В. Старына.*

Пакасаваць, *дзс.* — поуничтожать, ануллировать. Даўнейшая ціпер усё пакасавалі. *В. Старына.*

Пакасьць, і, *ж.*—1) пакость. Жыў ня будзя, каб ня ўчыніць другому пакасьці.—2) ничтожество. Ета ня чалавек, а пакасьць нейкая. *В. Старына.*

Пакаціць,-цца, *дзс. (прм.* **пакочаны***)*—1) покатить,-ться. Пакаціў кацёлку. Пакаціўся клубочак.—2) повалить,-ться. Пакаціўся на падлогу ды дрыгая нагамі. Ляжыць пакочаны. *В. Старына.*

Пакаштаваць, *дзс.* — попробовать вкус чего. Пакаштуй, ці смашная капуста. Пакаштуй нашых бліноў. *В. Старына.*

Паквапіць,-цца, *дзс.* — позариться. Паквапіў чалавек на чужыя грошы ды папоўся. *В. Старына.* Паквапісься на чужоя, то й сваё згубіш. *Прык. х. Самін, Пух. р.*

Пакволна, *прс.*—осторожно, не торопясь. Пакволна, глядзі, едзь па грэблі. *В. Крамяні, Пух. р.*

Пакволны, *прм.*—свободный. Зробіш, як будзя пакволны час. *В. Крамяні, Пух. р.*

Пакінуць, *дзс.*—оставить. Пакінулі дома адных дзяцей. *В. Старына.*

Пакірмашаваць, *дзс.* — долго или удачно побывать на базаре. Сягоньня я добра пакірмашавоў! *В. Старына.*

Пакладаць, *дзс. (прм.* **пакладаны***)*— кастрировать, холостить. Вясною будам пакладаць жарабка. Пакладаны парсючок. *В. Старына.*

Паклапатаць, *дзс.* — похлопотать. Чаму, каб паклапатоў разумны чалавек, дабіліся-б свайго. *В. Старына.*

Паклапаціцца, *дзс.* — позаботиться. Аб дзіцяці німа каму й паклапаціцца. *В. Старына.*

Пакласьці, *дзс.* — положить. Трэба так пакласьці, каб кот ня дастоў. Паклоў, і сам ня ведая дзе. *В. Старына.*

Пакласьціся, *дзс.* — полечь. Усе разам пакляліся спаць. *В. Старына.*

Паклеска, і, *ж.*—палка для закручивания веревки при увязке воза с дровами или бревнами. Высячы пакляску закруціць вяроўку ды паедам. Маўчы, арыштант, ато пакляскі заробіш! *В. Старына.*

Паклікаць, *дзс.* — позвать. Пакліч дзяцей на дварэ, хай у хату бягуць. *В. Старына. (Пр.* **Пагукаць.**

Паклызьніць, *дзс.*—помять в зубах, покачать. Кот паклызьніў мяса, а ён хацеў есьці. *В. Старына.*

Паклыпаць, *дзс.*—поглотать. Адзін паклыпаў усю зацірку. *В. Старына.*

Пакой, я, *м.* — 1) дворец, большой барский дом. Уперад тут стаеў панскі пакой, але спалілі яго. — 2) комната. У палацы пакояў, аж заблудзіцца можна! *В. Старына.*

Пакорны, *прм.*—покорный, смиренный. Пакорная цялятка дзьве маткі йсьсе. *В. Старына.*

Пакос, а, *м.*—скошенный ряд травы или хлеба. Ад дарогі забяры два пакосы, каб хто ня ўкроў. *В. Старына.*

Пакот, а, *м.*—щит, заделанный бревнами. Шчыт у гумне зрабілі пакотам. *С. Амельна, Пух. р.*

Пакоўзацца, *дзс.* — покататься на коньках, на салазках. Пакоўзаліся з гадзіну, дык марш дамоў, нечага мерзьці! *В. Старына.*

Пакоўзаць, *дзс.* — 1) повозить, покатать на санках. Уперад ты міне пакоўзай на санькох, а тады я цібе.—2) попачкать. Нашто ты пакоўзаў штанэ! *В. Старына.*

Пакоўтаць, *дзс.* —*гл.* **Коўтаць.** Пакоўтаў усе крышанэ. *В. Старына.*

Пакрапіць, *дзс.* — побрызгать. Дожджык троха пакрапіў зямлю. *В. Старына.*

Пакрапіцца, *дзс. (польск.* pokrzepić się*)*—основательно подкрепить силы едою. Пакрапіўся добра: магу цярпець аж да вечара. *В. Старына (Пр.* **Падкрапіцца***)*

Пакрасьці, *дзс.*—своровать. Зладзеі хацелі ўсё пакрасьці ў клеці. Пакралі сала ў каморца. *В. Старына.*

Пакратаць, *дзс.* — тронуть с места, сдвинуть. На што-ж ты пакратаў часэ — ціпер ня будуць іці. *В. Старына.*

Пакрыўдавацъ, *дзс.* — пообижаться. А дарма: ён пакрыўдуя, ды на том і кончыцца. *В. Старыан.*

Пакрыўдзіць,-цца, *дзс. (прм.* **пакрыўджаны***)*—обидеть,-ться. Пакрыўдзіў ён міне, хай яго бог пакрыўдзіць! Напрасна ты на міне пакрыўдзіся, нічога я табе благога ня зрабіў. Ён пакрыўджаны сваімі братамі. *В. Старына.*

Пакрыцьцё, я, *н.* — покрытие. Атрэзалі кавалак палатна на пакрыцьцё дамавіны. *В. Старына.*

Пакрэмзаць, *дзс. (прм.* **пакрэмзаны***)*—исчиркать. Пакрэмзаў тольна паперу, а нічога ня напісоў. Узёў пакрэмзаны ліст. *В. Старына.*

Пакрэмсаць, *дзс.* — изрезать, порезать полосками. Пакрэмсаў пальцы нажом. *В. Старына.*

Пакудлачыць,-цца, *дзс. (прм.* **пакудлачаны***)* — всклокочить, покомкать, помять,-ться. Пакудла-

чыў валасэ. Пакудлачылася кудзеля, аж нельга й прыступіцца да яе. Уся воўна пакудлачана. Лён пакудлачаны. *В. Старына.*

Пакуль, *прс.*—пока, покуда. Пакуль што, ўсё добра. Пакуль-жа я буду цярпець твае сьмехі, а? *В. Старына.*

Пакульле, я, *н. зб.*—пакля. Пакульлям пазатыкалі дзіркі. *В. Старына*

Пакунак, нка, *м.* — запакованный связок. Пакункі паўкідоў у пярадок, а сам сеў у задку. А што ў етум пакунку? *В. Старына.*

Пакурэць, *дзс.*—1) повалить столбом (о пыли). Аж пыл пакурэў, ік панесьліся коні! — 2) быстро побежать. Пакурыш ты ат'етуль у міне хутка! *В. Старына.*

Пакута, ы, *ж.*—мучение. Пакута мне адной з малымі дзецьмі. *В. Старына.*

Пакутваць, *дзс.* — страдать. Пакутваў, пакутваў век свой ды памёр. *В. Старына.*

Пакутнік, а, *м. (пам.* **пакутнічак***)*— страдалец. Вот дзе пакутнік: увесь век свой гаруя! Хварэў, хварэў ды памёр мой пакутнічак! *В. Старына.*

Пакутніца, ы, *ж.*—страдалица. Нацярпелася яна, пакутніца, усяго за сваім п'яніцаю! *В. Старына.*

Пакуцьце, я. *н.*—красный угол. Сватоў пасадзілі на пакуцьці. *В. Старына.*

Пакуцьце, я. *н.*—мучение. Пакуцьця будзя з етым жнівом: дабро ня ўрадзіла, рэдкая. *В. Старына.*

Пакуштаць, *дзс.*—испробовать, стуча о зубы, крепость яйца (мацака̀). На, ты пакуштай майго мацака, ці крэпкі. *В. Старына.*

Пал, у, *м.*—жара от повышения температуры. У хворага вялікі пал, проста бяз памяці ляжыць. *В. Старына.*

Паладзіцца, *дзс. безас.*—посчастливиться. Калі паладзіцца, дык хутка кончу работу. *В. Старына.*

Паладзіць, *дзс.* — помириться. Пасварыліся, але йзноў паладзілі. *В. Старына.*

Палазок, зка, *м.* — 1) уменьш. от **полаз.** Зграбныя палазке ў тваём вазку.—2) полозак у плуга. У плузя сшаравоўся палазок. *В. Старына.*

Палайкі, паланкі, аў, *мн.*—небольшое, лёгкое корытцо для выпалывания семян. Прынясі палайкі: трэба куцьцю спалаць. *В. Старына.* У паланках спалай гарбузікі. *В. Крамяні, Пух. р.*

Паласкаць, *дзс.* — полоскать. Маці каля калодзіжа плацьця палошча. *В. Старына.*

Палаткі, аў, *мн.* — полати, которые подвешиваются к стане по высоте кухонной печки; пад німи **пол.** Стары ляжыць на палатках *В. Старына.*

Палатнішча, а, *н.*—большое, длинное полотно. Вялізная палатнішча: усім хваціць на сарочкі. *В. Старына.*

Палатно, а, *н.*—1) холст. Выткала тры губкі палатна. Ня хватая палатна на сарочку.—2) плоскость косы. Нейкая вузкая палатно ў тваёй касе. *В. Старына.*

Палахлівы, *прм.*—пугливый. Палахлівая дзіця: абы што, дык і спужалася. *В. Старына.*

Палац, а, *м.*—дворец, хоромы. Разбурылі панскія палацы. У палацы ціпер школа. *В. Старына.*

Палаць, *дзс.* — 1) очищать зерно пропалыванием. Насеньні чыстыя: ня трэба й палаць. — 2) полыхать, пылать. Агонь аж у комін палая. *В. Старына.*

Палаяць,-цца, *дзс.* — побранить, -ться. От чалавек: жыў ня будзя, каб с кім ня палаяцца. Пайду хоць палаю таго шэльму! *В. Старына.*

Палёгка, і, *ж.*—облегчение. Сынэ растуць—на старасьць будзя палёгка. *В. Старына.*

Палёглы, *прм,* — полегший. Пагніў палёглы лён. *В. Крамяні, Пух. р.*

Паленьне, я, *н. зб.*—поленья. У садок накідалі чоршта паленьня, абіваючы дулі. *В. Старына.*

Палепшаць, *дзс.* — улучшиться. Быў слаб, але троха палепшаў ціпер. Жыць ціпер шмат палепшала. *В. Старына.*

Палету, *прс.*—летом. Палету хадзілі ў ягады. *В. Клятное, Пух. р.*

Палец, па́льца і па́лца, *м.* (*мн.* **пальцы** і **палцы**)—1) палец. Які паляц ня ўкалі, ‘сяроўна баліць. *Прык. С. Амельна, Пух. р.* У яго на руцэ німашака аднаго палца. Тапаром па‘тсякоў пальцы. Папухлі палцы. *В. Старына.* — 2) тонкий, специально обделанный конец столба — **шула** или бревна, всаживаемый в другой столб или бревно для притачивания. Падсячы паляц, каб улез у бярвіно. Доўгі паляц ты зарубіў, ня сойдуцца канцэ. *В. Старына.*

Паліва, ы, *ж.*—глазурь, мурава. На жбанку мала палівы. *В. Старына.*

Паліванік, а, *м.*—муравленный горшок или кувшин. Малако стаіць у паліваніку. *В. Старына.*

Паліваны, *прм.*—муравленный. Паліваны жбаночак купіла. *В. Старына.*

Палік, а, *м.*—столбик, межевой знак. Убіў на мяжы палік. Навяжы каня на палік. *В. Старына.*

Паліца, ы, *ж.*—валик, прицепливаемый к дышлу плуга, к бороне или к дышлу в молотилке. Паліца адчапілася ад бараны, дык конь і пабег. Паліца б‘е каню па нагах: каротка пабаке зачапіў. *В. Старына.*

Паліца, ы, *ж.*—1) полка. Хлеб ляжыць на паліцы. Талеркі пакладзіця на паліцу.—2) полиция. За царом ён у паліцы служыў і шпер хоча камандаваць—ня будзя етак! *В. Старына.*

Паліцікант, а, *м.*—политик. Нашоўся етакі-то паліцікант: вельма ведая, што ў газэтах пішуць! Глядзі, каб етакага паліціканта за рашотку ня павалалі! *В. Старына.*

Паліць,-цца, *дзс.*—1) жечь,-чься. Паляць дрова, ня шкадуючы. Каб твая шкура палілася!—2) топить, -ться в печке. У печы паліцца—хучэй стаўця, што варыць. *В. Старына.*

Палічыць, *дзс.*—посчитать. Палічыў, ці ўсе грошы. За каго-ж ты міне палічыў? *В. Старына.*

Палка, *прс.*—жарко. Сягоньня сонца палка грэя. *В. Старына.*

Палозьзе, я, *н. зб.*—полозья. У нядзельку на месьця шмат прадавалася палозьзя. *В. Старына.*

Палок, палка́, *м.* — малые полати около печи. Анучы ляжаць на палку. *В. Старына.*

Палоса, ы, *ж.* (*пам.* **палоска**)—полоса. Дзьве палося закаціў аўса. Адну палоску пасеяў пшаніцы. *В. Старына.*

Палосіна, ы, *ж.*—одно лыко. Вот доўгая палосіна: хваціць на ўвесь лапаць! *В. Бор, Сьмл. р.*

Палосьсе, я, *н. зб.*—лыки. Купіў палосьсся на лапці. *В. Старына.*

Палохаць,-цца, *дзс.* — пугать,-ться. Ня палохай ты малых дзяцей. Дзіця вельмі часта палохаецца. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Палуднаваць, *дзс.* — обедать. Пара ўжо палуднаваць. *В. Старына.*

Палузаць, *дзс.* — полущить. Палузалі пасолю ды палажылі ў торбацца сушыць. Хутка ты палузоў свае насеньнікі! *В. Старына.*

Палуйка, і, *ж.* (*пам.* **палуечка**) — половинка квашеной капустной головки. Ядуць картоплю с палуйкамі. Пакрышыла ў гаршчок адну палуячку. *В. Старына.* (*Пр.* **Апалойка**).

Палукатак, тка, *м.* — каток из прутьев прямоугольный, без передней стенки; укладывается в крестьянскую телегу для удобства езды. У палукатку лепяй ехаць: сабе нічога ня выкідацца. *В. Старына.*

Палумісак, ска, *м.*—неглубокая миска. У полуміску сьпяклі яешню. *В. Старына.*

Палучаць, *дзс.* (*зак.* **палучыць**)—получать. Палучыў свае грошы. Получыў пісьмо ат сына. А што: палучыў! я казоў, ня чапайся. *В. Старына.*

Палын, у, *м.*—полынь горькая (Artemisia Absinthium L). Накідалі на̀ нач у хату палыну, каб блохі ня кусаліся. Рэцька горкая, ік палын. *В. Старына.*

Палыніць, *дзс.*—1) *гл.* **Лыніць.** Дурань еты ўсе дзяге мне палыніў. 2) пожевать мясо. Палыніў, палыніў мяса ды выкінаў із рота. *В. Старына.*

Пальчатка, і, *ж.* — перчатка. Адна пальчатка ікраз на руку, а другая мала. К етуй зіме параблю сабе пальчаткі. *В Старына.*

Палюбоўнік, а, *м.* — полюбовник. У яе мужык ё, але й палюбоўніка мая. *В. Старына.*

Палюбоўніца, ы, *ж.*—полюбовница. Палюбоўніца яму мілей, як свая жонка. *В. Старына.*

Палюдзкаваць,-цца, *дзс.* — побыть среди хороших людей, в хорошем обществе. Хай палюдзкуя дзеўка сьветам. Мала полюдзкавоўся ён там: хутка справадзілі. *В. Старына.*

Палюдзку, *прс.*—палюдзки. Рабі ты палюдзку, а ня'бы з рук збыць. *В. Старына.*

Палюк, á, *м.* — *гл.* **Палік.** Атвядзі мяжу да таго палюка. *В. Лядцо, Пух. р.*

Палюляць, *дзс.*—поколыхать. Палюляй дзіця, пакуль я з работаю ўпраўлюся. *В. Старына.*

Паля, і, *ж.*—свая. На мост ужо пабілі палі. *В Старына.*

Паляваньне, я, *н.*—охота. Ня тады сабак карміць, ік на паляваньня йці. *Прык. В. Старына.*

Паляваць, *дзс.*—1) охотиться. Пайду паляваць на вутак. — 2) быть в случке (о корове). Наша коророва палюя. *В. Старына.*

Палявец, паляўцá, *м.*—полевой сторож. Палявец пазабіроў коні на канюшынец. *В. Старына.*

Палявік, á, *м.*—житель сухого края, места. Сёньня прыяджалі к нам палявікі па сена. *С. Амельна, Пух. р.*

Палягчаць, *дзс.*—выхолостить. Палягчалі сваіх парсючкоў. *В. Старына.*

Палягчэць, *дзс.* — стать легче. Палягчэла жыць, дык і вясялей стала. *В. Старына.*

Паляк, á, *м.* — 1) поляк. Ік прышлі былі паляке, дык усім далі бізуноў. Ік тыя палякі: ні хлеба, ні табакі. *Прык.*—2) католик. Ён у касьцёл ходзіць, абы паляк. *В. Старына.*

Палянтаваць, *дзс.*—орать и браниться во всю. Палянтуя, ік шалёны, на ўсё сяло. *В. Старына.*

Паляпіць, *дзс.* — падать хлопьями (о снеге). Зараз ік палепіць сьнег, дык нікуды й ня паедзяш. Паляпіў сьнег, аж сьвету божага ня відаць. *В. Старына.*

Паляскаць, *дзс.* — пощелкать. Ня ляскай ты пугаю,—я табе паляскаю! *В. Старына.*

Палячка, і, *ж.*—1) полька. Ажаніўся на палячца.—2) католичка. Яна палячка—нашых пастоў ня пілнуецца. *В. Старына.*

Памагаць, *дзс. (зак.* **памагчы***)* — помогать. Зяць будзя памагаць крыць пуню. Німа каму памагчы с сенам управіцца. *В. Старына.*

Памаему, *прс.*—помоему. Усё тут робіцца ня памаёму. *В. Старына.*

Памак, à, *м.*—1) вымокший связок конопли. Еты памак ціпер трэба пацерці на пяньку.—2) насмешливо,–неповоротливый толстяк. Паварачвайся хутчэй, памак ты. *В. Старына*

Памалесеньку, *прс.* — помаленьку. Памалесяньку гукая, каб далёка чуць ня было. *В. Старына.*

Памаліць, *дзс.*—уменьшить. Шавец памаліў боты, што й на ногі ня лезуць. *В. Старына.*

Памалу, *прс.*—не скоро, исподволь. Помалку ты едзь, ня ляці етак *В. Старына.*

Паманіць, *дзс.*—позвать собаку. Памані сабаку ў хату, хай ідзе есьці. *В. Старына.*

Паманка, і, *ж.* — предмет забавы, развлечения. Дайця дзіцяці якую паманку, каб ня плакала. *В. Старына.*

Паманьваць,-цца, *дзс. (зак.* **паманіць,-цца***)* — дразнить,-ться. Ня паманьвай ты сабакі, ато ўкусіць. Ік малы ўсяроўна, паманьваяцца з дзіцям. Талькі паманіўся, а нічога ня доў яму. Нашто ты паманіў цацкаю дзіця, каб плакала. *В. Старына.*

Памараць,-цца, *дзс. (прм.* **памараны***)*—запачкать. І собіла табе етак памараць хусту! Сам еш сваю булку памаранаю. *В. Старына.*

Памарскаць, *дзс.* — редко посеять. Як ён там пасеяў — памарскоў троха! *В. Старына.*

Памасьціна, ы, *ж.*—доска для пола. У падлогу палажылі новаю памасьціну. *В. Старына.*

Памаўза, ы, *аг.*—проныра. Памаўза ета ўсюды дапне. *В. Старына.*

Памаўзьлівы, *прм.*—пронырливый. Памаўзьлівы нейкі хлапец, усюды лезя, дзе трэба й дзе ня трэба. *В. Старына.*

Памаўчаць, *дзс.* — помолчать. Памаўчы ты ўжо, хай другія гавараць. *В. Старына.*

Пама(э)цаць, *дзс.* — пощупать. Памацай у пячурца, ці німа там маіх рукавак. Памэцаў запазуху, ці ня згубіў грошай. *В. Старына.*

Памерг(к)аваць, -цца, *дзс.*—1) прикинуть в уме, сообразить. Памяргавоў так і етак—усё ня выходзіць.—2) разделаться с кем. Памяргуйцеся паміж сабою харашэнька, каб ня сварыцца. *В. Старына.* З ім яшчэ можна памяркавацца. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Памерзьці, *дзс.*—померзнуть. Чаго. стаіце на дварэ—хочаця памерзьці? Памерзьлі ногі ў ботах. *В. Старына.*

Памерці, *дзс.* — умереть. Лягчэй-ба ўжо было, каб памерці. *В. Старына.*

Паміж(з), *прыйм.*—между. Ніяк яны ня падзеляцца паміж сабою. Бегая паміз платоў. *В. Старына.*

Памінаваць, *дзс.* — обогнать при езде. Памінавоў усе хурманкі ды паехаў наперад. *В. Старына.*

Памінаць, *дзс.* — поминать, вспоминать. Нечага таго памінаць, што прайшло. Паміная леташні сьнег (знач., весьма давнее). *В. Старына.*

Памінкі, нак, *мн.*—поминки, по умершем с угощением. Справілі па бацьку памінкі. Німа каму па ёй і памінак спраўляць. *В. Старына.*

Памінтрэжыць, *дзс. (польск.* mitrężyć) — потревожить. Прабачайця, што памінтрэжыў вас! *В. Старына.*

Памiркатаваць, *дзс.* — принять барана-производителя (об овцах). Памiркатавала наша чорная авечка. *В. Старына.*

Памост, а, *м.*—пол, деревянный настил вообще. У хаця паклалі новы памост. У пуні пад сена палажыў памост, дык сена ня будзя псавацца. *В. Старына.*

Памоўка, і, *ж.* — молва, слух. На воўка памоўка, а мядзьведзь с падцішка, *Прык. В. Старына.*

Памочнік, а, *м. (ж.* **памочніца***)*—помощник. Пісара ня было ў канцыляры, а помочнік. Мая Домначка ўжо мне памочніца: картоплі набірая й сьвіньням дасьць есьці. *В. Старына.*

Памуляваць, *дзс.* — покрасить. Сам памулявоў вазок,—ік яечка зрабіў. *В. Старына.*

Памыі, яў, *мн.*—помои. Зьлі ваду ў памыі. Етыя памыі дайця каровя выпіць. *В. Старына.*

Памякчэць, *дзс.*—помягчать. Нябось, ік прабралі яго людзі, дык памякчэў! *В. Старына.*

Памянтаць, *дзс. (польск.* pamiętać*)*—попомнить (при угрозе). Памянтай-жа ты сабе ета добра! *В. Старына.*

Памянташыць, памяньціць *(касу), дзс.*—поточить косу „мянташкаю". На мянташку, памяньці касу. Ня трэба етаі касы мянташыць, яна памянташана. *В. Старына.*

Памяншаць, -цца *дзс. (зак.* **паменшыць, -цца***)*—уменьшать, -ться. У стопца трэба вакно паменшыць, каб холад так ня цягнуў. Ня трэ'бала шмат памяншаць коробкі, ато ўжо саўсім малая. Паменшыўся дзянёк. *В. Старына.*

Памярг(к)оўны, *прм.* — уступчивый. Ён ашчэ дарма, памяргоўны чалавек: згаварыцца з ім можна. *В. Старына.*

Пан, а, *м.*—1) господин. Ня вялікі с цібе пан: і сам можаш сабе вады прынесьці ды напіцца. *В. Ста-*

рына. — 2) помещик. Ік прышлі бальшавіке, дык усе панэ паўцякалі да Варшавы. *В. Старына.* Дзе мужыку здорава, там пану сьмерць. *Прык. Х. Самін. Пух. р.*

Панаваты, *прм.*—похожий на пана. Бачыш, пажыў троха ў горадзя, дык стоў панаваты. *В. Старына.*

Панаваць, *дзс.*—барствовать, жить роскошно. Німа тут яму за кім панаваць, трэба самому рабіць. *В. Старына.*

Панавучвацца, *дзс.* — научиться (говор. о многих). Чаму добраму, а на сабак дык панавучваліся брахаць етыя шэльмы! *В. Старына.*

Панавязваць, *дзс.*—понавязать, попривязывать. Панавязвалі коняй на жнеўніку ў лагчыня. *В. Старына.*

Панадворку, *у сэнсе прыслоўя*—по двору, на дворе. Сьвіньня шляюцца панадворку. *В. Старына.*

Панажэ, оў, *мн.* — педали в кроснах. Пасьцелкі выткала ў чатыры панажэ. Па'трываліся панажэ ат нітоў. *В. Старына.*

Паназначаць, *дзс.*—пометить. Паназначалі сваіх ягнятак—па'тразалі ім кончыкі вушак. *В. Старына.*

Панарад, а, *м.* — рабочая телега в крестьянском хозяйстве, — для возки навоза, лесоматериала и проч.; раньше боковицы устраивались из четырех дуг. Трэба справіць сабе асобянны панарад на гной, і на іншае што, каб ня ламаць драбінкі. *В. Старына.*

Паненка, і, *ж.* — барышня. Етыя сьмілаўскія мяшчанкі дык строяць с сібе вельма вялікіх паненак. *В. Старына.*

Паненка *нітак,* — моточек покупных ниток с маркою. Купіла паненку чырвоных нітак вышываць рушніке. *В. Старына.*

Панетаваць, *дзс.* — осматривать и оценивать потраву, покражу и проч. с понятыми. Міхаль узёў панятых авёс панятаваць, што начлезьнікі стравілі. *В. Старына.*

Пані, і, *ж.* — 1) госпожа. Вышла замуж за'дукованага чалавека—будзя пані. — 2) помещица. Пан быў благі і пані халерная. *В. Старына.*

Панікаць, *дзс.—гл.* **Нікаць.** Панікаў, панікаў па куткох, але нічога ня нашоў. *В. Старына.*

Паніч, а, *м.* — барчук. Ты, хлопча, ня паніч, каб пахаджаць с палачкаю — во йдзі гной накідаць! *В. Старына.*

Панок, нка, *м.* — 1) уменьш. **пан** в 1 знач. Ня крыўдуйця, панок, на міне! — 2) небольшой помещик. Ат так сабе, ён ня вялікі панок быў. *В. Старына.*

Паночак, чка, *м.* — ласкат. **пан** и обоих знач. Ціпер ня трэба казаць ні пан, ні паночак, а таварыш. І панке, і паночкі—ўсе далі драла, ік пачулі над сабою ліха! *В. Старына.*

Панскі, *прм.* — барский. У яго ўсе панскія манеры, мусіць чалавек адукованы. Уперад тут былі панскія пакоі, а ціпер школа. *В. Старына.*

Панства, а, *н.*—1) господство, властвование. Ня ўмеў чалавек шанавацца, — прагналі іс службы і ўсё панства яго прапала.—2) роскошное житьё. Ат панства — да барабанства. *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.*

Пантопля, і, *ж. (польск.* pantofel *з ням.* Pantoffel*)* — туфля. Цягаяцца, як пантопля. *В. Бор, Сьміл. р.* Пагублёў пантоплі ўцякаючы. *В. Старына.*

Панцак, у, *м.(польск.* pancak*)* — перловая крупа. Купілі панцаку с паўпуда. *В. Старына.*

Панчохі, х, *мн.*—чулки. Парабіла сабе на зіму суконныя панчохі. *В. Старына.*

Паншчына, ы, *ж.*—крепостное право. Даўно ета было: людзі ашчэ паншчыну рабілі. *В. Старына.*

Паныгаць, *дзс.*—поперебирать, потыкать пищу. Парасюк паныгаў, паныгаў цеста, і ў рот ня ўзёў. Ядун с цібе: паныгаў толька мачаньня, а й крошкі ня йзьзеў. *В. Старына.*

Паняты, ога, *м.*—понятой. Пазвалі панятых, каб шкоду аценаваць ды на суд падаць. *В. Старына.*

Паняцца, *дзс.* — уразуметь что. Ніяк яму ня паняцца з етаю работаю. Трудна будзя, пакуль поймяцца. *В. Старына.*

Папа, ы, *м. (пам.* **папка***), дзіцяч.*— хлеб. Алёксачка, с папаю еш малачко! Ня плач-жа, на табе папкі. *В. Старына.*

Пападзьдзя, і, *ж.*—попадья. Во як ціпер стала: наша пападзьдзя ў царкве пяе за дзяка. *В. Старына.*

Папаласкаць, *дзс. (прм.* **папалосканы***)* — пополоскать. Каля калодзіжа папаласкала рушнікe. Усё плацьця папалоскана,—ціпер трэба вешаць, каб сохла. *В. Старына.*

Папаліць, *дзс.* — пожечь. Папалілі за зіму і дрова, і карчэ. *В. Старына.*

Папалуднаваць, *дзс.* — пообедать. Папалуднуям ды зноў пойдам на поля. *В. Старына.*

Папаляваць, *дзс.*—*гл.* **Паляваць** (2). Папалявала наша цялушачка, і карова ўжо папалявоўшы. *В. Старына.*

Папанаваць, *дзс.* — пороскошествовать. Папанавоў ён тут, — даволяй з яго! *В. Старына.*

Папар, у, *м.*—паровое поле. Узароў ганьке папару. Лубін пасеяў на папары. *В. Старына.*

Папараць, і, *ж.*—папоротник (Filices). Вялікая папараць парасла, ік лес усяроўна. *В. Старына.*

Папасваць, *дзс.* — немного попасти. Вядзі, сынку, папасвай троха да вечара каня! *В. Старына.*

Папаска, і, *ж.*—кормёжка лошадей в дороге. Аж два разы да Мінску рабілі папаску—такая цяжкая дарога! *В. Старына.*

Папасьціць, - цца, *дзс.* — попасти, -стись. Каб дзе на лепшуй траве папасьціць каня. Ашчэ троха папасіма коні. Тут добра папасьліся каровы. *В. Старына.*

Папаўдні, *прс.* — пополудни. Папаўдні сталі на работу. Папаўдні пашоў сьнег. *В. Старына.*

Папера, ы, *ж.*—1) бумага. Папераю абклеілі хату. Зьбялеў, ік тая папера.—2) деловая бумага. Згарэла канцыляра, і ўсе паперы пагарэлі. *В. Старына.*

Папераду, *прс.* — впереди. Ты едзь папераду: твой конь ямчэйшы. *В. Старына.*

Паперка, і, *ж.* — 1) бумажка. Атадраў кавалак паперкі.—2) записка. С сельсавету пярадалі члену нейкаю паперку. *В. Старына.*

Паперці, *дзс.*—1) попереть что. Ня паперці аднаму воза.—2) быстро побежать, поехать. Папёр—тольгка й бачылі яго! — 3) с трудом понесть тяжелую ношу. Чуць папёр ношку саломы. *В. Старына.*

Папесьціць, -цца, *дзс.* — *гл.* **Песьціць.** Німя ў яго бацькоў, і німа ў каго песьціцца. А чаму аднаго свайго дзіцяці ня папесьціць? *В. Старына.*

Папіхаць, *дзс. (зак.* **папхнуць***)* — 1) *каго, што:* подталкивать. Я буду цягнуць воз, а ты папіхай. Здаровы воз, аж ня папхнуць.—2) *кім, чым:* посылать кого по своему желанию куда угодно, командовать. Хто хоча, той і папіхая етым дурням. *В. Старына.*

Папіхач, à, *м.* — тот, которым все командуют. Ведама дурань: служыць ў братоў за папіхача. *В. Старына.*

Паплавец, аўцà, *м.* — палочка с заостренным концом для печения на огне сала. На паплаўцы сьпёк скварку сала. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Паплёт, у, *м. зб.* — жердочки для прикрепления соломы в соломенной крыше. На хату навазілі паплёту. *В. Старына.*

Паплецiна, ы, *ж.* — одна тонкая длинная жердь, которой прикрепляется солома к стропилам. Выцяг іс страхі паплеціну. *В. Старына.*

Паплысьці, *дзс.*—поплыть. Каб хіба на чоўня паплысьці. Паплыў проці вады. *В. Старына.*

Паплэвуха, і, *ж.* — осока, появляющаяся ранней весной на лугах и болотах в воде. На возяры зазялянела паплэвуха. *В. Старына.*

Паплюхаць, *дзс.* — *гл.* **Плюхаць** (2). Некуды-ж ён паплюхаў па дажджы? *В. Старына.*

Папнуцца, *дзс.* — *гл.* **Пнуцца**. Ня вельмі што ты папнесься сюды! *В. Старына.*

Папокаць, *дзс.*—потрескаться (о многих предметах или-же об одном в нескольких местах). Аж два камінке папокалі. Папокала шклянка. *В. Старына.*

Паполудні, *прс.* — после обеда. Паполудні і паедам па снапэ. *В. Старына.*

Папомніць, *дзс.* — вспомянуть, припомнить. Папомніш-жа ты маё слова, чалавеча! скажаш, што проўду табе Васілёк казоў! *В. Старына.*

Папонка, і, *ж.*—*гл.* **Лясёнка**. Прынесла каровя папонку травы. *С. Амельна, Пух. р.*

Папоркаць, *дзс.* — попороть, потревожить. Папоркаў чмялькоў пад мяжою,—дык яны гудуць! Ня еў ён яешні, а толька папоркаў. *В. Старына.*

Папрадаць, *дзс.* — прясть относительно непродолжительное время. Хоць увечара ўжо папрадаю, ато ўдзень усё некалі было. *В. Старына.*

Папраніць, *дзс.*—побить белье вальком — „пранікам". Папраніла пасьцелкі й дзяругі, дык будуць бялейшыя. *В. Старына.*

Папраўляцца, *дзс.* (*зак.* **папрaвіцца**)—1) поправляться. Ціпер яны паправіліся: лепяй жывуць. — 2) выздоравливать. Наша хворая ўжо паправілася: сама ходзіць. *В. Старына.*

Папраўляць, *дзс.* (*зак.* **паправіць**, *прм.* **папраўлены**)—исправлять. Ніхто ня просіць цібе папраўляць тут. Боты папраўляны, ня павінны ціснуць ног. *В. Старына.*

Папрацаваць, *дзс.*—поработать, потрудиться. Даволяй папрацавоў ён за свой век. *В. Старына.*

Папруга, і, *ж.*—подпруга. Парвалася конская папруга, — трэба ісшыць. *В. Старына (Пр.* **Пасак**).

Папружка, і, *ж.* — ременный пояс. Падпяразоўся папружкаю. Ушпыліў яму добра папружкі! *В. Старына.*

Папрышчыцца, *дзс.* — покрыться прыщами. У нашуй Алены ўвесь твар папрышчыўся. *В. Старына.*

Папрэгчы, *дзс.*—пожарить (о зерне и маслах). Крошку ё бобу, дык і той вам хочацца папрэгчы. *В. Старына.*

Папсаваць, *дзс.*—попортить. Майсьцяр с цібе—толька дошчачкі папсавоў мне! *В. Старына.*

Папудзіць, **-цца**, *дзс.* — попугать, -ться. Бяжы, сынку, папудзь там курэй на каноплях! Коні папудзіліся ды ік пабягуць!.. *В. Старына.*

Папускаць, **-цца**, *дзс.* (*зак.* **папусьціць**, **-цца**)—поддаваться кому, уступать. Свайго ня трэба папускаць задарам нікому. Ня папускайся яму, глядзі! Калі раз папусьцісься сваім братом, дык абдураць яны цібе, ік будзяць дзяліцца. *В. Старына.*

Папутаць, *дзс.*—спутать (говорится о многих). Коні папуталі, а самі прыляглі. *В. Старына.*

Папушынка, і, *ж.*—почка. На вярбе вялікія ўжо папушынкі. На яблыня нешта мала відаць папушынак. *В. Старына.*

Папхнуцца, *дзс.* — потащиться. Папхнуўся с клункамі па гразі. *В. Старына.*

Папырскаць, *дзс.*—побрызгать. Слабы быў дождждык — толька што зямлю папырскаў. *В. Старына.*

Папытаць, *дзс.*—спросить (кого). Папытай брата, мо' ён броў мой тапор. *В. Старына.*

Папытацца *дзс.*—спроситься (у кого). У людзей папытайся, калі сам ня ведаеш. *В. Старына.*

Папэцкаць, *дзс.* (*прм.* **папэцканы**)—попачкать. Рукі папэцкаў у цеста. Хлеб папэцканы, а ён есьць. *В. Старына.*

Папярок, *прс.*—1) поперек. Як ты лёг — папярок ложку? — 2) наперекор (говорить). Нечага казаць папярок свайму бацьку. *В. Старына.*

Папярхнуцца, *дзс.* — поперхнуться. Папярхнуўся ядучы. *В. Старына.*

Папярэдзіць, *дзс.*—опередить. Ён на кані, дык дагноў нас і папярэдзіў. *В. Старына.*

Пара, ы, *ж.*—пар, пары, испарение, З гаршка пара паваліла. Якая табе там душа: пара вышла, і кончыўся чалавек. Ад зямлі пара пашла. *В. Старына.*

Пара, ы, *ж.*—время. Пара ўжо ўставаць. Бяз пары кончыўся чалавек. За парою прыехалі дамоў. *В. Старына.*

Парабак, бка, *м.* (*пам.* **парабэчак**)—батрак. Я табе ня парабак дарам рабіць! Узёў к сабе на лета парабэчка. *В. Старына.*

Парабіць,-цца, *дзс.* — сделать,-ться. Сена ўжо парабілі. Паробіцца ашчэ ўсё, ня давіся ты вельма! *В. Старына.*

Парабляць, *дзс.*—поделывать. Кум, што ты сягоньня парабляяш? *В. Старына.*

Парагатаць, *дзс.*—посмеяться. Ну й парагаталі з яго — проста баке пападрывалі! *В. Старына.*

Парада, ы, *ж.* (*пам.* **парадачка**)—совет. Пайду к добрым людзям на параду. Хто-ж мне дасьць, беднуй, парадачку! Ні радачкі, ні парадачкі! *В. Старына.*

Парадзіха, і, *ж.* — родильница. Парадзіха ашчэ ляжыць у полазя. *В. Старына.*

Парадзіць,-цца, *дзс.*—посоветовать, -ться. Мусіць, нехта разумны яму етак парадзіў. Німа с кім парадзіцца. *В. Старына.*

Паразбрыньваць, *дзс.*—поразбухать от сырости, от воды. Паразбрыньваў гарох, лежачы на таку. Ячмень паразбрыньваў. *В. Старына.*

Паразбураць,-цца, *дзс.* — паразрушать,-ться. Коні паразбуралі ўсе нашы крыжыкі. Будынак стары, бяз дагляду, дык і паразбуроўся. *В. Старына.*

Паразумнець, *дзс.* — поумнеть. Падрасьце—паразумнея, а ціпер ашчэ дзіця. *В. Старына.*

Параіць, *дзс.*—посоветовать. Добрыя людзі параілі етак зрабіць. *В. Старына.*

Паралюш, у, *м.*—паралич. Хай цібе паралюш возьмя с такім чалавекам! *В. Старына.*

Паралюшкі, аў, *мн.* — бранное от **паралюш**. А каб яго паралюшкі з мяшком: забыўся ўзяць на воз, дык во варочайся за ім! *В. Старына.*

Паранае *малако*,—паренное молоко. Дзіцяці на дзень будзя параная малако ў горшчыку. *В. Старына.*

Паранка, і, *ж.* — запаренные „умеці", перемешанные с мукой и вареным картофелем. Замясіма каровам паранку. *В. Старына.*

Параскашацца, *дзс.* — пороскошествовать. Параскашоўся ён тут даволяй, а ціпер нейдзя, мусіць, з голаду пухня. *В. Старына.*

Парасклясьці, *дзс.* — поразложить. Ведама дзіця: хача ўсе цацкі кала сібе парасклясьці. *В. Старына.*

Парасон, а, *м.*—зонтик. Вэнь нейкія шляхцянкі пад парасонам ідуць. *В. Старына.*

Параспутваць, *дзс.* — поразвязать путы у лошадей. Нехта параспутваў нашы коні на начлезя. *В. Старына.*

Парастыцкаваць, *дзс.* — пораздать что кому. Былі ў запася цьвіхе, але парастыцкваў суседзям. *В. Старына.*

Парасьцілаць, *дзс.* — порозостлать. На гумне парасьцілалі палотна бяліць. *В. Старына.*

Парасьцягваць, *дзс.* (*прм.* **парасьцягваны**) — порастаскать. Сынке парасьцягвалі ўсю гаспадарку. Авёс так і ляжыць парасьцягваны. *В. Старына.*

Парасюк, парсюк, а, *м.* (*пам.* **парасючок, парсючок**)—кабан. Аднаго парасюка заколям, а другога прададом. Парсюк нешта ня бярэ есьці, хаця каб ня захварэў. Сьвіньня прывяла чатыры сьвінкі і два парасючке. Спакладалі свайго парсюка. *В. Старына.*

Парася, парасё, сяці, *н.* — поросёнок. Закалолі к калядам парася. Вэнь парасё ўбілася ў грады. *В. Старына.*

Паратунак, нку, *м.* — спасение, помощь. Загіня чалавек посьля пажару, — трэ'бала-б даць яму які паратунак. *В. Старына.*

Параўніць, *дзс.* — 1) сравнить. Параўні тоя яго поля і маё, чыё лепшая?—2) один раз поводить бороной по вспаханному полю, чтобы сравнять его перед посевом. Да сьнеданьня параўню, а тады буду сеяць. *В. Старына.*

Парахвя, і, *ж.* *(польск.* parafja) — приход церковный. Поп ат нас пяраехаў у другую парахвю. *В. Старына.*

Парахня, і, *ж.*—гниль. Пунька твая адна парахня: кранi, дык і рассыпляцца. *В. Старына.*

Парваць, *дзс.*—1) порвать, изорвать что. Чыста ўсю сарочку парвоў, возячы бярвеньня.—2) покусать. Сабакі хацелі міне парваць, але не'к адбараніўся. *В. Старына.*

Паркалёвы, *прм.*—сделанный из белого ситца. Надзеў паркалёваю рубашку. *В. Старына.*

Паркаль, ю, *м.*—ситец (белого цвета). Паркаль стоў саўсім дзяшавы. Набрала паркалю на сьвяточнаю сарочку. *В. Старына.*

Паркан, а. *м.*—бревенчатый забор. Садок ат вуліцы загарадзіў парканам. *В. Старына.*

Парна, *прс.* — знойно. Ну сягоньня й парна было ўдзень: пот аж ручаём леяўся! *В. Старына.*

Парны, *прм.*—насыщенный парами. Парныя ночы—агурке будуць добра расьці. *В. Старына.*

Парожны, *прм.*—порожний. Еты мех парожны. Парожная кадушка. *В. Старына.*

Паросная *(сьвіньня)*, — беременная. Пярапялёстая сьвіньня ўжо ходзіць паросная. *В. Старына.*

Пароцька, і, *аг.*—1) тот, кто копошится, порется. Куды палез, пароцька, твайго там нічога німа! Усё нешта поркаяцца—от дзе пароцька! — 2) плохой работник. Які з яго работнік — пароцька нейкі дый й годзя! *В. Старына.*

Пароюю, *прс.* — 1) порою, иногда. Часам з квасам, а пароюю з бядою. *Прык.*—2) в свое время. Работу кончылі й ашчэ пароюю дамоў прышлі. *В. Старына.*

Партабак, а́, *м.*—портсигар. Згубіў партабак с цюцюном. *В. Старына.*

Парупіцца, *дзс.* — позаботиться. Ты браця, рана парупіўся ўстаць! *В. Старына.*

Паручыць, *дзс. безас.* — повестись удачно (рукой). Суседу паручыла: завяліся ў яго добрыя сьвіньня. *В. Старына.*

Парушына, ы, *ж.* — порошина. У вока ўляцела парушына. *В. Старына.*

Парушыць, *дзс.* — порошить. Сьняжок парушыць. *В. Старына (Пр.* **Паршэць**).

Парушэньне, я, *н.*—болезнь живота от чрезмерной работы. На етуй сібернуй рабоцця дастоў парушэньня жывата. *В. Старына.*

Парх, а, *м.* — паршивец. С пархам і гаварыць ня хочу! *В. Старына.*

Пархі, аў, *мн.* — парши. Вот і нясе ат яго пархамі—аж нудзіць. *В. Старына.*

Пархуцька, і, *ж.* — *гл.* **Парх.** Вот пархуцька: хацеў міне абдурыць, ня дадоў быў залатоўкі! *В. Старына.*

Парця, і, *ж.* — партия. Ужо адну парцю навабранцаў атправілі. Хведар запісоўся ў парцю. *В. Старына.*

Парцяны, *прм.* — из льняной ткани, из льна. Парабіла свайму Рыгору парцяныя шкарпэткі. Парцяныя ніткі. *В. Старына.*

Паршывы, *прм.* — скверный. У яго злосьць паршывая. Яна паршывая дзеўка—яе ніхто й замуж ня возьмя. *В. Старына.*

Паршэць, *дзс.* — порошить. Сьнег пачыная паршэць. *С. Амельна, Пух. р. (Пр.* **Парушыць**).

Парывацца, *дзс.* — порываться. Парывоўся трэсьнуць яму ў морду, але ня дапусьцілі. *В. Старына.*

Парызыкаваць, *дзс.* — *гл.* **Рызыкаваць.** Доўга ён ня парызыкуя, калі с каждым будзя чапацца! *В. Старына.*

Парыла, ы, *ж.* — медуница (Spiraea Ulmaria L). *С. Блужа. Пух. р.*

Парыць, *дзс.* — 1) запаривать что. Буду парыць мякіну.—2) сильно бить кого. І давай яго парыць, падаброўшы пад сібе! *В. Старына.*

Парышчыцца, *дзс.* — иметь случку (о суке). Парышчылася наша сука. *В. Старына.*

Парэчкі, чак, *мн.*—смородина красная (Ribes rubrum L). Завялі ў садку сваіх парэчак. *В. Старына.*

Пас, а, *м.*—ременный или веревчатый провод в машыне. Пас скінаўся с кола, дык і малатарня стала. *В. Старына.*

Паса, ы, *ж. (польск.* fosa, faska)— кадушка для ссыпания зерна. Насыпалі пасу жыта. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Пасага, і, *ж.*—приданное. У пасагу дацэ далі карову і сто рублей. *В. Старына.*

Пасад, а, *м.* — 1) ряд хлебных снопов, положенных от стены до стены для обмолота цепами. За дасьвецьця пасад жыта змалацілі. — 2) в свадебном обряде,—место, куда сажают невесту. „Ацец і маці, і добрыя людзі! благаславіця маладую на пасад завесьці". *В. Старына.*

Пасак, ска, *м.—гл.* **Папруга**. У сядзёлца ашчэ крэпкі пасак. *В. Старына.*

Пасакатаць, *дзс.*—1) пощебетать (о курице). Куры пасакочуць ды сьціхнуць. — 2) быстро поехать. Ік сеў на драбінкі, дык і пасакатоў! *В. Старына.*

Пасарамаціць, *дзс.* — постыдить. Што,—але хоць ужо пасарамачу етага прахвоста пярад людзьмі! *В. Старына.*

Пасасьцягваць, *дзс.* — стягивать, посшивать дыры в одежде. Німа часу пасасьцякваць кажух. *В. Крамяні, Пух. р.*

Пасачыць, *дзс.*—последить. Пасачы, куды курыца пойдзя несьціся. *В. Старына.*

Пасварыцца, *дзс.*—поссориться. Ну й чалавек ён: кругом с усімі суседзямі пасварыўся! Яны пасварыўшыся, дык ня гавораць. *В. Старына.*

Пасеі, яў, *мн.* — шелуха от просеивания муки. Ня добра памолата: з мукі шмат вышла пасеяў. *В. Старына.*

Пасека, і, *ж* — поле, расчищенное от леса. Выкарчавалі пасяку пад жыта. На пасяца пасеялі пшаніцу. *В. Старына.*

Пасёрбаць, *дзс.*—похлебать. Пасёрбай крупнічку з малаком. *В. Старына.*

Пасердаваць, *дзс.*—посердиться. Ён такі чалавек: пасярдуя троха ды атойдзя. *В. Старына.*

Пасівець, *дзс.*—поседеть. Пастарэў; пасівеў Трапан, і ня пазнаць яго. *В. Старына.*

Пасількавацца, *дзс.*—подкрепиться пищею. Пасілкавоўся троха: скварку сала з блінам ізьзеў. *В. Старына.*

Пасілкаваць, *дзс.*—осилить. Аднаму, браця, ня пасілкаваць тут. *В. Старына.*

Паска, і, *ж.*—пасха. На паску салдат наш дамоў прышоў. Паска йдзе, трэба растарацца мукі на піраге. *В. Старына.*

Паскакаць, *дзс.* — поплясать. Ці паскачаш, ці паплачаш. *Прык. Х. Самін, Пух. р.*

Паскалак, лка, *м.* — отломок полена. Маўчы ты, халера, ато паскалкам у зубы суну! *В. Старына.*

Паскародзіць, *дзс.* — поборонить зябь, пар. Пад авёс паскародзіў ужо. *В. Старына.*

Паскароміцца, *дзс.* — покушать скоромного. Забыўся, што сягоньня пятніца, узёў ды паскаровміўся. *В. Старына.*

Паскідаць,-цца, *дзс.* — посбрасывать,-ться. Кот паскідоў жбанке с паліцы. Гарбузэ паскідаліся іс страхі ды пабіліся. *В. Старына.*

Паскрыгаць, *дзс.* — поскрежатать. Толька зубамі паскрыгаў ад злосьці. *В. Старына.*

Паскуда, ы, *аг.* — нечистоплотный человек. Паскуда й рук ня памыя есьці. *В. Старына.*

Паскудзіць, *дзс.*—1) грязнить, пачкать. Ня паскудзь вады рукамі— 2) неаккуратно делать. Ня робіць ён, а толька паскудзіць. *В. Старына.*

Паскуднік, а, *м.*—пакостник, сквернавец. Паскудніка етага ня трэба пускаць есьці з аднае міскі. *В. Старына.*

Паскудніца, ы, *ж.* — пакостница. Паскудніца ты, што ты бярэсься ня за сваё дзела! *В. Старына.*

Паскудны, *прм.*—1) нечистый. Паскудны ён чалавек: што ні папоў, дык есьць! — 2) скверный, плохой. Паскудная яго натура: абы што, дык і сварыцца! *В. Старына.*

Паслаць, *дзс.* (*прм.* **пасьцелены**)— постлать. Цьвёрда ты паслала мне спаць. Дзеці, ідзіця спаць— вам ужо пасьцеляна! *В. Старына.*

Паслухацца, *дзс.* — послушаться, оказать послушание. Нябось, ік прыгразіў, дык паслухаўся! Вот якоя благоя дзіцянё: ні за што яно цібе ня паслухаяцца! *В. Старына.*

Паслухаць, *дзс.* — послушать. Пайду паслухаю, што гаворaць мужчыны. *В. Старына.*

Паслухмяны, *прм.* — послушный. Твае дык дыбрыя дзеці—паслухмяныя. *В. Старына.*

Пасма, ы, *ж.*—связка ниток. Аснавала кросна на тры пасмы. *В. Старына.*

Пасоўваць,-цца, *дзс.* (*зак.* **пасунуць, -цца**)—подвигать,-ться, посовывать,-ться. Асьцярожна пасовай у цапэ, ато руку хваціць. Ашчэ адзін вугал пасунуць,—дык зруб і роўна будзя стаяць. Пасунься наперад: я тут сяду. *В. Старына*

Пасоля, і, *ж.* (*пам.* **пасолька**)—фасоль обыкнов. (Phaseolus vulgaris L.). Уставілі на дзень картоплі с пасоляю. Дробнінькая пасолька ўрадзіла. *В. Старына.*

Паспавядаць,-цца, *дзс.* — поисповедывать,-ться. Бацюшка ік бачыш усіх паспавядоў — доўга ня прымая ціпер! Паспавядоўся ў прошлаю нядзельку. *В. Старына.*

Паспробаваць, *дзс.* — попробовать. Паспробуй, зачапіся з ім, дык палучыш! *В. Старына.*

Паспытаць, *дзс.* — попробовать на вкус. На паспытай, ці смашныя бураке. Ня паспытоўшы ня будзя есьці. *В. Старына.*

Пассаць, *дзс.*—пососать. Цялё пассала матку. *В. Старына.*

Паставіць *на сваём*,—сделать посвоему. Ён калі захоча, дык усяроўна на сваём паставіць. *В. Старына.*

Пастаў, ва, *м.*—1) ткацкий станок с основою. Я ўжо выткала адзін пастаў. — 2) пара жерновов. У Дукоры меля на два паставы. *В. Старына.*

Пастаўшчына, ы, *ж.* — пастуший сбор весною от селян перед выгоном скота в виде яиц и денег. Мы пастуху далі пастаўшчыны дзесяць яец і залатоўку грошай. *В. Навасёлкі, Пух. р.*

Пастаяньне, я, *н.* — долгое стояние постройки. Пуньку добра зрабілі,—хай толька бог дае на пастаяньне! *В. Сшарына.*

Пастка, і, *ж.*—1) мышеловка. Мыш папалася ў пастку.—2) в переносн. см., большой рот. Што ты расчыніў сваю пастку? чаго ты зяваяш? *В. Старына.*

Пастроіць, *дзс.*—починить. Пастроіў свае боты: доў новыя прышвы. Трэба пастроіць сенцы: пакласьці новаю падлогу. *В. Старына.*

Падсронак, нка, *м.*—постромок. Тонкія пастронкі ты зьвіў: хутка парвуцца. *В. Старына.*

Пастух, а̀, *м.*—пастух. Зоўтра ў нас пастух будзя. *У па́стух*—в поле под надзор пастуха. Цялё прагналі ў пастух. *Перад пастуха̀мі*—подвечер. Каня прывядзеш дамоў так пярад пастухамі. *В. Старына.*

Пастушок, шка, *м.*—мальчик пастушок. На лета ўзёў сабе к каню пастушка. *В. Старына.*

Пасудак, дку, *м. зб.*—посуда. Гарасім за зіму нарабіў сабе ўсякага пасудку. *В. Старына.*

Пасудзіна, ы, *ж.* (*пам.* **пасудзінка**) — посудина. Німа жадная пасудзіны, у што сала пакласьці. Каб дзе дастаць пасудзінку на'гурке. *В. Старына.*

Пасуседзку, *про.* — пососедски. Ня пасуседзку зрабіў ты: — нашто за'роў узьмежак? *В.Старына.*

Пасыхаць, *дзс.* — сохнуть непродолжительное сравнительно время. Сена хай ашчэ троха пасыхая ды будам насіць у пуньку. *В. Старына.*

Пасыцець, *дзс.* — пожиреть. Ік стала боляй мукі даваць, дык і парасята пасыцелі. *В. Старына.*

Пасьвіць,-цца, *дзс.* — пасти,-тись. Сямён нанёўся ў сяле пасьвіць сьвіньня. Сягоньня добра пасьвіцца статак. *В. Старына.*

Пасьвяньціць, *дзс.* — освятить. На пакровы пасьвяньцілі новаю хату. *В. Старына.*

Пасьледкі, аў, *мн.* — остатки. Заброў с пунькі й пасьледкі. Пасяў пасьледкамі — наўрад ці будзя што. *В. Старына.*

Пасьля, *прс.* — после. Ужо пасьля сьвята возьмямся за поля. *В. Старына.*

Пасьмяяцца, *дзс.* — посмеяться. Пасьмяёўся гаршчок с катла, а тут сам такі. *Прык. В. Белае, Пух. р.*

Пасьнедаць, *дзс.* — позавтракать. Пасьнедай ды хутчэй бя жына поля. *В. Старына.*

Пасьпець, *дзс.* — 1) успеть во времени. Ашчэ пасьпееш, ня ляці вельма. — 2) созреть. Пасьпела ўжо садавіна. Пасьпелі вішні. *В. Старына.*

Пасьпільваць, *дзс.* — поспилить. Каровя пасьпільвалі рогі, каб ня калолася. *В. Старына.*

Пасьпірацца, *дзс.* — поспорить. Ніякаі сваркі ня было, а так сабе пасьпіраліся троха. *В. Старына.*

Пасьпіхаць, *дзс.* — поспихнуть, посталкивать. Сідар усіх дзевак пасьпіхоў з воза, а сам паехаў. *В. Старына.*

Пасьцелка, і, *ж.* — 1) простыня. Выткала пасьцелку ў шэсьць нітоў. — 2) цыновка из ивовых прутьев для покрытия саней. Сплёў на сані пасьцелку. *В. Бор. Сьміл. р.*

Пасьціць,-цца, *дзс.* — пасти,-тись. Пагноў цялята пасьціць. Падвечар коні лепяй сталі пасьціцца. *В.Старына.*

Пасьцягваць, *дзс.* — 1) постаскивать что в одно место. Пасьцягвай картаплянік у кучу. — 2) поснимать что, стаскивая. Пасьцягвала на нач плацьця з жэрдкі. — 3) стащить, уворовать. У ночы нехта палатно пасьцягваў з гумна. *В. Старына.*

Пасэсар, а, *м.* — арендатор. Да етага году хваліварак трымоў пасэсар, а ціпер аддалі яго калякціву. *В. Старына.*

Пасярод, *прс.* — посреди. Стой, ік слуп, пасярод хаты: німа дзе й сесьці. *В. Старына.*

Пасярэдзіня, *прс.* — посредине. Пасярэдзіня вуліцы паклалі бярвеньня, ашчэ хто ногі паломіць. *В. Старына.*

Патаенна, *прс.* (*польск.* potajemnie) — тайно, скрытно. Вот дачушка: патаенна ат маткі продала палатно! *В. Старына.*

Патаенны, *прм.* — тайный. С пад цэрквы аж у пакоі ё патаенны ход. *В. Старына.*

Патанець, *дзс.* — стать тоньше. Ік вышла замуж дзеўка, дык пахудзела й патанела. *В. Старына.*

Патанцаваць, *дзс.* — потанцевать. Перш папрацуй, а тады патанцуй. *Прык. Х. Самін, Пух. р.*

Патаўчы, *дзс.* — 1) потолочь. Патаўчы лепяй кашу, ато ня добра патаўкла. — 2) побить кого. Патоўк яму ўсю морду. — 3) поразбивать что. Напіўся ды патоўк усе міскі. *В. Старына.*

Патваему, *прс.* — потвоему. Патваёму мо'й так, а памаему — дык не! *В. Старына.*

Патвараць, *дзс.* — потворствовать. Нашоў ён каму патвараць: распусьніку етаму! *В. Старына.*

Патлуміць,-цца *дзс.* - подавить,-ться (в бранном смысле). Хай ваша маць патлуміць, якія-ж вы благія дзеці! Каб ваша маць патлумілася, чаго вы сюды лезяця?! —

2) усердно и много поработать. Мала ён патлуміўся за етаю работаю? — дык ціпер во хварэя. *В. Старына.*

Патлусьцець, *дзс.* — пожиреть. Кабану ік сталі лепяй даваць есьці, дык атразу патлусьцеў. *В. Старына.*

Патоля, і, *ж.* — поблажка. Дзіцяці раз, другі дай патолю, дык посьля бяда з ім будзя. *В. Старына.*

Патом, *прс.* — 1) потом, после. Патом прыдзяш — ня дзе дзеняська. 2) всетаки. Дарма, што ён благі чалавек, а патом у яго хутчэй што дастаняш. *В. Старына.*

Паторкаць, *дзс.* — поторкать. Паторкай яго пад бок, хай прачынаяцца. *В. Старына.*

Патоўпіць,-цца, *дзс.* — поместить, -ться. Ты-ж етых яблыкаў ня патоўпіш у свой кадоўбчык. Сабралася народу, аж чуць патоўпіліся ўсе ў хаця. *В. Старына.*

Патрабаваць, *дзс.* — требовать. Німа каму ў нас патрабаваць школы ў сяло. *В. Старына.*

Патрактаваць, *дзс.* — угостить. Міне швагір добра патрактавоў гарэлкаю ды каўбасаю. *В. Старына.*

Патрапаць, *дзс.* — потрепать. Патрапала ўвесь лён свой. *В. Старына.*

Патрапеняць, *дзс.* — посходить с ума. Хлопцы, што вы робіця? хіба вы патрапенялі?! *В. Старына.*

Патрапіць, *дзс.* — попасть. Ён адзін ня патрапіць дамоў. *В. Старына.*

Патрашыць, *дзс.* — потрошить. Буду патрашыць рыбу. *В. Старына.*

Патроху, *прс.* — понемногу. Усяго саброў патроху: сена, канюшыны, вікі. *В. Старына.*

Патрошку, *прс.* — понемножку. Патрошку ты бяры, каб лягчэй было несьці, ато падарвесься. *В. Старына.*

Патрухаць, *дзс.* — побежать трусцой. Во як хутка патрухаў — і ня дагнаць яго. *В. Старына.*

Патрыножыць, *дзс.* — стреножить, спутать три ноги. Коні патрыножылі, а самі паселі. *В. Старына.*

Патрысьціць *дзс.* — *гл.* **Трысьціць.** Патрысьціла два клубке нітак. *В. Старына.*

Патрэба, ы, *ж.* — надобность. Няхай валяяцца кавалак дзерава на ўсякаю патрэбу. За ўсякаю патрэбаю ўсё бяжы к людзям. *В. Старына.*

Патрэбна, *прс.* — нужно. Патрэбна ета яму было рабіць, — мог абыйціся! *В. Старына.*

Патрэбны, *прм.* (*скар.* **патрэбен**) — необходимый, нужный. Ён патрэбны чалавек у міне. Патрэбян ён тут, ік сабаку пятая нага. *В. Старына.*

Патрэт, а *м.* (*пам.* **патрэцік**) — портрет. Зьняліся па патрэт. Стаіць на партрэця, усяроўна, ік жывы. *В. Старына.*

Патужыцца, *дзс.* — посилиться. Патужыўся ды вырваў кол. *В. Старына.*

Патузаць, - цца, *дзс.* — подёргать, -ться (особенно в борьбе, в драке). Біць ня біў, а так троха загрудкі патузаў яго. Ведама выпіўшы абудва: патузаліся загрудкі. *В. Старына.*

Патуль, *прс.* — потуда, до тех пор. Патуль чапіўся, пакуль ня надавалі ў каршэнь. *В. Старына.*

Патупаць, *дзс.* — 1) потиху пойти. Падзакусіў ды патупаў сабе памаленьку.—2) побранить слегка кого, тупая при этом ногами. Троха натупаў на сваю бабу. *В. Старына.*

Патурыць, *дзс.* — 1) пойти быстро. Закурым ды патурым. — 2) погнать быстро. Ік патуру — аж закурым! *В. Старына.*

Патухляць, *дзс.* — сделаться тухлым. Патухлялі яйца, ведама доўга ляжаць. *В. Старына.*

Патухнуць, *дзс.* — погаснуть. Патухлі дрова ў печы. Патухла цяпло на комінку. *В. Старына.*

Патыліца, *дзс.* — затылок. Стукнаўся патыліцаю аб вушак. *В. Старына.*

Патэльня, і, *ж.* — противень. На патэльні буду пячы піраге. На патэльні сьпякла парасё. *В. Старына.*

Паўгода, — полгода. Наняўся служыць на паўгода. *В. Старына.*

Паўгоні, ней, *мн.* (*пам.* **паўганьке**) — половина **гоняй**. Лёну с паўгоней будзя. Паўганьке пакінаў канюшыны на насеньня. *В. Старына.*

Паўз, *прыйм. з вінав. скл.* — возле. Ідзі так паўз плот. *В. Старына.*

Паўзьці *дзс.* — ползти. Мурашка ўчапілася за вялікаю саломіну, аж ня можа паўзьці. Дзіця паўзе пад ногі. *В. Старына.*

Паўкварта, ы, *ж.* — половина **кварты**=около $^1/_{20}$ ведра водки=0,60 литра. Захундуй мне паўкварты, дык памагу дакасіць. *В. Старына.*

Паўкручок, чка, *м.* — половина **крючка**, =$^1/_{200}$ ведра водки = около 0,06 литра. Паўкручка выпіў, дык і цяплей стала. *В. Старына* (*Пр.* **Шкалік**).

Паўлоньне, я, *н.* — полохапки. Паўлоньня травы назьбірала парасятам. *В. Старына.*

Паўломваць,-цца, *дзс.* — поуломливать,-ться. Нехта жэрдкі ў плоця паўломваў. Паўломваліся бакі ў абячайца. *В. Старына.*

Паўморга, — половина **морга**=0;35 гкт.=$^1/_3$ дес. У людзей дастоў на часьць паўморга сянакосу. Пасеяў паўморга вікі. *В. Старына.*

Паўпадаць, *дзс.* —подохнуть (в бранном смысле). Каб вы паўпадалі етакія парасяткі, ік вы усюды ў шкоду ўлезяця! *В. Старына.*

Паўпіраць, *дзс.*—1) пораздавать. Маці ўсе рушнікe паўпірала дочкам, а сабе дык і німа чым выцярціся. 2) в безличном значении—повыпирать, повыпучивать, вздуть. Аж баке каровя паўпірала — так наелася! *В. Старына.*

Паўпіхаць, *дзс.* — повпихнуть. На той сьвет табе ўсяго ня паўпіхаюць. *В. Старына.*

Паўплятацца, *дзс.* — вцепиться (говорится о многих). Паўпляталіся ўсе за яго ды валакуць. *В. Старына.*

Паўрубель, бля, *м.* — полтинник. На паўрубля купіў солі. *В. Старына.*

Паўсараке, оў, *мн.* — 20-тый день по смерти кого; справляются поминки. У тую нядзелю будам спраўляць па бацьку паўсараке. *В. Старына.*

Паўставаць, *дзс.* — вставать (говорится о многих). Ужо ўсе суседзі паўставалі, будам і мы ўставаць. *В. Старына.*

Паўстанец, нца, *м.* — мятежник. Мой дзед расказваў, як панэ даўней хадзілі ў паўстанцы. *В. Старына.*

Паўстаньне, я, *н.* — восстание, мятеж. Я ашчэ быў малы, ік было паўстаньня, да панэ ўцякалі ў лес. *В. Старына.*

Паўсьцягваць, *дзс.* — повтаскивать. Дошкі трэба паўсьцягваць на вышкі, каб ня псаваліся на дварэ. Паўсьцягвайця цабрэ на гару. *В. Старына.*

Паўтарачка, і, *ж.* —доска толщиною $1^1/_2''$. Паўтарачак нарэзалі на падлогу. *В. Старына.*

Паўтраця, — два с половиной. Зарабіў паўтраця рубля. *В. Старына.*

Паўцякаць, *дзс.* — поудирать. Усе паўцякалі іс садка, нікога й ня злавілі. *В. Старына.*

Паўчварта,—три с половиной. Пазычыла на блінэ паўчварта хунта мукі. *В. Старына.*

Паўшоры, аў, *мн.* — шоры. Трэба спраўляць каню новыя паўшоры. *В. Голацак, Сьміл. р.*

Паўшуронак, нка, *м.* — половина шурки или $^1/_6$ сажени дров. Нарэзалі паўшуронак дроў. *В. Старына.*

Паўшывацца, *дзс.* — попрятаться. Паўшываліся пылянята ў каноплі й ня знайці іх. *В. Старына.*

Пах, у, *м.* — запах. Які добры пах ат мурага! Каб твойго й паху тут ня было! *В. Старына.*

Пахаваны, *прм.* — погребенный. Бацька пахаваны каля маткі. Ня ў добрум месьця яна пахавана: ля самаі дарогі. *В. Старына.*

Пахаваць,-цца, *дзс.* — 1) попрятать, -ться. Усё пахавалі—нідзе нічога й ня відаць. А мы ў салому пахаваліся й ня знашлі нас.—2) похоронить кого, быть погребену. Дзіця ў той-жа дзень і пахавалі,

ік памерла. Хай будзя адна чыстая сарочка, каб было ў чом пахавацца. *В. Старына.*

Пахаладзець, *дзс. безас.* — похолодать. Шмат ужо пахаладзела: зараз, мусіць, выпадзя сьнег. *В. Старына.*

Пахапаць, *дзс.* — порасхватать. Вот дзе дзеткі: усе яблыкі пахапалі! *В. Старына.*

Пахарчаваць,-цца, *дзс.*—покормить, -ться. Трэба заехаць к каму на двор каня пахарчаваць і самім пахарчавацца. *В. Старына.*

Нахвастаць, *дзс.* —побить. Ня кіньсі, ато галаву пахвошчаш! *В. Краняні, Пух. р.*

Пахвіна, ы, *ж.* — часть тела животного от ног до ребер. Карова есьць у праваю пахвіну. У каня ўпалі пахвіны. *В. Старына.*

Пахібіць, *дзс.* — сплоховать. Пахібіў наш лён: нешта ня ўдоўся. *В. Старына.*

Пахіліць,-цца, *дзс.*—наклонить,-ться, накренить,-ться. Пахілі воз на бок. Пахілілася рашэціна ў вазяродзя. *В. Старына.*

Пахінуць,-цца, *дзс.* — нагнуть,-ться. Пахіні на бок пляшку ды лей. Лейка пахінулася на бок, дык газа й разьлілася. *В. Старына.*

Пахіснуцца, *дзс.* — накрениться, поскользнувшись. Пахіснуўся ды чуць ня скінаўся ў раку. *В. Старына.*

Пахмурнець, *дзс.* — стать пасмурным. Пахмурнела — ці ня будзя дождж? *В. Старына.*

Пахованы, *прм.* — спрятанный. Вобыск зрабілі ў яго: усё было пахована, але пазнаходзілі. Нейдзя добра пахованы яблыкі, йгрушы, што ня знайці іх. *В. Старына.*

Паход, у, *м.* — 1) отправка, поход. Пашоў у паход на вайну. — 2) избыток, излишек. Атважыў пяць пудоў с паходам. Яму шэйдзісят год с паходам. *В. Старына.*

Паходаць,-цца, *дзс.* — одолеть, побороть,-ться. Вот дужы ён: чуць паходаў яго! *В. Старына.* Калі хочаш, давай паходацца. *В. Краняні, Пух. р.*

Пахрапастаць,-цца, *дзс.* — 1) побить, поломать на мелкие части. Ік шпурнуў, дык на дробныя кавалачкі пахрапастоў міску!—2) поесть. Глядзі, каб карова ня пахрапастала капусты ў возя. *В. Старына.*

Пахрустаць, *дзс.* — поесть с хрустом. Сьвіньня пахрустала ўсе яблыкі. *В. Старына.*

Пахукаць, *дзс.* — подышать на член тела для согревания его или на какой-либо предмет, чтобы покрыть его парами. Пахукай, нагрэй рукі. Пахукай на люстэрак ды вытры. *В. Старына.*

Пахучы, *прм.* — душистый. Якія пахучыя краскі! Пахучая сена. *В. Старына.*

Пацапаць, *дзс.* — похватать что. Усё пацапалі й палапалі — мне нічога ня пакінулі. *В. Старына.*

Пацеляпацца, *дзс.* — поплестись. Ці ня Базыль ета там пацяляпоўся к Ганьня? *В. Старына.*

Пацеркі, рак, *мн.* — бусы. Купіла дзьве нізкі пацярак. *В. Старына.*

Пацеха, і, *ж.* — 1) утешение. Вот паслухмяныя дзеткі — адна пацеха з іх! — 2) умора. Пацеха з ім дый годзя, з етым чалавекам! *В. Старына.*

Пацікаваць, *дзс.* — последить, постеречь. Думаю, пацікую, дзе-ж ты дзенясься? *В. Старына.*

Паціснуць,-цца, *дзс.* — подавить, -ться. Пацісьні вяроўку мацней, ато воз раскідаяцца. Паціснуліся яблыкі ў возя. *В. Старына.*

Паціху, *прс.* — 1) потихоньку, тихо. Паціху ты гавары, ня крычы етак! — 2) медленно. Ня ляці-ж ты, паціху едзь! *В. Старына.*

Пацмакваць, *дзс.*—почмокивать. Завідна яму стала, толька пацмаквая. *В. Старына.*

Пацук, а̀, *м.* — крыса (Mus decumanus). У каморца завяліся пацуке. *В. Старына.*

Пацыбаць, *дзс.*—о длинноногом: пойти. Рыгор пацыбаў на места. *В. Старына.*

Пацыркаць, *дзс.* — немножко подоить корову, когда она мало дает малока. Троха пацыркала ка-

роўку, але малака ня больш шклянкі дала. *В. Старына.*

Пацьвісьці, *дзс.* — поплесневеть. У стопца ня кладзіця хлеба: ён там можа пацьвісьці. Пацьвілі сухарэ. *В. Старына.*

Пацэліць, *дзс.* — попасть в цель. Ік раз пацэліў у вока. *В. Старына.*

Пацяг, а, *м.* — тот, кто потягивается. Вот пацяг: пацягваяцца ды пацягваяцца. *В. Крамяні, Пух. р.*

Пацягнуцца, *дзс.* — потащиться. Карова набралася, аж чуць пацягнулася. *В. Старына.*

Пацягнуць, *дзс.* — 1) потащить. Етага бярвіна я адзін ня пацягну. — 2) ударить чем-либо длинным. Пацягнуў яму па сьпіне чыстаколінаю! *В. Старына.*

Пацяжка, і, *ж.* — поленце. Падай мне танейшую пацяжку падлажыць на комінак. *В. Крамяні, Пух. р.*

Пацяроб, поцяраб, у, *м.* — сенокос, очищенный от кустов. С пацяробу прывёз калясьнічок сена. *В. Старына.* Пойдам касіць на поцяраб. *С. Амельна, Пух. р.*

Пацяруха, і, *ж.* — измельченные остатки корма: сена, клевера и проч. Прынясі каровам хоць якоі пацярухі. *В. Старына.*

Пацярушыць,-цца, *дзс.* — 1) попорошить. Пацярушыўся нявялічкі сьнег. — 2) поморосить. Пацярушыў дожджык. *В. Старына.*

Пачай, *прс.* (старо-славянск. *паче*) — лучше. Баба, а рабіць пачай мужчыны. *В. Старына.*

Пачакаць, *дзс.* — подождать. Пачакай міне, разам пойдам. Пачакай-жа ты ў міне, і я табе етак дам што! *В. Старына.*

Пачапіць,-цца, *дзс.* — нацепить,-ться. Пачапіў на сібе нейкія плюндры. Чаго ты пачапіўся там на плот, — хочаш абламаць? *В. Старына.*

Пачасваць, *дзс.* — хлестать. На чорта мне пачасваць яе: у суд лепяй падам. *В. Старына.*

Пачаставаць, *дзс.* — угостить. Міне кум пачаставоў гарэлкаю. *В. Старына.*

Пачасьсе, я, *н. зб.* — очёски льна. Напрала хунтаў з дзесяць пачасьця. *В. Старына.*

Пачатак, тку, *м.* — начало. Ашчэ на самы пачатак пасьпеў. *В. Старына.*

Пачканос, а, *м.* — лилия пёстрая, царские кудри (Lilium Màrtagon L). *Х. Самін, Пух. р.*

Пачостка, і, *ж.* — угощение. На вясельлі была добрая пачостка. *В. Дукарка, Сьміл. р.*

Пачувацца, *дзс.* — чувствовать себя. Як-жа пачуваясься ты: у баку ня баліць? *В. Старына.*

Пачуцца, *дзс.* — почувствовать себя. Пачулася маладзіца, што стала ўцяжку. *В. Старына.*

Пачуць, *дзс.* — 1) послышать. Усё расскажа, дзе што пачуя. — 2) почувствовать, почуять. Пачуў на сібе бяду—ды драла! *В. Старына.*

Пачыкільгаць, *дзс.* — поковылять. Антон ужо некуды пачыкільгоў с сваею крывою нагою. *В. Старына.*

Пачынак, нка, *м.* — большое веретено ниток, свитых с „двух адкідзічаў". Палажы за комін пачынкі, хай там прасохнуць. *В. Старына.*

Пачынаць, *дзс. (зак.* **пачаць,** *прм.* **пачаты)** — начинать. Разам пачынайма. Работу мы разам пачалі, разам і кончылі. Рэж пачатаю булку, а ня цэлаю. *В. Старына.*

Пачырванець, *дзс.* — покраснеть. Вот сором яму стала, — аж пачырванеў увесь! *В. Старына.*

Пачэзнуць, *дзс.* — подохнуть. Пачэзьлі парасята бяз сьвіньні. *В. Старына.*

Паша, ы, *ж.* — 1) подножный корм. У етум гаду ані німа пашы скаціня. — 2) пастбище. Сяло вялікая, а пашы мала. *В. Старына.*

Пашамятаць, *дзс.* — порвать что на мелкие кусочки. Ад злосці аж сарочку пашамятоў на сабе. *В. Старына.*

Пашанцаваць, *дзс. безас.* — посчастливиться. Пашанцавала яму: двух зайцоў забіў. *В. Старына.*

Пашараваць, *дзс. (прм.* **пашараваны)** — почистить что песком или

золою. На дварэ пашаравала лыжкі. Самавар пашарованы,—аж блішчыць! *В. Старына.*

Пашарпаць, *дзс. (прм.* **пашарпаны)** — подрать на мелкие кусочки. 'К відзіш пашарпаў жакетку ў карчох! (знач., выкапывая корчи, пни). Надзеў пашарпаныя штанэ. *В. Старына.*

Пашкадаваць, *дзс.* — пожалеть. Пашкадуяш посьля, чалавеча, але позна будзя. Пашкадавоў мне куска хлеба даць. *В. Старына.*

Пашкодзіць, *дзс.* — повредить. Мусіць яда пашкодзіла, што жывот баліць. *В. Старына.*

Пашмат, *прс.* — помногу. Ня бяры зараз пашмат, а патрошку. *В. Старына.*

Пашня, і, *ж.* — пахота. Сваю пашню й адным канёмураблю. *В. Старына.*

Пашпурляць, *дзс.* — пошвырять. Пашпурлёў каменьня ў вадну кучу. *В. Старына.*

Паштырхаць, *дзс.* — потолкать кого в драке. П'янага паштырхалі троха ды пусьцілі. *В. Старына.*

Пашукаць, *дзс.* — поискать чего. Пашукай, дзе мая сьвіта. *В. Старына.*

Пашчасьціць,-цца, *дзс. безас.* — посчастливиться. Пашчасьціла яму: брат з Амэрыкі прыслаў таляраў. Пашчасьцілася маладзіцы: папала сабе добрага прымака. *В. Старына.*

Пашэньціць, *дзс. безас.* — посчастливиться. Але пашэньціла Юрку: з лесу прыцёг калоду й ніхто ня злавіў. *В. Старына.*

Паямчэць, *дзс.* — стать быстрейшым, более лёгким. Мая баба паямчэла, ік атсьцёбаў яе. *В. Старына.*

Певень, пеўня, *м.* — петух. Наш певянь адбіўся ат сваіх курэй. Панясу пеўня на места прадаваць. *В. Старына.*

Пекануць, *дзс.* — 1) быстро коснуться горячим или раскалённым железом. Ня тарчы тут пад рукамі, ато ашчэ гарачым шылам пякану. —2) быстро ужалить, укусить. Пчала пяканула жалам. Блыха нейдзя пяканула за нагу. *В. Старына.*

Пекла, а, *н.* — 1) ад. Будзяш ты за сваю работу ў пекля чэрцям сма лу вазіць. — 2) тяжелое житье. Ета ня жыцьцё, а пекла нейкая. *В. Старына.*

Пелька, і, *ж.* — прорубь в реке. Чуць быў ня ўтапіўся: ускочыў у пельку, але людзі выратавалі. *В. Старына.*

Пена, ы, *ж.* — 1) пена. Пена із рота пашла. — 2) пеня. На стрыхоўку пена нарасла. *В. Старына.*

Пенчаны, *прм.* — пеньковый. Парваліся пянчаныя набярдкі. *В. Старына.*

Перабежышча, а, *н.* — место перебегания. У раўку воўчая пярабежышча. *В. Старына.*

Перабівацца, *дзс. (зак.* **перабіцца)** — 1) понапрасну ездить или ходить куда и утомляться. Скажы, хай людзі зоўтра ня пярабіваюцца і напрасна ня едуць сюды. Дарам толька пярабіўся: у сяльсавеця нікога ня было. — 2) перебиваться — бедствовать. Пярабіваямся с хлеба на квас. *В. Старына.*

Перабіваць, *дзс. (зак.* **перабіць)** — расстраивать сделку, прерывать разговор, работу и проч. Чалавек угаварыўся купіць, дык нечага яму пярабіваць. Ня пярабівай яго, хай кажа. *В. Старына.*

Перабіраць, *дзс. (зак.* **перабраць,** *прм.* **перабраны)**— отбирать лучшие экземпляры. Зоўтра будам пярабіраць картоплю на насеньня. Пяраброў крупы ат усякаі бузы. У каламашца пярабраная картопля. *В. Старына.*

Перабірачка, і, *ж.* — переборчивость. За пярабірачку выбраў гарачку (або: выбраў няўставачку, нябарачку). *Прык. В. Лядцо, Пух. р.*

Пяраборлівы, *прм.* — привередливый. Які-ж ты пяраборлівы: што ні дай, усё ня смашная яму! *В. Старына.*

Перабытны, *прм.* — могущий быть пережитым. Дзела гэта пярабыт-

ноя. Пярабытна, але ня забытна. *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.*

Перабыць, *дзс.* — прожить, перенесть. Каб як зіму пярабыць,—а там што-небудзь прыдумаям. *В. Старына.*

Праворваць *картоплю,* — перепахивать поле после выборки картофеля. Нашы паехалі пяраворваць картоплю. *В. Старына.*

Перавярнуць,-цца, *дзс.* — 1) перевернуть,-ться на другую сторону. Пяравярнуўся на другі бок ды зноў заснуў. — 2) принять другое вероисповедание. Пяравярнуўся на каталіка. *В. Старына.*

Перавясло, á, *н.* — связь для снопов. Малы авёс парос, німа с чаго й пяравясла зрабіць. *В. Старына.*

Перагартаваць, *дзс.* (*прм.* **перагартаваны**) — перекалить. Трэба пярагартаваць сякерку, ато надта мяккая сталь. Серп пярагартаваны. *В. Старына.*

Перагатаваць, *дзс.* (*прм.* **перагатаваны**) — вскипятить. Пярагатавала малако, каб сырога ня пілі да жыватэ ня балелі. Пі пярагатаванаю ваду, а сыроі ня можна. *В. Старына.*

Перагнюсіць, *дзс.* —перепачкать. Усе міскі пярагнюсілі — і німа ў чом есьці. *В. Старына.*

Перадок, дкá, *м.* — передняя часть телеги, повозки. Ты садзіся ў пярадку, дык ямчэй будзя паганяць. *В. Старына.*

Перадоўка, і, *ж.* — короткая веревка, которая концами прикрепляется к передней части телеги, а сама накладывается в виде петли на „рубель" при увязке воза. Чапляй пярадоўку за рубяль, будам ціснуць воз. *В. Старына.*

Ператочча, а, *н.* — площадка, выбитая глиной, находящаяся перед „токам". На пяраточчы будам лён абіваць. *В. Старына.*

Перадэ, оў, *мн.* — кожа, которая пришивается к голенищам и образует ступню сапога. Шавец сапсавоў мне пярадэ, і ботаў ня пашыў. *В. Старына.*

Пераж*а*біцца, *дзс.* — покоробиться, искривиться. Добрая арэшына была на‘бруч, але пяражабілася. *В. Старына.*

Перайм*а*ць, перанім*а*ць, *дзс.* (*зак.* **пераняць**) — 1) перенимать кого, перехватывать. Бяжыма на вуліцу пяраймаць авечкі. Пяранімайця — ета-ж ваша цялё. — 2) заимствовать. Нейдзя ўжо новаю песьню пяранёў. *В. Старына.*

Перайм*о*, á, *н.* — вознаграждение за найденную вещь или перенятое животное. Ты знашоў мой ножык, — аддай, дык дам пярайма. Хлопцам трэба даць пярайма, што каня ўлавілі. *В. Старына.*

Перайн*а*чваць, *дзс.* (*зак.* **перайн*а*чыць**) — делать иначе, переделывать. Як ё, хай так і будзя, пярайначваць ня трэба. Ён у хаця ўсё пярайначыў на свой манер. *В. Старына.*

Перайц*і* *на веру,* — принять католическое или иное вероисповедание. Васілёк пярайшоў на каталіцкаю веру. *В. Старына.*

Перакав*і*к, пяр*а*к, à, *м.* — грядка, что вспахивается поперек полосы, когда нельзя проводить плугом по длине до самого конца. На пяракавік ня хваціла насеньня. Даляй там пасеян лён, дык ты зробіш пяракавік. *В. Старына.* Каля ракі пярак картоплі стаптaлі. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Перакал*е*чыць, *дзс.* — искалечить многих. Ета вайна чоршта людзей пяракалечыла! *В. Старына.*

Перак*і*дацца, *дзс.* — прожить коекак, перебиваясь (о прошедшем времени). Зімку сяк-так пяракідаліся, а вясною бог бацька. *В. Старына.* (*Пр.* **Прак*і*дацца**).

Перакід*а*ць,-цца, *дзс.* (*зак.* **перак*і*нуць,-цца,** *прм.* **перак*і*нуты**) — перебрасывать, -ться. Дошкі прыдзяцца цяраз плот пяракідаць. Снапэ лёгкія, дык аж нет куды пяракідаюцца. Пяракінь мех на еты бок. А жэрдка пяракінутая

так і ляжыць на Паўлюковум гумне. *В. Старына.*

Перакіднік, а, *м.* — тот, кто легко меняет вероисповедание. Вот дзе пяракіднік: учора быў рускі (православный), а сягоньня пяравярнуўся на каталіка! *В. Старына.*

Перакорыць, *дзс.* — противоречить. Што ты пяракорыш, нічога ня ведаючы? *В. Слопішча, Шацк. р.*

Перакрыўляць, *дзс. (зак.* **перакрывіць**) — передразнивать. Сядзіць ды пяракрыўляя ўсіх. Яно ўмея каждага пяракрывіць, як хто гаворыць. *В. Старына.*

Перакулдыкнуцца, *дзс.* — перекувыркнуться. Запарам пяракулдыкнаўся тры разы. *В. Старына.*

Перакуліць,-цца, *дзс.* — опрокинуть, -ться. Пяракуліў чаркі дзьве гарэлкі (знач., выпил). Пяракуліўся воз у выбоіня. *В. Старына.*

Пералёт, у, *м.* — язвенник обыкновенный (Anthyllis vulneraria L). Назьбіралі пяралёту пасьвяньціць. *С. Блужа, Пух. р.*

Пераліўкі, (*польск.* przelewki)—пустяковина, шутки; употребляется с отрицанием. Бачыць, што ня пяраліўкі, ды давай прасіцца *В. Старына.*

Пераліцаваць, *дзс.* (**пераліцаваны**)— перевернуть на другой бок. Пяраліцавалі малому сьвітку. Ня пазнаць, ці новая жакетка ці пяраліцаваная. *В. Старына.*

Пералічваць, *дзс. (зак.* **пералічыць**, *прм.* **пералічаны**) — пересчитывать. Даволяй табе ўжо пяралічваць етыя грошы. Два разы пяралічыў пылянята,— і аднаго такі ня хватая. Снапэ хай сабе будуць на полі — яны пяралічаны, мо' ніхто ня ўкрадзя. *В. Старына.*

Пералог, у, *м.* — луг среди поля или среди леса. Коні пасуцца на пяралозя. *В.Падбярэжжа, Пух.р.*

Пералузаць, *дзс.*—очистить от скорлупы, перебирая каждый стручок, семячко. Адзін усе насеньнікі пяралузоў. Пяралузала пасолю. *В. Старына.*

Перамагаць, *дзс. (зак.* **перамагчы**) — осиливать, одолевать. Яго ніхто ня пяраможа: што захоча, тоя й будзя рабіць. Ня пярамагчы табе яго, браця! *В. Старына.*

Перамалоцца, *дзс.* — перемолоться. Пярамеляцца ўсё, — мука будзя. *Прык.* А, пяройдзя ета ліха, пярамеляцца ўсё — і забудзяцца. *В. Старына.*

Перамот, у, *м.* — 1) заграждение впереди саней из переплетенного в разные стороны шнура; то же в телеге для укрепления сиденья. У сані трэба даць новы пярамот. Зрабі ў перад пярамот у драбінца, тады накладзеш саломы на сядзеньня. — 2) ошибка при сновании тканья. Насновала пярамотаў, снуючы кросна. *В. Старына.*

Пераносіць,-цца, *дзс. (зак.* **пера несьці,-ціся**) — переносить,-ться. Нашто пераносіць еты зуслон? —хай стаіць на месьця. Мы будам пярасыпаць сваю хату, дык пяраносімся ў клець. Муку трэба пяранесьці ў каморку. Табе давядзецця пяранесьціся с сваімі паперамі на другі стол. *В. Старына.*

Перападаць, *дзс. безас.* (*зак.* **перапасьці**) — перепадать, перепасть. Яго добрая служба: сяды-тады й гасьцінца пярападая ат каго. *В Старына.*

Перапасьціся, *дзс.* — о животном: от голода похудать. Каніна галодная, саўсім пярапалася .*В. Старына.*

Перапечка, і, *ж.* — лепешка из пшеничной, ячменной или гречневой муки. Дайця мне пяряпечку, дык я скажу вам праз печку. *Прыгав. В. Дайнава, Пух. р.* Напяклі с пшанічнаі мукі пірапечак. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Пераплёт, а, *м.* — часть „азярода" между столбами — решетинами. Жыта нажалі два пяраплёты. —2) скверное положение. Глядзі, чалавеча, ато пападзесься ты ў пяраплёт,— тады паскачаш! *В. Старына.*

Пераплысьці, *дзс.* — переплыть. Каб як пяраплысьці на той бок. Пя-

раплыў самы глыб,— ціпер сьмела! *В. Старына.*

Перапляс, у, *м.* — скверное, щекотливое положение. Во папоўся ў пяраплясі ты,— ціпер я пасьмяюся с цібе. *В. Старына.*

Перапой, ю, *м.* — взаимные подарки в начале свадьбы жениха и невесты. Женіх доў Парасца ў пярапоі чаравікі й спадніцу, а яна пашыла яму кужэльныя штанэ й сарочку. *В. Старына.*

Перапрашаць, *дзс. (зак.* **перапрасіць)** — извиняться, просить извинения, прощения. Ня думайся, пярапрашаць цібе ня буду. Пярапрасіў, каб на суд ня падавалі за патраву. *В. Старына.*

Перапрагаць, *дзс. (зак.* **перапрэгчы,** *прм.* **перапрэжаны).** — перепрягать лошадь. Нічога ня будзя, трэба каня пярапрагаць. Пярапрэжаны конь. *В. Старына.*

Перапрэгчы, *дзс.*— пережарить. Трэба пілнаваць, каб не пярапрэгчы гароху. Пярапрогся алей. Вот пярапрэжаны боб — аж пагарэў. *В. Старына.*

Перапуд, у, *м.* — перепуг. Аж ня ведая, што рабіць з вялікага пярапуду! *В. Старына.*

Перапужаць,-цца, *дзс. (прм.* **перапужаны)** — перепугать,-ться. Сабака пярапужоў дзіця. Маладзіца пярапужалася на пажары ды захварэла. Наша малоя хворая — пярапўжаная. *В. Старына.*

Перапялёсты, *прм.* — кабан или свинья, с поперечными белыми и чорными вперемежку полосами. Пярапялёстая сьвіньня гукацца хоча. *В. Старына.*

Перарабляць *дзс. (зак.* **перарабіць,** *прм.* **парароблены)** — переделывать. Ня так зрабіў ты, прыдзяцца перарабляць. Пярарабілі мы сваю грубку. Ета тыя самыя калёса, але пяраробляныя. *В. Старына.*

Перарывацца, *дзс.* — 1) перерываться. Тонкая нітка, дык пярарываяцца. — 2) сильно кричать, орать. Крычыць, аж пярарываяцца. *В. Старына.*

Перарэза, ы, *аг.*—недоедливый до невозможности. Маўчы ты пярарэза, ня рэж ты майго сэрца! *В. Загай, Пух. р.*

Перасіліцца, *дзс. (прм.* **перасілены)**—подорвать силы. Пярасіліўся паднімаючы бярвіно, дык жывот баліць. Атрахім быў здаровы мужчына, але ціпер пярасіляны. *В. Старына.*

Перастарык, а, *м.* — престарелый. Ведама, пярастарык: узьлез на печ ды качаяцца! *В. Старына.*

Перастарыца, ы, *ж.*—престарелая. Ашчэ ты, маладзіца, ня пярастарыца — мужык, нябось, трэба!.. *В. Старына.*

Перасыпаць, *дзс. (зак.* **перасыпаць,** *прм.* **перасыпаны)**—ремонтировать строение, разбирая брёвна и заменяя подгнившие из них новыми. Вясною будам пярасыпаць сваю хату. Хлеў добра пярасыпаны: скаціня будзя цепла. *В. Старына.*

Перасьпеліваць, *дзс. (зак.* **перасьпеліць)** — допустить до перезревания. Хай ашчэ сьпеюць дулі, але пярасьпеліваць іх ня можна—пагніюць посьля к ‘бачыш. Пярасьпеліў я сваю грэчку, ціпер асыпаяцца косячы. *В. Старына.*

Перасьпелы, *прм.* — перезревший. Пшаніца аж крышыцца—ведама, пярасьпелая. Пярасьпелы ячмень асыпаўся. *В. Старына.*

Перасьпяваць, *дзс. (зак.* **перасьпець)**—перезревать. Пара касіцьканюшыну,—нашто, каб пярасьпявала. Пярасьпеў авёс. *В. Старына.*

Перасьцерагаць, *дзс. (зак.* **перасьцерагчы)** — предостерегать. Я яго пярасьцярагоў, каб ня броўся ня за сваё дзела. Ня было каму пярасьцярагчы яго, ён ня пашоўба туды к п‘яным. *В. Старына.*

Перасьцярога, і, *ж.* — предостережение. Ня памагла яму ніякая пярасьцярога. *В. Старына.*

Перасядаць, *дзс. (зак.* **перасесьці)**— о пище: задерживаться в глотке. Сопкая картопля, аж у горла пярасядая. Ігруша пярасела ў горля. *В. Старына.*

Ператраіць, *дзс.*—вспахать в тре-

тий раз. Пяратраіў два загоны пад ячмень. *В. Старына.*

Пэратрэсьці, *дзс.*—1) переколотить что. Ашчэ раз пяратрасі салому.—2) произвесть обыск. Міліца ў Пятрыка ўсё пяратрэсла й нідзе ня знашла самагонкі. *В. Старына.*

Пэратужыць,-цца, *дзс. (прм.* **пэратужаны)**—*гл.* **Перасіліцца.** Ня кладзі шмат на воз, ато каня пяратужыш. Добры быў конік, але пяратужыўся. Прыдзяцца збываць кабылу: пяратужаная, у работу ня гадзіцца. *В. Старына.*

Перахацецца, *дзс. безас.*—пройти желанию чего. Мне піць ужо пярахацелася. *В. Старына.*

Перахібіць, *дзс.*—сплоховать. Ён табе й на валасок ня пярахібіць. *В. Старына.*

Перахіліць,-цца, *дзс.*—перевесить, -ться через что. Конь пярахіліў галаву цяраз плот. Каб пярахіліцца цяраз плот, дык падняў-ба яблык. *В. Старына.*

Перахлябісты, *прм.*—1) лошадь или корова с большими „пахвінами" и тонкая в об'еме живота. Нейкая пярахлябістая кабыла: баке, ік дошкі.—2) с кривою спиной. У Васілёваі каровы пярахлябістая сьпіна. *В. Старына.*

Перац, *м. (пам.* **перчык)**—перец (Piper). У каўбасы палажыла перцу й сялітры. Люблю булён с перчыкам.—*Пёрцу даць*—дать взбучку, нагоняй. Дам табе перцу, дзяціна, добрага! Ну й доў-жа яму перцу, закаяцца боляй етак рабіць! *В. Старына.*

Перацінаць, *дзс.* (*зак.* **перацяць**)—пересекать, перерезать. Ня трэ'бала пярацінаць етага шнура, хай-бы цэлы быў. Калясом пярацяло яму нагу. *В. Старына.*

Перацягваць,-цца, (*зак.* **перацягнуць,-цца**),–перетаскивать,-ться. Будам ношкамі пярацягваць сена на курган ды кідаць стог. Карова чуць пярацягнулася на другі бок балота. Усё дабро пярацягнуў к сабе ад брата. *В. Старына.*

Перацягнуць, *дзс.*—нанесть удар чем-либо длинным. Каб пярацягнуў чыстаколінаю, дык ведаў-ба! *В. Старына.*

Перашкода, ы, *ж.*—препятствие. Каб хаця ня сустрэлася па дарозя якоі пярашкоды нам. *В. Старына.*

Перашмуляць,-цца, *дзс. (прм.* **перашмулены)**—перетереть,-ться. Пярашмуляў важке аб колца. Пярашмуляўся повад аб палена. Ляйчына пярашмуляна. *В. Старына.*

Пернік, а, *м.*—пряник. Дзецям купіў гасьцінца па перніку. *В. Старына.*

Перхаць, *дзс.*—сухо кашлять. Перхая, ік тая авечка,—прастудзіўся нейдзя. *В. Старына.*

Перці (пру, прэш), *дзс.*—1) переть что. У зад трэба перці воз.—Ня туды прэш.—2) быстро бежать, ехать. Прэ, аж пыл курыць!—3) с трудом нести тяжелую ношу. Чуць прэ мяшок.—4) выпирать назад пищу. Аж прэ з яго,—так наброўся! *В. Старына.*

Перш, *прс.*—сперва, первоначально. Перш так хацеў, а посьля так—вот і разьбяры ты яго! *В. Старына.*

Першая прачыстая,—праздник 15 августа. На першаю прачыстаю паедам у Дукору на кірмаш. *В. Старына.*

Першы, *прм.*—первый. Які ён ёмкі: усюды хоча быць першым! *В. Старына.*

Першым чынам,—первым долгом, сперва. Першым чынам узяліся за лупцоўку, а пасьля за дапрос. *В. Старына.*

Перыць, *дзс.*—избивать. Давай перыць яго паленам. Пер яго, гада, пер! *В. Слопішча, Шацк. р.*

Песьціць,-цца, *дзс.*—нежить,-ться. Залішня вы ўжо песьціця сваіх дзяцей. А што яму рабіць: толька песьціцца ў бацькоў. *В. Старына.*

Пеўнік, а, *м.*—петушок. Прапоў наш адзін пеўнік. *В. Старына.*

Пеўнікі, аў, *мн.*—погремок обыкнов. (Alectorolophus L.) На гумне ё

шмат пеўнікаў і ўсякіх красак. *В. Старына. (Пр.* **Званец).**

Пець, *дзс.* — петь. Пець, скакаць— вот на ета яна дык маладзец! Ня пей ты етак жаласна! Пейма, дзевачкі, другую песьню! *В. Старына.*

Печыва (*хлёба)*, а, *н.*, — выпечка хлеба на один раз. Мукі ашчэ хваціць на ‘дно печыва. Разышлося печыва хлеба. *В. Старына.*

Піка, і, *ж.*—копье. Паехалі казакі з доўгамі пікамі. *В. Старына.*

Пілаваць,-цца, *дзс.*—1) пилить,-ться. Пойдам дрова пілаваць. Ня пілуяцца тоўстая палена.—2) мучить словами кого, попрекать. Пілуя, грызе сваю жонку. — 3) плохо играть на музыкальном инструменте. Пілуя на скрыпца, толька струны ірве. *В. Старына.*

Пілавіньне, я, *н.* — опилки. Пілавіньням пашаравалі падлогу. *В. Старына.*

Піластаў, ва, *м.*—рабочий, настраивающий и правящий пилы. Па сяле ходзяць піластавы,—трэба й нам аддаць сваю пілу павастрыць. *В. Старына.*

Пілёсіць, *дзс.*—1) пилить тупою пилою. Што пілёсіш етаю тупіцаю?— ня парэжаш.—2) бранить, надосаждать. Вечна ён пілёсіць сваю Зосю. *В. Старына.*

Пілiпаўка, і, *ж.* — филиппов пост. Маці памерла не‘к у Піліпаўку. *В. Старына.*

Пілнавацца, *дзс.* — придерживаться чего. Ты ўжо аднаго чаго пілнуйся: ці ў іх хэўру йдзі, ці ў нашу. *В. Старына.*

Пілнаваць, пільнаваць, -цца, *дзс.* — стеречь,-чься. Пільнуй, каб коні ня лезьлі ў шкоду. *В. Скрыль, Пух. р.* Пілнуй гаспадаркі—будуць у гаршку скваркі. *Прык.* Трэба пілнавацца, каб ня памачыцца. *В. Старына.* Піннуй канапель ат курэй, дык дам табе яйцо. *В. Крамяі, Пух. р.*

Пілны, *прм. (прс.* **пілна**)—усердный, старательный. Які ён пільны на работу: ік возьмяцца, дык і мінуты ня ‘дыхне. Так-жа пілна яго просіць! *В. Старына.*

Пільсьць, і, *ж. (польск.* pilść) — очески с пылью от шерсти. Якая там воўна—адна пільсьць. З воўны шмат вышла пільсьці. *В. Лядцо, Пух. р.*

Пінжак, à, *м.*—пиджак. Справіў сабе новы пінжак. *В. Старына.*

Піпа, ы, *ж. (пам.* **піпка**), *дзіц.*— мужской половой орган. Ня бярыся за піпу, сорам! Ня чапай піпкі. *В. Старына:*

Піргаць,-цца, *дзс. (аднакр.* **піргануць** і **пірнýць**) — порывисто толкать. Стаіць з боку ды піргаяцца з усімі. Ік піргануў яго, дык атразу атляцеў! *В. Старына.* Пірнуў яго ў дзьверы галавою. *В. Старына.*

Пірог, пірагà, *м. (пам.* **піражок**)— пшеничный хлеб, кулич. К вяликаньню напяклі пірагоў. На, йзьзеш піражка! *В. Старына.*

Пісака, і, *аг.* — писец. Пісоў пісака, што ня разьбярэ й чытака. *В. Старына.*

Пісаньне, я, *н.* — писание, письмо. Яго якоя чытаньня, такоя й пісаньня. *В. Старына.*

Піскліві, *прм.*—пискливый. Пісклівая нейкая дзіця ўдалося. *В. Старына.*

Піскля, і, *ж.* — женщина плаксивица, с слабым тонким голосом. Ведама піскля ета: абы-што, дык і плача. *В. Старына.*

Пісулька, і, *ж.* — записка,записочка. Во ат сына табе нейкая пісулька. *В. Старына.*

Пісяг, à, *м.*—шрам от удара кнутом и проч. подобного. Уся карова ў пісягох. *В. Старына.*

Пісяжыць, *дзс.* — бить кнутом или чем подобным, нанося шрамы. Ік узлавоўся пастух на цялушку,—давай яе пісяжыць! *В. Старына.*

Піткі, пітачкі, *дзіц.*—пить. Хачу піткі. На-ж табе пітачкі. *В. Старына.*

Піхаць,-цца, *дзс. (аднакр.* **піхнуць**)—толкать кого, толкаться. Што-ж ты піхаяш яго, ён-жа цібе ня чапая?! Ня піхайся, чалавеча, абы ік піхну, дык аж прах цібе возьмя! *В. Старына.*

Піценьне, я, *н.*—питьё. Хватая яму і ядзэньня і піценьня. *В. Старына.*

Піць, *дзс.*—пить. Пі ты ўсю чарку, ня пакідай. Піця, госьцікі, ды закусвайця. Піма, хлопцы, ды пойдам парою дамоў! *В. Старына.*

Пішчом, *прс.*—насильно с писком, с криком иногда. Парасята пішчом лезуць у хату. Вот пішчом лезя: дай яму ету цацку дый годзя! *В. Старына.*

Пішчык, а, *м.*—дудочка (из гусиного пера, кости) для подражания писку птенцов и приманивания их с целью ловли или стреляния. Пішчыкам прыманіў сіўцоў. *В. Старына.*

Плаксун, а́, *м.* (*ж.* **плаксуха**)—плакса. Плаксун еты вечна плача ды плача. Нечага глядзець на ету плаксуху: паплача ды сьціхня. *В. Старына.*

План, а, *м.*—1) план-карта небольшого участка земли в увеличенном масштабе. Па плану ў нас зямлі павінна быць боляй. Па плану тут дарогі німа.—2) географическая карта. Зірні ў план, дзе тая Сібір. *В. Старына.*

Планэта, ы, *ж.*—планета. Мусіць, ня ў добраю планэту ён радзіўся, што такі няшчасьлівы. *В. Старына.*

Пласконны, *прм.*—посконный. Надзеў пласконнаю сарочку. *В. Старына.*

Пласконьне, я, *н.*—посконь. Іс пласконьня наткала пасьцелак. *В. Старына.*

Пласкуха, і, *ж.*—рыба плотва. Налавіў торбачку пласкухі. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Пласт, а, *м.*—пласт. Пазыч, кум, мне сена пластэ два. Пластамі пярабірай салому ды падавай на стог. *В. Старына.*

Плаціна, ы, *ж.*—небольшой кусок полотна, тряпки. Каб якою плаціна́ю абвязаць руку. *В. Старына.*

Плацьце, я, *н.*—бельё. Пастуху пашыла асобянная плацьця. Плацьця сохня пад страхою. *В. Старына.*

Плашка, і, *ж.*—половинка от полена дров. Пакалоў тры плашкі ў печ. *В. Старына.*

Плёвалка, і, *ж.*—плевательница. У плёвалку ты смаркайся, а ня на падлогу. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Плёнка, і, *ж.*—силок. Злавіў сініцу ў плёнку. От папоўся ў плёнку! (говорят насмешливо про того, кто в затруднительном, безвыходном положении). *В. Старына.*

Плёскі, *пром.*—плоский. Падай плёскі каменчык падлажыць пад вугал. Лякарства ў плёскай пляшачца. *В. Старына* (*Пр.* **Пляскаты**).

Плесьці, *дзс.*—плесть. Макар умея плесьці ёмкія кошыкі. Пляту сабе лапці. Каму пляцеш еты бізун? *В. Старына.*

Плёткі, так, *мн.*—сплетни. Ета-ж ня проўда—плёткі! *В. Старына.*

Плеўка, і, *ж.* (*пам.* **плевачка**)—1) перепоночка. Якоя ета мяса—адны плеўкі!—2) пенка, пленка, как накипь на жидкости. Усе плеўкі пацягоў з малака ды пажроў. Дай дзіцяці ету плевачку. *В. Старына.*

Плёхацца, *дзс.*—плескаться Мыйся ты хутчэй, ня плёхайся, седзячы ў вадзе. *В. Старына.*

Плёхнуць, *дзс.*—плеснуть в воде. У рацэ плёхнаў шчупак. *В. Старына.*

Пліскаўка, і, *ж.*—трясогузка (Budytes). Вунь скача пліскаўка. *С. Дукора, Сьміл. р.*

Плісьнік, а, *м.*—*гл.* **Плюшчай** (Sparganium ramosum L). У сеня адзін плісьнік. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Плітаваць, *дзс.*—обтёсывать камень в виде плитки. На, во плітуй гэты камянь. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Плойма, ы, *ж.*—уйма. Ета ня жарты: етакая плойма курэй—дзіва што выдзяруць грады! *В. Старына.*

Плот, а, *м.*—забор из жердок. У гумне трэба новы плот ставіць, а то сьвіньня лазяць ды рыюцца. Нехта йз нашага плота выцяг дзьве жэрдкі. *В. Старына.*

Плужыць, *дзс.* — пахать (насмешливо). Малы яшчэ, а добра плужыць! *В. Старына.*

Плысьці, *дзс.*—1) плыть. За вадою лёгка плысьці.—2) медленно итти. Плыве, ік няжывы,—ідзі хутчэй! Будзя плысьці з гадзіну табе. *В. Старына.*

Плыт, а, *м.* — плот. Па рацэ плытэ пагналі. Мужчыны пашлі на плытэ. *В. Старына.*

Плытнік, а, *м.* — плотовщик. Ік маладзейшы быў, дык і я хадзіў у плытнікі. *В. Старына.*

Плюндры, аў, *мн.* — отрепье. Падаброў свае плюндры — ды ходу! *В. Старына.*

Плюскатаць, *дзс.*—плескать (о волнах). Рака саўсім ціхінька плюскоча. *В. Старына.*

Плюскаць, *дзс.* (*зак.* **плюснуць**)—1) плескать (о воде в обуви). У бот вады набралася, аж плюская.—2) целовать. Усе падходзяць да папа ды плюскаюць яму ў руку. Плюснаў цетца ў руку. —2) моргать веками глаз. Чаго ты плюскаяш вачымі? *В. Старына.*

Плюснуць,-цца, *дзс.*—плеснуть, бултыхнуться. Шчупак плюснаў у рацэ. Плюснаўся ў ваду. *В. Старына.*

Плюсь! *выкл.*—для передачи звука при поцелуе. Узёў ды плюсь дзядзьку ў руку! *В. Старына.*

Плюх! *выкл.* — для передачи звука при плевании. Іс шапку—плюх яму ў морду! *В. Старына.*

Плюхаць,-цца, *дзс.* — 1) плескать, -ться. Качкі плюхаюцца сабе ў вадзе. — 2) шлёпать по грязи. Плюхая па гразі.—3) плевать. Ня плюхай ты на падлогу, а ў куток. *В. Старына.*

Плюшчай, ай, *м.*—ежеголовка (Sparganium ramosum Huds.). Нарвалі плюшчаю раскідаць па хаця. Каля ракі толька адзін плюшчай парос, а травы ані німа — вот табе й сянакос! *В. Старына.*

Плюшчыць, *дзс.*—закрывать глаза. Дзіця спаць хоча: ужо плюшчыць вочкі. *В. Старына.*

Плява, ы, *ж.* — 1) перепонка. На жываце лопнула плява, дык кішкі самі й выяхалі.—2) очень тонкая пленка, покрывающая какую-либо жидкость. Скінь пляву с квасу, ато як-жа піць! *В. Старына.*

Плявузгаць, *дзс.*—говорить вздор, чепуху. Нечага плявузгаць на чалавека дарэмна! *В. Старына.*

Пляга, і, *ж.* (*польск.* plaga *з лац.* plaga)—в ругат. смысле: наказание. Ну й каніна: пляга нейкая, — што ўбіў, то і ўехаў! *В. Старына.*

Пляжыць, *дзс.*—1) с большим размахом сечь, рубить. Пляжыць дрова, аж лоб мокры. — 2) сильно бить кого. Увaброў у свае лапы ды давай пляжыць паскалкам! *В. Старына.*

Пляма, ы, *ж.* — пятно. Чыста ўся спадніца ў плямах. *В. Старына.*

Пляменьнік, а, *м.*, **пляменьніца** ы, *ж.*—племянник, племянница. Пляменьнік пасобіць вазіць бярвеньня, а пляменьніца пажыная дзяньке два. *В. Старына.*

Пляскаты, *прм.*—плосковатый. Нейкі пляскаты твой нос. *В. Слопішча, Шацк. р.* (*Пр.* **Плёскі**).

Пляскаць, *дзс.*—1) шлёпать чем по жидкости. Ня пляскай па вадзе, ня пудзь рыбы. — 2) издавать ртом особый звук, закрывая и раскрывая губы и действуя языком. Ці ня ясі ты, што пляскаяш ротам?. Пляская, ік тая сьвіньня. *В. Старына.*

Пляскаць, *дзс.*—1) бить в ладони. Пляшчы ў ладкі. Усе давай пляскаць у ладкі.—2) ковать молотом. Малатком ня лёгка пляскаць цэлы дзень на кавадля. — 3) говорить вздор. Плешча яна, чорт ведая што,—німа чаго й слухаць! *В. Старына.*

Плясьці, *дзс.* — лгать, наговаривать на кого. Слухай, што ён табе будзя плясьці! Пляце абы што й абы на каго. *В. Старына.*

Плях, —1) бултых! У самаю лужыну плях!—2) шлёп! Плях яму ў морду раз, другі! *В. Старына.*

Пляхаць, *дзс.* (*зак.* **пляхнуць**) — 1) шлёпать. Усю дарогу ён п'яны

пляхая ды пляхая. Пляхнаў у гразь аж расплыўся. Што ты пляхаяш зра гразь?!. *В. Слопішча, Шацк. р.*—2) наносить сильные удары. І давай пляхаць яму ў морду. Пляхнаў яму кулаком разоў са тры. *В. Старына.*

Пляхнуцца, *дзс.*—шлепнуться. Пляхнаўся пузам аб лёд, аж чуць устоў! *В. Старына.*

Пляц, а, *м.* — усадебный участок земли. У Сьмілавічах усім даюць пляцэ, хто хоча сяліцца. Ён мая ў горадзя свой дом і пляц. *В. Старына.*

Пляцень, плятнѝ, *м.* — плетень. У вагародзя ат Паўлюковага боку пастаўлю пляцень. *В. Старына.*

Плячук, а̀, *м.* — плечо. Баліць рука ў плячуку. Плячуке намуляў важкамі, носячы салому. *В. Старына.*

Пляша, ы, **пляшка,** і, *ж.* (*ням.* Flasche) — бутылка. Вазьмі вады с сабою хоць у пляшку. Пастаў мне пляшку гарэлкі, дык памагу стога кідаць. *В. Старына.*

Пнуцца, *дзс.*—просовываться вперед, пролезать. Ня пніся ты сюды, ато раздавяць. Пнецца, ік тая жаба на корч. *В. Старына.*

Побак, побач, *прс.* — рядом. Сеў побак з ім. Яны жывуць побач з намі. *В. Старына.*

Повад, а, *м.* — 1) повод (у лошади) Конь парвоў повад.—2) отрезок веревки. Повадам увязоў калоду. Павадамі зьвязалі яму рукі й ногі. *В. Старына.*

Повіду, повідам, *прс.* — в явности, на вид. Нашых парасят тут і повіду німа, — дзе-ж яны дзеліся? Іх нідзе й повідам ня відаць. *В. Старына.*

Пагаласка, і, *ж.* — слух. Пусьціў пагаласку, што дачцэ дае вялікаю пасагу,—хаця каб сваталіся. Я ня ведаю, ці проўда, але такая пагаласка ё. *В. Старына.*

Погань, і, *ж.* — мерзость, пакость. Заваліця хвортачку, каб погань якая й ступіць на двор ня сьмела! *В. Старына.*

Под, а, *м.* — помост кирпичной печи. У печи выдраўся под: нельга хлеба пячы. *В. Старына.*

Подаўна, *прс.* — довольно давно. А подаўна ўжо, ік пашлі нашы. *В. Старына.*

Подбіўка, і, *ж.* — кайма, обшивка (только снизу платья). К чырвонай спадніцы дала аксамітаваю подбіўку. *В. Старына.*

Подвязка, і, *ж.* — узкий поясок для привязывания „калош", обыкнов. бывает в паре. Кароткія мае подвязкі: нельга добра абвязаць калош. Згубілася адна подвязка, — трэба новаю выткаць. *В. Старына.*

Подмазка, і, *ж.* — мазок из тряпки и сала для подмазывания сковороды, когда пекут блины. Нешта ня ўстаюць блінэ: мусіць у подмазца німа здору. *В. Старына.*

Подплетка, і, *ж.* — специальное костяное широкое шило для ковыряния лаптя, при его подплетании. Подпляткаю толька раскавіроў лапаць. *В. Старына.*

Подсьвінак, нка, *м.*—молодая, еще не приводившая поросят, свинья; молодой кабанчик. Аднаго подсьвінка закалолі, а другога ашчэ будам карміць. *В. Старына.*

Подцелак, лка, *м.* — телёнак. Маю дзьве каровя й аднаго подцялка. *В. Старына.*

Подсьцілка, і, *ж.* — подстил для скота. На подсьцілку каровам пры нёс вязку саломы. У сьвіньней мокра, аж нельга ступіць — трэба зноў даць подсьцілку. *В. Старына.*

Подцмык, а, *м.*—приспособление для вытаскивания сена из болотного сенокоса; состоит из длинной палки, на которую накладывается копна сена и увязывается веревкою; к более свободному концу палки прикрепляется валик с постромками для впрягания лошади. З возам нельга было ўехаць, дык подцмыкам выцягаў сена. *В. Старына.*

Пожня, і, *ж.* — жниво. Статак ік папашоў на пожню, дык лепяй стоў пад'ядаць. *В. Старына.*

Позна *прс.* — поздно. Позна я вы-

шаў з дому, хаця каб пасьпець. *В. Старына.*

Позны, *прм.* — поздний. Позны авёс ашчэ лепяй удоўся за раньні. *В. Старына.*

Поіла, а, *н.* — пойло. Целяці ашчэ даём поіла. *В. Старына.*

Покаць,-цца, *дзс. (зак.* **покнуць**) — трескать,-ться, лопать,-ться. Што ета такое: нешта ўсё покаюць у нас камінке? Яйцо покнула. Шкура кала болькі стала покацца. *В. Старына (Пр.* **Шпокаць,** 1).

Поклад, а, *м.* — яйцо, подкладываемое под несушуюся домашнюю птицу. Ня забяры толька з яйцамі і поклада. У гнязьдзе аж два пакладэ. *В. Старына.*

Пол, пала̀, *м.* — полати. У Вяраб'ёвых дык сьпяць на ложку і на палу. *В. Старына.*

Полаг, у, *м.* — навес из простынь над полатями; в нем спят летом, чтобы избавиться от мух. Дзеці сьпяць у полазя. *В. Старына.*

Полам*я*, я, *н.* — пламя. Полам*я* аж у юшку шыбая! *В. Старына.*

Поле, я, *н.* (ужыв. толькі ў адзін. л.) — поле. Людзі ашчэ поля ня засеялі. *В. Старына.*

Поліва, а, *н.* — полотье. Поліва етага ў нас — аж ня 'бабрацца! *В. Старына.*

Поліўка, і, *ж.* — жижка в бульёне или „заціpцы". Усю картоплю пацягалі, а мне адна поліўка асталася. *В. Старына.*

Полка, і, *ж.* — 1) кусок материи, который вшивается в женское платье. У спадніцу ня хватая аднае полкі. Спадніца шырокая, аж у пяць полак. *В. Старына.*

Полудзень, дня, *м.* — обед. На полудзянь уставіла куцьці з затаўкаю. Па полудні паедам па снапэ. *В. Старына.*

Помач, ы, *ж.* — помощь. Помачы ат сыноў я мала бачу. *В. Старына.*

Понаж, панажа́, *м.* — педаль в кроснах. Пашукай якоі вяровачкі прывязаць понаж. Дзе ён дзеўся: ня відаць нешта аднаго панажа? *В. Старына.*

Попарску, *прс.* — неожиданно. Бег ды попараску кінуўся. *В. Дайнава, Пух. р.*

Попел, у, *м.* — зола. У печы шмат попялу, дык дрова блага гараць. *В. Старына.*

Поплаў, ву, *м.* — заливной луг. Сена прывезьлі с поплаву. *В. Старына.*

Поплеч, *прс.* — плечо-о-плечо, рядом. Якія-ж ета пашлі сялом два хлопцы попляч? *В. Старына.*

Попрадкі, дак, *мн.* — посиделки. Пайду к нашым на попрадкі. Я дома боляй напрадаю, ік на попрадках. *В. Старына.*

Поркацца, *дзс.* — копошиться с работою. Поркаяцца цэлы дзень чорт ведая с чым! *В. Старына.*

Поркаць, *дзс.* — пороть, тревожить. Узёў кій ды поркая ў гняздо. *В. Старына.*

Порсткі, *прм.* — быстро выражающий неудовольствие. Надта порсткі еты Сідар: нічога й ня скажы яму! *В. Старына.*

Порт, у, *м.* — льняная ткань. Шмат порту у сукне. *В. Старына.*

Поруч,-чкі, *прс.* — рука об руку, рядом. Ета вэнь тыя самыя, што стаяць поруч. Яны вэнь пашлі поручкі. *В. Старына.*

Порхаўка, і, *ж.* — дождевик (Lycoperdon gemmosum Batsch). Раздушыў нагою порхаўку. *В. Старына.*

Порца, ы, *ж. (пам.* **порцайка**) — порция. Ты-ж ізьзеў сваю порцу ды ашчэ лезяш! Мне папалася маленькая порцайка. *В. Старына.*

Поршы, аў, *мн.* — парши. Ат нуды завяліся ў галаве поршы. *В. Старына.*

Посік, а, *м.* — мочевой пузырь. Надзьмуў с парасюка посік. С посіка зрабіў капшук на цюцюн. *В. Старына.*

Посілка, і, *ж.* — веревочка для носки ведра. На вядро пачапіў новаю посілку — ня парвецца. *В. Старына.*

Посны, *прм.* — постный. Посны полудзянь ня смашны. *В. Старына.*

Пост, у, *м.* — 1) пост, воздержание в пище и образе жизни. Забылася, што сягоньня пост ды забяліла крупнік. Хлеба свайго хва-

ціла да вялікага посту.—2) сама постная пища. Ядуць яны круглы год с постам. *В. Старына.*

Пострык, а, *м.—гл.* **Падавальня.** Короткі пострык: ніяк ня падаць снопа. *В. Крамяні, Пух. р.*

Посьніца, ы, *ж.*— постная пища. Цэлая лецячка посьніца, і скварачкі німа сала. *В. Старына.*

Потарч, потырч, *прс.*— вниз головой, стремглав. Паляцеў потарч, чуць галавы ня скруціў. *В. Старына.* Потырч так і паляцеў. *В. Матарова, Сьміл. р. (Пр.* **Тарчма***).*

Поўдзень, паўдня, *м.*— 1) полдень (время). С паўдня дождж пашоў. У самы поўдзянь зрабілі перадышку.— 2) юг. Будзя цёпла: вецяр завярнуўся с паўдня. *В. Старына.*.

Поўна, *прс.*—полно, много. На што-ж етак поўна наброў, што ня падняць? *В. Старына.*

Поўнач, ы, *ж.*—1) полночь. Аж да поўначы мужчыны таўкліся ў хаця.—2) север. Вецяр завярнуўся с поўначы. *В. Старына.*

Поўнік, а, *м.,* **поўня,** і, *ж.* *(польск.* pełnia*)*—вторая четверть луны. Ці ня ведаяш ты, калі будзя наставаць поўнік? *В. Скрыль, Пух р.* Ужо падбіраяцца пад поўню. *В. Старына.*

Поўпрыца, ы, *ж.*— попурышка. Удаласі яна маленькая, як поўпрыца. *В. Крамяні, Пух. р.*

Поўсьць, і, *ж. (польск.* pilść*).*— вылазящая шерсть из кожи животного. С каня набралася чоршта поўсьці. *В. Старына.*

Поўха, і, *ж.*— удар кулаком по уху. Доў яму дзьве поўхі. Доў яму поўхі на закуску. *В. Старына.*

Поўшыць, *дзс.* — наносить удары кулаком по уху. Згроб яго загрудкі ды давай поўшыць. *В. Старына.*

Почапка, і, *ж.*— веревочка для подвешивания чего. Дай мне ету почапку павесіць клубок. *В. Старына.*

Почут, у, *м.*— слух о ком. Тых людзей тут і почуту німа. *В. Старына.*

Пошасьць, і, *ж.*—повальная болезнь. Ходзіць па людзях нейкая пошасьць: усе хварэюць на галовы да на жыватэ. *В. Старына.*

Прабарабаніць, *дзс.*—провесть время за пустыми разговорами. Ета ня жарты: цэлы дзень прабарабаніў на вуліцы, а к рабоця й ня прыкрануўся! *В. Старына.*

Прабасьці,-ціся, *дзс.*— бодать, проколоть,-ться. Ня ступай сюды на на суччa: нагу можна прабасьці. Ня лез цяраз плот: ашчэ на цьвіх тут прабадзесься! *В. Старына.*

Прабаўляцца, *дзс.*— кое-как проживать. Ат, памаленьку так і прабаўляямся! *В. Старына.*

Прабачаць, *дзс. (зак.* **прабачыць***)*— извинять. Прабачайця, госьцікі, на боляй: ік кажуць— чым хата багата!.. За ета дзядзька, німа чаго сварыцца, трэба каб прабачылі! *В. Старына.*

Прабачэньне, я, *н.*— извинение, прощение. Папрашу прабачэньня, мо' даруюць: я нарочна ня хацеў шкоды рабіць. *В. Старына.*

Прабіраць, *дзс. (зак.* **прабраць***)*— пробирать, давать нагоняй. Ік прабярэ раз, другі, дык і перастаня етак рабіць. Праброў я Пятрыка, ік таго цюцьку!—2) пронизывать тело холодом. У хаця холадна— так і прабірая. Ведама ў вадной жакетачца: холад праброў, дык і захварэў. *В. Старына.*

Праборка, і, *ж.*— проборка, нагоняй. Доў таму гіцлю добраі праборкі! *В. Старына.*

Прававаццa, *дзс.*— оправдываться. Ашчэ ён хоча прававаццa! Ашчэ ён тут правуяцца! *В. Старына.*

Праваленны, *прм.*— в смысле жадный, окаянный. Яму ўсё мала: вядома праваленны! *В. Лядцо, Пух. р.*

Праведкі, дак, *мн.*— навещение родильницы. Пайду к куме ў праведкі. Баба пашла ў праведкі (знач., да парадзіхі). *В. Старына.*

Праведна, *прс.*—по совести. Я пра-

вядна кажу, а ты дык маніш. *В. Старына.*

Праведны, *прм.* — честный, поступающий по совести. Сямён Яўсеяў — правядны чалавек: чужога ня возьмя. *В. Старына.*

Правідла, а, *н.* — правило, форма для выгибания кожи. Халява нацягнута на правідла. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Правінавацiцца, *дзс.* — провиниться. Правінаваціўся ён здорава, — мусіць уляціць яму за ета! *В. Старына.*

Правіцца, *дзс.* — поправляться. Ну як ты: правісься ўжо ці не? *В. Слопішча, Шацк. р.*

Правіць, *дзс.* — 1) совершать богослужение. Поп ашчэ правіць службу ў царкве.—2) управлять. Разумны ён чалавек быў: усімі правіў, і ўсе яго слухаліся. Адзін хоча ўсім сьветам правіць.—3) говорить, твердить. Слухай ты яго, што ён правіць і правіць сваё. Яму так кажуць, а ён сваё ўсё правіць. *В. Старына.*

Праводная нядзеля, праводніца, ы, *ж* — фомино воскресенье. праводнаю нядзелю пойдам у Дукарку на кірмаш. *В. Старына.* Ат праводніцы стала на службу. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Правучыць, *дзс.* — проучить. Німа каму правучыць етага злодзяя, каб ня рабіў ён етак. *В. Старына.*

Правэндзацца, *дзс.* (*замест* **прашвэндацца**) — протаскаться без дела. Правэндзаўся от так цэлы дзень, навят і лапця ня сплёў. *В. Старына.*

Правэндзіць, *дзс.*—прокоптить. Трэба правэндзіць кумпяк і каўбасы. *В. Старына.*

Правядзець, *дзс.* — слегка просохнуть. Хай правядзяя канюшына, тады будам у кучкі ставіць. Сьвежаі каўбасы я ня хочу, — хаця троха няхай правядзяя. *В. Старына.*

Праг, у, *м.* — сильное желание, вожделение. Аж праг яе бярэ, як яна хоча на сваём пастаціць! *В. Старына*

Прагавіты, *прм.* — жадный. А які-ж ён прагавіты чалавек: усё-б сабе загроб! *В. Старына.*

Прагаліна, ы, *ж.* — прогалина. Заяц выскачыў на прагаліну. *В. Старына.*

Прагарэць, *дзс.* — сгореть (в бран. см.). А няхай ты прагары з етакаю работаю! Хай яно ўсё прагарыць тут, пакуль я прыцу сюды! *В. Старына.*

Прагнуць, *дзс.* (*польск.* pragnąć) — сильно желать. Чаго ты гэтак прагняш за ім? *В. Слопішча, Шацк. р.*

Прагонка, і, *ж.* — широкая дорога, образованная из отрезов полос, для прогона скота на пастбище. Дзеці цялята пасуць на прагонца. Прагонку правялі ат сяла аж да Доўгага Балота. *В. Старына.*

Прагоцаць, *дзс.* — прогулять. Прагоцаў усе свае грошыкі. *В. Старына.*

Прадзіва, а, *н.* — прядение. У міне ашчэ свайго прадзіва хваціць на тыдзянь. *В. Старына.*

Прадушына, ы, *ж.* — отдушина. У капцы трэба зрабіць добраю прадушыну, каб дух сыходзіў, — ато картопля папсуецца. *В. Старына.*

Пража, ы, *ж.* — пряжа. У цібе, дзеўка, нейкая тоўстая пража выходзіць! *В. Старына.*

Пражытак, тку, *м.* — *гл.* **Пражыцьцё.** Хлеба толька сабе на пражытак, продаць німа чаго. *В. Старына.*

Пражыць, *дзс.* — жарить. Даволяй табе ўжо пражыць ета сала — аж пагарэла! *В. Старына.*

Пражыць, *дзс.* — прожить. А, ня бядуй: пражывом як-небудзь! *В. Старына.*

Пражыцьцё, я, *н.* — прожитие. Ня ганюся я за вялікімі запасамі: абы сабе на пражыцьцё было. *В. Старына.*

Праз, *прыйм. з вінав.* — 1) в знач. о, об. У газэтах ізноў піша праз вайну. — 2) в знач. через, чрез, — сквозь, насквозь, по толщине. Пуля прайшла праз усю нагу. Пазірая праз вакно. *В. Старына.*

Празваньне, я, *н.* — прозвание кличка. Ета яго такоя празваньня, а ня прозьвішча. *В. Старына.*

Празябнуць, *дзс.*—промерзнуть. Празяб у вадной сьвітца, аж дрыжыць. *В. Старына.*

Прайдзі-сьвет, а, *м.* — проходимец, мошенник. Ой еты прайдзі-сьвет табе ўсё гатоў зрабіць! *В. Старына.*

Прайсьці, *дзс.* — пройти. Трэба прайсьці паглядзець гавяды. *С. Амельна, Пух. р.*

Пракaзваць, *дзс. (зак.* **праказаць***)* —1) говорить что несколько раз, повторять слова. Ета самая ён часта праказвая. Аж два разы праказоў мне, каб хаця ня забыўся. — 2) помогать ученику в чтении. Ціпер настаўнік праказвая чытаньня, а патом будзя пісаньня. *В. Старына.*

Пракідацца, *дзс.* — прожить кое-как, перебиваясь (о будущем времени). Ня ведаю, як мы пракідаямся еты год с хлебам, што жыта ня ўрадзіла? *В. Старына (Пр.* **Перакідацца***).*

Праклён, у, *м.* — проклятие. Цёнгля слухай праклён ат яе. Праклёнаў тваіх ніхто ня баіцца! *В. Старына.*

Пракос, у, *м.* — пространство между рядами скошенной травы или хлеба („между пакосамі"). Шырокі ў яго пракос. *В. Старына.*

Пракоўтаць, *дзс.* — с трудом проглотить. Ніяк ня пракоўтаць картопіны. *В. Старына.*

Пралеска, і, *ж.* — пролеска, печоначница (Anemone Hepatica L). Пралескі ўжо распусьціліся. *Х. Самін, Пух. р.*

Пральля, і, *ж.* — пряха. Во ета дык пральля — дзьве шпулі за вечар! *В. Старына.*

Прамарудзіць, *дзс.* — промедлить, протянуть время. Толька час прамарудзіў і нічога ня дабіўся. *В. Старына.*

Прамількнуць, *дзс.*— промелькнуть. Толька ў вакне прамількнуў паляцеўшы. *В. Старына.*

Пранізаць,-цца, *дзс.* — проколоть, -ться. Хай яно прагарыць: ета-ж я чыста ўсю нагу на цьвіх пранізоў! Конь персямі на плот пранізоўся. *В. Старына.*

Пранік, а, *м.* — валёк для белья Пранікам добра выбіла плацьця— будзя белая. *В. Старына.*

Пранімаць, *дзс. (зак.* **праняць***)* — 1) пронизывать. От дзе дождж: аж да касьцей пранімая! Вецяр пранёў, дык і прастудзіўся. — 2) втягивать нитку в иглу. Ня праняць ніткі праз вушка. *В. Старына.*

Праніць, *дзс.*— выбивать белье или холст „пранікам"—вальком. Маці панесла плацьця праніць. *В. Старына.*

Пранцаваты, *прм. (лаянка)*—скверный (в перен. см.). Які пранцаваты хлапец: ні за што ня паслухая! Пранцаватая тваё насеньня! *В. Старына.*

Пранцы, аў, *мн.*— сифилис; в ругат. см. Каб цібе пранцы елі! Пранцаў табе дам! А пранцаў табе, да ня есьці! *В. Старына.*

Праныра, ы, *аг.*—проныра. А, праныра, усюдых яно табе дапне! *В. Старына.*

Пранюхаць, *дзс.*—пронюхать. Дзе-б што ні рабілася, ён усё пранюхая. *В. Старына.*

Прападаць, *дзс. (зак.* **прапасьці***)*— 1) пропадать. Што з возу ўпала, то прапала. *Прык.* Прапасьці можна ў такую няпагоду. Дзе маё ня прападала!— 2) в перен. см.: кое-как перебиваться. От жывуць! прападаюць на дной картоплі. *В. Старына.*

Прапаліць, *дзс. (прм.* **прапалены***)*— протопить. А ня мяшала-б на нач троха прапаліць у печы. Добра прапаляна ў грубца, але ў хаця нешта холадна. *В. Старына.*

Прапіцца, *дзс.* — пропить свое состояние. Прапіўся ён у дошку. *В. Старына.*

Праплысьці, *дзс.*—проплыть. Цярэшка можа вярсту праплысьці ня'ддыхаючы. *В. Старына.*

Прапытваць, *дзс. (зак.* **прапытаць***)*— расспрашивать. Трэба дзе даляй прапытваць: тут, мусіць, ня бачылі нашых коняй. Каб дзе прапытаць у людзей скарасьпелкі пасадзіць с асьміну. *В. Старына.*

Прарэх, у, *м.*—прореха. Разадроўся ў вандараку прарэх. *В. Старына.*

Прас, a. *м.*—утюг. Прасам пагладзіла хусты. *В. Старына.*

Прасаваць, *дзс. (прм.* **прасаваны)**—утюжить. Хадора прасуя рушніке. Заслалі стол прасаванаю скацярсьцяю. *В. Старына.*

Прасівераць, *дзс.* — проветриться, побыть на свежем воздухе. Павешала ўсю адзежу на дварэ, каб прасівярала, ато моль есьць. *В. Старына.*

Прасітак, тка, *м.*— сито. Прасітак парваны: нядобра мука сеяцца. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Прасла, а, *н.*—часть забора между кольями. Абламаласі цэлая прасла плоту. *В. Крамяні, Пух. р.*

Праслухоўваць, *дзс. (зак.* **праслухаць)** — разузнавать по слухам. Трэба праслухоўваць, мо' дзе зруб на хату прадаецца. Каб дзе праслухаць сабе маладзейшую карову. *В. Старына.*

Праснок, -нык, а, *м.* — лепешка в виде блина, испеченная из хлебного теста. Смашны праснок, але гарачы. Хлеба німа, дык ядом прасныке. *В. Старына.* Каб па табе напяклі праснықоў! (знач., каб памёр той, каго клянуць). *В. Крамяні, Пух. р.*

Праставалосая *(жанчына)* — с непричесанными и не покрытыми волосами на голове. А яна праставалосая выскачыла на двор. *В. Старына.*

Прастарэка, і, *м.*—краснобай, шутник, балагур. От дзе прастарэка: чаго ён толька ня выдумая! *В. Старына.*

Прастарэкваць, *дзс.* — балагурить, шутить. А што яму: прастарэквая сабе лежучы на печы. Чаго ня ўмея, а прастарэкваць дык умея! *В. Старына.*

Прасьвістаць,-цца, *дзс.*—промотать имущество, промотаться. Паўлючок прасьвістоў сваю гаспадарку. Прасьвістоўся—боляй німа за што піць! *В. Старына.*

Прасьніца, ы, *ж.*— прялка. Увязала ў прасьніцу новаю кудзелю. *В. Старына.*

Прасьці, *дзс.*—прясть. Німа калі й прасьці: яшчэ каля печы тупаю. Увечары ўжо ня прала, а ніткі сукала. *В. Старына.*

Прасьціральла, ы, *ж. (польск.* prześcieradło)—простыня. Заслала пожак крамнаю прасьцірадлаю. *В. Старына.*

Пратануць, *дзс.*—утонуть (в бран. см.). Хай ты пратані с такою работаю! *В. Старына.*

Пратрубіць *вушы* — прожужжать уши. Ну й благі-ж ён чалавек: усе вушы пратрубіў мне сваею платаю! *В. Старына.*

Пратхланьне, я, *н.*—передышка. І пратхланьня яму німа, усё п'е ды п'е. *В. Старына.*

Пратэса, ы, *ж.*—церковная хоругвь. Вэнь панесьлі іс Сьмілавіч воббраз і пратэсы: па сяле будзе поп хадзіць. *В. Старына.*

Прахапіцца, *дзс.*—очнуться со сна. Прахопіцца са сну ды крычыць. *В. Старына.*

Прахарчаваць,-цца, *дзс.* — прокормить,-ться. Прахарчавоў зіму каня й дзьве каровя. Сваім сенам прахарчавоўся толька да вялікага посту. *В. Старына.*

Прахвастацца, *дзс.* — *гл.* **Просьвістаць,-цца.** Прахвост еты прахвастоўся: німа ні коніка, ні калёс—нічога! *В. Старына.*

Прахтыка, і, *ж.*—практика. На ўсё людзі маюць прахтыку. Я ўжо зьнёў прахтыку, што ўвосянь класьці гной на'гарод лепяй. *В. Старына.*

Прахтыкоўны, *прм.* — практичный. Ён прахтыкоўны: зробіць табе акурат. *В. Старына.*

Праца, ы, *ж. (польк.* praca)—труд. За працаю німа калі й аддыхнуць. Бяз працы ня есьці калачы. *Прык. Х. Самін, Пух. р.*

Працаваць, *дзс.* — трудиться. Працуюць людзі да поту, а маюць ня вельма што. *В. Старына.*

Працавіты, *прм.* — работящий. Ого! яна працавітая, ік тая мурашка, *В. Старына.*

Працісиуцца, *дзс.* — протолкаться вперед. За народам чуць працізнаўся наперад! *В. Старына.*

Працьвераз*і*цца, *дзс.*—протрезвиться. Хай паляжыць на дварэ, дык хутчэй працьвярэзіцца. *В. Старына.*

Працярэбліваць, *дзс. (зак.* **працераб*і*ць***).* делать просеку для дороги. Працярабілі лазу на сынажаці. *В. Старына.*

Прачн*у*цца, *дзс.*—проснуться. Ня крычы, ато малоя прачнецца. Толька што прачнуўся. *В. Старына.*

Прач*у*хацца, *дзс.* — протрезвиться. Ік напіўся, дык аж на другія суткі толька прачухаўся! *В. Старына.*

Прач*у*ць, *дзс.*—узнать по слухам. Прачуў, што будуць лес даваць на бедных. *В. Старына.*

Прачын*і*ць, *дзс.*—немножко приотворить. Прачыніця троха дзьверы, хай дым сойдзя. *В. Старына.*

Пра(ы)ч*ы*стая,—праздник 15 авг. К прачыстай напяклі пярапечак. *В. Старына.* На прычыстую паедам у Пухавічы. *В. Клятное, Пух. р.*

Прашмарав*а*ць, - цца, *дзс.* — протереть,-ться насквозь. Прашмараваў калені ў штанох. Патэльня не'к прашмаравалася. *В. Старына.*

Праш*ы*кацца, *дзс.* — промотаться. Прашыкаўся наш Халімонка, німа за што боляй гуляць. *В. Старына.*

Пра*я*ва, ы, *ж.* — необыкновенное происшествие. Ці чулі вы етакаю праяву: у Пудзіцку дзіця радзілася с хвастом? *В. Старына.*

Пр*о*даж, а, у, *м.*—продажа. Што сабе пакінам дабра, а што будзя на продаж. *В. Старына.*

Пр*о*даць, *дзс. (зак.* **прад*а*ць***)*—продавать. Пяраціў будзя продаць муку толька на кніжкі. Прадоў асьміну аўса. *В. Старына.*

Пр*о*зьвішча, а, *н.*—фамилия. Усіх мужчын пяраклікалі па прозьвішчу. Як тваё прозьвішча? *В. Старына.*

Пр*о*кляць, і, *ж.*—проклятие. Прокляць нейкая еты сабака: жраць жарэ, а брахаць дык ня хоча. *В. Старына.*

Пр*о*скурка, і, *ж.*—просфора. У цэрквя купіў сьвянцонаю проскурку. *В. Старына.*

Пр*о*ста, *прс.* — прямо. Проста йдзі етаю дарогаю, дык і пападзеш. *В. Старына.*

Пр*о*тар, а, *м.*—игла с отломанным ушком; служит для прокалывания. Протарам пракалола скулу, дык яна ашчэ горай нарвала. *В. Старына.*

Пр*о*ўда, ы, *ж=літ.* **пр*а*ўда**—правда. Проўду табе кажу. Проўда твая, ік у рэшаця вада. *Прык.* Проўда твая, ік на вярбе ігрушы. *Прык. В. Старына.*

Пр*о*ўдзіць, *дзс.*—говорить правду, истину. Ня проўдзіць твой каляндар: пісалі, што будзя пагода, а на табе—дождж! Вот тая гадалка проўдзіць. *В. Старына.*

Пр*о*ціў, *прс.* — против, насупротив. Яны жывуць проціў нас. *В. Старына.*

Пр*о*ціў, ва, *м.*—тот, кто противится, упрямец. Проціў еты халерны толька наругаяцца, а йці рабіць ня хоча! *В. Старына.*

Пр*о*цьма, ы, *ж.*—пропасть. У хлеў падсьцілай салому, ік у процьму: усяроўна мокра. Ета-ж процьма, што пашло тых дошчак на шчыкет! *В. Старына.*

Пр*о*ша, *(польск.* proszę*)*—пожалуйста. Проша, сядайця! Проша за стол! *В. Старына.*

Пр*о*шлы, *прм.*—прошедший. Прошлы год быў лепшы, ік сяголята: ня вельма што сухі і ня мокры *В. Старына.*

Пр*о*шча, ы, *ж.*—место с камнем, или иконой обыкн. около родника или в лесной чаще, признаваемыми чудодейственными, куда стекаются богомольцы и происходят крестные ходы. У маладзікову нядзельку пайду к прошчы. *В. Старына.*

Пруг*е*, оў, *мн.*—кресты для напяливания холста в кроснах. Пруге выскачылі іс палатна. *В. Старына.*

Пруд, а, *м.*—мельница. Павезьлі ў пруд сьвіньням малоць. *В. Старына.*

Пруданы, аў, *мн.*—гости со стороны невесты, сопровождающие её в дом жениха. Паеду ў пруданы. „Пруданачкі, за стол, за стол, а курачкі пад стол, пад стол“! Вясельн. п. *В. Старына.*

Прус, а, **прусак,** а, *м.* — прусак. (Phyllodromia germanica). У запячку чоршта прусоў. Прусэ паелі картоплю ў гаршку. У хаця прусаке завяліся. *В. Старына.*

Пруткі, *прм.*—упругий. Хартон пруткі ў руках. Сюды трэба кусок пруткага зялеза. *В. Старына.*

Пруток, тка, *м.*—1) вязальная спица. Прутке тарчаць пад трамаю. —2) прут, который кладется в жолоб „навоя“ для прикрепления холста. Зламоўся пруток ат навоя. *В. Старына.*

Прыбегчы, *дзс.*—прибежать. Ня можа ён хутчэй прыбегчы назад! *В. Старына.*

Прыбіраць, *дзс.* — убирать прочь, снимать. Прыбірайця пасуду іс стала. *В. Старына.*

Прыбіраць,-цца, *дзс. (зак.* **прыбраць,-цца,** *прм.* **прыбраны)** — наряжать,-ться, прибирать,-ться. Маладую прыбіраюць да вянца. Прыброўся ты, ік на баль. Прыбіраяцца ўжо з гадзіну! Як ён хораша прыбраны. *В. Старына.*

Прыбіцца, *дзс.*—1) пристать к дому или к стаду. Нейчая авечка прыбілася к нашым. К нашуй чарадзе прыбілася чужая карова. —2) прирваться к корму. Ік прыб'ецца кабыла к канюшыня, дык ня тарваць. *В. Старына.*

Прыблудак, дка, *м.*—животное, отставшее от своей семьи и зашедшее на чужой двор. Ета ня наша ягнё — нейчы прыблудак. *В. Старына.*

Прыборы, аў, *мн.* — наряды. Нaспраўляла дзеўка сабе ўсякіх прыбораў цэлы купар: можна й замуж іці. *В. Старына.*

Прыбраньне, я, *н.* — наряд. Вынясі свае прыбраньня ў каморку. *В. Старына.*

Прыбудаваць, *дзс.* — пристроить. Прыбудавоў к хаця новыя сенцы. *В. Старына.*

Прыбытак, тку, *м.* — прибыль. Ат прыбытку галава ня баліць. *В. Старына.*

Прывалакці,-цісся, *дзс.*—притащить, -ться. Прывалокся к нам нейчы кот. Чуць прывалок з гумна вязку саломы. *В. Старына.*

Прыварак, рку, *м.*—приварок к пище (запасы крупы, капусты и проч.). Бяз прыварку боляй хлеба выходзіць. Нарабілі круп—ціпер будзя прыварак. *В. Старына.*

Прывеньдзіць, *дзс. (прм.* **прывенджаны)**—слегка прокоптить. Троха прывеньдзіў сьцягняке—есьці можна. Каўбасы чуць прывенджаны, але чярвяк мо' ня завядзецца. *В. Старына.*

Прыверадзіць, *дзс. (прм.* **прывярэджаны)** — слегка свихнуть. Прывярадзіла руку жнучы. Прывярэджана троха сьпіна мая. *В. Старына.*

Прывітацца, *дзс.* — поздороваться. Такі-ж харошы чалавек ён: пастаянна, ік убачыць, прывітаяцца. *В. Старына.*

Прывядзёнак, нка, *м.* — ребенок, приведенный в дом второй женою. Яна-ж табе ня прывядзёнак, а родная дачка: чаму ты ня глядзіш яе? *В. Старына.*

Прывязка, і, *ж.*— ветка для привязывания решетины к стропилам в соломенной крыше. Во із етага дубчыка будзя добрая прывязка. Ня хваціла на хлеў прывязак. *В. Старына.*

Прыгадаць, *дзс.* — придумать. Ня прычуя, дык прыгадая. *В. Старына.*

Прыгаіць, *дзс.* — слегка залечить. Саўсім ня вылячыў, але троха прыгаіў рану, каб ня гніла. *В. Старына.*

Прыгалак, лку, *м.*—небольшая полянка в лесу после пожара. Дрова пасьцягвалі на прыгалак. *В. Старына.*

Прыганяты, ага, *м.*—надсмотрщик, пригонявший к работе крестьян во время крепостного права; переносно: всякий, кто понуждает к работе. К яму прыганя-

тага ня трэба: ён добры работнік. Ты за прыганятага ня стой, а бярыся сам рабі! *В. Старына.*

Прыгарка, і, *ж.* — пригоревшая часть картофеля, сала или каши. Дзеці паелі ўсе прыгаркі. Выбірая ўсё, каб дзе прыгарачку. Скваркі парабіліся на прыгаркі. *В. Старына.*

Прыгарнуць,-цца, *дзс.*—1) пригрести,-тись. Прыгарні картоплю бліжай к цяплу, хай добра выпякаяцца. Галавешка прыгарнулася ў цялешнікі.—2) прижать, приласкать,-ться. Прыгарнуліся дзеці да маткі. Прыгарнуў яе да сібе. *В. Старына.*

Прыгаршчы, аў, *мн.* — пригоршни. С прыгаршчы пасыпаў курам ячменю. *В. Старына.*

Прыгарэняць, *дзс.*—о пище: приобресть горьковатый вкус во время варки. Прыгарэнялі бураке, аж нельга есьці. *В. Старына.*

Прыгатаваць,-цца, *дзс.* — приготовить,-ться. Прыгатавоў трушанкі на зоўтра. Прыгатаваліся гасьцей прынімаць, але яшчэ нікога німа. *В. Старына.*

Прыгаць, *дзс.*—жадно пить. Сялядца йзьзеў, дык прыгая ваду ды прыгая. *В. Старына.*

Прыгнаіць, *дзс.*—унавозить землю. Дзе прыгнаілі, дык там лепшая жыта. *В. Старына.*

Прыгоркнуць, *дзс.* — пригоркнуть. Вот прыгорклі яблыкі, дык саўсім ня той смак! *В. Старына.*

Прыгруніць, *дзс.* — принудить. Ня хацеў сам, дык сілаю прыгрунілі, каб ішоў. *В. Старына.*

Прыгубіць, *дзс.*—только взять рюмку в губы, но не выпить вина. Яна-ж ня выпіла гарэлкі, толька прыгубіла чарку. *В. Старына.*

Прыгуменьне, я, *н.* — край гумна, — место, поросшее травой и занятое постройками. Навязоў каня на прыгуменьні. *В. Старына.*

Прыдабыць *дзіця,—гл.* **Дабыць** *дзіця.* Хадзіў, хадзіў да яе, пакуль ня прыдабыў дзіцяці, а патом і кінаў. *В. Старына.*

Прыдача, ы, *ж.*—придача. Ашчэ ў прыдачу ўзёў рубля. *В. Старына.*

Прыдбаць, *дзс.*—доставить на место. Ледзь прыдбоў тую крошку сена дамоў. *В. Старына.*

Прыдзіраць, *дзс. (зак.* **прыдраць***)*—обозначать линии паза в бревне „драпачом“. Я буду прыдзіраць бярвеньня, а ты бартуй пакуль. Ня гэтак ты прыдраў бярвяно. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Прыдзе *крута* — придут, настанут стеснительные (крутые) обстоятельства. Ік прыдзя крута, дык папросісься ты ў міне! *В. Старына.*

Прыдзяўбці, *дзс.*—заклевать. Курыца прыдзяўбла пылянё. *В. Старына.*

Прыдрапаць, *дзс.*—припереть. Чуць прыдрапаў да хаты. *В. Старына.*

Прыдушыць, *дзс.*—задавить. Яго ў леся прыдушыла калодаю. *В. Старына.*

Прыжмурыць,-цца, *дзс.* — прижмурить,-ться. Прыжмурыўся, ік той кот. Адно вока прыжмурыць, а другім пазірая. *В. Старына.*

Прызапасіць, *дзс.*— наготовить на запас. Прызапасіў корму на ўсю зіму. *В. Старына.*

Прызба, ы, *ж.*—заваленка. Абсыпалі на зіму прызбу, каб цяплей было ў хаця. *В. Старына.*

Прызначаць, *дзс. (зак.* **прызначàць,** *прм.* **прызначаны***)*—предназначать, определять. Так яму судзьбою прызначана: ня мець шчасьця на сваём вяку. Так яму бог прызначыў: пахаваць другую жонку. Хай сабе тоя й бярэ, што яму ў судзе прызначылі, а што мне прызначана, — то я ня папушчу. *В. Старына.*

Прызырыць, *дзс.* — принудить. Як прызырыла, дык выпіў зельля, а так ня хацеў. *В. Клятное, Пух. р.*

Прызыў, зыву, *м.*—призыв на военную службу. Сяголята нашаму Алёксу трэба йці на прызыў. *В. Старына.*

Прыйціся, *дзс. безас.* — прийтись. Прыдзяцца, мусіць, самому ехаць у Сьмілавічы ды зрабіць, што трэба. *В. Старына.*

Прыказка, і, *ж.*—пословица. Здацян на прыказкі, як чорт ня прывязкі. *Х. Самін, Пух. р.*

Прыкаратак, *прм. скар.*—короток, коротковатый. Еты кол сюды ня гадзіцца: прыкаратак. Бярвенца добрая, але прыкаратка. *В. Старына.*

Прыкаратка, *прс.* — недостаточно, мало. Свайго хлеба будзя на год прыкаратка, прыдзяцца дакупіць. *В. Старына.*

Прыкарэць, *дзс.* — пристать плотно к коже, ране или чему иному. Завязка прыкарэла к больца. Ануча аж прыкарэла к лаўца. *В. Старына.*

Прыкідвацца, *дзс. (зак.* **прыкінуцца***)* — 1) притворяться кем. Прыкідваяцца, нібыта ён дурны. Нечага прыкідвацца на дурачка! —2) приставать болезни. Вот ета хвароба часта прыкідваяцца да малога. Прыкінулася нейкая ліха: дзіця ўжо другія суткі хворая. *В. Старына.*

Прыкладаць, *дзс.*—шутить, говорить с прибаутками. Ік стоў ён прыкладаць на Альхіма, дык чыста ўсе жыватэ парвалі з рогату! *В. Старына.*

Прыкладна, *прс.* — красноречиво, искусно. Так прыкладна гаворыць, ік с кніжкі чытая *В. Старына.*

Прыклюнуцца, *дзс.*—приключиться. Прыклюнулася нейкая хвароба да курэй. *В. Старына.*

Прыкра, *прс.*—1) приторно. Салодка, аж прыкра.—2) противно, неприятно. Гаворыць чорт ведая што, аж прыкра слухаць яго! *В. Старына.*

Прыкрануцца, *дзс.* — дотронуться. Да яго й прыкрануцца нельга: такі далікатны. *В. Старына.*

Прыкуксіць, *дзс.* — приколотить. Саўсім прыкуксілі яго, чуць жывога пакінулі. *В. Старына.*

Прыламацца, *дзс.* — приучиться к чему. Во ік пабыў троха ў горадзя, дык прыламоўся жыць далікатней. *В. Старына.*

Прылатка, і, *ж.*—тонкая жердочка для прикрепления соломы в крыше. Насек прылатак на ток. Падай даўжэйшаю прылатку. *В. Старына.*

Прылашчыць, -цца, *дзс.* — приласкать, -ться. Прылашчыў сабаку,—і ня брэша. Прылашчыўся к ёй, заброў грошы, ды ўцёк сам. *В. Старына.*

Прылегчы, *дзс.*—прилечь. Каб хаця троха прылегчы аддыхнуць: мо'б галава ня так балела. *В. Старына.*

Прылучыць, -цца, *дзс.* — присоединить, -ться. Прылучыў свае каровы к іх статку. Чужая авечка прылучылася к чарадзе. *В. Старына.*

Прымайстраваць, *дзс. (прм.* **прымайстраваны***)* — 1) мастерски приделать что. Прымайстравоў ручку к дзьвярам. К сталу прымайстравана новая ножка. — 2) устроить, пристроить. Прымайструй, каб добра было сесьці на возя. *В. Старына.*

Прымак, *а,* **прымака,** і, *м.*—зять, принятый на житье в дом тестя. У сваю хату прымака браць ня буду. Адну дачку замуж аддалі, а к другой прымаку ўзялі. *В. Старына.*

Прыманіць, *дзс.* — 1) подманить. Нашто прыманіў сабаку сюды?— 2) подолгать. А ён такі: што проўду скажа, а што прыманіць. *В. Старына.*

Прымаразак, зка, *м.* — утренник. Ужо пачаліся прымаразкі. *В. Старына.*

Прымацаваць, *дзс. (прм.* **прымацованы***)*—прикрепить. Прымацавалі ў кутку карціну. Добра прымацована вядро ік круку—ня'тарвецца. *В. Старына.*

Прымерна, *прс.*—примерно. У яго, прымерна, будзя сянакосу тры дзісянціны. *В. Старына.*

Прымудраваць, *дзс.* — хитро что устроить. Вот як ён здаўмеўся прымудраваць сядзеньня ў каламашца! *В. Старына.*

Прымураваць, *дзс.*—пристроить что из кирпича. К пакою прымуравалі ашчэ адзін канец. *В. Старына.*

Прымудрыцца, *дзс.* — ухитриться, умудриться. Але-ж і прымудрыўся ён сесьці на самум кончыку! *В. Старына.*

Прымурак, рка, *м.* — карниз у кухонной печи; служит местом для спичек, мыла, лучинок. Запалкі ляжаць на прымурку. *В. Старына.*

Прымушаць, *дзс. (зак.* **прымусіць***) (польск.* przymuszać) — принуждать. Ня хоча чалавек, дык і нечага яго прымушаць. Вот благоя дзіцянё: яго і ня прымусіш, і ласкаю ня ўпросіш. *В. Старына.*

Прынада, ы, *ж.*—прыманка. І якую ён там прынаду чуя, што вечна туды валачэцца? *В. Старына.*

Прынадзіць, -цца, *дзс.* — привлечь, -чься, приручить, -ться. Прынадзіў Хвадзей к сабе нашага сабаку,—і дамоў ня хоча йці. Нейчая авечка прынадзілася к нам і заўсёды начуя ў нас. *В. Старына.*

Прыніклы, *прм.* — подслеповатый; близорукий. Прынікл ы—дык усё прыглядаяцца. *В. Скрыль, Пух. р.*

Прыпадак, дку, *м.* — приключение. С чалавекам усякі бывая прыпадак. *В. Старына. (Пр.* **Прыпадзь***)*

Прыпадаць, *дзс. (зак.* **прыпасьці***)*— 1) о хлебе: не подниматься во время печения в печке. Нешта хлеб прыпоў: мусіць, ня падышоў добра. Вот ужо другі раз прыпадая наш хлеб. — 2) прирваться к корму. Вот прыпала чарада да'тавы: ходзіць, ік пабітая! — 3) в безлич. знач.,—доставаться. Што каму прыпадая, тоя й бяры—атказвацца німа чаго. Так яму прыпала, нічога ня паробіш. *В. Старына.*

Прыпадзь, і, *ж.,* **прыпадак,** дку, *м.*—различные нервные припадки: крики по ночам и иные физические недомогания, главной причиной которых является испуг; лечат заговорами. Различаются: 1) *прыпадзь вадзяная*— от испуга при виде своего образа в воде; 2) *прыпадзь земляная*—от простуды вследствие лежания на земле (боль ног, головы и проч.); 3) *прыпадзь падумная* — недомогание от мыслей, пожеланий; 4) *прыпадзь вётраная* — ломота в костях ног и рук от действия ветра; 5) *прыпадзь падзіўная* — недомогание от удивления, сглазу; 6) *прыпадзь прыпадная*—от неустановленной причины. Баба Марыся лечыць ат усякаі прыпадзі. Дзіця захварэла на прыпадак. *В. Старына.*

„Лячу Саўку дванаццаць прыпадкаў
і дванаццаць пярапалохаў:
і ветраных, і зямляных, і вадзяных,
падумных, падзіўных і прыпадных". (З загавору). *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Прыпадкам, *прс. (польск.* przypadkiem*)* — случайно, при случае. Прыпадкам ён калі і к нам загляня. *В. Старына.*

Прыпазычыць, *дзс.* — приодолжить. Троха сваіх ё грошай, а троха прыпазычу. *В. Старына.*

Прыпазьніцца, *дзс.* — немного опоздать. Троха прыпазьніўся прыці. *В. Старына.*

Прыпарыць, *дзс. безас.*—подпарить. Мусіць на дождж етак прыпарыла! *В. Старына.*

Прыпасаць, *дзс.* — припасать, запасать. Лета прыпасая, а зіма зьядая. *Прык. В. Дайнава, Пух. р.*

Прыпацемкам, *прс.*—в пору, когда слегка станет темнеть. Прыпацямкам кончылі работу. *В. Старына.*

Прыперці, -ціся, *дзс.* — 1) припереть, -ться к чему. Каб к сталу прыперціся, дык ямчэй-ба пісаць было. Прыпры зуслон к сьцяне, каб ня ківоўся.—2) быстро притти, приехать. 'К відзіш, туды схадзіў і назад прыпёр. Чаго ты йзноў прыпёрся сюды? *В. Старына.*

Прыпечак, чка, *м.* — площадка перед входом в самую печку; на ней обыкнов. стоят горшки, сковороды и проч. Скаравада стаіць на прыпячку. Падай гаршчок на прыпячку (знач., тот горшок, который стоит на „прыпечку"). *В. Старына.*

Прыпечча, а, *н.*—место около боковой стенки печи. Дзежку з блінямі пастаў ля прыпяччa. *В. Дукарка, Сьміл. р.*

Прыпілнаваць, *дзс.* — подстеречь. Прыпілнавоў яго крадучы снапэ. *В. Старына*

Прыплодак, дка, *м.*—приплод. Еты жарабочак—прыплодак ад гнядоі кабылы. *В. Старына.*

Прыплюшчыць, *дзс.* — прищурить. Нашто прыплюшчыў вока? ты-ж і так нічога ня бачыш! *В. Старына.*

Прыпляскаць, *дзс.* — приколотить. Прыпляскоў цьвіх і ні знаку. *В. Старына.*

Прыпнуць, *дзс.*—прицепить, подвязать. Прыпні хвартух, — ня так памараясься. *В. Старына.*

Прыпол, у, *м.* — приподнятая нижняя часть одежды (юбки, фартука, полы). Назьбірала ў прыпол яблыкаў. *В. Старына.*

Прыполак, лка, *м.*—доска горбыль. Каб прыполкамі якімі забіць дзірку. *В. Старына.*

Прыправіць, *дзс.*—положить в пищу приправу. Прыправіла сялядца с цыбулькаю, перчыкам і алеям. *В. Старына.*

Прыпяць, *дзс.*—скоро притти. Сюды, нябось, 'к бачыш прыпёў! *В. Старына.*

Прырабіць, *дзс.* — 1) приделать. Прырабіў сам цыбук к люльца.— 2) подработать. Сена прырабілі троха на чужом. *В. Старына.*

Прырахманіць, *дзс.* — приручить. Прырахманіў к сабе жарабётка,— дык яно йдзе к яму. *В. Старына.*

Прырэзак, зка, *м.*—добавленная полоса земли. У нас у сяле дык чуць ня кажды палучыў прырэзак. На прырэзку пасеяў авёс. *В. Старына.*

Прысада, ы, *ж.* — аллея; вообще древесные насаждения по сторонам дороги. На Чэрвень ехаць скрозь прысадаю. Прысада йдзе аж да самага пакоя, дзе ціпер школа. *В. Старына.*

Прысак, ску, *м.* — горячая зола. С прыску ды ў вагонь. *Прык. В. Старына.*

Прысаліць, *дзс.*—немного добавить соли. Прысаліця троха капусту: смашней будзя. *В. Старына.*

Прысачыць *курыцу,* — приучить к гнезду курицу. Добрая суседка: прысачыла маю курыцу ў сваіх сенцах несьціся! *В. Старына.*

Прысварыцца, *дзс.* — пригрозить. Ік прысварыўся на дзяцей, дык і пярасталі дурэць. *В. Старына.*

Прысвойчыць, *дзс.*—1) приручить. Прысвойчылі к сабе чужога ката. — 2) присвоить чужое. Прысвойчыў мой ножык. *В. Старына.*

Прысельле, я, *н.*—поселение. Во дзе добрая прысельля: тут табе й лес, і рака. *В. Старына.*

Прысіліць, *дзс.*—принудить насильно. Ніяк ня хацеў, але прысілілі выпіць. *В. Старына.*

Прыскварыць, *дзс.*—немного залить пищу жиром с мелкими кусочками сала. Троха прыскварылі булён—і то лепяй. *В. Старына.*

Прысмакі, аў, *мн.* — сласти. Прысмàкі—во ета ён дык любіць. Жыве на прысмаках. *В. Старына.*

Прысмалак, лка, *м.*—земля видимая из-под снега на зимней дороге. Ну й дарога: як толька полаз узышоў на прысмалак, дык конь і стоў! *В. Старына.*

Прысмаліць, *дзс.*—1) прижечь. Прысмаліў валасэ. У паўдні сонца прысмаліла. — 2) слишком настойчиво пристать к кому. Ік прысмалілі былі ваўке, дык чуць абараніўся! *В. Старына.*

Прыспаць *дзіця,*—приспать ребенка во время сна. Пятрычыха прыспала сваё дзіця. *В. Старына.*

Прыстарацца, *дзс.*—раздобыть что. Каб прыстарацца дзе грошай на падаткі, ато ганяюць ужо несьці. *В. Старына.*

Прыстаўленьне, я, *н.* — постановка пьесы. У Сьмілавічах у суботу ўвечара будзя прыстаўленьня. *В. Старына.*

Прыстаўляць, *дзс.*—1) шутить, представлять кого-н. А ён ік пачне прыстаўляць с каго—дык усе аж кладуцца ат сьмеху!—2) играть на сцене, ставить пьесу. Нагля-

дзеўся я ў ціятры, як там прыстаўлялі. *В. Старына.*

Прыстаць, *дзс.* — устать. Чыста прыстоў за дзень за етаю работаю. *В. Старына.*

Прыстол, у, *м.*—престол. Поп стаіць ля прыстолу. *В. Старына.*

Прыстоліць, *дзс.* — положить потолок. Каб дзе дастаць дошчак: трэба сенцы прыстоліць. *В. Старына.*

Прыстроіцца, *дзс.*—принарядиться. Ых, Мархва прыстроілася, усё надзела новая! *В. Старына.*

Прысунящь, *дзс.* — приостановить лошадь на короткое время. Прысунімі каня, пагаворым троха. *В. Старына.*

Прысьвялепіцца, *дзс.* — пристать, прицепиться к чему. Прысьвялепіўсі, як старац, ік плоту. *В. Крамяні, Пух. р.*

Прысьвятак, а, *м.* — полупраздник. Сягоньня ня вялікая сьвята: так сабе, прысьвятак. *В. Старына.*

Прысьпець, *дзс.* — попасть во время. Прысьпеў ік раз на полудзянь. *В. Старына.*

Прысьпічыць, *дзс. безас.* — приспичить. Вельма табе прысьпічыла йці на места — дома аддыхні. *В. Старына.*

Прысьценак, нка, *м.*—боковая пристройка при гумне. Зрубілі прысьценак к току. *В. Дукоршчына, Сьміл. р.*

Прытаіцца, *дзс.* — притаиться. У баразну ўскочыў, прытаіўся—і ніхто яго ня зьмеціў. *В. Старына.*

Прытаміцца, *дзс.*—утомиться. Прытаміліся ногі ходзячы. *В. Старына.*

Прытаўчы, *дзс.* — приколотить на смерть. Яго мо' дзе п'янага прытаўклі на месьця—і ведаць ніхто ня будзя. Хацелі на сьмерць прытаўчы яго, але абаранілі. *В. Старына.*

Прыткі, *прм.*—прыткий. Ой які ты пряткі! Прыткая баба! *В. Старына.*

Прытулак, лку, *м.* *(польск.* przytułek*)*—приют, убежище. Німа яму беднаму нідзе й прытулку. *В Старына.*

Прытуліцца, *дзс.* — прислониться к чему. Мусіць, нейдзя за вугал прытуліўся, абы нідзе ня відаць. *В. Старына.*

Прытупацца, *дзс.*—устать от ходьбы. Прытупаўся за дарогу. Прытупалася за дзень, трэба пасядзець хоць увечара. *В. Старына.*

Прытупваць, *дзс. (зак.* **прытупаць***)*— 1) притаптывать, топтать. Прытупай зямлю нагамі.—2) притопывать (танцуя). Так прытупвая ботамі, аж пол гнецца! *В. Старына.*

Прытухнуць, *дзс.*—немного протухнуть. Мука прытухла, хлеба нельга пячы. *Старына.*

Прытыкам, прытычкамі, *прс.*—урывками. Ета ня работа прытакам. Памаленьку, прытычкамі, так і зрабіў калёса. *В. Старына.*

Прытыкаць, *дзс. (зак.* **прыткнуць***)*— 1) прикасаться. Ня прытыкай пальцаў к скаварадзе, бо гарачая.—2) вмешивать кого в какое-либо дело. Што ты прытыкаяш міне сьветкаю, калі я нічога ня ведаю?! Ня трэ'бала сюды прытыкаць старога. *В. Старына.*

Прыўдалы, *прм.*—удалой, удачный в высшей ст. Ну й прыўдалая-ж дзяўчына яна! Прыўдалы наш лён сяголята! *В. Старына.*

Прыхваціць, *дзс.*—слегка повредить (о морозе). Мароз прыхваціў градку агуркоў, дык і прапалі. *В. Старына.*

Прыхіляць, -цца, *дзс. (зак.* **прыхіліць, -цца***)*—1) пригибать, -тьcя. Ня прыхіляй да самаі зямлі вішні: ашчэ зломіш. Во ета нейкая крывая галінка, дык усё к другой прыхіляяцца. — 2) прислонять, -тьcя к чему. Прыхіліўся к сьцяне ды стаіць, ік сіраціна. — 3) прижимать, -тьcя. Німа ў сіротак маткі, німа да каго прыхіліцца. *В. Старына.*

Прыхінуцца, *дзс.* — 1) прижаться, приклониться. Прыхінуліся адно да другога ды гавораць ціхінька.— 2) оказать расположение к кому. Хутчэй ён прыхінецца к чужому, а ня к свайму. — 3) при-

сесть в защищенном месте. Каб дзе прыхінуцца каля дрэва ды папалуднаваць. *В. Старына.*

Прыхісьць, і, *ж.*—пристанище, место, где можно приклонить голову. Ведама, чыстая поля: нідзе ніякаі прыхісьці німа. *В. Старына.*

Прыходна, *прс.*—прилично. Прыбралі хату як трэба: стол заслалі, лаўкі памылі, — дык і прыходна стала. Ета пальто яму прыходна, а табе нешта ня ліпня. *В. Старына.*

Прыці, *дзс.*—прийти. Павінян дзядзька к нам прыці. Зоўтра прыдам к вам гуляць. *В. Старына.*

Прыцікаваць, *дзс.* — подстеречь. Ік раз калі прыцікуя да дасьць пуду, дык боляй ніхто ня палезя ў яго садок. *В. Старына.*

Прыціскаць, *дзс.* (*зак.* **прыціснуць,** *прм.* **прыціснуты**)—прижимать. Ня прыціскай надта, і так будзя трымацца. Прыціснаў паляц дзьвярамі. Быў прыціснуты возам, дык і памёр ат таго. *В. Старына.*

Прыцмыкаць, *дзс.*—затаскать кого работою. Прыцмыкаў каня, што нельга й ехаць. Прыцмыкаў ён сваю жонку. *В. Старына.*

Прыцыбаць,-цца, *дзс.* — прийти (о длинноногом). Прыцыбаў к нам Базыль і Даніла прыцыбаўся. *В. Старына.*

Прыцягнуць,-цца, *дзс.* — притащить, -ться. Начорта вы ету заразу прыцягнулі ў хату?! Ледзь прыцёгся дамоў: так-жа быў прыстоў! *В. Старына.*

Прычакаць, - цца, *дзс.* — дождать, -ться. Ня прычакаць нам тае пары. Чакалі, чакалі яго дый ня прычакаліся. *В. Старына.*

Прычапіцца, *дзс.*—пристать, привязаться к кому. Прычапіўся, ік сьляпы к плоту. *Прык. В. Старына.*

Прычапіць, *дзс.* (*прм.* **прычэплены**)—прицепить. Ік круку прычапілі новая вядро. Там вяроўка за колца прычэпляна. *В. Старына.*

Прычапка, і, *ж.* — придирка. Яму абы якую прычапку знайці ды сварыцца. *В. Старына.*

Прычварыць, *дзс.*—притравить животное собакою. Нехта прычварыў нашу сьвіньню—і вушы апусьціла. *В. Старына.*

Прычмарыць, *дзс.*—излишне поджарить. Троха прычмарыла сала на скаварадзе. *В. Старына.*

Прычмуціць, *дзс.* — приворожить. Прычмуціла яна к сабе чужога жаніха. *В. Старына.*

Прычыніць, *дзс.*—призакрыть. Троха прычыні юшку: хай чад сыходзіць. *В. Старына.*

Прычытваць, *дзс.* — причитать по покойнику. А як-жа яна галосіць да прычытвая—аж самому шкода слухаць! *В. Старына.*

Прышвы, ваў, *мн.* — часть сапога, пришиваемая к голенищам. Ік ботам доў новыя прышвы. *В. Старына.*

Прышлы, *прм.*—пришедший. Ён ня тутэйшы,—прышлы чалавек, ашчэ нічога тут ня ведая. *В. Старына.*

Прышрубаваць, *дзс.* — привинтить. Прышрубуй капу ў малатарні добра, каб вымалачвала лепяй. *В. Старына.*

Прышчунуць, *дзс.* — дать нагоняй. Прышчунаў дзяцей, дык ціхінька сядзяць!.. *В. Старына.*

Прышчурыцца, *дзс.* — сʼёжиться и приникнуть к чему, чтобы быть не заметным. Сеў ў запячку, прышчурыўся і маўчыць ціхінька. *В. Старына.*

Прышчынак, нка, *м.* — прыщик. На шчацэ ўсхапіўся прышчынак. *В. Старына.*

Прышчыцца, *дзс.* — покрываться прыщами. У Валены твар прышчыцца. *В. Старына.*

Прышчэп, а, *м.*—привитое молодое деревцо. У садку пасадзілі тры прышчэпы. *В. Старына.*

Прышчэпліваць, *дзс.* (*зак.* **прышчапіць**)—прививать оспу или дичок. Наш дзед добра ўмея прышчэпліваць яблыны й грушы. Малога трэба везьці ў больніцу воспу прышчапіць. *В. Старына.*

Прышчэць, *дзс.* — сильно рдеть. Кроў на шчаках аж прышчыць. *В. Старына.*

Прэгчы, *дзс.* — жарить (о зернах и маслах). Будам боб прэгчы *В. Старына.*

Прэгчыся, *дзс.*—1) жариться. Цыбуля пражэцца ў валеі.—2) сильно желать чего. Аж пражэцца, хоча паглядзець. Чаго ты вельма пражэсься за ім?! *В. Старына.*

Прэнт, а, *м. (польск.* pręt) — толстый железный прут. Прэнтам выламалі дзьверы ды ўлезьлі ў хату. *В. Старына.*

Прэрва, ы, *ж. (польск.* przerwa)— прорва. Ік у прэрву якую, садзі, садзі—і ўсё мала з яго! *В. Старына.*

Прэць, *дзс.*—преть. У вапрэлі зямля прэя. *В. Старына.*

Прэч! *выкл.*—прочь. Прэч вы атсюль, гадаўё! *В. Старына.*

Псаваць,-цца, *дзс.* — портить,-ться. Нічога ня будзя, дзяціна, с твае работы, толька начыньня мне псуеш! Шмат псуецца дабра пры етакуй рабоце. *В. Старына.*

Псёль! *выкл.*—междом. для призывания жеребёнка. Псель! псёль! псёль! бяжы сюды, чаго там асталося! *В. Старына.*

Псёлька, і, *ж. (дзіц.)* — маленький жеребенок. Псёлька іржэ. *В. Старына.*

Псець, *дзс.* — стареть (о собаке), а презрит. и о человеке. Наш Рабчык стоў псець. От чалавек: псець стоў, а думая чорт ведая праз што! *В. Старына.*

Псіна, ы, *ж.*—собачий запах. Мяса аддае нейкаю псінаю,—я ня буду яго есьці. *В. Старына.*

Пстрыкаць, *дзс.*—1) щелкать пальцами. Ня пстрыкай мне па носу. Пстрыкнаў яму па лбу. *В. Старына.*—2) понемножку бросать, или сыпать что-н. Што ты пстрыкаяш: ты добра сып. Пстрыкая па жменьцы. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Пстрычка, і, *ж.*—щелчок. Доў яму пстрычкі, аж гузяк усхваціўся. *В. Старына.*

Псярня, і, *ж.* — помещение для собак; презр.,—толпа гуляк. С усяго сяла саброў у хату псярню. *В. Старына.*

Псяюха, і, *аг.* (*польск.* psiajucha)— собачья кровь. Ах ты псяюха, што-ж ты мне тут нарабіў?! Псяюха яна старая, сарамà ёй німа самой лезьці да мужчын! *В. Старына.*

Птаства, а, *н. зб. (польск.* ptactwo) — птицы. Усякага птаства водзіцца ў том леся. *В. Старына.*

Пташка, і, *ж.* — птичка. Якая пташка, такая й песьня. *Прык. Х. Самін, Пух. р.*

Птушка, і, *ж. (пам.* **птушачка**)— птица. Папрылятаалі з выраю птушкі. Вэнь якая харошынькая птушачка пяе! *В. Старына.*

Птушыны, *прм.* — птичий. Хлапцэ пабралі птушыныя яйца. Знашлі птушыная гняздо. *В. Старына.*

Пуга, і, *ж.* (*пам.* **пужка**) — кнут. Ета такая каніна, што бяз пугі ня паедзяш. Пужкаю яго сьцябані. *В. Старына.*

Пугаўё, я, *н. (пам.* **пугавейца**)— кнутовище. Выразаў ялаўцовая пугаўё. Ёмкая пугавейца зрабіў. *В. Старына.*

Пуд, у, *м.*—страх. Доў яму добрага пуду! *В. Старына.*

Пудзіла, а, *н.* — пугало. На'гародзя паставілі пудзіла, каб вяраб'е канапель ня грэблі. Пудзіла ета ўсунаўся ў хату ды дзяцей папужоў. *В. Старына.*

Пудзіць,-цца, *дзс.* — пугать, -ться. Нашто пудзіш авечкі? Конь нешта пудзіцца: ці ня чуя ён ваўка ў кустох? *В. Старына.*

Пудлівы, *прм.* — пугливый (о животных). Пудлівы конь—проста бяда з ім! Вот авечкі пудлівыя! *В. Старына.*

Пужаць,-цца, *дзс.* — пугать, - ться. Дзіця пужаяцца чужых. *В. Старына.*

Пужлівы, *прм.* — пугливый. Пужлівая варона куста баіцца. *Прык.* Нейкая-ж пужлівая тваё дзіцянё! *В. Старына.*

Пуза, а, *н. (пав.* **пузішча**) — пузо, брюхо. Разбухаў сваё пуза расолам да картопляю. Пузішча, ік начоўкі. *В. Старына.*

Пузатая — беременная женщина. Гарасіміха добра пузатая, зараз абродзіцца. *В. Старына.*

Пузаты, *прм.*—толстобрюхий. Грузны такі мужчына, пузаты. Карова нейкая маленькая, пузатая. *В. Старына.*

Пузацець, *дзс.* — брюхатеть. Дзіця пузацея: мусіць, што картоплі шмат есьць. *В. Старына.*

Пузыр, а̀, *м.* — резервуар. Налеялі пузыр газы. *В. Крамяні, Пух. р.*

Пук, а, *м.*—пачка, пучок. Нацерлі пук лёну. Пук лык купіў. *В. Старына.*

Пукаты, *прм.*—с выдающимися боками. Пукатая кадушачка. Цялё наелася, дык пукатая зрабілася. *В. Старына.*

Пукацца, *дзс.*—1) покаться. Вярба ўжо пукаяцца. *В. Слопішча, Шацк. р.*—2) орать, сильно кричать. Пукаяцца там, аж с шкуры вылазіць. *В. Старына.*

Пуня, і, *ж.* (*пам.* **пунька**) — сарай для складывания сена и соломы. Цэлаю пуню навалілі канюшыны. Бацька сьпіць у пуньца на сеня. *В. Старына.*

Пуп, а, *м.*—пуповина. Сьсінеў, ік пуп гусіны. *В. Старына.*

Пупачка, і, *ж.* — всякое небольшое твердое вздутие, бородавочка, почечка. Сарві ету пупачку с шыі, ато нядобра пазіраць. *В. Старына.*

Пупок, пка, *м.*—1) уменьш. **пуп.** У дзіцяці маленькі пупок. — 2) ручка в рукоятке косы. Тужэй трэба завязаць пупок, ато кратаяцца, дык нельга касіць. *В. Старына.*

Пурыць, *дзс.*—гнать быстро. Пугаю пуры чужыя сьвіньня з двара. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Пуставаць, *дзс.* — пустовать. Хата пустуя: ніхто ў ёй і ня жыве. *В. Старына.*

Пустадомак, мка, *м.* (*ж.* **пустадомка**) — ветренник, пустая голова. Пустадомак еты ня глядзіць работы, а ўсё круціцца нейдзя. Ведама пустадомка: кінула адных дзяцей у хаця, а сама барджэй паперлася на места. *В. Старына.*

Пустамалот, а, *м.*—пустомеля, болтун. Пустамалот еты толька языком меля. *В. Старына.*

Пустамалоціць, *дзс.*—болтать. Кінь ты пустамалоціць, ато абрыдала слухаць! *В. Старына.*

Пустапасам, *прс.* — без пастуха. Нейчыя цялята ходзяць па полі пустапасам. *В. Старына.*

Пустка, і, *ж.*—1) пустошь. Уперад Сіман ат пана трымоў пустку, а ціпер ета зямля яму так дасталася. — 2) неурожайное поле. Вот дзе пустка: нічога ня расьце! *В. Старына.*

Пустошыць, *дзс.*—опустошать. Пустошыць гаспадарку, а посьля пойдзя красьці. *В. Старына.*

Пустэльнік, а, *м.* (*польск.* pustelnik)—отшельник. Жыве адзін, ік той пустэльнік. *В. Старына.*

Пустэльня, і, *ж.* — пустыня. Ік у пустэльні, холадна ў хаця. *В. Старына.*

Пустэча, ы, *ж.* — пустота. На полі пустэча: німа чаго есьці скаціня. *В. Старына.*

Пусьціцца *сарамà*,—потерять стыд. Пусьціўся сарама чалавек: кінаў сваю жонку, а жыве з другою. *В. Старына.*

Пута, а, *н.*—путо. Конь згубіў новая пута на начлезя. *В. Старына.*

Путаніна, ы, *ж.*—путаница. Нарабілі вы тут путаніны, ціпер разьбірайся. *В. Старына.*

Путаць, *дзс.*—1) путать, связывать лошади передние ноги путами. Блізка путай нага каля нагі, дык лепяй будзя хадзіць.—2) сбивать с толку. Што путаяш яго, калі ён проўду кажа.—3) говорить сбивчиво, непоследовательно. Путаў ён, путаў,—так і ня дабіліся ў яго толку. *В. Старына.*

Пуха, і, *ж.*—пустота в пятке яйца. У яйцы вялікая пуха. *В. Старына.*

Пухкі, пухòны, *прм.*—пухлый, рыхлый. Пухкі, смачны хлеб. *В. Слопішча, Шацк. р.* Пухоны хлеб. Пухоная булка. Пухоняnькі піражок. *В. Старына.*

Пухліна, ы, *ж.*—опухоль. Па целя пухліна пашла. *В. Старына.*

Пухныр, а́, *м.*—толстомордый. Каб натоўк етаму пухныру ў морду, дык ведаў-ба! *В. Старына.*

Пухнуць, пу́хці, *дзс.*—пухнуть. Пухнуць дзеці з голаду. Ціпер жыта гойшая, а посьля будзя пухці бяз хлеба. *В. Старына.*

Пуц! *кор. слова*—выражает быструю остановку. Пуц!—ды стоў конь. *В. Старына.*

Пушка, і, *ж.* (*пам.* **пушачка**)—коробка. Ніткі ляжаць у пушца. Гузікі схавоў у пушачку. Іголкі ў пушачца. *В. Старына.*

Пушча, ы, *ж.*—пуща. Ваўке ў пушчы задавілі карову. *В. Старына.*

Пушчаць, *дзс.* (*зак.* **пусьціць**)—пускать. Ня пушчайця сваіх сьвіньней на картоплю. Хоць трашчу, да ня пушчу. *Прык. В. Старына.*

Пушыць, *дзс. безас.*—вздувать (от об'ядения или болезни). Абышто йзьзеў, дык і пушыць яго. *В. Старына.*

Пхаць, *дзс.*—пихать, толкать. Усё пхая ў сваё горла. *В. Старына.*

Пшаніца, ы, *ж.*—пшеница обыкнов. (Triticum vulgare Vill.). Намалацілі свае пшаніцы с паўбочкі. *В. Старына.*

Пшоньнішча, а, *н.*—поле, бывшее под пшеницею. Узаралі пшоньнішча. *В. Старына.*

Пыкаць, *дзс.*—1) говорить с запинками, особ. при вранье. А што ён: пачырванеў, пыкая нешта. *В. Старына.*—2) неумело читать. Пыкая нешта: ведама, ня ўмея чытаць, ніхто яго й ня поймя. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Пыл, у, *м.*—пыль. Чоршта пылу нарабілі ў хаця. Пыл на дарозя аж курыць! *В. Старына.*

Пылі, пылі! *выкл.*—для приманивания цыплят. Пылі, пылі, пылі! *В. Старына.*

Пыльнуць, *дзс.*—1) быстро побежать, моментально удрать. Ік пыльнаў шчупак, дык і ўцёк. *В. Лядцо, Пух. р.*—2) сильно ударить. Ік пыльня яму ў морду, аж зубы павыкрышваліся! *В. Старына.*

Пылянё, няці, *н.* (*пам.* **пылька, пылянётка**)—цыплёнок. Пылянята згубіліся ат курыцы. На, падзяржы пыльку, пашкадуй яе! Прапала адно наша пылянётка. *В. Старына.*

Пынялка, і, *ж.*—*гл.* **Хлыстак.** Пынялкаю пяранёў кацёлку. *В. Крамяні, Пух. р.*

Пыр! *выкл.*—звукоподражание при взмахивании крыльями птички. Пыр, пыр вярабейчык—ды паляцеў! *В. Старына.*

Пырнік, у, *м.*—пырей ползучий (Triticum repens L). На папары ўзёўся пырнік. Нарвала лясёнку пырніку. *В. Старына.*

Пырскаць, *дзс.* (*аднар.* **пырснуць**)—брызгать. Пырская маленькі дожджык. Вада пырснула на стол. *В. Старына.*

Пырскі, аў, *мн.*—брызги. Аж пырскі ляцяць ва усе бакеі *В. Старына.*

Пырхаць, *дзс.*—порхать. Сініцка пырхая ў клетца. *В. Старына.*

Пыршчаць, *дзс.*—брызгать (о дожде). Чуць, чуць пыршчыць дожджык. *В. Старына.*

Пысы, пыс, *мн.*—конец морды с губами. Ня бі каня па пысах. У белаі каровы чорныя пысы. *В. Старына.*

Пыталь, тлю, *м.*—1) лучшего сорта помол предварительно очищенного зерна. Засыпаў пшаніцу на пыталь.—2) побранка. Доў сваёй бабя добрага пытлю, ціпер будзя маўчаць! *В. Старына.*

Пытаць,-цца, *дзс.*—спрашивать. У людзей пытай, дык скажуць. Ня буду ні ў кога пытацца, абы й сам патраплю зрабіць. *В. Старына.*

Пытлёўка, і, *ж.*—пеклеванная мука. Зьмяшоў пшаніцы троха, ячменю ды зьмялю пытлёўкі на блінэ. *В. Старына.*

Пытляваць, *дзс.* (*прм.* **пытляваны**)—пеклевать. Павязу пытляваць пшаніцу ў Ноўбяла: там добра пытлююць. Скачковы дык ядуць хлеб пытляваны. *В. Старына.*

П'янюга, і, *ж.*—пьянчуга. П'янюга мой усё дабро пярацёг на гарэлку. *В. Старына.*

Пэйсы, аў, *мн.*—пейсы. Пэйсы табе па'брываю за твае хітрыкі. *В. Старына.*

Пэкаць, *дзс.*—1) неумело, неразборчиво читать. Ня вялікі ён грамацей: павестку й то пэкая, пэкая,—чуць разьбярэ.—2) курить трубку. Сядзіць сабе на ганку, пэкая люльку. *В. Старына.*

Пэндзаль, дзаля, *м. (польск.* pędzal або pendzel)—большая кисть. Пазыч хоць у каго пэндзаля ды харашэнька пабялі печ. *В. Старына.*

Пэнся, і, *ж.*—жалованье. Жыве на пэнсі, дык лацьвей яму. *В. Старына.*

Пэўня, пэўня-ж, *прс.*—верно, достоверно. Ну пэўня ета яго работа! Пэўня-ж яно етак і было. *В. Старына.*

Пэцкаль, я, *м.*—1) пачкун. Пэцкаль памароў ужо рукавэ.—2) портач. Пэцкаль ты с сваею работаю! *В. Старына.*

Пэцкаць, *дзс.*—пачкать, марать. Ня пэцкай ты пальцаў у мачаньня. *В. Старына.*

Пяк! *выкл.*—для выражения звука при падании на землю плодов и др. мелких предметов. Яблык пяк на зямлю. Цукерка йз рук пяк у гразь! *В.Старына.*

Пякаць, *дзс. (зак.* **пякнуць)**—падать (о фруктах и др. мелких предметах). Дулі ўжо пасьпелі, дык самі пякаюць ды пякаюць. Чуяш: мусіць, яблык пякнаў? *В. Старына.*

Пякельнік, а, *м.*—мучитель. Вот пякельнік: малых дзяцей сваіх етак катаваць! *В. Старына.*

Пякельны, *прм.*—адский, мучительный. Пякельная ета праца, хай яна лепяй цяміцца! *В. Старына.*

Пяколак, лка, *м.*—выемка по ребру печи в виде лавочки. Палезу на пяколак пагрэцца. Што ета за печ бяз пяколка? *В. Старына.*

Пякота, ы, *ж.*—изжога. Нешта йзьзеў гнюсноя, дык пякота пячэ. *В. Старына.*

Пялегваць,-цца, *дзс. (польск.* pielęgować)—няньчить,-ться. Надта пялегваюць яны сваіх дзяцей. Адна дачка ў бацькоў, дык і пялегваяцца сабе. *В. Старына.*

Пялёнка, і, *ж.*—пелена, пелёнка. Дзіця ўмаралася ў пялёнкі. *В. Старына.*

Пянчук, à, *м.*—1) одно дерево. Добры папоўся пянчук: выйдзя тры бярвіны й вярхавіна.—2) торчащий остаток срубленного или сломанного бурею дерева. Зачапіўся калясом за пянчук. *В. Старына.*

Пяраз, *прыйм.*—через. Пяраз плот скочыў, ік той сабака. *В. Старына.*

Пярдун, нà, *м.*—1) тот, кто портит воздух. Вот еты Хведар пярдун: пуская ды пуская!—2) слабосильный. Пярдун еты адзін і рады ня дасьць бярвіну. *В. Старына.*

Пярнаты, таў, *мн.*—подушки. Добрыя пярнаты парабіла сабе Ганна. *В. Клятное, Пух. р.*

Пярочка, і, *ж.*—1) *гл.* **Ляска.** Пярочкі ляскаюць у драбінца.—2) перемычка в мебели. У сталe зламалася пярочка. *В. Старына.*

Пярсьцёнак, нка, *м.*—перстень. Пакуплёў к вянцу залатыя пярсьцёнкі. *В. Старына.*

Пярун, à, *м.*—удар молнии. Пярун спаліў абору ў саўхозя. Пяруном расчапіла елку. *В. Старына.*

Пяршак, ў, *м.*—первак, лучший сору товара. Дастоў пляшку пяршаку (самагонкі). *В. Старына.*

Пяршыня, і, *ж.*—первый раз. Ета яму рабіць ня пяршыня. *В. Старына.*

Пяршэць, *дзс. безас,*—щекотать, беспокоить в глотке. Ат насеньнікаў толькі ў горля будзя пяршэць. Нешта пяршыць у горля—мусіць ад булёну. *В. Старына.*

Пярэбіранка,-бірка, і, *ж.*—нагребенное (перабранное) к ноге от общей кучи граблями сено или солома. Бэрку за дзёгаць доў дзьве пярэбіранкі сена. *В. Старына.* Палажы ету пярэбярку на рэзьгіны. *С. Дукора, Сьміл. р.*

Пярэвітка, і, *ж.* — березовая или иная хворостинка для перевязывания (перевивания) кольев в изгороди. Дай сюды крапчэйшаю пярэвітку. Пайду ў пярэвіткі: буду плот гарадзіць. *В. Старына.*

Пярэдайка, і, *ж.*—второй год доящаяся корова без теленка. Наша пярэдайка ашчэ дарма дае малака. *В. Старына.*

Пярэдзіркі, рак, *мн.*—лучшего сорта лён (аккуратно, несколька раз прочесанный,—передранный). Папрала свае пярэдзіркі на рушніке. С пярэдзірак выткала адну скацярсьць. *В. Старына.*

Пярэдніца, ы, *м.* — *гл.* **Перадоўка.** Кароткая пярэдніца: нельга будзя ўціснуць воза. *В. Дукарка, Сьміл. р.*

Пярэзвы, ваў, *мн.*—последняя свадебная беседа, когда невеста с мужем приезжает в дом отца,—ровно через неделю после венчания. У Якубовых у нядзелю будуць пярэзвы. *В. Старына.*

Пярэкляцьце, я, *н.*—широкие подмостки по длине всей стенки амбара, в которой имеется дверь. Пасып курам ячменю на пярэкляцьці. *В. Старына.*

Пярэкуль, *прс.*—кувырком. Ік штырхнуў яго, дык пярэкуль і паляцеў! *В. Старына.*

Пярэсты, *прм.* — полосатый. Ваўке задавілі нашу пярэстаю сьвінку. *В. Старына.*

Пярэсуха, і, *ж.*—мелкое место на реке от высыхания воды. На рацэ Птычу шмат пярэсух. *С. Амельна, Пух. р.*

Пярэсьціць, *дзс.* — избивать поленом, палкою. Узёў ды давай пярэсьціць яго паленам! *В. Старына.*

Пярэхрыст, а, *м.* — перекрещенец. Ня пазнаць, што ён пярэхрыст. *В. Старына.*

Пярэчыць, *дзс.*—прекословить, противоречить. Ніхто ня пярэчыць табе; рабі, як сам хочаш. *В. Старына.*

Пястун, а̀, *м.* (*ж.* **пястуха**)—баловень. Трэба купіць гасьцінца сваму пястуну. Наша пястуха абычаго табе ня возьмя есьці. *В. Старына.*

Пятка, і, *ж.*—пятка, тупой конец яйца. Пятка ашчэ крапчэйшая за насок! *В. Старына.*

Пятраць, *дзс.* — сохнуть от истощения. Пятраюць яны цэлая лецячка на'дной цыбулі. *В. Старына.*

Пятроўка, і, *ж.*—петров пост перед 29 июня. Карова пабегала ў пятроўку. Жаніцца хоць і ў пятроўку, а лапця сплесьці ня ўмея! *В. Старына.*

Пяць, цёх, *ліч.*—пять. *Ні ў пяць, ні ў дзѐвяць,*—сделать что-л. совершенно пло́хо, негодно и при том непоправимо. Зрабіў ты, чалавеча, так, што ціпер ні ў пяць, ні ў дзевяць! *В. Старына.*

Пячатка, і, *ж.*—печать. Хай-жа ашчэ старшыня падложыць на паперу пячатку. *В. Старына.*

Пячонка, і, *ж.*—печень. С пячонкаю мачаньня зрабіла. Адбіў пячонкі, дык і хварэя. *В. Старына.*

Пячора, ы, *ж.*—пещера. Пяску прывёз аж із Лісыччых пячор. *В. Старына.*

Пячу(о)рка, і, *ж.*—1) норка. Дзеці наробілі ў гліні́шчы пячурак. *В. Старына.*—2) небольшая духовочка в печи на уровне начала дымохода. У нашай печы шмат пячорак. *В. Турэц, Сьміл р.* Пала́жы рукаўкі ў пячурку, хай там прасохнуць. *В. Старына.*

Пячы,-чыся, *дзс.* — печь, жарить, -ться. Пячы яешню госьцю. Нічога ня паробіш: пячыся на сонцы цэлы дзень. *В. Старына.*

Пяшкур, а̀, *м.*—рыба бычок (Gobio gobio L.). Вялізнага пяшкура злавіў. *В. Жораўкі, Сьміл. р.*

Р.

Рабаваць, *дзс.* (*польск.* rabować) грабить, опустошать. Бандзіты раз былі ўскочылі ў Шацак ды давай усіх біць, усё рабаваць. Вэнь куры канопліі рабуюць. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Рабак, а́, м.—червяк, глист. Рабаке ўспалі на капусту, — зараз усю паядуць. Ад глісьніку ў малога рабаке пашлі; адзін рабак вышаў с паўаршына. *В. Старына.*

Рабаліцы, *прм.* — рябой (человек). Тарас рабаліцы, але яго дзеўкі любяць. *В. Старына.*

Рабаціньне, я, *н.*—пятна от оспы, а также веснушки и пятна от загара. Увесь твар пакрыўся рабаціньням. *В. Старына.*

Рабін, а. *м.*—раввин. Рабін у Дукорах дык вельма навучны. *В. Старына.*

Рабіна, ы, *ж. (пам.* **рабінка**)—рябина (Sorbus aucuparia L). Расьцьвіла наша рабіна. Пасадзіў пад вакном рабінку. *В. Старына.*

Рабінавая ноч, — грозовая ночь. Адзін год часта былі рабінавыя ночы: дождж, ік з вядра, лея, пярун, маланка — проста страх! *В. Старына.*

Рабіць,-цца, *дзс.* — 1) работать,-ться. Рабі да поту, зьясі ў вахвоту. *Прык.* Час ё, але нешта работа ня робіцца.—2) делать,-ться. Ня рабі ты людзям блага, дык і табе ніхто нічога ня зробіць. Само табе рабіцца ня будзя. *В. Старына.*

Работа, ы, *ж.*—работа. Абы здароўя да рукі, а работы хваціць. *Прык. В. Запярыньне, Пух. р.*

Работнік, а, *м.* — работник (в см. рабочий). На сянакос узялі двух работнікаў чужых. *В. Старына.*

Работніца, ы, *ж.*—работница (в см. рабочая). Агата ёмкая работніца: работа ў яе руках аж гарыць! *В. Старына.*

Рабочы, *прм.*—работящий. Ён рабочы чалавек: ня згуляя табе й мінуціны. *В. Старына.*

Рабрына, ы, *ж.*—одно ребро. Яму на'пярацы вынялі рабрыну. *В. Старына.*

Рабы, *прм.*—рябой в см. пёстрый, яркопятнистый. Прадалі рабага бычка. *В. Старына.*

Равесьнік, а, *м.*—ровестник, сверстник. Мы-ж с Прахорам равесьнікі: разам на прызывя былі. *В. Старына.*

Равесьніца, ы, *ж.* — ровестница, сверстница. Наша Мар'я і Ганна Ляўшунова дык равесьніцы: аднаго году параджаліся. *В. Старына.*

Равок, раўка́, *м.*—небольшой овраг. У Казакоўца ўзароў аж да раўка. Вада ў раўку аж гудзе! *В. Старына.*

Рагавы, *прм.*—угловой. Пяраціў аж вэнь там, у рагавом домя. *В. Старына.*

Рагатаць, *дзс.* — громко смеяться. Рагоча, ік той дурань. *В. Старына.*

Рагатлівы, *прм.*—склонный смеяться. Які ты, дзяціна, рагатлівы: усё рагочаш ды рагочаш! *В. Старына.*

Рагатун, а̀, *м. (ж.* **рагатуха**)—хохотут,-нья. Вот дзе рагатун: абы што, дык рагоча ды рагоча, ік малы ўся роўна. Рагатуха ета толька рагатаць умея, а да работы ня гадзіцца. *В. Старына.*

Рада, ы, *ж. (пам.* **радачка**)—1) совет. Добрыя людзі далі раду, як рабіць. Ні радачкі, ні парадачкі.—2) средство, способ действия. Рады ня даць етаму дзіцяці: усё плача ды плача. *В. Старына.*

Радабодзьдзе, я, *н.*—очень редкий холст или фабричная ткань. Выткала губкі дзьве радабодзьдзя—будуць мяшке на картоплю. Набрала ты, дзеўка, нейкага радабодзьдзя: ік станяш шыць, дык яно будзя разлазіцца. *В. Старына.*

Радаўніца, ы, *ж.*—радоница. На радаўніцу пойдам на могілкі памінаць бацькоў. *В. Старына.*

Радзей, *прс. в. ст.*—реже. Дзе радзей картопля, дык там лепшая. *В. Старына.*

Радзейшы, *прм. в. ст.*—более редкий. Наш авёс гусьцейшы, а 'Мяльлянаў радзейшы. *В. Старына.*

Радзімы *знак.*—родимка, родинка. У яго на руцэ радзімы знак. *В. Старына.*

Радзім(н)а, ы, *ж.*—родные, родня. Паеду пабачыць сваю радзіну. *В. Старына.* Пазвалі на бяседу ўсю радзіму. *В. Лядцо, Пух. р.*

Радзіны, ін, *мн.*—родины. Кума абрадзілася—будам гуляць радзіны. *В. Старына.*

Радзіць, *дзс.* — о земле: приносить хороший урожай. Тут і бяз гною будзя радзіць, абы зямля добрая. *В. Старына.*

Радно, à, *н.*—холст худшего качества. Сяголята кепскі лён: увесь пашоў у радно. Наткала нейкага радна ды ашчэ хваліцца. *В. Старына.*

Радня, і, *ж.—гл.* **Радзім(н)а.** Ён-жа табе ня радня, што ты яго поіш. Етакаі радні ў міне шмат знойдзяцца! *В. Старына.*

Раднянка, *і, ж.*—тряпка из „радна“. Укруціла дзіця ў нейкаю раднянку. *В. Старына.*

Радняны, *прм.*—сделанный из холста худшего качества (радна). Ведама, радняны мех,—дык ён хутка й парвоўся. *В. Старына.*

Раз, у, *м. (пам.* **разочак**)—1) раз. Два разы хадзіў к кавалю плуг накладаць. Ні разу ён ня папоўся мне ў рукі—доў-ба я яму! Хаця каб разочак калі мне зьезьдзіць праведаць сваю дачушку, як яна жыве там замужам.—2) если. Раз я кажу, значыцца проўда. *В. Старына.*

Радоўка, і, *ж.*—очередь. Твая радоўка сягоньня вартаваць на начлезя. *В. Старына.*

Разак, ў, *м.*—неровно замерзшая поверхность земли. Сёньня зусім стаптаў лапці, бо на дварэ разак. *С. Амельна, Пух. р.*

Разбазыраць, *дзс.* — разбаловаться, зазнаться. Вельма ўжо разбазыраў і гаварыць ня хоча са мною! *В. Старына.*

Разбароньваць, *дзс. (зак.* **разбараніць**) — разводить дерущихся. Стоў іх разбароньваць, дык яны мне надавалі. *В. Старына.*

Разбарсаць, *дзс.*—вытянуть из лаптя „аборы“. Разбарсай свае лапці: яны ўжо патапталіся. *В. Старына.*

Разблутаць, *дзс.* — распутать. Вот зблутаў нехта ніткі,—і ня разблутаць іх! *В. Старына.*

Разбойства, а, *н.*—разбой. Адно разбойства настала на сьвеця ды годзя! *В. Старына.*

Разборны, *прм. (прс.* **разборна**)—разборчивый. Разборны ваш суд. Разборная тваё дзела. Як ён разборна кажа, аж люба слухаць! Маладзец Лявонаў хлапец: разборна чытая! *В. Старына.*

Разбракці, *дзс.* — размокнуть и разбухнуть. Вокна чыста разбраклі. *В. Старына.*

Разбрыньваць, *дзс. (зак.* **разбрыняць**) — разбухать. Ляжыць на таку гарох ня сабраны, — разбрыньвая. Агурке толька ашчэ разбрынялі, але ня прарасьлі. *В. Старына.*

Разбураць,-цца, *дзс. (зак.* **разбурыць,-цца**, *прм.* **разбураны**) — разрушать,-ться, разбрасывать, -ться. Старую страху трэба разбураць. Разбурылі пуню. Хлеў так і ляжыць разбураны. Разбурыўся наш стог. *В. Старына.*

Разбухаць,-цца, *дзс.* — расширить, набить пищей желудок; располнеть. Пузішча сваё разбухаў, ік у каровы. Разбухаўся на чужых харчох ік той вол. *В. Старына.*

Разважаць, *дзс. (зак.* **разважыць**)—рассуждать, обдумывать. Німа чаго тут доўга разважаць: бярыся за работу дый толька. Сьпярша хацеў, а посьля разважыў ды ня пагноўся за тымі заработкамі. *В. Старына.*

Разваліка, і, *ж.*—одна искривленная жердочка, прикрепляемая к краю саней для расширения их. Выбраў крываватаю бярэзінку на развалку. *В. Старына.*

Развалкі, лак, **развалы**, *л, мн.*—рамка, накладываемая на сани для расширения их. Зачапіўся санямі ў леся ды развалкі паламоў. *В. Старына.* Зрабіў к саням новыя развалы. *В. Дукоршчына, Сьміл. р.*

Разварушыць,-цца, *дзс.*— расшевелить,-ться. Разварушы яго, хай прачынаяцца да ўстае. Пакуль разварушыўся,—а тады, ‘к відзіш, работа пашла! *В. Старына.*

Разводзьдзе, я, *н.*—весеннее половодье. У самая разводзя прышлося ехаць. *В. Старына.*

Развэдзгаць, *дзс. (прм.* **развэдзганы***)*—размазать что-либо клейкое, густое. Малы развэдзгаў усю кашу па лаўца. Па ўсём стале развэдзгана мачаньня. *В. Русаковічы, Пух. р.*

Разгаманіцца, *дзс.* — разговориться. Разгаманіліся мужчыны—і дамоў ня йдуць. *В. Старына.*

Разгарнуцца, *дзс.* — развернуться. Німа на чом тут мне разгарнуцца, каб добра гаспадарыць. *В. Старына.*

Разгарнуць, *дзс.* — разгрести, развернуть. Разгарні жар ды пастаў там на гарачум гаршчок. *В. Старына.*

Разгароджваць, *дзс. (зак.* **разгарадзіць***)* — разгораживать. Трэба плот разгароджваць, каб ямчэй было хадзіць. Нехта ў гумне чыстакол разгарадзіў, дык праз дзірку сьвіньня лазяць. *В. Старына.*

Разгаты, *прм.*—ветвистый. Пастушке селі пад разгатаю бярозаю. *В. Міхалова, Пух. р.*

Разглядаць, *дзс. (зак.* **разглядзець, разгледзіць***)* — рассматривать. Што ты там разглядаяш? Добра трэба разгледзяць, а тады браць. Уперад ніколі ня мяшая разгледзіць, як што рабіць. *В. Старына.*

Разглядзецца, *дзс.* — осмотреться. Ня было калі й разглядзецца. *В. Старына.*

Разгортваць, *дзс.*—грести что-либо в стороны, разворачивать. Ячмень хай так з боку і ляжыць у кучы,—ня разгортвайця яго. *В. Старына.*

Раздабарваць, *дзс.*—калякать, болтать. Раздабарвая цэлы вечар, ік яму німа чаго рабіць. *В. Старына.*

Раздабрэць, *дзс.* — раздобреть. Бачыш, як ён годзіць мне, раздабрэў вельма! *В. Старына.*

Раздражніваць, *дзс. (зак.* **раздражніць**, *прм.* **раздражнены***)* — раздразнивать. Надта ня раздражнівай сабакі, ато хутка парве! Раздражнілі каня, дык ціпер і ня ўлавіць яго. Ня падходзь к быку: ён ціпер раздражняны, гатоў атразу на рогі ўзяць. *В. Старына.*

Раздумоўваць, *дзс.* — раздумывать. Нечага тут доўга раздумоўваць: як пачалі, так і рабіця. *В. Старына.*

Раздурваць, *дзс. (зак.* **раздурыць**, *прм.* **раздураны***)* — разбаловывать. Ня раздурвайця вы дзіцяці ўсякімі гасьцінцамі. Раздурылі ката ў хату пускаць,—ціпер ня хоча ў гумно йці мышэй лавіць. Эй, якія-ж раздураныя вашы дзеці: маці ашчэ ня ўсьпела бліна с скаравады зьняць, а яны барджэй хапаюць! *В. Старына.*

Разжаліць,-цца, *дзс. (прм.* **разжалены***)* — разжалобить,-ться. Разжаліў ты ўсіх нас, чалавеча, сваімі расказамі! Ік разжалілася яна да стала плакаць,—і рады ня даць ёй! Калі чалавек прышоў етакі разжалены, дык, мусіць, нешта ё ў яго. *В. Старына.*

Разжыцца, *дзс.*—разжиться; достать, раздобыть что нужное. Каб як разжыцца на грошы. Разжыўся я ўжо на сваё калёса. Год, два пагаруя, а патом і разжывецца. *В. Старына.*

Раззлаваць,-цца, *дзс.* — разозлить, -ться. Раззлуеш яго,—дык і етага ня палучыш. Глядзі, ік раззлуецца бацька, дык дасьць табе! *В. Старына.*

Разінкі, нак, *мн.* — изюм. Пірагe сьпяклі з разінкамі. *В. Старына.*

Разлапатацца, *дзс.* — разболтаться. Сьціхні ты, разлапатоўся на ўсю хату! *В. Старына.*

Разлупіць,-цца, *дзс. (прм.* **разлуплены***)*—разодрать,-ться. Не'к за цьвіх зачапіўся ды ўсю рубашку разлупіў. Ік тузянула, дык хуста й разлупілася, — ціпер хадзі ў разлуплянай. *В. Старына.*

Размулёўваць, *дзс. (зак.* **размуляваць**, *прм.* **размулёваны***)*—раскрашивать что, расписывать красками. Ня размулёўвай надта

брамы, пакрась троха дый добра будзя! Як лоўка размулявоў ён куфар! У іх хаця вокна размулёваныя. *В. Старына.*

Разок, зка̀, *м.* — уменьш. от **рэз.** Добры яму папоўся разок: вазоў пяток дае сена. *В. Старына.*

Раз-па-разу, *прс.* — непрерывно, за каждым разом сейчас-же повторяясь. А пярун раз-па-разу жарыць ды жарыць! *В. Старына.*

Разрагатацца, *дзс.* — сильно расхохотаться. Чаго вельма разрагаталіся, дурны сьмех папалі! *В. Старына.*

Разробіцца, *дзс.*—растолстеть, разжиреть. Во разробіўся ваш парсюк, ік вол! *В. Старына.*

Разрохкацца, *дзс.*—расхрюкаться (о свинье). Аюсь у хлеў, чаго ты разрохкалася тут! *В. Старына.*

Разрэзваць, *дзс. (зак.* **разрэзаць)**—разрезывать. Ня трэ'бала разрэзваць етаі дошкі, дык і ня сапсавоў-ба яе. Яблык разрэж напал. *В. Старына.*

Разумець, *дзс.* — разуметь, понимать, постигать. Ён нічога ня разумея, што ты яму кажаш. *В. Старына.*

Разумнець, *дзс.*—умнеть. С каждым днём хлопчык разумнея, пачыная гаварыць. *В. Старына.*

Разумны, *прм.* — умный. Разумная галава ў яго. *В. Старына.* Лепяй з разумным згубіць, чым з дурным знайці. *Прык. В. Загай, Пух. р.*

Разьбедавацца, *дзс.*—сильно разжалобиться, загоревать. Разжаліўся, разьбядавоўся чалавек,—ну мусіў-жа пазычыць яму с пуд мукі, хоць і ў самога вобмаль. *В. Старына.*

Разьбіваць, *дзс. (зак.* **разьбіць)** — о травах: расстилать их, колотя для просушки. Пойдам зараз сена разьбіваць, мо' да вечара ашчэ высахня. *В. Старына.*

Разьвівацца, *дзс.*—расти и укрепляться (о растениях). Разьвівайся, малады дубочак, — заўтра мароз будзя. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Разьвіднець, *дзс. безас.*—рассвести. На дварэ ўжо разьвідняла. *В. Старына.*

Разьвіднюваць, *дзс.* — рассветать. Паўставалі, ік пачало разьвіднюваць. *В. Старына.*

Разьесьціся, *дзс.* — 1) раз'есться. Парасюк разьеўся, аж ня паверняцца.—2 сильно рассердиться. От чалавек: разьеўся, ік той зьвер! *В. Старына.*

Разьленавацца, *дзс.* — разлениться. Нешта ты разьлянавоўся, нічога ня хочаш рабіць. *В. Старына.*

Разьлягацца, *дзс.*—давать эхо. Гукая, аж лес разьлягаяцца! *В. Старына.*

Разьмяргоўваць, *дзс. (зак.* **разьмергаваць)** — распределять. Глядзі-ж, так разьмяргоўвай, каб нікому крыўды ня было. Бацькаўшчыну падзялілі, разьмяргавалі бяз жаднаі сваркі. *В. Старына.*

Разьюшыцца, *дзс. (прм.* **разьюшаны)** — раз'яриться, страшно разозлиться. Так-жа быў разьюшыўся сабака,—чуць ня загрыз таго сьвінчаці. Вот чалавек дзе: ік той зьвер разьюшаны кідаяцца біцца! *В. Старына.*

Разявака, і, *м.* — розиня, ротозей. А што, палучыў аглабні, — ня будзь разявакаю, ня стой на самуй дарозя! *В. Старына.*

Разяўляцца, *дзс.*—кричать на кого, бранить. Што ты разяўляяська на дзіця малоя: яно ашчэ нічога ня разумея! *В. Старына.*

Разяўляць, *дзс. (зак.* **разявіць)** — розевать, раскрывать рот, пасть. Ня разяўляй рота, а то муха ўляціць. Дурніла нейкая: разявіў рот ды пазірая. *В. Старына.*

Райтузы, оў, *мн.* — лоскутки из старья. Алена надрала райтузоў на пасьцелкі. *В. Старына.*

Райтузьнік, а, *м.*—босяк; ходящий в лохмотьях. Ах, райтузьнік еты абдурыў міне! *В. Старына.*

Раіць, *дзс.*—советовать. А мне людзі раілі вот етак зрабіць. *В. Старына.*

Ральля, і, *ж.*—вспаханное поле. Па ральлі етага воза конь ня пацёгба. *В. Старына.*

Раматус, а, *м.* — ревматизм. Бяда з маею рукою: раматус убіўся, дык баліць і ня падняць. *В. Старына.*

Раменка, і, *ж.* — ременная веревочка для лаптя. Уцягні ў лапаць раменку. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Рамон, у, *м.* — ромашка обыкнов. (Matricaria Chamomilla L.). Стала купаць дзіця ў рамоня, дык і залатуха прайшла. *В. Старына.*

Рана, *прс.*—рано. Ашчэ рана: дамоў пасьпееш. *В. Старына.*

Рана, ы, *ж.* — рана, язва. Нагу пабіла на раны. *В. Старына.*

Ранак, нку, *м.* — утро. Увечара падавоў каровам і на ранак ашчэ будзя корму. *В. Старына.*

Рандэльчык, а, *м.* — *гл.* **Рондаль.** Малако стаіць у рандэльчыку. *В. Старына.*

Раней, *прс.* — раньше. Сягоньня ўсталі раней, ік учора. *В. Старына.*

Раненька, *прс.*—ранёшенько. Устоў ранінька, ашчэ да сонца. *В. Старына.*

Раніца, ы, *ж.*—утро. За раніцу толька пару лапцей сплёў. *В. Старына.*

Раньне, я, *н.* — утро. Цэлае раньня пратоўкся, і нічога ня зрабіў. *В. Старына.*

Рапараца, ы, *ж.*—операция. Ільлюка павезьлі ў Мінск на рапарацу. *В. Старына.*

Раптам, раптоўна, *прс.* — нечаянно, вдруг, внезапно. Раптам ік доў дождж, дык чуць дамоў дабраліся. Раптоўна наскочыла сьмерць на яго. *В. Старына.*

Раптоўны, *прм.* — нечаянный, внезапный, неожиданный. Раптоўны мароз наскочыў, дык і памерзла картопля на полі. *В. Старына.*

Рапуха, і, *ж.* — 1) жаба полевая (Bufo). Вэньдзяка рапуха скача.— 2) бранное, — на некрасивую, рябую женщину, особенно, злую, Пачакай-жа, рапуха ты халерная, прыдзяш ты ка мне ў пазыку, — я цібе вон патуру! *В. Старына.*

Расада, ы, *ж.* — рассада. Сяголята мы пасеялі свае расады,—ня трэба будзя бегаць у Сьмілавічы. *В. Старына.*

Расаднік, а, *м.* — небольшой садик под окнами, служащий местом для посева рассады (капусты), а также и цветником. Куры выграблі ў расадніку ўсю расаду. *В. Старына.*

Расахаціна, ы, *ж.*—суковатая хворостина. Конь прабіўся на расахаціну. *С. Дукора, Сьміл. р.*

Раскашацца, *дзс.* — роскошествовать, роскошничать. Адзін раскашаяцца на цэлуй палавіня. *В. Старына.*

Расквасіць, *дзс.*—размозжить (голову). Усю галаву расквасілі яму. *В. Старына.*

Расквітацца, *дзс.* — рассчитаться, расплатиться, взаимно свести какие-либо счеты. Ціпер мы с табою расквіталіся: ні ты мне ня вінават, ні я табе. *В. Старына.*

Расквэцаць, *дзс.* — *гл.* **Развэдзгаць.** Расквэцаў па ўсёй скаварадзе яешню. *В. Старына.*

Раскепа, ы, *ж.* (*лаянка*) — неповоротливый и притом малоспособный. Ат, нейкая раскепа ўдалася: да работы ані ня гадзіцца! *В. Старына.*

Раскідацца, *дзс.*—расстроиться. Раскідалася ў Вандзулявых вясельля: мусіць яны дачцэ мала пасагі даюць. *В. Старына.*

Раскідаць,-цца, *дзс.* (*зак.* **раскідаць,-цца**, *прм.* **раскіданы**) — разбрасывать,-ться. Што там трудна дзяліць сена: узёў раскідаў па пярэбіранца ды ўсё. Як ты носіш сена, што яно ў цібе раскідаяцца? У хаця ўсё раскідана, і ня знайці, дзе што ляжыць. *В. Старына.*

Раскірака, і, *ж.*—раскоряка. Куды яна варта раскірака ета,—яе ніхто й замуж ня возьмя! *В. Старына.*

Раскірачваць,-цца, *дзс.*—раскорячивать (ногі). Раскірачыў свае ногі ды стаіць. Ня раскірачвайся ты, роўна стой! *В. Старына.*

Раскірмашавацца, *дзс.* — зачастить на базар,—на „кірмаш". Бачыш

ты яго, як ён раскірмашавоўся: што нядзелі йдзе ў Сьмілавічы ды йдзе! *В. Старына.*

Раскол, а, *м.*—буян, нахал в сильной степени. Раскол еты ашчэ галаву табе расхвошча. *В. Старына.*

Раскоша, ы, *ж.* — 1) простор, приволье. Каровы ходзяць па раскошы, дык і малака даюць.—2) изобилие, богатство, роскошь. Жыве ён у раскошы: нічому ня жадзён. *В. Старына.*

Раскудактацца, *дзс.*—раскудахтаться. Раскудакталася курыца: рада, мусіць, што яйцо зьнесла. *В. Старына.*

Раскумекаць, *дзс.*—с большим трудом прочитать что, сообразить, разобраться в чем. Чытоў, чытоў, — чуць раскумекаў. Пакуль ён раскумекаў, — тады ўжо згадзіўся. *В. Старына.*

Расол, у, *м.*—рассол. Ядуць картоплю з расолам. *В. Старына.*

Распавіць, *дзс.* — распеленать. Распаві дзіця, няхай так ужо паляжыць. *В. Старына.*

Распагодзіцца, *дзс.* — развёдриться. Трэба пачакаць, мо' удзень распагодзіцца,—тады сена будам сушыць. *В. Старына.*

Распанець, *дзс.*—приобрестьбарские замашки. Пабыў троха ў брата ў Мінску, дык распанеў: лянуяцца сам сабе вады прынесьці. *В. Старына.*

Распасорваць, *дзс.* (*зак.* **распасорыць**) — расстрачивать необдуманно. Што ён робіць: распасорвая дабро, раздае каму трэба й каму ня трэба? Распасорыў усе грошыкі,—ціпер сьвішча ў кулак! *В. Старына.*

Распасьціраць,-цца, *дзс.* (*зак.* **распасьцерці,-ціся**)—1) расстилать, развёртывать что-л. широкое. Дай распастрыма коўдру, пагледзім ці харошая. Пускай, ато пасьцелка ня распасьціраяцца.—2) щироко занимать место, владение. Надта ня распасьцірайся тут, ато, 'к бачыш, сьпякуць! Адзін распасьцёрся, а другім дык і німа дзе дзецца. *В. Старына.*

Расплікаць,-цца, *дзс.* (*зак.* **расплікнуць,-цца**) — расстёгивать,-ться. Гузікі маленькія, дык само й расплікаяцца. Расплікайця яму хутчэй каўнер да вады ў рот улейця! *В. Старына.*

Распрагаць,-цца, *дзс.* (*зак.* **распрэгчы,-чыся**, *прм.* **распрэжаны**) — распрягать, - ться. Распрагайця коняй ды ў хату йдзіця. Што такоя: другі раз конь у дарозя распрагаяцца? Хай ня стаіць распрэжаная каніна, вядзі пасьціць. *В. Старына.*

Распрэчыся, *дзс.* — лопнуть, пропасть. А няхай ты распражыся, такоя дзіцятка! *В. Старына.*

Распусны, *прм.* — 1) распутный, развратный. Распусная яго баба: п'е, с чужымі мужчынамі цягаяцца.—2) самовольный, чрезмерно шаловливый. Які ён распусны хлапец: моркаўка ашчэ, ік ніткі, а ён чуць ня цэлаю граду вытузаў яе. *В. Старына.*

Распуста, ы, *ж.* — распутство, разврат. З етымі дзеўкамі ціпер адна распуста: на сяле ўжо трэйцяя ходзіць с пузам. — 2) самовольство, баловство, чрезмерная шалость. Ці бачылі вы етакаю распусту: дачка бацькоў ня хоча слухацца! Ці ета-ж ня распуста — зялёнаю дульку абкалаціць? *В. Старына.*

Распусьнік, а, *м.* **распусьніца**, ы, *ж.*—1) развратник, развратница. Распусьніца яна: бегая за чужымі хлопцамі, пакуль ня дабегаяцца да чаго!—2) разбалованное дитя. Ну й распусьнік еты Сакаў хлапец абы ўбачыў чужоя дзіця, дык і біцца!.. Распусьніца яна добрая: каждага пярадражніць і пяракрывіць. *В. Старына.*

Распытваць,-цца, *дзс.* (*зак.* **распытаць,-цца**)—расспрашивать кого или у кого. Ты-ж харашэнька распытай яго, дзе ён быў, што бачыў. Каб стоў распытваць людзей, дык мо' хто й сказоў-ба. Убачыў дзядзька міне, ды давай распытвацца, як мы жывом. Распытоўся ў хлапцоў, дык яны ска-

залі, хто набіў майго Васіля. *В. Старына.*

Рассаб*а*чыцца, *дзс.* — распуститься, потерять стыд. Рассабачыўся ён да пасьледняга: людзей ня саромяяцца, робіць, што хоча. *В. Старына.*

Рассас*у*льваць, *дзс.* — рассказывать с прикрасами. Пакінь ты лепяй рассасульваць пра свае салдаты: служыў, ік усе—дый толька. *В. Старына.*

Расстар*а*цца, *дзс.*—раздобыть, приобрести. Каб дзе расстарацца дваццатку рублёў — трэба сына жаніць. Расстароўся сабе бярвеньня на хату. *В. Старына.*

Рассуп*о*ньваць,-цца, *дзс. (зак.* **рассуп*о*ніць,-цца)**—развязывать супонь. Рассупоньвай ты каня. Ня ўмееш ты добра завязваць супонькі, што ў цібе хамут рассупоньваяцца. Рукі пакрэплі—ня магу каня рассупоніць. *В. Старына.*

Растван*е*ць, *дзс. безас.* — разлиться жидкой, непролазной грязи. На дарозя растванела: нельга й прайці, ня то што праехаць. *В. Старына.*

Растрас*а*ць, *дзс. (зак.* **растрэсьці)**— растрясывать, терять дорогою от тряски: сено, солому. Ня ўціснаў добра воза, ды растрасая сена дарогаю. Трошка ўскінаў саломы на воз і тую хоча растрэсьці, етак хутка едучы. *В. Старына.*

Растрыбуш*ы*ць, *дзс.* — растребушить, раскідать. Конь растрыбушыў бабку аўса. *В. Старына.*

Расх*о*дзіцца, *дзс. (зак.* **разыйц*і*ся)**— расходиться. Во калі ён прышоў на сход, ік усе сталі расходзіцца. Ужо нікога німа: усе разышліся. *В. Старына.*

Расх*о*дзіцца, *дзс.* (*зак.* **расхадз*і*цца)** —1) входить в азарт. Ня расходзься вельма: ніхто цібе ня баіцца! Ік расхадзіўся, дык чыстая бяда з ім! — 2) разбушеваться (о буре). Расхадзілася бура, аж стрэхі ірве! *В. Старына.*

Расхваст*а*ць, -цца, *дзс.* — разбить, -ться. Ужо ўсьпеў расхвастать новы люстэрак. Расхвастоў галаву. Расхвасталася талерка. *В. Старына.*

Расхіл*і*ць, *дзс.* — раздвинуть. Расхілі калѐ ды сунь жэрдку. *В. Старына.*

Расхін*у*ць, *дзс.* — раскрыть, развернуть что. Расхіні кніжку да пачытай. *В. Старына.*

Расхіст*а*ць, *дзс.*—расшатать. Расхістоў ножкі ў заслоне. *В. Старына.*

Расхіхат*а*цца, *дзс.*—расхохотаться. Расьхіхатаўся, як Сідар на базары. *Прык. В. Белая, Пух. р.*

Расхлюп*а*цца, *дзс.* — сильно расплакаться. Расхлюпаўся, ік па нябожчыку. *В. Старына.*

Расхр*ы*стацца, *дзс. (прм.* **расхр*ы*станы)** — раскрыть грудь. Холад, а ён расхрыстаўся. Ходзіць расхрыстаны. *В. Старына.*

Расх*у*таць,-цца, *дзс. (прм.* **расх*у*таны)**—раскутать,-ться. Холадна, а яна расхутала малога. Дзіця расхутана. *В. Старына.*

Расчыня*ць*,-цца, *дзс. (зак.* **расчын*і*ць,-цца,** *прм.* **расч*ы*нены)** — растворять,-ться. Расчынілі варота, дык поўны двор сьвіней набегла. Лёгка расчыняяцца ваша брама. Вакно ўсю ноч было расчыняна. *В. Старына.*

Расчырван*е*цца, *дзс.* — раскраснеться. Расчырванелася яна, дык аж гарыць. *В. Старына.*

Расшал*о*паць, *дзс.* — уразуметь, раскусить. Ніяк дурань етага ня расшалопая. *В. Старына.*

Расшчэпліваць, *дзс. (зак.* **расшчап*і*ць)**—1) раскрывать, разнимать. Расшчэплівайця яму рот вады ўліць, мо‘ачнецца. Ня расшчапіць яго рук—вот крэпка сашчапіў.— 2) расколоть (о дровах, голове). Ік хвазануў яму калом—дык і расшчапіў галаву! Расшчапі палены са два дроў у печ. *В. Старына.*

Расш*ы*(э)ўка, і, *ж.* — кружева, вшиваемые в средину скатерти или простыни. Яўгіньня зрабіла ў скацярсьць нейкаю моднаю расшэўку. *В. Матарова, Сьміл. р.* Вот харошая пасьцелка твая — з расшыўкаю! *В. Турэц, Сьміл. р.*

Расьляк, а *м. (пам.* **расьлячок)** — росток. Картопля ў стопца пусьціла расьляке. Во ў вагурку маленькі расьлячок. *В. Старына.*

Расьперазаць, *дзс.* — распоясать. На, расьпяражы мне чажух. *В. Старына.*

Расьпесьціць,-цца, *дзс. (прм.* **расьпешчаны)** — избаловать, изнежить. Расьпесьцілі вы сваіх дзяцей: хлеба з малаком ня хочуць есьці. Такая расьпешчаная дзяўчына — проста бяда з ею! *В. Старына.*

Расьпілаваць, *дзс. (прм.* **расьпілованы)** — распилить. Пойдам расьпілуям палена дроў. Дошка расьпілована. *В. Старына.*

Расьцерабіць, *дзс.* — очистить сенокос или поле от заросли. Да паўдня ўсяго расьцярабілі, ік на хату — так-жа зарасла сынажаць кустамі! *В. Старына.*

Расьцьвітаць, *дзс. (зак.* **расьцьвісьці)** — расцветать. Ужо пачалі расьцвітаць садке. Расьцьвіла наша яблынка. *В. Старына.*

Расьцяпа, ы, *ж.* — неповоротливый, ротозей. Расьцяпа ён: возьмя ў рукі тапор ды пазірая. *В. Старына.*

Расьцярушваць, *дзс. (зак.* **расьцярушыць)** — рассеивать, разбрасывать. Нясі акуратна, ня расьцярушвай умецьця. Расьцярушыў сена па ўсяму гумну. *В. Старына.*

Рата, ы, *ж.* — срок уплаты податей. Адну рату падаткаў ужо заплаціў. *В. Старына.*

Ратаваць,-цца, *дзс.* — спасать,-тться. Ратуйця, людзі! Барджэй трэба ратавацца, усё выносіць, абы пагарыць. *В. Старына.*

Ратунак, нку, *м.* (*польск.* ratunek, *з ням.* Rettung) — спасение, помощь. Трэба-ж даваць яму які ратунак, ато памрэ. Німа нам ратунку ад етага ліха. *В. Старына.*

Раўнаваць, *дзс.* — выравнивать. Трэба раўнаваць дарожку, ато сьвіньня зрылі. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Раўнуючы, *прс.* — сравнивая. Нага распухла, ня раўнуючы, ік калода. Яму руку атрэзалі, ня раўнуючы, вот па етуль. *В. Старына.*

Раўніць,—цца, *дзс.* — 1) сравнивать, -ться. Ня роўнячы, ета й гразі ня варта. Раўніся, што у гаршку, а што ў міся. *Прык.* — 2) выравнивать. Бацька гумно роўніць. *В. Старына.*

Раўня, і, *ж.* — ровня. Ён табе ня раўня. *В. Старына.*

Раўці, *дзс.* — реветь. Раве, ік той мядзьведзь. Ік парэжаш паляць, ізноў будзяш раўці. *В. Старына.*

Раўчук, а, *м.* — *гл.* **Равок.** Вада бяжыць раўчуком. *В. Старына.*

Рахаваць, *дзс.* — считать. Ціпер давай рахаваць, колька табе плаціць. *В. Старына.*

Рахманы, *прм.* — кроткий, спокойный. Рахманы конік: і малоя дзіця можа яго ўвесьці. Рахманая дзяўчына яна: хлопцаў к сабе падпускае. *В. Старына.*

Рахуба, ы, *ж.* (*польск.* rachuba) — счет, рассчет. Па маёй рахубя, дык мне трэба дабавіць. *В. Старына.*

Рахунак, нку, *м.* (*польск.* rachunek) — счет. Добры твой рахунак: як-жа ета ты налічыў мне етулька платы? *В. Старына.*

Раца, ы, *ж.* — причина, резон. Што за чалавек: ка ўсякаму чэпіцца бяз дай рацы? *В. Старына.*

Рачок, чка, *м.* — палочка с расчепленным концом: для швыряния вверх камушков — короткая и для снимания плодов — длинная. У рачок дык я віcока пускаю каменчыкі. Так ня дастаць вішань — трэба рачком. *В. Старына.*

Рашаць, *дзс. (зак.* **рашыць)** — сбывать, спускать, тратить. Ня трэ‘бала рашаць свае гаспадаркі, дык ня цягоўся-б ціпер па людзях. Рашыў усе свае грошыкі, і капейкі ня мая за душою. *В. Старына.*

Рашотка, і, *ж.* — 1) решетка в ограде. У ваградзя рашотку абламалі. — 2) арестантская. За такія штукі, чалавеча, пападзеш за рашотку. *В. Старына.*

Рашэціна, ы, *ж.* — столб с дырами, в которые вкладываются жерди для „азярода". У вазяродзя згніла рашэціна. *В. Старына.*

Ржэўнік, у, *м.* — жнивьё. Скаціна пашла па ржэўніку. *В. Лешніца. Сьміл. р.*

Рзаць, *дзс.* — ржать. Коні рзуць на начлезя. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Рог, у, *м.* *(пам.* **ражок)** — 1) рог у животных. Каровя трэба рогі пасьпілоўваць, каб ня калолася. У баранчыка ашчэ маленькія рожкі. — 2) угол. Ідзі к таму Абраму, што жыве на рагу. *В. Старына.*

Рогат, у, *м.* — громкий смех. Рогату нарабілі з яго — вуй скольки! *В. Старына.*

Родны, *прм.* — родной. Родныя братэ, а етак сварацца. *В. Старына.*

Рожа, ы, *ж.* — 1) роза (Rosa L). У расадніку цьвіце рожа. *В. Старына.* — 2) рожистое воспаление. „Рожа - ражыца, добрая ты маладзіца! Усе табе гасьцінцы: булкі да абаранкі, замаўляю цябе калядным і славамі!" З загавору. *С. Навасёлкі, Пух. р. (Пр.*Ружа*).*

Розгалас, у, *м.* — эхо, отзвук. Ік крыкнаў — толька розгалас пашоў па леся. *В. Старына.*

Розка, і, *ж.* *(пам.* **розачка)** — розга. Добрых розак нарэзаў на венік. Так чым ня можна біць малога, а розачкаю сьмела насьцёбай. *В. Старына.*

Розум, у, *м.* — ум, разум. Людзей слухай, а свой розум май. *Прык.* Што галава, то й розум. *Прык. В. Старына.* Чужога розуму лыкам ня мерай. *Прык. С. Дукора, Сьмілав. р.*

Розьмін, у, *м.* — раз'езд в дороге. На дарозя розьміну німа: усё едуць ды едуць. *В. Старына.*

Рондаль, аля, *м.* — кастрюля. Зварылі вішні ў рондалі. *В. Старына.*

Рослы, *прм.* — 1) быстро растущий. Рослая твая дзяўчына: дзесяць гадкоў, а якая ўжо вісокая. — 2) спец. — о хлебах: проросший в снопах. Ячмень рослы — на крупы ня гадзіцца. Жыта было рослая, дык хлеб салодкі. *В. Старына.*

Роскідка, і, *ж.* — борозда, которая образуется посреди полосы во время пахоты. Палоса ня шырокая — ня трэба двух роскідак. *У рòскідку арàць (узарàць),* — пахать, начиная от меж полосы и отбрасывая землю от средины к межам. У роскідку ары, — ета-ж на зіму. Ганьке узароў у роскідку, а даляй пашло ў склад. *В. Старына.*

Росна, *прс.* — мокро от росы. Уранку сягоньня было росна. *В. Старына.*

Росны, *прм.* — росистый. Росная сягоньня раніца. *В. Старына.*

Рот, рòта, *м.* — рот. Сам ня можа й рота расчыніць — такі слабы. Усе ратэ паразяўлялі, што чалавек аправіўся ды троха лепяй стоў жыць. *В. Старына.*

Роў, рòва, *м.* — ров. Етага рова мы з возам, мусіць, ня пяраедам. Вада парабіла равэ. *В. Старына.*

Роўны, *прм.* *(прс.* **роўна)** — равный. Роўны роўнага шукая. *В. Слопішча, Шацк. р.* Роўна ты цягай пілу, у бок ня крыві. *В. Старына.*

Рохканьне, я, *н.* — хрюканье. Парасята цэлы хлеў нарабілі рохканьня. *В. Старына.*

Рохкаць, *дзс.* — хрюкать. Сьвіньня галодная рохкая на дварэ. *В. Старына.*

Руб, а, *м.* — грубый рубец у шитья. Дождж прамачыў аж да руба. *В. Старына.*

Рубанак, нка, *м.* — фуганок. Рубанкам спусьціў дошку. *В. Старына.*

Рубеж, рубяжà, *м.* — граница. На рубяжы пасеяў насенны лубін. *В. Старына.*

Рубель, бля, *м.* — жердь для увязки снопов или сена, соломы. Рубля забыўся ўзяць с сабою: німа як уцісн уць воза. *В. Старына.*

Рубель, блѝ, *м.* *(пам.* **рубельчык)** — рубль. Зарабіў цэлага рубля. Ня лёгка дастоўся мне еты рубельчык. *В. Старына.*

Рубіць, *дзс.* — складывать из бревен постройку. Пачалі ўжо хату рубіць. *В. Старына.*

Рублёўка, і, *ж.* — рублёвая бумажка. На сталe палажыў рублёўку. *В. Старына.*

Рудзець, *дзс.* — рыжеть, темнеть. Сена мокня на дажджы, рудзея, — посьля яго й сабака ня возьмя есьці. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Руды, *прм.* — темнорыжий. Руды цюцька. *В. Старына.*

Ружа, ы, *ж.—гл.* **Рожа** 2 зн. У яго на назе вельма сярдзітая ружа. *В. Старына.*

Ружжо, à, *н.* — ружье. Дастоў сабе ружжо, — буду хадзіць зайцоў страляць. *В. Старына.*

Ружовы, *прм.* — розовый. Набрала сабе ружовага на гестку. *В. Старына.*

Рука, і, *ж.* — 1) рука. Рукі твае, браця, ік граблі. Ат нас у Дукоршчыну блізінька, ік рукою падаць.— 2) сподручно. Мне ня рука туды йці. — 3) линия родства. Ета-ж Аньціп з бабінай рукі радня мне. *В. Старына.*

Рукаў, вà, *м.* (*пам.* **рукавец**) — 1) рукав. Уся жакетка ашчэ цэлая, толька рукавэ троха па‘брываліся. У дзяцінаю сарочачку ашчэ засталося адзін рукавец ушыць. — 2) мешочек из рукава рубашки. Іграш насушыла два рукавэ. Мак усыпала ў рукавец. *В. Старына.*

Рукаўка, і, *ж.* (*пам.* **рукавачка**) — рукавица. Прышоў Іспас — гатуй рукаўкі ў запас. *Прыказка. В. Скрыль, Пух. р.* Цёплыя мае рукавачкі. Згубіў адну рукаўку. *В. Старына.*

Рукі *залажыць, зацяць,*—руки приложить (к работе). Беднаму чалавеку німа за што й рук залажыць. Сядзіць бяз хлеба, гаруя, німа за што й рук зацяць. *В. Старына.*

Рукою, *прс.* — удачно. Усё ік пойдзя рукою, дык будам добра жыць. Рукою пашлі мае парасяткі. *В. Старына.*

Рулі, лéй, *мн.* — тюря со сладкой или засоленой водой. Налейця рулей — есьці хачу. *В. Дайнава, Пух. р.*

Руля, і, *ж.* — дуло. Із жменю ўсыпаў шроту у рулю. *В. Старына.*

Рум, у, *м.* — место на берегу реки, куда свозят лес для сплава. Завёз на рум тры вазы бярвеньня. *С. Амельна, Пух. р.*

Румза, ы, *аг.* — плакса. Румза еты толька ўмея румзаць. *В. Старына.*

Румзаньне, я, *н.* — плач навзрыд. Ну й надаела тваё румзаньня! *В. Крамяні, Пух. р.*

Румзаць, румаць, *дзс.* — плакать навзрыд. Сьціхні, даволі ўжо румзаць! *В. Крамяні, Пух. р.* Румая, чорт ведая чаго, цэлаю раніцу! *В. Старына.*

Рунцо *(воўны)*, а, *н.* — количество овечьей шерсти с одной стрижки. У мяне ўсяго адно рунцо воўны. *В. Крамяні, Пух. р.*

Рунь, і, *ж.* — озимые всходы. Добрая рунь парасла. *В. Старына.*

Рунець, *дзс.* — зеленеть, становиться пушистым (о всходе засеянного хлеба). Зямля прасохла, жытцо стала руняць добра. *В. Старына.*

Рупасьлівы, руплівы, рупны, *прм.* — заботливый. Рупасьлівы гаспадар ня ўпозьніць свае сяўбы. Нябось, калі руплівы, дык хоча, каб скарэй кончыць работу. *В. Старына.* Рупны гаспадар ня будзя табе ляжаць да сьнеданьня. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Рупасьць, і, *ж.* — заботливость. Рупасьці німа ў яго ані. *В. Старына.*

Рупесьнік, а, *м.* — заботник. Які з яго рупясьнік, калі ён вечна сьпіць. *В. Крамяні, Пух. р.*

Рускі, *як ім.* — великорус. Замуж вышла за рускага. *В. Старына.*

Рупіцца, *дзс.* — заботиться. Чалавек усё рупіўся, староўся, каб як ляпяй жыць. *В. Старына.*

Рупіць, *дзс. безас.* — заботить. Яму нішто ня рупіць. *В. Старына.*

Рута, ы, *ж.* — рута пахучая (Ruta graveolens L). Дзеўкі нарвалі руты. *В. Старына.*

Рухавы, *прм.* — подвижной. Ён — хлопяц рухавы. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Рухнуцца, *дзс.* — шевельнуться, двинуться. Ляжыць і ня рухнецца. *В. Старына.*

Ручаіна, ы, *ж.*, **ручай**, я, *м.* — ручей. А ладная ручаіна цячэ. Там трэба пераяжджаць цяраз ручай. Ручаём з яго пот леяцца. *В. Старына.*

Ручайка, і. *ж.* (*пам.* **ручаечка**) — мера льна, пеньки, пучок волокон, которые можно захватить в одну руку. Абтрапала ручайкі са тры лёну. Каб дзе дастаць ручаячку пянькі на пута *В. Старына.*

Ручачка, і, *ж.* — рученька. У дзіцяці маленькія ручачкі. *В. Старына.*

Ручыцца, ручыць, *дзс. безас.* — вестись удачно (рукой). Нешта ня ручацца нам сьвіньня. 'Мяльляну ня ручыць на скаціну, усё здыхая: то конь, то карова. *В. Старына.*

Ручышча, ы, *ж.* — ручища. Ручышча тая, ік лапа ў мядзьведзя. *В. Старына.*

Рушаць, *дзс.* (*зак.* **рушыць**) — 1) трогаться с места. Ну, рушай, паедам! Калі мая рушыць маладзік? — 2) трогать что. Ня руш на стале нічога. *В. Старына.*

Рушнік, а̀, *м.* — полотенце. Дайця чысты рушнік уцерціся. *В. Старына.*

Рыгаць, *дзс.* — 1) рыгать. Рыгая ік тая карова. — 2) блевать. Ік стоў рыгаць, дык усю хату запаскудзіў — 3) сильно рыдать. Годзя табе ўжо рыгаць, сьціхні! — 4) скрипеть. Варота рыгаюць. *В. Старына.*

Рыдаць, *дзс.* — подавать признаки к какому-либо действию. Употребляется с отрицанием не(ня). Зруб і ня рыдаў гніцьці. Авёс тут і ня рыдаў расьці. *В. Старына.*

Рыдлёўка, і, *ж.* — железная лопата. Рыдлёўка паламалася, капаючы гліну. *В. Старына.*

Рыжавацца, *дзс.* — разгораться (о пламени). Ну й пожар: агонь рыжуяцца, і рады ня даць, каб утушыць яго! *В. Старына.*

Рыжок, жка̀, *м.* — гриб рыжик. Мала грыбоў назьбіроў; толька падрашэтнікаў троха, а рыжка дык і аднаго ня папалася. Чырвоны ён, — ік той рыжок. *В. Старына.*

Рызіна, ы, *ж.* (*пам.* **рызінка**) — тряпка. Німа ў хаця ніякаі рызіны, чым стол сьцерці. Падай во ету рызінку гаршчок узяць. *В. Старына.*

Рызман, а́, *м.* — одна порванная одежда. Якая ета сарочка — рызман нейкі, ня хочу надзяваць яе. Ходзіць у рызманох. *В. Старына.*

Рызы, рыз, *мн.* — отрепья. Скідай етыя сваe рызы. *В. Старына.*

Рызыка, і, *ж.* — хвастовство, заносчивость. Аткуль тая рызыка ў яго бярэцца?! І ўся рызыка яго прапала, ік засудзілі. *В. Старына.*

Рызыкаваць, *дзс.* — форсить, хвастаць. Лішняя ты ўжо рызыкуяш! *В. Старына.*

Рызыкант, рызыканьцік, а, *м.* — форсун, хвастун. Слухай ты етага рызыканта, што ён табе будзя маніць!.. Ого, які знашоўся рызыканьцік! *В. Старына.*

Рызыкоўны, *прм.* — форсистый, заносчивый. Ня будзь етакі рызыкоўны, дык лепяй будзя. *В. Старына.*

Рызьзё, я, *н. зб.* — лохмотья. Рызьзё паскідалі ў кучу. *В. Старына.*

Рызьняк, а́, *м.* — порванная верхняя одежда. Начапіў на сібе нейкі рызьняк, ік той старац. *В. Старына.*

Рык, у, *м.* — рык, рычание. Усяго там было, на пажары: і плачу, і крыку, і рыку. *В. Старына.*

Рыкаць, *дзс.* — рычать. Карова галодная стаіць у хлевя, рыкая. *В. Старына.*

Рыла, а, *н.* (*пам.* **рылца**) — 1) горлышко бутылки. У пляшца адбілася рыла. Што ета за пляшка: рылца нейкая маленькая, што нельга й вады наліць? — 2) рыло, морда. А ты куды лезяш с сваім рылам? *В. Старына.*

Рылаты, *прм.* — толстомордый, с полными, отвисшими губами. Дурань ты рылаты! *В. Слопішча, Шацк. р.*

Рымар, а, *м.* — шорник. У рымара купіў гатовы хамут. *В. Старына.*

Рымарнічаць, *дзс.* — заниматься шорничеством. Ён нічога ня робіць, толька рымарнічая. *В. Старына.*

Рымка, і, *ж.* — первая струна в скрипке-„ми“. Удалася ета рымка: із кішкі, але моцная. *В. Старына.*

Рынак, нку, *м.* — рынок. Купляй на рынку, а прадавай дома. *Прык. С. Дукора, Сьміл. р.*

Рынуць,-цца, *дзс.*—1) броситься. Ня лезь сюды, абы рынясься галавою. Рынаў галавою вобзямлю.—2) устремиться. Рынаўся уцякаць, але яго тут жа затрымалі. *В. Старына.*

Рыпацца, *дзс. (зак.* **рыпнуцца)**—намериваться итти. Сядзі і ня рыпайся нікуды. Рыпнаўся пайці, ды прыастанавіўся. *В. Старына.*

Рыпаць, *дзс.* — скрипеть чем. Ня рыпай ты дзьвярамі! *В. Старына.*

Рыпець, *дзс.* — скрипеть (об обуви). Надзеў новыя боты,—дык рыпяць. На назе галёш рыпіць. *В. Старына.*

Рыса, ы, *ж.* (*пам.* **рыска)** — черта. Правядзі добра рысу, каб знаць было. Я ня бачу, дзе тут тая рыска. *В. Старына.*

Рыхтаваньне, я, *н.* — сборы, подготовка. Доўгая тваё рыхтаваньня, аж абрыдала ждаць. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Рыхтаваць, -цца, *дзс.* — готовить, -ться, собираться. Пайду рыхтаваць калёса. Рыхтуйся ў дарогу,—зараз паедзям. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Рыхтык, -тыкам, *прс.* *(яўрэйск.* rychtyk, *з ням.* richtig*)*—точь в точь. Чый ета сабака — рыхтык ік наш. А ён-жа рыхтыкам бацька. *В. Старына.*

Рыцына, ы, *ж.* — касторка. У бальніцы мне далі ад жывата рыцыны. *В. Старына.*

Рыцьвіна, ы, *ж.* — яма от дождей или воды. Калёса залеяліся ў рыцьвіня. *В. Старына.*

Рыштаваньне, я, *н.* — леса при постройке. Скінаўся з рыштаваньня ды на сьмерць забіўся. *В. Старына.*

Рышчыцца, *дзс.*—о суке, бегать с собакою — самцом. Сука некуды пабегла рышчыцца. *В. Старына.*

Рэбры, аў, *мн.* — ребры. Кабыла худая, толька тыя рэбры тырчаць. *В. Старына.*

Рэдзька, і, *ж.* — редька огородная (Raphanus sativus L). Што яны ядуць: рэдзьку ды картоплю. *В. Старына.*

Рэз, у, *м. (пам.* **разок)** — полоса пахоты или сенокоса. С аднаго рэзу наброў пудоў пяцьдзісят сена. Ашчэ асталося скасіць адзін разок у Быстрыцы. *В. Старына.*

Рэзнуцца, *дзс.* — удариться (собственно головою) об что -н. острое или торчащее. Рэзнаўся галавою аб вушак. *В. Старына.*

Рэзьгіны, н, *мн.* — приспособление для носки корма скоту; состоит из двух сетчатых полукругов. Прынёс жарабку нанач рэзьгіны мурагу. *В. Старына.*

Рэйка, і, *ж.* — рэльса. Каб дзе дастаць мне кавалак рэйкі. Рэйкі паклалі, зараз і машына будзя хадзіць. *В. Старына.*

Рэкнуць, *дзс.* — сказать, проговорить. Рэкні ты мне ашчэ слова!.. І рэкнуць каб мне ня сьмеў! *В. Старына.*

Рэпа, ы, *ж.* — репа огородная (Brassica гара L). Вельма ж удалая наша рэпа: вялікая да салодкая! *В. Старына.*

Рэпка, і, *ж.*—1) репка. Маленькая рэпка парасла.—2) маленькое толстое сплошное колесо в машине. Пас скідаяцца з рэпкі (у малатарні). *В. Старына.*

Рэха, а, *н.* — эхо. Па леся пакацілася рэха. *В. Старына.*

Рэхва, ы, *ж. (пам.* **рэхвачка)** — небольшой железный обруч, надеваемый на колесную ступицу, а также на конец палки, рукоятки и проч. для скрепления их. Уперад трэба рэхвы набіць на калёса, тады стаў іх сушыць, а так паколюцца. Рэхвачку набіў на полаз, каб ня калоўся боляй. *В. Старына.*

Рэхт! *выкл.* — достаточно, довольно. Рэхт, я больш ня буду чапаць! *В. Старына.*

Рэч, ы, *ж.*—1) разговор. С першай стрэчы ды ня добрыя рэчы. *Прык.* На печы — добрыя рэчы. *Прык.*— 2) предмет вообще. Усякая рэч у хаця патрэбна: тапор, вілкі, качарга... *В. Старына.*

Рэчыцца, *дзс.* — случиться. Мо' дзе рэчыцца дастаць у людзей лепшага насеньня, а сваім пакуль сеяць ня буду. *В. Старына.*

С.

Сабака, і, *м.*—1) собака, пёс. Брэша, ік той сабака. — *У сабакі вачэй пазычыць (пазычыўшы),*— делать что-нибудь без стыда. Хіба ў сабакі вачэй пазычыць ды йці к ім прасіць хлеба.—2) переносн., скверный человек. Слухай ты етага сабакі!—3) мерка для равномерного набивания на крышу — решетин. Памерай сабакам, як класьці лàціну. *В. Старына.*

Сабакар, а, *м.* — тот, кто дразнит собак. Ведама сабакар: ні'днаго сабакі ня прапусьціць, каб ня выцяць чым. *В. Старына.*

Сабаччая мята, — мята полевая (Mentha arvensis L). На, панюхай сабаччай мяты!. *Х. Самін, Пух. р.*

Сабаччы, *прм.* — собачий. Сабаччая будка. Сабаку й сабаччая сьмерць. *Прык. В. Старына.*

Сабачы вузел, — неправильно завязанный узел, когда он легко развязывается. Завязоў вяроўку на сабаччы вузял, дык яна сама й разьвязалася. *В. Старына.*

Сабаччы рамон, — пупавка вонючая (Anthemis Cotula L). Вот дурань: нарвоў сабаччага рамону ды носіцца. *В. Старына.*

Сабрацца, *дзс.* — собраться. Народу сабралася, аж німа дзе й яблыку ўпасьці. *В. Старына.*

Савець, *дзс.* — опускаться, ослабевать от сна. Чаго ты савеяш, ідзі спаць. *В. Старына.*

Саглас, у, *м.*—согласие. Німа ў іх сагласу: усё спорацца ды спорацца. *В. Старына.*

Садавіна, ы, *ж.* — фрукты. Сяголята нешта садавіна ня ўрадзіла. Леташні год быў добры на садавіну. *В. Старына.*

Садзіць, *дзс.* — итти на кого напролом. Мядзьведзь проста так і садзіць на яго. *В. Старына.*

Садок, дкà, *м. (пам.* **садочак***)*—сад. Трэба свой садок завесьці, каб дзеці па чужых ня лазілі. Добра мець хоць маленькі свой садочак. *В. Старына.*

Садрыгнуцца, *дзс.* — содрогнуться, поколебаться. Аж зямля садрыгнулася! *В. Старына.*

Сажа, ы, *ж.*—1) сажа. У коміня загарэлася сажа.—2) головня. У ячмені шмат сажы. *В. Старына.*

Сажалка, і, *ж.* — яма с водою. Намачыў пяньку ў сажалца. *В. Старына.*

Сак, а, *м.* — рыболовная снасть. Паўлюк пашоў рыбу лавіць сакам. *В. Старына.*

Сакавік, ў, *м.* — древесны сок березы, клёна. Зрабіў лоцік, каб спусьціць сакавік. Накапала вядро сакавіку. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Сакатаць, *дзс.* — кричать подобно курице. Курыца сакоча: мусіць, хоча несьціся. *В. Старына.*

Сакатлівая *(жанчына),* — женщина, склонная к брани или любящая много и быстро поговорить. Ох, якая яна сакатлівая! *В. Старына.*

Сакатуха, і, *ж.*—1) курица, которая много „сакоча“. Пусьці ў хату ету сакатуху: мо з яйцом.— 2) женщина много и быстро говорящая. От дзе сакатуха: вечна лапоча й лапоча языком! *В. Старына.*

Сакрэт, у, *м.* — секрет. Нейкія ў іх там сакрэты завяліся. *В. Старына.*

Сакун, á, *м.* — белорус, который возвратное, местоимение *ся* выговаривает, как *са* (напр., *павалiўса*). От сьмешныя гэтыя сакуны: купілі абаранкаў ды с хлебам ядуць! *С. Амельна, Пух. р.*

Саладзей, *прс. в. ст.* — слаще. Саладзей ня трэба, і так салодка. *В. Старына.*

Саладкаваты, *прм.* — сладковатый. Вада троха саладкаватая. *В. Старына.*

Саладуха, і, *ж.* — кулага. Калі вы яе паясьце ету саладуху, што навадзілі паўцэбра?! *В. Старына.*

Саламя, я, *н.* — солома или кострика, накладываемая на гребень соломенной крыши, чтобы не было течи. Вецяр саламя ўзаддроў іс страхі. *В. Старына.*

Саламяны, *прм.* — соломенный. Саламяная страха ашчэ крапчэй, ік якая йз гонтаў. *В. Старына.*

Салапаты, *прм.* — выговаривающий „с" вместо „ш", служит бранным. Сьцерва ты салапатая! *В. Старына.*

Салапач, á, *м.* — тот, кто говорит „с" вместо „ш". Ой салапач! ня скажа шапка, а сапка. *В. Старына.*

Салапяка, і, *ж.* — ротозей, с глуповатым видом. От салапяка: пазірая й ня бачыць! *В. Старына.*

Солодкій, *прм.* — сладкий. Ня будзь ні горкі, ні салодкі, бо горкага праплююць, а салодкага праглынуць. *Прык. В. Загай, Пух. р.*

Салома, ы, *ж.* — солома. Саломаю аблажылі прызбу на зіму. *В. Старына.* Саломаю агню ня затушыш, а вадою ня падпаліш. *Прык. В. Белае, Пух. р.*

Сальнік, а, *м.* — торговец салом. Сальніку прадоў свайго парасюка. *В. Старына.*

Салянка, і, *ж.* — солонка. Падай соль у салянца. *В. Старына.*

Самавол, а, *м.* — своевольник. Ведама, самавол: што хоча, то й робіць. *В. Старына.*

Самаволка, і, *ж.* — своевольница. Ці-ж самаволка цібе паслухая: ты казала ня йці, а яна пашла гуляць. *В. Старына.*

Самадзелак, лка, а, *м.* — самодельная вещь. Еты ложак самадзелак. *В. Старына.*

Самапасам, *прс.* — без присмотра. Пусьцілі коні самапасам, дык яны пашлі па 'ўсох. *В. Старына.*

Самапрадка, і, *ж.* — прялка. Зламаласі к чорту самапрадка прадучы! *В. Крамяні, Пух. р.*

Самапраўства, а, *н.* — самоуправство. Самапраўствам спасьцілі атаву. *В. Старына.*

Сама раз, *прс.* — как раз в меру. Вот ета сама раз: чарку-дзьве выпіў і досыць. *В. Старына.*

Самасейка, і, *м.* — 1) самосейка — дикий полевой мак. Аткуль ён узёўся еты самасейка на градах — здаецца-ж добрым макам сеяла. — 2) внебрачный ребенок. Еты хлапчук самасейка: ніхто ня ведая, хто яго бацька. *В. Старына.*

Саматканец, нца, *м.* — юбка из сукна домашнего изделия. Надзела саматканяц, дык шмат цяплей. *В. Старына.*

Саменькі, *прм.* — ласк. самы. А той саменькі чалавек, што вы кажаця. Каб твая саменька маці спухла. *В. Старына.*

Санёчкі, чак, *мн.* — санки, салазки. Зрабіў дзецям санёчкі коўзацца. *В. Старына.*

Сапачываць, *дзс.* — покоиться (об умершем). Няхай яго душачка са сьвятымі сапачывая! *В. Старына.*

Сапляк, á, *м.* — 1) сопливый, возгривый. Сапляк ты, падатры ты свае соплі! — 2) слабосильный подросток, мужчина. Сапляк сам, а бярэцца за такую работу! *В. Старына.*

Сапроўды, *прс.* — действительно, подлинно. Сапроўды, братка, яно-ж так! *В. Старына.*

Сапсавацца, *дзс.* — похудать, стать хуже на вид. Наша малоя нешта троха прыхварэла, дык і саўсім сапсавалася. *В. Старына.*

Сапсаваць,-цца, *дзс. (прм.* **сапсованы***)* — испортить,-ться. Сапсавоў етакі кавалак дзерава!.. Добры быў гэблік, але сапсавоўся. Сапсована долата, — нельга ім выдзяўбаць дзіркі. *В. Старына.*

Сапсець, *дзс.* — состариться, как собака. Сабака сапсеў ужо — трэба зьвесьці куды. Сапсела баба. *В. Старына.*

Сапці, *дзс.* — сопеть, тяжело дышать. Аж ня можа сапці. *В. Старына.*

Сараке, оў, *мн.* — праздник 9 марта. На сараке накідай трэсак на страху, дык будзяш ведаць стольki гнёздаў. *В. Старына.*

Саракоўка, і, *ж.* — монета в 20 коп. (40 грошей). На саракоўку купіў сітніцы. *В. Старына.*

Сараматнік, а, *м.* — бесстыдник. Сараматнік ты, што ты брэшаш пярад усімі! *В. Старына.*

Сараматніца, ы, *ж.* — бесстыдница. Сараматніца ета хай-бы хоць грудзі захінула. *В. Старына.*

Сарамаценьне, я, *н.* — половые органы. Увесь голы, толька сарамаценьня прыкрыў. *В. Старына.*

Сарамаціць,-цца, *дзс.* — стыдить, -ться. І пачоў яго сарамаціць пярад людзьмі. Ня пайду я к людзям у пазыку, — сарамаціцца толька. *В. Старына.*

Сарамяга, і, *м.* — стыдливец. Вой які ты сарамяга: саромяяська праз сваё сказаць! *В. Старына.*

Сарамяжы, *прм.* — стыдливый. Сарамяжы ты, дзяціна! *В. Старына.*

Сарачыны, н, *мн.* — поминовение и обед по покойнике через 40 дней со дня смерти. Сарачыны па бацьцу прыпадаюць у еты чэцьвяр. *В. Старына.*

Сарока, і, *ж.* — кроме названия известной птицы, переносно: специальный способ укорочения „перадоўкі" при накладывании её на жердь во время увязки воза. Карацейшаю рабі сароку, абы воз ня вісокі. *В. Старына.*

Саромецца, *дзс.* — стесняться, стыдиться. Ня саромяйцяся, людцэ, есьця! *В. Старына.*

Сарочка, і, *ж. (пам.* **сарочачка**) — сорочка, рубашка. Надзеў чыстаю сарочку. Дзяцінаю сарочачку трэба выпаласкаць. *В. Старына.*

Сартаваць, *дзс.* — сортировать. Сартуя іх па росту. *В. Старына.*

Саслабнуць,-бець, *дзс.* — ослабеть. Ат работы саслаб. Саслабеў саўсім мой хлапец. *В. Старына.*

Сасматаць, *дзс.* — ссосать. Сасмактоў цукерку. *В. Старына.*

Сксоннік, а, *м.* — сон-трава (Anemone Pulsatilla L). *Х. Самін, Пух. р.*

Састарацца, *дзс.* — состариться. Калі будзяш усё ведаць, дык хутка састараясься. *В. Старына.*

Састоіцца, *дзс.* — 1) успокоиться (о воде). Вада хай састоіцца, дык ня будзя мутная. Малако ашчэ ня скіслася, а так састоілася. *В. Старына.*

Саступіць,-цца, *дзс.* — сойти с дороги. Ня хоча, каб саступіць з дарогі. Саступіся ты з дарогі, ня стой, ік той кол. *В. Старына.*

Сатлець, *дзс.* — истлеть. Сена сатлела. Каб твая маць сатлела! *В. Старына.*

Саўсім, *прс.* — совсем. Саўсім адурнела галава. *В. Старына.*

Саха, і, *ж.* — 1) соха. Прышоў Барыся — за саху бярыся. *Прык. С. Дукора, Сьміл. р.* — 2) столб при колодце, раздвоенный вверху, на котором удерживается „журавль". Саха абвалілася ў калодзіжы. *В. Старына.*

Сахар, а, *м.* — переносно: бранчивый, злой, капризный. Ну й сахар наша нявестачка: ты слова ёй скажы, а яна табе дзесяць! *В. Старына.*

Сахор, хара́, *м.* — деревянные вилы (навозные) с двумя широкими зубцами, на которые надеты железные наконечники. Пазыч мне сахара накідаць воз гною. *В. Старына.*

Сачоўка, і, *ж.* — пасма ниток, навитая отдельно на клубок. Навіў на клубок адну сачоўку. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Сачыць, *дзс.* — следить. Сягоньня трэба за чорнаю курыцаю сачыць, каб ня згубіла яйца. *В. Старына.*

Сачэўка, і, *ж.* — чечевица настоящая или посевная (Ervum Lens L). Наварылі сачэўкі с картопляю. *В. Старына.*

Сашморгаць, *дзс.* — износить, обтереть. Сашморгаў, 'к бачыш, новянькія штанэ. *В. Старына.*

Сашмуляць, *дзс.* — истрепать, обтереть. Сашмуляў вяроўку, чуць трымаяцца. *В. Старына.*

Сашчапіць, *дзс.* — сжать руку в кулак. Сашчапіў кулаке ды кідаяцца к яму біцца, ік шалёны. *В. Старына.*

Сварка, і, *ж.* — брань. У іх штодзень сварка ды сварка. *В. Старына.*

Сварлівы, *прм.* — бранчивый. Сварлівая баба яго, хай яе нараду! *В. Старына.*

Сварыцца, *дзс.* — 1) бранить кого. Ня сварыся ты на яго: ён ня вінават. — 2) ссориться. Вечна яны любяць сварыцца, ік ім німа чаго рабіць. *В. Старына.*

Сват, а, *м.* (*мн.* **сватэ**) — 1) сват. Сват ходзіць пяравязоўшыся рушніком. К Ганьня прыехалі сватэ — *У сваты йці або ехаць,* — отправляться в дом невесты для сватанья. Мікола паехаў у сваты. — 2) отец жениха по отношению к родителям невести или наоборот. Аддавай, Дзям'ян, сваю дачку за майго Івана — будам сватамі. *В. Старына.*

Сватаўё, я, *н. зб.* — сваты, гости со стороны жениха или невесты. Сватаўя наехала на вясельля вэнь колька! *В. Старына.*

Сваццьця, і, *ж.* (*пам.* **сваццейка**) — сватья, — мать молодых. Сваццьця приехала ў госьці праведаць сваю дачку. Частуйся, сваццяйка! *В. Старына.*

Сваявейшы, *прм. в. ст.* — более родной, свой. Ты сваявейшы, сядзь на куце. *В. Старына.*

Сваяк, а, *м.* — родственник. Ён-жа троха нейкі й сваяк мне. *В. Старына.*

Сваяўство, а, *н.* — родня. Васілёва ўсё сваяўство ў Дукоры: — яго жонка аттуль. *В. Старына.*

Сваачка, і, *ж.* — родственница. Ажаніўся на сваячца. *В. Старына.*

Седала, а, *н.* — насест для кур. Намасьці курам пад паветкаю седала. *В. Старына.*

Сей *мінуты* — сию минуту. Сей мінуты зраблю! *В. Старына.*

Селавы, *прм.* — сельский в отличие от совхозского. Ета-ж сялавыя коні ходзяць, а ня саўхоскія. *В. Старына.*

Сёлета, *прс.* — этим летом, в этом году. Сёлята на жыта будзя ўраджай. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Селядзёўка, і, *ж.* — бочка из под селедок. Насалілі цэлаю сялядзёўку агуркоў. *В. Старына.*

Селядзец, дца, *м.* (*пам.* **сяледчык**) — селедка. Купілі два хунты сялядцоў. А добра йзьзесьці сяледчыка с цыбулькаю! *В. Старына.*

Сёмуха, і, *ж.* — праздник тройцы. На сёмуху буду жаніць сына. *В. Старына.*

Семя, я, *н.* — льняные семена. На'бівалі шаснастку сем'я. *В. Старына.*

Сеніцца, *дзс.* — сохнуть, обращаться в сено (о траве). Трава на чала ўжо сеніцца. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Сенцы, сянёц, *мн.* — сени. Паставіў хату бяз сянец. У сенцах пастоў ваду. *В. Старына.*

Сёньня, *прс.* — сегодня. Сёньня ўдалая пагода! *В. Клятное, Пух. р.*

Серадульшы, *прм.* — средний (брат, сестра). Гумно папала сярадульшаму. Аўдоцьця — сярадульшая сястра. *В. Старына.*

Сёрбаць, *дзс.* (*аднакр.* **сербануць**) — есть жидкое, производя особый звук потягиванием пищи ртом. Сёрбай боляй крупніку. Сярбануў раз буракоў ды кінаў: гарачыя. *В. Старына.*

Сердаваць, *дзс.* — сердиться. Ня стоіць надта ўжо сярдаваць на міне, калі й ня так мо'сказоў што. *В. Старына.*

Серка, і, *ж.* — сера. Сярнічкі іс серкі. Выкалупаў із вух серку. *В. Старына.*

Сёркаць, *дзс.* — испражняться (говорится о детях). Мама, Іванька сёркая ў пялёнькі! *В. Старына.*

Сечка, і, *ж.* — 1) секач, резак. Сечкаю пасячы картоплю. — 2) мелко порезанная солома для корма скота. Цэлы воз нарэзалі сечкі. *В. Старына.*

Сёя-тоя, — то-это (кое-что). Ат, парабляю сёя-тоя. *В. Старына.*

Сеяць, *дзс.* — сеять. Прышоў Мікола — сей, ня пытайся ні ў кога. *Прык. С. Дукора, Сьміл. р.*

Сібер, ы, *ж.* — погибельное место. Куда я табе паеду ў етакаю сібер?! *В. Старына.*

Сібернік, а, *м.* (*жан.* **сіберніца**)— висельник. Сібернік еты, чаго ён толька ня наробіць. Ета ня дзеўка, а сіберніца нейкая: ноч, а яна ляціць на нейкаю гульню! *В. Старына*

Сіберны, *прм.* — 1) свирепый (о холоде от северного ветра). Сіберны халадзішча сягоньня. — 2) буйный человек. Сіберны еты Нічыпар: нікога ён ня баіцца, са ўсякім б'еццa. *В. Старына.*

Сівер, у, *м.* — холодный северный ветер. На дварэ такі сівер,—што ня ўтрымацца! *В. Старына.*

Сівераць, *дзс.* — 1) подвергаться действию „сівера“, вообще ветра. Выкінь на двор гуньку, няхай сівярая. — 2) сидеть в девах. Сівярая дзеўка ўжо каторы год: ніхто сватацца й ня думая. *В. Старына.*

Сівец, сіўца̀, *м.* — белоус обыкновенный (Nardus stricta L.). У лосца добры сівец атрос *В. Старына.*

Сівець, *дзс.*—седеть. Старасьць ужо падходзіць, валасэ сталі сівець. *В. Старына.*

Сівізна, ы, *ж.* — седина. Сівізна пашла ў галаве. *В. Старына.*

Сікаўка, і, *ж.* — детская игрушка— насосик, сделанный из ствола тысячелистника. Сікаўку зрабіў ды абліваяцца. *В. Старына.*

Сікі, сік, **сікунэ**, ноў, *мн.* — моча. Жоўтыя сікі ў яго: мусіць, хворы. Хочаш, каб я твае сікунэ насіў с хаты. *В. Старына.*

Сікун, а́, *м.* (*лаянка*) — тот, кто мочится. Сікун і сягоньня ўсцоўся. *В. Старына.*

Сікуха, і *ж.* (*лаянка*) — девочка или взрослая женщина, не держащая мочи. Сікухі ніхто замуж ня возьмя. *В. Старына.*

Сіламоцьцем, *прс.*— насильно. Сіламоцьцям доў яму выпіць лякарства. *В. Старына.*

Сіліцца, *дзс.* — насиливаться. Нечага сіліцца аднаму, я памагу. *В. Старына.*

Сілкавацца, *дзс.* — подкреплять силы пищею. Сілкуйцяся, мужчынкі, ды ізноў за работу! *В. Старына.*

Сілком, *прс.*—силком, насильно. Сілком пасадзілі міне за стол. *В. Старына.*

Сіло, а̀, *н.* — силок. Слово употребляется редко, главн. образом в приказке: У сяле, як у сіле; обыкновенно заменяется словом **плёнка**. *В. Старына.*

Сінька і, *ж.* — лазурь для подкрашивания белья при стирке. Сінькі пярадала — плацьця будзя гадкая. *В. Старына.*

Сіньцеж, ы, *ж.* — сено, скошенное по верху льда, плохого качества. Сіньцежы накасіў з вазок. *В. Русаковічы, Пух. р.*

Сінюха, і, *ж.* — лучина, приготовленная из верхнего слоя дерева; не дымит. Запаліця вялікую сінюху. *В. Крамяні, Пух. р.*

Сіняк, а́, *м.* — синяк на теле. Так зьбіў яго, што сіняке паўсхватваліся на плячах. *В. Старына.*

Сіпаць, *дзс.* — говорить сиплым голосом. Прастудзіў горла, дык сіпая. *В. Старына.*

Сіроцкі, *прм.* — сиротский. Ігнат засяе сіроцкаю зямлю. *В. Старына.*

Сітаваты, *прм.* — ситовидный. Сітаваты дуб на шула ня гадзіцца. *В. Старына.*

Сітнік, а, *м.* — мастер по изделию сит. Сітнік берднiку ня таварыш. *Прык. Х. Самін, Пух. р.*

Сітніца, ы, *ж.* — полубелый хлеб. На месьця купілі сітніцы й сялядцоў ды папалуднавалі. *В. Старына.*

Сітца, а, *н.* — сетка от пчел. Надзень сітца, каб пчолы ня пакусалі. *В. Старына.*

Сітцо, а, *н.* — созвездие Плеяд; крестьяне по нему определяют время. Сітцо ўжо вісока паднялося. *В. Старына.*

Скабка, і, *ж.* — ребрышко. У бураке ўкінула скабку. *В. Старына.*

Скаваць, *дзс.* — травить собакою. Толька сьвіньня паткнецца на двор, дык ён і скуе. *В. Старына.*

Сказаць, *дзс.* — сказать. Сказоў, ік зьвязоў. *В. Старына.*

Скалануцца, *дзс.* — содрогнуться. Аж у сярэдзіня ўсё скаланулася, так іспужалася! Зямля скаланулася. *В. Старына.*

Скалатнуць, *дзс.* — встряхнуть. Коўдру трэба скалатнуць, ато пылу чорште. Скалатні дулю. *В. Старына.*

Скалець, *дзс.* — околеть. Скалеў пад чужым плотам. *В. Старына.*

Скалечыць,-цца, *дзс. (прм.* **скалечаны***)* — искалечить, изувечить, -ться. Скалечыў нагу тапаром. Скалечылася карова — ступіла на цьвіх. Прышоў ён з вайны скалечаны. *В. Старына.*

Скалка, і, *ж.* — пятно жира по верху горячей пищи. Вот сытыя бураке—адны скалкі! *В. Старына.*

Скамячыць,-цца, *дзс. (прм.* **скамечаны***)* — смять,-ться. Скамячыў сьвіту дык кінаў у куток. Шапка скамячылася валяючыся. Жакетка скамечаная — аж брыдка надзяваць яе. *В. Старына.*

Сканаць, *дзс.* — умереть. Сканоў чалавек — і ўсё табе тут! *В. Старына.*

Сканчэньне, я, *н.* — конец. Будзя сканчэньня сьвету. *В. Старына.*

Скапыцiцца, *дзс.* — 1) споткнуться (о лошади). Скапыціўся жарабок. — 2) подохнуть, умереть. Ік хваціў яго жывот, дык атразу й скапыціўся. *В. Старына.*

Скараводнік, а, *м.* (metathesis **скавароднік**)—*гл.* **Праснок.** Хлеба німа на‘бед, дык напякла скараводнікаў. Ізьзеў цэлы скавароднік. *В. Старына.*

Скарадзьба, ы, *ж.* — боронование весной озимой вспашки. Ня вялікая ў нас скарадзьба: ганькоў дзісяцяра. *В. Старына.*

Скарамяка, і, *аг.*—ядущий в пост скоромное. Скарамяка ты, што-ж ты ў пятніцу сала ясі?! *В. Старына.*

Скарбёнка, і, *ж.* — ящик для пожертвований. У эту нядзелю хадзілі па Сьмілавічах с скарбёнкамі—сабіралі грошы на бедных дзяцей. *В. Старына.*

Скарбовы, *прм.* — дворовый, принадлежащий имению. Тут уперад стаяла скарбовая карчма. Статак пасуць на скарбовум. *В. Старына.*

Скародзіць, *дзс.*—бороновать озимую вспашку или паровое поле. Скародзь, як мак, а барануй абыяк,—так будзя ўраджай. *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.*

Скарчэць, *дзс.* — замёрзнуть. Скарчэла дзіця на дварэ. *В. Старына.*

Скарынка, і, *ж.* (*пам.* **скарыначка**)—хлебная корка. Цэлы стол накідалі скарынак. Хлеба й скарынкі німа. Ік галодны, дык смашна й скарыначка з вадою. *В. Старына.*

Скарэць, *дзс.*—закореть. Ануча скарэла, лежачы на печы. *В. Старына.*

Скасаваць, *дзс.* (*прм.* **скасованы**)—уничтожить, аннулировать что. Уперад тут была дарога, але ціпер скасавалі. Даўней быў такі закон, але ціпер ён скасованы. *В. Старына.*

Скаціна, ы, *ж.* (*пам.* **скацінка**)—домашний скот. Пара скаціня даваць. Скацінка стаіць у хляве ня пояная. *В. Старына.*

Скачанець, *дзс.* (*прм.* **скачанелы**)—окоченеть Як ета ты надзеўся—ета-ж ты скачанеяш у дарозя! Знашлі яго скачанелага ў сьнезя. *В. Старына.*

Сквапіцца, *дзс.* — зариться, жадничать. Нечага сквапіцца на чужоя. *В. Старына.*

Сквапны, *прм.*—жадный. Вельма-ж ён сквапны на грошы. *В. Старына.*

Скварка, і, *ж.* (*пам.* **скварачка**)—кусочек сала. На полудзянь с сабою ўзёў дзьве скваркі сала. І скварачкі сала німа—усё вышла. *В. Старына.*

Скварыць, *дзс.*—1) заливать пищу жареным салом с жиром. Сала ё, дык і будзя чым скварыць. Будам здорам скварыць. — 2) переносно, — о морозе. Мароз проста аж скварыць! *В. Старына.*

Скверыцца, *дзс.* — плакаться и капризничать (о ребенке). Дзіця, мусіць, хворая, абы нешта ўсё скверыцца ды скверыцца. *В. Старына.*

Сквірэць, сквірчэць, *дзс.*—1) о сале: жариться, издавая непрерывный треск вследствие пригорания. Сала ня пячэцца, а толька сквірыць. Сала будзя сквірэць. *В. Старына.* Сала сквірчыць на скаварадзе. *В. Матарова, Сьмілав. р.* — 2) о сильном морозе. Мароз на дварэ аж сквірыць! *В. Старына.*

Скем, а, *м.*—два козла для скрепления склееных досок при работе. Ціпер у скем трэба сьціснуць дошкі. *В. Старына.*

Скеміць, *дзс.* — понять быстро. Атразу скеміў, у чом дзела. *В. Старына.*

Скепка, і, *ж.*—щепка. Вялікаю скепку загноў у паляц. *В. Старына.*

Скіба, ы, *ж.*—отворачиваемая плугом земля. Плуг бярэ шырокаю скібу. *В. Старына.*

Скібішча, ы, *ж.*—1) увелич. **скіба.** Плуг верня скібішчу, аж каню цяжка. — 2) увелич. **скібка.** Аткавуліў скібішчу хлеба. *В. Старына.*

Скібка, і, *ж.*—краюха хлеба. Ізьзеў скібку хлеба, — ды ашчэ табе мала! *В. Старына.*

Скідаць,-цца, *дзс. (зак.* **скінуць, -цца)**—сбрасывать,-ться. Ты вязі скідаць гной. Скідаюцца снапэ з воза. Скінулася дзіця йз лавы. *В. Старына.*

Скінуць *дзіця,*—родить преждевременно ребенка неживым. Сямёніха скінула дзіця. *В. Старына.*

Склад, а, *м.*—1) слог. Па складох чытая. Пярайшоў ужо складэ.— 2) привернутые одна к другой две „скібы" земли посреди вспахиваемой полосы. Склад роўнінька злажы, дык тады й арацца будзя добра. Гоні ўзароў у склад, а астальноя ў роскідку.—3) телосложение (говорится о животных). Склад у жарабка добры, але ня вядома, які нораў. *В. Старына.*

Складаны, *прм.*—складной. Знашоў на дарозя складаны ножык. *В. Старына.*

Складка, і, *ж.*—1) складка в платье. У гестца парабіла складкі.— 2) складчина. Зрабілі складку на выпіўку. *В. Старына.*

Складна, *прс.*—красиво, складно (говорить). Так-жа складна гаворыць, аж люба яго слухаць! *В. Старына.*

Складны, *прм.* — складный, стройный. Складная дзяўчына. Складны яго конік. *В. Старына.*

Склеп, а, *м.* — каменный погреб. Вымуравалі склеп на картоплю. Яблыкі пахавалі ў склепя. *В. Старына.*

Склешчыцца, *дзс.* — совокупиться, сойтись (о собаках и мухах). Мяльлянава сука ік склешчылася с Антонавым Рабчыкам,—дык і ня разойдуцца! Дзьве мухі склешчыліся дый лётаюць так. *В. Старына.*

Склюд, а, *м.* — широкий топор с кривым в сторону топорищем, употребляемый для обтесывания стен. Трэба пазычыць у каго склюда высклюдаваць хату. *В. Старына.*

Склюдаваць, *дзс. (прм.* **склюдаваны)** — обтесывать бревна в стене. Будам і сенцы склюдаваць, з большага. Склюдаваная наша хата. *В. Старына.*

Скляпеньне, я, *н.*—свод. У муры пакалолася скляпеньня. У печы пярастроілі скляпеньня. *В. Старына.*

Скнара, ы, *ж. (польк.* sknera*)*—скряга, скупец. Ня будзь скнараю, дай лішняга рубля, дык людзі ўсё зробяць. *В. Старына.*

Скнарыцца, *дзс.*—скупиться, бедниться. Лішня ўжо ты скнарысься, шкадуяш на барыш даць. *В. Старына.*

Скобля, і, *ж.* — скребок, скобель. Скобляю абскроб бярвіно. *В. Старына.*

Скогліць, *дзс.*—вопить, выть. Чаго ты скогліш цэлы дзень, вельма яго нехта набіў ужо! *В. Старына.*

Скопыч, а, *м.* — деревянный крюк для сбрасывания навоза. Вазьмі скопыч, ато рукамі будзяш скідаць гной. *В. Лядцо, Пух. р.*

Скорам, у, *м.* — скоромная пища. У пост алей, у скорам—сала. *В. Старына.*

Скоса, *прс.*— искоса. Паглядая скоса, ік бык. *В. Старына.*

Скочкі, чак, *мн.*—молодил кровельный (Sempervivum tectorum L). *С. Блужа, Пух. р.*

Скрабаке, коў, *мн.*—опорки из старых сапог. Скробая па хаця ў етых скрабакох. *В. Старына.*

Скрампаваць, *дзс.*(*польск.* skrępować) —крепко увязать. Скрампавалі злодзяя вяроўкамі. *В. Старына.*

Скрануць,-цца, *дзс.*—сдвинуть,-ться. Камяня й ня скрануць з места. Ік сеў, дык і ня скранецца з места. *В. Старына.*

Скрозь, *прс.*—сквозь. Скрозь ганяяцца плугам ат сьценкі да сьценкі. *В. Старына.*

Скрыгаць, *дзс.* — скрежетать (зубами). Аж зубамі скрыгая ад злосьці! *В. Старына.*

Скрылік, а, *м.*—тонкий ломоть хлеба. Нарэзаў хлеба тоняинькімі скрылікамі. *В. Старына.*

Скрыня, і, *ж. (пам.* **скрынька**) — 1) сундук. Адзежу пахавалі ў скрыню. Цьвішша ляжыць у скрыньца.—2) большой ссыпной ящик. Насыпалі цэлаю скрыню аўса. *В. Старына.*

Скрыпка, і, *ж.*—скрипка. Лоўка ён 'грая на скрыпку. Іграя на скрыпца. *В. Старына.*

Скрыпуля, і, *ж.*—скрипка. Пайграю я на сваю скрыпулю. *В. Старына.*

Скрэбці, *дзс.*—1) скрести что. Нажом скрабе гразюку. — 2) очищать от коры деревья. Будам скрэбці жэрдзя. *В. Старына.*

Скрэбціся, *дзс.*—чесаться. Што ты ўсё скрабесься—ці ня кусая цібе што? *В. Старына.*

Скубаць, скубці, *дзс. (аднакр.* **скубянуць**)—1) грызть траву. Трава маленькая—німа чаго й скубці. Жарабётка скубая канюшынку. Во тут во хай конь скубяне. — 2) обрывать шерсть, волоса. Скубая ззаду за валасэ. Скубянуў ды вырваў пук валос. *В. Старына.*

Скула, ы, *ж.*—1) вперед, чирей. Скула ўхапілася на назе.—2) переносно,—скверный, капризный человек. Чорт етуй скуле ўгодзіць! *В. Старына.*

Скупеча, ы, *аг.*—скупец. Вот дзе скупеча: нічога ня дасьць свайго й панюхаць! *В. Старына.*

Скупярда, ы, *аг.*—большой скупец. Во ета дык скупярда: ня пярапусьціць нічога! *В. Старына.*

Скурчыцца, *дзс.* (*польск.* skórczyć się)—скорчиться. Аж скурчыўся ад холаду. *В. Старына.*

Слабка, *прс.*—слабо. Слабка падпяразоў штанэ—чуць ня скінуліся. *В. Старына.*

Слабкі, *прм.*—слабый, некрепкий. Слабкі мяшок, дык і парвоўся. Слабкія ніткі, ік сьліна. *В. Старына.*

Слабода, ы, *ж.*—свобода. Ня было даўней, пры панох, людзям слабоды. *В. Старына.*

Слабодна, *прс.*—свободно. Ачысьцілі ток, дык стала слабодна: ё дзе хоць павярнуцца. Слабодна што хочаш, то й кажы. *В. Старына.*

Слабодны, *прм.*—свободный. Зробіш, калі будзя слабодны час. Вот ён дык слабодны чалавек: заўсёды можа прыці к табе на работу. *В. Старына.*

Сланечнік, у, *м.* — подсолнечник (Helianthus annuus L). Дзеці лузаюць сланечнік. *В. Голацак, Сьміл. р. (Пр.* **Слонца**).

Слата, ы, *ж.—гл.* **Сьліхота.** Слата проста ў вочы лепіць. Дзеці, ік тая слата, ў вочы лезуць. *В. Старына.*

Слова, а, *н.*—слово. І слова палюдзку выгаварыць ня ўмея. Слова с песьні ня выкіняш. *Прык.* Доў слова, дык і трымайся яго. Што слова—то й дзела. Во ён ведая такоя слова: ік скажа, дык і ўсё пройдзя *В. Старына.*

Слоік, а, *м.*—высокая глиняная банка. Слоік заняты маслам. *В. Старына.*

Слонца, а, *н.—гл.* **Сланечнік.** У гародзя пасадзілі слонца. *В. Старына.*

Слоўца, а, *н.*—словечко. Я табе толькі адно слоўца скажу,—і ўсё добра будзя. *В. Старына.*

Слугаваць, *дзс.*—прислуживать. Німа каму табе слугаваць,—сам бяры ды еж. *В. Старына.*

Служба, ы, *ж.*—служба. Адзін сын дома, а другі на службя. Служба—ня дружба. *Прык. В. Старына.*

Служывы, *прм.* (*пам.* **служывенькі**) — военно-служащий, солдат. На нач у хату напрасіўся служывы. На большая прабачай служывянькі,—што было, то й далі есьці! *В. Старына.*

Слуп, а. *м.* — 1) столб вообще. Пагнілі ў шчыкеця слупэ. — 2) столб верстовой. Суняліся каля слупа. *В. Старына.*

Слупавы, *прм.*—столбовой. Ета дарога слупавая. *В. Старына.*

Слупок, пка, *м.* — столбик. Па канцох і па сярэдзіне ў плоця паставіў дубовыя слупке. *В. Старына.*

Слухаць,-цца, *дзс.* — слушать, - ться. А, слухай ты, што ён табе чаўпе! Старэйшых трэба слухацца. *В. Старына.*

Случай, ю, *м.*—случай. Усякі случай с чалавекам бывая. На ўсякі случай хай будзя рубель. *В. Старына.*

Слых, у, *м.* — слух, молва. Прапоў чалавек, і слыху аб ём німа. Я ня ведаю, ці ета проўда ці не, але такія слыхі ходзяць. *В. Старына.*

Смага, і, *ж.*—1) жажда. Хаця, каб глыток вады смагу прагнаць.—2) гноеватая влага в углах сухих губ и во рту, пересохшем от жажды. Аж смага ў яго на губах—так піць хоча.—3) в перен. смысле. Смага ты мая горкая, што-ж ета ты робіш?! *В. Старына.*

Смагнуць *дзс.*—1) испытывать жажду. Смагня цэлы дзень бяз вады.—2) испытывать недостаток в какой-либо пище. Смагнуць цэлая лецячка бяз каплі малака. *В. Старына.*

Смаголь, смагаля, *м.* — головешка от смольного полена. Ну й чорны, як смаголь! *В. Голацак, Сьміл. р.*

Смажыць, *дзс.*—1) жарить в масле, в жире. Смажыць рыбу. — 2) в безличн. см., томить жаждою. Смажыць—піць хочацца. *В. Старына.*

Смак, у, *м.*—вкус. Квас—адзін смак, аж ня ўесьціся! *В. Старына.*

Смактаць, *дзс.*—сосать. Дай дзіцяці драбок цукру—хай смокча. *В. Старына.*

Смалец, смальцу *м.* — гусиный жир. Добра памагая, калі смальцам націраць памарожаныя пальцы. *В. Старына.*

Смаліна, ы, *ж.* — одно короткое смольное поленце дров для „комінка". Падлажы ашчэ адну смаліну. *В. Старына. (Пр.* **Смоль***).*

Смаліцаю, *прс.* — назойливо, навязчиво, как липкая смола. Смаліцаю прычапіўся чалавек дый годзя! Смаліцаю прыстоў ка мне—чыстая бяда з ім! Смаліцаю лезя ў вочы! *В. Старына.*

Смаліць, *дзс.*—1) обжигать мелкую щетину на свинье. Бацька смаліць парасюка на'гародзя.—2) о солнце: сильно жечь. Сонца аж смаліць.—3) курить. Смаліць ды смаліць еты няшчасны табачышча.—4) быстро итти, бежать, ехать. Смаліць, аж пыл курыць! *В. Старына.*

Смаляк, а, *м.* — полено из смолистого корня. Падлажы пад трыножкі смаляк, ато цяпло патухня. *В. Старына.*

Смалянка, і, *ж.* — дрема луговая (Lychnis pratensis Spreng.) и лесная (Lychnis silvestris Hoppe). *В. Старына.*

Смалярня, і, *ж.* — смолокуренный завод. Пайду ў смалярню, каб шпігнару дастаць. *В. Старына.*

Смаркач, а, *м.*—1) маленькая лампочка без стекла. У хаця запалілі смаркач. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*—2) малый или слабосильный. С смаркачом ня хачу й гаварыць! *В. Старына.*

Смаркачка, і, *ж.*—малолетняя девочка. Ты ашчэ смаркачка: етаі работы ня панімаяш. *В. Старына.*

Смаркачэ, оў, *мн.*—сопли. Падатры ты свае смаркачэ. *В. Старына. (Пр.* **Смэркі**).

Смаршчок, шчка, *м.*—гриб сморчек. Смаршчкоў са тры паднёў. *В. Старына.*

Смач(ш)на, *прс.*—вкусно. Хочаш смашна есьці, дык на печы ня сядзі. *В. Старына.*

Смач(ш)ны (*скар.* **смачан**), *прм.*—вкусный. Смачны прасныя. *В. Вострава, Сьміл. р.* Чоран мак, да смачан. *Прык. Х. Самін, Пух.р.* Смашны хлеб. *В. Старына.*

Смокалкі, лак, *мн.* (*дзіцяч.*)—льнянка обыкнов. (Linaria vulgaris Mill). *В. Капейна, Сьміл. р.*

Смолка, і, *ж.*—1) нежная смола из молоденьких сосновых шишечек; народной медициной рекомендуется от чахотки. Яму ат сухот нараілі піць смолку іс шышачак.—2) молочный сок у коровы перед теленьем. Карова зараз ацеліцца: у цыцках ё ўжо смолка. *В. Старына.*

Смолны, *прм.*—пропитанный смолой. Падлажы смолны корч. *В. Старына.*

Смоль, і, *ж. зб.*—короткие смольные поленца дров для „комінка". На тыдзянь насеклі смолі. *В. Старына.*

Сморгаць, *дзс. (аднакр.* **Смаргануць**)—дергать за веревку, шнур и т. под. Ня сморгай ты за вяроўку, ато нельга завязаць. Ік смаргануў раз, дык вузял і разьвязоўся. *В. Старына.*

Смоўж, смаўжá, *м.*—улитка (Limax). Смоўж із'ьзеў увесь корань у грыбя. *В. Старына.*

Смочка, і, *ж.*—осока болотная (Carex acutiformis Ehrh.). О, каровы цягаюць смочку! *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Смуга, і, *ж.*—1) муть. На вокнах смуга.—2) копоть на чубуке от табака. Ік курыш, дык смуга на сэрца падая. *В. Старына.*

Смурод, у, *м.*—вонючий, зловонный запах. У хаця смурод, аж нос верня.—2) бранное: тот, кто портит воздух; паршивец. Смурод ты, пашоў вон атсюль! *В. Старына.*

Смуродзіна, ы, *ж.*—смородина чорная (Ribes nigrum L.). *В. Старына.*

Смуродзіць, *дзс.*—портить воздух. Ня смуродзь ты, чаго ты ўбіўся сюды! *В. Старына.*

Смутны, *прм.*—печальный, невеселый. Смутны ён ходзіць: баіцца суда. *В. Старына.*

Смуціцца, *дзс.*—печалиться. Чаго там ужо вельма смуціцца—за ета ня павесяць! *В. Старына.*

Смык, à, *м.*—1) смычок. Із-за вуха рэжа смыкам.—2) худой. Вырабіўся хлопяц у смык. Куды еты смык варт?! *В. Старына.*

Смыльнуць, *дзс.*—треснуть по затылку. Ня лезь, гавару, бо як смыльну!.. *В. Скрыль, Пух. р.*

Смэркаць,-цца, *дзс.*—сморкать,-ться. Ня смэркайся на падлогу. *В. Старына.*

Смэркі, аў, *мн.*—сопли. У цібе із носа смэркі цякуць. *В. Старына.*

Снавалкі, лак, *мн.*, **снавальніцы**, ніц, *мн.*, **сноўніцы**, ніц, *мн.*—*гл.* **Асноўніцы.** Трэба прыбіць снавалкі ды снаваць кросна. *В. Матарова, Сьміл. р.* Прыбілі к сьцяне снавальніцы кросна снаваць. *В. Бор. Сьміл. р.* Схадзі, дачушка, асную кросна, ато людзі атарвуць к сьвяту сноўніцы. *В. Харавічы, Сьміл. р.*

Снасьць, і, *ж.*—различные земледельческие орудия и хозяйственные принадлежности. Ік па снасьці йдзе—дык і работа спорна. *Прык. В. Старына.*

Снудацца, *дзс.*—сновать, таскаться без дела. Як трохі захварэя, дык і пачне снудацца. Снудаяццы цэлы дзень, нічога ня робіць. *В. Крамяні, Пух.р.*

Сокат, у, *м.*—крик курицы. Куры ў хляве нарабілі сокату: мусіць іх там сабака душыць. *В. Старына.*

Соладзь, і, *ж.*—сладость. Соладзь, аж нельга есьці. *В. Старына.*

Сон, сну, *м.*—1) сон. Сну німа на яго, цэлу ноч смаліць газу. Дзіця выбілася са сну—усё крычыць.—2) сновидение. Сьніўся мне страшны сон. *В. Старына.*

Сонца, а, *н.* — солнце. Сонца ўжо стала падбірацца пад паўдня. *В. Старына.*

Соня, і, *аг.* — сонливый - вая. Вот соня—цэлы дзень сьпіць ды сьпіць! *В. Старына.*

Сопель, пля, *м. (мн.* **соплі***)*—сопля Падатры свой сопяль. *В. Крамяні, Пух. р.* У яго ашчэ сопліц якуць із носа. *В. Старына.*

Сопкі, *прм.*—рассыпчатый. Сопкая наша картопля. Сопкія дулі. У мароз сопкі сьнег. *В. Старына.*

Сорам, сарамá, *м.*—стыд. Сорам ня дым—у вочы ня лезя. *Прык. С. Дукора, Сьміл. р.* І сарама німа яму. *В. Старына.* — 2) в знач. наречия — стыдно. Сорам яму стала, ік таму цюцьку. *В. Старына.*

Сорамна, *прс.* — стыдно. Сорамна етак рабіць. *В. Старына.*

Сотка, і, *ж.*—сотня. Чаму, каб мець сотку рублей, дык добра-б было. *В. Старына.*

Соўгацца *дзс.—гл.* **Снудацца.** Соўгаяцца па дварэ цалюткі дзень, ік бы ён што робіць. *В. Старына.*

Соўгаць, *дзс.*—совать, двигать толкая. Нашто ты еты зуслон соўгаяш па хаця? *В. Старына.*

Соўнейка, а, *н.*—солнышко. Каб хаця трошка паказалася соўняйка. *В. Старына.*

Сохці, *дзс.*—сохнуть. Сягоньня наўрад ці будзя добра сохці сена: нешта хмурна. *В. Старына.*

Соцкі, ага, *м.*—сотский. Даўней Лявон усё часта служыў за соцкага. *В. Старына.*

Сошкі, сóшак, *мн.*—столбики ткацкого станка. Паставілі сошкі—будам кросна снаваць. *В. Старына.*

Спавядаць,-цца, *дзс.*—1) исповедывать,-ться. У ету нядзельку поп будзя спавядаць. Пайду спавядацца.—2) читать нотацию, бранить. І пачоў яго спавядаць!.. *В. Старына.*

Спаганяць, *дзс.* (*зак.* **спагнаць**)—1) отомщать. Дарма, я яму спаганю за ета!—2) взыскивать следуемое. Во калі ён уздумаў спаганяць даўнейшы доўг. Спагноў з яго ўсе свае грошы да капеячкі. *В. Старына.*

Спад, у, *м.*—сток. На маёй палося самы спад вады. *В. Старына.*

Спадзявацца, *дзс.*—надеяться. Німа мне на каго спадзявацца: трэба самому рабіць. *В. Старына.*

Спадкі, аў, *мн.*—наследство. Ён ашчэ жыве дзедаўскамі спадкамі. *В. Старына.*

Спадніца, ы, *ж.* **спадняк,** à, *м.*—юбка. Набрала сабе на спадніцу ў кветкі. Надзену суконны спадняк, абы на дварэ халаднавата. *В. Старына.*

Спадцішка, *прс.*—исподтишка. Зладзюк, ета ён нейдзя спадцішка сьцягнуў сала! *В. Старына.*

Спадылба, *прс.*—из подлобья. Пазірая спадылба, ік тоя ваўчанё. *В. Старына.*

Спадыспаду, *прс.*—из-под-низу. Спадыспаду цягні палена. *В. Старына.*

Спажываць, *дзс. (зак.* **спажыць***)*—употреблять, расходовать приобретенное. Хай здаровяняк сваё спажывая—завідаваць німа чаго. Дабра таго—за ўвесь век свой ня спажыве! *В. Старына.*

Спаймаць, *дзс.*—поймать. Калі спаймаю каго ў сваём гарося, дык прыдушу! *В. Старына.*

Спаквала, *прс.*—исподволь. Спаквала сабе робіць,—дык ня падарвецца й ня ўтоміцца. *В. Старына.*

Спакладаць, *дзс. (прм.* **спакладаны***)* — выхолостить. Спакладалі свайго баранчыка. Купіў спакладанага жарэбчыка. *В. Старына.*

Спакой, ю, *м.* — спокойствие. За дурною галавою німа нагам спакою. *Прык. Х. Самін, Пух. р.*

Спакон-вякоў, *прс.*—испокон. Спакон-вякоў тут была сьценка, і ніхто ня мая права яе разорваць. *В. Старына.*

Спаласкаць, *дзс. (зак.* **спаласнуць**), —1) смыть. Чыста ўсё сена спаласкала дажджом. —2) выпаласкать. Спаласьні міску.—3) свалить, ссечь. За Смолянкаю спаласкалі ўвесь лес — 4) в бранном см. Каб твая маць спаласкала! Хай твая маць спалошча! *В. Старына.*

Спалох, у, *м.*—испуг. Ат спалоху трэба дзіця лячыць. *В. Старына.*

Спалохацца, *дзс.*—испугаться (внезапно). Дзіця спалохалася сабакі. *В. Старына.*

Спамкі, *прс.*—из памяти. Мне й спамкі ета сышло! *В. Старына.*

Спанараўны, *прм.* — приходящийся по нраву, по вкусу. Што табе спанараўна, то й бяры. Яму спанараўна вэнь тая дзеўка *В. Старына.*

Спапялець, *дзс.* — превратиться в пепел, в прах. Усё згарэла, спапялела, і галавешачкі ня'сталося. Каб яно спапялела такоя гразкая балота! *В. Старына.*

Спарадкаваць, *дзс. (прм.* **спарадкаваны**) — привести в порядок, упорядочить. У таку трэба снапэ спарадкаваць, ато й павярнуцца німа дзе. Ну, сена наша спарадкавана, ціпер спакайней будзя. *В. Старына.*

Спарадку, *прс.* —по порядку. Спарадку капай гной, а ня то што па ўсяму хляву. *В. Старына.*

Спарахнець, *дзс.* — обратиться в прах, сгнить. Чыста ўсе падрубы спарахнелі ў стопца. *В. Старына.*

Спарней, *прс.* — спорнее. Спарней работа пашла, ік падрос сын. *В. Старына.*

Спарыжаваць, *дзс. (прм.* **спарыжованы**, (*польск.* sparaliżować). — хватить параличем. Спарыжавала яму руку. У Мікіты спарыжованы ўвесь левы бок. *В. Старына.*

Спарыш, а̀, *м. (пам.* **спарышык**)— двойные плоды (колосья ржи, жолуди, огурцы, яблоки и др.). Знашоў вялікі спарыш арэхаў. Часам і ў жыця бываюць спарышэ. *В. Старына.*

Спас, а, *м.* — праздник 6 августа. На спаса будам сьвяньціць яблыкі. *В. Старына.*

Спасеньне, я, *н.*—спасение. Ня думайся, за ета спа̀сяньня ня палучыш. *В. Старына.*

Спаскудзіць, *дзс.* —испортить работу. Ня зрабіў, а спаскудзіў. *В. Старына.*

Спасоб'е, я, *н.*—пособие. Яе мужык на вайне, дык даюць спасобя. *В. Старына.*

Спасьціць, *дзс. (прм.* **спашчаны**)— потравить. Нехта ўночы спасьціў нашу віку на клінку. На етум кавалку мала чаго й набяром канюшыны—ведама, спашчаная. *В. Старына.*

Спатайка, *прс.*—тайком. Спатайка выскачыў з-за вугла. *В. Старына.*

Спаткі, спатачкі *(дзіцяч.)*—означает приглашение спать. Хадзі, Сьцёпка, спаткі! Хлопчык хоча спатачкі. *В. Старына.*

Спачатку, *прс.*—сначала. Спачатку змалацілі пшаніцу, а патом ячмень. *В. Старына.*

Сплужыць, *дзс.* — соединить в упряжку лошадей двух хозяев для пахоты. Іван с Андрэям сплужылі коняй араць канюшынішча. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Спод, у, *м.*—низ. У кадушца на самум сподзя горшая мука. *В. Старына.*

Сподак, дка, *м.*—блюдечко. На сподак палажыла масла. Іс сподка п'е чай. *В. Старына.*

Сподні, *прм.*—нижний. Даставай сподні мяшок. Надзень сподняю сарочку. *В. Старына.*

Спопараску, *прс.* — впопыхах. Спопараску ік ляцеў—дык проста аж у канаву! *В. Старына.*

Спорны, *прм.*—1) спорый. Спорный дожджык прайшоў. Спорная работа. — 2) спорный. Спорная іх дзела, трудна яго й разабраць. *В. Старына.*

Спорыцца, *дзс.*—спорить. Німа чаго з ім спорыцца: хай будзя так, як ён хоча. *В. Старына.*

Споўніць,-цца, *дзс.* — исполнить, -ться. Споўніў сваё дзела акурат. Як казоў, так і споўнілася. *В. Старына.*

Справадзіць, *дзс.* - выпроводить. Етакіх гасьцей я чуць справадзіў. *В. Старына.*

Спрагаць,-цца, *дзс. (зак.* **спрэгчы,-чыся***)* — соединять лошадей для упряжи в одно тягло. Пятрок з Міколам будуць спрагаць свае коні ды паедуць па бярвеньня. Яны удваіх спрэгліся араць лубін. Адным канём таго воза ня павязеш,—каб с кім спрэгчыся. Во каб ету парку спрэгчы—воз аж грымеў-ба! *В. Старына.*

Спражка, спронджка, і, *ж.*—пряжка. У папружца новая спражка. Ня паскам б'ецца, а спронджкаю. *В. Старына.*

Спрасонку, спрасоньня, *прс.* — со-сна. Спрасонку нешта гаворац сабе. Спрасоньня схваціўся ды ня ведая, што рабіць! *В. Старына.*

Спраўляцца, *дзс. (зак.* **справіцца***)*—1) успевать по сравнению с кем. Бягучы з лятучым ня справіцца. *Прык. В. Белае, Пух. р.*—2) заканчивать что-н во время. 'К бачыш, спраўлюся ды дамоў. *В. Старына.*

Спраўляць, *дзс. (зак.* **справіць***)* — справлять. Трэба цяплейшаю адзежу спраўляць. Справіў новыя боты. *В. Старына.*

Спраўны, *прм.*—1) аккуратно сделанный, прочный. Спраўныя ягокалёса.—2) исправный. Ён спраўны хлопяц. *В. Старына.*

Спрахтыкавацца, *дзс.* — 1) напрактиковаться, приобресть опыт. Якаў спрахтыкавоўся лоўка крыць. —2) убедиться в чем на практике, на опыте. Я ўжо добра спрахтыкавоўся—у нас жыта трэба сеяць як найраней. *В. Старына.*

Спрацавацца, *дзс. (прм.* **спрацованы***)*—утомиться от работы. Дзіва, што слаб стоў—спрацавоўся. Конь еты спрацованы, яго ня варта й купляць. *В. Старына.*

Спробаваць, *дзс.* —испытывать, пробовать. Спробуй, ці смашныя дулі. *В. Старына.*

Спроўдзіцца, *дзс. безас.* — исполниться, сбыться. Добра-ж, калі яно етак спроўдзіцца. *В. Старына.*

Спроўдзіць, *дзс.* — сдержать слово, обещание. Глядзі-ж каб сроўдзіў, ня падмані! *В. Старына.*

Спружына, ы, *ж.*—пружина. Каламашка на спружынах. *В. Старына.*

Спрытны, *прм. (прс.* **спрытна***)* — ловкий, умелый. Спрытная баба: работа ў яе руках аж гарыць! Спрытна яна жне. *В. Старына.*

Спрыяць, *дзс.*—быть расположенным. Ня думайся, што ён табе спрыяя. *В. Старына.*

Спужаць,-цца, *дзс. (прм.* **спужаны***)*—испугать,-ться. Спужоў дзіця—ціпер будзя хварэць. Спужоўся, аж у сярэдзіня ўсё калоціцца. *В. Старына.*

Спуск, у, *м.* — 1) прощение (вины). Я яму за етыя штукі спуску ня дам! *В. Турэц, Свісл. р.*

Спуск, а, *м.* — фуганок. На спуск выгабляваў дашку. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Спускацца, *дзс. (зак.* **спусьцііцца***)*—1) израсходоваться. Ня спускайся ты с капейкі.—2) полагаться на кого, доверяться кому. Ня спускайся ты на яго: падманіць ён цібе. Спусьціўся на етага дурня, ціпер рабі, што хочаш! *В. Старына.*

Спускаць, *дзс. (зак.* **спусьціць***)* — 1) строгать что фуганком для окончательной отделки. Дошкі на стол склеіў, ашчэ трэба будзя спускаць. Вот добра ты спусьціў дзьверы—вышла, ік с аднае дошкі зробляны.—2) снимать с липки целостную кору для жалейки (сьвісьцёлкі). Ня ўмееш ты спускаць сьвісьцёлкі: кара лопаяцца. Спусьціў свайму хлапцу сьвісьцёлку. — 3) уступать в цене. Спачатку шавец за боты быў запрасіў аж дваццаць рублей, але посьля траяка спусьціў.—4) уступать при ссоре. Я табе етага ня спушчу, што ты міне выцяў! Ня спускай яму—за што ён цібе лая напрасна?! *В. Старына.*

Спустошыць,-цца, *дзс. (прм.* **спустошаны***)* — опустошить, -ться. Спустошылі яны сваю гаспадарку. Зямля спустошылася, дык ня родзіць. Спустошаная поля — наўрад ці парасьце тут што? *В. Старына.*

Спырскаць, *дзс.* — избрызгать. Спырскаў рой вадою, дык ён і асеў. *В. Старына.*

Спытляваць, *дзс.* — спеклевать. Спытлявоў троха ячменю с пшаніцаю на зацірку. *В. Старына.*

Срака, і, *ж.* — задница. Доў малому па сраца. Так біць дзяцей ня можна, а па сраца дарма, ня скалечыш. *В. Старына.*

Сраць, *дзс.* — испражняться. Толькі тоя й робіць, што есьць ды сера. *В. Старына.*

Ссалавець, *дзс.* — осоловеть. Саўсім ссалавела дзіця: спаць хоча. *В. Старына.*

Ссапціся, *дзс.* — смочь дышать. Наеўся, аж ня ссапціся. *В. Старына.*

Ссупецы, *дзс.* — остолбенеть. Так спалохаўся, што аж ссупеў. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Ссушыць, *дзс.* — иссушить. Троха яблыкаў ссушыла. *В. Старына.*

Ссыпнік, а, *м.* — большая деревянная кадь для ссыпки зерна. Трэба знайсьці ссыпнік у клеці ды ссыпаць пшаніцу. *С. Амельна, Пух. р.*

Ссыпшчына, ы, *ж.* — плата пастуху и кузнецу по осени зерном. Пастухом ссыпшчыну носяць к Паўлюковым у гумно. *В. Старына.*

Ставэ, оў, *мн.* — устои ткацкого станка. Паставілі новыя ставэ. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Стагнаць, *дзс.* — стонать. Цэлу ноч стагноў: у баку балела. *В. Старына.*

Стадоля, і, *ж.* — большой заезжий сарай. Каня паставілі ў стадолі. Хата, ік стадоля. *В. Старына.*

Стаеньнік, а, *м.* **(стаенны конь)** — выездная лошадь. Пакаціў на стаеньніках. Стаенны жарабок. *В. Старына.*

Стайня, і, *ж.* — конюшня. У Яўсея заўсёды жарабок стаіць на стайні. *В. Старына.*

Сталавер, а, *м.* — старовер. У Вішаньках дык адны сталаверы жывуць. *В. Старына.*

Сталачыць, *дзс.* *(прм.* **сталочаны***)* — вытоптать (посев). Дазваньня сталачылі коні авёс. Уся грэчка сталочана. *В. Старына.*

Сталы, *прм.* — возмужалый и постоянный в своих поступках. Ета ня блазян табе кажа, а сталы. *В. Старына.*

Стальвага, і, *ж.* — „палица" для пары лошадей. Трэба ў каго дастаць стальвагу; будам парку запрагаць у плуг. *В. Старына.*

Стальмах, а, *м.* — столяр. К стальмаху павезьлі вокна рабіць. *В. Старына.*

Стальніца, ы, *ж.* — 1) верхняя доска стола. Сталяр зьбіў стальніцу на стол. *В. Вострава, Сьміл. р.* 2) ящик в столе. Нож ляжыць у стальніцы. *С. Дукора, Сьміл р.* — 3) доска для рубки мяса, сала. Падай стальніцу пакрышыць сала. *В. Старына.*

Сталюга, і, *ж.* — приспособление для строгания обручей и проч. Прынясі сталюгу абручэ стругаць. *В. Старына.*

Сталяны, *прм.* — стальной. Сталяны тапор. *В. Старына.*

Сталяраваць, *дзс.* — столярничать. Умея сам сталяраваць. *В. Старына.*

Сталярка, і, *ж.* — столярное ремесло. Зямлі ён мала мая, а жыве іс сталяркі. *В. Старына.*

Стаміцца, *дзс.* — сильно утомиться. Стаміўся, аж гаварыць ня можа. *В. Старына.*

Стан, у, *м.* — телосложение. Дзяўчына харошага стану. *В. Старына.* *(Пр.* **Склад***).*

Стан *калёс,* — четыре колеса, скат. Купіў стан калёс. *В. Старына*

Стануць, *дзс.* — потонуть. Няхай яно стане такоя жыцьця! *В. Старына.*

Станца, ы, *ж.* — станция. Паедам на станцу, а там сядам на машыну. *В. Старына.*

Старакол, а, *м.* — засученная часть нитки, когда она бывает круто

свита, и засучивается сама. На нітца адны стараколы. *В. Старына.*

Стараколіцца, *дзс.* — засучиваться нитке, когда она бывает круто свита. Крутая нітка, дык стараколіцца,—нельга шыць. *В. Старына.*

Старана, ы, *ж.* — 1) сторона. Тваё дзела—старана, маўчы ды й тольна.—2) страна, край. На чужой старане ня тоя, што дома. *В. Старына.*

Старасьнік, а, *м.*—короставник (Scabiosa arvensis L.). *С. Навасёлкі, Пух. р. (Пр.* **Гузікі***).*

Старац, рца, *м.*—нищий. Пад старасьць хоць ты ў старцэ йдзі: німа, дзе дзецца. *В. Старына.*

Старая, *як і. ж.*—1) старуха. Наша матка ужо старая. — 2) бабушка; хозяйка дома. Як старая хоча, хай так і робіць. *В. Старына.*

Старчма, *прс.* — перпендикулярно. Паляцеў галавою старчма. *В. Старына.*

Старчыха, і, *ж.*—нищая. Валочыцца, ік тая старчыха. *В. Старына.*

Стары, *прм.*—1) старый. Стары, ік малы. Стоў стар, ік грыб.—2) старик. Стары палез на печ. *В. Старына.*

Старызна, ы, *ж.*—старьё, ветошь. Німа людзкаі адзежыны, усё нейкая старызна. *В. Старына.*

Старэньне, я, *н.*—старание. Бяз старэньня нічога ня будзя. *В. Старына.*

Старэцкая скрыпка,—музыкальный народн. инструмент с тремя струнами и гудящим колесом,—„рыле“. Сьляпы Пятрок сам сабе зрабіў старэцкаю скрыпку. *В. Старына.*

Старэцкі, *прм.* — нищенский. Распусьціўся, ік старэцкая пуга. Старэцкая торба. *В. Старына.*

Старэчы, *прм.* — старческий. Цяжкая старэчая доля. *В. Старына.*

Статак, тку, *м.* — стадо скота. Статак пагналі на жнеўнік. Трэба йці статак напаіць. *В. Старына.*

Статэчны *пастух* — пастух пасущий коров. Статэчны пастух пагноў ужо. *В. Старына.*

Стаўбун, а, *м.*—глинянная банка. Мама купіла стаўбун у ганчара. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Стаўбуноўка, і, *ж.* — высокая меховая шапка без ушей. Надзеў шапку стаўбуноўку. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Стаўчы, *дзс.* — истолочь. Трэба стаўчы куцьці. *В. Старына.*

Стаўчык, а, *м.—гл.* **Стойка.** Пастаў дзіця ў стаўчык. *В. Крамяні. Пух. р.*

Стацца, *дзс.* — сделаться, сбыться. Так яно й тут сталася. *В. Старына.*

Стаць *на пагодзе* — установиться благоприятной погоде. Мо' стання на пагодзя, тады будам і грэбці (сена). *В. Старына.*

Стаяк, а, *м.* (*пам.* **стаячок**)—печка голландка. Зрабіў ляжанку с стаяком. У Піліпа лоўкі стаячок: маленькі, але грэя добра. *В. Старына.*

Стаяць *на судзе,* — присутствовать при разборе судебного дела в качестве или обвиняемого, или обвинителя, или свидетеля. За яго на судзе стаёў адвакат. *В. Старына.*

Стварыць, *дзс.*—сотворить. І стварыў-жа бог етакаю пакасьць! *В. Старына.*

Стварэньне, я, *н.*—1) тварь, всё живое. Усякая стварэньня есьці хоча. — 2) в бранном смысле. Ну й яно, ну й стварэньня—хай ты дохні етакая дзіцятка! *В. Старына.*

Стлуміць, *дзс.* (*польск.* stłumić) известь со свету. Стлуміць хай твая маці! *В. Старына.*

Стойка, і, *ж.*—приспособление для стояния детей. Хай дзіця троха ў стойца пастаіць. *В. Старына (Пр.* **Стаўчык***).*

Стол, а, *м.*—1) стол —Сядайця, госьцікі, за стол! — 2) поминальный обед. Мама пашла к Антонавым на стол: у іх памерла дзіця. *В. Старына.*

Столік, а, *м.*—1) уменьш. **стол**. Столік на трох ножках.—2) ящик в столе. У стале два столікі. *В. Старына*. (*Пр.* **Стальніца** 2).

Столка, і, *ж.*—часть. Ссукоў нітку ў дзьве столкі. Хоча злупіць з міне ў дзьве столкі. *В. Старына*.

Столь, і, *ж.*—потолок. На столь насыпалі пяску й палажылі лісьця, дык будзя цёпла. *В. Старына*.

Стопак, пка, *м.* — стоптанный лапоть. Пакуль схадзіў у Пуховічы—з лапцей асталіся адны стопкі. *С. Амельна, Пух. р.*

Стоўчык, а, *м.* — приспособление для поддержки мотовила. Падайця мне стоўчык: буду віць шпулю. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Стоячы, *прс.*—стоя. Стоячы няёмка есьці. *В. Старына*.

Страва, ы, *ж.*—1) место, подвергающееся частым потравам. Уперад авёс трэба жаць за карчмою, дзе самая страва. *В. Старына*.—2) вареная пища. Наварылі ўсякаі стравы, усяроўна, ік на дзядэ. *В. Старына*.

Стравіць, *дзс.* (*прм.* **страўлены**)—потравить (посев, луг). Нашу віку стравілі пад Ліпкаю. Ячмень страўляны—німа як і жаць яго. *В. Старына*.

Страечны, *прм.* (*польск* stryjeczny) — двоюродный. Страечны брат. Страечная сястра. *В. Старына*.

Стражнік, а, *м.* — лесной сторож, полесовщик. Стражнік у леся атаброў тапор ат Сямёна. *В. Старына*.

Стракаць,-цца, *дзс.* (*зак.* **стрэць, -цца**)—встречать,-ться. Любіць, каб яго стракалі і праваджалі. З добрым чалавекам добра й стра кацца. Стрэў яго у лалавіня дарогі. Трэба так рабіць, каб ня сорам было с чалавекам стрэцца. *В. Старына*.

Страла, ы, *ж.*—1) стрела. Ляціць, як страла.—2) *гл.* **Вочап**. Выкінулася страла іс сахі. *В. Клятное, Пух. р.*

Стралок, лкà, *м.*—стрелок, стрелец. Лаўрэн добры стралок: наляту пападая ў птушку. *В. Старына*.

Страміць, *дзс.*—срамить. Німа чаго яго страміць: нічога ён кепскага ня зрабіў. *В. Старына*.

Страмнік, а, *м.*—срамник. Страмнік ты, ці-ж етак можна брыдка гаварыць?! *В. Старына*.

Страмніца, ы, *ж.* — срамница. От дзе страмніца: пярад хлопцамі спадніцу папраўляя! *В. Старына*.

Страмстваваць, *дзс.*—странствовать. Дзе ты страмстваваў цэлы дзень? *В. Слопішча, Шацк. р.*

Страта, ы, *ж.*—потрата, издержка. Судэ етыя—адна страта чалавеку. *В. Старына*.

Страха, і, *ж.*—крыша соломенная. Ат коміну загарэлася страха. *В. Старына*.

Страхоцьце, я, *н.*—страх. Наброўся там ён страхоцьця! *В. Старына*.

Страціць,-цца, *дзс.*—истратить,-ться. Грошай чоршта страціў, а толку мала. За дарогу толька страціўся чалавек. *В. Старына*.

Страшка, *прс.* — страшно. Уночы страшка выйці на двор. *В. Крамяні, Пух. р.*

Страшыдла, а, *н.* (*польск.* straszydło)—страшилище. Высуналася нейкая страшыдла. *В. Старына*.

Страшэнна, *прс.* — ужасно. Страшэнна, што робіцца на дварэ! *В. Старына*.

Страшэнны, *прм.*—ужасный. Страшэнны мароз сягоньня! *В. Старына*.

Строіць, *дзс.* — 1) починять. Трэба хату строіць: даць падрубы й новаю падлогу. Панясу боты строіць.—2) приводить в порядок, поправлять. Строіць каню грыву, каб ня зьбівалася. *В. Старына*.

Стройна, *прс.* — красиво, изящно. Ік прыбралі ў хаця, дык стройна стала. *В. Старына*.

Стройны, *прм.* — стройный, красивый. Якая стройная дзяўчына! Стройны домік. *В. Старына*.

Строк, а, *м.*—род овода, летающего в полуденное время. 'К доў строк, дык коні, ік шалёныя, панесьліся! Карова баіцца строка. *В. Старына*.

Стромкі, *прм.* — высокий, как-бы стремящийся в высь. Стромкая крыша. Стромкі воз наклалі. *В. Старына.*

Строп, а, *м.*—самый верх кровли. Сьцірту наклалі аж пад самы строп. *В. Старына.*

Струга, і, *ж.*—рукав реки. У гэтым годзя стругі папярасыхалі. *С. Амельна, Пух. р.*

Струмант, у, *м.*—инструмент. Прышоў на работу, а струманту забыўся. *В. Старына.*

Стручча, а, *н. зб.* — стручья. У гарося парасло вялікая стручча. *В. Старына.*

Стрыгаваць, *дзс.* (*польск.* fastrygować)—примётывать. Стрыгуя падкладку к катанца. *В. Старына.*

Стрыгчы,-чыся, *дзс.* — стричь,-чься. Будам стрыгчы авечак. Пайду стрыгчыся. *В. Старына.*

Стрыжань, жня, *м.*—сердцевина дерева. Во ета дык бярвеньня—адзін стрыжань! *В. Старына.*

Стрымаць,-цца, *дзс.*—удержать,-ться. Ня стрымаць каня. Ня стрымацца ат сьмеху. *В. Старына.*

Стрыножыць, *дзс.* (*прм.* **стрыножаны**)—стреножить. Стрыножыў каня, мо' лепяй будзя хадзіць. Кабыла ходзіць стрыножаная. *В. Старына.*

Стрыхмус, а, *м.* — приспособление для проведения параллельной линии при столярной работе—ресмус. Стрыхмусам атрысавоў, пакуль згабляваць. *В. Старына.*

Стрыхоўка, і, *ж.* — страховой платёж. Нам пара ужо стрыхоўку плаціць. *В. Старына.*

Стрычка, і, *ж.* — *гл.* **Пстрычка**. Доў яму стрычку ў лоб. Стрычкамі б'ецца. *В. Старына.*

Стрэлка, і, *ж.*—1) льдяная сосулька. На стрэхах панамярзалі стрэлкі. *С. Дукора, Сьміл. р.* —2) ствол луковицы, на котором бывают семена. Цыбуля наша прапала: уся пашла ў стрэлкі. *В. Старына.*

Стрэмка, і, *ж.*—заноза. Стрэмку загноў пад ногаць. *В. Старына.*

Стрэнчыць, *дзс.* (*польск.* stręczyć)—угождать капризам. А яна яму ня ведая, як стрэнчыць! *В. Старына.*

Стрэча, ы, *ж.* — встреча. С першаі стрэчы ды нядобрыя рэчы. *Прык. В. Старына.*

Стрэчны, *прм.*—встречный. І стрэчны, і папярэчны — усякі яе зачэпіць. *В. Старына.*

Студзіць, *дзс.* — 1) охлаждать что дуновением. Студзі крупнік ды еж. — 2) угождать капризам. Студзіць яму, ік ліхой скуле! *В. Старына.*

Студня, і, *ж.*—колодезь. Схадзі да студні, прынясі сьвежаі вады. *В. Матарова, Сьміл. р.*

Стужа, ы, *ж.* — стужа. На дварэ стужа, проста ня вытрымаць! У стужу яго кідая. *В. Старына.*

Стузаць, *дзс.*—издергать. Ік хваціў заґрудкі, дык чыста стузаў старога! *В. Старына.*

Стукат, у, *м.*— стук. Нарабілі поўну хату стукату. *В. Старына.*

Ступка, і, *ж.* (*пам.* **ступачка**)—1) маленькая деревянная ступа для насыпания соли. Пазычыла ступку солі.—2) чашечка из простой глины. Малако дзіцяці будзя ў ступца. Узёў с сабою ступачку масла. *В. Старына.*

Стухнуць, *дзс.* — сопреть. Стухла жыта ў кадушца. *В. Старына.*

Стэрва, сьцерва, ы, *ж.* (*лаянка*)—стерва. Стэрва ета ляжыць, ня хоча рабіць! Сьцерва ты старая! *В. Старына.*

Сувой, ю, *м.* — сверток, свиток, трубка домашнего холста. Дастань с кубла сувой атрэзаць на штанэ. *В. Старына.*

Суганькі, аў, *мн.* — место, где сходятся „гоні". На суганьках паскідоў мяшке. *В. Старына.*

Судар, у, *м.* — судорога. Судар узёў нагу. *В. Старына.*

Судзіць, *дзс.*—судить. За самагонку ціпер строга судзяць. Другіх ня судзі, а на сябе паглядзі. *Прык. В. Дайнава, Пух. р.*

Сука, і, *ж.*—1) сука. Сука прывяла шчанят.—2) в бранном смысле. Слухай, што ета сука табе будзя брахаць!—3) приспособление для кладки длинных бревен, когда

передняя ось отделяется от телеги, а „сука“ накладывается на эту ось. Трэба зрабіць суку ехаць па жэрдзя. *В. Вострава, Сьміл. р. (Пр.* **Вузгалаўе).**

Сука(й)ла, а, **сукальле,** я, *н.*—приспособление для навивания „цэвак“. Сукала можна вынясьці с хаты: цэвак боляй ня трэба сукаць. *В. Матарова, Сьміл. р.* Тата зрабіў новая сукайла—цяпер добра будзя цэўкі сукаць. *В. Вострава, Сьміл. р.* Ня круці етак моцна сукальля, ато цэўка скіняцца. *В. Старына.*

Сукацца, *дзс.* — 1) ссучиваться. Добра сучацца ніткі. — 2) приставать к кому с целью побить. І давай сукацца да яго... *В. Старына.*

Сукман, á, *м.* — одежда из сукна (презр.). Надзявай во хоць еты сукман. *В. Старына.*

Сукніна, ы, *ж.* — материя из чистого сукна. Мая жакетка с аднае сукніны. *В. Старына.*

Суконка, і, *ж.*—онуча из шерстяной материи. Суконкамі па'бкручваў ногі, каб цяплей было. *В. Старына.*

Суконны, *прм.*—шерстяной. Пашыла сабе суконны андарак. Суконныя ніткі. *В. Старына.*

Сукравіца, ы, *ж.*—сукровица. Ік доў, дык аж сукравіца пацякла! *В. Старына.*

Сумата, ы, *ж,* **сумаценьне,** я, *н.*— удивительность. Сумата з ім ды й годзя: што ўздумая, то й робіць! Сумаценьня, што робіцца на дварэ! *В. Старына.*

Сумна, *прс.* — печально. Аж сумна слухаць, ік станя расказваць. *В. Старына.*

Сун(м)астка, і, *ж.* — палочка для поддержания „набілак.“ Вышай падвяжы сунасткі. *В. Старына.* Заткні ў набілкі сумасткі. *В. Бор, Сьміл. р.*

Сунімаць,-цца, *дзс. (зак.* **суняць, -цца)**—1) унимать говорящего. Суніміця вы дзіця, хай ня крычыць. — 2) останавливать,-ться. Суніміця малатарню. Сунімісля, ня едзь, пагаворым троха. Нехта сунёўся каля нашых варот. *В. Старына.*

Суніцы,-ніц, *мн.* — ягода земляника лесная (Fragaria vesca L.). Хадзём у суніцы. *В. Старына. (Пр.* **Пазёмкі).**

Супакой, ю, *м.*—спокойствие. За дурною галавою ды нагам німа супакою. *Прык. В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Супоня, і, *ж. (пам.* **супонька)**—ремешок или веревочка для связывания клешней хомута. Парвалася супоня ў хамуце. *В. Матарова, Сьміл. р.* Кароткая супонька—ня зьвязаць добра хамута. *В. Старына.*

Супор, у, *м.*—нервное расстройство, причиной которого является, по мнению крестьян, спор с кем-н. Лечат заговорами.

„А на том прыстоля дзьве панны сядзяць
І нічога ня парабляюць,
Толька ў Мацьвея супор вымаўляюць“

З загавору. С. Навасёлкі, Пух. р.

Супуціцца, *дзс.*—притти в тупик. Ік папыталі яго, дык ён быў атразу супуціўся і ня ведаў, што казаць. *В. Старына.*

Супярачаць, *дзс.* — противоречить. Як ты любіш супярачаць другім! *В. Крамяні, Пух. р.*

Супярэчаньне, я, *н.*—противоречие. Ня паможа тут ніякая супярэчаньня. *В. Крамяні, Пух. р.*

Суравежка, і, *ж.*—гриб сыроежка. Цэлы кошык назьбіроў суравежак. *В. Старына.*

Суравы, суровы, *прм.*—серый, не выбеленный (холст, нитки). Надзежнік зрабіла с суровага палатна. На мех добра й суравыя ніткі. *В. Старына.*

Сурма, ы, *ж.*—духовая труба-сурна. Чаго ты надзьмуўся, як сурма? *В. Крамяні, Пух. р.*

Сурміла, ы, *м.*—толстяк. Вот еты Апанас сурміла, дык сурміла! *В. Бор., Сьміл. р.*

Сусед, а, *м.*—сосед. Усе суседзі ўжо паўставалі. Ня хачу я такога суседа й знаць! *В. Старына.*

Суседка, і, *ж.* — соседка. Нашлася якая суседка: чорт ведая аткуль бяжыць у пазыку! *В. Старына.*

Сусім, *прс.* — совсем, совершенно. Сусім аслабела мая баба. Сусім німа грошай. *В. Крамяні, Пух. р.*

Сусла, ы, *ж.*—соска для ребенка из тряпочки и хлеба. Дайця дзіцяці суслу, хай ня плача. *В. Старына.*

Сустракаць,-цца, *дзс.* *(зак.* **сустрэць,-цца)** — встречать, -ться. Бяжыма гасьцей сустракаць. Ня хочу з ім і сустракацца. А ён сустрэў міне на вуліцы. Сустрэліся каля мосту. *В. Старына.*

Сухавей, ю, *м.*—сухой восточный ветер. Які сёньня сухавей!... *С. Амельна, Пух. р.*

Сухадрэвіна, ы, *ж.*—дерево, засохшее на корне. Выбраў крэпкаю сухадрэвіну на шула. *В. Старына.*

Сухазлоціца, ы, *ж.* — позолоченная бумага. Кветкі ў вянку с сухазлоціцы. *В. Старына.*

Сухалёткі, так, *мн.* (Gnaphalium arenarium. L). — бессмертник песчаный. *В. Запярыньне, Пух. р.*

Сухама, *прс.* — всухомятку. Сухама адзін хлеб ня смашны. *В. Старына.*

Сухапецкі, *прм.* — худой и болезненный. Чуць жыве — такі сухапецкі, што ай!.. *В. Крамяні, Пух. р.*

Сухастой, сухапастой, ю, *м.*—сухое дерево, стоящее на корне. У лясьнічысьцьвя будуць продаць сухастой. Сухапастою навазіў на пуньку. *В. Старына.*

Сухі, *прм.* — сухой. Сухі сяголята год. *В. Старына.*

Сухотнік, а, *м.* — чахоточный больной. Памёр наш сухотнік. *В. Старына,*

Сухотніца, ы, *ж.*—чахоточная. Дзеўка-б добрая была, але сухотніца. *В. Старына.*

Сухоты, аў, *мн.* — чахотка, туберкулёз. Памерла маладзіца ат сухотаў. Хварэя на сухоты. *В. Старына.*

Сухутанькі, сухуткі, *прм.*—сухенький. Сухутанькая сена. Сухуткі авёс. *В. Старына.*

Суцэлны, *прм.*—цельный—из одного куска, сплошной. Іс суцэлнага палатна пашыла мех. *В. Старына.*

Сучна, ы, *ж.* *(лаянка)* — от слова **сука** (2), весьма скверная, бранчивая женщина. Сучна ты, што ты цёнгля лаясься! *В. Вінча, Пух. р.*

Сучыць, *дзс.* — бранить, шипеть на кого. Ён ня вінават, чаго ты на яго сучыш? *В. Слопішча, Шацк. р.*

Суш, ы, *ж.*—засуха. Сяголята цэлая лета стаіць суш. *В. Старына.*

Сушнік, у, *м.*—лес, засохший на корне. Назьбіроў вазок сушніку. *В. Старына.*

Схаваць, -цца *дзс. (прм.* **схованы)** — спрятать, -ться. Трэба схаваць куды добра чужоя начыньня, каб хто ня сьцёг. Схавоўся ў каноплі. Ігрушы нейдзя схованы, і ніхто ня ведая. *В. Старына.*

Схаўрусаваць, *дзс.* — сдружиться. Знашоў ён с кім схаўрусаваць!.. *В. Старына.*

Схібіць, *дзс.* — сделать промах, ошибку. Ён табе ня схібіць ані трошка. *В. Старына.*

Схітраваць, *дзс.* — схитрить. Хацеў схітраваць, але ня ўдалося. *В. Старына.*

Сход, у. *м.*—собрание. Член загадвая на сход іці, — мусіць нехта іс Сьмілавіч прыехаў. *В. Старына.*

Сходаць, *дзс.*—побороть. Мікіта сходаў Івана, абы дужэйшы. *В. Старына.*

Сходзіцца, *дзс. (зак.* **сыйціся)** — сходиться, собираться. Патроху сходзяцца мужчыны, мо' зараз усе зьбяруцца... Трэба, каб усе сышліся, — тады начном сход. *В. Старына.*

Сцалаваць *дзс. (прм.* **сцалованы)**— плотно наложить друг на друга цельные бревна, не делая паза. Бярвеньня тонкая ў пуньца, дык пазоў ня рабілі, а так сцалавалі. Цэлая кляшня у таку сцалована. *В. Старына.*

Сцаць, **-цца**, *дзс.* — мочиться. На дварэ сцы, а не ў хаця. От дзе сараматнік: пара жаніцца, а ён ашчэ сцыцца. *В. Старына.*

Сцухмоліць, *дзс.* — извести все мыло. Сцухмоліў усё мыла. *В. Старына.*

Сшаткаваць, *дзс.* — Нашинковать. Сшаткавала троха капусты.*В.Старына.*

Сшумаваць, *дзс.* — снять пену с вареного в горшке. Сшумуй там у гаршку, ато кіпіць даўно. *В. Старына.*

Сыйці, *дзс.* — 1) сойти в сторону, покинуть место. Лепяй сыйці куды с хаты, каб ня чуць і ня бачыць етаі грызьні.—2) уклониться, соскочить. Пас сышоў с кола.—3) сойти, истечь определенному времени. Сышоў тэрмін на арэнду. *В. Старына.*

Сыйціся, *дзс.* — 1) встретиться. На дарозе сышліся. — 2) слюбиться. Агапон сышоўся з Ганнаю да паженіліся. — 3) сжаться. Сукно сышлося: павузела на цэлаю чвэртку. *В. Старына.*

Сыйціся *на цану* — сойтись в цене. Калі сойдамся на цану, дык куплю. Ня сыйціся з ім на цану: вельма ён дарагі. *В. Старына.*

Сыкаць, *дзс.* — 1) произносить протяжно звук „с". Сыкая, ік гадзюка.—2) в перен. см. ворчать, негодовать. Сыкая на бацьку — вот сынок! *В. Старына.*

Сынажаць, і, *ж.* *(пам.* **сынажатка***)*—сенокосный луг. Скасіў ужо дзьве сынажаці. Урадлівая ета наша сынажатка. *В. Старына.*

Сынулька, і, **сынуля**, і, *м.*—сыночек. Паслухай - жа, сынулька, свае маткі! Я свайму сынулі куплю гасьцінца. *В. Старына.*

Сырабойня, і, *ж.* — гумно (ток) в имении, совхозе. Цэлаю сырабойню завалілі адным жытам. *В. Старына.*

Сырадой, ю, *м.* — парное молоко. Наш хворы, ік стоў піць сырадой, дык і паправіўся. *В. Старына.*

Сыракваш, у, *м.*, **сырокваш**, у, *м.*— простокваша. Выяў жбанок сыраквашу. Наліла міску сыроквашу. *В. Старына.*

Сыровадка, і, *ж.*—сыворотка. Напіся сыровадкі. *В. Старына.*

Сырымятны, *прм.* — сделанный из сыромяти. Надзень каню сырымятнаю вобрыць. *В. Старына.*

Сырыца, ы, *ж.*—сыромять. Павадок зрабіў іс сырыцы. *В. Старына.*

Сыскацца, *дзс.* — возвратиться домой после довольно продолжительной отлучки. Наш Алёкса ў ету нядзельку сыскоўся іс службы дамоў. Бацька сыскоўся із заработак. *В. Старына.*

Сыскаць, *дзс.* — взыскать. Ня сыскаць с Пятрыка сваіх грошай. Пайду, сышчу свайго рубля, што зарабіў. *В. Старына.*

Сысун, à, *м.* *(пам.* **сысунок***)* — сосун. Сысун ат мае кабылы, ік лялька! Прадоў сысунка. *В. Старына.*

Сыта, ы̀, *ж.* — заслащенная медом или сахаром вода. Куцьцю будам есьці с сытою. *В. Старына.*

Сыты, *прм.* *(прм.* **сыценькі***)*—1) сытый. Сыты галоднаму ня спагадая. *Прык. В. Старына.* На чужую работу глядзеўшы—сыты ня будзяш. *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.*—2) жирный, упитанный. Сыты кабан. Сыцянькая парасётка. *В. Старына.*

Сыцець, *дзс.* — жиреть. Слаба сыцея наш парасюк. *В. Старына.*

Сыць, ці *ж.*— упитанность. Сьвіньня ня бярэ нешта сыці. *В. Старына.*

Сьведка і. *ж.* — свидетель. Вазьму цібе за сьведку на суд. *В. Старына.*

Сьвентаянскае зельля, — зверобой обыкновенный (Hypericum perforatum L.). Нарвалі сьвяньціць сьвянтаянскага зельля. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Сьвердзел, дла, *м.* *(пам.* **сьвярдзёлак***)* — бурав. Сьвердзял ступіўся — цяжка ім круціць. Сьвярдзёлкам пракруціў дзірку. *В. Старына.*

Сьвесьць, і, *ж.* — свояченица. Дастоў заводных сьвіньней ат сьвесьці. *В. Старына (Пр.* **Швагерка***).*

Сьвет, у, *м.* — 1) мир, вселенная. Сьвет вялік, ды некуды дзецца. *Прык. В. Старына.*—2) свет,

ощущаемый зрением. Чаго-б плакаў сьлеп, каб бачыў сьвет? *Прык. Х. Самін, Пух. р.*—3) люди, общество. Увесь сьвет з етага дурня будзя сьмяяцца. *В. Старына.*

Сьветкаваць, *дзс.* — праздновать. Людзі сьвяткуюць, а ён ня глядзіць, усё робіць. *В. Старына.*

Сьвечка, і, *ж.* — свеча. Ён-жа ўжо памірая—дайця яму сьвечку ў рукі! *В. Старына.*

Сьвіннапас, а, *м.*—пастух свиньей. Ня хочаш вучыцца—будзяш сьвіннапасам. *В. Старына.*

Сьвіннарка, і, *ж.*—гриб свинюха, свинюшка. Знашоў цэлаю кучу сьвіннарак—кошыкі два наброў. *В. Старына.*

Сьвінчо, чаці, *н.* — поросёнок. Аткуль-жа тоя будзя сала, калі ў нас німа й жаднага сьвінчаці. Чыё ета сьвінчо етакая сытая? *В. Старына.*

Сьвірань, рня, *м. (пам.* **сьвіронак***)*—амбар. Цэлы сьвірань завалілі дабром. У сьвіронку паставілі грэчку. *В. Старына.*

Сьвірдлаваць, *дзс.* — сверлить. Тут сьвірдлуй дзірку. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Сьвіркаць, *дзс.* — сверчать. Сьвіркун за печчу сьвіркая. *В. Старына.*

Сьвіркун, а, *м.* — сверчок. Убіўся ў хату сьвіркун ды ня дае спаць: сьвіркая ўсю ноч. *В. Старына. (Пр.* **Цвыркун***).*

Сьвірэлка, і, *ж.*—сурепица (Brassica campestris L.). У ваўсе адна сьвірэпка. *В. Старына.*

Сьвірэць, *дзс.*—еле светиться. Газьніца чуць сьвірыць. Прыкруціў лянпу, дык яна чуць стала сьвірэць. *В. Старына.*

Сьвістун, а, *м.*—мот, гуляка. Сьвістун усю сваю гаспадарку прасьвістоў. *В. Старына.*

Сьвісьцёлка, і, *ж.*—самодельный свисток из липовой коры или из дерева,—свирель. Спусьціў з ліпы сьвісьцёлку. Умея добра сьвістаць на сьвісьцёлку. *В. Старына.*

Сьвіта, ы, *ж. (пам.* **сьвітка***)*—верхняя одежда, в роде пальто; шьется из домашнего сукна, обыкнов. серого цвета. Надзеў на места новаю сьвіту. Хлапцу трэба пашыць сьвітку, ато німа ў чом хадзіць. *В. Старына*

Сьвіціцца, *дзс.*—просвечивать. Сукно ня зваляна добра, дык сьвіціцца. *В. Старына.*

Сьвякруха, і, *ж.*—свекровь. Благая мая сьвякруха: пастаянна грызецца ды грызецца. *В. Старына.*

Сьвяньціць, *дзс. (прм.* **сьвянцоны***)*—освящать. Тата павёз пірагè сьвяньціць (на вяліканьня). Дай яму сьвянцонаі вады выпіць, дык мо й паправіцца. *В. Старына.*

Сьвярбець, *дзс.* — чесаться, зудеть. Усё цела нешта сьвярбіць—трэба ў лазьню схадзіць папарыцца. *В. Старына.*

Сьвята, а, *н.*—1) праздник. Ведаям і бяз папа, што ў нядзелю сьвята. *Прык.*—2) особа. Ня вялікая ён у міне сьвята! *В. Старына.*

Сьвятласьць, і, *ж.*—святыня,—церковные иконы, хоругви и кресты. Дзеўкі пашлі па сьвятласьць: бацюшка будзя па сяле хадзіць. *В. Старына.*

Сьвятліца, ы, *ж.*—чистая, лучшая половина избы. Іван Базылёў выстраіў сабе хату іс сьвятліцаю. *В. Старына.*

Сьвяточны, *прм.* — праздничный. І сьвяточная, і будзённая—адна ў міне адзежа. *В. Старына.*

Сьвятыя вячарэ,—вечера от рождества до крещения, когда крестьяне считают всякие работы грехом. Ціпер сьвятыя вячарэ—нічога ня можна рабіць. *В. Старына.*

Сьледам, *прс.*—в след. Сьледам за ім і пашоў. Сьледам—за дзедам. *Прык. В. Старына.*

Сьлепавокі, *прм.* — слеповатый. Вымяняў ён сабе нейкага сьляпавокага каня. Пятрок сьляпавокі за які шаг-два ат сібе дык нічога ня бачыць. *В. Старына.*

Сьлепанда, ы, **сьлепандзяка,** і, *аг.*—бранное, слепец. Сьляпанда ета нічога ня бачыць, прэцца куды

папала! Сьляпандзяка ты, ты-ж прыгледзься лепяй, што ты робіш! *В. Старына.*

Сьлепет, у, *м.* — ветренница тенистая (Anemone nemorosa L.). Каровы пашлі на сьлепят. *В. Запярыньне, Пух. р.*

Сьліва, ы, *ж.* — слива (Prunus domestica L.). Урадзілі сяголята вішні й сьлівы. *В. Старына.*

Сьліза, ы, *ж.*—слеза. Маці памерла, а ў яго й сьліза ня капнула. *В. Старына.*

Сьлізка, *прс.*—скользко.—На дварэ сьлізка — разэ са два паваліўся йдучы. *В. Старына.*

Сьлізорык, а, *м.* (*польск.* scyzoryk)— перочинный ножик. Згубіў я свой сьлізорык, што быў з двума зялязкамі. *В. Старына.*

Сьліна, ы, *ж.* — слюна. У яго аж сьліна з рота цячэ. *В. Старына.*

Сьлініць, *дзс.* — 1) смачивать что слюной. Ня сьлінь ты ніткі.— 2) плакаться. Чаго ты сьлініш вельма, сьціхні! *В. Старына.*

Сьліхота, ы, *ж.* — снег с дождем, слякоть. Сьліхота на дваре, аж ня'хвота йс хаты вылазіць. *С. Амельна, Пух. р.*

Сьлюз, у, *м.* — гнойная жидкость, в которой половина воды. Слюз пашоў іс скулы. *В. Старына.*

Сьляпак, а̀, *м.*—слепец. Аксеня ўзяла к сабе нейкага сьляпака ў прымы. *В. Старына.*

Сьляпец, пца̀, *м.*—игра в жмурки. Давайця будзям гуляць у сьляпца. *С. Амельна.*

Сьлясак, а́, *м.*—особый крючок для забрасывания щеколды, вбиваемый в косяк. Сьлясак выкінаўся йз вушака,—нельга дзьвярэй зашчапіць. *В. Старына.*

Сьметнік, а, *м.* — 1) навозная куча. Занясі еты друз на сьметнік. *В. Старына.*—2) воробей. Сьметнік зрабіў гняздо пат хлявом. *В. Скрыль, Пух. р.*

Сьмецьце, я, *н.*—сор. У хаця чоршта сьмецьця. *В. Старына.*

Сьмешкі, шак, *мн.* — шутки, смех в беседе. Яму ўсё сьмешкі, што ні скажы. Вот нашоў сьмешкі! *Старына.*

Сьмешна, *прс.* — смешно. Сьмешна ён не'к гаворыць: ды-ды-ды... *В. Старына.*

Сьмягнуць, *дзс.* — *гл.* **Смагнуць**. Сьмягня дзіцянё. *В. Старына.*

Сьмялець, *дзс.*—становиться смелее. Цыган, як галея, дык сьмялея. *Прык. Х. Самін, Пух. р.*

Сьмярдзець, *дзс.*—смердеть, вонять. У яго йз рота сьмярдзіць. *В. Старына.*

Сьмярдзюка, і, *ж.*—бран. вонючка. Сьмярдзюка ты, убірайся ат'етуль! *В. Старына.*

Сьмярдзючы, *прм.* — вонючий, зловонный. Якая-ж твая болька сьмярдзючая! Падла ты сьмярдзючая! *В. Старына.*

Сьмярканьне, я, *н.* — сумерки. На сьмярканьні прышлі дамоў. *В. Старына.*

Сьмяркацца, *дзс. безас.*—смеркаться. Пачало ўжо сьмяркацца. *В. Старына.*

Сьмяротны, *прм.* — смертный, относяшийся к смерти. Сьмяротная сарочка. *В. Старына.*

Сьмяртэльны, *прм.* — смертельный, Ета-ж сьмяртэльны грэх! *В. Старына.*

Сьнед, а, *м.*—отверстие для дверки в улье-колоде. Сяголята пчолы толькі па сьнед зацягнулі. *В. Лядцо, Пух. р.*

Сьнеданьне, сьняданьне, я, *н.* — завтрак. На сьнеданьне будуць блінэ. Просім к нам на сьняданьне. *В. Старына.*

Сьнедаць, *дзс.* — завтракать. Пара ўжо сьнедаць. Ня сьнедаўшы пашоў на работу. *В. Старына.*

Сьнежка, і, *ж.*—снежок—ком снега. Хлапцэ б'юцца сьнежкамі. *В. Старына.*

Сьнежкі, жак, *мн.* — игра в снежки. Хадзім гуляць у сьнежкі. *В. Старына.*

Сьнягур, а̀, *м.*—снегирь. Злавіў сьнягура ў гумне. *В. Старына.*

Сьпёка, і, *ж.*—зной. У самаю сьпёку вышлі на поля. *В. Старына.*

Сьпеліць, *дзс.* — держать до полного созревания. Даволяй ужо сьпеліць еты ячмень, трэба жаць, ато зараз будзя сыпацца. *В. Старына.*

Сьпелы, *прм. (пам.* **сьпеленькі**)—зрелый. Пшаніца ўжо сьпелая—пара яе жаць. Во дзе сьпелянькая дулька! *В. Старына.*

Сьпераду, *прс.*—спереди. Сьпераду жакетка добра, а йззаду, ік мех. *В. Старына.*

Сьперазаць, сьпярэжыць, *дзс.*—нанесть удар поленом, палкою или подобным чем. Каб сьпяразоў яго чыстаколінаю!.. Калом па сьпіне так-жа сьпярэжыў яго!.. *В. Старына.*

Сьпець, *дзс.*—зреть. Ня рві зялёных яблыкаў, хай ашчэ сьпеюць. *В. Старына.*

Сьпірацца, *дзс.*—спорить. Ашчэ ён уздумаў са мною сьпірацца! *В. Старына.*

Сьпісаць, *дзс.*—1) исписать. Сьпісоў аркуш паперы.—2) наделать на теле кровавых знаков розгами, плетью или иным чем подобным. Сьпісоў яму ўсю шкуру лейцамі! *В. Старына.*

Сьпісяжыць, *дзс.*—наделать на теле „пісягоў" кнутом или иным чем подобным. Сьпісяжыў усяго каня. *В. Старына.*

Сьпіхаць, *дзс. (зак.* **сьпіхнуць**)—спихивать, сталкивать. Ня трэ'бала яго сьпіхаць з воза, хай-ба сядзеў. Сьпіхнулі яго з лаўкі. *В. Старына.*

Сьпіца, ы, *ж.*—1) спица в колесе. Павыкідаліся сьпіцы с пярэдняга каляса.—2) деревянная линейка, на которой делают ушки лаптя. Згубілася адна сьпіца, і німа як лапця плесьці. Шырокія сьпіцы, дык надта вялікія вушкі вышлі. *В. Старына.*

Сьпяваць, *дзс.*—петь. Сьпявайця, дзевачкі, сьпявайця! *В. Слопішча, Шацк. р.*

Сьпякота, ы, *ж.*—жара, зной. Сьпякота, аж ня вытрымаць! *В. Старына.*

Сьпялейшы, *прм. в ст.*—более зрелый. Наша жыта сьпялейшая, і то ашчэ ня думаям жаць. *В. Старына.*

Сьпярша, *прс.*—сперва. Сьпярша ты хаця ета наўчыся добра рабіць. *В. Старына.*

Сьпячы,-чыся, *дзс.*—изжарить, -ться. Госьцю трэба яешню сьпячы. Сала сьпяклося, аж пагарэла. *В. Старына.*

Сьсесьціся, *дзс.*—(о молоке) скваситься. Малако сьселася, нельга бяліць. *В. Старына.*

Сьсівераць, *дзс.*—(о девице) состариться в девах. Яна й сьсівярая дзеўкаю, ніхто яе замуж ня возьмя. *В. Старына.*

Сьсівець, *дзс.*—поседеть. Пастарэў, сьсівеў чалавек. *В. Старына.*

Сьсілкаваць, *дзс.*—осилить. Адзін ня сьсілкуяш падняць меха. *В. Старына.*

Сьцёбаць, *дзс. (аднакр.* **сьцебануць**)—стегать, хлестать. Узеў ды сьцёбая пугаю па чом папала. Сьцябануў яму дубцом па сраца разоў са тры. *В. Старына.*

Сьцежар, а, *м.*—шост, около которого укладывают стог. Крыва ты ўбіў сьцежар, нельга будзя добра стога кідаць. *В. Крамяні, Пух. р.*

Сьцежка, і, *ж.*—тропинка. Там будзя сьцежка цяраз поля. *В. Старына.*

Сьцепавацца, *дзс.*—пожимать плечами, приподнимая их. От прывычка ў яго: абы-што, дык усё сьцепваяцца плячамі. *В. Старына.*

Сьцерагчы,-чыся, *дзс.*—беречь,-чься. Німа каму сьцярагчы садка. Трэба сьцярагчыся, каб ня папасьціся. *В. Старына.*

Сьцерпіць, *дзс.*—стерпеть. Холод, аж ня сьцерпіць! *В. Старына.*

Сьцерці, *дзс.*—1) стереть. Каб чым сьцерці стол. — 2) без пользы провести время. Толька сьцёр час, і нічога ня дабіўся. *В. Старына.*

Сьцерціся, *дзс.*—пропасть чему. Сьцерлася дарам гаспадарка. Сьцерліся іх пчолы бяз догляду. *В. Старына.*

Сьціжма, ы, *ж.*—огромное стечение народа. У хату сьціжма народу набілася. *В. Старына.*

Сьцікаваць, *дзс.*—подсмотреть из любопытства. Трэба-ж сьцікаваць, куды ён пойдзя. *В. Старына.*

Сьцінаць, *дзс.* (*зак.* **сьцяць**)—1) срезывать, ссекать. Ня сьцінай маладога картапляніку. Сьцялі галаву яму. — 2) стягивать, смыкать. Зубы сьціная. Аскома—зубоў ня сьцяць. *В. Старына.*

Сьціпны, *прм.*—весьма трудолюбивый, работящий. Вельма-ж ужо яна сьціпная, і мінуціны табе ня згуляя дарам! *В. Старына.*

Сьціпціць, *дзс.* — подтибрить Нехта сьціпціў мой сьлізорык. *В. Старына.*

Сьціpта, ы, *ж.*—скирда. Жыта зложылі ў сьціpту. *В. Старына.*

Сьціск, у, *м.* (*польск.* ścisk)—теснота. Якоя тут жыцьця—адзін сьціск. *В. Старына.*

Сьціскацца, *дзс.*—перен., скупиться. Ня сьціскайся, і ты давай рубля! *В. Старына.*

Сьціскаць, *дзс.* (*зак.* **сьціснуць,** *прм.* **сьціснуты**)—сжимать. Ня сьціскай крэпка. Сьціснаў яго за горла. Вот венік крэпка сьціснуты—ужо ня раскідаяцца! *В. Старына.*

Сьціхамірыцца, сьцішыцца, *дзс.* — успокоиться, утихнуть. Няхай сьціхамірыцца троха надвор'я. Пачакай, во зараз сьцішыцца бура, тады пойдзяш. *В. Старына.*

Сьцюдзёны, *прм.*—холодный. Вада сьцюдзёная. На дварэ сьцюдзяна, трэба цяплей надзявацца. *В. Старына.*

Сьцягацца, *дзс.*—устать от ходьбы. Сьцягоўся за дзень, ходзячы за бараною. *В. Старына.*

Сьцягваць,-цца, *дзс.* (*зак.* **сьцягнуць,** *прм.* **сьцягнуты**)—1) стягивать. Стоў запрагаць каня, але хамут ня сьцягваяцца. Супонька кароткая—німа як і хамута сьцягнуць. — 2) стаскивать, снимать. Памаленьку сьцягвай снапке з воза, каб ня'біваць іх. Боты нешта ня сьцягваюцца з ног. Мех, сьцягнуты з драбінак, так і ляжыць на таку. *В. Старына.*

Сьцягно, а̀, *н.*—1) ляшка. Воўк парвоў кабылу за сьцягно. — 2) окорок. У сьцягне завяліся чэрві—мусіць ня давенджана. *В. Старына.*

Сьцягнуцца, *дзс.*—стащиться, уйти куда. Сьцягнуўся некуды наш сабака. *В. Старына.*

Сьцягняк, а̀, *м.* — окорок. Павеньдзілі сьцягняке. *В. Старына.* (*Пр.* **сьцягно.** 2).

Сьцяміць, *дзс.* — сообразить. Ня сьцяміў атразу, у чом дзела. *В. Старына.*

Сьцяна, ы̀, *ж.* (*пам.* **сьценка**)—кроме прямого значения,—дорога, идущая по грани двух разных полей, просёлочная дорога около гумен и дорога вполерек полос для удобства переезда. Узароў усю Шырокаю аж да сьцяны. Паедам сьценкаю, а ня сялом. У Казакоўца ат першаі да другоі сьценкі пасеяў віку. *В. Старына.*

Сьцярпець, *дзс.* — стерпеть. Аж ня сьцярпець тае крыўды! *В. Старына.*

Сэплі, яў, *мн.*—сопли Падатры сэплі с пад носу. *В. Вострава, Сьміл. р.* (*Пр.* **Сопель**)

Сэрца, а, *н.* — сердце. Толькі аж сэрца кіпіць ат тае злосьці! *В. Старына.*

Сю! *выкліч.*—окрик на корову. Сю ў поля, рабà! *В. Старына.*

Сюды-туды, *прс.*—сюда-туда. Снуецца сюды-туды пярад вачымі. *В. Старына.*

Сюдэю, *прс.* — по этому направлению, этою дорогою. Сюдэю йдзі, тут раўней. *В. Старына.*

Сябар, бра, *м.* — товарищ. Які ён табе сябар, што ты з ім вэндзаяському?! Папоў сабе такога сябра, як і сам. *В. Старына.*

Сявалка, і, **сявенька,** і, *ж.*—1) кузов для рассеивания зерна. Увесь ячмень расьсеяў, у сявалца засталося ўсяго якая жменя. Пара ўжо браць сявеньку ды сеяць памаленьку. — 2) толстобрюхий мужчына, женщина. Сявалка ты, хутчэй шавяліся! *В. Старына.*

Сявец, сяўца̀, *м.*—сеятель. Марцін—ёмкі сявец. *В. Старына.*

Сягодні, сягоньня, *прс.* — сегодня. Што сягодні рабілі, то й заўтра будзем рабіць. *В. Запярыньне,*

Пух. р. Сягоньня ўдалы дзянёк. *В. Старына.*

Сяголета, *прс.*—в этом году. Сяголята картопля ня ўрадзіла. *В. Старына.*

Сяголетак, тка, *м.* — жеребец или бычок однолеток. Яго жарабок сяголятак, а выдае на два гадэ. *В. Старына.*

Сяголетка, і, *ж.*—однолетняя телка. Прадоў сяголятку цялушачку. *В. Старына.*

Сяголетні, *прм.* — текущего, этого года. Змалоў ужо сяголятняга хлеба. *В. Старына.*

Сядзёлка, і, *ж.* — седелка. Сядзёлка ў каня на карак зьехала. *В. Старына.*

Сядзіба, ы, *ж.*—*гл.* **сяліба.** Наша шырокая сядзіба. *В. Белае, Пух. р.*

Сядло, á, *н.*—1) седло для лошади. Едзя на сядле.—2) в прялке, горизонтальная доска для укрепления самой прялки. Раскалолася ў прасьніцы сядло. *В. Старына.*

Сякач, à, *м.*—резак. Бяры сякач ды насячы каровам картоплі. *В. Старына.*

Сякера, ы. *ж.* (*пам.* **сякерка**) — топор. Ёмкая Цімахова сякера. Лясьнік атаброў у леся сякерку й дрова скінаў. *В. Старына.*

Сякі-такі, — кое-какой. Ат, сякі-такі парос ячмень. „Сякі-такі мужычына, альбы дрова да лучына".
Прыпеўка. В. Старына.

Сяк-так, *прс.* — кое-как. Кідаямся сяк-так памаленьку. *В. Старына.*

Сяліба, ы, *ж.*—усадьба. Яго каб усю сялібу патрос, нічога ня нашоў-ба. *В. Старына.*

Сялібны, *прм.* — усадебный. У нас добрая поля толька на сялібных палосах, а так дрэнная. *В. Старына.*

Сяло, à, *н.* (*пам.* **сялцо**)—село, селение, деревня. У сяле, ік у сіле. *Прык.* Блудзілі, аж пакуль ня прыбіліся ў нейкая сялцо. *В. Старына.*

Сяменіч, а, *м.* — верхнее бревно в поперечной стенке постройки. У хлевя згніў сяменіч, мусіць што дождж замочваў. *В. Старына.*

Сяньнік, á, **сяднік,** á, **сяльнік,** à, *м.* — матрац. Напхоў сяньнік сьвежанькаю саломаю. *В. Старына.* Вузкі мой сяднік—німа як і спаць на ём. *С. Дукора, Сьміл. р.* Вытрасі ты свой сяльнік, ато там блох чоршта. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Сярнічка, і, *ж.*—спичка. Купіў дзісятак сярнічак. *В. Старына.* (*Пр.* **Запалка**).

Сяро(у)д, *прс.* — среди. Сярод двара скідаў дрова—трэба набок іх злажыць. *В. Старына.* Сеў сяруд хаты абувацца. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Сярун, á, *м.*—1) малый ребенок, марающий испражнениями пелёнки. Дай цыцкі етаму сяруну, хай ня крычыць. — 2) пренебр., слабосильный. Вот сярун—адзін меха ня паднімя! *В. Старына.*

Сярунэ, оў, *мн.* — испражнения малых ребят, особенно в пеленах. Хватая работы адной з дзецьмі: пакуль іх накорміш, сярунэ павыносіш—дык і дзень. *В. Старына.*

Сярэдзіна, ы, *ж.* — 1) средина. Дуб у сярэдзіня здаровы, а зьверху пагніў. — 2) крестец. Нешта баліць мая сярэдзіна. *В. Старына.*

Сястронка, і, *ж.* — двоюродная сестра. Прыехала ў госьці сястронка. У сястронкі пазычыў грошай. *В. Клятное, Пух. р.*

Сяўба, ы, *ж.*—посев. Атойдзя сяўба, тады будам каля дому ўпраўляцца. *В. Старына.*

Сяўня, і, *ж.* — *гл.* **Сявалка.** Сяўні дзьве ня хваціла дасеяць грэчкі. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Сячкарня, і, *ж.* — соломорезка. У сячкарні нарэзаў сечкі. *В. Старына.*

Т.

Табака, і, *ж.*—нюхательный табак. Панюхаў табакі ды пачоў расказваць. *В. Старына.*

Таварыш, а, *м.* — товарищ. Папоў сабе ў таварышы нейкага п'яніцу. *В. Старына.*

Таварышка, і, *ж.*—подруга. Маруля вядзецца ў хату с сваімі таварышкамі. *В. Старына.*

Тады, *прс.*—тогда. Тады тоя й будзя сьвята! *В. Старына.*

Тайком, *прс.*—тайно. Хацеў тайком зрабіць, каб ніхто ня ведаў. *В. Старына.*

Таіцца, *дзс.* — утаивать. Ня таіся, аддавай мае грошы! Ашчэ ён тоіцца! *В. Старына.*

Такі, *прс.*—всё таки. Такі па сваёму зрабіў! *В. Старына.*

Таксама, *прс.*—также. І мы таксама с постам ядом. *В. Старына.*

Талака, і, *ж.*—рабочая артель из запрошенных соседей. Даўней дык талакою ходзілі жаць і малаціць. *В. Старына.*

Талан, а, *м.*—жирный, толстый. Во дзе мужчына—настаяшчы талан! Парасюк сыты, ік талан. *В. Старына.*

Талачыць, *дзс.* — топтать сенокос, посев. Коні талочаць грэчку. *В. Старына.*

Талерка, і, *ж.*—тарелка. На талерку нарэзалі сала. *В. Старына.*

Талька, і, *ж.*—моточек тонких покупных ниток. Купіла сабе тальку чырвоных нітак вышываць рушнікe. *В. Старына.*

Талер, а, *м.*—доллар. Яму сын прыслоў с Амэрыкі таляраў. *В. Старына.*

Тамабіла, ы, *ж.*—автомобиль. Сягоньня йшла тамабіла. *В. Крамяні, Пух. р.*

Тамака, *прс.*—там. Усяроўна ці тутака, ці тамака. *В. Старына.*

Тандэт, у, *м.*—дешёвка, когда делается что для блезиру, с обманом. Пашыў боты на тандэт. *В. Старына.*

Тандэтны, *прм.*—дешевый, когда сделан для блезиру, с обманом. Тандэтная яго работа! *В. Старына.*

Таней, *прс. в. ст.*—тоньше. Прадзі, дзеўка, троха таней! *В. Старына.*

Тануць, *дзс.* — тонуть. Пачоў ужо тануць, але падхвацілі. *В. Старына.*

Танчыць, *дзс.* (*польск.* tańczyć)—танцевать. Чаго рабіць ня ўмея, а танчыць дык умея. *В. Старына.*

Таптуха, і, *ж.*—*гл.* **Вата.** У таптуху налавіў уюноў. *В. Лядцо, Пух. р.*

Тапчан, à, *м.*—шырокая скамейка. Ты ляжаш спаць на тапчане. *В. Старына.*

Тапырыцца, *дзс.*—топорщиться. Тапырыцца, ік вожык,—нехта яго баіцца! *В. Старына.*

Тарабаніць, *дзс.*—1) волочить, тащить с трудом. Чуць тарабаніць кругляк.—2) приводить, привозить кого (иронически). А вэнь бацька тарабаніць нейкага госьця. Тарабань яго сюды! *В. Старына.*

Тарало, à, *н.*—тарелка в висячей лампе. Пабялілі ў лямпі тарало. *В. Крамяні, Пух. р.*

Таран, à, *м.* (*пам.* **таранчык**)—тарань (Rutilus Nordmann). Булёну зварылі с тараном. У квас укінула аднаго таранчыка. *В. Старына.*

Тарарынка, і, *ж.*—железный скреп, соединяющийся винтом. Каваль на вось доў тры тарарынкі—ужо крэпка будзя. *В. Старына.*

Тарка, і, *ж.*—тёрка. На тарку надрала картоплі. *В. Старына.*

Тармасіць, *дзс.*—тормошить. Сабака схваціў яго ды давай тармасіць за лытку! *В. Старына.*

Таройкацца, *дзс.*—затяжно, не слишком сериозна, спорить с кем. Таройкаюцца ўжо з гадзіну. *В. Старына.*

Тарпа, ы, *ж.*—скирда. Наклалі тарпу жыта й тарпу ярыні. *В. Старына.*

Тарчма, *прс.* — торчком. Паляцеў тарчма галавою. *В. Старына.*

Тарчыца, ы, *ж.*—полуторадюймовая доска. Нарэзалі тарчыц на столь. *В. Старына.*

Тасемка, і, *ж.* (*пам.* **тасемачка**)—тесёмка, тесьма. Купіла белаі тасемкі, каб абшыць катанку. Вот стройная зялёная тасемачка,—каб ею абшыць гестку! *В. Старына.*

Тата, ы, *м.* *(пам.* **татачка, татка, татулька, татуля)**—тятя. Як тата скажа, етак і будзя. У татачкі папытаюся, ці можна йці пагуляць. Мой татка купіў мне новаю шапку. Татулька паплёў мне лапці. Татуля, ідзі есьці! *В. Старына.*

Татаў, *прм.* — отцов. Татаў кажух надзеў. Татава шапка. *В. Старына.*

Таўкатня, і, *ж.* — толкотня, суета. Дзе там пачуяш што ці ўбачыш за етакаю таўкатнею! *В. Старына.*

Таўкач, á, *м.*—1) большой пест для ступы. Таўкачом пагнёў картоплю.—2) переносно,—глупый человек. Таўкач еты дурны нічога ня разумея. *В. Старына.*

Таўстуха, і, *ж.*—толстуха. Вот таўстуха й ня павернецца! *В. Старына.*

Таўсьцей, *прс. в. ст.* — толще. Таўсьцей ня трэба і так тоўста. *В. Старына.*

Таўсьцяк, à, *м.*—толстяк. Ну й таўсьцяк-жа ён, ік вол! *В. Старына.*

Таўчы, *дзс.* *(прм.* **тоўчаны)**—1) толочь. У гаршку буду таўчы кашу (з картоплі). Таўкучы кашу, разьбіла гліняны гаршчок. У ступца тоўчаная соль. — 2) бить кого. Таўчэ ў морду.—3) разбивать что. Ік узлуецца, давай таўчы пасуду! *В. Старына.*

Таўчыся, *дзс.* — зря проводить время. Цэлы вечар у нас таўкліся мужчыны: усё расказвалі — адзін тоя, другі тоя. *В. Старына.*

Таўшчэразны, *прм.* — толстенный. Таўшчэразны дуб. *В. Старына.*

Тахкаць, *дзс.*—*гл.* **Тыхкаць.**

Тахт, у, *м.*—такт. Ня ў тахт пападаяш. *В. Старына.*

Твань, і, *ж.*—топь. Такая твань на дарозя, што ня вылязьці. *В. Старына.*

Твар, а, *м.*—лице. Памый рукі й твар разам. *В. Старына.*

Ткальля, і, *ж.*—ткачиха. Дзьве дачкі маю: адна ткальля, а другая пральля. *В. Старына.*

Ткнуцца, *дзс.* — 1) **поткнуться куда итти.** Цяпер ня ткнісі туды йці. І ткнуцца німа куды яму! — 2) **вмешиваться в чужие дела.** Ня ткнісі ты хаця сюды с сваім носам! *В. Крамяні, Пух. р.*

Тлум, у, *м.*—шум, говор. Тлуму нарабілі ў хаця, аж нічога ня разабраць. *В. Старына.*

Тлумачыць, *дзс.* — раз'яснять. Тлумач яму кажды раз, што вот етак трэба рабіць. *В. Старына.*

Тлумачэньне, я, *н.* — раз'яснение. Тут усё панятна: ніякага й тлумачэньня ня трэба. *В. Старына.*

Тлуміцца, *дзс.* — 1) дурить с кем. Тлуміся з етымі дзецьмі цэлы дзень — 2) сильно кричать. Чаго ты тлумісься, сьціхні!—3) мучиться за работою. Аж тлумяцца людзі за работаю! *В. Старына.*

Тлуміць, *дзс.* — 1) дурить голову. Ня тлумі ты мне галавы. — 2) травить. Запёр сьвіньню на дварэ ды давай тлуміць сабакамі.—3) мучить. Тлуміць цэлы дзень каня етаю работаю. *В. Старына.*

Тлустасьць, і, *ж.* — жир. Тлустасьцю памаж боты. *В. Старына.*

Тлусты, *прм.* — жирный. Які тлусты мужчына,—ік кабан! *В. Старына.*

Тня, — *гл.* **Цень.** Тня німа: сонца сьвеціць над галавою. *В. Старына.*

То-ж-то, — то-то-же. То-ж-то, чалавеча, і я кажу етак сама! *В. Старына.*

Ток, а, *м.* — постройка на гумне с полом выбитым глиною; предназначается для хранения и молотьбы хлеба. Бацька на таку жыта абівая. Авёс зложылі ў таку каля жыта. *В. Старына.*

Топель, топля, *м.* — тополь (Populus L.). У саўхозя топлямі высаджана прысада. Засох топяль. *В. Старына.*

Торба, ы, *ж.* *(пам.* **торбачка)** — 1) сума, мешок. Улажыў у торбу хлеба й сала. Нехта полудзянь сьцягнуў с торбачкаю. — 2) переносн., неуклюжая, толстая женщина. Торба ета зробіць табе што!.. *В. Старына.*

Торг, у, *м.* — торг. Сягоньня на месьця ня было вялікага торгу. *В. Старына.*

Торгаць, *дзс. (аднакр.* **тарганyць)**— дергать (о боли). Нарывая паляц, дык аж торгая. Аж у руку тарганула! *В. Старына.*

Торкаць, *дзс. (аднакр.* **тарканyць)** — торкать. Ня торкай ты мне ў руку! Ета ён таркануў. *В. Старына.*

Торп, у, *м.* — торф. У хлеў навазілі торпу вазоў з дзесяць, каб гною было боляй. *В. Старына.*

Тоскаць,-цца, *дзс.* — толкать,-ться. Ня тоскай ты стала, ато нельга роўна пісаць. Вот якоя дзіцянё, круціцца тут, тоскаяцца!.. *В. Старына.*

Тоўсты, *прм.* — толстой. Баба тоўстая, ік ступа. *В. Старына.*

Тоўхала, а, *аг.* — тот, который толкается. Тоўхала еты дурны толькі ведая тоўхацца! *В. Старына.*

Тоўхаць,-цца, *дзс.* (*аднакр.* **таўханyць)**—толкать,-ться. Тоўхая яго пад бок. Тоўхаяцца нагамі ў жывот. Глядзі, ато самому ік таўхану, дык і здохняш тут! *В. Старына.*

Точка, і, *ж.* — 1) веха, как знак для запрещения в пользовании пастбищем, дорогою, тропинкою. Цімох на канюшынішчы забіў точку. Трэба точку забіць, каб ня езьдзілі сюдэю. *В. Старына.*

Тпруцькі, *прс. (дзіцячае)* — в путь. Пойдам с хлопчыкам тпруцькі. *В. Старына.*

Трайня, і, *ж.* — балочка в крестьянской телеге, соединяющая переднюю и заднюю оси. Прысадзіў трайню ў калёса. *В. Старына.*

Траіць, *дзс.* — пахать в третий раз. Паеду траіць на картоплю. *В. Старына.*

Трактаваць, *дзс.* — угощать. Давай трактаваць госьця яешняю да гарэлкаю. *В. Старына.*

Траляваць, *дзс.* — вывозить бревна и др. материал из лесу на ближайшую станцию, временно в ближайшую деревню или на край леса. Мужчыны паехалі траляваць бярвеньня. — 2) топтать посевы, ходя по длине полос. Скрозь с канём па загонах і тралюя! *В. Старына.*

Трама, ы, *ж.* — балка в избе. Прутке ўваткнула пад траму. *В. Старына.*

Трамбаваць, *дзс.* — убивать, уколачивать землю, камень в мостовой и проч. Мікіта трамбуя свой ток. *В. Старына.*

Трамцець, *дзс.* — *гл.* **Трымцець.** Маладзіца аж трамціць, так баіцца. *В. Крамяні, Пух. р.*

Трапаць, *дзс. (прм.* **трэпаны)** — 1) трепать лён. Нашы бабы трэплюць лён. Нашто-ж ты памяшоў трэпаны й ня трэпаны лён? — 2) быстро итти. Трэпля, аж пыл курыць! — 3) болтать вздор. Слухай ты, што ён трэпля языком! *В. Старына.*

Трапенець, *дзс.* — безуметь. Трапеняя, заліўшы вочы гарэлкаю! *В. Старына.*

Трапкач, а́, *м.* — полотенце с длинными махрами. Падай трапкач уцерціся. *В. Старына.*

Трапло, а̀, *н.* — трепало (для льна) Надта вострая трапло, аж лён сячэ. *В. Старына.*

Трапляцца, *дзс. (зак.* **трапіцца)** — 1) нечаянно встречаться. Едам мы — аж на дарозя трапляяцца нам нейкі нязнакомы чалавек.—2) попадаться. Трапляецца табе, чалавеча, чуць ня дарэмны конь! Каб дзе трапілася купіць дзяшавейшага бярвеньня. — 3) в безличном знач. случаться. З ім трапілася бяда. *В. Старына.*

Трапляць, *дзс. (зак.* **трапіць)** — попадать. Трапляяця вы ка мне кажды раз, ік мне ўсё некалі. Трапіў грудкаю ў самая вока. *В. Старына.*

Трасца, ы, *ж.* — 1) лихорадка. Трасца яго схваціла ўжо.— 2) ничего, — как обозначение отсутствия. Трасца ў яго якая ё, а ня грошы. Трасцу табе дам! — 3) неведомая сила. А трасца яго ведая, дзе ён дзеўся, еты тапор! *В. Старына.*

Трасянка, і, *ж.* — *гл.* **Трушанка.** Укінаў каровам трасянкі. *В. Старына.*

Траха, *прс.* — чуть Траха ня ўся мука ў нас вышла. *В. Старына.*

Трацiна, ы, *ж.* — треть надела земли. Яны сваю трацiну ўжо падзялiлi папалам. *В. Старына.*

Трацiны, iн. *мн.* — поминовение и обед по покойнике через три дня со дня смерти. Ашчэ трацiны ня'тышлi па дзiцяцi, а яна пяе! *В. Старына.*

Трацiньнiк, а, *м.* — владелец третьей части надела земли. Сабралiся адны трацiньнiкi. *В. Старына.*

Трацiць, *дзс.* — потерять. Ён ня зарабiў на етум, а трацiў. *В. Старына.*

Трацяк, à, *м.* — 1) бык трехлетнего возраста. Прадоў быка трацяка. — 2) третья часть. Сена парабiў на трацяк. *В. Старына.*

Трацячка, i, *ж.* — телка трёхлетнего возраста. У пасагу даццэ доў цялушачку трацячку. *В. Старына.*

Трацячок, чкà, *м.* — *пам. ад* **Трацяк** (1). Маю дзьве каровя й бычка трацячка. *В. Старына.*

Трашчаць, *дзс.* — 1) трещать. Мароз аж трашчыць! — 2) громко и быстро говорить. Трашчыць на усю хату! *В. Старына.*

Трашчотка, i, *аг.* — трещотка, болтун, говорун. Сьцiхнi ты, трашчотка працiўная! *В. Старына.*

Траюрадны, *прм.* — троюродный. Пагарэў у Турцы мой траюрадны брат. *В. Старына.*

Траяк, á, *м.* — давнишняя монета на Белоруссии=$1^1/_2$ коп. (3 гроша). Даўней, мой бсцька казоў, дык былi траяке. *В. Старына.*

Тронкi, нак. *мн.* — оправа у ножа. У нажы касьцяныя тронкi. *В. Старына.*

Троха, трохi, троху, *прс.* — немного. Троха намалацiў хлеба, а троха куплю, дык i будзя. Каб хаця трохi падрасьлi дзецi, дык лягчэй было-б. Троху грошай ё, а троху пазычу. *В. Старына.*

Трошка, трошачка, *прс.* — немножко, немножечко. Шмат ня сып солi —трошка. Трошачка боляй падсаладзi ваду. *В. Старына.*

Труданошка, i, *ж.* — кожаная сумка для денег. Згубiў сваю труданошку й рубля грошай. *В. Каробавiчы, Сьмiл. р.*

Трумкаць, *дзс.* — бренчать струнами. Ня трумкай па струнах: ашчэ парвеш. *В. Матарова, Сьмiл. р.*

Трумцець, Трупцець, *дзс.* — дребезжать. Гаршчок трумцiць, мусiць нейдзя пабiты. *В. Матарова, Сьмiл. р.* Жбанок трошачка колаты, дык i трупцiць. Гаршчок, мусiць, расколаты, абы трупцiць. *В. Старына.*

Труна, ы́, *ж.* — гроб. Калi памылi нябошчыка, дык надзявайця ды кладзiця ў труну. *В. Старына. (Пр.* **Дамавiна***).*

Трупець, *дзс.* — издавать глухой звук (о гнилом дереве). Шула ў сярэдзiня трупiць. *В. Старына.*

Трухам, *прс.* — трусцой. Паганяй каня трухам. *В. Старына.*

Трухаць, *дзс.* — бежать трусцой. Хай конь трухая памаленьку. *В. Старына.*

Трухлы, *прм.* — гнилой и рассыпчатый. Трухлая гэта палена. *В. Слопiшча, Шацк. р.*

Трухлявы, *прм.* — гниловатый. Рэцька нейкая трухлявая, дык ня мая смаку! *В. Старына.*

Трушанка, i, *ж.* — корм коровам, состоящий из перекрошенных соломы и сена. Карова ня хоча есьцi трушанкi, толька пад ногi раскiдая. *В. Старына.*

Трушком, *прс.* — мелкой рысцой. Дзе троха й трушком пад'едзя. *В. Старына.*

Трывалы, *прм. (пам.* **трываленькi***)* — выносливый. Яго конь добры, трывалы. Быў у мiне трываленькi конiк. *В. Старына.*

Трывога, i, *ж.* — тревога. Паднялi на сяле трывогу. *В. Старына.*

Трыгубiца, ы, *ж.* — сетка, для ловли рыбы Мацьвей налавiў у трыгубiцу рыбы. *В. Турэц, Сьмiл. р.*

Трымаць,-цца, *дзс.* — держать,-ться. На, трымай мех. Трымайся, каб ня паваліцца. *Трымáць руку,* — держать чью-либо сторону, Усе сьведкi трымалi яго руку, дык i высудзiў. *В. Старына.*

Трымкаць, *дзс.* — бренчать струнами. Годзя табе трымкаць, іграй ужо! *В. Старына.*

Трымцець, *дзс.* — дрожать. Аж у сярэдзіня ўсё трымціць, — так іспужоўся! *В. Старына.*

Трынанцаць, цёх., *ліч.* (*збор.* **трынанцацера**) — тринадцать. Трынанцаць дзён хадзіў на работу к чужым. Вывялася трынанцяра пылянят. Хлопцы сабраліся ў трынанцацёх ды пашлі ў заработкі. *В. Старына.*

Трынога, і, *ж.*, **трыножкі,** жак, *мн.* — треножник. На трынозя сьпякла сала. *В. Вострава, Сьміл. р.* На трыножках сагрэла вады. *В. Старына.*

Трыножыць, *дзс.* — треножить. Конь ня даецца трыножыць. *В. Старына.*

Трэпнуць, *дзс.* — неожиданно лягнуть. Пашла карову даіць, а яна ік трэпня нагою ў даёнку!.. Глядзі, каб жарабок ня трэпнаў табе капытом... *В. Старына.*

Трыпутнік, а, *м.* — подорожник (Plantago L). На дарожцы расьце трыпутнік. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Трысьцё, я, *н. зб.* — пластинки, из которых образуется решетка берда. Пакрывілася ў бёрдзя трысьцё. *В. Старына.*

Трысьцен, а, *м.* — пристройка из трех стен, четвертою стеною служит другое строение. К пуні трэба прырубіць трысьцен на салому. *В. Старына.*

Трысьціна, ы, *ж.* (*пам.* **трысьцінка**) — пластинка берда. У зрэбнум бёрдзія расслабіліся трысьціны. Вык нулася йз бёрда трысьцінка. *В. Старына.*

Трысьціць, *дзс.* — сматывать две нитки из двух клубков в один так, чтобы они шли одна около другой. Наста трысьціць ніткі *В. Старына.*

Трэба (*скар.* **трэ'**) — нужно, надо, требуется. Трэба ета, ік сабаку пятая нага. *Прык.* Трэ'бала (трэба было) папытацца ў людзей. *В. Старына.* Ня плюй у ваду, бо самому напіцца трэ' будзя. *Прык. Х. Самін, Пух. р.*

Трэйчы, *прс.* — троекратно. Трэйчы пярахрысьціўся. *В. Старына.*

Трэска, і, *ж.* — щепа. Падлажы трэску на комінак. *В. Старына.*

Трэскацца, *дзс.* — разрываться от крика. Чаго ты трэскаясься?! Трэскаяцца, аж прах яе бярэ! *В. Старына.*

Трэсьці, *дзс.* — 1) трясти. Пайду трэсьці йгрушы. — 2) производить обыск. Міліца прыехала ў сяло трэсьці, каб знайці самагонку. *В. Старына.*

Трэсьціся, *дзс.* — трястись. Так іспужоўся, аж трасецца! *В. Старына.*

Туга! *выкл.* — окрик на волка. Туга ваўка! туга ваўка! *В. Старына.*

Туды, *прс.* — туда. Куды людзі, туды й я. *Прыг. В. Старына.*

Тудэю, *прс.* — той дорогой, в том направлении. Ня тудэю ты пашоў, чалавеча! *В. Старына.*

Тужыкі есьці, — кушать поминальный обед. Выражение употребляется с оттенком насмешки. Ты сягоньня тужыкі еў? Быў сягоньня на тужыках? *В. Старына.*

Тужыць, *дзс.* — тужить. Тужыць Васіль па сваёй бабя. *В. Старына.*

Тузаць,-цца, *дзс.* (*аднакр.* **тузянуць**) — дергать,-ться (особенно, в борьбе, во время драки). Пілін упіўся ды давай тузаць сваю жонку за валасэ. Мужчыны тузаюцца загрудкі. Тузянуў яго за сьвіту. *В. Старына.*

Тук, у, *м.* — растопленный жир. Дзеці нашы дык вельма-ж любяць мачаць блінэ ў тук. На скаварадзе мала туку. *В. Старына.*

Тукаць, *дзс.* (*аднакр.* **тукнуць**) — кричать на кого, притоптывая ногами. На дзіця нечага дарам тукаць, яно ня вінавата. Тукні на яго, хай ён там вельма ня расходзіцца! *В. Старына.*

Тулава, а, *н.* — туловище. Машына атрэзала Арцёму ногі аж па самая тулава. *В. Старына.*

Тулап, а, *м.* (*рас.* тулуп) — кожух с ровной спинкой, без забор. Пашыў сабе кажух тулап. *В. Крамяні, Пух. р.*

Туліць,-цца, *дзс.* — 1) укрывать, -ться. Дзіця туліцца за матку.— 2) Ён вока ня туліць (в глаза не стыдясь говорит правду). *В. Старына.*

Туляцца, *дзс.* — таскаться без дела. Туляяцца гультай еты па сяле, дома нічога рабіць ня хоча. *В. Старына.*

Туляя, і, *аг.* — бездельник. Туляя ета цягаяцца па суседзях, дома цяжка рабіць. Тулярі есьці ня трэ' даваць. *В. Крамяні, Пух. р.*

Тумак, а, *м.* — удар по затылку. Доў яму добрага тумака! *В. Старына.*

Туманець, *дзс. безас.* — появляться туману. Як вечар, дык і пачыная туманець. Ужо туманея. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Туманіць, *дзс.* — одурманивать. Папэ етыя толька людзей туманяць. Што ты туманіш мне вочы! *В. Старына.*

Тупля, і, *ж. (мн.* **туплі)** — туфля. Тацяна справіла сабе туплі. Парвалася адна мая тупля. *В. Старына.*

Тураваньне, я, *н.* — аккомпанирование. Якоя яго тураваньня: ня ўмея ён добра туравацъ! *В. Старына*

Туравацъ, *дзс. (польск.* wtorować*)*— аккомпанировать. Адзін музыка йграя на скрыпку, а другі туруя на басэтлю. *В. Старына.*

Турбавацъ,-цца, *дзс.* — беспокоить, -ться. Ня хочацца не'к чалавека дарам турбаваць. Ня турбуйся, дзядзька: я й сам зраблю! *В. Старына.*

Турбаца, ы, **турбота,** ы, *ж.* — беспокойство. Толька турбацы вам нарабіў. А, ня вялікая там турбота! *В. Старына.*

Турыць, *дзс. (аднакр.* **турнуць)**—быстро гнать. Пастух турыць кароў, аж пыл курыць! Глядзі, ато так турну цібе, што й ног пад сабою ня ўбачыш! *В. Старына.*

Турэччына, ы, *ж.* — Турция. Мой дзядзька Адам Гвардзеяц хадзіў у Турэччыну ваяваць. *В. Старына.*

Тут, тутака, тутачка, *прс.* — здесь. Тут быў, тут яго німа. (Говорится для выражения быстроты отбытия кого). Тутака табе ня места. Я тутачка! *В. Старына.*

Тухнуць, *дзс.* — гаснуть. Нешта ўсё тухня лянпа. *В. Старына.*

Тхлявы, *прм.*—тухлый. Тхлявы твой квас. *В. Слопішча, Шацк р.*

Тхнуць, *дзс.* — дохнуть. За работаю німа калі й тхнуць. Заганёў сваю жонку работаю й тхнуць ёй ня дае. *В. Старына.*

Тыкаўка, і. *ж.* — *гл.* **Мачаньне.** Тыкаўкі наеўся з блінамі. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Тылавацъ, *дзс.*—1) отсаживать лошадь назад. Тылуй каня назад, каб завярнуцца.—2) отходить задом. Цімох тылуя назад, убачыўшы ваўка. *В. Старына.*

Тылікаць, *дзс. (гукаперайманьне)* неумело играть на скрипке. Ат, нешта сам сабе тылікая! *В. Старына.*

Тылі - тылі! *выкл.* — междометие, передающее звук игры на скрипке. „Тылі - тылі, скрыпачка, сядзіць баба на прыпячку!“ *Прыпеўка. В. Старына.*

Тым часам, — тем временем. Ты папасвай троха каня, а я тым часам аддыхну. Тым часам — добра й рыбка с квасам. *В. Старына.*

Тынк, у, *м.* — штукатурка. Блага тынк палажылі мулярэ: нешта ён атразу атстоў ат сьцяны ды й асыпаўся. *В. Старына.*

Тынкавацъ, *дзс.* — штукатурить. Налета й мы будам тынкаваць сваю хату. *В. Старына.*

Тых! *выкл.* — междометие, передающее звук от биения сердца. Сэрца тыхкая: тых, тых, тых!.. *В. Старына.*

Тыхкаць, *дзс.* — биться (о сердце). Утаміўся, аж сэрца тыхкая. *В. Старына.*

Тыц! *выкл.* — сунь! Тыц яму кукіш пад нос! *В. Старына.*

Тыцкацца, *дзс.* — соваться в чужое дело. Хаця ты ня тыцкайся сюды с сваім носам! *В. Старына.*

Тыцкаць, *дзс.*—1) совать. Парасюк ня есьць цеста, а толька тыцкая лычам.—2) давать что кому, особ. скоро. А яна яму тоя й ета—ўсё тыцкая ды тыцкая. *В. Старына.*

Тычка, і, *жс.* — длинная палка для подпоры вьющихся растений. На пасолю трэба нарабіць тычак. *В. Старына.*

Тычка, і, *жс.* — приспособление из шеста и шнура с крючком для ловли рыбы: шест вбивается в реке в землю. Паставілі ў рацэ тычку на рыбу. *В. Жораўкі, Сьміл. р.*

Тычына, ы, *жс.* — длинная палка. Тычынаю спароў гняздо з дулі. *В. Старына.*

Тышчыцца, *дзс.* — проталкиваться, протискиваться среди толпы вперед. Вот дзе хлапчанё: ззаду ня хоча пастаяць, а тышчыцца наперад. *В. Старына.*

Тышчыць, *дзс.* — совать. Куды ты тышчыш сваю руку? *В. Старына.*

Тэпаць, *дзс.* — ходить (о детях и слабых взрослых). Наш хлопчык ужо трошка тэпая. Старая сабе тэпая ў валёначках па хаця. *В. Старына.*

У.

Убаёдаць, *дзс.* — убить, укокошить. Нешта-ж німа с суда нашага бацькі, — ці ня ўбаёдалі яго дзе тыя зладзеі? *В. Старына.*

Убараніць, -цца, *дзс.* — защитить, -ться. Чуць убаранілі каноплі ат вяраб'ёў. Ня ўбараніцца нам ат мышэй. *В. Старына.*

Убачыць,-цца, *дзс.* — увидеть,-ться. Пазіроў ты, да нічога ня ўбачыў. Каб як нам с табою ўбачыцца. *В. Старына.*

Убіваць, *дзс. (зак.* **убіць***)* — насильно давать что, навязывать. Ня хоча браць грошай, дык сілаю нечага ўбіваць. І ня было ў міне ахвоты купляць ета парасё, але проста не'к убілі яго мне. *В. Старына.*

Убірацца, *дзс.* — наряжаться. Толька любіць цёнгля ўбірацца. *В. Крамяні, Пух. р.*

Убіраць, *дзс.* (*зак.* **убраць,** *прм.* **убраны**)—1) прибирать. Убірайця ўсё іс стала.—2) наряжать, украшать. І мы к сьвяту сваю хату ўбралі. Сам ходзіць убраны, і жонка ўбраная. *В. Старына.*

Убіцца, *дзс.* — влезть, насильно войти куда. Чаго ты ўбіўся сюды, каб замінаць тут? Блыха ўбілася ў сарочку ды кусая. *В. Старына.*

Ублутацца, *дзс.* — запутаться. Курыца ублуталася ў кудзелю. *В. Старына.*

Убогі,-гая, *прм. у сэнсе ім.* — нищий, нищая. У хату зайшоў убогі. Адзін піражок маці дала на ўбогіх. Па сяле ходзіць убогая. *В. Старына.*

Убоіна, ы, *аг.* — бранное,—ленивый и не боящийся побоев. Вот убоіна еты конь: пугі ані ня слухая! Убоіна ета дзеўка: ці ты ёй кажы ці не, дык рабіць ані ня хоча, *В. Старына.*

Убок, *прс.* — в сторону. Атышоў далёка ўбок. *В. Старына.*

Убраньне, я. *н.* — наряды. Што таго ўбраньня робіцца ў яе!.. *В. Старына.*

Уброд, *прс.* — вброд. Раку пярайшлі ўброд. *В. Старына.*

Убрыкнуць, *дзс.*—улягнуть. Жарабок чуць ня ўбрыкнуў міне. *В. Старына.*

Убырскаць,-цца, *дзс.* — обрызгать, -ться. Спадніцу ўбырскала ў гразь. Ішоў па вадзе, дык увесь убырскаўся. *В. Старына.*

Увагнаць, *дзс.* — нагнать, догнать. Прэ й ня ўвагнаць яго! *В. Старына.*

Увадраць *штуку*—выкинуть коленце. Ну й увадроў-жа ён штуку, прахвосьціна! *В. Старына.*

Уважаць, *дзс.* — обращать внимание. Ня ўважай ты на міне, што я раблю. *В. Старына.*

Уважыць, *дзс.* — уступить, оказать снисхождение. Трэба чалавеку ўважыць: ён ня вінават. *В. Старына.*

Увазярэдзіць, *дзс. (прм.* **увазярэджаны)** — навешать снопы в „азярод" Увазярэдзілі вазок ячменю. Наш авёс увазярэджаны. *В. Старына.*

Уваліцца, *дзс.* —1) ввалиться. Асьцярожна йдзі, ато ў яму ўвалісься.—2) напасть болезни, несчастью Увалілася ў сяло нейкая пошасьць. *В. Старына.*

Увамнуць, *дзс.* — сожрать что-либо в роде блина, пирога. От дзе жлукта: аж тры скараводнікі ўвамнуў. Адзін усю сітніцу увамнуў. *В. Старына.*

Уварвацца, *дзс.*—ворваться. П'яные ік уварваліся ў хату, дык усё паламалі й пакрышылі. *В. Старына.*

Увартаваць, *дзс.*—устеречь. Ня ўвартавоў ён коняй на начлезя: усе пашлі былі ў шкоду. *В. Старына.*

Уварыцца, *дзс.* — свариться. Мяса добра ўварылася. *В. Старына.*

Уваччу, *прс.* — в глазах, перед глазами. Вот так уваччу ён і стаіць. *В. Старына.*

Уведзяньнё, я, *н.* — праздник 21 ноября. На ўвядзяньнё памерла наша маці. *В. Старына.*

Уверадзіць, *дзс. (прм.* **увярэджаны)** — переутомить работою суставы в костях рук или позвоночник. Увярадзіла сярэдзіну жнучы. Увярэджаная рука, дык нельга нічога рабіць. *В. Старына.*

Увечара, *прс.* — вечером. Увечара прышоў дамоў. *В. Старына.*

Увільнуць, *дзс.* — уклониться, избечь. Юрка хітры: не'к-жа ўвільнуў ат хурманкі, каб ня везьці салдатаў у Рудзенск. *В. Старына.*

Увіхацца, *дзс.* — старательно что делать. Гаспадыня ўвіхаяцца каля печы. А ён увіхаяцца каля скварак. *В. Старына.*

Уводзіны, ін, *мн.* — введение родильницы с ребенком в церковь и угощение по этому случаю. Майсеіха ў ету нядзельку будзя спраўляць уводзіны—пазвала ўсіх сваіх кумоў. *В. Старына.*

Уводзіць *у вушы,* — часто говорить, напоминать о чем кому. Нечага яму ўводзіць у вушы, што ён тут удзельнік. *В. Старына.*

Увоінка, і, *ж.* — продольный край берда, в который увивается, всаживается „трысьцё". Пяраламаласі ў бёрдзі ўвоінка. *В. Крамяні, Пух. р.*

Уволю, *прс.* — вволю, досыта. Уволю наеўся. Уволю пагулёў. *В. Старына.*

Увосень, *прс.* — осенью. Увосянь той плача, хто вясною скача. *Прык. С. Дукора, Сьміл. р.*

Увярнуцца, *дзс.*—обойтись без чьейлибо помощи. Увернамся й бяз цібе тут. *В. Старына.*

Увяро(э)д, у, *м.* — переутомление суставов в кистях рук или позвоночника от работы. Лечат заговорами. „Лячу Тяцяня увярод,

пабег ён у гарод,
по роўнінькум полячку.
на чырвонум конічку".

З загавору. С. Навасёлкі, Пух. р. Нарвала травы ат увярэду. *В. Старына.*

Уговоры, аў, *мн.* — убеждение, уговаривание. І ўгаворы яму ня памаглі — па-сваёму зрабіў. *В. Старына.*

Угадзька, і, *аг.* — угадчик. Ну, угадзька, адгадай, што ў міне ў руцэ?! *В. Старына.*

Угадніца, ы, *ж.* — гадалка, всегда верно угадывающая. Пайду да ўгадніцы, каб яна адгадала, хто ўкроў нашу карову. *В. Старына.*

Угаіць, *дзс.* — излечить. Бяда: ніяк ня ўгаіць мае болькі. *В. Старына.*

Угаманіцца, *дзс.* — успокоиться. Малы ужо ўгаманіўся — сьпіць. *В. Старына.*

Угаманіць, *дзс.* — уговорить. Чуць угаманілі яго, ато хацеў ужо біцца. *В. Старына.*

Угарадзіць.-цца, *дзс.*—обнесть оградой, огородиться. Ціхон аполкамі ўгарадзіў гумно сваё. Нашы суседзі кругом угарадзіліся. *В. Старына.*

Угару, угору, *прс.* — вверх. Шпурнуў камянь угару. Угору падымі галаву, дык убачыш. *В. Старына.*

Угары, *прс.* — вверху. На яблынца толька ўгары штук пяць яблыкаў вісіць. *В. Старына.*

Угатавацца, *дзс.*—хорошо сварится. Крупнік добра ўгатавоўся. *В. Старына.*

Угіраваць, *дзс.* — суметь управить лошадью. Ён ашчэ ня ўгіруя каня. *В. Старына.*

Угледзець, *дзс.* — увидеть, заметить. І ня ўгледзяў, калі ён вышаў с хаты. *В. Старына.*

Угнойваць, *дзс. (зак.* **угнаіць**, *прм.* **угноены***)* — удобрять. Мала ў іх гною, німа чым угнойваць поля. Добра ўгнаілі адну палоску. Угнояная поля дык і родзіць. *В. Старына.*

Угнявіць, *дзс.* — разгневить. Ціпер, ік угнявілі яго, дык лепяй ня падхадзі к яму. *В. Старына.*

Угодкі, аў, *мн.* — годовина. Справілі па бацьку ўгодкі. *В. Старына.*

Угрэцца, *дзс.* — сильно согреться, разогреться. За работаю так угрэўся, аж пот пашоў. *В. Старына.*

Удалы, *прс. (прм.* **удала***)* — ловкий, красивый, удачный. Удалая яна дзяўчынка: і работніца, і стройная... Удалы яго плужок: роўна йдзе й добра сьцеля. Так удала пяе, аж люба слухаць! *В. Старына.*

Удар, у, *м.* — недомогание от ушиба. Лечат заговорами.

„Сіні - камянь разьбівайся,
і удар мінайся!".

З загавору С. Навасёлкі, Пух. раён.

Ударнік, а, *м.* — колючник обыкнов. (Carlina vulgaris L.); парят в нем побитые места на теле. Трэба ўдарніку назьбіраць ды выпарыць ў ём руку, што пабіў, ато баліць. *В. Старына.*

Удача, ы, *ж.* —1) удача. Ні ў чом німа ўдачы.—2) неудачник. От дзе ўдача сынок: ні ён табе араць, ні ён табе касіць—нічога ня ўмея і ня здалея! *В. Старына.*

Удвая, *прс.*—вдвойне. Удвая злупілі з міне за работу. *В. Старына.*

Удвух, *прс.* — вдвоем. Пойдам мы ўдвух. *В. Старына.*

Удзельнік, а, *м.* — соучастник. Які ты тут удзельнік — тут нічога твайго німа. *В. Старына.*

Удзень, *прс.* — днём. Удзень прыходзь ка мне, абы ўвечара я ня буду дома. *В. Старына.*

Удоўж, *прс.* — вдлину. Удоўж пабаранавоў па два разы, а ўпапярок па разу. *В. Старына.*

Удражніць, *дзс.* — раздражить болячку, нарыв. Удражніў скулу, дык яна аж есца! *В. Старына.*

Удрызіну, *прс.* — вдребезги. Патапталіся мае лапці ўдрызіну. *В. Крамяні, Пух. р.*

Удубальт, *прс.* — вдвойне. Удубальт заплаціў кавалю, што плуг настроіў, *В. Старына.*

Удушша, а, *н.* — удушье, астма. Вот удушша — ніяк ня дасьць здыхацца! *В. Старына.*

Удырыць, *дзс.* — ударить; употребляется редко, преимущественно, когда говорится о холоде, морозе. Удырыў холад, аж ня вытрымаць! *В. Старына.*

Уесьціся, *дзс.*—1) врезаться. Вяроўка ўелася ў цела.—2) сильно надоесть. Уеўся ён мне ў косьці!..—3) с аппетитом есть что; в данном скучае слово употребляется с отрицанием **не.** Капуста смашная, аж ня ўесьціся! *В. Старына.*

Уехаць, *дзс.* — проехать. Сягоньня я здорава ўехаў на кані — вёрст сорак. *В. Старына.*

Ужо, *прс.* — уже. Ужо й ты тут! Ужо ўсё кончана. *В. Старына.*

Ужываць, *дзс.* — употреблять. Ік пастарэў Язэп, дык меняй стоў ўжываць гарэлкі. Яны ўжываюць яду! (Знач., хорошо едят). *В. Старына.*

Уз, *прыйм. з він. скл.* — возле. Ідзі так уз дарогу. Пілуй уз рысу. *В. Старына.*

Узапасіць, *дзс.* — призапасить. Узапасілі дроў на зіму. *В. Старына.*

Узараць, *дзс. (прм.* **узораны***)* — вспахать. Да полудню ўзароў усю палоску. За гумном аж да гары ўзорана. *В. Старына.*

Узахвоціцца, *дзс.* — изъявить желание. Сам узахвоціўся паехаць, я яго ня гноў. *В. Старына.*

Узбок, *прс.* — стороною. Вядзi каня ўзбок, а ня мяжою. *В. Старына.*

Узгадавацца, *дзс.* — возрасти, воспитаться. Каб ты ня ўзгадавалася еткая дзiцятка! *(Кляцьба). В. Старына.*

Узгадаць, *дзс.* — вздумать что капризничая. Чаго толька ня ўзгадая — дай ёй. *В. Старына.*

Узглёнд, у, *м.* *(польск.* wzgląd) — взгляд. Яго ўзглёнд нейкi сярдзiты. *В. Старына.*

Узгорак, рка, *м.* *(пам.* **узгорачак)** — холм. Вятрак стаiць на ўзгорку. Дажалiся аж да ўзгорачка. *В. Старына.*

Уздаражэць, *дзс.* — вздорожать. Хлеб iзноў уздаражоў. *В. Старына.*

Уздужаць, *дзс.* — осилить что. Ужо ня ўздужаю адзiн мяшка падняць. *В. Старына.*

Уздумаць, *дзс.* — вспомнить. Нiяк ня ўздумаць, дзе ета было. *В. Старына.*

Уздыхаць, *дзс.* *(зак.* **уздыхнуць)** — вздыхать. Нiчога ня кажа ён, толька цяжка ўздыхая. За работаю нiма калi лягчэй i ўздыхнуць. *В. Старына.*

Узiрацца, *дзс.* — пристально всматриваться. Нечага ўзiрацца на мiне! Чаго ты ўзiраясься—ня бачыў мiне цi што? *В. Старына.*

Узлаваць, - цца, *дзс.* — рассердить, -ться. Узлавоў ты бацьку—чыстая бяда з iм! Узлавоўся ён, аж кiпiць! *В. Старына.*

Узнасiцца, *дзс.* — прийти в сильную радость. Чаго ты ўзнасiўся, зараз будзяш плакаць! *В. Старына.*

Узор, а, *м.* — образец для вышивок. Мархва вышыла рушнiк с узораў. Во пазiрай на ўзор ды вышывай. *В. Старына.*

Узрасьцi, *дзс.* — возрасти. Каб ты ня ўзрасло, ашчэ маладзенькая! *(Кляцьба). В. Старына.*

Узьбiцца, *дзс.* — 1) взобраться на верх чего. Узьбiўся на печ ды сядзiць.—2) зажиться чем. Каб як узьбiцца на другую кароўку. Каб узьбiцца на сваю гаспадарку. *В. Старына.*

Узьвiжаньне, я, **узьдзьвiжаньне,** я, *н.* — Воздвижение (14 сентября). На ўзьвiжаньня зьежджу к цешчы ў госьцi. *С. Амельна, Пух. р.* На ўзьдзьвiжаньня павяду карову прадаць у Сьмiлавiчы. *В. Старына.*

Узьдзябурыцца, *дзс.* — вскарабкаться, с трудом взобраться, взлезть. Чуць узьдзябурыўсi на каня. Няможа ён сам узьдзябурыццы на воз. *В. Крамянi, Пух. р.*

Узьдзябурыць, *дзс.* — одеть, напялить на себя что. Узьдзябурыў мой кажух ды пашоў. *В. Старына.*

Узьёхацца, *дзс.* — рассердиться и кричать. Чаго ты етак узьёхаўся, што аж людзi папужалiся?! *В. Старына.*

Узьяжджаць, *дзс.* *(зак.* **узьехаць)** — вз'езжать. Хурманкi ўзьяжджаюць на мост. Узьехаў з возам на дзiця. *В. Старына.*

Узьмежак, жка, *м.* — полоса вдоль межи. Ня йдзi самаю мяжою, а ўзьмежкам. *В. Старына.*

Узьмяшаць, *дзс.* *(прм.* **узьмешаны)** — вспахать поле под посев. Узьмяшоў пад ячмень. На грэчку ўжо ўзьмешана. *В. Старына.*

Узяць, *дзс.* — взять. Голымi рукамi ты яго ня возьмяш. Нехта ўзёў мой тапор. *В. Старына.*

Узяць *на цыгуньдзер* — сделать кому нагоняй. Я-ж яго вазьму на цыгуньдзяр! *В. Старына.*

Указiк, а, *м.* — маленькая указка для букваря. Хведар указiкам папароў усе буквы. *В. Старына.*

Укакацца, *дзс.* *(дзiцяч.)* — о ребенке, — испражниться, опачкаться. Дзiця ўкакалася ў пялёнкi. *В. Старына.*

Укапнуць, *дзс.* — 1) пролиться большому дождю. Сягоньня ўночы здаровы дождж укапнаў!—2) сильно похлестать кого. Iк укапнаў каню пугi, дык панёсься, аж ня стрымаць! *В. Старына.*

Укаранiцца, *дзс.* — укорениться. Укаранiлiся ў гумне вiшнi й нiяк iх ня вывясьцi. *В. Старына.*

Укарацiць, *дзс.* — обкоротить. Трэба ўкарацiць канец, ато доўгi. *В. Старына.*

Укарміць, *дзс.* — накормить. Вот есьць кабыла — ета-ж яе й ня ўкарміць нам! *В. Старына.*

Уквэцаць,-цца, *дзс. (прм.* **уквэцаны)** — умарать,-ться. Рукі ўквэцаў і ўвесь уквэцаўся нейдзя ў дзёгаць. Так і ходзіць уквэцаны. *В. Старына.*

Укеміць, *дзс.* — запомнить, заметить. Ня ўкеміў я, каторы з іх там быў. *В. Старына.*

Укінуцца, *дзс.* — 1) впасть. Укінулася дзіця ў калодзіж. — 2) появиться болезни, несчастью. Укінулася ў статак нейкая хвароба. *В. Старына.*

Укленчыць, *дзс. (польск.* uklęczyć*)* — стать на коленях. Укленчыў пярад ім ды давай прасіцца! *В. Старына.*

Уклюнуцца, *дзс.* — напасть болезни. Уклюнулася нейкая хвароба ў нашы куры. *В. Старына.*

Укляпацца, *дзс.* — 1) сделать промах, не разобравшись в чем. Добра трэба разглядзець, каб ня ўкляпацца. — 2) неудачливо влюбиться. Укляпаўся ў старую дзеўку. *В Старына.*

Украдке, *прс.* — украдкою. Усё робіць украдке ад бацькоў. Украдке купіў сабе стрэльбу. *В. Старына.*

Украсьці, *дзс. (прм.* **украдзены)** — уворовать. Уночы ў нас з двара нехта хацеў калёса ўкрасьці. Ты ўкроў мае грошы! Нож быў востры, ік брытва, але ўкрадзяны. *В. Старына.*

Укроп, у *м.* — укроп огородный (Anethum graveolens L.). У вагурке трэба ўкропу палажыць, дык будзя расол смашнейшы. *В. Старына.*

Укрывулю, *прс.* — зигзагом. Ходзіць укрывулю, усяроўна ік п'яны. *В. Раўнаполле, Сьміл. р.*

Укрыўдзіць, *дзс.* — сильно обидеть. Малога ўкрыўдзілі, дык горкамі сьлязьмі плача. *В. Старына.*

Уладзіць, *дзс.* — угодить кому. Хіба ты етуй скуле ўладзіш? *В. Старына.*

Улазіны, ін, *мн.* — новоселье. Кончым хату ды справім улазіны. *В. Старына.*

Улегца, *прс.* — налегке, порожняком. Улегца й паехалі дамоў, нічога ня набралі. *В. Старына.*

Улетку, *прс.* — летом. Улетку можна й босаму бегаць. *В. Старына.*

Улоньне, я, *н.* — 1) лоно. Узяла дзіця на ўлоньня. — 2) охапка. Прынёс у хату ўлоньня дроў. *В. Старына.*

Улукаткі, *прс.* — *гл.* **Укрывулю.** Бегая ўлукаткі, і ніяк яго ня зlavіць. *В. Старына. (Пр.* **Лукатка***)*.

Улучыць часіну, — улучить время. Улучы часіну ды прыходзь ік нам. Во аж калі ўлучыў мінутку, каб праведаць бацькоў. *В. Старына.*

Улягаць, *дзс. (зак.* **улегчы***)* — 1) упорно гнаться за кем, преследовать. Сабакі ўляглі за зайцам. Ік улёг да ўлёг за ім, дык і дагноў.—2) усердно браться за работу. Ік улягу вот етак, дык, ік пабачыш кончу работу. — 3) настойчиво ухаживать. Вельма-ж ён улягая за Тэкляю! *В. Старына.*

Улякнуць,-цца, *дзс.* — сильно испугать,-ться. Улякнуў дзіця. Улякнулася дзеўка ды захварэла. *В. Старына.*

Уляцець, *дзс.* — 1) влететь. У сенцы вярабейчык уляцеў. — 2) быстро вбежать. Уляцеў у хату ён, ік шалёны.—3) в перен. см. Уляціць табе за ета—вот пабачыш! *В. Старына.*

Умалёгаць, *дзс.* — с трудом упросить. Чуць умалёгалі музыку, каб пайгроў на вячарынца. *В. Старына.*

Умалот, у, *м.* — умолот. Жыта сёголята мая слабы ўмалот. *В. Старына.*

Умалотны, *прм.* — умолотный. Умалотны наш авёс. Умалотная пшаніца. *В. Старына.*

Умарацца, *дзс.* — обмараться. Умароўся ў гразь. Дзіця ўмаралася ў люльца. *В. Старына.*

Умараць, *дзс.* — обмарать. Рукі ўмароў у сажу. *В. Старына.*

Умасьціцца, *дзс.*—усесться в тесноте. Тут і так цесна, — ашчэ ён умасьціўся... *В. Старына.*

Умасьціць, *дзс.* — 1) вставить какойлибо предмет в тесноте. Куды ты ўмасьціў свой мех: тут і так

нельга...—2) устроить кого в должности, в учебн. заведение. Такі ўмасьціў ён свайго дурня нейдзя ў Мінску на службя. *В. Старына.*

Умацаваць,-цца, *дзс.* — укрепить, укрепиться чему, войти в силу. Умацавоў шула на сто гадоў. Умацавоўся тут ды сядзіць ужо гадоў з пяць. Квас добра ўмацавоўся. *В. Старына.*

Умежак, жка, *м.* — межа. Конь грызе умежак. Схавоўся пад умежак. *В. Старына.*

Умеру, *прс.* — вмеру. Усё трэба ўмеру рабіць: і есьці, і рабіць, і гуляць. *В. Старына.*

Умесны, *прм.* — совместный, общий. У іх малатарня умесная. *В. Старына.*

Умесьнік, а, *м.* — участник в чем. Хіба-ж ён ня ўмесьнік у сваёй бацькаўшчыня? *В. Старына.*

Уметнік, а, *м.* — закром в гумне для крупной мякины из колосьев. З уметніка ўжо ўсё выбралі. *В. Старына.*

Умеці, яй, *мн.* — крупная мякина из колосьев. Гнілыя ўмеці: карова ня хоча есьці. *В. Старына.*

Умецьце, я, *н. зб.* — мякина. Дробная, харошая наша ўмецьця. *В. Старына.*

Умітуські, *прс.* — поворачиваясь в различные стороны. Умітуські бегаюць дзеці, і ня разабраць іх. *В. Старына.*

Умлець, *дзс.* — сильно обомлеть. Ат страху так умлеў, аж валасэ дыбам пасталі. *В. Старына.*

Умомант, *прс.*—моментально, в один момент. Умомант прыскочыў сюды. *В. Старына.*

Умураваць, *дзс. (прм.* **умураваны***)*— замуровать в кирпичую стену. У ету сьцяну, кажуць, пан быў дзеўку ўмуравоў. Знашлі грошы, умураваныя ў сьцяне. *В. Старына.*

Умурзацца, *дзс. (прм.* **умурзаны***)* — обпачкаться (собственно лицом около рта). Дзіцянё ўмурзалася ў кашу. Малога трэба абмыць, ато ўвесь умурзаны. *В. Старына.*

Унадзіцца, *дзс.* — повадиться. Унадзіліся чужыя парасята ў вагарод лазіць. *В. Старына.*

Унаравіць, *дзс.* — угодить. Ік ліхой скуле той, ня ўнаравіць яму. *В. Старына.*

Уніз, *прс.* — вниз. Злазь з вішні ўніз. *В. Старына.*

Унізу, *прс.* — внизу. Картопля, што ляжала ўнізу ў пограбя, дык уся пагніла. *В. Старына.*

Уночы, *прс.* — ночью. Уночы прыехалі с поля. *В. Старына.*

Унук, а, *м. (пам.* **унучак***)* — внук. Даждалася ўжо Паладзьдзя і ўнукаў. Унучак мой, падай мне піць! *В. Старына.*

Унука, і, *ж. (пам.* **унучка***)*—внучка. Да бабы прыехала ўгосьці ўнука. Унучца баба дала гасьцінца. *В. Старына.*

Уныць, *дзс.* — замереть от страха. Ік крыкнаў, аж усе ўнылі! *В. Старына.*

Упадак, дку, *м.* — упадок, понижение; употребл. при клятьбе. Каб на цібе ўпадак найшоў! *В. Старына.*

Упадобаць, *дзс.* — полюбить. І стройнаю-ж дзяўчыну ўпадобаў ён! *В. Старына.*

Упазьніць, *дзс.* — с опозданием произвесть посев. Упазьніў авёс, дык і прапоў. *В. Старына.*

Упаліць,-цца, *дзс.* — разжечь,-чься. Трэба, каб ужо сьнеданьня было гатова, а тут ня ўпаліць дроў у печы. Чуць упаліліся дрова ў печы. *В. Старына.*

Упамкі, *прс.* — в память. Мне ета й ня ўпамкі. *В. Старына*

Упапялець, *дзс.* — обратиться в пепел, прах (клятьба). Каб ты ўпапялела етакая дзіцятка! *В. Старына.*

Упапярок, *прс.* — вопоперек. Палажы дошку ўпапярок. *В. Старына.*

Упарты, *прм.* — упрямый. Упарты, ік казёл. *В. Старына.*

Упарціна, ы, *аг.* — упрямец,-мица. Упарціна ета ня вельма што паслухая цібе. *В. Старына.*

Упатрэбіцца, *дзс.* — пригодиться. Уськінь на воз ету вярхавіцу: дома на што ўпатрэбіцца. *В. Старына.*

Упатрэбіць, *дзс. (прм.* **упатрэблены)** — употребить. Усяе мукі на пірагѐ ня ўпатрэ̀біла, ашчэ троха выстаrлася. Усе цьвіхе ўпатрэбляны й ашчэ мала *В. Старына.*

Упаўголаса, *прс.* — вполголоса. Упаўголаса прагаварыў, і ніхто ня чуў. *В. Старына.*

Упачатку, *прс.* — вначале. Упачатку й нам трудна было, ік абзаводзіліся сваею гаспадаркаю. *В. Старына.*

Уперад, *прс.* — прежде, раньше. Мы ўперад прышлі, а вы посьля. *В. Старына.*

Упікаць, *дзс. (зак.* **упікнуць)** — попрекать. Нашто усякі раз упікаць тым самым? Во чым ён упікнуў — прыпомніў тоя, што нет ведама калі было. *В. Старына.*

Упілнаваць,-цца, *дзс.* — устеречь, -чься. Хіба ня ўпілную злодзяя, ік злаўлю, дык будзя помніць! Ня ўпілнавацца ат курэй: усе грады пагрэблі. *В. Старына.*

Упіраць *(з чым),* — испытывать в чем-либо крайнюю нужду. Ашчэ аддам табе грошы, ня вельма-ж табе ўпірая. Яму ўпірая с хлебам. *В. Старына.*

Упіхаць, *дзс. (зак.* **у(ва)пхнуць)** — впихивать. Сілаю нечага ўпіхаць, калі ніхто ня хоча браць. Увапхнуў сена ў мех. Зараз я табе ложку ўпхну ў горла! Маўчы лепяй! *В. Старына.*

Уплесьці, *дзс.* — 1) вплесть. Упляла ў касу істужку. — 2) обхватить руками. Уплёў яго аберуч ды трымая. *В. Старына.*

Управа, ы, *ж.* — управа. Думаяш, я на цібе ўправы ня найду, ці што? *В. Старына.*

Упраўка і, *ж.* — успех в работе. Аднаму ня ўпраўка ў рабоця. Ашчэ ў нас ня ўпраўка с сенам. *В. Старына.*

Упраўны, *прм.* — скоро, с успехом справляющийся с делом. Які ты ўпраўны ў міне! *В. Старына.*

Упроч, упрочкі, *прс.* — прочь, куда глаза глядят. Упроч зьбірайся, а жыта сей. *Прык. В. Загай, Пух. р.* Ці ня хочаш ты міне выправіць упрочкі, што ясіся кажды дзень? *В. Старына.*

Упыліцца, *дзс. (прм.* **упылены)** — запылиться. Увесь упыліўся ў муку. Ня бяры дзіцяці: ты ўвесь упыляны. *В. Старына.*

Упэўніць,-цца, *дзс.* — уверить,-ться. Ён уперад быў упэўніў міне, што пазычыць грошай, а ціпер ня хоча. Трэба самому ўпэўніцца, ці так яно, як кажуць. *В. Старына.*

Упэцкаць,-цца, *дзс. (прм.* **упэцканы)** — обпачкать,-ться. Сабака ўпэцкаў морду ў цеста. Упэцкаўся, ік той чорт. Рукі ўпэцканыя ў гной, а ён хлеб бярэ. *В. Старына.*

Урабляць, *дзс. (зак.* **урабіць,** *прм.* **уроблены)** — обрабатывать землю, тщательно ее разрыхляя и достаточно удобряя. Адным канём урабляям сваю палавінку, няўзаметку. Во, калі добра ўрабіў зямлю, дык і радзіць стала. *В. Старына.*

Ураджэнец, нца, *м.* — уроженец. Ён з другоі губэрні ўраджэняц. *В. Старына.*

Урадлівы, *прм.* — урожайный. Урадлівы сяголята год. Наша картопля ўрадлівая. *В. Старына.*

Ураз, *прс.* — сразу, моментально. Ураз ізьдзелаў і гатова. *В. Старына.*

Уракаць, *дзс. (зак.* **уракнуць)** — изурочивать. Вы-ж глядзіця на маю карову, ды хаця ня ўракайця. Парасючка нехта ўрок, дык і прапоў. Каб хаця-ж ня ўракнуць яго! *В. Старына.*

Уранку, *прс.* — рано утром. Уранку малацілі. Уранку паказвала на дождж, а посьля распагодзілася. *В. Старына.*

Урасіцца, *дзс.* — обмочиться росой. Аж па калені ўрасіўся. *В. Старына.*

Уратаваць,-цца, *дзс.* — защитить, -ться. Людзі найшлі ды ўратавалі ат ваўкоў карову с целям. Чуць ураталіся ат пажару. *В. Старына.*

Уробіць,-цца *дзс. (прм.* **уроблены)** — обпачкать,-ться. Урабіў рукі ў дзёгаць. Уробіўся нейдзя ў гразь. Кажух уробляны ў цеста. *В. Старына.*

Урода, ы, *ж.* — природа, характер. Яго ўрода такая, каб сьцягнуць, калі што ёмка ляжыць. *В. Старына.*

Урок, у, *м.* — недомогание от плохого глаза; лечат заговорами. Баба Марыся лечыць ат усякага ўроку. Дзіця баіцца ўрокаў. *В. Старына.*

Урунець, *дзс.* — зазелениться. Жыта добра ўрунела. *В. Старына*

Уручкі, *прс.* — вровень с верхними краями телеги. Сена наброў усяго уручкі. Снапоў там было ўручкі. *В. Старына.*

Урыжавацца, *дзс.* — об огне: сильно разгореться. Страшэнны пажар быў: агонь ік урыжаво̆ўся, дык чуць рады далі. *В. Старына.*

Урэзаць, *дзс.*—1) обрезать Доўгая дошка, трэба троха яе ўрэзаць. — 2) отрезать. Урэж мне хлеба *В. Старына.*

Урэпіцца, *дзс.* — пристать к чему-либо одному. Урэпіўся ў вадно места ды пазірая. Ня знойдзя ён сабе лепшаі дзеўкі — урэпіўся ў нейкаю падлу. *В. Старына.*

Усердзіць,-цца, *дзс.* — рассердить, -ться. Усердзілі прадсядацяля — ціпер і ня патыкайся к яму! Ік усердзіўся ён, дык чуць ня йзьзеў міне! *В. Старына.*

Усесьціся, *дзс.* — усесться. Каб як добра тут усесьціся. Усеўся й ані скранецца з места. *В. Старына.*

Ускінуць, *дзс.* — 1) взбросить. Ускінь ета палена на воз. Клёпкі ўскінаў на гару (на чердак). — 2) побить кого. Ускінаў яму чыста-коліны, ня шкадуючы. *В. Старына.*

Ускладаць, *дзс.* (*зак.* **ускласьці**) — взводить напраслину, клевету. Нечага на міне ўскладаць бяды. Сам шкоду зрабіў, а на другога ўскладая. На міне ўсклоў сваю віну. *В. Старына.*

Ускорасьці, *прс.*— вскоре. Ускорасьці й мы вярнуліся. *В. Старына.*

Ускрасаць, *дзс.* (*зак.* **ускрэснуць**) — 1) воскресать. Ці-ж ета проўда, што мяртвыя будуць ускрасаць?— 2) перен. подниматься, поправляться в материальном отношении. Ты там ня прападзеш, але й ня ўскрэсьняш. *В. Старына.*

Ускруціцца, *дзс.* — рано встать. Ускруцілася сягоньня мая гаспадыня ашчэ да пеўняў. *В. Старына.*

Ускруціць, *дзс. безас.* — рано поднять со сна. Ускруціла яго нячыстая да поўначы. Чаго цібе етак рана ускруціла! *В. Старына.*

Усмакавацца, *дзс.* — войти во вкус. Хай усмакуяцца, дык будзя есьці. *В. Старына.*

Успамінаць, *дзс.* (*зак.* **успомніць**) — вспоминать. Нечага ўспамінаць пра леташні сьнег! *В. Старына.*

Успаўзьці, *дзс.* — всползти. Мурашка хоча ўспаўзьці на грудку. Малы ўспоўз на стол. *В. Старына.*

Усплавіна, ы, *ж.* — мох и трава, плотно сросшиеся и окаймляющие озеро или берега реки, а также находящиеся среди болота. Ня лезь даляй — там усплавіна! Карова ўзьбілася на ўсплавіну — ашчэ ўтопіцца. *В. Лядцо, Пух. р.*

Усплысьці, *дзс.* — всплыть. І на верх усплысьці ня ўсплыве. *В. Старына.*

Усрацца, *дзс.* — 1) внезапно испражниться. Бедны, с таго сполаху аж у штанэ ўсроўся! — 2) осрамиться. Узёўся за работу — ды ўсроўся. *В. Старына.*

Устадоліцца, *дзс.* — успокоиться. Прадсядацяль нічога ня гаварыў, пакуль народ ня ўстадоліўся. *В. Клятное, Пух. р.*

Установа, ы, *ж.* — установленный, заведенный порядок, обычай. Дурная ўстанова етыя хрэзьбіны: толька патрата адна. *В. Старына.*

Устаўляць, *дзс.* (*зак.* **уставіць**) — вставлять. Шкляр устаўляя нам новыя вокна. Уставілі падвойныя рамы. *В. Старына.*

Устрымацца, *дзс.*—удержаться. Ня мог ты ўстрымацца, узёў ды ляпнаў. *В. Старына.*

Устрэнчыць, *дзс.* — угодить капризам. Ліха яму ўстрэнчыць,—такоя благоя дзіцянё! *В. Старына.*

Усхадзіцца, *дзс.*—разбушеваться. Усхадзілася бура, аж дрэвы крышыць! *В. Старына.*

Усхапіцца, *дзс.*—взняться. Усхапілася скула на руцэ. Усхапіўся раптам вецяр. *В. Старына.*

Усход, у, *м.*,—1) восход. Устоў пярад усходам сонца.—2) восток. Араплан проста так і паляцеў на ўсход. *В. Старына.*

Усцацца, *дзс.*—умочиться. Ня было тае ночы, каб еты сікун ня ўсцоўся. *В. Старына.*

Усыпаць, *дзс.*—1) всыпать. Картоплю ўсыпалі ў яму.—2) побить кого хорошенько. Усыпалі яму па першая числої *В. Старына.*

Усьпіраць, *дзс.* (*зак.* **усьперці**)—1) поднимать. Стоў на плечы ўсьпіраць мех, а ён парвоўся. Аднаму ня ўсьперці шаснасткі з жытам на кош (у млыня).—2) напяливать на себя одежду. Нашто табе ўсьпіраць на свой маздан дзяцінаю шапку,—каб парваць яе? Усьпёр на сібе мой кажух. *В. Старына.*

Усьпісваць, *дзс.* (*зак.* **усьпісаць**)—отписывать имущество. На'днаго сына ня трэ'бала ўсьпісваць усяе гаспадаркі. Усьпісоў на дачку палавіну будоўлі. *В. Старына.*

Усьцерагчы,-чыся, *дзс.*—устеречь, -чься. Каб як усьцярагчы каноплі ат курэй. Ня ўсьцярагчыся ат чужых сьвіньней: усё гумно парылі. *В. Старына.*

Усьцюбіцца, *дзс.*—взлезть, взобраться. Каню й так цяжка, а ён ашчэ ўсьцюбіўся на воз. *В. Старына.*

Усюды, усюдых, *прс.*—везде. Усюды ён табе трапіць, проста дзіва! Усюдых ён пабывоў. *В. Старына.*

Усядно, *прс.*—всёравно. Усядно мне —ці тут, ці там. *В. Старына.*

Усяк, *прс.*—всяк,—о. Усяк бывая. *В. Старына.*

Усякі, *прм.*—всякий. Хочаш каб усякі на цібе пальцам паказваў. *В. Старына.*

Усяночная, ае, *ж.*—всенощная. Нашы паехалі ў Сьмілавічы на ўсяночнаю. *В. Старына.*

Усяроўна, *прс.*—всеравно. Усяроўна—ці так, ці етак. *В. Старына.*

Усячына, ы, *ж.*—всячина. Усякая ўсячына там была. *В. Старына.*

Утарэпіцца, *дзс.* (*літ.* **утаропіцца**)—вперить взор. Чаго ты ўтарэпіўся, ці ты ня бачыў? *В. Старына.*

Утлумачыць, *дзс.*—вбить в голову знания, раз'яснить что. Вот галава! ніяк ня ўтлумачыць яму. *В. Старына.*

Уток, у, *м.*—уток. Нітак хваціла толька на'дзін уток. *В. Старына.*

Утрата, ы, *ж.*—потеря. Вялікая ўтрата мне была з етаю купляю. *В. Старына.*

Утраціць, *дзс.*—потерять на чем. Ня зарабіў, а ўтраціў на парсюку. *В. Старына.*

Утрая, *прс.*—втрое. У яго ўтрая усяго боляй, ік у нас. *В. Старына.*

Утупіцца, *дзс.*—заупрямиться и стать на месте. Утупіўся, ік казёл той, і ня кранецца. *В. Старына.*

Утушыць, *дзс.*—погасить. Ня ўтушыць пажару—вецяр кідая цяпло нет ведама куды! Чуць утушылі пажар. *В. Старына.*

Утыкаць, *дзс.* (*зак.* **уваткнуць**)—втыкать, всаживать. Ня ўтыкай іголкі ў падушку. Уваткні свой язык—ведаяш, куды! *В. Старына.*

Утыкаць, уваткнуць нос,—соваться в чужое дело. Нечага ўтыкаць свайго носа ў наша дзела! І ты ашчэ ўваткні сюды свой нос! *В. Старына.*

Утышчыцца, *дзс.*—всунуться, пролезть. Народу етулька сабралася, цясната, а ён-жа вот не'к утышчыўся аж у самаю сярэдзіну. *В. Старына.*

Ухадзіцца, *дзс.*—управиться с работою, с делом. Чуць ухадзіўся с сваею работаю. *В. Старына.*

Ухапіць,-цца, *дзс.*—1) ухватить что, ухватиться, взяться быстро за что. Ня вельма што ты там ухопіш. Ухапіўся за жэрдку. —2) получить от кого побранку, неприятность. А што—ухапіў? я казоў, ня чапайся лепяй з ім! *В. Старына.*

Ухібіць, *дзс.*—сделать ошибку, промах. Ніколі ён табе ня ўхібіць. *В. Старына.*

Ухмыляцца, *дзс.*—ухмыляться, тихо смеяться. Ухмыляяцца сабе ў бараду. *В. Старына.*

Уходаць, *дзс.*—1) убить кого. Завялі нейдзя аднаго, ды ўходалі.—2) сожрать что, Адзін уходаў етакі кусок сала! *В. Старына.*

Уцерпіць, *дзс.*—утерпеть. Ня ўцерпіў—такі выпіў. *В. Старына.*

Уцерціся, *дзс.*—1) вытереться полотенцем. Хай-ба ты ўцёрся лепяй, ато хутчэй есьці. На, во рушнік, утрыся.—2) надоесть кому в высш. степ. От дзе злодзяй: усяму сялу ўцёрся! *В. Старына.*

Уцеха, і, *ж.*—утешение. Дзеткі іх—адна ўцеха. *В. Старына.*

Уціра, ы, *ж.*—потеря, урон. Усім уціра ат етаі вайны. *В. Старына.*

Уціральнік, а, *м.* — полотенце для утирания. Дайця чысты ўціральнік пацерціся. *В. Старына.*

Уціраха, і, *ж.*—снаряд для терки льна, с двумя языками. Наша ўціраха добра ўціраяя лён. *В. Вострава, Сьміл. р. (Пр.* **Церніца, Ламаха***).*

Уціраць,-цца, *дзс. (зак.* **уцерці,-ціся***)* — утирать, вытирать, - ться. Павесьця рушнік рукі ўціраць. Уціраясься ты з гадзіну. Дзіцяці німа чым уцерці. Утрыся-ж ты харашэнька! *В. Старына.*

Уціскаць, *дзс. (зак.* **уціснуць,** *прм.* **уціснуты***)*—увязывать воз с сеном, соломою и проч. подр. посредством веревки и жердки—„рубля". Зараз накладом вазэ ды будам уціскаць. Добра ўцісьні воз, каб сена ня раскідалася. Слаба быў уціснуты воз, дык снапэ й раз'ехаліся. *В. Старына.*

Уціхаміныць,-цца, *дзс.*—успокоить, -ться. Німа каму етых дзяцей уціхамірыць. Хай хвіля ўціхамірыцца. *В. Старына.*

Уцяжку, *прс.* — быть беременной. Альжбета ходзіць уцяжку. Наша нявестка ўжо йзноў уцяжку. *В. Старына.*

Уцякаць, *дзс. (зак.* **уцячы***)* — удирать. Уцякайма, хлопцы, ат'етуль! Вот папоўся—і ўцячы німа куды! Уцёк—і памінай, як звалі яго! *В. Старына.*

Уцям, *прс.*—в память; употребл. с отр. **не (ня).** Нешта ета мне ня ўцям. *В. Старына.*

Уцяміць, *дзс.*—уразуметь. Ніяк ня можа ўцяміць нічога. *В. Старына.*

Уцямнець, *дзс.*—сильно почернеть. Уцямнеў ён і ўчарнеў ад гора. *В. Старына.*

Уцяць, утну, утнеш, *дзс.*—1) усечь, урвать. Ні ўцяць, ні ўзяць яго!—2) укусить, угрызть. Цьвёрды яблык—аж зубамі ня ўцяць яго. —3) больно ударить. Такі ўцяў яго! *В. Старына.*

Учадзець, *дзс.*—угореть. Учадзяў, аж у вушшу зьвініць. *В. Старына.*

Учапіцца *дзс.*—уцепиться. Учапіўся за сук ды парвоў жакетку. *В. Старына.*

Учарнець, *дзс.*—сильно почернеть, потемнеть. Учарнеў чалавек, ік галавешка. *В. Старына.*

Учацьвярых, *прс.*—вчетвером. Учацьвярых чуць паднялі калоду. *В. Старына.*

Учуць, *дзс.*—услышать, послышать. Дзе што ўчуя, дык і пяракажа бацьком. *В. Старына.*

Учыняць, *дзс. (зак.* **учыніць***)*—заквашивать хлеб или блины. Зоўтра йзноў прыдзяцца ўчыняць хлеб. Учыніла цеста на хлеб. Учыніла картапляных бліноў. *В. Старына.*

Ушалопацца, *дзс.*—опознаться. Ушалопаўся ў чужую каніну, узёў яе ды вядзе. *В. Старына.*

Ушалопаць, *дзс.*—1) уразуметь. Добра ня ўшалопаў ды кажа посьля чорт ведая што.—2) взять что на ум. Дурань што ўшалопая ды ляпая. *В. Старына.*

Ушпыліць, *дзс.*—нахлестать хорошенько. Ушпыліў яму папружкі добра! *В. Старына.*

Ушчаць, *дзс.* — почать. Ізноў яны ўшчалі сварку. *В. Старына.*

Ушчуваць, *дзс. (зак.* **ушчунуць***)*—усмирять, вразумлять. Німа каму етых дзяцей ушчуваць, дык і

ходзяць на галаве. Бяда з етымі малымі, ніяк іх ня ўшчунуць. *В. Старына.*

Ушчыкнуць, *дзс.*—ущипнуть. Ушчыкнуў яго, аж сіняк усхапіўся. *В. Старына.*

Ушчэнт, *прс. (польск.* wszczęt)—до тла. Ушчэнт сьвіньня зрылі картоплю. *В. Старына.*

Ушыркі, *прс.*—вширину. Палатно ўшыркі будзя локці два. *В. Старына.*

Ушэсьце, я, *н.*—Вознесение (праздник). На ўшэсьця майму хлапцу кончыцца дзісяты год. *В. Старына.*

Уядлы, *прм.*—завзятый в работе. Уядлы с цібе лазавік: усю лазу выкараніў. *С. Амельна, Пух. р.*

Ф.

Фанабэрысты, *прм.*—спесивый, горделивый, чванливый. Такая фанабэрыстая дзеўка, што й ня падхадзі! От дзе фанабэрысты хлопяц! *В.Старына.*

Фанабэрыцца, *дзс.* — спесивиться, гордиться, чваниться. Ашчэ фанабэрыцца — падумаяш, етакая цацка! *В. Старына.*

Фанабэрыя, і, *ж.* — фанаберия, спесь, чванство, гордость. Усю фанабэрыю зьбілі яму. *В. Старына.*

Фарангелька, і, *ж. (польск.* chorągiewka)--хоругвь церковная. Пабралі фарангелькі, будуць хадзіць кругом царквы. *С. Дукора, Сьміл, р.*

Фатыга, і, *ж. (польск.* fatyga)—беспокойство. Ня варта й фатыгі траціць, абы ўсяроўна ня выпрасіш. *В. Старына.*

Філіжанка, і, *ж. (пам.* **філіжаначка**)—чайная чашечка. Ён п'е малако с філіжанкі. Малому купілі белаю філіжаначку. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Фуліган, а, *м.*—хулиган. Ета-ж пярвейшы на сяле фуліган. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Фуліганскі, *прм.*—хулиганский. Фуліганскі ты хлапец! *В. Слопішча, Шацк. р.*

Х.

Хаваньне, я, *н.* — прятание. Якоя тваё хаваньне: пахавоў ігрушы, а нехта знашоў ды паеў. *В. Старына.*

Хаваць,-цца, *дзс.*—1) прятать,-ться. Німа куды дабра хаваць. Ня хавайся: усяроўна знайду.—2) хоронить покойника. Ужо павезьлі хаваць Вінцэся. *В. Старына.*

Хада, ы, *ж.*—ход. Ну й хада яго: чуць валачэцца! *В. Старына.*

Хадак, à, *м.* — 1) ходок, пешеход. Выправілі хадакоў у Сібір агледзіць зямлю.—2) приспособление для упражнения ребенка в ходьбе; состоит из шеста и обруча. Дзіця вучыцца хадзіць у хадаку. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Хаджалы, *прм.*—бывалый. Ён чалавек хаджалы, шмат дзе чаго бачыў. *В. Старына.*

Хадзіць, *дзс.*—ходить. Ходзіць цэлы дзень, нічога ня робіць. Хаджу ўсё ды гляджу, дзе што робіцца. Хадзём пагуляям. Хадзім разам. *В. Старына.* Хаім на вуліцу. Куды ты хаіла? *В. Крамяні, Пух. р.* *—Да вѐтру хадзіць,*—ходить в отхожее место. Хворы сам ня можа й да ветру хадзіць. *В. Старына.*

Хадуха, і, *ж.*—*гл.* **хадак,** 2. Дзіця ў хадуся ходзіць, а так ня ўмея ашчэ. *В. Старына.*

Хай, *выкл.*—пусть, пускай. Хай сабе етак і будзя! Хай яно лепяй усё праваліцца! *В. Старына.*

Хакаць, *дзс.* — позёвывать. Сабака хакая на сонцы. *В, Слопішча, Шацк. р.*

Халадок, дку, *м.*—тень. Давай прысядам у халадку. Толька ведая, 'к халадке выціраць, а ня работу рабіць! *В. Старына.*

Халадэча, ы, *ж.* — сильный холод. Такая халадэча на дварэ—проста бяда! *В. Старына.*

Халепа, ы, *ж.*—снег с дождем. Вот халяпа паваліла — будзя цяпер гразі! *С. Амельна, Пух. р.*

Халера, ы, *ж.*—1) холера. Халера схваціла яго.—2) в бранном см. Ты сама халера, нечага чапацца! *В. Старына.*

Халерны, *прм.*—(бранное) скверный, противный. От такоя-ж халерная дзіцянё, усё раве ды раве! *В. Старына.*

Халодная, ае, *ж.* — холодная, арестантская. Во і папоўся: на суткі пасадзілі яго ў халоднаю. *В. Старына.*

Халява, ы, *ж.* — голенище сапога. Халявы парваліся ў ботах. Дурны, ік халява. *В. Старына.*

Халяўка, і, *ж.*—короткое голенище в женск. обуви. На гузіках пашыла халяўкі. Доўгія ў тваіх чаравіках халяўкі. *В. Старына.*

Халяўны, *прм.* — кожевен. товар, приготовленный для голенищ. Мне трэба дастаць халяўнага тавару на бсты. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Хамут, à, *м.* — кроме прямого значения, перен.—грубиян, невежа. Хамут ты, што ты зубы скаліш с старога чалавека! *В. Старына.*

Хамуцік, а, *м.* — ремешок в виде кольца для прикрепления бича к цепу. Зарубі ў бічу добра галоўку, каб ня сарвоўся хамуцік. *В. Старына.*

Хапацца, *дзс.*—1) хвататься за что. Барджэй за хлеб хапаяцца. Ік топісься, дык за брытву хопісься. *Прык.*—2) спешить, стараться в работе. Ня хапайся надта, ато падарвесься. *В. Старына.*

Хапаць, *дзс. (зак.* **хапіць***)*—хватать. Проста йз рук хапая, ік сабака. Хапіў мой кусок ды пабег. *В. Старына.*

Хапіцца, *дзс.*—1) быстро ухватиться за что. Хапіўся за нож.—2) спохватиться. Хапіўся, да позна ўжо, па чася. *В. Старына.*

Хапун, à, *м.* — по народному поверью: чорт, хватающий евреев в ночь под новый год. Прапоў. Абрам: нейдзя хапун яго схапіў. *В. Старына.*

Харч, ы, *ж.* — продовольствие. На нёў жней на сваёй харчы. Так служыць там ня цяжка, але на харч блага. *В. Старына.*

Харчаваньне, я, *н.*—продовольствование. У дарозя дорага харчаваньня абышлося. *В. Старына.*

Харчавацць,-цца, *дзс.* — продовольствовать,-ться. Німа чым скаціну харчаваць. Слаба яны харчуюцца. *В. Старына.*

Хата, ы, *ж. (пам.* **хатка, хатачка***)*— изба. Ідзі ў хату, там пагаворым. *В. Старына.* Чужая хата такая, як сьвякруха ліхая. *Прык. С. Новасёлкі, Пух. р.* Цёплая ваша хатка. А хатачка тая маленькая— як яны там і жывуць?! *В. Старына.*

Хатковы, *прм.*—помещичий батрак, живший в дворовой избе. Макар даўней па дварох ўвесь час служыў хатковым. *В. Старына.*

Хаўрус, у, *м.* — 1) таварищество, союз. Ня прымайма яго ў свой хаўрус.—2) дружба. Які чорта ў вас хаўрус: то б'юцца, то йзноў міраццa! *В. Старына.*

Хаўрусавацць, *дзс.*—дружить. Вельма ты ўжо хаўрусуяш з імі! *В. Старына.*

Хаўрусьнік, а, *м.*—товарищ, союзник. С хаўрусьнікам сваім усё прагулёў, што зарабіў. *В. Старына.*

Хаўрусьніца, ы, *ж.* — подруга, союзница. Ня хаўрусьніца яна табе, і нечага гуляць з ею. *В. Старына.*

Хвабрыка, і, *ж.* — фабрика. Наш Палікар служыць на хвабрыца. Хвабрыкі сталі боляй выпушчаць тавару. *В. Старына.*

Хваёвы, *прм.* — сосновый. Нарэзалі хваёвых дошчак. Хваёвая шула. *В. Старына.*

Хваер, у, *м. (яўрэйск.* fajer, з *нямецк.* Feuer. — огонь), — перен. жар., строгое взыскание. Ну й доў-жа я яму хваяру! будзя ведаць другі раз, як чапацца з малымі дзецьмі! *В. Старына.*

Хвазануць, *дзс.*—хватить. Хвазануў кслом по галавя. *В. Старына.*

Хвала, ы, *ж.* — хвала, слава. Адзін зьеш вала—усёроўна адна хвала. *Прык. В. Загай, Пух. р.*

Хваліварак, рка, *м.* — фольварок, небольшое имение. Каля нас дык усе панскія хваліваркі па'ддавалі на пасёлкі, толька большыя дварэ пакінулі на саўхозы. *В. Старына.*

Хваліць,-цца, *дзс.* — хвалить, - ться. Хоць за плот валіць, але сваё хваліць. *Прык. С. Навасёлкі, Пух. р.* Сябе ня хвалі і людзей ня гань. *Прык. В. Капейна, Сьміл. р.* Німа тут чым хваліцца. *В. Старына.*

Хвальч, ы, *ж.*—фальщ, порок. Конь бяз хвальчы, купляць можна сьмела. *В. Старына.*

Хвальчывы, *прм.*—фальшивый. Нехта на месьця ўсунаў мне хвальчывага рубля. *В. Старына.*

Хванар, à, *м.*—фонарь. Запалі хванар схадзіць у стопку. *В. Старына.*

Хванда, ы, *ж.*—фалда. Даўней сьвіты насілі с хвандамі, а ціпер етак ня шыюць *В. Старына.*

Хвараві́ты, *прм.*—болезненный. Нейкая хваравітая іх дзеўка. *В. Старына.*

Хварба, ы, *ж.*—краска. Купіла сіняі хварбы на спадніцу. *В. Старына.*

Хварбаваць, *дзс.* — красить, окрашивать. Мы свае вокна будам хварбаваць. Хварбуя яйца. *В. Старына.*

Хвароба, ы, *ж.* — болезнь. Па людзях ходзіць усякая хвароба. *В. Старына.*

Хварсіць, *дзс.* — форсить. Німа ўжо ў яго чым хварсіць. *В. Старына.*

Хварсун, á, *м.* (*ж.* **хварсуха**)— франт. Нашоўся етакі хварсун, думая, яго ніхто ня ведая! Хварсуха наша дык ня ведая, якія прыборы сабе вымышляць. *В. Старына.*

Хвартух, á, *м.* — передник. Набрала сабе на хвартух. *В. Старына.*

Хварэць, *дзс.* — болеть. Дзеці хварэюць на прастуду. *В. Старына.*

Хвастаць, *дзс.* — 1) хлестать кого. Хвошча яго трапкачом па чом папала. — 2) бить. І давай хвастаць яго чыстаколінаю. —3) разбивать что. Уп'ецца ды хвошча пасуду. *В. Старына.*

Хвасьліва, *прс.*— красиво, приятно. Хвасьліва слухаць, як ты кажаш, сынку! кажы, кажы етак на бацьку! *В. Старына.*

Хвасьлівы, *прм.* — красивый, форсистый. Хвасьлівы вазок ён зрабіў. Хвасьлівыя драбінкі. *В. Старына.*

Хватацца, *дзс.* — торопиться. Ня хватайся, да вечара ашчэ пасьпееш кончыць сваю работу! *В. Старына.*

Хвільгаваць, *дзс.* (*польск.* figlować)— плутовать, мошенничать. Ты яму ня'ддавай работы: ён такі чалавек, што ўмея й хвільгаваць. *В. Старына.*

Хвіля, і, *ж.* — 1) буря. На дварэ ўзьнялася хвіля.—2) **в бранном см.** Куды цібё гоніць чортава хвіля? Хвіля якая ў яго ёсьцяка! *В. Старына.*

Хвіранка, і, *ж.* (*польск.* firanka)— оконная занавеска. Зацягні на вакно хвіранку. *В. Старына.* Вокна пазавешвалі фіранкамі. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Хвойнік, а, *м.*—сосновый лес. Ваўке ў хвойніку парвалі кабылу. *В. Старына.*

Хвортка, і, *ж.* (*польск.* furtka, *з ням.* Pforte) — калитка. Хвортку зачыняй, ато чужыя сьвіньня на двор налезуць. *В. Старына.*

Хвортачка, і, *ж.*—*пам.* **Хвортка**,— оконная форточка. Заказоў сталяру новыя вокна рабіць і каб у вадном вакне была хвортачка. *В. Старына.*

Хворы, *прм.* — больной. Ён ашчэ ляжыць хворы, мо' зараз паправіцца. *В. Старына.*

Хвоя, і, *ж.* (*пам.* **хвойка**) — сосна обыкнов. (Pinus silvestris L). С аднае хвоі вышла тры бярвіне й вярхавіна. Араць пайду пад хвойку. *В. Старына.*

Хвэйчар, а, **хвэльчар**, а, *м.*—фельдшер. Хвэйчар даў зельля. *В. Клятное, Пух. р.* К хвэльчару павезьлі дзіця лячыць. *В. Старына.*

Хіб, а, *м.* — хребет. На хібу ашчэ сала дарма. *В. Старына.*

Хіба, *злуч.*—разве. Хіба-ж я ведаю, што табе трэба? *В. Старына.*

Хібіць, *дзс.* — 1) делать ошибку, промах, выявлять недохват в чем. Роўна хунт—вага ня хібіць ані.—2) не уродить. Хібіў наш ячмень. Хібіла картопля. Жыта сяголята хібіўшы. *В. Старына.*

Хікаць, *дзс.* — хихикать. Ужо пачалі хікаць. *В. Старына.*

Хіліць,-цца, *дзс.* — наклонять, -ться; накренять,-ться. Елка сама ўжо хіліцца, ня падразайма боляй. Хілі шула ў еты бок ды абсыпай зямлею. *В. Старына.*

Хінуць,-цца, *дзс.*—1) наклонять,-ться. Бяроза хінецца ат ветру, як ня зломіцца. — 2) питать к кому благорасположение. Ня хінецца ён к сваім—чуроўся ўжо. *В. Старына.*

Хістаць,-цца, *дзс.* (*зак.* **хіснуць,-цца**) —качать,-ться в стороны. Ня хістай стала. Аж іці ня можа—хістаяцца. Ета ён хіснуў зуслон, дык вядро й скінулася. Ішоў, не'к хіснуўся ды паваліўся. *В. Старына.*

Хітраваць, *дзс.* — хитрить. Вельмі стоў ты хітраваць! *В. Старына.*

Хітры, *прм.* — хитрый. У Хідры людзі хітры. *Прык.* (Хідра — в. Пух. р.). *Х. Самін, Пух. р.*

Хітрыкі, аў, *мн.* — обман, плутовство. Хітрыкамі ўвесь сьвет пройдзяш, ды назад ня вернясься. *Прык. В. Старына.*

Хлапец, пца́, *м.*—отрок, подросток. Які ён нягодны хлапец: ні за што ня паслухая. *В. Старына.*

Хлапецкі, *прм.* — относящийся к парню. Ета хлапецкая гульня. Хлапецкая шапка. *В. Старына.*

Хлапчанё, няці, *н.* мальчуган. Абрыдоная нейкая хлапчанё: усё лезя ды лезя, каб яму што даць. *В. Старына.*

Хлапчук, а́, *м.* — подросток. Ладны ён ужо хлапчук: сам арэ й троха косіць. *В. Старына.*

Хлапчына, ы, *м.*—детина. Еткі вялікі хлапчына лезя к малым гуляць —ета-ж сорам! *В. Старына.*

Хлеб у сваём пуся (паловы),—хлеб, приготовленный из муки, зерно для которой не провеивалось. Ціпер яны сталі лепяй жыць, а ўперад дык тлуміліся адною картопляю ды хлеб елі ў сваём пуся. *В. Старына.*

Хлёбаць, *дзс.* — хлебать, есть жидкое. Хлёбая нішчымныя бураке. *В. Старына.*

Хлёпаць, хлюпаць, *дзс.*—плескаться, идя по воде, по грязи. Ня падкасоў штаноў ды хлёпая па вадзе. Абыйдзі бокам, ня хлюпай па гразі. *В. Старына.*

Хліпаць, *дзс.* — всхлипывать, плакать. Годзя табе ўжо там хліпаць, ідзі есьці! *В. Старына.*

Хлістаць, *дзс.*—1) хлестать. Хлішчы яго пугаю. *В. Слопішча, Шацк. р.*— 2) есть что жидкое. Хлістая адну поліўку, а густышу ня хоча. *В. Старына.* (*Пр.* **Сёрбаць**).

Хлопчык, а, *м.* (*пам.* **хлопчычак**)— мальчик. Ладны вырас ваш хлопчык. Стройны ваш хлопчычак. *В. Старына.*

Хлопец, пца, *м.* — парень. Гарасіму лацьвей: яго хлопяц усюды йдзе ды йдзе. Сяголята буду жаніць свайго хлопца. *В. Старына.*

Хлуд, а, *м.* — деревянные стенки колодца. У калодзіж упусьцілі дубовы хлуд. *В. Старына.*

Хлусіць, *дзс.*—лгать. Што мне хлусіш, я сам ведаю. *В. Старына.*

Хлыстак, а̀, *м.*—палка для перенимания катаемого круга (**кацёлкі**). Хлыстаком доў ня па кацёлца, а па нагах. *В. Старына.*

Хлюндра, ы, *аг.* (*польск.* flondra, flundra) — неряха, нечистоплотный. Ну й хлюндра: увесь у гразь убырскаўся! *В. Старына.*

Хлюст, а, *м.*—лгун и подлиза. З яго толька добры хлюст, а больш нічога. *В. Старына.*

Хляпа, ы, *ж.* (**ляпа**) — широкий рот. Усё ўваброў-ба ў сваю хляпу! *В. Старына.*

Хляўчук, а̀, *м.* — хлевок. Сьвіньней заганіця ў хляўчук. *В. Старына.*

Хмара, ы, *ж.* — туча. Насунула вялікая хмара — будзя здаровы дождж! *В. Старына.*

Хмурнець, *дзс.*—пасмурнеть. Пачало хмурнець, хутчэй трэба згрэбці сена. *В. Старына.*

Хмурны, *прм.*—1) пасмурный. Хмурны сягоньня дзень. Хмурная раніца.—2) печальный. Сядзіць ён хмурны ды жалкуя. *В. Старына.*

Хмурыцца, *дзс.* — о небе: покрываться тучами. Нешта хмурыцца,— ці ня пойдзя с паўдня дождж? *В. Старына.*

Хмыліцца, *дзс.*—о лошади: заворачивать назад уши. Хмыліцца кабыла, ашчэ ўбрыкне. *В. Старына.*

Ходацца, *дзс.* — бороться. Хлопцы ходаюцца, а дзяўчата радуюцца. *Прык. В. Белае, Пух. р.*

Ходу (даць),—дать тяги, дать стрекача. А ён барджэй ходу с хаты! Вырваўся ды ходу! *В. Старына.*

Хопаць, *дзс.* — *гл.* **Хапаць.** Нечага надта хопаць! *В. Старына.*

Хораша, *прс.* — 1) красиво. Хораша зроблян тапчан.—2) осторожно. Хораша лезь с печы, ня кінься. *В. Клятное, Пух. р.*

Хорма, ы, *ж.*—1) форма—внешний вид, очертание. Хормы ня мая твой сундук.—2) установленный порядок, образец. Прашэньня па хормя напісоў. — 3) платье официального образца. Ета ў іх такая хорма — шапкі бяз казыркоў. 4) гнездо для отливки. Жуковіну выліў на хорму. *В. Старына.*

Хоць, *злуч.* — хоть. Бяда: хоць ты лажыся ды памірай! Хоць ты жывы ў яму лезь! *В. Старына.*

Хоцькі - ня - хоцькі, *прс.*—хочешь— не хочешь. Хоцькі - ня - хоцькі, а трэба йці. *В. Старына.*

Храбрасьць, і, *ж.* — храбрость. Чалавек ат воўка бароніцца ня сілаю, а храбрасьцю. *Прык. В. Белае, Пух. р.*

Храбры, *прм.* — храбрый. Храбры ён ваяка. *В. Старына.* У сярэдзіня хоць д'ябал, абы на верся храбяр. *Прык. В. Загай, Пух. р.*

Храбустаць, храпастаць, *дзс.*— жрать, что, раскалывая зубами. Сабака храбушча косьці. *В. Слопішча, Шацк. р.* Сьвіньня храпошча жалудэ. *В. Старына.*

Храплівы, *прм.* — храпящий. Купіў ты сабе нейкага храплівага каня, *В. Слопішча, Шацк. р.*

Храпці, *дзс.* — храпеть. Кінаўся на ложак ды давай храпці, ік пшаніцу прадоўшы. *В. Старына.*

Хрупцець, *дзс.*—хрустеть. Вот есьць моркву, аж хрупціць у роця! *В. Слопішча, Шацк. р.*

Хрустаць, *дзс.* — хрустеть кушая. Ён толькі хрушчыкі любіць хрустаць. Хрустая сухары. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Хрусткі, *прм.* — хрустящий. Хрусткія вашы хрушчыкі. *В. Старына.*

Хрушчык, а, *м.* хрустик, хворост, (печенье). К хрэзьбінам напяклі хрушчыкаў. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Хрысьціны, ін, **хрэзьбіны,** ін, *мн.*— крестины. Пайду к куму на хрысьціны. На хрэзьбінах у Сідара ўсе папіліса, аж ног пад сабою ня чулі. *В. Старына.*

Хрысьціць, -цца, *дзс.* — крестить, -ться. Хай сабе сердзіцца, я ня бядую: хрысьціць дзяцей у яго ня буду! Ён даўно ўжо ў царкву ня ходзіць і хрысьціцца, мусіць, забыўся—во як ціпер! *В. Старына.*

Хрышчоны бацька, (хрышчоная маці) — крестный. Хрышчонага бацькі трэба паслухаць, памагчы яму. Хрышчэнік прышоў у госьці да хрышчонаі маткі (мацяры). *В. Старына.*

Хрышчэнік, а, *м.* (*ж.* **хрышчэніца**) — крестник, Хрышчэніку доў пару яец на вяліканьня. Мая хрышчэніца ўжо вялікая: гасьцінцы ёй ня трэба. *В. Старына.*

Хрэст, храста (хрыста) *м.* (*пам.* **хрэсьцік**)—1) крест. Бацюшка с храстом пашоў ваду сьвяньціць. Бацюшка расьсердзіўся на яго ды ня доў храста пацалаваць. У яго німа на шыі хрэсьціка.—2) крещение. Дзіця ўжо павезьлі да хрыста. *В. Старына.*

Хрэсты, аў, *мн.* — трефы, масть карт. Хадзі хрэсты! *В. Старына.*

Хрэсцы, аў, *мн.* — среда на „крестопоклонной неделе". Трэба маку ў каго дастаць да сьпячы хрэшчыкаў к хрэсцам. *В. Старына.*

Хрэшчык, а, *м.* — маленький хлеб в виде креста, спеченный к „хрэсцам". Аднаго хрэшчыка пакіньця заворваць! *В. Старына.*

Худак, à, *м. (пам.* **худачок**) — бедняк. Худаку нечага цягнуцца за багатым. Як памрэ багаты, дык па семера з хаты, а як памрэ худачок,—дык толька поп ды дзячок. *Прык. В. Капейна, Сьміл. р.*

Худзенькі, *прм.* — неказистый на вид. Дзіця худзенька, а бацьку й матцы міленька. *Прык. С. Амельна, Пух. р.*

Худзізна, ы, *ж.*—животное, страшно худое. Вот карова худзізна, аж страшна на яе пазіраць! *В. Старына.*

Худы, *прм.* — худой. Худы, ік рак. Худы, ік цмык. Конь стоў худ. *В. Старына.*

Хукаць, *дзс.*—1) дышать на какойлибо член тела, чтобы согреть его. Хукай у рукі, дык атойдуць.—2) покрывать что парами дыхания. Ня хукай на люстэрак, ато нічога ня відаць.—3) внимательно, нежно ухаживать за ребенком или за больным. Ня ведая маці, як хукаць на малога. *В. Старына.*

Хунт, а, *м.* — фунт. Там на хунты дуль ня прадаюць, а на гарцы. *В. Старына.*

Хунтоўка, і, *ж.* — крупный сорт картофеля. Пяць бочак накапалі хунтоўкі. *В. Старына.*

Хура, ы, *ж.*—фура, арбà. На хурух паехалі па муку ў саўхоз. *В. Старына.*

Хураваць, *дзс.* — 1) беспрерывно ездить. Цэлы дзень усё хуруя ды хуруя па снапэ.—2) бранить кого. Хуруя Васіль на сваю бабу. *В. Старына.*

Хурман, à, *м.* извозчик. Ён раней служыў у дварэ за хурмана. *В. Старына.*

Хурманка, і, *ж.*—подвода. Па соль паехала шмат хурманак.—*У хурманкі паехаць,* — отправиться на заработок с подводой. Усе людцэ ў хурманкі паехалі, а мой гаспадар дома вылежваяцца. *В. Старына.*

Хуста, ы, *ж.* (*пам.* **хустка, хустачка**)—платок. Німа хусты на галаву. *В. Старына.* Завяжы новую хустку. *В. Слопішча, Шацкага р.* Абаранкі завяжы ў хустачку. Грошы ў хустачца. *В. Старына.*

Хутка, *прс.* (*в. ст.* **хутчэй**)—скоро, быстро. Хутка справіўся с кірмашу. Хутчэй ты йдзі, ато князяваяш, ік няжывы. *В. Старына.*

Хуткі, *прм.* — быстрый нетерпеливый. Які ты хуткі—пачакай троха, ашчэ ўсьпееш! *В. Старына.*

Хутра, ы, *ж.* (*польск.* futro)—шуба, покрытая чем-либо. У етакуй цёплай хутры ня зьмерзьняш. *В. Старына.*

Хутраваць, *дзс.* — утеплять, накладывая паклю, солому и проч. и всё это покрывая материей. Дзьверы хутруя, каб у хаця цяплей было. *В. Старына.*

Хуцінька, *прс.* — скорёхонько. Вот хуцінька прышоў! *В. Старына.*

Хэ(е)ўра, ы, *ж.* — компания. Папоў сабе зладзейскаю хэўру. *В. Старына.* У вас залатая хеўра. *В. Крамяні, Пух. р.*

Ц

Цабрышча, а, *м.* (увелич. **Цэбар**). Навадзіла каровя цабрышча пойла, аж ня панесьці. *В. Старына.*

Цабэрак, рка, **цабэрчык**, а, *м.*—небольшой ушат. У цабэрку намачы сарочкі. Купіў новы цабэрчык. *В. Старына.*

Цаган, á, *м. (пам.* **цаганчык**) — чугунный горшок. Наварылі цаган картоплі. У цаганчыку каша варыцца. *В. Старына.*

Цагельня, і, *ж.*— кирпичный завод. У цагельні купіў палянаі цэглы. *В. Старына.*

Цагліна, ы, *ж.*—кирпичина. У цялешніках вываліласа цагліна. *В. Старына.*

Цадзілка, і, *ж. (пам.* **цадзілачка**)— цедило. Цадзілка рэдкая: малако

ня чыста цэдзіцца. Выпалашчы цадзілачку. *В. Старына.*

Цалёўка, і, *ж.* — дюймовая доска. На шылёўку нарэзалі цалёвак. *В. Старына.*

Цалік, ў, *м.* — дорога, прокладываемая по непроезженному снегу. Хурманкі паехалі цаліком. Ня йдзі па цаліку: лапці атразу паляцяць! *В. Старына.*

Цаліна, ы, *ж.*—целина. Цаліну ароў, дык чыста пазамучваў коняй. *В. Старына.*

Цалкам, *прс.*—целиком. Так цалкам, ня кусаючы, і праглынуў. *В. Старына.*

Цалы, *прм.* (*полёнізм* cały зам. цэлы)—весь. Цалы канец водзіцца туды на пашу, а ня мы адны. *С. Навасёлкі, Пух. р.*

Цалюсенькі,-люткі, *прм.,*—целехонький, полнехонький. Цалюсянькі дзень прабарабаніў, і паляц а паляц ня выцяў. Цалюткі жбан малака выпіў. *В. Старына.*

Цапаць, *дзс.* — 1) стучать зубами от дрожи. Цапая зубамі, ведама скарчэў.—2) хватать что. Ня цапай адзін хутчэй за ўсіх! *В. Старына.*

Цапкаць, *дзс.*—стучать зубами во время разьяренности. Сьвіньня разлавалася, аж зубамі цапкая. *В. Старына.*

Цапу-лапу! *выкл.* — звукоподражание при хватаньи. Цапу-лапу ды ўсё пахваталі! *В. Старына.*

Цапэ, *оў, мн.*—барабан в молотилке. Цапэ няспроўныя ў малатарні. *В. Старына.*

Царква, ы, *ж.*—церковь. Маладзеж ціпер у бога ня верыць і ў царкву ня ходзіць. *В. Старына.*

Царык, а, *м.* — толстая жердка на верху стропил в холодн. постройках. Наклалі сена ў пуні аж пад самы царык. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Цаца, ы, *ж.*—1) уменш. **Цацка.** Ня плач, хлопчык, на во цацу! — 2) своенравный, капризный. Ну й цаца наш сынок: тся дай—блага, а тоя дай—ня хочу! *В. Старына.*

Цацка, і, *ж.*—игрушка. Малому трэба якая-небудзь цацка. *В. Старына.*

Цацкацца, *дзс.*—забавляться, играть с ребятами, возиться с кем. Толька любіць с дзяцьмі цацкацца. Ціпер цазыч яму, а посьля цацкайся з ім. *В. Старына.*

Цвыркун, а, *м.*—сверчок. У хаця ў пячурца завёўся цвыркун. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Цела, а, *н.*—кроме прямого значения, перен. тучность. Конь у целя. Жаробка будзя шмат есьці, пакуль у цела ня ўвойдзя, а тады—меняй. *В. Старына.*

Цёмна, *прс.*—темно. На дварэ цёмна, хоць ты вока выкаль! *В. Старына.*

Цёмрадзь, і, *ж.*—большая темнота. Але-ж такая цемрадзь на дварэ, што хоць ты пальцам у вока сунь, дык нічога ня ўбачыш. *В. Старына.*

Цёнг, у, *м.* (*полёнізм* ciąg)—тяга. Цёнгу ў грубца ані німа, дык дрова блага гараць. *В. Старына.*

Цёнгля, *прс.* (*полёнізм* ciągle)—постоянно. Цёнгля яна гыркая ды гыркая. *В. Старына.*

Цень, тня, *м.*—тень. У паўдні дык цень саўсім маленькі. Хворы баіцца свайго тня. *В. Старына.*

Цёпла, *прс.*—тепло. У хаце цёпла, ік у бані. *В. Старына.*

Цёплінька, *прс.*—тепленько. На дварэ цёплінька. *В. Старына.*

Цепліць, *дзс.* — топить, согревать. Бацька пашоў ёўню цепліць. *В. Старына.*

Цёплыя воды,—целебные источники (в теплых краях). Дахтарэ паслалі яго лячыцца ат раматусу на цёплыя воды. *В. Старына.*

Цепярся, *прс*—слишком давно. Цепярся ён пашоў і німа ашчэ! *В. Старына.*

Церабіць, *дзс.* — 1) очищать: дерево от сучьев, огородные овощи от ненужных листьев, сенокос или поле от заросли. Цярэбяць хвойку. Цярабі буракè. Пайду цярабіць лазу, ато цэлы загон ею зарос.—2) тормошить. Уплёў яго ды давай цярабіць за валасэ. Парасюк вэнь цярэбіць пасьцелку! *В. Старына.*

Цераз, *прыйм. з вінав.* — через. Пяраскочыў цяраз плот. *В. Старына.*

Церазчур, *прс.*—черезчур. Цярасчур выпіў, аж чуць вычухаў! *В. Старына.*

Церазьсядзельнік, а, *м.* — чересседельник. Цярасьсядзельнік аслаб, трэба падцягнуць. *В. Старына.*

Церая, і, *ж.*—работница по терке льна. Нанялі мы дзьве цяраі. Зарабіла сабе цяраю. *В. Скрыль, Пух. р.*

Цёрла, а, *н.*—ставец для терки мака. Пабілася цёрла, мак тручы. *В. Рудзенск, Сьміл. р. (Пр.* **Мацёрт***).*

Церніца, ы, *ж.*—снаряд для терки льна. У вадну церніцу ўвесь лён пярацерла. *В. Старына.*

Церці, *дзс.* — тереть. Зоўтра будам каноплі церці. *В. Старына.*

Церціся, *дзс.*—1) тереться. Ня спускай нізка снапоў, ато будуць церціся аб калёса. Лён сухі, дык добра трэцца.—2) пропадать, изводиться. У гаспадарца ўсё к чорту трэцца, прападая!—3) ничего не делая, ходить по соседям. Трэцца дзень пры дні па чужых людзях, а дома нічога ня робіць. Ведая толька церціся. *В. Старына.*

Церці час,—зря, понапрасну терять время. Толька будзяш за ім час церці—і нічога ня зробіш. *В. Старына.*

Цётачка, і, *ж.—ласк.* **Цётка.** Мая ты цётачка, мая ты залаценькая! *В. Старына.*

Цётка, і, *ж.*—1) тетя. К нам прыехала цётка. Пайду к цётца ў госьці.—2) обращение к старшей женщине. Цётка, пазычця скаравады! *В. Старына.*

Цётчын, *прм.*—теткин. Завязала цётчыну хусту. *В. Старына.*

Цешча, ы *ж.*—теща. У цешчы пазычыў грошай. *В. Старына.*

Ці, *злуч.*—1) *вопрос.* **ли.** Ці ня бачылі вы майго хлапца? **Ці-ж**—разве? Ці-ж, ты ня чуў, што я табе казоў? — 2) *раздел.* **или.** Ці ты яму кажы, ці сьцяне—дык усяроўна. *В. Старына.*

Ціґра, ы, *ж.* — тигр. Ён, ік тая ціґра, кінуўся да яе. *В. Старына.*

Цікава, *прс.*—удивительно, интересно. Цікава, што з етага ўсяго выйдзя! *В. Старына.*

Цікавасьць, і, *ж.*—1) интерес. Аткуль у яго тая цікавасьць бярэцца да ўсяго?!—2) *в см. нар.* удивительно. Цікавасьць, што ціпер робіцца на сьвеця! *В. Старына.*

Цікаваць, *дзс.* — 1) следить за чем с интересом. Цікуя, што-ж з етага даляй будзя.—2) подстрегать кого. Цікуя, куды яны пабягуць. *В. Старына.*

Цікавіцца, *дзс.*—интересоваться. Ён усім цікавіцца, дзе што робіцца. *В. Старына.*

Цікавы, *прм.* — 1) интересующийся чем. Які ён цікавы, усё хоча ведаць!—2) интересный. Цікавы іх быў суд! *В. Старына.*

Ціп-ціп! *выкл.*—выкрик для призыва курей. Курэй трэба паманіць у хату: ціп, ціп, ціц! *В. Старына.*

Ціпер, цяпер, *прс.*—теперь. Калі ня ціпер, дык у чацьвер. *Прыгав. В. Старына.* Цяпер ня маю часу. *В. Вострава Сьміл. р.*

Ціперашні, *прм.*—теперешний. Дай мне ціперашняга малака. *В. Старына.*

Ціпка, і, **ціпачка,** і, *ж.*—курочка. Ціпка мая, ціпачка! *В. Старына.*

Ціскацца, *дзс.*—жать, толкать кого. Ня ціскайся ты тут! *В. Старына.*

Ціснуць, *дзс.*—жать. Бот цісьня нагу. *В. Старына.*

Ціў! *выкл.*—звукоподорожание пискивому щебету птенцов. Маленькія вярабейчыкі ціўкаюць: ціў, ціў!.. *В. Старына.*

Ціўкала, а, *н.*—ребенок, издающий подражательные говору звуки. Ах ты маленькая ціўкала, ужо нешта гаворыш! *В. Старына.*

Ціўкаць, *дзс.*—пискливо щебетать. Пыляняткі ўжо вывяліся ды ціўкаюць. Вярабейчыкі ў гнязьдзе ціўкаюць. *В. Старына.*

Ціхаця, *выкл.*—тише вы (ты). Ціхаця, дзеці! *В. Старына.*

Ціхі, *прм. (пам.* **ціхенькі***)*—тихий, спокойный. Сягоньня ціхая надвор'я. Ціхянькі дзянёк удоўся,—добра сеяць. *В. Старына.*

Цішаць, *дзс.*—утихать. Вецяр стоў цішаць. *В. Старына*

Цішком, *прс.*—тихо, незаметно. Цішком узёў, ніхто й ня бачыў. *В. Старына.*

Цішэй, *прс. в. ст.*—тише. Цішэй гаварыця! *В. Старына.*

Цмакаць, *дзс.*—особо чмокать губами и языком при удивлении. У яго такая прывычка: абы-што, дык ўсё цмакая губамі. *В. Старына.*

Цмокаць, *дзс.—(зак.* **цмокнуць**—1) целовать. Цмокая яму ў руку. Цмокнаў у вадну руку да ў другую!—2) чмокать губами и языком. Цмокні на каня! *В. Старына.*

Цмыгаць, *дзс.* — таскать, гонять лошадь в работе. Цмыгая дзень пры дні сваю каняку то ў лес, то ў Мінск. *В. Старына.*

Цмык, а, *м.* — смычок. Музыка аж цмык свой парвоў, іграючы! *В. Старына. (Пр.* **Смык** (1)).

Цок! *выкл.*—чмок. Падышоў ды цок дзядзьку ў руку! *В. Старына.*

Цокаць,-цца, *дзс.—(зак.* **цокнуць***)*—целовать,-ться. Даволяй табе ўжо цокаць ета дзіця! Ня люблю ні с п'янымі, ні с цьвярозамі цокацца. Цокнаў бабя ў руку. *В. Старына.*

Цот, у, *м.*—чот, чотное число. Ікраз папоў у цот. Угадай: цот ці лішка? *В. Старына.*

Цуглі, яў, *мн. (пам.* **цугелькі**, *польск.* cugle)—удила. Каня ўзёў на цуглі. Дай жарабку ў рот цуглі. Маленькія цўгялькі. *В. Старына.*

Цугляць, *дзс.*—брать лошадь на удила. Конь ня даецца цугляць. *В. Старына.*

Цуда, а, *н*,—чудо. Гэтакага цуда яшчэ ніхто й ня бачыў! *В. Слопішча, Шацк. р.*

Цудавацца, *дзс., з каго* — удивляться. Чаго ты цудуясься з мяне?! *В. Слопішча, Шацк. р.*

Цудоўны, *прм.*—чудной, удивительный. Цудоўны с цябе чалавек! *В. Слопішча, Шацк. р.*

Цугерак, рка, *м.*, **цукерка**, і, *ж.*—конфета. Купі мне хоць адзін цугерак. *В. Крамяні, Пух. р.* Ня еж, а йсьсі цукерку! *В. Старына.*

Цукар, цукру, *м. (польск.* cukier, *ням.* Zucker)—сахар. Каб драбок дзе цукру дастаць дзіцяці. *В. Старына.*

Цукаць, *дзс.*—травить собаками. Цукай-жа, сынок, на парасяткі! *В. Слапішча, Шацк. р.*

Цукровы, *прм.* — сахарный. Мы завялі цукровых буракоў. *В. Старына.*

Цукроўка, і, *ж.*—1) сладкая яблоня. С цукроўкі атрэсьлі асьміны дзьве яблыкаў.—2) сорт картофеля. Цукроўка наша ўрадзіла: бочак з восім накапалі. *В. Старына.*

Цура, ы, *ж.*—тюря. Постам толька ету цуру й сёрбаюць. *В. Старына.*

Цурачка, і, ж.—ничтожное количество. Каровы ўсё паелі да'днае цурачкі. *В. Старына.* Дай мне хоць цурачку малака! *В. Клятное, Пух. р.*

Цух! *выкл.* — выкрик для призыва свиней. Цух, цух, цух! сьвінка чорная! цух, цух! *В. Старына.*

Цухмоліць,-цца, *дзс.*—мылить,-ться. Ня цухмоль вельма рук, ато мыла ня хваціць! Ік станя мыцца, дык цухмоліцца ды цухмоліцца. *В. Старына.*

Цушка, і, *ж.*—ласкательное название сьвиньи. Цушка мая, цушка! *В. Старына.*

Цыбаты, *прм.*—длинноногий. Ахрэм цыбаты, ік бусял. *В. Старына.*

Цыбук, á, *м.* (*польск.* cybuk)—чубук. У дзедавуй люльца крывы цыбук. *В. Старына.*

Цыбульлё, я, *н. зб.*—длинные сухие травы, а также зелень картофеля. Карова ўсё сена паела, толька адно цыбульлё асталося. Цыбульлё парасло вялікая, а картопля саўсім малая. *В. Старына.*

Цыбуля, і, ж. *(пам.* **цыбулька***)* — лук обыкнов. (Allium Cepa L). Цыбуля парасла вялізная, ік рэпа. Сялядца прыстрой с цыбулькаю. *В. Старына.*

Цыгундзер, дра, *м.* (*яўрэйск.* zu-hunder, *з ням.* zu Hunden).—побранка, строгое взыскание. Ік возьмуць яго на цыгундзяр, дык ня дзе дзеняцца, прызнаяцца. *В. Старына.* Добра яго ўзялі на цыгундры! *В. Крамяні, Пух. р.*

Цыкора, ы, *ж.*—цикорий (Cichorium Intubus L). Чай с цыкораю. *В. Старына.*

Цымант, у, *м.*—цемент. Атліў падлогу с цыманту. *В. Старына.*

Цымантовы, *прм.*—цементовый. Зрабіў пограб цымантовы. *В. Старына.*

Цымус і **чымус,** у, *м.*—1) сладкое кушанье из моркови у евреев. На шабас нашы Сіманэ (ад імя гаспадара—Сіман) наварылі цымусу.—2) самая лучшая часть всякого кушанья. А на дне самы чымус астоўся.—3) лучшая, самая интересная, часть к-л. действия. Ой што тут было—ты ня пасьпеў на самы цымус! *В. Старына.*

Цынбалы, аў, *мн.* — струнный инструмент вроде цитры. Кандрат умея йграць на цынбалы. *В. Старына.*

Цыраваць, *дзс.*—штопать. Маці цыруя шкарпэткі. *В. Старына.*

Цырамоніцца, *дзс.* — церемониться. Ня цырамонься, чаго ты цырамонісься — еж! *В. Слопішча. Шацк. р.*

Цыратовы, *прм.* (*польск.* ceratowy)—клеенчатый. Цыратовая шапка ў яго. *В. Старына.*

Цыркаць, *дзс.*—доить коротко, когда корова дает мало молока. Годзя яе (карову) ўжо цыркаць: боляй ня дасьць малака! *В. Старына.*

Цырубалка, і, *ж.*—1) детская игрушка из косточки, перевязанной двойным шнурком; вертится на этом шнурке и жужжит. Хлапцэ парабілі сабе цырубалкі ды йграюць.—2) палка, калодка, подвешиваемая к шее свиньи, чтобы та не могла быстро бегать. Сьвіньня ўцякая з пастуха, дык прывязалі ёй цырубалку.—3) тонкие дрова, из сучков. Цырубалкамі прапалілі ў печы, дык і холадна. *В. Старына.*

Цырулік, а, *м.*—цырюльник. Каб цябе цырулікі парэзалі на мяса! *В. Крамяні, Пух. р.*

Цырыкаць, *дзс.*—щебетать. Вяраб'е цырыкаюць на дождж. *В. Старына.*

Цыца, ы, *ж.* (*дзіцяч.*) материнская грудь. Дам хлопчыку цыцы—ня плач! *В. Старына.*

Цыцка, і, *ж.*—1) женская грудь, сиська, титька. Дзіця плача—цыцкі хоча.—2) сосец у самок животных. У каровы цыцкі маленькія, німа як і даіць. *В. Старына.*

Цыцоха, і, *ж.*—женщина с большими грудями. Цыцохі етаі нешта ніхто й замуж ня бярэ! *В. Старына.*

Цьвенкаць, *дзс.*—зря болтать. Ат цьвенкая языком, ня ведаючы, ў чом дзела! *В. Старына.*

Цьвердзіня, і, *ж.*—слишком что твердое. Канюшынішча — такая цьвярдзіня, што й плуг ня бярэ! *В. Старына.*

Цьвет, у, *м.*—1) окраска, колер. Набрала на спадніцу цьмянага цьвету. — 2) цветки деревьев. Насушылі ліповага цьвету ат кашлю. *В. Старына.*

Цьвік, а, *м.* (*пам.* **цьвічок**)—гвоздь. Убіў цьвік у сьцяну. Дошчачку зьбі цьвічком. *В. Вострава,. Сьміл. р.* Цьвіхамі зьбіў скрыньку. *В. Старына.*

Цьвінтар, у, *м.* (*з польск.* cmentarz)—погост. Сьвіньня рыюцца на цьвінтары,—ведама німа агарады. *С. Дукора, Сьміл. р.*

Цьвісьці, *дзс.*—1) цвести. Зараз будуць цьвісьці садке. Цьвіце яблына.—2) плесневеть. Хлеб у стопца, дык цьвіце. *В. Старына.*

Цьвішша, а, *н. зб.*—гвозди. На хату шмат цьвішша пашло. *В. Старына.*

Цьвярозы, *прм.* — трезвый. Цьвярозы етак-ба ня брахоў, ато ведама п'яны...*В. Старына.*

Цьмяны, *прм.* — темноватый. Нейкі цьмяны хлеб вышаў. *В. Старына.*

Цэбар, бра, *м.* — 1) ушат. У цэбры вады прынясіця. — 2) мешаный корм коровам и лошадям из мякины, картофеля и муки, даваемый в ушате—„цэбры". Каровя даём цэбар. Карова стаіць усю зімку над цэбрам. *В. Старына.*

Цэгла, ы, *ж, (польск.* cegła, *ням.* Ziegel) — кирпич. На комін купіў паляналі цэглы. *В. Старына.*

Цэліць,-цца, *дзс.* —метить,-ться. Так і цэліць, каб папасьці ў вока. Цэліцца, каб папасьці ў самаю точку. *В. Старына.*

Цэлка, і, *ж. (пам.* **цэлачка**)—девица, не имевшая половых сношений. Яна ашчэ цэлка. Сам стары, а хоча, каб узяць цэлачку. *В. Старына.*

Цэлы, *прм. (пам.* **цэлінькі**)— 1) целый, непочатый, здоровый, невредимый. Еты мех ашчэ цэлы.— 2) полный. Наліла цэлы гаршчок вады, аж нельга ў печ ставіць. Цэлінькаю конаўку вады зачэрпаў, ік вока. *В. Старына.*

Цэркаўка, і, *ж.* — церковка. Ён у споведзі ня бывая і ў цэркаўку ня ходзіць. *В. Старына.*

Цэўка, і, *ж.*—1) катушка ниток на длинной самодельной трубке; навивается на „сукальлі". Насукоў тры цэўкі. — 2) локтевая кость у кисти (цевница). Руки баляць у цэўках. *В. Старына.*

Цюкаць, *дзс.*—1) легонько стучать, работая топором. Памаленьку цюкая тапаром, ведама нехаця. *В. Старына.*—2) кричать на кого пугая. Цюкні ты на яго, каб ён аж галаву зламаў уцякаючы! *В. Слопішча, Шацк. р.*

Цюхцяя, і, *аг.* — неповоротливый. Бяжы скарэй, цюхцяя ты нясусьветная! *В Крамяні, Пух. р.*

Цюцька, цюця, і, *м. (дзіцяч.)*—собачонка, щенок. На, цюцька, на!... Цюця, кусі яго! *В. Старына.*

Цюцюн, ў, *м.*—табак (Nicotiana Tabacum L.). Свайго цюцюну пасеяў градку. *В. Старына.*

Цю-цю-цю! *выкл.*—междометие для подзыва собаки. Цю-цю-цю! на, цюцька, на! *В. Старына.*

Цягаць,-цца, *дзс.* — 1) таскать,-ться. Ня ёмка цягаць ваду с калодзіжа. Цягаяцца, ік той хвосьцік, за мною.—2) судиться, вести тяжбу. Ці ета лёгка цягацца па судох?! *В. Старына.*

Цяглі, яй, *мн.*—ляшки. Ногі баляць у цяглях. Цяглі баляць. *В. Старына.*

Цягнуць,-цца, *дзс.* — тащит,-ться. Цягні ету жэрду к плоту. Цягняцца ззаду, ік посік. *В. Старына.*

Цягун, à, *м.* — презр. тот, кто все берет, таскает (цягàя) от кого. Еты зяць мой дык чысты цягун: усё бярэ, бярэ ды бярэ. От дзе сынке цягунэ: усё забралі-б ад бацькі! *В. Старына.*

Цягунэ, ðў, *мн.*—распаренная свёкла столовая с луком (кушанье). Увечара будам есьці цягунэ. *В. Харавічы, Сьміл, р.*

Цялё, цяля, яці, *н. (пам.* **цялётка**)— теленок. Цялё высысая карову ўночы. Атсадзілі й мы сваё цяля. Рахманая наша цялётка. *В. Старына.*

Цялеш, á, *м.* — большой толстый обрубок бревна. Ня кладзі вялікага цяляша, ато казлэ йзломіш! *В. Старына.*

Цялешнік, а, *м.* **цялешнікі,** аў, *мн.*— проход в кухонную печь, а также и место в трубе над этим проходом. Усунаў галаву ў цялешнік. *В. Крамяні, Пух. р.* Гаршчок стаіць у цялешніках. Сажа загарэлася ў цялешніках. *В. Старына.*

Цялух, цялух! *выкл.* — выкрик при зове коровы. Цялух, цялух! ідзі дамоў! *В. Старына*

Цялушка, і, *ж.* — тёлка. Маю дзьве каровя й адну цялушку. *В. Старына.*

Цяльпук, à, *м.*—нескладный мужчина. Ну й цялпук-жа ты! *В. Рудзенск, Сьміл. р.*

Цяльпукаваты, *прм.* — о человеке: нескладный. Нейкі цюльпукаваты ён, ні пайці, ні павярнуцца палюдзкі ня можа. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Цяляпаць,-цца, *дзс.* — болтать,-ться чему подвешенному. Ня цяляпай клубка. Цяляпаяцца, ік барановы яйца. *В. Старына.*

Цяміцца, *дзс.* — запропаститься. А бадай ты цяміўся, які-ж ты дурны, браця! *В. Старына.*

Цяміць, *дзс.* — разуметь, смыслить. Ані нічога ён ня цяміць. *В. Старына.*

Цямкі, *прм.* — сообразительный. Цямкі ён хлопяц: атразу зьмікіціў. *В. Старына.*

Цянжэр, ы, *ж.* (*полёнізм* ciężar) — большая тяжесть. Ого, етакая цянжэр! аднаму й ня падняць! *В. Старына.*

Цяпаць, *дзс.* — медленно делать. Цяпая, як на заўтра яму трэба. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Цяпелца, а, н. *паменш. ад* **цяпло** — огонёк. Якоя вясёлая цяпелца! *В. Старына.*

Цяплей, *прс. в. ст.*—теплее. Сягоньня шмат цяплей, ік учора. *В. Старына.*

Цяпліня, і, *ж.* — теплота. Вот німа цяпліні: усё сядзіць на месьця й расьці ня хоча. *В. Старына.*

Цяпло, *á, н.* — огонь (лампы, лучины или разведенный на поле). Цяпло запаліця, ато ў хаця ўжо ня відаць. Усе сьпяць: ні ў кога цяпла ня відаць. Пастушке расклалі цяпло. *В. Старына.*

Цяплюсенькі, *прм.* — теплёхонький. Вада цяплюсянькая. *В. Старына.*

Цярпеньне, я, *н.*—терпение. Аткуль у яго тоя цярпеньня бярэцца! *В. Старына.*

Цярплівы, *прм.* — терпеливый. Якоя цярплівая дзіцянё: па марозу ў вадном рызьнячку ходзіць. *В. Старына.*

Цярушыць,-цца, *дзс.*—1) порошить. Цярушыць маленькі сьняжок. — 2) рассыпать,-ться чему-либо мелкому. Цярушыцца мука йз меха. Ня цярушы сьмецьця па хаця! *В. Старына.*

Цярэз, *прыйм.* — *гл.* **цераз.** Схваціў чыстаколіну ды давай шпыляць яму цярэз галаву. *В. Старына.*

Цярэльніца, ы, *ж.* — *гл.* **церая.** На лён нам трэба аж пяць цярэльніц. Адну цярэльніцу нам дасьць дзядзіна. *В. Старына.*

Цясла, ы́, *ж.* — тесла, инструмент для выдалбливания корыт, кадок и проч. Цяслою выглубаў начоўкі. *В. Старына.*

Цясьліць, *дзс.*—работать „цяслою". Ня ўмеяш ты яшчэ акуратна цясьліць. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Цятрадзь, і, *ж.* — (*русізм*) тетрадь. Хлапцу трэба купіць цятрадзь. Сьпісоў дзьве цятрадзі. *В. Старына.*

Цяць, *дзс.* — нанесть ловко удар. Цяў ему прэнтам по галавя. *В. Старына.*

Цячы, *дзс.*—1) течь. Тут будзя вясною вада цячы, дык залея капец.—2) протекать. Кадушка ня гадзіцца на капусту: будзя цячы. Вядро цячэ ў дне. *В. Старына.*

Ч.

Чабор, у, *м.* — богородская трава (Thymus serpyllum L.); лекарств. Насушыла рукавец чабору ат кашлю піць. *В. Старына.*

Чабох! *выкл.*—междометие для выражения быстрого, моментального и шумного выливания жидкости. Чабох вядро вады! *В. Старына.*

Чабохаць, *дзс.* (*зак.* **чабохнуць**) — шумно лить жидкость. Даволяй табе чабохаць ваду: ужо цэлы цэбар. Чабохнула ўсю лыгоўку з начовак на падлогу! *В. Старына.*

Чад, у, *м.* — угар. Атчыніця юшку, чад пашоў на хату. Чаду нарабілі поўну хату. *В. Старына.*

Чадзіць, *дзс.*—издавать угар. Лянпа чадзіць, аж галава стала балець. *В. Старына.*

Чадна, *прс.*—угарно. У хаця чадна. *В. Старына.*

Чай, ю, *м.*—чай. Рэдка калі мы ўжываям чай, абы німа самавару. *В. Старына.*

Чаканьне, я, *н.*—ожидание. Горш за ўсё дык ета чаканьня: аж ачамярэя табе яно, і час лудзіш. *В. Старына.*

Чакаць, *дзс.*—ожидать. Чакай міне тут, я зараз прыду. *В. Старына.*

Чалавек, а, *м.*—1) человек. Чудак ты, чалавек, што ета ты кажаш?! Дай зуслон, хай чалавек сядзя.—2) муж. Мой чалавек дык і слухаць ня хоча, што я яму кажу! *В. Старына.*

Чалавячнішча, а, *м.*—*увел.* **Чалавек.** Етакі дужы чалавячнішча, а лянуяцца рабіць! *В. Старына.*

Чаляднік, а, *м.* (*ж.* **чалядніца**) — наемный годовой или сезонный работник. Трэба ўзяць чаляднїка, ато самі ня ўправімся з работаю. Чалядніцу нанялі да каляд. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Чаму, *займ.* — почему, зачем. Чаму ты етак робіш? Чаму ты ня слухаясься міне? *В. Старына.*

Чаму не,—как не так. Чаму не—ціпер дай яму, а посьля прасі яго, каб аддоў. *В. Старына.*

Чапаць,-цца, *дзс.* — трогать,-ться. Нечага лезьці ка мне, цібе ніхто ня чапая. Ня чапайся з благім. *В. Старына.*

Чапёлка, і *ж.*—1) блок, на котором подвешиваются в кроснах „нітэ"; бывает в паре. Ніжай трэба апусьціць чапёлкі. — 2) столбик между балкою и верхом крыши в холодных постройках. Скрывілася чапёлка ў хлевя. *В. Старына.*

Чапіцца, *дзс.* — приставать к кому. Чаго ты чэпісься ка мне? Дарам нечага чапіцца к чалавеку. *В. Старына.*

Чапляц,-цца, *дзс.* — цеплять,-ться. Чапляйця коні ў плуг. Салома чапляяцца за ногі. *В. Старына.*

Чапурыць, *дзс.* — еле тащиться. Дзядзька чапурыць памаленьку ззаду. *В. Старына.*

Чапяла, ы, **чапяля**, і, *ж.* — ухват для сковороды. Ня ўзяць чапялою скаварады. *В. Старына.* Маўчы, або чапялею дам па нагах! *В. Крамяні, Пух. р.*

Чапяльнік, а, *м.* — палка для **чапялы**. Чапяльнік адгарэў у чапяле— трэба паправіць. *В. Старына.*

Чаравік, а, *м.* — ботинок. Ну й пашыла-ж ты чаравікі, хоць на нос надзявай! (знач., вузкія). *В. Старына.*

Чарада, ы, *ж.* — стадо. Карова ані ня пад'ядая ў чарадзе. *В. Старына.*

Чарвяточына, ы, *ж.* — мука из точеного бревна червем древоточцем. Із бярвеньня чарвяточына ўжо сыпляцца. *В. Старына.*

Чарга, ы, *ж.* — очередь. Сёньня наша чарга вартаваць коні. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Чарговы, *прм.* — очередной. Заўтра наш чарговы дзень іці на варту. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Чарка, і, *ж.* (*пам.* **чарачка**)—чарка, рюмка. Выпіў чарку гарэлкі, дык цяплей стала. Каму па дзьве чаркі папала, а каму дык і чарачкі ня дасталося. *В. Старына.*

Чарніцы, іц, *мн.* — черника (Vaccinium Myrtillus L.). Дзеўкі пашлі ў чарніцы. Чарніц троха ссушыла, дык добра будзя ад жывата. *В. Старына.*

Чарот, у, *м.* — тростник обыкнов. (Phragmites communis Trin.). Нажалі чароту на крышу. *В. Старына.*

Чартапалоў, у, *м.*—чертополох огородный (Carduus oleraceus Curt) и полевой (Carduus arvensis Curt). Увесь агарод зарос чартапалохам. Назьбірала сьвіньням чартапалоху. *В. Старына.*

Чарцянё, яці, *м.*—чартёнок. Чаго ты верцісься па хаця, ік тоя чарцянё?! *В. Старына.*

Чарэнь, і, *ж.* **чарэньне**, я, *н.* *зб.* — верх печки, служащий для сиденья, просушки и лежанья. Чарэнь нагарэла, аж ня ўседзяць. *В. Старына.* Вывалілася ў печы ўсё чарэньня. *В. Голацак, Сьміл. р.*

Час, у, *м.* — **время**. За работаю німа часу, калі й аддыхнуць. Да часу хай будзя й так! *В. Старына.*

Часам, часамі, — порою, иногда. Трэба сена ў падстрэшнік злажыць, ато часам дождж пойдзя, дык намочыць. Усяк жывецца: часамі добра, а часамі й блага. *В. Старына.*

Часаць, *дзс.* — 1) обтёсывать. Сялівей чэша бярвеньня на хату. — 2) чесать, скресть голову. Памалу ты чашы галаву мне, валасоў ня рві. — 3) быстро, старательно итти. Часоў, часоў пяшком—чуць да дому прышоў! Чэша, аж пыл курыць!—4) *хоць ты яму кол на галаве чашы,* — выражение применяется к упрямому человеку. Хоць ты яму кол на галаве чашы, дык усяроўна ня паслухая! *В. Старына.*

Часіна, ы, *ж.* (*пам.* **часінка**) — короткий промежуток времени, приблизит. час. Каб выбраць добраю часіну ды паехаць сеяць. Зайдзі, кум, да міне на часінку! *В. Старына.*

Частаваньне, я, *н.* — угощение. Ня хочу я яго частаваньня й ня пайду к яму. *В. Старына.*

Частаваць,-цца, *дзс.*—угощать,-ться. Любіць, каб яго другія частавалі, а сам дык нікога й ніколі. Зайшлі ў каморку ды сталі сабе частавацца. *В. Старына.*

Часьцей, *прс. в. ст.*—чаще. Часьцей хадзіця к нам гуляць. *В. Старына.*

Часьць,—і, *ж.*—часть. І будоўлю і зямлю усё падзялілі на тры часьці. Ён с свае часьці (часьці) ня пражыве. *В. Старына.*

Часьцяком, *прс.* — довольно часто, взачастую. А ён часьцяком тут паварачваецца. *В. Старына.*

Час(о)эўка, і, *ж.*—отдельная пасма ниток на клубке. Ссыпалася с клубка часэўка. *В. Старына.* Крапчэй ві, ато часоўка зьдзярэццы с клубка. *В. Крамяні, Пух. р.*

Чаўнок, ныка, *м.*—ткацкий челнок. Чаўнок ня сьлізкі, вязьня ў зявох. Трэба пазычыць у каго чаўныка: свой пакалоўся. *В. Старына.*

Чаўпці, чаўпіць, *дзс.* — несть околесицу, говорить чепуху. Чаўпе, чорт ведае што! Ня хочу й слухаць, што ён будзя чаўпці. *В. Старына.* Што ты чаўпіш, ня ведаючы! Чаўпіць чалавек, чорт ведая што! *В. Слопішча, Шацк. р.*

Чацьвяртуха, і, *ж.* (*пам.* **чацьвяртушка**) — $^1/_4$ сажени дров. За дзень высяклі дзьве чацьвяртухі дроў. *В. Старына.*

Чачотавы, *прм.* — сделанный из корельской берёзы. Чачотавы партабак зрабіў. *В. Старына.*

Чачотка, і, *ж.* — корельская берёза (Betula nodosa). Дастоў добраі чачоткі на калёса. *В. Старына.*

Чачэціна, ы, *ж.*—кусок корельской березы. Чуць папоў сабе чачэціны на калодкі. *В. Старына.*

Чашуйка, і, *ж.* — *гл.* **Часэўка.** Ня чапай клубка, ато іссыпляш чашуйкі. *С. Амельна, Пух. р.*

Чвартаваць, *дзс.* — четвертовать. Каб тваё мясо чвартавалі! *В. Старына.*

Чварыць, *дзс.* — травить животное собаками. Вот дзе чалавек: сьвіньня толька што ўзаткнулася на двор, а ён запёр ды давай чварыць сабакам. *В. Старына.*

Чвыр, у, *м.* (— *літ.* **жвір**) — крупный речной песок, гравий. Чвырам пашаравала пасуду. *В. Старына.* (*Пр.* **Джвыр**).

Чвыраваты, *прм.* — с примесью крупного песка, гравия. Чвыраватая глеба ня родзіць *В. Старына.*

Чвэртка, і. *ж.* — четверть. Мы пазычылі хлеба тры хунты с чвэрткаю. *В. Старына.*

Чвякаць, *дзс.* — чавкать. Чвякаяш ты, ік ня жывы. *В. Старына.*

Чмарыць, *дзс.* — 1) излишне жарить. Даволяй табе чмарыць ета сала й так ужо яно пагарэла!—2) много, часто жарить. Чмараць кожды дзень на скаварадзе сала: ведама, сьвіньню забілі. *В. Старына.*

Чмель, я, *м.* (*пам.* **чмялёк**) —шмель (Bombus terrestris). Во чмель гудзе, лётая, каб дзе гняздо сабе зрабіць. Знашоў чмяльке пад мяжою. *В. Старына.*

Чмут, у, *м.* — туман, ложь. Ён такі чмут пусьціў, а ўсе думаюць, што праўда. *В. Старына.*

Чмуціць, *дзс.* — дурить кого. Чмуціць ён людзей ды й толька! *В. Старына.*

Чмыхаць, *дзс.* (*аднакр.* **чмыхнуць**)— фыркать носом. Вот прывычка ў яго: чмыхая ды чмыхая носам. Вот чмыхнаў — аж пер'я паляцела! *В. Старына.*

Чмякаць, *дзс.* — *гл.* **Чвякаць.** Чмякая, ік тая авечка. *В. Старына.*

Чмыхала, а, *аг.,* **чмыхун,** а̀, *м.* — фыркающий носом. Думаяш чмыхала ета панімая што? *В. Старына.* Чмыхун ты, што ты ўсё чмыхаяш носам?! *В. Слопішча, Шацк. р.*

Чмяліны, чмяльковы, *прм.* — шмелиный. Каб дзе дастаць на лякарства чмялінага мёду. Чмяльковы крылцы. *В. Старына.*

Човен, чо̀ўна, *м.,* — челн. На чоўня пяраплылі на той бераг. *В. Старына.*

Чорт лазаты, — лаянка. Чорт ты лазаты, куды лезяш! Ах вы чэрці лазатыя! *В. Старына.*

Чоршта, *прс.* (*ад: чорт [знае, ведае] што*) — слишком много. Чоршта дроў навалілі. У яго і грошай і дабра чоршта. *В. Старына.*

Чоўнік, а, *м.*—*гл.* **Чаўнок.** Цэўка выкінулася с чоўніка. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Чуб, а, *м.* — хохол. Атрасьціў ты сябе чуб, — ік біцца, дык добра будзя тузаць за яго. *В. Старына.*

Чубаты, *прм.* — хохлатый. Нашы куры чубатыя. *В. Старына.*

Чуваць, *дзс. безасаб.* — слыхать, слышно. Якія навіны ў вас чуваць? *В. Старына.*

Чужы, *прм.* — чужой. Ік бяда, дык чужы чалавек ашчэ хутчэй паможа, ік свой. Ета ня наша,—чужая курыца. **Чужы - чужаніца,** — совершенно чужой. Хто ён мне?— чужы-чужаніца: я з ім ніякіх дзялоў ня маю! *В. Старына.*

Чурацца, *дзс.* — отрекаться. Ета ня сын, калі ён чуроўся бацькоў сваіх. *В. Старына.*

Чутае, ага, *н.* — слышимое. Дай-жа, божа, чутая бачыць! *В. Старына.*

Чутка, і, *ж.* — слух, молва. Я ня ведаю, як яно, але на сяле была такая чутка. *В. Старына.*

Чуткі, *прм.* — чуткий. Наш рабчык чуткі: здалёк пачуе, дзе хто йдзе. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Чухаць,-цца, *дзс.*—чесать, - ться. Парасяткі любяць, каб іх чухаць. Чухаяцца: мусіць вошы яго кусаюць. *В. Старына.*

Чуцца, *дзс.* — чувствовать свои силы. Калі чуясься, што зробіш, дык бярыся. *В. Старына.*

Чуць, *дзс.* — 1) слышать. Ці чулі вы, што ета ён брэша на міне?— 2) чуять, чувствовать. Душа мая такі чула, што будзя бяда. *В. Старына.*

Чыгун, а́, *м.* — 1) металл чугун. Колца с чыгуна. — 2) чугунный горшок (*пам.* **чыгунчык,-нок**). Картопля сьвіньням варыцца ў чыгуне. Куцьці уставіла на дзень у чыгунчыку. Пабіўся наш чыгунок. *В. Старына.*

Чыгунны, *прм.* — чугунный. Чыгуныя дзьверцы купіў у стаяк. *В. Старына.*

Чык! *выкл.* — междометие для выражения мгновенного действия ножом или ножницами. Чык—ды атрэжу табе пальчык! *В. Старына.*

Чыкаць, *дзс.* (*аднар.* **чыкнуць**), *дзіцячае*—резать ножом или ножницами. Ня чыкай ножыкам, а то ручку парэжаш! Дай я табе чыкну вушка! *В. Старына.*

Чыкілдун, а̀, *м.* (*лаянка*) — хромой, без одной ноги. Чыкілдун ты, пасядзеў-ба дома, ня хадзі! *В. Старына.*

Чыкільгаць, *дзс.* — итти хромая. Антон чыкільгая к нам. *В. Старына.*

Чырва, ы, *ж.* — кёр, червовая карта. Крый чырвам! Чырвы першыя ходзяць. *В. Старына.*

Чырванець, *дзс.* — краснеть. Калі ты ня броў майго ножыка, дык чаго-ж ты чырванеяш? *В. Старына.*

Чырвоны, *прм. (скар.* **чырван)** — красный. Майсей зрабіўся чырвоны, ік бурак. Купіла на спадніцу чырвонаі хварбы. Мар'я ў чырвонум андараку. Неба аж чырвана стала! *В. Старына.*

Чыснок, нықў, *м.* — чеснок посевной (Allium sativum L). У булён укінула галоўку чыснику. *В. Старына.*

Чыстакол, у, *м.* — частокол. Абламаўся наш чыстакол у гумне — трэба яго паправіць. *В. Старына.*

Чыстаколачны, *прм.* — сделанный из частокола. Абгарадзіліся чыстаколачным плотам. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Чыстаколіна, ы. *ж.* — частоколина. Узёў ды б'ецца чыстаколінаю. *В. Старына.*

Чысьцёха, і, *аг.* — чистёха. Бач, які чысьцёха: ня памыўшы рук, ня будзя есьці! *В. Старына.*

Чытака, і, *аг.* — чтец. Чытака с цібе ўжо: бэкая сабе пад нос! *В. Старына,*

Чытаньне, я, *н.* — чтение. Ня разборная яго чытаньня. *В. Старына.*

Чыча, ы, *ж. (дзіцяч.)* — нож. Ня бяры чычы:пальчык парэжаш! *В. Старына.*

Чычырыць, *дзс.* — быстро есть, грызть. Малы толька й тоя робіць, што чычырыць хлеб. *В. Старына.*

Чэзлы, *прм.* — истощенный, худосочный. Парасята нейкія худыя, чэзлыя і есьці ня бяруць. *В. Старына.*

Чэзнуць, *дзс.* — исчезать, худать. Сьвіньня нешта нам ня ручаць: вот толька купіш, дык адразу станя чэзнуць і прападзе. *В. Старына.*

Чэканьне, я, *н.* — тиканье. Часэ не'к памаленьку йдуць, ня чуць іх чэканьня. *В. Старына.*

Чэкаць, *дзс.* — тикать. Часэ як хуцінька чэкаюць! *В. Старына.*

Чэрава, а, *н.* — чрево, брюхо. Сьвіньня прабіла сабе чэрава. *В. Старына.*

Чэрствы, *прм.* — черствый. Хлеб чэрствы, аж ня ўкусіць. *В. Старына.*

Чэрхаць, *дзс.* — чиркать. Даволі табе чэрхаць етыя сьпічкі, усяроўна не запаліш! *В. Крамяні, Пух. р.*

Чэрці яму́ (табе́) загада́лі, — в отрицательном смысле. Чэрці яму загадалі ета рабіць! *В. Старына.*

Чэсьць, і, *ж.* — 1) угощение, ласковый прием. Добрая ў іх была чэсьць. Што с тае чэсьці, калі няма чаго есьці! *Прык.*—2) вежливость. Пара й чэсьць знаць: трэба дамоў іці. *В. Старына.*

Чэўраць, *дзс.* — истощаться от голодания. Якое іх жыцьце: ік прыдзя вясна, дык крышкі хлеба німа, дзеці так і чэўраюць. *В. Старына.*

Чэцьвер, у, *м.* — четверг. У еты чэцьвяр пойдуць зажынаць. *В. Старына.*

Ш.

Ша! *выкл.* — 1) тише, шш... Ша! маўчок! ніхто ні слова!—2) выкрик для успокоения лошади во время бега. Ша! ша! памалу, кося, ня ляці! *В. Старына.*

Шабальбоны, аў, *мн.* — помидоры (Solanum Lycopersicum). Вялікія парасьлі шабальбоны, па кулаку. *В. Загай, Пух. р.*

Шабас, у, *м.* — шабаш, евр. Вось і шабас зайшоў: ґазы ня купіш. *В. Старына.*

Шабаш, *прс.* — полно, достаточно. Шаба́ш, больш ты ў міне нічога ня палучыш! *В. Старына.*
ў самы глыб—толькі й бачылі яго. *В. Старына.*

Шабулдых! *выкл.* — бултых. Шабулдых с канём у раку! *В. Старына.*

Шабулдыхнуць, - цца, *дзс.* — бултыхнуть, - ться. Шабулдыхнаў з галавою ў ваду. Шабулдыхнаўся

Шабля, і, *ж.* — сабля. Салдат ідзе с шабляю. *В. Старына.*

Шабэта, ы, *ж.* — кожаный кисет для табака. У шабэці няма цюцюну. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Шавец, шаўца́, *м.* — сапожник. Бязносы (празваньне такое) добры шавец, але дарагі. Аддаў сына вучыцца за шаўца. *В. Старына.*

Шавецкі, *прм.* — сапожнический. Каб дзе дастаць мне шавецкаі смалы. *В. Старына.*

Шаламіць, *дзс.—гл.* **Шаламуціць**—дурить, омрачать сознание, мутить в голове. Іці туды толька галаву шаламіць. Гарэлка шаламіць у галаве. *В. Крамяні, Пух. р.*

Шаламутны, *прм.* — бестолковый. Які-ж ён шаламутны: аднаго ня кончыць за другое бярэцца, кідаецца сюды-туды. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Шаламуціць, *дзс.—гл.* **Шаламіць**—дурить. Што ты шаламуціш міне: я й сам ведаю, як рабіць. *В. Старына.*

Шалахвост, а, *м.* — первейший хвастун. Нечага хваліцца, ведаям, які ты шалахвост! Слухай ты, што еты шалахвост брэша! *Б. Вор, Сьміл. р.*

Шалёны, *прм.* — 1) сумашедший. Шалёны чалавек — што ён робіць?!— 2) бешеный. Шалёны сабака пакусоў бабу. *В. Старына.*

Шалець, *дзс.* — 1) бешенствовать, бесноваться. Вот нешта зрабілася, сталі сьвіньня на сяле шалець. Ік падойдзе маладзік, дык ён і шалея.—2) сильно сердиться и ругаться. Крычыць, лаяцца й сам ня ведае, як шалець!—3) шалить. Дзеці шалеюць.—4) усердствовать слишком в работе. Людзі, аж шалеюць, возяць снапэ. *В. Старына.*

Шалі, яў, *мн. (пам.* **шалькі)** — весы чашечные или десятичные. На шалях зважылі муку. Парашок атважылі на шальках. *В. Старына.*

Шалік, а, *м.* — 1) кашнэ. Завязаў шалік каля шыі.—2) галстук. Надзеў манішку і шалік прычапіў. *В. Старына.*

Шалудзівы, -длівы, *прм.* — паршивый. І выбрала-ж яна сабе жаніха нейкага шалудзівага! Шалудлівая галава яго, але разумная. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Шалудзька, і, *аг.* — паршивец. Шалудзька ты, с табою я й гаварыць ня хочу! *В. Старына.*

Шалупка, -пайка, і, *ж.* — кожица, снятая с картофелины. Шалупкі высып у кашэль. *В. Крамяні, Пух. р.* Ня скрабі етак картоплі, каб шалупайкі былі тоўстыя. Шалупайкі аддала каровя. *В. Старына.*

Шалушая, і, *ж.* — перхоть у животных. У жаробкі шмат шалушаі. *В. Старына.*

Шальмаваты, *прм.* — плутоватый. Шальмаваты чалавек ты, я табе ня веру. *В. Старына.*

Шальмаваць, *дзс.* — плутовать. Нечага табе тут шальмаваць. *В. Старына.*

Шальмоўства, а, *н.* — плутовство. Адно шальмоўства ціпер пашло на сьвеця. *В. Старына.*

Шамятаць, *дз.* — рвать что на мелкие кусочки. Хваціў ды давай шамятаць спадніцу яе. *В. Старына.*

Шанаваць, -цца, *дзс.* — 1) уважать, почитать кого. Ня шануя ён сваіх бацькоў.—2) поддерживать своё достоинство. Будзяш шанавацца, дык будзяш чалавекам.—3) беречь, -чься. Шануй сваё здароўя, а то яно й так слабая ў цібе. Ня шануясься, чалавеча, атразу хваціш кашаль! *В. Старына.*

Шанцаваць, *дзс. безас.* — счастливиться, итти на лад. Калі шанцуя, дык і ў лапцях танцуя. *Прык.* Ня шанцуя яму на скаціну. *В. Старына.*

Шапацець, *дзс.* — шурщать. На ёй адзежа аж шапаціць! *В. Слопішча, Шацк. р.*

Шапка, і, *ж.* — 1) шапка зимняя. Купіў сабе шапку з вушамі.—2) фуражка. Справіў на лета лёгінькаю шапку. *В. Старына.*

Шапкаваць, *дзс.* — усердно, униженно просить о чем. Уперад бывала, дык шапкуям, просім пана, каб доў якую крошку сянакосу. *В. Старына.*

Шапран, у, *м.* — шафран настоящий (Crocus sativus L). Пірагі сьпяклі с шапранам, дык яны пахнуць, жоўцінькія... *В. Старына.*

Шаптўн, а̀, *м.* — колдун, знахарь, пользующийся наговорами. Дзіця вазілі к шаптуну. *В. Старына.*

Шаптуха, і, *ж.* — шептуха. Шаптуха памагла ад грыжы. *В. Старына.*

Шапяляць, *дзс.* — шепеляветь. Усе малыя дзеці шапяляюць. *В. Старына.*

Шар, а, *м.* — ряд, шеренга. Усе сталэ паставілі ў вадзін шар. *В. Старына.*

Шараваркі, рак, *мн.*—общественная повинность, преимущ. по постройке дорог, мостов. Усё сяло пагналі на шараваркі строіць дорогу ў Марцыбулішкі. *В. Старына.*

Шараваць,-цца, *дзс.*—1) тереть обо что. Ня шаруй нагамі па падлозя.—2) чистить,-ться. Панясу на двор пяском шараваць пасуду. Лёгка шаруяцца гаршчок. *В. Старына.*

Шарак, а̀, *м.*—1) серый заяц. Сабакі выгналі с кустоў шарака̀.—2) серая шерстяная юбка домашнего изделия. Надзявай на картоплю шарак, ато холадна. *В. Старына.*

Шарая гадзіна (*полёнізм:* szara godzina)—время после заката солнца до полной темноты. Ня ўсьпела ўдзень, дык у шараю гадзіну памыла лаўкі. *В. Старына.*

Шарпаць, *дзс.* (*зак.* **шарпануць**) — рвать, разрывать. Ня шарпай полкі на дробныя кавалачкі, ато маленькія анучкі будуць. За цьвіх шарпануў рукавом. *В. Старына.*

Шарун, а̀, *м.*—замерзший после оттаивания снег. Прайдзі па шаруну дык лапцей як і ня было! *В. Старына.*

Шаршатка, і, *ж.*—толстая игла для шитья кожи и проч. Шаршаткаю дык добра падшыў лапці. *В. Раўнапольле, Сьміл. р.*

Шарэць, *дзс. безас.* — темнеть. Ужо пачало шарэць. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Шаснастка, і, *ж.* (*пам.* **шаснастачка**) — мера сыпучих тел = 24 кг. ржи, = $^1/_2$ осмины. У мех улезла тры шаснасткі жыта. Прадоў шаснастачку пшаніцы. *В. Старына.*

Шастаць, *дзс.* (*зак.* **шаснуць**) — трясти и шуметь чем в роде соломы. Нешта шастая ў саломя. Нешта шаснула ў жыця, аж я йспужоўся. *В. Старына.*

Шасьцярык, а́, *м.* — старинная монета, равная 6 грошам, 3 коп.; в настоящее вр. название редкое. Купіў цукерак на шасьцярык. *В. Старына.*

Шатан, а̀, *м.* — сатана. Ня конь, а шатан нейкі: чуць ня разьнёс міне с калёсамі! *В. Старына.*

Шатаньнё, я, *н. зб.* (*лаянка*) — так называют в бранном смысле парней, поздно шатающихся ночью. Вот дзе шатаньнё, етыя хлопцы — німа спакою на іх, цягаюцца па вуліцы аж да поўначы! *В. Старына.*

Шаткаванка, і, *ж.* — шинкованная капуста. Удалася смашная шаткаванка. *В. Старына.*

Шаткаваны, *прм.* — шинкованный. Паставілі на зіму сялядзёвачку шаткаванаі капусты і сялядзёвачку палуяк. *В. Старына.*

Шаткаваць,-цца, *дзс.* — шинковать, -ться. Шаткуям капусту. Добра шаткуяцца наша капуста. *В. Старына.*

Шатраваны, *прм.*—пеклеванный. Добра й шатраваная мука, ўсё лепяй, ік так, ці на зацірку, ці на што... *В. Старына.*

Шатраваць, *дзс.* — пеклевать. Павязу шатраваць ячмень на блінэ. *В. Старына.*

Шатроўка, і, *ж.* — пеклеванная мука. Нарабілі мы шатроўкі пудоў з дзесяць. *В. Старына.*

Шаты-латы, аў, *мн.* — *насмешл.* верхняя одежда. Схапіў шаты-латы ды ходу! *В. Забалоцьце, Сьміл. р. (Пр.* **Манаткі**).

Шатынка, і, *ж.*—сатин. Набрала сабе шатынкі на спадніцу. *В. Старына.*

Шатыром, *прс.* — способ ставить для просушки скошенную траву в кучках, приподнимая их и взбивая шатром. Шатыром паставілі канюшыну, каб хутчэй сохла. *В. Старына.*

Шатырыцца, *дзс.* — 1) о травах и злаках: раздаваться в стороны при высыхании. Ячмень, ік сохня, дык шатырыцца, тады яго блага і на воз класьці.—2) о лошади: настороживаться при пугании. Конь шатырыцца: ці ня ваўка ён у кустох чуя? *В. Старына.*

Шафа, ы, *ж.* — шкаф. Зрабілі сабе шафу на'дзежу. *В. Старына. (Пр.* **Шопа).**

Шашаль, я, *м.* — червь древоточец. Шашаль патачыў усю сьцяну. *В. Старына.*

Швагерка, і, *ж.*—свояченица. Швагерка на вясельля пазвала — замуж ідзе. *В. Старына. (Пр.* **Сьвесьць).**

Швагір, гра, *м.* — шурин. Швагір доў выпіць. С шваграм пад'ехаў. *В. Старына.*

Швайка, і, *ж.* — широкое плоское шило (для шитья лубянок, колотья свиней). Трэба пазычыць у каго швайкі сявалку пашыць. Швайкаю закалоў парася. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Шворан(ь), рна, *м.* — шкворень. Шворнам разьбілі яму галаву. *В. Старына.* Зламоўся ў возя шворань. *В. Харавічы, Сьміл. р.*

Швэндацца, *дзс.*—шляться, таскаться без дела. А што ён робіць, толька швэндаяцца цэлы дзень. *В. Старына.*

Швэргаць, *дзс.* — говорить неразборчиво, невнятно. Швэргая нешта — нічога й ня паняць его. *В. Старына.*

Шкада, *прс.*—жаль. Шкада мне цібе, але нічога ня паробіш! *В. Старына.*

Шкадаваць, *дзс.* — жалеть. Шкадуй, ня шкадуй — усяроўна прапала. Шкадуяш мне куска хлеба йзьзесьці. *В. Старына.*

Шкадлівы, *прм.* — 1) вредный сам по себе. Гэтыя чэрві шкадлівыя.— 2) причиняющий вред, ущерб. Шкадлівая карова іх: усё глядзіць, каб куды ўбіцца. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Шкалік, а, *м.* — мера водки в $^{1}/_{100}$ ведра (**кручок**) или $^{1}/_{200}$ ведра (**паўкручка**). Аднаго шкаліка мала будзя на двух. *В. Старына.*

Шкарлятына, ы, *ж.* — скарлатина. На сяле ўсе дзеці хварэюць на шкарлятыну. *В. Старына.*

Шкарпэтка, і, *ж.*—носок для ноги. Надзеў шкарпэткі й анучы ашчэ па'бкручваў. *В. Старына.*

Шкліць, *дзс.* — вставлять в окна стекла. Будам шкліць новыя вокна. *В. Старына.*

Шкло, а, *н.* — стекло. Слабая шкло ў вокнах: краніся, дык і трашчыць. *В. Старына.*

Шклянка, і, *ж.*—1) стакан. Купіў цэлаю шклянку гарбузікаў. Выпіў шклянку чаю.—2) кусок стекла. Шклянкаю парэзаў руку. *В. Старына.*

Шкляны, *прм.* — стеклянный. Шкляная пасуда патаўклася. *В. Старына.*

Шкляр, а, *м.*—стекольщик. Па сяле езьдзіць шкляр, — трэба й нам уставіць адну шыбу. *В. Старына.*

Шкода, ы, *ж.*—1) вред. Кот нарабіў у хаця шкоды. — 2) потрава. Каня забралі ў шкодзя.—3) *прс.*— жаль чего. Ня так шкода, як ня выгода. *Прык. В. Старына.*

Шкодзіць, *дзс.* — вредить. Гарэлка мне шкодзіць. *В. Старына.*

Шкоднік, а, *м.* — тот, кто причиняет вред, вредитель. От такі шкоднік: лезя ды лезя ў садок! *В. Старына.*

Шкодны, *прм.*—1) вредный сам по себе. Шкодная трава. — 2) причиняющий вред, ущерб. Такі шкодны кот: ік заброўся ў каморку, дык чуць ня ўсё сала паеў! *В. Старына. (Пр.* **Шкадлівы).**

Шкрон, а, *м.* — особый вид блока для под'ема и опускания тяжестей; состоит из двух столбиков, соединенных под углом в верху и двух колёс. Шкронам апусьцілі ў калодзіж трубу. *В. Турэц, Сьміл. р.*

Шкура, ы, *ж.* (*пам.* **шкурка**)—1) кожа. С аднаго вала двух шкур ня дзяруць. *Прык.* Прадоў зайцаву шкурку. На пальцы задралася шкурка. — 2) скупец. От дзе шкура: чужому чалавеку й крошкі хлеба ня дасьць! *В. Старына.*

Шкуралуп, а, *м.* — шкуродёр. Шкуралуп і той ня хацеў марацца з яго кабылаю. — 2) насмешл. прозвание местных татар, как занимающихся выделкою кож. Шкуралупы етыя ціпер і сьвята ня глядзяць: усё цягаюць шкуры. — 3) тот, кто берет высокие проценты, шкурник. Поп наш дык чысты шкуралуп: дзярэ, сколька сам хоча! *В. Старына.*

Шкурат, у, *м.* (*пам.* **шкурацік**) — выделанная кожа. Купіў шкурату лапці падшываць. Каб дастаць дзе кавалачак шкурацiку. *В. Старына.*

Шкуратавы, *прм.* — кожаный. Пашыў шкуратавыя лапці. *В. Старына.*

Шкыра! *выкл.* — окрик на овец. Шкыра ў хлеў! Ашкыра! *В. Старына.*

Шлапаваты, *прм.* — слишком отлогий. Шлапаватая страха вышла —хутка згніе. *В. Старына.*

Шлапаке, оў, *мн.* — опорки, котор. велики на ногу и шлёпают. Надзеў шлапаке ды шлэпая. *В. Старына.*

Шлёгаць, *дзс.* (*зак.* **шлеганyць**) — хлестать. Ня шлёгай пугаю кароў! Шлягануў яму па вушах пугаю. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Шліхота, ы, *ж.* — слякоть, снег с дождём. Ну й шліхота на дварэ! *С. Амельна, Пух. р.*

Шлыкнуць, *дзс.* — моментально удрать. Як шлыкнуў, дык я ня ўвідзяў, дзе ён дзеўся! *В. Слопішча, Шацк. р.*

Шлэпаць, *дзс.* — шлёпать. Шлэпая па гразі, ік дзіця малоя. *В. Старына.*

Шлюб, у, *м.* (*польск.* szlub) — венчание, слово употребл. редко. Маладыя паехалі да шлюбу. *В. Старына.*

Шляга, і, *ж.* — колодочка с ручкой в виде молота для выравнивания глиняного, пола, гумна и проч. Гумно трэба шлягаю параўніць, ато вельма сьвіньня зрылі. *В. Старына.*

Шлях, а, *м.* — большая дорога, особ. столбовая. Нагараваліся па гразі, пакуль выяхалі на шлях. *В. Старына.*

Шляхавая дарога, — большая столбовая дорога. А даляй будзяця ехаць шляхавою дарогаю. *В. Старына.*

Шляхціц, а, *м.* — шляхтич. Шляхціц прыехаў у сяло наймiткі шукаць. Надзеўся, ік той шляхціц! *В. Старына.*

Шляхцюк, à, *м.* — презр. **шляхціц**. Бачыш шляхцюк які, думая, што шышка вялікая! *В. Старына.*

Шляхцянка, і, *ж.* — шляхтянка. Вэнь шляхцянкі разгульваюць па месьця с парасонам. *В. Старына.*

Шмараваць, *дзс.*—1) пачкать. Шмаруя рукавом па стале.—2) мазать. Шмаруя блінэ здорам. *В. Старына.*

Шмаравоз, а, *м.*—1) замараха. Шмаравоз ты, нашто ты расквэцаў па ўсяму сталу кашу?!—2) никудышник. Шмаравоз еты зробіць табе што! *В. Старына.*

Шмарганyць, *дзс.*—быстро побежать. Ік шмарганyў — і канём ня угоніш яго! *В. Старына.*

Шмат, *прс.* — много. Шмат работы яшчэ засталося. Зарабіў шмат грошай. *В. Старына.*

Шморгаць, *дзс.* (*зак.* **шмарганyць**)— 1) *гл.* **Шоргаць.** Шморгая нагамі па падлозя, ік німа яму чаго рабіць. Ік шмарганyў нітку, дык яна й парвалася.—2) втягивать носом сопли. Шморгая сабе ў нос. Смаркачэ вылязьлі, а ён іх сабе й шмарганyў! *В. Старына.*

Шмуляць, *дзс.* — тереть. Пабаке шмуляюць каню ногі. *В. Старына.*

Шмырк! *выкл.* — шмыг. Шмырк — і німа яго! *В. Старына.*

Шмыркаць, *дзс.* (*зак.* **шмыркнуць**) — шмыгать. Мыш выбягла з дзіркі ды шмыркая па хаця, а кот за ею! А яна назад ік шмыркня — і прапала! *В. Старына.*

Шнарыць, *дзс.* — шнырять. Чаго ты тут шнарыш? *В.Слопішча,Шацк.р.*

Шнураваць, *дзс.* — ходить взад и вперед. Чорт ведая, чаго шнуруя па хаця! *В. Старына.*

Шну(ы)роўка, і, *ж.* — женская одежда без рукавов, вроде жилетки, корсет. Падыспад надзела шнуроўку. *В. Бор, Сьміл. р.* Пашыла сабе новаю шнуроўку. *В. Старына.*

Шныпарыць, *дзс.* — искать. Усё шныпарыць у сваіх манатках. *В. Старына.*

Шолудзь, я, *м.*—парш. Шолудзі ўспалі на яго. *В. Старына.*

Шопа, ы, *ж.* — посудный шкафчик. Пасуду схавалі ў шопу. *В. Старына. (Пр.* **Шафа***).*

Шоргаць,-цца, *дзс. (зак.* **шаргануць, -цца**) — тереть,-ться. Ня шоргай ты нагамі. Спакойна сядзі, ня шоргайся. Ішоў ды шарганууся аб маё плячо. *В. Старына.*

Шорсткі, *прм.* — колючий. Шорсткі сівец, ік шчаціньня. *В. Старына.*

Шпак, а, *м.* — скворец (Sturnus). Завёўся шпак у нашум садку. Шпаке прыляцелі. *В. Старына.*

Шпаркі, *прм. (прс.* **шпарка**) — быстрый. Шпаркі конік яго. Ня йдзі етак шпарка, ато я й ня спраўляюся с табою. *В. Старына.*

Шпарыць, *дзс.* — 1) быстро итти. Шпарыць, аж пыл толька курыць. *В. Старына.* — 2) быстро бросать что. Шпар дрова вот сюды. *В. Слопішча, Шацк. р.*

Шпокаць, *дзс. (зак.* **шпокнуць***)* — 1) лопать, трескать. Камінке на ляпя шпокаюць ды шпокаюць. Шпокнула шклянка. — 2) бить по чему, чтобы получался звук, подобный хлопанью. Узёў яго харашэнька ды давай шпокаць. *В. Старына.*

Шпонка, і, *ж.* — 1) *гл.* **Шпуга.** Дзьверы зрабіў на шпонках. *С. Навасёлкі. Пух. р.* — 2) запонка. Сарочку заплікнуў шпонкаю. *В. Старына.*

Шпуга, і, *ж.* — планка, врезаемая в дверь для скрепления досок. Моцна пазаганёў шпугі ў дзьверы. *В. Старына.*

Шпуля, і, *ж.* — катушка в самопрялке. Напрала дзьве шпулі за вечар. *В. Старына.*

Шпурляць,-цца, *дзс. (зак.* **шпурнуць***)* — бросать,-ться чем. Ня шпурляй ты ў садок усякага паленьня! Хлопцы шпурляюцца грудкамі. Вісока шпурнуў камянь. *В. Старына.*

Шпылька, і, *ж.* — шпилька. Купіла сабе шпыляк у галаву. *В. Старына.*

Шпыляць, *дзс.* — хлестать. Шпыляя ды шпыляя яму цярэз галаву. *В. Старына.*

Штанэ, оў, *мн.* — штаны. Чуць штаноў ня згубіў сваіх уцянаючы. *В. Старына.*

Штапаваць, *дзс.* — 1) делать шов швейной машиной. Нешта машына добра ня штапуя. — 2) руками делать шов, подобно швейной машине. Рукамі штапуя усяроўна, ік машынаю. *В. Старына.*

Што-году, *прс.* — ежегодно. Штогоду мы тут накошваям вазоў пяць сена. *В. Старына.*

Што-дзень, *прс.*—ежедневно. Штодзень лея дождж ды лея. *В. Старына.*

Што-нёбудзь—что-нибудь. Купі ты там што-небудзь дзіцяці, цацку якую. *В. Старына.*

Штроп, у, *м. (польскае* sztrof) — часть, колено кадрили. Іграй трэйці штроп! *В. Старына.*

Штука, і, *ж.* — кроме прямого значения, в переносном. Вот урэзаў ён штуку, дык ўрэзаў! *В. Старына.*

Штукар, а, *м.* — шутник, весельчак. Ну й штукар ён: ік прыложыць—усе й паедуць ат рогату! *В. Старына.*

Шту(ы)рхаць, - цца, *дзс. (зак.* **шту(ы)рхануць, штырыць***)* — толкать. Штурхая яго пад бок, каб маўчаў. Штырхая ў грудзі. Памалу ня штырхайся надта! Ік штырхануў, дык і паляцеў потырч! Штырыў яго к чортавуй мацяры! Ета-ж ты міне штурхануў. *В. Старына.*

Штучка, і, *аг.* — перен.,—своенравный, злой и хитрый человек — Ну й штучка ета Агапка: ты ёй слова, дык яна табе дзесяць! Ох і штучка-ж ён: ласачкамі с цібе духе вымя! *В. Старына.*

Штых, а̀, *м.* — штык. Штыхамі яго закалолі. *В. Старына.*

Шуга̀ць, *дзс.* (*зак.* **шутнуць**) — полыхать. Агонь аж у неба шугая. А цяпло ік шугне да шугне, аж у самы строп! *В. Старына.*

Шука̀ць, *дзс.* — искать. Шукай тут, яно сюды паляцела! *В. Старына.*

Шу̀ла, а, *н.* (*пам.* **шулца**), **шуло,** *а, н.* — столб в постройке или ограде. Аб‘ехала шула (знач., шула ўвайшла ў зямлю падгніўшы). Дастоў пару дубовых шулцаў. *В. Старына.* Згніло шуло ў пуні. *В. Бор, Сьміл. р.*

Шула̀к, а̀, *м.,* (*пам.* **шулачок**) — небольшой столбик для ограды или в постройке. Паваліўся шулак у плоця. Із етага кавалка ашчэ выйдзе шулачок. *В. Старына.*

Шума̀, ы, *ж.* — 1) навоз из сухой мелкой соломы и проч. остатков на гумне, слегка подгнивших. На загон навазіў шумы.—2) накипь в горшке при варке пищи. Скінь ложкаю ету шуму. *В. Старына.*

Шумава̀ць, *дзс.* — кипеть ключом, производя пену. Зацірка ў гаршку шумуе. *В. Старына.*

Шумѐць, *дзс.* — 1) шуметь, производить шум. Шуміць у вушшу.—2) бранить кого. Шуміць ён часьцяком на сваю бабу. *В. Старына.*

Шумэркаць, *дзс.* — и в ус не дуть, не печалиться, не заботиться. Жонка захварэла, а ён і ня шумэркая. *В. Старына.*

Шумя̀та, ят, *мн.* — мята (Mentha L). Дай мне панюхаць шумят. *В. Старына.*

Шу̀п(ф)ель, пля, *м.* — большой совок для зерна, находящийся в гумне. Шуплям насыпай у мех. *В. Старына.* На шуфяль зьмяці зярняткі ды ўсып у мех. *В. Забалоцьце, Сьміл. р.*

Шупі̀ць, *дзс.* — понимать, разуметь. І яно ўжо нешта шупіць!.. *В. Крамяні, Пух. р.*

Шупляваць, *дзс.* — ссыпать, сгребать зерно „шуплям“. Шуплюй на бок, каб прайці можна было. *В. Старына.*

Шупляда, ы, *ж.* — подоконник. У вокнах пагнілі шупляды. *В. Вострава, Сьміл. р.*

Шуплядка, і, *ж.* — ящик в столе. Ножыкі ў шуплядца. *В. Старына.*

Шу̀рпа, ы̀, *аг.*—гниль, перен.,—сильно дряхлый. Яна ўжо, як шурпа, зрабіласі. *В. Крамяні, Пух. р.*

Шуста̀ць, *дзс.,* (*зак.* **шуснуць**) — действовать быстро и с шумом: падать, бросать, напирать. Вада проста й шустая цяраз заставы. Не‘к ня нарокам выняў затычку ў бочца, дык газа ік шусьня —уся й выляцяла! Сьнег іс крышы ік шусьня, дык я аж іспужоўся! *В. Старына.*

Шу̀стры, *прм.* — шустрый. Ён дарма, што малы, але шустры хлапец. *В. Старына.*

Шусь, шусьцы! *выкл.* — междом. для обозначения сильного движения или действия вообще с шумом. Заяц проста с пад ног шусь цяраз дарогу! Шусьць яму пад ногі—ды ўцёк! *В. Старына.*

Шут-шут! *выкл.* — междометие для подзывания овец. Шут-шут-шут!.. Авечачка мая, авечачка! *В. Старына.*

Шу̀тка, шутачка, і, *ж.* — ласкат. название овцы. Шуткі мае, шутачкі! Чаго вы пудзіцяся?! Шутка мая, шутачка. *В. Старына.*

Шчакоўкнуць, *дзс.* — произнести слово. Маўчыць і слова ня шчакоўкня. *В. Старына.*

Шчанѐ, ня̀ці, *н.* — 1) щенок. Сука нараджала шчанят. — 2) бранное на малых. Маўчы ты, шчанё аблезлая! *В. Старына.*

Шчанюк, а̀, *м.* — *гл.* **Шчанѐ** *ў 2-ім знач.* Ты ашчэ шчанюк—ня лезь, куды ня трэба! *В. Старына.*

Шчапа̀ць, *дзс.* — щепать. Бацька лучыну шчапая. Драбней дрэўкі шчапай. *В. Старына.*

Шчапіць, *дзс.* — делать прививку. Агароднік дулю шчэпіць. *В. Бор, Сьміл. р.*

Шчасьце, я, *н.* — счастье. Як чыё шчасьця: каму добра папала, а каму не. Ня вялікая ты ў міне шчасьця!.. *В. Старына.*

Шчаціньне, я, *н. зб.*—щетина. На шчаціньня купіла мыла. *В. Старына.*

Щчокат, у, *м.*—щекотка. Вот ён баіцца шчокату: проста ня дакрануцца да яго! *В. Старына.*

Шчоўе, я, *н.* — щавель обыкновенный (Rumex Acetosa L.). Наварылі маладзенькага шчоўя. *В. Старына.*

Шчупак, а, *м.* (*пам.* **шчупачок**) — щука (Esox lucius L.). Злавіў пару шупакоў. Во ета дык шчупачок: адзін заважыў хунтаў дзесяць! *В. Старына.*

Шчупаць,-цца, *дзс.* — щупать,-ться; ощупывать. Шчупае, ці гладка зробляна. Любіць ён шчупацца з дзяўчатамі. *В. Старына.*

Шчуплы, *прм.* (*пам.* **шчупленькі**) — щуплый, мизерный. Вот нейкая шчуплая іх дзіцянё. Шчупленькі хлопчык. *В. Старына.*

Шчурачка, і, *ж.* — клочок. Загіб чалавек і шчурачкі ня знашлі. *В. Старына.*

Шчуць, *дзс.* — почуять. Ік шчуў сабака воўка, дык ня ведаў, дзе дзецца! *В. Старына.*

Шчыкатаць,-цца, *дзс.* — щекотать, -ться. Ня шчыкачы дзіцяці. Шчыкочацца за шыю. *В. Старына.*

Шчыкотна, *прс.*—щекотно. Шчыкотна, аж ня вытрымаць! *В. Старына.*

Шчыліна, ы, *ж.*—щель. Вот шчыліны ў хаця—па кулаку! *В. Старына.*

Шчылна, *прс.* — плотно. Шчылна дзьверы прыстаюць. *В. Старына.*

Шчымець, *дзс.* — болезненно сжиматься. Паляц так баліць, аж шчыміць. *В. Старына.*

Шчыры, *прм.* (*пам.* **шчыранькі**) — дорогой, очень близкий к сердцу. Браток ты мой шчыры! Дзядзюшка міляанькі, шчыранькі, ня бібся! *В. Старына.*

Шчэп, а, *м.* — прививка. Пасадзіў два шчэпы. *В. Бор, Сьміл. р.*

Шчэтка, і, *ж.* — домашнего изделия щетка для чесания волос, в виде помазка. Добра вычасалася шчэткаю. *В. Старына.*

Шыба, ы, *ж.* (*пам.* **шыбка**) — отдельное стекло в оконной раме. Парабілі вокна на тры шыбы. Трэба ўставіць адну шыбку ў вакно. *В. Старына.*

Шыбельнік, а, *м.* — висельник. Шыбяльнік еты хутка галаву сабе скруціць! *В. Старына.*

Шыбзьдзік, а, *м.* — слабосильный или малопонимающий. Шыбзьдзік ты ашчэ, браця, калі етага ня падымяш! *В. Старына.*

Шыдэлак, лка, *м.* — вязальный крючок. Куплю сабе шыдэлак ды нараблю анталяжаў. *В. Матарава, Сьміл. р.*

Шылёўка, і, *ж.* — обшивка дома из досок. Нарэзалі дошчак на шылёўку. *В. Старына.*

Шыляваны, *прм.* — обшитый досками (о доме). Яго хата заметная — шыляваная. *В. Старына.*

Шыляваць, *дзс.* — обшивать досками (дом). Вясною і мы будам шыляваць сваю хату. *В. Старына.*

Шындзёлы, аў, *мн.* — колючие травы на песчаной, малоплодородной почве. У жыця адны толька шындзёлы —усе рукі імі пакалола. *В. Старына.*

Шынка, і, *ж.* — засоленный, копченный окорок. К сьвяту зьвеньдзілі адну шынку. *В. Старына.*

Шынкаваць, *дзс.* — торговать водкою. Даўней ён шынкавоў гарэлкаю, а ціпер зямлю трымая. *В. Старына.*

Шынкар, а̀, *м.* (*ж.* **шынкарка**) — кабатчик, целовальник. Яго бацька тут быў за шынкара ашчэ ат пана. У гаі даўней стаяла карчма, а ў ёй сядзела шынкарка. *В. Старына.*

Шынок, нка́, *м.* — питейный дом. Заехалі ў шынок пагрэцца. *В. Старына.*

Шырай, *прс. в. ст.* — шире вообще, относительно самого себя. Шырай трэ'бала рукавэ шыць. *В. Старына.*

Шырозны, *прм.*—широченный. Якоя тваё шырозная палатно вышла! *В. Старына.*

Шыршы, *прм. в. ст.* — более широкий. Мяльлянаў загон шыршы за наш. *В. Старына.*

Шырыня, і, *ж.* — ширина. Мерай удоўж і ў шырыню. *В. Старына.*

Шырэй, *прс. в. ст. — гл.* **Шырай.** Шырэй капай яму. *В. Старына.*

Шыцца, *дзс.* — пролазить, проталкиваться в толпе. Куды ты шыяська, тут і так цесна?! *В. Старына.*

Шышка, і, *ж.* — 1) шишка древесная. Нараілі яму парыць ды піць хваёвыя шышкі. — 2) желвак. У яго на галаве шышка ўсхапілася. — 3) в перен. см. — персона, особа. Ня думайся, ён вялікая шышка ціпер! Ня вялікая ты шышка у міне, цібе ніхто ня баіцца! *В. Старына.*

Шыя, і, *ж. (пам.* **шыйка**) — шея. Абы галава, шыя будзя. *Прык.* Тонкая ў дзіцяці шыйка. *В. Старына.*

Шэлег, а, *м.* — $^1/_8$ доля медной копейки. І шэляга ты ня палучыш ат міне! *В. Старына.*

Шэльма, ы, *аг.* — шельма. Пачакай-жа ты, шэльма, пападзесься ты ў мае рукі! *В. Старына.*

Шэньціць, *дзс. безас.* — счастливиться, везти (везёт). Яму нешта саўсім ня шэньціць. *В. Старына.*

Шэпт, у, *м.* — шопот, шептание. Нешта шэптам кажа яму на вуха. Ня люблю я етых вашых шэптаў! *В. Старына.*

Шэпты, аў, *мн.* — перен. наговоры, сплетни. Шэпты хату губяць. *Прык. В. Старына.*

Шэршань, шня, *м.* — 1) шершень, насекомое (Vespa crabro L) Шаршне чуць ня заелі яго! — 2) презр. шляхтич, а также небольшой чиновник. Вэнь паехаў на бядзе нейкі шэршань. Бачыш, які шэршань: і гаварыць с чалавекам ня хоча! *В. Старына.*

Шэўчык, а, *м.* — *пам. ад* **шавец.** Мікіта дарма сабе шэўчык: шыя добра боты і дзешава. *В. Старына.*

Ы.

Ыт! *выкл.* — междометие презрения, негодования. Ыт, падла нейкая сьмярдзючая! *В. Старына.*

Ых! *выкл.* — междометие презрения. Ых, як прэ яблыкі, аж нос гнецца! *В. Старына.*

Ыш! *выкл.*! — междометие зависти, негодования. Ыш ты які хват! Ыш ты яго! *В. Старына.*

Э.

Эй! *выкл.* — эй (слушай). Эй, ты там, хадзі сюды! *В. Старына.*

Эт! *выкл.* — междометие, выраж. безразличие, презрение. Эт, мне ўсяроўна! Эт, пісар з яго! *В. Старына.*

Ю.

Юда, ы, *ж.* — предатель (Иуда). Ня вер яму: ён усяроўна, юда, скруціць табе! Бачыш—юда які, як лоўка падвёў!.. *В. Старына.*

Юрэць, *дзс.* — вожделеть. Дарма: яна табе атойдзя ды ізноў будзя юрэць. Баба юрыць. *В. Старына.*

Юр'я, я, *м.* — праздник 23 апреля. На Юр'я пастухе пагоняць пасьціць. *В. Старына.*

Ютрань, і *ж.* — утреня. На ютрань ня пасьпела: позна з дому вышла. *В. Старына.*

Юха, і, *ж.* — кровь из разбитого носа. З носа аж юха пацякла. *В. Старына.*

Юхта, ы, *ж.* — юфть. Наброў юхту на боты. Крэпкая юхта ўдалася. *В. Старына.*

Юшка, і, *ж.* — 1) жидкость в бульоне. Картоплю паелі, а мне юшку пакінулі. — 2) вьюшка. Залажы ў печы юшку, каб ня вышаў дух. *В. Старына.*

Я.

Ябеда, ы, *ж.*—ябеда. Нацягнулі ябяду на чалавека саўсім дарэмна. *В. Старына.*

Ябеднік, а, *м.*—ябедник. Ябядніку свайму ня зычу етакага ліха! *В. Старына.*

Яблык, а, *м.,* **яблыка,** а, *н.*—яблоко. Кіслы яблык папоўся. Зьбіў яго на горкая яблыка. *В. Старына.*

Яблына, ы, *ж. (пам.* **яблынка**)—яблоня (Pirus Malus L). С аднае яблыны натрэсьлі ўсяго адну шаснастку яблыкаў. Яблынка ашчэ маладая, але яблыкаў шмат ё. *В. Старына.*

Явар, у, *м.*—аир (Acorus Calamus L.) Нарвалі явару хлеб пячы. *В. Старына.*

Ягадка, і, *ж.*—кроме прямого значения в перен. см.,—злая женщина. Ну й ягадка ета Матрунка: абы што, дык есца ды есца с сваею сьвякрухаю! *В. Старына.*

Ягіня, і, *ж.*—злая женщина (баба яга). От дзе ягіня: ад злосьці, аж кіпіць! Рашчырванелася, ік ягіна. Пэч нагарэла, ік ягіня. *В. Старына.*

Ягомасьць, я, *м.*—его милость, сударь. Сядайця, ягомасьцы! *В. Старына.*

Яда, ы, *ж.*—еда. Якая яда, такая й работа. Каб яму доў добраю яду, от бы ён разробіўся! *В.Старына.*

Ядзеньне, я, *н.*—яство. Было на вясельлі ядзеньня й піценьня. *В. Старына.*

Ядкі, *прм.*—с аппетитом ядущийся. Сена сьвежанькая, зялёнянькая, дык вельма-ж ядкоя. Авес залежаўся дык нешта й няядкі. *В. Старына.*

Ядра, аў, *мн.*—ятра, яички самца. У барана вялікія ядра. *В.Старына.*

Ядраны, *прм.*—1) довольно свежий, холодноватый. Ядраная раніца была. Ядраная ноч.—2) крупный, полный (от ядра). Ядраная жыта ўрадзіла; ядраная пшаніца. *В.Старына.*

Ядун, а, *м.*—едок. Ядун с цібе, чалавеча: скваркі сала й то ня йзьзеў. *В. Старына.*

Ечка, а, *н.*—яичко. Хоча яечка ды ашчэ аблупляная. *Прык. В. Старына.*

Яешня, і, *ж. (пам.* **яешанька**)—яичница. Сьпяклі скавараду яешні. Усю яешаньку адзін паеў, а мне ня пакінуў. *В. Старына.*

Яжджалы, *прм.*—хорошо об'езженный (конь). Еты добры конік—яжджалы. *В. Старына.*

Язык, а, *м.*—1) язык—орган речи. У яго цялята язык аджавалі. *Прык.* (знач., маўчыць).—2) у льномялке двигающаяся доска. У церніцы язык зламоўся. *В. Старына.*

Языкаты, *прм.*—занимающийся сплетнями. Языкатая яна баба: такога табе нагаворыць, чаго й на сьвеце німа. *В. Старына.*

Язычок, чка *м.*—1) *пам.* **язык.** Маленькі язычок—2) в перен. см. для выражения остроты слова и сплетничества. От дзе язычок: ік скажа, дык у самаю точку й пападзе! Ну й язычок у яе: усіх табе абгаворыць, абмыя—і ні лыса! *В. Старына.*

Яйцо, а, *н.*—яйцо. Купіла соды на дзьве яйцы. Куры зьнесьлі чатыры яйцы. Прадала на мыла пяць яец. *В. Старына.*

Як,—1) *прс.*—как. Як ты робіш? А ты як хочаш?—2) частица сравнения, причем в данном случае—**ік.** (главн. образ. в Смиловичск. р.). Халодны, ік лёд. Чырвоны, ік рак. *В. Старына (Пр.* **Ік.**)

Як раз, *прс.*—точь в точь. Як раз, як кроў, чырвоны. *В. Крамяні, Пух. р.*

Ялавец, ялаўцу, *м.*—можжевельник обыкнов. (Juniperus communis L). Ялаўцу трэба насеч, будам каў басы веньдзіць. *В. Старына.*

Ялавіна, ы, *ж.*—пустующая полоса, поросшая травой. На ялавіня напасьціў каня. *В. Старына.*

Ялаўка, і, *ж.*—яловая корова. Ялаўка наша зараз саўсім запусьціцца. *В. Старына.*

Ялаўцовы, *прм.* — можжевельниковый. Ялаўцовых лапак насеклі комін выцірадь. *В. Старына.*

Яліна, ы, *ж.*—большая ель. Етаі аднае яліны хваціць на дошкі. *В. Старына.*

Ялчаць, *дзс.* — приобретать особый пригорьклый вкус. „Ялчāе" обыкнов. сало и масло. Сала ў кубельчыку стала ялчаць. *В. Старына.*

Ямчыня, і, *аг.*—проворность, быстрота; перен.—скороход. То ямчыня; 'к бачыш зьбегаў! *В. Старына.*

Ямчэй, *прс. в. ст.*—быстрее, скорее. Ямчэй бяжы ты! *В. Старына.*

Ямчэйшы, *прм. в. ст.*—быстрейшый. Ён самы ямчэйшы хлапец. *В. Старына.*

Ярдан, у, *м.* — иордань, — место на реке, где освящают воду 6 января. Захавай ваду з ярдану, каб пчолы вяліся. *Народ. прым. В. Старына.*

Ярчанё, няці, *н.*—подросток с визгливым, крикливым голосом. Вот дзе ярчанё! німа спакою на яго! *В. Старына.*

Ярчук, á, *м.*—визгливая злая собака. Такі-ж ярчук іх сабака: хто ні йдзе, дык усё брэша. *В. Старына.*

Ярыня, і, *ж.*—яровые посевы, хлеба. Сяголята добрая ярыня, толька картопля троха схібіла. Німа дажджу на ярыню. *В. Старына.*

Ярыць, *дзс.*—об яйце: издавать чистый звук. Мацак, мусіць, крэпкі, абы добра ярыць. *В. Старына.*

Ясна, *прс.*—светло. Сярод ночы стала ясна, ік удзень. *В. Старына.*

Ятроўка, і, *м.*—жена одного брата по отношению к жене другого брата. Братэ дарма, але ятроўкі ўсё йграюць дзяліцца. *В. Старына.*

Яхкаць, *дзс.* — особо лаять собаке при погоне за зайцем. Нейдзя сабака яхкая на зайца. *В. Старына.*

Ячмень, ю, *м.*—1) ячмень обыкнов. (Hordeum vulgare L). Згарэў сяголята ячмень: год сухі.—2) ячмень на глазе. Пара твой ячмень жаць на воку! (Кажуць у насьмешку). *В. Старына.*

Ячніца, ы, *ж.* — ячменная солома. Ячніцу каровы добра ядуць. *В. Старына.*

Ячнішча, *і, н.*—земля, бывшая под засевом ячменя. На ячнішчы жыта ня ўрадзіла. *В. Старына.*

Ячны, *прм.*—ячменный. Нарабілі на ўсю зіму ячных круп. Сьпяклі сабе ячнага хлеба *В. Старына.*

Яшчарка, і, *м.*—1) ящерица (Lacerta). У яшчаркі дык хвост сам атрастая, калі атарвуць яго. — 2) бойкая девочка с жывыми глазами. Ашчэ етаі яшчаркі ня хватала тут! *В. Старына.*